

Το Χρονικόν του Μορέως

schooltime.gr

Χρονικόν του Μορέως

Τὸ Χρονικὸν τοῦ Μορέως

14ος Αἰώνας

Ανώνυμο

ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟΝ ΤΟΥ ΜΟΡΕΩΣ

Θέλω νὰ σὲ ἀφηγηθῶ ἀφήγησιν μεγάλην·
κι ἂν θέλῃς νὰ μὲ ἀκροαστῆς, ὀλπίζω νὰ σ' ἀρέσῃ.
[2]. Ὅταν τὸ ἔτος ἦτονε, ἀπὸ κτίσεως κόσμου,
ἑξάκις χιλιάδες δὲ κ' ἑξάκις ἑκατοντάδες
καὶ δώδεκα ἑνιαυτούς, τόσον καὶ οὐχὶ πλέον,
διὰ συνεργίας καὶ προθυμίας, μόχθου πολλοῦ καὶ κόπου
τοῦ μακαρίου ἐκεινοῦ φρεῖ Πιέρου ἐρημίτου,
ὅστις ἀπῆλθε στὴν Συρίαν, νὰ ἔχῃ προσκυνήσει
ἔσω εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, εἰς τοῦ Χριστοῦ τὸν τάφο.
Κι ὡς ἤρρε τοὺς χριστιανούς, ὁμοίως τὸν πατριάρχην,
οἵτινες ἐδουλεύασιν ἐκεῖ τὸν ἅγιον τάφον,
τὸ πῶς τοὺς ἀτιμώνασιν τὸ ἀβάφτιστον τὸ ἔθνος,
ἐκεῖνοι οἱ Σαρεκηνοὶ ὅπου τὸν ἀφεντεῦαν·

ΠΡΩΤΗ ΣΤΑΥΡΟΦΟΡΙΑ

ὅταν ἐλειτούργα κ' ὕψωνεν τὰ ἅγια ὁ πατριάρχης,
μὲ δύναμης τὰ ἄρπαζαν κ' ἐρρίχτασιν τα κάτω,
κι ἂν ἦτον τόσα ἀπότολμος νὰ τοὺς ἀντιμιλήσῃ,
εὐτὺς χάμω τὸν ἔρριπταν, πολλὰ τὸν τιμωροῦσαν.
Ἰδόντας τοῦτο ὁ ἅγιος ἐκεῖνος ὁ ἐρημίτης,
μεγάλως ἐβαρέθηκεν, ἔκλαψεν ἐλυπήθην,
καὶ εἶπεν πρὸς τοὺς χριστιανούς καὶ πρὸς τὸν πατριάρχην.
«Ὡς χριστιανὸς ὀρθόδοξος ὀμνύω σας καὶ λέγω·
ἂν δώσῃ ὁ Θεὸς κ' ἡ δόξα του ν' ἀποστραφῶ στὴν Δύση,
στὸν Πάπα τὸν ἀγιώτατον κ' εἰς ὅλους τοὺς ρηγᾶδες
βούλομαι ἐλθεῖν σωματικῶς νὰ τοὺς εἰπῶ τὰ βλέπω,
κι ὀλπίζω εἰς ἔλεος Χριστοῦ νὰ τοὺς παρακινήσω,
νὰ ἔλθουν μὲ τὰ φουσοῦτα τους ἐδῶ στὸ μέρος τοῦτο,
νὰ ἐβγάλουν τοὺς Σαρεκηνοὺς ἐκ τοῦ Χριστοῦ τὸν τάφον».
Λοιπὸν θρηνῶντας ἐστράφηκεν καὶ εἰς τὴν Ρώμην ἦλθεν.
Τοῦ Πάπα ἀφηγήσεται τὰ ἤκουσεν καὶ εἶδεν.
Κι ὁ Πάπας, ὡς τὸ ἤκουσεν τὸ πῶς τὸν ἀφηγάτον,
ἔκλαψεν σφόδρα, λυπηρὰ, μεγάλως ἐλυπήθην·
εὐτὺς ὀρίζει, γράφουσιν εἰς ὅλα τὰ ρηγᾶτα·
γαρδιναλέους ἀπέστειλεν, λεγάτους κ' ἐπισκόπους,
εἰς τὸ ρηγᾶτο Φράντσας τε καὶ τόπους τοὺς ἐτέρους,
ἔνθα ἦσαν οἱ Χριστιανοί, ὅπου καὶ ἀφεντεῦαν·
εὐχὴν καὶ παρακάλεισιν εἰς αὐτοὺς ἀποστείλει·

εἴτις ἀπέλθη στή Συρίαν εἰς τοῦ Χριστοῦ τὸν τάφον,
 ὅσα καὶ ἂν ἀμάρτεσεν ἀφότου ἐγεννήθη,
 νὰ ἔχη τὴν συμπάθειον εὐτύς τῶνε φταισμάτων.
 Ὡς τὸ ἤκουσαν οἱ ἅπαντες οἱ ἀρχηγοὶ τῆς Δύσης,
 εὐτύς ἐπῆραν τὸν σταυρὸν κ' εἰς τὸν Χριστὸν ὠμόσαν
 νὰ ἀπέλθουν νὰ ἐβγάλουσιν τὸ γένος τῶν βαρβάρων.
 Τῶν χριστιανῶν ἡ ἔνωσις ἐγίνετο μεγάλη·
 ὄγδοῖντα ὄχτῳ εὐρέθησαν χιλιάδες καβαλλάρου,
 κὶ ὄχτακοσίαι δεκοχτῳ χιλιάδες οἱ πεζοὶ τους.
 [3]. Ἐκ τὴν Κωνσταντινούπολιν ἐκεῖθεν ἀπεράσαν·
 τὸν τόπον τῆς Ἀνατολῆς, Τοῦρκοι τὸν ἐκρατοῦσαν.

ΟΙ ΣΤΑΥΡΟΦΟΡΟΙ ΕΙΣ ΚΩΝ/ΠΟΛΙΝ ΚΑΙ Μ. ΑΣΙΑΝ

Ὁ βασιλεὺς γὰρ τῶν Ρωμαίων, Ἀλέξις ὁ Βατάτζης,
 ἰδὼν τὸ πλῆθος τῶν Φραγκῶν, συμβίβασιν ἐποικεν,
 ὄρκον, συνθήκας ἔποικεν μετὰ τοὺς κεφαλᾶδες·
 τὸν τόπον τῆς Ἀνατολῆς, ὅπου ἦτον γονικόν του,
 ἂν δώσῃ ὁ Θεὸς κ' ἐβγάλουσιν τοὺς Τούρκους ἀπ' ἐκεῖθεν,
 ἂν τοῦ παραδώσουσιν τὸν τόπον καὶ τὰ κάστρον,
 σωματικῶς νὰ ἀπελθῇ μ' αὐτοὺς εἰς τὴν Συρίαν,
 νὰ ἔχη μετ' αὐτὸν δώδεκα χιλιάδες καβαλλάρους.
 Οἱ Φράγκοι γὰρ ὡς ἄνθρωποι ἀληθινοὶ εἰς πάντα,
 ἐπίστεψαν τοῦ βασιλέως τοὺς λόγους κὶ ὤμοσάν του.
 Οἱ Φράγκοι, ἀπείν ὠμόσασιν, τοὺς ὄρκους ἐβαστάξαν·
 περνοῦν εἰς τὴν Ἀνατολήν, τὸν τόπον ἐκερδίσαν,
 εὐτύς τὸν ἐπαράδωκαν Ἀλέξιον τὸν Βατάτζην,
 ὅπου ἦτον τότες βασιλεὺς ὅλης τῆς Ρωμανίας.
 Ἐπεὶν γὰρ ἐπαράλαβεν τὰ κάστρον καὶ τὰς χώρας,
 βουλήν ἐπῆρεν δολερὴ μετὰ τοὺς ἄρχοντές του,
 τὸ πῶς νὰ εὗρουν ἀφορμή, καὶ πῶς νὰ ἔχουν μείνει
 ἐκ τὸ ταξεῖδι τῆς Συρίας, καὶ νὰ μὴ κιντυνέψουν.
 Ἐνταῦτα ἐνώθη ὁ βασιλεὺς μετὰ τοὺς πριγκιπᾶδες,
 τοὺς κεφαλᾶδες κὶ ἀρχηγούς τοῦ Φράγκικου φουσσάτου,
 καὶ εἶπεν οὕτως πρὸς αὐτούς, ταῦτα τοὺς συντυχαίνει·
 «Πρῶτο τὸν Θεὸν εὐχαριστῶ, δεύτερο ἐσᾶς ὁμοίως,
 ὅπου μὲ ἐβοηθήσετε κ' ἠπῆρα τὸ γονικό μου.
 Ἐν τούτῳ σᾶς παρακαλῶ, νὰ ἔναι μὲ βουλή σας,
 δότε με μῆναν τέρμενο ὅπως διὰ νὰ μείνω,
 τὰ κάστρον, τὰ ἐκερδίσετε, νὰ τὰ ἔχω σιταρχίσει,
 νὰ ὀρθώσω τὰ φουσσᾶτα μου, νὰ ἐλθοῦσι μετ' ἐμένα·
 εὐτύς νὰ ὀρμήσω, νὰ ἔρχωμαι ἔνθα καὶ νὰ σᾶς εὕρω».
 [4]. Οἱ Φράγκοι ὡς χριστιανοὶ δόλον οὐκ ἐσκοπήσαν,
 ἐπίστεψαν τὸν λόγον του καὶ ἀποχαιρετοῦ τον·
 τὴν Ἀρμενίαν ἐπέρασαν, εἰς Ἀντιοχείαν ἀπῆλθον·
 κὶ ὁ βασιλεὺς ἀπέμεινεν, ἀπέργωσεν τοὺς Φράγκους,
 τὸν ὄρκον ὅπου ὤμοσεν ἔσφαλε, ἐπάτησέ τον,
 καὶ οὐκ ἀπῆλθεν μετ' αὐτοὺς καθὼς τοὺς εἶχε ὀμόσει.

Ἦδε σφάλμα, τὸ ἔποικεν, ὁ βασιλεὺς ἐκεῖνος·

Η ΠΡΩΤΗ ΣΤΑΥΡΟΦΟΡΙΑ

ὅλοι τοῦ κόσμου οἱ ἄνθρωποι τὸν ἐκατηγορήσαν.
 Οἱ Φράγκοι, ὅταν ἀπήλθασιν εἰς τὴν Ἀντιοχείαν,
 πολλὰ ἐκακοπάθησαν ἕως νὰ τὴν ἐπάρουν.
 Ἀφότου γὰρ ἠπήρασιν τῆς Ἀντιοχείας τὴν πόλιν,
 ἐκεῖ ἐξεχειμάσασιν μέχρι τὸν μάρτιον μῆνα·
 κ' ἐκεῖθεν ἐξεβήκασιν τὰ μέρη τῆς Συρίας,
 κουρσεύοντα, κερδίζοντα τὰ κάστρη καὶ τὰς χῶρες·
 πολλοὺς πολέμους ἔποικα μὲ τὸ ἔθνος τῶν βαρβάρων,
 καθὼς ἐγγράφως ἠύραμεν λεπτῶς εἰς τὸ Βιβλίον
 τῆς Κουγκέστας, ὅπου ἔγινεν ἐτότες στὴν Συρίαν.
 Καὶ ταῦτα γὰρ συνοπτικὰ σὲ γράφω νὰ μανθάνης,
 διατὶ σπουδάζω νὰ στραφῶ εἰς τὴν ἀφήγησίν μου.
 Ἀφότου γὰρ ἐσέβησαν ἀπέσω στὴν Συρίαν,
 εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα ἐδιέβησαν ὀλόρθα·
 τὴν χώραν ἐπολέμησαν, ἐσέβησαν ἀπέσω.
 Ἐπεὶν γὰρ ἀπεσώσασιν εἰς τοῦ Χριστοῦ τὸν τάφον,
 δόξαν καὶ ὕμνον ἔδωκαν τὸν ποιητὴν καὶ πλάστην·
 βουλὴν ἐπῆραν οἱ ἀρχηγοὶ ποῖον νὰ ποίσουν ρῆγαν·
 πολὺ ἐσυνερίζονταν, δι' οὗ εἶχαν μεγάλην δόξαν.
 Οἱ δὲ ὅλοι οἱ φρονημώτεροι καὶ τὸ κοινὸ μετ' αὐτοὺς

ΙΔΡΥΣΙΣ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΗΣ ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ

τὸν Κοτευφρῶνεν ντὲ Μπουλιού ἐγλέξαν διὰ ρῆγαν.
 δι' οὗ ἦτον φρονημώτερος, ἐνάρετος εἰς ὅλους·
 ἀφέντην τὸν ἐποίκασιν καὶ ρῆγαν τῆς Συρίας.
 Ἐκεῖνος γάρ, ὡς φρόνιμος, τὴν ἀφεντίαν ἐδέχτη·
 τὸ στέμμα γὰρ τὸ χρύσειον οὐδὲν τὸ ἐπαραδέχτη
 στὴν κεφαλὴν του κἄμ ποσῶς νὰ τὸ τοῦ ἔχουν βάλει,
 λέγας· Οὐκ ἦτον ἄξιος, οὐδὲ εὔπρεπον ὑπῆρχε,
 ἐκεῖ ὅπου ἐστέψαν τὸν Χριστὸν μὲ ἀκάνθινον τὸ στέμμα,
 νὰ στέψουσιν ἁμαρτωλὸν ἄνθρωπον μὲ χρυσίον.
 Ἀφόνου γὰρ ἐπλάτυνεν τῶν Φραγκῶν ἡ ἀφεντία
 εἰς τὸ ρηγᾶτο τῆς Συρίας, καθὼς σὲ τὸ ἀφηγοῦμαι,
 οὐδὲν ἐδιάβαιναν ποσῶς πέντε ἢ δέκα χρόνοι,
 ἐκ τὸ ρηγᾶτο τῆς Φραγκίας, ἀπὸ τὴν Ἀγλητέρραν,
 κὶ ἀπὸ τὰ ἄλλα ἕτερα τῆς Δύσεως τὰ ρηγᾶτα,
 ὅσοι ἀγαποῦσαν τὸν Χριστὸν κ' εὐσέβειαν ἐποθοῦσαν,
 νὰ μὴ περάσωσιν λαός, πλῆθος φτωχοὶ καὶ πλούσιοι,
 εἰς τὴν Συρίαν ἀπέρχονται εἰς τοῦ Χριστοῦ τὸν τάφον·
 σφάμελοι ὑπαγαίναςιν ἐκεῖ κ' ἐκατοικοῦσαν,
 οἱ μὲν διὰ τὸ προσκύνημα, καὶ ἄλλοι διὰ τὴν δόξαν.
 [5]. Παρελθουσῶν γὰρ τῶν χρονῶν ἑκατὸν πληρωμένων.

ΤΑ ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΑ ΤΗΣ Δ' ΣΤΑΥΡΟΦΟΡΙΑΣ

ἀφότου ἐγένετον ἐκεῖνο τὸ πασσάτζο,
τὸ ἔτος ἐτότε ἔτρεχεν τὸ ἀπὸ κτίσεως κόσμου
ἕξι χιλιάδες, λέγω σε, κ' ἑφτά ἑκατοντάδες,
καὶ δεκαἕξι μοναχοὺς χρόνους εἶχεν τὸ ἔτος,
οἱ κόντοι ἐκεῖνοι ἐνώθησαν, ὅπερ ἐδῶ ὀνομάζω,
κι ἄλλοι μεγάλοι ἄνθρωποι ἐνῶ ἦσαν ἐκ τὴν Δύσιν·
ὄρκον ἐποίησαν ὁμοῦ καὶ τὸν σταυρὸν ἀπῆραν,
ὅπως ὁμοῦ περάσωσιν εἰς τῆς Συρίας τὰ μέρη,
ἐκεῖσε εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, εἰς τοῦ Κυρίου τὸν τάφον.
Ὁ πρῶτος ἦτον ὁ Παντουῆς, κόντος ἦν τῆς Φιλάντρας·
τὸν δεύτερον ἐλέγασιν τὸν κόντον τῆς Τσαμπάνιας·
τὸν τρίτον γὰρ ὠνόμαζαν τὸν κόντον τῆς Τουλούζας.
Τὸ δὲ τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ καὶ τῶν φλαμουραρίων,
ὅπου ἦσασιν εἰς τὴν βουλὴν καὶ εἰς τὸ ταξεῖδι ἐκεῖνο,
οὐκ ἤμπορῶ νὰ τοὺς εἰπῶ διὰ τὴν πολυγραφίαν.
Βουλὴν ἀπήρασιν ὁμοῦ οἱ κεφαλάδες ὅλοι
τὸ ποῖον νὰ ποιήσουν κεφαλὴν ἀπάνω εἰς τὰ φουσσᾶτα.
Ἐν τούτῳ ἀποδιαλέξασιν τὸν κόντον τῆς Τσαμπάνιας,
διατὶ ἦτον εὐτροπώτερος κ' εἰς τ' ἄρματα ἐπιδέξιος·
ἐκεῖνος ἦτον νεούτσικος, χρόνων εἰκοσιπέντε·
καὶ διὰ τὴν παρακάλεσιν ὄλων τῶν κεφαλάδων
τὸ ὀφρῆκιον ἐπαράλαβε, μὲ προθυμίαν τὸ ἐπῆρε.
Ἐνταῦτα ἀπήρασιν βουλὴν ὅτι νὰ ἀπελθοῦσιν,
ὁ κατὰ εἷς εἰς τὸν τόπον του διὰ νὰ οἰκονομηθοῦσι·
εἰς τὸν ἐρχόμενον καιρὸν, εἰς τὸ ἔμπα τοῦ ἀπριλίου,

ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΚΟΜΗΤΟΣ ΤΗΣ ΚΑΜΠΑΝΙΑΣ

ἀμφότεροι νὰ ἐσμίξουσιν, εἰς τὴν Συρίαν ν' ἀπέλθουν.
[6]. Κι ἀφότου ἀπεχωρίστησαν, στοὺς τόπους τοὺς ἀπῆλθαν·
οὐδὲν ἐδιάβησαν ποσῶς κανένας μῆνας, δύο,
ἀπὸ ἁμαρτίας ἐγένετον κι ἀπέθανεν ὁ κόντος,
ἐκεῖνος ὁ παράξενος, ὁ κόντος τῆς Τσαμπάνιας.
Θρήνος καὶ θλίψη ἐγένετον σ' ὄλους τοὺς πελεγρίνους·
κι ἀπὸ τὴν θλίψιν τὴν πολλὴν ἦλθαν νὰ κιντυνέψουν,
νὰ ἀφήκουσιν τὸ πέραμα καὶ τὸ πασσάτζο ἐκεῖνο·
ἔδε ἁμαρτία ὅπου ἐγένετον, ὁ θάνατος τοῦ κόντου.
[7]. Ἐν τούτῳ, ὡς ἠθέλησε Θεὸς νὰ γένη τὸ πασσάτζο,
ὅπως νὰ μὴ ἀπορήσωσι τόσοι μεγάλοι ἄνθρωποι,
νὰ μείνουν καὶ ἀφήσουσι τέτοιον καλὸν ταξεῖδι,
εἷς ἀπὸ αὐτοὺς εὐρέθηκεν χρήσιμος καβαλλάρης·
ἄνθρωπος ἦτο εὐγενικός, φρόνιμος ὑπὲρ μέτρου,
μισὴρ Ντζεφρὲ τὸν ἔλεγαν, ντὲ Βιλαρντουῆ τὸ ἐπὶ κλην,
καὶ μέγας πρωτοστράτορας ἦτον γὰρ τῆς Τσαμπάνιας.
Ἐκεῖνος ἦτο ὁ μαίστορας καὶ ὁ πρωτοσύμβουλος του,
ἐκεινοῦ τοῦ μακαριτοῦ τοῦ κόντου τῆς Τσαμπάνιας,

ὅπου τὸν ἐσυμβούλευεν νὰ ποιήσουν τὸ ταξεῖδιν·
 κι ὡς εἶδεν γὰρ τὸ ἐριζικόν, τὸν θάνατον τοῦ κόντου,
 ἀνέλαβεν τὴν ὑπόθεσιν τὸ τοῦ πασσάτζου ἐκεῖνου.
 Ἐλόγησεν, ὡς φρόνιμος, ὅτι ἁμαρτία ἤθελε εἶσται,
 διὰ ἐνὸς ἀνθρώπου θάνατον νὰ μείνη τὸ πασσάτζο
 κ' ἡ σωτηρία τῶν χριστιανῶν, ψέγος ἤθελεν εἶσται.
 [8]. Ἀπῆρεν δύο καβαλλαρίους ὅπου εἶχε ἐκ τῆς βουλῆς του·
 ἐκ τὴν Τσαμπάνια ἐξέβηκεν εἰς τὴν Φιλάντριαν ἦλθεν,

ΤΑ ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΑ ΤΗΣ Δ' ΣΤΑΥΡΟΦΟΡΙΑΣ

ἠῦρεν τὸν κόντον Παντουὴν μεγάλως λυπημένον.
 διὰ τὴν θανὴν ποῦ ἐγένετον στὸν κόντον τῆς Τσαμπάνιας,
 κι ἀφότου συνεθλίβησαν ἀμφοτέρω οἱ δύο,
 μισὶρ Ντζεφρές, ὡς φρόνιμος, παρηγορᾷ τον κόντον·
 καὶ τόσον ἐξευρε νὰ εἰπῆ, τόσην βουλήν νὰ δώσῃ,
 ὅτι ἐμεταστερέωσεν νὰ γένη τὸ πασσάτζο.
 Κι ἀφότου ἐστερεώσασιν ὅτι νὰ τὸ πληρώσουν,
 ὁ κόντος τῆς Φιλάντριας τοῦ ἔδωκε ἕναν καβαλλάρη
 νὰ ὑπάῃ μετ' αὐτὸν σύντροφος στὸν κόντον τῆς Τουλούζας.
 Εὐθέως τὸν δρόμον ἔπιασαν κ' εἰς τὴν Προβέντσαν ἦλθαν·
 τὸν κόντον ἠῦραν λυπηρόν, εἰς σφόδρα ἦτον θλιμμένος,
 τὸ μὲν ἦτον διὰ τὴν θανὴν τοῦ κόντου τῆς Τσαμπάνιας,
 τὸ πλείοτερον, ὡς ἔλεγε, διὰ τὸ πασσάτζο ἐκεῖνο
 ὅπου ἦσαν καταπιάσσοντα κι ἀρτίως ἐσκανταλίστη.
 Καὶ τότε ὁ μισὶρ Ντζεφρές, ὡς φρόνιμος ὅπου ἦτον,
 ἄρχισε νὰ τὸν παρηγορᾷ κ' ἐπληροφόρεσέ τον,
 τὸ πῶς ὁ κόντος Παντουῆς, ὁ ἀφέντης τῆς Φιλάντριας,
 θέλει καὶ ἐμεταστερέωσεν νὰ γένη τὸ πασσάτζο.
 «Διὰ τοῦτο ἀπέστειλεν ἐδῶ τὸν καβαλλάρη ἐτοῦτον
 κ' ἐμὲν ὡσαύτως μετ' αὐτόν, πληροφορίαν σὲ λέγω,
 νὰ σὲ πληροφορέσωμεν, ἄς ἔν' τὸ θέλημά σου,
 εἰς τόπον ὅπου ὀρέγεσαι νὰ ἐσμίξετε οἱ δύο,
 νὰ γράψωμεν καὶ τῶν ἀλλῶν ὅπου εἰς τὸν ὄρκον εἶναι,
 νὰ ἔλθουν κ' ἐκεῖνοι μετὰ ἐσᾶς νὰ ἐνωθῆτε ἀλλήλως,
 τὸ πρᾶγμα νὰ στερεώσετε τὸ πῶς θέλετε πράξει».
 Ὁ κόντος γάρ, ὡς φρόνιμος, ἐκεῖνος τῆς Τουλούζας,
 ἀκούσων τοῦ μισὶρ Ντζεφρὲ τοὺς λόγους καὶ τὴν πρᾶξιν,
 εὐθέως ἐσυγκατέβηκεν κ' εἰς τὴν βουλήν του ἐσέβη.
 Ἐν τούτῳ ἐδιορθώσασιν τὸ ποῦ νὰ ἐνωθοῦσιν.
 Τί νὰ σὲ λέγω τὰ πολλὰ πολλάκις νὰ βαρειέσαι;
 εἰς τὴν Μπουργούνια ἐσμίξασιν ἀμφοτέρ' οἱ κοντᾶδες·
 βουλήν ἀπῆραν ἐνομοῦ μετὰ τοὺς πελεργίνους,

Ο ΒΟΝΙΦΑΤΙΟΣ ΕΚΛΕΓΕΤΑΙ ΑΡΧΗΓΟΣ

τὸ ποῖον νὰ ποιήσουν κεφαλὴν εἰς ὅλα τὰ φουσσᾶτα.
 Ἐν τούτῳ οἱ φρονιμώτεροι ὄλων τῶν πελεργίνων
 εἶπαν κ' ἐσυμβουλέψασιν νὰ ποιήσουν τὸν Μπονιφάτιον·
 μαρκέσης ἦτον ντε Μουφαράντ, ἀφέντης μέγας ὑπῆρχεν,
 στρατιώτης γὰρ ἐξάκουστος καὶ πρῶτος τῆς Ἰτάλιας.
 Δύναμιν εἶχεν φοβερὴν, φουσσᾶτα εἶχε μεγάλα·
 ἡ ἀδελφή του εὐρίσκετον ρήγαινα τῆς Φραγκίας.
 Ἐνταῦτα ἐπαρακάλεσαν ἐκεῖνοι οἱ δύο κοντᾶδες,
 ὁμοίως κ' οἱ ἄλλοι ἕτεροι, οἱ πρῶτοι τῶν πελεργίνων,
 ἐκεῖνον τὸν μισίρ Ντζεφρὲ ν' ἀπέλθῃ στὸν μαρκέζην,
 νὰ ποιήσῃ τόσον πρὸς αὐτόν, νὰ τὸν παρακαλέσῃ,
 ὅπως νὰ καταδέξεται τὴν ἐνοχὴν νὰ πιάσῃ,
 ν' ἀπέλθῃ μ' αὐτοὺς στὴν Συρίαν, νὰ ἔνι πρῶτος ὅλους,
 διὰ κεφαλὴν καὶ ὀριστὴν εἰς ὅλα τὰ φουσσᾶτα.
 [9]. Οἱ δύο κοντᾶδες τοῦ ἔδωκαν πρὸς ἕνα καβαλλάρην·
 ὑπόσχεσιν τοῦ ἐποιήσασιν εἰς ὅσον καταστήσῃ,
 νὰ τὸ κρατήσουσιν στερκτὸν καὶ οὐ μὴ τὸ παρατρέψουν.
 Ἐν τούτῳ ὁ μισίρ Ντζεφρὲς ἀπεχαιρέτησέ τους,
 ἀπῆρεν τοὺς καβαλλαρίους ἐκείνων τῶν δύο κοντάδων,
 ὀλόρθα ἀπῆλθασιν ἐκεῖ ὅπου ἦτον ὁ Μπονοφάτσος.
 Στὴν Λάτσαν τὸν ἠύρηκασιν, χώρα μεγάλη ἔνι·
 κὶ ἀφότου ἐπεζέψασιν κ' ἐκατουνέψανέ τους,
 εἰς τὸν μαρκέσην ἦλθασιν, γλυκέα τὸν χαιρετοῦσιν
 ἐκ μέρους τῶν εὐγενικῶν ἐκείνων τῶν κοντάδων,
 εἶθ' οὕτως κὶ ἀπὸ τῶν λοιπῶν ὄλων τῶν πελεργίνων.

ΤΑ ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΑ ΤΗΣ Δ' ΣΤΑΥΡΟΦΟΡΙΑΣ

Τὰ λιπτάκια ὅπου ἐβάσταζαν, πρῶτα τοῦ ἐπροσκομίσαν,
 κὶ ἀπέκει τὸν ἐσύντυχεν μισίρ Ντζεφρὲς ἐκεῖνος·
 ἄρχασεν οὕτως λέγει του· πῶς τὸν παρακαλοῦσιν
 τὸν κόντον τῆς Φιλάντριας εἶπε ὀμπρός, δεῦτερον τῆς Τουλούζας,
 κὶ ἀπέκει τοὺς εὐγενικούς, τοὺς πρῶτους τοῦ πασσάτζο
 νὰ καταδέξεται γενεὶ εἰς αὐτοὺς καπετᾶνος,
 κυβερνητής, διορθωτής εἰς ὅλα τὰ φουσσᾶτα.
 Ὡς φρόνιμον κ' εὐγενικὸν οἱ ὅλοι τὸν ἐκλέξαν,
 κ' ἐλπίζουσι εἰς τὰ φρόνα του νὰ μὴ τοὺς ἔχη λείψει.
 [10]. Ὁ μαρκέσης, ὡς φρόνιμος, οὕτως τοὺς ἀπεκρίθη·
 «Εὐχαριστῶ τοὺς ἄρχοντες, ἅπαντες τοὺς κοντᾶδες,
 τὸ πῶς ἐκαταδέχτησαν τὸ ὀφφίκιον νὰ μὲ δώσουν.
 Ἐγὼ γὰρ οὐκ ἠμπορῶ ἀπόκρισιν νὰ ποιήσω
 ἄνευ βουλῆς καὶ θέλημα τοῦ ἀφέντου μου τοῦ ρῆγα,
 ὅπου ἔχω ἀφέντην καὶ γαβρόν, τὸν ρῆγαν τῆς Φραγκίας
 ὡσαύτως καὶ τῆς ρήγαινας ὅπου ἔνι ἀδελφή μου.
 Λοιπὸν διὰ τὴν ἀγάπην του ὁμοίως καὶ διὰ τὴν τιμὴν μου,
 ἄς μὲ ὑπομένουσιν μικρὸν ἕως οὗ νὰ ἀπέλθω εἰς αὐτοὺς,

νὰ ἔχω βουλὴν κι ἀπολογίαν τὸ τί μὲ θέλουν ὀρίσει,
καὶ μετὰ ταῦτα νὰ στραφῶ κι ἀπόκρισιν νὰ τοὺς ποιήσω».

Ο ΒΟΝΙΦΑΤΙΟΣ ΕΚΛΕΓΕΤΑΙ ΑΡΧΗΓΟΣ

[11]. Οἰκονομήθη παρετυς ἐκεῖνος ὁ μαρκέσης
ἀπὸ τὴν Λάτσα ἐξέβηκεν, ἀπέρασεν τὰ ὄρη,
ὅπου χωρίζουν τὴν Φραγκίαν ἀπὸ τὴν Λουμπαρδίαν.
Τοσοῦτον γὰρ ὠδήγευσεν, εἰς τὴν Φραγκίαν ἀπῆλθε·
εὔρεν τὸν ρῆγαν στὸ Παρίς, τὴν ρῆγαιναν ὁμοίως·
ὁμοῦ τοὺς ἐχαιρέτισεν καθὼς ἦσαν οἱ δύο.
Χαρὰν μεγάλην ἔποικαν τὸ ἰδεῖ τον τὸν μαρκέσην·
ἡ ρῆγαινα τὸν ἐρωτᾷ· «Τί θέλεις ἐδῶ, ἀδελφέ μου;
μεγάλως τὸ θαυμάζομαι τὸ πῶς ἦλθες ἐνταῦτα·
ποτὲ μου μοναξότερα οὐδὲν σὲ εἶδα νὰ ἔλθης
εἰς τὸ ρηγάτον τῆς Φραγκίας διὰ νὰ μᾶς θέλῃς ἴδει».
Ὅμοῦ τοὺς ἀφηγήσετον, λεπτομερῶς τοὺς εἶπεν
τὸν τρόπον, τὴν ὑπόθεσιν, διατὶ ἦλθεν ἐκεῖ εἰς αὐτούς·
τὸ πῶς τὸν ἐξεζήτησαν οἱ εὐγενικοὶ κοντᾶδες,
ὅπου ὠμόσαν στὸν Χριστὸν εἰς τὴν Συρίαν νὰ ἀπέλθουν,
«ὅπως ν' ἀπέλθω μετ' αὐτούς εἰς τοῦ Κυρίου τὸν τάφον
καπετάνος καὶ ὀδηγὸς ἀπάνω εἰς τὰ φουσσᾶτα,
Καὶ οὐκ ἠθέλησα ποσῶς ἀπόκρισιν νὰ ποιήσω
ἄνευ βουλῆς, θελήματος ἐσᾶς ὅπου ἔχω ἀφέντες.
Ἐν τούτῳ ἦλθα νὰ ἰδῶ ἐσᾶς, νὰ μάθω τὸν ὀρισμὸν σας,
πῶς ὀρίζετε εἰς ἐμὲν ἀπόκρισιν νὰ ποιήσω».
Συντόμως τοῦ ἀποκρίθηκεν ὁ ρῆγας τῆς Φραγκίας
καὶ εἶπεν οὕτως πρὸς αὐτόν, ἐτέτοια τὸν ἐλάλει·
«Εὐχαριστῶ σε, ἀδελφέ, τοῦ Μουφαρᾶ μαρκέσης,
εἰς τὴν βουλὴν ὅπου ἔποικες κι' ἦλθες βουλὴν νὰ ἐπάρῃς
ἀπὸ ἐμᾶς τοὺς ἀγαπᾶς κι ἀπὸ τοὺς ἐδικούς σου.
Ἐν τούτῳ γὰρ μὲ φαίνεται τιμὴ σου ἔνι μεγάλη,
ὅταν σὲ ἀνακράζουσιν κ' ἐξεζητοῦν δι' ἀφέντην,
διὰ κεφαλὴν καὶ κύβερνον τέτοι μεγάλοι ἀνθρῶποι·
τὸν Θεὸν πρέπει νὰ εὐχαριστᾶς ὁμοίως καὶ τὸ ριζικόν σου.
καὶ ποιήσέ το ἀπόκοτα, μὲ προθυμίαν μεγάλην
Ἐμὲν ἀρέσει με καλὰ καὶ συμβουλεύω σέ το,

ΤΑ ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΑ ΤΗΣ Δ' ΣΤΑΥΡΟΦΟΡΙΑΣ

ἐπεὶ λογίζομαι καλὰ, ἐξεύρω κ' ἐγνωρίζω,
ὅτι διὰ ἐμοῦ τὴν ἀφορμὴν τὸ πολεμοῦν ἐκεῖνοι,
ὅπως νὰ ἔχῃς ἀπὸ ἐμὲν βοήθειαν καὶ φουσσᾶτα.
Ἐν τούτῳ λέγω, ἀδελφέ, ὀρίζω κι ἀγαπῶ το·
ἄνοιξον τὸ λογάρι μου κ' ἔπαρον ὅσον θέλεις,
ὅσοι ἀγαποῦσιν, πρόθυμα ἀπὸ ὄλον τὸ ρηγάτο,
νὰ ἔλθουν μετ' ἔσου εἰς τὴν Συρίαν, θέλω κι ὀρέγομαί το
ἐπεὶ ἔνι δόξα καὶ τιμὴ ὄλων τῶν ἐδικῶν σου».

[12]. Ἀκούσων γάρ, ὡς φρόνιμος, ἐκεῖνος ὁ μαρκέσης,
 ἔκλινε τὸ κεφάλιν του, καὶ προσκυνᾷ τὸν ρῆγαν.
 Πρῶτα θεὸν εὐχαριστᾷ καὶ δεύτερον ἐκεῖνον,
 ἀπῆρεν ὅσα τοῦ ἔδωκεν λογάριν καὶ φουσσᾶτα·
 ἀπηλογίαν τοῦ ἐζήτησεν κι ἀποχαιρέτισέ τον,
 τὴν ρῆγαιναν ἀσπάστηκεν καὶ λέγει πρὸς ἐκείνην·
 «Δέσποινά μου εὐχήσου με, ν' ἀπέλθω μὲ τὴν εὐχὴν σου».
 Ἐνταῦτα ἐπῆρε, ἐστράφηκε ἐκεῖ ὅπου ἦτον ἀφέντης,
 στὸν τόπον τοῦ ντὲ Μουφαρὰντ ὅπου πολλὰ ἐπεθύμα·
 Πιττάκια γράφει παρευτῆς, μαντατοφόρους στέλνει
 στὸν κόντον τῆς Φιλάντριας τὰ ἔστειλε κ' ἐκεινοῦ τῆς
 Τουλούζας,
 τὸ πῶς ἐστράφη ἐκ τὴν Φραγκίαν ὅπου ἦτον εἰς τὸν ρῆγαν,
 κ' ἔχει βουλὴν καὶ προθυμίαν νὰ ποίση τὸ τοῦ ἐζητήσαν,
 στὴν συντροφία τους νὰ ἀπελθῆ ἐκεῖ στὸν ἅγιον τάφον,
 ὅπου ἐσταυρώθη ὁ Χριστὸς διὰ τὸ ἀνθρώπινον τὸ γένος.
 [13]. Ἐν τούτῳ ἐμαντατοφορήστησαν τὸ ποῦ νὰ
 ἐσμίξουν ὅλοι
 ὅπως νὰ ἐπάρουσιν βουλὴν τὸ πόθεν νὰ ἀπεράσουν·
 εἰς τὸ Σαβὸν ἐνώθησαν κ' ἐκεῖ βουλὴν ἀπῆραν·
 ἀφότου ἐσυμβουλευτήσαν, ἰσιάστησαν ἀλλήλοις
 τὸ πέραμα νὰ ποιήσουσιν ἀπὸ τὴν Βενετίαν.
 [14]. Ἐνταῦθα ἐπαρακάλεσαν ἀμφοτέρ' οἱ κοντᾶδες,
 ὠσαύτως ὅλοι οἱ δὲ λοιποί, οἱ πρῶτοι τοῦ πασσάτζο,

Ο ΓΟΔΟΦΡ. ΒΙΔΔΑΡΔΟΥΪΝΟΣ ΕΙΣ ΒΕΝΕΤΙΑΝ

ἐκεῖνον τὸν μισὶρ Ντζεφρέ, τὸν πρῶτον τῆς βουλῆς τους,
 ὡς ἄξιος, φρονιμώτερος ἀπ' ὄλον τὸ φουσσᾶτον,
 ν' ἀπελθῆ ἐκεῖ εἰς τὴν Βενετίαν τὸ πέραμα νὰ ὀρθώσῃ·
 προστάγματα τοῦ ἐποίκασιν μὲ κρεμαστὲς τὲς βοῦλλες,
 τὴν δύνανμίν τους τοῦ ἔδωκαν κ' ὑπόσχεσιν τοῦ ἐποίκασιν,
 τὸ ὅσον ποιήσῃ νὰ στερχτοῦν, νὰ τὸ ἔχουσιν πληρώνει.
 - [15]. Οἱ δύο κοντᾶδες τοῦ ἔδωκαν πρὸς ἕναν καβαλλάρην·
 ἄλλον ἕναν τοῦ ἔδωκεν ἐκεῖνος ὁ μαρκέσης·
 εἶχεν γὰρ κι ὁ μισὶρ Ντζεφρὲς ἄλλους δύο ἐδικούς του
 κι ἀπῆρεν τους κ' ἐμίσεψεν, ἐπέρασεν τὰ ὄρη,
 εἰς τὸ Πιεμὸντ ἐσώσασιν, στοῦ Μουφαρᾶ ἀπεσῶσαν,
 ἐπέρασαν τὴν Λουμπαρδίαν, στὴν Βενετίαν ἐσῶσαν,
 τὸν δοῦκαν ἐχαιρέτησαν ἐκ μέρους τοῦ μαρκέση,
 καὶ τῶν κοντάδων ἄλλα δὴ καὶ ἀπὸ τοὺς ἄλλους ὄλους,
 τοὺς πρῶτους καὶ καλλιώτερους ὅπου τὴν δόξαν εἶχαν.
 Ἄτός του ὁ μισὶρ Ντζεφρὲς τοῦ ἔδωκεν τὰ πιττάκια·
 μετὰ ταῦτα τοῦ ἐλάλησεν, ἐκ στόματος τοῦ εἶπεν·
 τὸ πῶς τὸν ἀξιώνουσιν, ὡς φίλον κι' ἀδελφόν τους,
 νὰ ποιήσῃ νὰ ἔχουν πλευτικά, νὰ θέλουσιν περάσει
 στὸν ἅγιον τάφον τοῦ Χριστοῦ, ἐκεῖσε στὴν Συρίαν·
 διὰ ὄχτῳ χιλιάδες χρήζουσιν μὲ τὰ ἄλογα περάσουν,

καὶ ἄλλες ὀγδοήκοντα χιλιάδες οἱ πεζοὶ τους.
 [16]. Ὁ δοῦκας γὰρ τῆς Βενετίας, μισὶρ Ἀρίγος ἄκω,
 ντὲ Ἄντουλο τὸ ἐπὶ κλην του, οὕτως τὸν ὠνομάζαν
 -ἄνθρωπος ἦτον φρόνιμος, πολλὰ χαριτωμένους-

ΤΑ ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΑ ΤΗΣ Δ' ΣΤΑΥΡΟΦΟΡΙΑΣ

τιμητικὰ ἀποδέξετον μισὶρ Ντζεφρὲ ἐκεῖνον·
 χαρὰν μεγάλην ἔλαβε τὸ ἀκούσει τὸ μαντάτο,
 ἐπεὶ ἐλογίστη, ἐσκόπησεν ὅτι ἐκ τοῦ πασσάτζου ἐκεῖνου
 τιμὴν καὶ διάφορον πολὺν νὰ λάβῃ ἡ Βενετία.
 Ὁρίσεν κ' ἐσωρεύτησαν οἱ μεγασιτᾶνοι ὅλοι,
 εἶθ' οὕτως κι ὅλον τὸ κοινὸ τῆς πόλης Βενετίας·
 στὸν Ἅγιον Μάρκο ἐσέβησαν, ἄρχισε νὰ τοὺς λέγῃ·
 «Ἄρχοντες, φίλοι κι ἀδελφοί, συντρόφοι, συγγενεῖς μου,
 θεωρεῖτε πῶς μᾶς ἀγαπᾷ ὁ βασιλέας τῆς δόξης·
 τιμὴν καὶ δόξαν, διάφορον, μᾶς ἔστειλεν ἐμπρὸς μας,
 ὅταν τὸ ἄνθος τῆς Φραγκίας, οἱ ἀφέντες οἱ μεγάλοι,
 ἦλθαν παρακαλῶντα μας στὴν χώρα μας ἀπέσω,
 νὰ δώσουν τὸ λογάριν τους κ' ἡμεῖς τὰ πλευτικά μας».
 Ἀκούσοντά το οἱ ἄρχοντες, οἱ πρῶτοι τῆς Βενετίας,
 εἶθ' οὕτως κι ὅλον τὸ κοινὸν ποῦ ἦσαν ἐκεῖ μετ' αὐτοὺς,
 τοὺς λόγους καὶ τὴν διδαχὴν ὅπου τοὺς εἶπε ὁ δοῦκας,
 μεγάλως τὸ ἀνεχάρησαν, τὸν δοῦκα εὐχαριστήσαν
 εἰς τὴν βουλήν καὶ διδαχὴν, ὅπερ τοὺς ἐδιατάχτη·
 ὁμοῦ τὸν ἐπροσκύνησαν, ἐστέρξαν κι ἀφιερῶσαν,
 κ' εἶπαν ὅτι νὰ πληρωθῇ ἄνευ καμμίας προφάσεως.
 Κι ἀφότου ἀφιρώσασι κ' ἐστέρξαν τὴν βουλήν τους,
 ἐκράξαν τὸν μισὶρ Ντζεφρὲ καὶ τοὺς καβαλλαρίους,
 ποῦ ἦσαν ἐκεῖσε μετ' αὐτὸν συντρόφοι μετ' ἐκεῖνον·
 μισὶρ Ἀρίγο ντὲ Ἄντουλος, δοῦκας τῆς Βενετίας,
 ἀπόκρισιν τοὺς ἔδωκεν, οὕτως τοὺς ἀποκρίθη·
 τὸ πῶς τὸ πρᾶγμα ὅπου ζητοῦν ἀρέσει τῆς Βενετίας.
 [17]. Προστάγματα ἐποιήσασιν, ἔγραψαν, ἐβουλλῶσαν·
 οὕτως τοὺς ἀφιρώσασι μὲ συμφωνίες μεγάλες
 ὅτι ἐὰν συμβῆ ὑπόθεσις κι οὐδὲν ἐλθοῦν οἱ Φράγκοι

ΣΥΜΦΩΝΟΝ ΣΤΑΥΡΟΦΟΡΩΝ ΚΑΙ ΒΕΝΕΤΙΑΣ

τόσοι ὅπου νὰ γεμίσουσιν τὰ πλευτικά καράβια,
 τὰ θέλουν ἀρματώσουσι οἱ Βενετικοὶ δι' αὐτοὺς,
 τὴν ἔξοδον τῶν πλευτικῶν τὰ ἠθέλαν ἐνεμείνει,
 ἄνευ προφάσεως κι ἀφορμῆς νὰ τὴν ἔχουν πληρώσει.
 [18]. Καὶ ἀφότου ἐκπληρώσασιν τὲς συμφωνίες
 ἐκεῖνες,
 ἀπηλογίαν ἀπήρασιν οἱ φράγκοι καβαλλάροι·
 τὸν δοῦκα ἀπεχαιρέτησαν κι ὅλους τοὺς Βενετικούς,
 ἐξέβησαν ἔκ τὴν Βενετίαν, τὴν Λουμπαρδίαν ὠδέψαν,

στὸ Μουφαρὰν ἐσώσασι καὶ τὸν μαρκέσην ἠῦραν·
 λεπτῶς τὸν ἀφηγήσαντο τὴν πρᾶξιν καὶ τὸν βίον,
 κι ὅσα ἐκατεστήσασι μετὰ τοὺς Βενετικούς.
 Ἀκούσων ταῦτα τοῦ Μουφαρᾶ ἐκεῖνος ὁ μαρκέσης,
 μεγάλως εὐχαρίστησε τὴν πρᾶξιν ὅπου ἐποιήσαν.
 Ἐν τούτῳ ἀπεχαιρέτησαν οἱ καβαλλάροι ἐκεῖνοι
 τὸν Μπονιφάτσον, σὲ λαλῶ, ἐκεῖνον τὸν μαρκέσην·
 ἐπέρασαν τῆς Λουμπαρδίας τὰ ὄρη τὰ μεγάλα,
 εἰς τὴν Φιλάντρα ἀπέσωσαν ἐκεῖ ὅπου ἦτον ὁ κόντος,
 ἐκεῖνος ὁ παμφρόνιμος ὁ Μπαντουής, σὲ λέγω.
 Λεπτομερῶς τοὺς ἐρωτᾷ τὴν πρᾶξιν ὅπου ἐποιήσαν
 μὲ τὸ κουμοῦ τῆς Βενετίας, ἂν ἠῦραν τὴν ὄρεξιν
 τους,
 κι ὅσον τοῦ ἐπληροφόρεσαν τὰ ἔπραξαν καὶ ἐποιῶσαν,
 σφόδρα τοῦ ἐφάνηκεν καλόν, χαρὰν μεγάλη ἐποιήσεν.
 [19]. Ὅριζει γράφει παρευτὺς εἰς ὅλα τὰ ρηγᾶτα
 ἔνθα ἦσαν οἱ ἄπαντες οἱ πελεργῖνοι ἐκεῖνοι,
 ὅπου ἦσαν ἐπάροντα τὸν σταυρὸν εἰς τὴν Συρίαν νὰ
 ἀπέλθουν,
 τὸ πῶς ἐκαταστήσασι μετὰ τοὺς Βενετικούς,
 νὰ ὀρμώσουσι τὰ πλευτικά τοῦ νὰ ἔχουσιν περάσει
 εἰς τὸν ἐρχόμενον καιρὸν, ἀπὸ τὸν μάρτιον μῆναν.

ΤΑ ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΑ ΤΗΣ Δ' ΣΤΑΥΡΟΦΟΡΙΑΣ

[20]. Ἐν τούτῳ ἐξῆλθε ἀπὸ ἀμαρτίας ἔμποδος εἰς τοὺς Φράγκους
 κι οὐδὲν ὠρμῆσαν νὰ ἀπελθοῦν ὅλοι ἐκ τὴν Βενετίαν·
 οἱ Προβεντσάλοι ἀπήρασι βουλήν μετὰ τὸν κόντον
 ἐκεῖνον ὅπου σὲ λαλῶ, τὸν κόντον τῆς Τουλούζας,
 διὰ τὸ εἶναι ἀπάνω εἰς τὸν αἰγιαλὸν καὶ εἶχαν
 πλευτικά τους
 νὰ ἔχουν περάσει ἀπ' ἐκεῖ διὰ τὸ εἶχαν ἐπιδέξιο.
 [21]. Καὶ ἐρχόμενος ὁ νέος καιρὸς, καθὼς σὲ τὸ ἀφηγοῦμαι,
 τῆς Φιλάντριας ὁ κόντος καὶ ἄπαντες ἐκ τῆς Φραγκίας
 τὰ μέρη,
 κι ὁ Μπονιφάνσος τοῦ Μουφαρᾶ, ἐκεῖνος ὁ μαρκέσης,
 στὴν Βενετίαν ἀπῆλθασι διὰ νὰ ἔχουσιν περάσει,
 Κι ὡς εἶδαν ὅτι ἔλειπεν ὁ κόντος τῆς Τουλούζας
 μὲ τὸν λαόν του κ' ἕτερου ἀπὸ τὰ μέρη ἐκεῖνα
 κι οὐκ ἦτον τόσος ὁ λαὸς τὰ πλευτικά γεμίσει,
 σκάνταλον μέγα ἐγένετον ἀπὸ τοὺς Βενετικούς,
 κι οὐκ ἤθελαν ν' ἀφήσουσι τοὺς Φράγκους νὰ ἀπεράσουν,
 ἕως νὰ ἀποπληρώσουσι τὲς συμφωνίες ὅπου εἶχαν,
 τὴν ἔξοδον τῶν πλευτικῶν ὅπου τοὺς ἐπερσεῦαν.
 Ὁ δοῦκας γὰρ τῆς Βενετίας, ὡς φρόνιμος ὅπου ἦτον,

ΟΙ ΣΤΑΥΡΟΦΟΡΟΙ ΕΙΣ ΒΕΝΕΤΙΑΝ ΚΑΙ ΖΑΡΑΝ

μεγάλως ἐβλαστήμησε τὸ σκάνταλον ἐκεῖνο·
 ἐσκόπησεν κ' ἐβιάστηκεν τὸ πῶς νὰ τὸ ἡμερώσῃ.
 [22]. Λοιπὸν ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ὅπου σὲ ἀφηγοῦμαι,
 ἡ πόλις τῆς Τσάρας -εὐρίσκετον ἐκεῖ εἰς τὴν Σκλαβονίαν-
 ροβολεμένη εὐρίσκετον κατὰ τῆς Βενετίας.
 Κράζει καὶ λέγει τῶν Φραγκῶν, ὅλων τῶν κεφαλάδων,
 τὸν Μπονιφάτσιον, πρότερον τὸν Μουφαρά μαρκέση,
 ὅπου ἦτον ἔς ὅλους κεφαλὴ ἔνοχος τοῦ φουσσάτου·
 δεύτερον πάλε ἀπ' αὐτὸν τὸν Παντουὴν ἐκεῖνον,
 τὸν κόντον τῆς Φιλάντριας, σὲ λαλῶ, ὅπου ἦτον πρῶτος
 ἔς ὅλους·
 «Ἄρχοντες, λέγω πρὸς ἐσᾶς, ἂν θέλετε νὰ λείψῃ
 τὸ σκάνταλον κ' ἡ ταραχὴ ὅπου ἐνὶ στοῦ φουσσάτο,
 ἂν θέλετε τοῦ νὰ γενῆ καὶ νὰ τὸ ὑποσχεθῆτε,
 τὴν Τσάραν, ποῦ εἰς τὴν Σκλαβονίαν ἐνῶ μᾶς ροβολεῖ,
 νὰ πολεμήσετε αὐτὴν μετὰ τὴν δύναμίν σας,
 καὶ νὰ τὴν παραδώσετε εἰς τοῦ κουμοῦ τὰς χεῖρας,
 ἡμεῖς νὰ σᾶς χαρίσωμε τὴν ἔξοδον ἐτούτην
 ὅπου ἐνὶ αὐνῶν τῶν πλευτικῶν ὅπου σᾶς τὴν ζητοῦμε».
 [23]. Ἐνταῦθα ἐσυμβίβασθησαν οἱ Φράγκοι, τὸ
 ἐστεργῆσαν·
 ἐποίησαν τὲς συνθήκας τους καὶ τὲς συμβίβασές τους·
 ὁ δούκας γὰρ τῆς Βενετίας ὁμοῦ μὲ τὸν λαόν του
 ἐσέβησαν στὰ πλευτικά, ἔς ἐκεῖνα ὅπου ἐπερσεῦαν,
 ὠρμώσασιν κ' ἐξέβησαν ἀπὸ τὴν Βενετίαν·
 ἐκεῖ στὴν Τσάραν ἦλθασιν, ἐπιάσαν τὸν λιμῶνα,
 [24]. Ἐν τούτῳ οἱ Φράγκοι πρόθυμα, μετὰ σπουδῆς
 μεγάλης,
 πεζεύουν ἐκ τὰ κάτεργα, τὴν χώραν πολεμοῦσιν·
 ἀπὸ σπαθίου τὴν ἔπιασαν, τῆς Βενετίας τὴν δίδουν,
 ἐπλήρωσαν τὸν ὄρκον τους καὶ τὴν ὑπόσχασίν τους.

Ἡ ΠΑΡΕΚΚΛΙΣΙΣ ΤΗΣ ΣΤΑΥΡΟΦΟΡΙΑΣ

[25]. Ἐνταῦθα ἄρξομαι ἀπ' ἐδῶ, θέλω τοῦ νὰ σκολάσω
 ἐτοῦτο ὅπου ἀφηγήσομαι, ἄλλο νὰ καταπιάσω,
 τὸ πῶς ἐγένη ἡ ἔμποδος ἐκεινῶν τῶν πελεγρίνων,
 καὶ ἀφῆκαν τὸ ταξεῖδι τους ἐκεῖνο τῆς Συρίας,
 καὶ ἀπῆλθαν κ' ἐκερδίσασι τὴν Κωνσταντίνου πόλιν.
 [26]. Ἐτότε ἐκεῖνον τὸν καιρὸν, ὅπου σᾶς ἀφηγοῦμαι,
 ἦτον βασιλέας τῆς πολέου, ἐκεινῆς τῆς Κωνσταντίνου,
 ὁ βασιλεὺς τῶν Ρωμαίων, κὺρ Σάκης ὁ Βατάτσης·
 εἶχε αὐτάδελφον κακόν, Ἀλέξιον τὸν ἐλέγαν·
 τὸν βασιλέαν ἐτύφλωσε, τὴν βασιλείαν ἀπῆρεν.
 [27]. Ἐκεῖνος γὰρ ὁ βασιλεὺς κὺρ Σάκης ὁ Βατάτσης
 μὲ τοῦ ρηγός, τὴν ἀδελφὴν, ἐκεινοῦ τῆς Ἀλαμάνιας,

εἶχεν υἷον παράξενον, Ἀλέξιον τὸν ἐλέγαν·
 τὸ ἰδεῖ ὅτι ἐτύφλωσεν ἐκεῖνος τὸν πατῆρ του,
 εὐθέως ἐμίσησε ἀπ' ἐκεῖ στήν Ἀλαμάνια ἐδιάβη,
 ἐκεῖ στὸν θεῖον του ἀπέσωσεν στὸν ρῆγαν τῆς
 Ἀλαμάνιας·
 λεπτῶς τοῦ ἀφηγήσατο τὴν πρᾶξιν καὶ τὸν βίον,
 τὸ πῶς ὁ θεῖος του ὁ ἀσεβῆς τὴν βασιλείαν ἀπῆρεν.
 [28]. Ὁ ρῆγας γάρ, ὡς τὸ ἤκουσεν, μεγάλως τὸ
 ἐλυπήθην·
 ἐσκόπησεν, ὡς φρόνιμος, τὸ πῶς νὰ τοῦ βοηθήσῃ.

Ο ΑΛΕΞΙΟΣ ΖΗΤΕΙ ΣΥΝΔΡΟΜΗΝ ΤΩΝ ΣΤΑΥΡΟΦΟΡΩΝ

[29]. Ἐν τούτῳ λέγει πρὸς αὐτόν· «Υἱέ μου καὶ
 ἀνεψιέ μου,
 τὸ τί σὲ ποιήσει οὐδὲν ἔχω εἰς τοῦτο, τὸ μὲ λέγεις·
 ὁμως μαντᾶτα ἤκουσα -συντόμως μὲ τὰ ἠφέραν-
 τὸ πῶς τὸ πλῆθος τῶν Φραγκῶν ποῦ στήν Συρία
 ὑπαγαίνουν,
 ἐκεῖ στὸν τάφον τοῦ Χριστοῦ, στήν Βενετίαν ἐσῶσαν.
 «Λοιπὸν ἐμένα φαίνεται, ἂν θέλῃς ὅτι νὰ τὸ ποιήσῃς,
 καὶ δυνηθῆς νὰ ὑποσχεθῆς τοῦ Πάπα τῆς Ρώμης ἐτοῦτο,
 ὅ,τι ἂν ὀρίσῃ τοῦ λαοῦ, ἐκείνων τῶν πελεγρίνων,
 ν' ἀφήσουν τὸ ταξεῖδιν τους, ἐκείνον τῆς Συρίας,
 καὶ ἀπέλθουν στήν Κωνσταντινούπολιν νὰ σοῦ τὴν
 παραδώσουν,
 νὰ πιάσουν τὸ βασίλειον σου νὰ ἔχῃς τὴν ἀφεντία σου,
 νὰ ποιήσουν πάντας τοὺς Ρωμαίους νὰ σέβωνται τὸν
 Πάπαν,
 τῆς Ρώμης γὰρ τὴν ἐκκλησίαν νὰ ἔχουν προσκυνήσει,
 νὰ εἶναι ἓνα μετὰ μᾶς εἰς τοῦ Χριστοῦ τὴν πίστιν,
 οὕτως ἐλπίζω καὶ θαρρῶ στήν βασιλείαν σου νὰ ἔλθῃς».
 [30]. Ἀκούσων ταῦτα ὅπου λαλῶ Ἀλέξιος ὁ νέος
 Βατάτης,
 ὅλα τὰ ὑποσχέθηκεν, ἔταξεν νὰ τὰ ποιήσῃ.
 [31]. Κι ὁ ρῆγας, ὡς τὸ ἤκουσεν, πρόθυμα νὰ
 ὑποσχιέται,
 ὄρισε γράφουσι γραφάς, πιττάκια εἰς τὸν Πάπα·
 μανταταφόρους ὄρθωσε καὶ εἰς αὐτὸν ἀποστέλλει,
 λεπτομερῶς τοῦ ἐμήνυσεν ὅσον λέγω ἐνταῦτα.
 Τί νὰ σὲ λέγω τὰ πολλὰ ἃ λάχῃ νὰ βαρεῖσαι;

Η ΠΑΡΕΚΚΛΙΣΙΣ ΤΗΣ ΣΤΑΥΡΟΦΟΡΙΑΣ

Ὁ Πάπας, ὡς τὸ ἤκουσεν, ἐχάρηκε μέγῳ·
 ὤρισε, ἔγραψαν παρευτὺς ἐκεῖ εἰς τοὺς πελεγρίνους,
 γαρδενάριν ἀπέστειλε, λεγάτον τὸν ἐποιῆσεν.
 Εὐχὴν καὶ παρακάλεισιν ἀπέστειλεν εἰς ὅλους,
 ὅτι, ἐὰν ἀφήσουν τῆς Συρίας ἐκεῖνο τὸ ταξιεῖδιν,
 νὰ ἀπέλθουν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν νὰ βάλουν τὸν Ἀλέξιον,
 τοῦ βασιλέως γὰρ τὸν υἱόν, ἐκείνου τοῦ κὺρ Σάκη,
 εἰς τὸ σκαμνὶ τῆς βασιλείας νὰ τὸν ἔχουν θρονιασῆ,-
 ὅσοι ἀποθάνουν εἰς αὐτὸ ἐκεῖνο τὸ ταξιεῖδιν,
 νὰ ἔχουν συμπάθειον κι ἄφεσιν ἀπὸ τὰς ἁμαρτίαις τους,
 ὡσπερ νὰ ἀποθάνουν εἰς τοῦ Χριστοῦ τὸν τάφον.
 [32]. Ὁ γαρδενάρης πὺ λαλῶ, ἐκεῖνος ὁ λεγάτος,
 ἐπῆρεν τὰ προστάγματα τοῦ ἁγιοτάτου Πάπα·
 ὠδεψε ἀπὸ τὴν Λουμπαρδίαν, στὴν Βενετίαν ἐσῶσεν,
 ἐσέβην εἰς τὸ κάτεργον, ἀπῆλθεν εἰς τὴν Τσάραν.
 Ἐκ τὸ ἄλλο μέρος ἔσωσεν Ἀλέξης ὁ Βατάτσης·
 ὁ ρῆγας τὸν ἀπέστειλεν ἀπὸ τὴν Ἀλαμάνιαν.
 Ἀφότου ἀποσώσασιν ἐκεῖσε εἰς τὴν Τσάραν,
 ἐγένετον διαλαλημὸς ἔς ὅλους τοὺς πελεγρίνους,

Ο ΑΛΕΞΙΟΣ ΖΗΤΕΙ ΣΥΝΔΡΟΜΗΝ ΤΩΝ ΣΤΑΥΡΟΦΟΡΩΝ

νὰ σωρευτοῦν κι ἀκούσωσι τὸν ὀρισμὸν τοῦ Πάπα.
 Ἐν τούτῳ τοὺς ἐσύντυχεν ἐκεῖνος ὁ λεγάτος,
 τοῦ Πάπα τὰ προστάγματα ὤρισε κι ἀναγνώσαν.
 [33]. Λεπτομερῶς τοὺς ἔδειξεν τὴν στράταν τῆς Πολέου,
 Τὸ πῶς ἐνὶ διαφορικῇ πλείον παρὰ τῆς Συρίας·
 ἐπεὶ ἐνὶ διὰ καλλιώτερον τοὺς χριστιανοὺς νὰ βάλουν
 εἰς ἰσασμὸν καὶ ὁμοιότητα, τοὺς Φράγκους μὲ τοὺς
 Ρωμαίους,
 παρὰ νὰ ὑπάγουν στὴν Συρία ἄνευ καμμίας ἐλπίδος.
 [34]. Πολλὰ ἐταραχεύτησαν τινὲς εἰς τὰ φουσσᾶτα,
 ὅπου ἀγαποῦσαν ν' ἀπελθοῦν ἐκεῖ στὸν ἅγιον τάφον·
 καὶ διὰ τὸ ἰσιάζησαν οἱ καλλιώτεροί τους
 νὰ ἀφήκουν τὴν στράταν τῆς Συρίας, ν' ἀπέλθουν εἰς
 τὴν Πόλιν,
 ἐστράφησαν εἰς τὴν Φραγκίαν τινὲς πλεῖστοι κλερᾶδες·
 διὰ τοῦ λεγάτου τὴν διδαχὴν, διὰ τὴν εὐχὴν τοῦ Πάπα,
 ἐπέσαν οἱ ἄλλοι εἰς ὄρεξιν νὰ ἀπέλθουν εἰς τὴν Πόλιν.
 [35]. Ὁ δοῦκας γὰρ τῆς Βενετίας ἰδὼν τὴν προθυμίαν,
 ὡσαύτως ὅλον τὸ κοινὸν τῆς Βενετίας μετ' αὐτόν,
 εἶπαν κ' ἐσυμβουλευτήσαν νὰ ὑπάουν κι αὐτοὶ στὴν Πόλιν
 ἀφῆν εἶχαν τὰ πλευτικά ἐκεῖνα τὰ περσὰ τους·
 ἐπεὶ ἂν ἠθέλαν νὰ στραφοῦν στὴν Βενετίαν ὀπίσω,

ΟΙ ΣΤΑΥΡΟΦΟΡΟΙ ΕΙΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΝ

ὡς ἐντροπή, κατηγορία, ἦτον τῆς Βενετίας.
 Ἐν τούτῳ ἐσυμβιβάστησαν, εἰς τοῦτο ἀφιρῶσαν,
 ὅτι διὰ τὴν συμπάθειαν τοῦ ἀγιωτάτου Πάπα,
 καὶ δεύτερον διὰ τὴν τιμὴν ὅλης τῆς Βενετίας,
 νὰ ὑπάουν κι αὐτοὶ στὴν συντροφίαν ἐκεῖ τῶν πελεγρίνων.
 [36]. Καὶ ἀφότου ἐσυμβιβάστησαν οἱ ἅπαντες τοῦ
 φουσσάτου,
 ἀπὸ τὴν Τσάρα ἐξέβησαν ὠρθῶσαν καὶ ὑπαγαῖναν.
 ὀλόρθα ὑπάουν τῆς Ρωμανίας, ἐσῶσαν εἰς τὴν Πόλιν.
 οἱ Φράγκοι ἐπεξέψασιν εὐθέως εἰς τὴν στερεάν,
 κ' οἱ Βενετικοὶ ἐστήκασιν ἀπάνω εἰς τὰ καράβια.
 Τῆς Πόλεως γὰρ νὰ σὲ ἔχω εἰπεῖ τὸ πῶς κεῖται ἡ χώρα.
 ὡς ἄρμενον τὴν προσομοιωῶ, τρίγωνος γὰρ ὑπάρχει,
 τὰ δύο μέρη στὴν θάλασσαν, τὸ τρίτον στὴν στερεάν.
 [38]. Διατὶ τὸ βάθος τοῦ γαλοῦ ἔνι βαθὺ καὶ μέγα,
 τόσον αὐτῆς τῆς θάλασσης ὁμοίως καὶ τοῦ λιμιῶνος,
 ὅπου ἔνι γῦρον τῆς Πολέου, ὡσὰν σὲ τὸ ἀφηγοῦμαι,
 ὄχι τὰ κάτεργα ἀλλὰ δὴ οἱ κόκες, τὰ καράβια,
 ἐρχόντησαν μέχρι εἰς τὴν γῆν ὡσὰν νὰ ἦσαν βάρκες.
 Οἱ Βενετικοὶ, ὡς φρόνιμοι τεχνῖτες τῆς θαλάσσου,
 μὲ πονηρίαν καὶ φρόνεσιν, μετὰ μεγάλης τέχνης,
 γεοφύρια ἐποίησασιν ἀπάνω εἰς τὰ καράβια.

ΚΑΤΑΛΗΨΙΣ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

μὲ τέχνην καὶ μὲ φρόνεσιν τὰ ἐρρίπταν εἰς τοὺς τοίχους,
 μὲ τὰ σκουτάρια καὶ σπαθία ἐσέβησαν ὀλόρθα,
 ἀπάνω εἰς τοὺς τοίχους τῆς Πολέου ἐσέβησαν ἀπέσω.
 Οἱ Φράγκοι γὰρ ἐκ τὴν στερεάν ἦτον ὁ πόλεμός τους·
 ἀλλὰ οὐ καὶ ἰσχύσασιν ποσῶς νὰ βλάψουσι τὴν Πόλιν.
 [39]. Τί νὰ σὲ λέγω τὰ πολλὰ ἃ λάχη νὰ βαρειέσαι;
 οἱ Βενετικοὶ ἐσέβησαν πρῶτα στὴν Πόλι ἀπέσω·
 ἡ Πόλις ἐπιάστη ἀπὸ σπαθίου, ὡσὰν σὲ τὸ ἀφηγοῦμαι.
 Ἐκεῖνος ὁ Αλέξιος ὁ κακός, ὁ ἄπιστος βασιλέας
 ἔφυγεν, ὡς ἠμπόρεσεν, ἀπέρασεν εἰς τὸ Σκουτάρι,
 ἐδιάβη στὴν Ἀνατολήν, ἐξέβη ἀπὸ τὴν Πόλιν.
 Ἐν τούτῳ τὰ ἀρχοντόπουλα ὅπου ἦσαν τῆς Πολέου,
 τὸ ἰδεῖ τὸ πλῆθος τῶν Φραγκῶν ποῦ ἐσέβησαν ἀπέσω,
 σπουδαίως γοργὸν ἐδράμασιν στὴν φύλαξιν ὅπου ἦτον
 ἐκεῖνος γὰρ ὁ βασιλέας κύρ Σάκιος ὁ Βατάτσης·
 τὰ σίδερα τοῦ ἐξέβαλαν, εἰς τὸ παλάτι ἀπῆλθαν·
 στὸν θρόνον τὸν ἐκάθησαν, οὕτως τυφλὸς ὡς ἦτον.
 [40]. Οἱ Φράγκοι γὰρ ὡς ἔμαθαν περὶ τοῦ βασιλέως
 ἐκράξαν τὸν μισὶρ Ντζεφρέ, τὸν πρωτοσύμβουλὸν τους,
 μετὰ ταῦτα ἄλλους ἄρχοντας, εὐγενικοὺς ἀνθρώπους·
 λεπτῶς τοὺς ἐπαρήγγειλαν στὸν βασιλέαν ν' ἀπέλθουν,

να ἐπάρουν γὰρ καὶ μετ' αὐτοὺς Ἀλέξιον τὸν υἱὸν του·

ΟΙ ΣΤΑΥΡΟΦΟΡΟΙ ΕΙΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΝ

να τοῦ συντύχουν φρόνιμα τὴν πράξιν καὶ τὸν βίον,
 τὲς συμφωνίες ὅπου ἔποιεν ὁ υἱὸς του μὲ τὸν Πάπαν,
 ἂν ἔνι ὅτι ἀρέσουν του καὶ θέλει νὰ τὲς στέρξῃ.
 Σπουδαίως ἀπῆλθαν εἰς αὐτὸν ἐκεῖνοι οἱ ἀποκρισάροι·
 ἠῦραν ἐκεῖ τὸν βασιλέα, στὸν θρόνον ἐκαθέτον·
 τιμητικὰ τὸν χαιρετοῦν ἀπὸ τοὺς κεφαλᾶδες·
 λεπτῶς τοῦ ἀφηγήθησαν τὲς συμφωνίες ἐκεῖνες,
 ὅπου ἔποιεν ὁ υἱὸς αὐτοῦ μετὰ τὸν Πάπα Ρώμης·
 ἂν ἀγαπᾷ κι ὀρέγεται νὰ τὲς ἔχει στερεώσει.
 [42] Ἐνταῦθα γὰρ ὁ βασιλεὺς κὺρ Σάκης ὁ Βατάτσης
 φρόνιμα ἀπεκρίθηκεν, ὡς βασιλεὺς ὅπου ἦτον·
 «Ἄρχοντες, φίλοι κι ἀδελφοί, ὅσον ἐποίησε ὁ υἱὸς μου,
 κι ὁ ἀδελφός μου μετ' αὐτοῦ, ὁ ρῆγας τῆς Ἀλαμάνιας,
 ἐγὼ τὸ θέλω κι ἀγαπῶ, στέργω το μετ' ἐκείνους·
 ποιήσατε προστάγματα, κ' ἐγὼ νὰ τὰ βουλλώσω».
 Ἀφότου γὰρ ἐγίνησαν οἱ συμφωνίες ἐκεῖνες,
 περιέστησαν οἱ ἀρχηγοὶ τοῦ φράγκικου φουσσάτου,
 διὰ τὸ ἦτον ἔμπα τοῦ καιροῦ, καὶ ἐσέβαινε ὁ χειμῶνας,
 νὰ ἐξεχειμάσουσιν ἐκεῖ εἰς τῆς Πόλεως τὴν χώραν·
 κ' εἰς τὸν ἐρχόμενον καιρόν, εἰς τὸ ἔμπα τοῦ μαρτίου,
 νὰ ἔχουν κινήσει ἐνομοῦ μετὰ τὸν βασιλέα,
 κ' εἰς τὴν Συρίαν νὰ ἀπελθοῦν κατὰ τὲς συμφωνίες τους.

Ο ΙΣΑΑΚΙΟΣ ΚΑΙ ΑΛΕΞΙΟΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΕΣ

[44]. Μετὰ βουλῆς καὶ ὀρισμοῦ κὺρ Σάκη τοῦ Βατάτση
 ἐστέψασιν διὰ βασιλέαν Ἀλέξιον τὸν υἱὸν του.
 Ἐν τούτῳ ἐσυμβουλευτήσαν μετὰ τὸν βασιλέα.
 [45] Ἀφότου γὰρ ἐστέψασιν Ἀλέξιον τὸν υἱὸν του
 διὰ ἀφέντην καὶ βασιλέα ὅλης τῆς Ρωμανίας,
 οὐδὲν ἐπέρασε ποσῶς ἕνας μῆνας σωζᾶτος
 - καθὼς εὐρίσκεται ἀπὸ ἀρχῆς τὸ γένος τῶν Ρωμαίων
 εἰς δολιότητα πολλὴν κ' εἰς ἀπιστίες μεγάλες -
 τινὲς ἀπὸ τοὺς ἄρχοντες, τοὺς πρώτους τῆς Πολέου,
 ἀπῆλθαν εἰς τὸν βασιλέα Ἀλέξιον τὸν Βατάτσην,
 καὶ λέγουσι οὕτως πρὸς αὐτόν· «Δέσποτα, βασιλέα,
 ἀφῶν ἐπρόσταξεν ὁ Θεὸς κ' ἔχεις τὴν βασιλείαν σου,
 τί σὲ ἤφερεν, ἀφέντη μας, εἰς τὴν Συρίαν νὰ ἀπέλθῃς;
 τὸ διάστημα ἔνι πολὺ ἐδῶθεν στὴν Συρίαν,
 οἱ ἕξοδες, τὰ πλευτικὰ πολὺ θέλουν κουστίσει·
 καὶ ἄλλο μεγαλιώτερον, πολλάκις καὶ χαθοῦμεν
 στὰ πέλαγα τῆς θάλασσας, θέλεις εἰς τὴν στερέαν.
 Ἐτοῦτοι οἱ Φράγκοι, ὅπου θεωρεῖς, πολλὰ εἶν' θεληματάροι.
 ὁμοίως κ' ἐλαφροκέφαλοι, ὅτι τοὺς δόξῃ, κάμνουν·

ἄς τοὺς ἀφήκωμε νὰ ὑπᾶν εἰς Θεοῦ τὴν κατάραν,
καὶ ἡμεῖς ἄς ἀπομείνωμεν ἐδῶ στὰ ἰγονικά μας». Ὁ βασιλεύς, ὡς νεούτσικος καὶ ἀπαίδευτος τοῦ κόσμου, γοργὸν ἐσυγκατέβηκεν εἰς τὴν βουλὴν ἐκείνην. Εἶπαν· «Καὶ πῶς νὰ ἔχη γενεῖ, νὰ τοὺς ἀποφληθοῦμε;» - «Ἄς τοὺς ἀφήκωμε ἀκομὴ κανέναν μῆναν πλέον· τὲς διοικήσεις ὅπου βαστοῦν νὰ τὲς ἔχουν ἐξοδιάσει, κι οὕτως νὰ ποιήσωμε ἐναρχίαν νὰ τοὺς ἔχωμε ἐξαλείψει». Καθὼς τὸ ἐσυμβουλευτήσαν, οὕτως καὶ τὸ ἐπληρῶσαν.
[47] Ἀφῶν ἐπλήρωσε ὁ καιρὸς, κανέννας μῆνας, δύο,

ΟΙ ΣΤΑΥΡΟΦΟΡΟΙ ΕΙΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΝ

- εἶχον χωρικὸν τὸν λογισμὸν θαρρῶντα νὰ προκόψουν -
τὲς πόρτες τῆς Πολέου ἐσφάλισαν καὶ φύλαξες ἐβάλαν·
τοὺς Φράγκους ὅπου εὐρέθησαν ἐντὸς τότε τῆς Πόλης,
εἰς τὸ σπαθὶ τοὺς ἔβαλαν, ὅλους τοὺς ἀπεκτεῖναν.
Ἦδε ἀσεβείαν ποῦ ἔποικαν οἱ ἀσεβεῖς Ρωμαῖοι
εἰς χριστιανούς ὀρθόδοξους κι ἀληθινούς ἀνθρώπους,
ὅπου ἐκοπίασαν κ' ἔβαλαν τὸν βασιλέαν ἐκεῖνον
εἰς τὸ σκαμνὶ τῆς βασιλείας ὅπου τὸ εἶχεν χάσει.
Ὁ Θεὸς γὰρ ὁ εὖσπλαχνος, ὁ δίκαιος εἰς τὰ πάντα,
εὐδόκησεν ἢ χάρη του ἐτότε εἰς τὸν φόνον ἐκεῖνον,
ὅτι κανεῖς εὐγενικὸς ἀπὸ τοὺς πλούσιους Φράγκους,
οὐδὲν ἠύρέθηκεν τινὰς ἐκεῖ εἰς τὴν Πόλι ἀπέσω
μόνον καὶ ἄνθρωποι φτωχοί, τεχνῖτες ὑποχέροι.
Τὰ γὰρ φουσσάτα τῶν Φραγκῶν ὅπου ἔστηκαν ἀπέξω
τῆς χώρας Πόλεως, σὲ λαλῶ, ὡσαν σὲ τὸ ἀφηγοῦμαι,
τὸ ἀκούσει, ἰδεῖ τὴν ταραχὴν, τὸν σουγλισμὸν τοῦ φόνου,
τὸν θόρυβον καὶ τὰς φωνὰς ἐκεῖνων ποῦ ἐσκοτῶναν,
εὐθέως γοργὸ ἄρματώνονται πεζοὶ καὶ καβαλλάροι·
ἐπιάσαν γὰρ ἐκ τοὺς Ρωμαίους, ἠρώτησαν τὸ πρᾶγμα,
τὸ πῶς ἐγένη ἢ ἐναρχία, τὴν ἐποίησαν οἱ Ρωμαῖοι,
τὴν ἀπιστίαν ὅπου ἔποικαν ἀρτίως εἰς τὸν λαόν μας.
Κ' ἐκεῖνοι ὅπου τὸ ἐξεύρασιν ἐπληροφόρησάν τους
τὸν τρόπον καὶ τὴν ἀφορμὴν, τὸ εἰς τί σκοπὸν τὸ ἐποίκαν.
[48] Ἀκούσων ταῦτα οἱ ἀρχηγοὶ τοῦ φράγκικου φουσσάτου,
τοὺς Βενετικούς ἀφῆσαν τὴν θάλασσαν φυλάττουν,
καὶ πλεῖστον ἕτερον λαὸν πάλε ἀπὸ τὴν στερέαν·
κι ὁ ἄλλος ἕτερος λαὸς τοῦ πλήθους τοῦ φουσσάτου
ἐδῶκαν τὰ σαλπίγγια τους, τὰ φλάμουρα ἐξαπλῶσαν,
τὰ ἀλάγια ἐχωρίσασιν, πεζοὶ καὶ καβαλλάροι.

ΠΡΟΣΤΡΙΒΑΙ ΡΩΜΑΙΩΝ ΚΑΙ ΦΡΑΓΚΩΝ

Ἀπὸ τὴν Πόλι ἐξέβησαν, ἄρχισαν νὰ κουρσεύουν
 τοὺς τόπους κι ὅλα τὰ χωρία, τὰ μέρη Ρωμανίας,
 μέχρι στὴν Ἀνδριανόπολιν ἐσῶσαν κ' ἐκουρσέψαν·
 πέντε ἡμερῶν τὸ κάμνουσιν στράταν ἀπὸ τὴν Πόλιν.
 Κι ἀφότου ἐχορτάσασιν κοῦρσος καὶ πλῆθος κέρδου,
 ἐγνώμισαν καὶ ἠύρασιν ὅτι εἶχαν πλέον κερδίσει
 παρὰ ὅπου εἶχαν στὰ κάτεργα καὶ εἰς ὅλα τὰ πλευτικά τους·
 ἐνταῦθα ὀπίσω ἐστράφησαν, ἦλθασιν εἰς τὴν Πόλιν.
 [49] Ἀκούσων ταῦτα ὁ βασιλεὺς, κύρ Σάκης ὁ Βατάτσης,
 μεγάλως τὸ ἐβλαστήμησεν, σφόδρα τὸ ἐλυπήθην·
 οὐδὲν ἔξευρεν ποσῶς ἐκ τὴν βουλὴν ἐκείνην
 ὅπου ἔδωκαν τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἀλέξι τοῦ Βατάτσης
 ἐκεῖνοι οἱ θεοκατάρατοι, οἱ ἄνομοι δημηγέρτες.
 Ὕρισεν καὶ ἐκράξασιν Ἀλέξιον τὸν υἱόν του·
 μεγάλως τὸν ἀτίμωσεν, ἐχόλιασέν τον σφόδρα,
 καὶ λέγει οὕτως πρὸς αὐτὸν μετὰ δακρύων τοὺς λόγους·
 «Εἰπές μου, θεοκατάρατε, οὐκ εἶσαι ἐσὺ υἱός μου;
 πῶς τὸ ἐθυμήθης, ἄπιστε τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἁγίων,
 τὴν ἀπιστίαν ὅπου ἔποικες καὶ τὴν δημηγερσίαν
 ἔς ἐκείνους ὅπου σ' ἔποικαν νὰ εἶσαι βασιλέας;
 Οὕτως σὲ ἀρμόζει ἀπὸ τὸν νῦν νὰ σὲ κρατοῦν οἱ πάντες,
 ὡσὰν ἐκεῖνον τὸν ἄπιστον Ἰούδαν τὸν Σκαριώτην,
 ὅπου ἔποικεν τὴν προδοσίαν τοῦ Κυρίου τῆς Δόξης.
 Γοργὸν σὲ ὀρίζω νὰ μὲ εἰπῆς τὸ ποῖ σ' ἐσυμβουλέψαν
 νὰ ποίσης τοῦτο τὸ ἔποικες, τὴν τόσιν ἀπιστίαν;
 ἀτίμωσες τὴν βασιλείαν, τὸ γένος τῶν Ρωμαίων·
 ποῖος νὰ πιστέψῃ ἀπὸ τοῦ νῦν Ρωμαίου τινὸς ἀνθρώπου;»
 Ἐκεῖνος ἀπὸ τοῦ φόβου του κι ἀπὸ στενοχωρίας του,

ΟΙ ΣΤΑΥΡΟΦΟΡΟΙ ΕΙΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΝ

οὐκ εἶχεν πῶς τὸ ἀρνηθῆ· εἶπεν καὶ μαρτυρᾷ τους
 ἐκείνους τοὺς πανάπιστους ποῦ τὸν ἐσυμβουλέψαν.
 Ὕρισε εὐθέως ὁ βασιλεὺς κ' ἠφέραν τους ὀμπρός του·
 τοὺς ὀφθαλμοὺς τους ἐξέβαλεν, στὴν φυλακὴν τοὺς βάνει·
 κι ἀπέκει κράζει δύο ἄρχοντες, πρώτους τοῦ παλατίου.
 [50]. Ὅρίζει γράφει γράμματα ἔς ἐκεῖνον τὸν μαρκέσην
 ὡσαύτως καὶ εἰς τοὺς ἕτερους κοντᾶδες, κεφαλᾶδες.
 Ἐξαφορμίστη πρὸς αὐτούς, μεθ' ὄρκου τοὺς τὸ ἐμήνα,
 ὅτι ποτὲ οὐκ ἤξευρεν τὴν ἀπιστίαν ἐκείνην,
 ὅπου ἔποικεν ὁ υἱὸς αὐτοῦ μετὰ τοὺς δημηγέρτες.
 «Παρακαλῶ σας, ἄρχοντες, τὸ πρᾶγμα νὰ πραῦνη·
 ἄς λείψουσιν τὰ σκάνταλα, μηδὲν γενῆ τὸ πλεῖον.
 Ἐδῶ κρατῶ τοὺς ἄπιστους στὴν φυλακὴν ἀπέσω·
 τυφλοὺς τοὺς ἔχω, ἐπάρετε, ὀρίσετε ἄς τοὺς κρίνουν,
 ὡς δημηγέρτες ἄπιστους τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἁγίων.

Ἐγὼ γὰρ τὰ προστάγματα ὅπου ἔχομε ἀμφοτέρως,
 τὲς συμφωνίες κι ὁμόλογα, κρατῶ τὰ ἀφιρωμένα·
 στέργω νὰ τὰ πληρώσωμεν ἄνευ κανενὸς δόλου.
 Τὸ κοῦρσον ὅπου ἐποίκετε καὶ ἡ αἰχμαλωσία,
 ἄς ἔνι εἰς ἀνταμοιβὴν τοῦ φόνου τοῦ λαοῦ σας·
 ὁ υἱός μου γὰρ νεούτσιος κι ἀπαίδευτος τοῦ κόσμου,
 παρακαλῶ σας, ἄρχοντες, ὡς ἀδελφούς καὶ φίλους,
 ἄς ἔχη τὴν συμπάθειον σας, μετ' ἔσας νὰ ἀποθάνη·
 ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ ἔμπροσθεν ὡς ἀδελφός σας νὰ ἔνι·
 ἄς ἔνι εἰρήνη εἰς ἐμᾶς, ἀγάπη κι ὁμοτόνια.
 Ἐξεχειμάστε ἐνομοῦ ἐδῶ στὴν Πόλιν μέσα,
 καὶ εἰς τοῦ καιροῦ τὴν ἄνοιξιν νὰ ὑπάτε τῆς Συρίας·
 ὁ υἱός μου νὰ ἔλθῃ μετ' ἑσᾶς κατὰ τὲς συμφωνίες μας»·
 Ἀκούσων ταῦτα οἱ ἄρχοντες τοῦ φράγκικου φουσσάτου,
 βουλὴν ἐπήραν ἐνομοῦ, ἰσιάστηκαν εἰς τοῦτο·
 ἐγίνη ἀγάπη εἰς αὐτοὺς καθὼς ἦτον καὶ πρῶτον.
 Ἐν τούτῳ ἐξεχειμάσασιν, ἦλθεν ὁ μάρτης μῆνας·
 οἱ Φράγκοι ὠκονομήθησαν νὰ θέλουν ὑπαγαίνει

ΠΡΟΣΤΡΙΒΑΙ ΡΩΜΑΙΩΝ ΚΑΙ ΦΡΑΓΚΩΝ

ἐκεῖσε εἰς τὸ ταξειδιν τους, εἰς τοῦ Χριστοῦ τὸν τάφον.
 [51]. Ἐνταῦτα ἀπῆλθεν εἰς αὐτοὺς ὁ βασιλεὺς Ἀλέξιος
 καὶ εἶπεν οὕτως πρὸς αὐτούς, ἐπαρακάλεσέ τους·
 «Ἄρχοντες, φίλοι κι ἀδελφοί, συντρόφοι ἠγαπημένοι,
 ἐσεῖς ἐξεύρετε καλὰ τὸν φτόνον τοῦ διαβόλου,
 τὸ πῶς μᾶς ἐσκαντάλισε εἰς τὴν νεότητά μας.
 Λοιπὸν ἐγὼ εὐρίσκομαι εἰς ὅλα μου ἀρχικάρης,
 κι οὐδὲν ἔχω τὰ πράγματα ὅπου μοῦ κάμνουν χρεία,
 οὕτως ὡς πρέπει εἰς θέλημα διὰ τὸ ταξειδιν ἐτοῦτο.
 Καὶ ἄλλο πάλε σᾶς λαλῶ, πληροφορήθητέ το·
 ἀπὸ ἀφορμῆς τοῦ σκάνταλου ἐτούτου ὅπου ἐγινέτον
 οὐ προθυμοῦσιν οἱ Ρωμαῖοι νὰ ἐσμίξουν μὲ τοὺς Φράγκους·
 διὰ τοῦτο λέγω, πρὸς ἑσᾶς, ἀξιοπαρακαλῶ σας,
 νὰ ἔχω συμπάθειον ἀπὸ ἑσᾶς ἡμέρες δεκαπέντε
 νὰ ὀρθώσω τὰ φουσσᾶτα μου καὶ νὰ σᾶς καταφτάσω»·
 [52]. Οἱ Φράγκοι γὰρ τὸ ἐστέρξασιν, κινουῦσιν κ' ὑπαγαίνουν·
 τὴν Ἡράκλειαν ἐπέρασαν· πάντα κοντὰ ἀναμένουν
 ἐκεῖνον γὰρ τὸν βασιλέαν Ἀλέξιον τὸν Βατάτην.
 Ἀκούσατε οἱ ἅπαντες, Φράγκοι τε καὶ Ρωμαῖοι,
 ὅσοι πιστεύετε εἰς Χριστόν, τὸ βάπτισμα φορεῖτε,
 ἐλάτε ἐδῶ νὰ ἀκούσετε ὑπόθεσιν μεγάλην,
 τὴν κακοσύνην τῶν Ρωμαίων, τὴν ἀπιστίαν ὅπου ἔχουν.
 Ποῖος νὰ θαρρέσῃ εἰς αὐτούς, ὄρκον νὰ τοὺς πιστέψῃ,
 ἀφῶν τὸν Θεὸν οὐ σέβονται, ἀφέντη οὐκ ἀγαποῦσιν;

ΟΙ ΣΤΑΥΡΟΦΟΡΟΙ ΕΙΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΝ

ὁ εἷς τὸν ἄλλον οὐκ ἀγαπᾷ μόνον μὲ πονηρίαν.
 [53]. Ἀφῶν οἱ Φράγκοι ἐξέβησαν ἐκεῖθεν ἐκ τὴν Πόλιν,
 ὁκάποιος πλούσιος ἄνθρωπος, ἄρχων ἀπὸ τὴν Πόλιν,
 Μούρτζουφλον τὸν ἐλέγασιν, οὕτως εἶχεν τὸ ἐπίκλιν,
 ἰδὼν τὸν γέρο βασιλέα τὸ πῶς τὸν ἐτυφλῶσαν,
 κι Ἀλέξιον τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸ πῶς ὑπῆρχε νέος,
 ἐλόγιασεν τὴν βασιλείαν μὲ πονηρίαν νὰ ἐπάρη.
 Κράζει τινές του συγγενεῖς, φίλους τε καὶ γειτόνους,
 τσαγδάρους καὶ λιμαρικούς, βουλὴν μὲ αὐτοὺς ἀπῆρεν
 Ἀλέξιον γὰρ τὸν βασιλέα ἐπιάσαν κ' ἐφονέψαν·
 εἰς μοναξίαν τὸν ἤῤρασιν κ' ἐθανατώσανέ τον,
 ἐστέψασιν τὸν Μούρτζουφλον, τὸ στέμμα τοῦ ἐφορέσαν,
 ὠνομάσαν τὸν βασιλέα, οὕτως τὸν εὐφημῆσαν.
 [54]. Ἐνταῦτα γὰρ ὡς τὸ εἶδασιν τινές ἀπὸ τὴν Πόλιν,
 ἀκούσων τοῦ παράξενου τοῦ βασιλέως τὸν φόνον,
 βαρκέτταν ἄρματώσασιν πενήντα δύο κουπίων·
 ἐπλέψασιν κι ἀπήλθασιν, ἐσώσασιν τοὺς Φράγκους,
 ἐκεῖσε ὅπου ὑπαγαίνασιν στὰ μέρη τῆς Συρίας·
 λεπτομερῶς τοὺς εἶπασιν κ' ἐπληροφόρησάν τους,
 τοῦ βασιλέως τὸν θάνατον τὸ πῶς τὸν ἐσκοτῶσαν,
 ὁ Μούρτζουφλος ὁ ἄπιστος τὴν βασιλείαν ἀπῆρεν.
 [55]. Οἱ Φράγκοι γὰρ, ὡς τὸ ἤκουσαν, ἐθλίβησαν μεγάλως·
 ἀπαύτου ἀπήρασιν βουλὴν τὸ πῶς νὰ ἔχουν πράξει.
 Τί νὰ σὲ λέγω τὰ πολλὰ καὶ νὰ σὲ τὰ ἐμορφίζω;
 Ἀκούσων ταῦτα οἱ ἄρχοντες τοῦ φράγκικου φουσσάτου,

ΛΙΒΕΛΛΟΣ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΡΩΜΑΙΩΝ

μεγάλως τὸ ἐθανυμάστησαν, εἰς σφόδρα τὸ λυποῦνται,
 καὶ ἄρχισαν νὰ λέγουσιν οἱ φρονημώτεροί τους,
 νὰ καταργίζουσι τοὺς Ρωμαίους μὲ τὴν ὑπόληψίν τους·
 «Τίς νὰ πιστέψη εἰς Ρωμαῖον εἰς λόγον εἴτε εἰς ὄρκον;
 λέγουσιν ὅτι εἶναι Χριστιανοὶ καὶ στὸν Θεὸν πιστεύουν·
 ἐμᾶς τοὺς Φράγκους μέμφονται, λέγουν, κατηγοροῦν μας,
 σκύλους μᾶς ὀνομάζουσι, ἀτοί τους ἐπαινοῦνται·
 λέγουν ὅτι εἶναι Χριστιανοὶ καὶ βάφτισμα φοροῦσιν·
 αὐτοὶ καὶ μόνοι λέγουσιν ὅτι εἰς Χριστὸν πιστεύουν.
 Μετὰ τοὺς Τούρκους κάθονται, πίνουν καὶ ἐστιάζουν
 καὶ τίποτε οὐκ ἐλέγουσιν οὐδὲ κατηγοροῦν τους·
 καὶ μετὰ μᾶς ἂν φάγουσι στὰ καύχη καναντίζουσι·
 στὴν ἐκκλησία τους ἐὰν συμβῆ Φράγκος νὰ λειτουργήσῃ,
 σαράντα ἡμέρες λείπεται ἄψαλτη ἡ ἐκκλησία τους.
 Ἀκούσατε τὲς αἴρεσες, τὲς ἔχουν οἱ Ρωμαῖοι·
 ἀτοί τους γὰρ καὶ μοναχοὶ ἀλλήλως ἐπαινοῦνται
 κ' ἐμᾶς τοὺς Φράγκους μέμφονται, ἐμᾶς κατηγοροῦσιν,
 ὅπου κρατοῦμε τοῦ Χριστοῦ τὴν πίστιν καὶ τὸν νόμον,

καθώς μᾶς τὸ ἐδιδάξασιν, ἐκεῖνοι οἱ ἅγιοι ἀποστόλοι.
 Ὁ πρῶτος γὰρ ἀπόστολος ἦτον ὁ ἅγιος Πέτρος,
 ὅπου τὸν ἐθρόνιασε ὁ Χριστὸς πρῶτον τῆς οἰκουμένης·
 τοῦ παραδείσου τὰ κλειδιά τοῦ ἔδωκεν ἀτός του·
 τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἔδωκε νὰ δέσῃ καὶ νὰ λύσῃ·
 ὅσον ποιήσῃ εἰς τὴν γῆν, εἰς οὐρανοὺς νὰ στέργῃ.
 Ἐκεῖνος γὰρ ὁ ἀπόστολος ὡς φρόνιμος ὅπου ἦτον,
 καὶ εἶχεν τὴν χάριν τοῦ Χριστοῦ τὸν ὀρισμὸν του
 ὡσαύτως,
 διότι τοὺς χρόνους ἐκεινοὺς ἡ πόλις γὰρ τῆς Ρώμης
 τὸν κόσμον ὅλον ἀφέντευεν, ὅλην τὴν οἰκουμένην,
 διὰ νὰ πατάξῃ τὰ εἰδωλα, τὴν ἀπιστίαν τῶν ἔθνων,
 καὶ τοῦ Χριστοῦ τὴν ἐκκλησίαν νὰ αὐξήσῃ καὶ στερεώσῃ.
 Ἐκεῖ ἀπῆλθεν καὶ ὑποδόμησεν τῆς ἐκκλησίας τὸν
 θρόνον·
 ἐκεῖ τὸν ἐσταυρώσασι διὰ τοῦ Χριστοῦ τὴν πίστιν.
 Ἀπαύτου γὰρ ἐξήλθασιν τινὲς πλεῖστοι Παπᾶδες,
 ὅπου ἐκρατοῦσαν τὸ σκαμνὶ τῆς ἐκκλησίας τῆς Ρώμης.

ΟΙ ΣΤΑΥΡΟΦΟΡΟΙ ΕΙΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΝ

Οἱ Φράγκοι γὰρ καὶ οἱ Ρωμαῖοι πίστιν μίαν ἐκρατοῦσαν·
 τῆς οἰκουμένης οἱ ἀρχιερεῖς, Φράγκοι τε καὶ Ρωμαῖοι,
 οἱ πατριάρχαι κ' οἱ ἀρχιερεῖς οἱ πρῶτοι τῆς οἰκουμένης,
 ἐπαῖρναν τὴν χειροτονίαν ἕκαστος ἀπὸ ἐκεῖνον,
 ὅπου ἦτον Πάπας κὶ ἀρχιερεὺς εἰς τὸ σκαμνὶ τῆς Ρώμης.
 Διαβόντα γὰρ χρόνοι πολλοὶ αὐτεῖνοι οἱ Ρωμαῖοι,
 Ἕλληνες εἶχαν τὸ ὄνομα, οὕτως τοὺς ὠνομάζαν,
 - πολλὰ ἦσαν ἀλαζονικοί, ἀκομὴ τὸ κρατοῦσιν -
 ἀπὸ τὴν Ρώμῃ ἀπήρασιν τὸ ὄνομα τῶν Ρωμαίων.
 Ἀπ' αὐτῆς τῆς ἀλαζονείας, τὴν ἔπαρσιν ὅπου εἶχαν
 ἀφήκασιν τὸν ὄρδιναν τῆς ἐκκλησίας τῆς Ρώμης,
 καὶ στήκουν ὡς σχισματικοί, μόνι τὸ καῦχος ἔχουν.
 Τηρήσετε, ἄρχοντες καλοί, τὴν ἀπιστίαν ὅπου ἔχουν·
 λέγουν ὅτι εἶναι Χριστιανοί, καὶ ἀλήθειαν οὐ κρατοῦσιν·
 τὸν ὄρκον τους οὐδὲν κρατοῦν, οὐδὲ Θεὸν φοβοῦνται·
 μόνον τὸ βάπτισμα ἔχουσι τὸ τῆς χριστιανωσύνης.
 Ἴδὲ τὸ ὀρίζουν οἱ γραφεῖς καὶ τὰ βιβλία ὅπου ἔχουν·
 τὴν διδαχὴν ὅπου ἔποικαν οἱ δώδεκα ἀποστόλοι,
 οἱ τέσσαροι εὐαγγελισταὶ ὅπου μᾶς ἐφωτίσαν,
 τὴν πρᾶξιν ὅπου ἔποικαν ἐτότε εἰς τὸν κόσμον,
 ὅταν ἦταν ὁ Χριστὸς καὶ εἰς γῆν περιεπάτει·
 κὶ ἀπαύτου πάλε ἡ διδαχὴ ὅπου μᾶς ἐδιδάχθη,
 τῆς ἐκκλησίας τὸν ὄρδιναν τὸ πῶς νὰ τὸν κρατῶμεν·
 ὅλα τὰ ἐλαττώσασι ἀφότου ἐχωρίσαν
 ἀπὸ τῆς Ρώμης Ἐκκλησίας, ποῦ ἐνὶ καθολικῇ μας,
 κὶ ἀφήκαν τὴν χειροτονίαν τοῦ ἀγιωτάτου Πάπα,
 κὶ ἀλλήλως γὰρ χειροτονοῦν τὸν Πατριάρχην ποῦ ἔχουν.

Λοιπὸν ἀφότου οὐ σέβονται τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ρώμης,
 διατὶ νὰ ὑπᾶμε εἰς τὴν Συρίαν κι οὐ μὴ νὰ στραφοῦμε
 ὀπίσω;
 νὰ ἐπάρωμεν τῶν ἄπιστων τὴν ἀφεντίαν ὅπου ἔχουν·
 ἀφότου τὸν ἀφέντην τους τὸν βασιλέαν ἐπνίξαν;
 Κι ἀπ' αὐτοῦ γὰρ τηρήσετε τὴν ἀσέβειαν ὅπου ἔχουν
 τὸν βασιλέαν ὅπου εἶχασιν διὰ φυσικὸν ἀφέντην,
 μὲ φτόνον καὶ δημηγερσίαν, ἐσφάξαν κι ἀπεκτεῖναν.
 Τίς νὰ πιστέψη εἰς αὐτούς, εἰς ὄρκον εἴτε εἰς λόγον,
 νὰ τοὺς κρατήσῃ Χριστιανούς, ὡς τὸ λαλοῦν καὶ λέγουν;
 μὲ λόγια εἶναι Χριστιανοί, τὸ ἔργον γὰρ τοὺς λείπει·
 ἀνάθεμα τὸν Χριστιανὸν ὅπου νὰ τοὺς πιστέψη.»
 Ἀφότου γὰρ ἐθλίβησαν τὸν βασιλέαν οἱ Φράγκοι
 κ' εἶπαν τὲς παραπόνεσες καὶ τῶν Ρωμαίων τὲς πρᾶξεις,
 ἄρξαν νὰ συμβουλευόνται τὸ πῶς θέλουσιν πράξει.

ΑΛΩΣΙΣ ΤΗΣ ΚΩΝ/ΠΟΛΕΩΣ ΥΠΟ ΤΩΝ ΦΡΑΓΚΩΝ

Τινὲς ἀπ' αὐτοὺς αλεγαν εἰς τὴν Συρίαν νὰ ἀπέλθουν,
 κι ἄλλοι, οἱ φρονιμώτεροι, εἶπαν κ' ἐσυμβουλέψαν,
 τέτοιαν βουλὴν ἐδώκασιν, ὡσὰν σὲ τὸ ἀφηγοῦμαι·
 »Ἀφότου οἱ ἄπιστοι Ρωμαῖοι, ἐκεῖνοι οἱ δημηγέρτες,
 τὸν βασιλέαν ἐσκότωσαν, τὸν φυσικὸν τους ἀφέντην,
 ὅπου ἔπρεπε νὰ τὸν κρατοῦν δεύτερον τοῦ Κυρίου,
 καὶ οὐκ ἔχουν ἄλλον φυσικὸν νὰ τοὺς ἔχη ἀφεντεῦει·
 περὶ νὰ ὑπᾶμε εἰς τὴν Συρίαν τὰ οὐκ ἔχομεν γυρεύει,
 ἐνταῦτα στρέμμα ἄς ποιήσωμεν ἀπέσω εἰς τὴν Πόλιν,
 καὶ πόλεμον ἄς δώσωμεν ὅλοι μὲ τ' ἄρματά μας.
 Κι ἂν δώσῃ ὁ Θεὸς καὶ πάρωμεν τὴν Κωνσταντίνου
 πόλιν,
 τὴν βασιλείαν ἄς κρατήσωμεν ὅλης τῆς Ρωμανίας».
 Ἐν τούτῳ ἐσυμβιβάστησαν οἱ κεφαλᾶδες ὅλοι·
 ὡσαύτως ὅλον τὸ κοινὸν τοῦ φράγκικου φουσσάτου·
 τὰ πλευτικά τους ὄρισαν, τὰ ἄρμενα ἐγυρίσαν.
 [56] Τί νὰ σὲ λέγω τὰ πολλὰ; κ' ἐγὼ πολλὰ βαρειόμαι·
 ἐστράφησαν οἱ Φράγκοι μας ἐκεῖσε εἰς τὴν Πόλιν,
 κι ἀφότου ἀπεσώσασιν ἐκεῖσε εἰς τὸν λιμνῶνα,
 τὴν χώραν ἐτριγύρισαν τῆς γῆς καὶ τῆς θαλάσσης.
 Οἱ Φράγκοι ἐμηχανεύτησαν ὡσὰν κ' οἱ Βενετικοί·
 μετ' αὐτοὺς ἦσαν ἐνομοῦ ὁμοίως καὶ οἱ Προβεντσάλοι
 ὡσαύτως κ' ἐκ τοῦ Μουφαρᾶ ἐκεῖνοι οἱ Λουμπάρδοι.
 Τὰ τριπουτσέτα ἐστήσασιν ὅλα ἀπὸ τὴν στερέαν,
 τὲς σύνταξες ἐχώρισαν, τὸν πόλεμον ἀρχίσαν.
 Ἀπὸ τοῦ πλήθους τῶν τσαγρῶν ἄνθρωπον οὐκ ἀφῆναν
 νὰ στέκη ἀπάνω εἰς τὰ τειχέα τῆς χώρας τῆς Πολέου.
 Εἶχαν καὶ σκάλες ξύλινες, καλὰ σιδερωμένες·
 εἰς τὰ τειχέα τὲς ἔστησαν διὰ νὰ σέβουν ἀπέσω.
 Οἱ καβαλλάροι ἐπέζεψαν ἀπάνω ἐκ τὰ φαρία·

τὸ ἰδεῖ τὲς σκάλες, ἔδραμαν, ἐσέβησαν ἀπάνω.
 Οὕτως, ὡσὰν σὲ τὸ λαλῶ, ἐπιάστη ἐτότε ἡ Πόλις,

ΟΙ ΣΤΑΥΡΟΦΟΡΟΙ ΕΙΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΝ

οἱ Φράγκοι ἐσέβησαν ἐμπρὸς ἀπέκει ἐκ τὴν στερέαν,
 κ' οἱ Βενετικοὶ πάλε ἐσέβησαν ἀπάνω ἐκ τὰ καράβια,
 ἐκεῖθεν ὅπου ἐστήκασιν τὸν γῦρον τῆς θαλάσσου.
 Ἰστέον γὰρ νὰ ἐξεύρετε ὅτι ἐπιάστη ἡ Πόλις,
 ὡσὰν ἐπιάστη πρότερον ἀπὸ τοὺς Βενετικούς,
 εἰς τοῦ νοεμβρίου τὲς τέσσαρες ἡμέρες ἦτον τότε·
 τὸ δὲ ὑστερνὸν καὶ δεύτερον τὸ πιάσμα τῆς Πολέου,
 εἰς τοῦ ἀπριλίου τὲς τέσσαρες ἐγίνη πάλε ἐκεῖνο.
 Ἀπὸ τοῦ πλήθους τοῦ λαοῦ, τοῦ δυνατοῦ πολέμου,
 τινὰς οὐκ ἴσχυσεν ποσῶς νὰ φύγη ἀπὸ τὴν Πόλιν.
 [57] Ἐπιάσαν γὰρ τὸν Μούρτζουφλον τὸν ἄπιστον
 ἐκεῖνον,

τῶν ἀρχηγῶν τὸν ἤφεραν διὰ νὰ τὸν ἔχουν κρίνει.
 Μεγάλως τὸ ἐχάρησαν οἱ εὐγενικοὶ κοντᾶδες·
 ὄχληση ἠγίνη, ταραχή, τὸ τί κρίσιν νὰ πάθη.
 [58] Ὅκάποιος γέρων ἄνθρωπος εὐρέθη ἐκεῖ εἰς τὴν
 Πόλιν·

ἄνθρωπος ἦτον φρόνιμος, γραμματικὸς εἰς σφόδρα·
 τὸ ἀκούσει πῶς ἠθέλασιν οἱ Φράγκοι νὰ τὸν ἔχουν
 κρίνει,
 ἐκεῖνον τὸν πανάπιστον τὸν Μούρτζουφλον σὲ λέγω,
 ἔδραμε ἐκεῖσε εἰς ἐκεινοὺς ὅπου ἦσαν κεφαλᾶδες,
 ὅπου εἶχαν γὰρ τὴν ἐξουσίαν εἰς ὅλα τὰ φουσσᾶτα·
 ἄρχισε λέγει πρὸς αὐτούς, ἐπληροφόρησέ τους,

ΘΑΝΑΤΩΣΙΣ ΜΟΥΡΤΖΟΥΦΛΟΥ

τὸ πῶς ὀκάποιος βασιλέας - κὺρ Λέον τὸν ὠνομάζαν,
 φιλόσοφος ἦτον φοβερός καὶ προφητεῖες ἐποῖκεν -
 πολλὰ πράγματα ἔποικε ἐκεῖσε εἰς τὴν Πόλιν·
 ἄλλα ἐπληρῶσαν τὸν καιρὸν ὅπου ἔμελλε νὰ ἔλθουν,
 κ' ἄλλα πάλε ἀναμένασιν νὰ ἔλθῃ ὁ καιρὸς τους.
 Λοιπὸν ἐκεῖ πλησίον ὀμπρὸς εἰς τὴν Ἁγίαν Σοφίαν
 ἔστηκεν κίονιν φοβερόν, μέγα, ψηλὸν ὑπάρχει·
 γράμματα ἔποικεν γλυπτὰ, γράφουσιν ὡς σὲ λέγω·
 «Ἀπέδω ἐτοῦτο τὸ κίονι ὀφείλουν ἐγκρεμῖσαι
 τὸν βασιλέα τὸν ἄπιστον τῆς Κωνσταντίνου Πόλης».
 Λοιπὸν, ὡς φαίνει, ἄρχοντες, ἡ προφητεία ἐπληρώθη·
 ἀφῶν τὸ κίονι ἔχετε κι αὐτὸν τὸν δημηγέρτην,
 πληρώσετε τὴν προφητείαν τοῦ φιλοσόφου ἐκείνου·
 [59] Τὸ ἀκούσει το οἱ ἄρχοντες μεγάλως τὸ ἐθαυμάσαν.
 ἀπήρασι τὸν γέροντα τὸ κίονι νὰ τοὺς δείξῃ·
 κι ἀφῶν ἀπῆλθαν εἰς αὐτὸ κ' ἐπληροφόρεσάν το

μεγάλως τὸ ἐθαυμάστησαν καὶ πάλε ἐχάρησάν το,
 διατὶ ἠῦραν τὸ ἐπιδέξιόν τους τὸν ἄπιστον νὰ κρίνουν,
 ὠρίσαν γὰρ καὶ ἠφέραν τον κ' ἐκεῖ τὸν ἀνεβάσαν,
 ἀπὸ τοῦ ὕψους τοῦ κιονίου κάτω τὸν ἐγκρεμίσαν·
 οἱ δαίμονες ἐφάνησαν ποῦ ἀπῆραν τὴν ψυχὴν του.
 [60] Ἀφότου γὰρ ἐγένετο τοῦ δημηγέρτη ἡ κρίσις
 ὅλοι οἱ μεγάλοι ἄρχοντες, οἱ πρῶτοι τοῦ φουσσάτου,
 εἰς τὸ παλάτι ἀπήλθασιν τοῦ βασιλέως ἐκεῖνου·
 βουλὴν ἀπῆραν ἐνομοῦ μικροὶ τε καὶ μεγάλοι
 τὸ πῶς νὰ πράξουν αἰσθητὰ περὶ τῆς βασιλείας.

ΙΔΡΥΣΙΣ ΛΑΤΙΝΙΚΗΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑΣ ΚΩΝ/ΠΟΛΕΩΣ

[61] Τὰ λόγια ἤσασιν πολλὰ ἕως οὗ νὰ τὰ διακρίνουν.
 τὸ γὰρ εἰς τέλος, εἶπασιν, οὕτως τὸ ἐσφαλίσαν·
 ὅτι ἀφῶν ὑπαγαίνασιν ἐκεῖσε εἰς τὴν Συρίαν,
 καὶ ὁ Πάπας ὁ ἀγιώτατος μετὰ ἐντολῆς μεγάλης
 τοὺς ὥρισε νὰ ἀφήκουσι ἐκεῖνο τὸ ταξεῖδιον,
 ν' ἀπέλθουν καὶ νὰ βάλουσι Ἀλέξιον τὸν Βατάτσην
 εἰς τὸ σκαμνὶ τῆς βασιλείας, κ' ἐκεῖνοι τὸν ἐβάλαν·
 καὶ ἀπαῦτα ἀπὸ τοὺς ἴδιους του κ' ἐκ τῶν Ρωμαίων τὸ γένος,
 ἐσφάξαν καὶ ἀπέκτειναν κ' ἐθανατώσανέ τον,
 καὶ οὐκ ἔνι ἄλλος ἀπ' αὐτοῦ ἄξιος τῆς βασιλείας·
 «ἄς τὸ κρατήσωμεν διὰ ἐμᾶς καὶ ἄς μείνωμεν ἐνταῦτα,
 μὲ δίκαιον τὴν ἀπήραμεν, μὲ τοῦ σπαθίου τὸ ξίφος».
 [62] Καὶ ἀφότου τὸ ἀφιρώσασιν οὕτως, ὡσὰν τὸ λέγω,
 βουλὴν ἀπῆραν ἀπ' αὐτοῦ νὰ ποιήσουν βασιλέα.
 Ἐκλέξαν δώδεκα ἄρχοντες, ἄξιους, φρονιμοτάτους·
 οἱ ἕξι ἦσαν ἀρχιερεῖς καὶ οἱ ἕξι φλαμουριάροι·
 συνθήκες ὄρκον ἔποικαν, νὰ ἐκλέξουν βασιλέα
 μὲ πιστοσύνην τοῦ Θεοῦ, ἄνευ τρόπου καὶ δόλου.
 Ἐσέβησαν ἕνα κελλίν· ἐκεῖ τοὺς ἀπεκλείσαν,

ΤΑ ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΑ ΤΗΣ ΕΚΛΟΓΗΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ

ἕως ὅτου νὰ κληρώσουσιν τὸν βασιλέα τῆς Πόλης.
 [63] Πολλὰ ἐταραχεύτησαν ἀλλήλως μὲ τὰ λόγια,
 διατὶ οὐκ ἰσιάζονταν ἐνομοῦ νὰ ποιήσουν βασιλέαν·
 ἐπεὶ τινὲς ἐλέγασιν κ' εἰς σφόδρα ἐπαινοῦσαν
 τὸν δοῦκαν γὰρ τῆς Βενετίας, φρόνιμον κ' ἐπιδέξιον,
 κ' ἐλέγαν ὅτι ἄξιος ἦτον διὰ βασιλέας.
 [64] Καὶ ἀπὸ τῆς τόσης ταραχῆς ὅπου εἶχασιν ἀλλήλως,
 ὀκάποιος ἦλθεν κ' εἶπε το τὸν δοῦκα τῆς Βενετίας.
 Κ' ἐκεῖνος, ὡς πανφρόνιμος κ' εἰς ὅλα ἐπιδέξιος,
 σπουδαίως ἀπῆλθε εἰς ἐκείνους τοὺς δώδεκα φρονίμους,
 τὴν θύραν ἀκριοχτύπησεν διὰ νὰ τὸν ἀφραστοῦσιν,
 καὶ εἶπεν οὕτως πρὸς αὐτούς· «Ἄρχοντες, ἀφκραστῆτε·
 ὀκάποιος λόγους μὲ ἤφερεν, ἦλθεν καὶ ἀπέσωσέ τους,

τὸ πῶς ὀκάποιοι ἀπὸ ἐσᾶς, ἀπὸ τῆς ἀρετῆς τους,
 ὡς εὐγενεῖς καὶ φρόνιμοι, τὸ θέλημάν τους λέγουν·
 λέγουσιν λόγους περὶ ἐμοῦ ὡς διὰ τὴν βασιλείαν,
 ὅτι εἶμαι ἄξιος νὰ γενῶ τῆς Πόλης βασιλέας.
 Λοιπὸν ἐγώ, ὡς φρόνιμους φίλους καὶ ἀδελφούς μου,
 μεγάλως τοὺς εὐχαριστῶ· ὁ Θεὸς νὰ τοὺς τὸ στρέψῃ,
 τὸ εἶπασιν καὶ λέγουσιν διὰ ἐμὲν τὸν ἀδελφόν τους.
 Ὅμως ἐγὼ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ τὴν χάριν καὶ τὴν δόξαν
 οὐδὲν εὐρίσκω εἰς ἐμὲν, λέγω στὸν ἐνιαυτόν μου,
 τοσοῦτην ἀδιάκρισιν, νὰ μὴ τὸ ἐγνωρίζω,
 ὅτι εἰς τοῦ κουμοῦ τῆς Βενετίας ἐξέβησαν ἀνθρώποι
 γνώσεως μεγάλης καὶ στρατειᾶς, ὡσὰν καὶ εἰς ἄλλους
 τόπους.
 ἀλλὰ τινὰς οὐκ ἔφτασεν ποτέ του εἰς τόσην δόξαν,
 τὸ στέμμα τὸ βασιλικὸν νὰ τοῦ τὸ ἔχουν φορέσει.
 Ἐν τούτῳ σᾶς παρακαλῶ, ὡς φίλους καὶ ἀδελφούς μου,
 νὰ πάψουσιν τὰ σκάνταλα, ἢ ταραχή, τὰ λόγια.
 καὶ ὅσοι ἐλαλήσετε διὰ ἐμὲν νὰ γενῶ βασιλέας,
 ἐπαίρνω ἐγὼ τοὺς λόγους τους καὶ τὲς φωνὲς ὅπου
 εἶπαν,
 καὶ θέτω ἀπάνω εἰς αὐτὰς κ' ἐγὼ τὸν ἐδικόν μου·
 καὶ ἅς μίξωμεν καὶ τῶν ἄλλῶν, νὰ ποιήσωμεν ὁμάδα
 τῶν δώδεκα τὴν ἐκλογὴν, νὰ πληρωθῇ τὸ πρᾶγμα,
 καὶ ἅς ποιήσωμεν διὰ βασιλέαν τὸν κόντον Βαλδουβῖνον
 ὅπου ἐνὶ ἀφέντης φυσικός, ἀφέντης τῆς Φιλάντριας·
 διατὸ ἐνὶ ἄξιος καὶ εὐγενής, χρήσιμος εἰς τοὺς πάντας
 κ' ἔντιμος νὰ ἐνὶ βασιλέας ἀπὸ ὅλους τοῦ φουσσάτου».

[65] Ἀκούσων ταῦτα οἱ δώδεκα ὅπου σᾶς ἀφηγοῦμαι,
 ὅπου ἦσαν ὅλοι ἐκλεχτοὶ νὰ ποιήσουν βασιλέα,
 ἐνταῦτα ἐσυγκατέβησαν καὶ ὅλοι τὸ ἐστεργῆσαν·
 ἀπέκει ἐσηκώθησαν ὅπου ἦσαν μαζωμένοι,
 εἰς τὸ παλάτι ἀπήλθασιν αὐτοῦ τοῦ βασιλέως·
 ἐλάλησαν νὰ σωρευτοῦν οἱ πάντες τοῦ φουσσάτου,
 νὰ ἀκούσουν τὴν ἀπόκρισιν, τὴν εἶπαν κ' ἐδιορθῶσαν,
 τοῦ βασιλέως τὴν ἐκλογὴν, τὸ ποῖος χρεωστεῖ νὰ ἐνὶ.

[66] Καὶ ἀφότου ἐσωρεύτηκαν οἱ πάντες τοῦ φουσσάτου
 εἰς τὰ παλάτια τὰ λαμπρὰ τοῦ βασιλέως ἐκεῖνα,
 ἕνας ἀπὸ τοὺς δώδεκα, ὁ φρονημώτερός τους,
 τὸν λόγον τους ἐβάσταξεν, ἐμφάνισεν τὸ πρᾶγμα,
 τὸ πῶς μὲ φόβον τοῦ Θεοῦ, μὲ προσοχὴν μεγάλην,
 τὸν κόντον τῆς Φιλάντριας ἐκλέξασιν διὰ βασιλέαν καὶ ρῆγαν
 τῆς Πόλεως καὶ τῆς βασιλείας ὅλης τῆς Ρωμανίας.
 Ἀκούσων ταῦτα οἱ ἅπαντες, μικροὶ τε καὶ μεγάλοι,
 οἱ πλούσιοι γὰρ κ' οἱ εὐγενικοί, τὸ κοινόν, τὸ φουσσάτο,
 εἰς σφόδρα τὸ ἀγαπήσασιν, ἐστέρξαν καὶ ἀφιῶσαν,
 ὁ κόντος γὰρ ὁ Παντουῆς νὰ ἐνὶ βασιλέας.
 Ἠφέρασιν τοῦ βασιλέως τὸ στέμμα καὶ τὸν σάκκον,

ἐστέψασιν κ' ἐντύσαν τον ὡς βασιλέαν, σὲ λέγω,
 κ' εὐφήμησαν κ' ἐδόξασαν, ὡς πρέπει κι ὡς λαχάνει.
 [67] Κι ἀφότου τὸν ἐστέψασιν κ' ἐγένη βασιλέας,
 σκάνταλον μέσα ἐγένετον καὶ ταραχὴ μεγάλη
 εἰς τοὺς Λουμπάρδους, σὲ λαλῶ, ὁμοίως καὶ εἰς τοὺς
 Φραγκίσκους,
 ὅπου ἀγαποῦσαν καὶ ἤθελαν νὰ γένη ὁ μαρκέσης
 ἐκεῖνος γὰρ τοῦ Μουφαρᾶ, ὅπου ἦτον καπετάνος
 εἰς τὰ φουσσᾶτα καὶ λαόν, καθὼς σὲ τὸ ἐπροεῖπα.
 Ἐνταῦτα ὁ πανφρόνιμος Δοῦκας τῆς Βενετίας,
 ἐκεῖνος ὁ μισὶρ Ἄρίς, ντὲ Ἄντουλο τὸ ἐπὶ κλην,
 ἐβάλθη μετὰ ἕτερουσ τὰ σκάνταλα νὰ ἐσβύση.
 Ἀπῆρεν γὰρ καὶ μετ' αὐτοῦ τὸν κόντον τῆς Τουλούζας·
 τοσαῦτα ἔξευρεν νὰ εἰπῆ, τόσον νὰ τοὺς πραῦνη,
 εἶπεν, ἐκαθοδήγησεν, ὡς φρόνιμος ὅπου ἦτον·
 «Ἄρχοντες, φίλοι κι ἀδελφοί, ἀφότου ἐγενέτον
 ἡ ἐκλεξις τοῦ βασιλέως, κ' ἐστέφτη κ' ἐπληρώθη
 - ἄσκημον πρᾶγμα κι ἄπρεπον, κατηγορία μεγάλη -
 ὅσοι τὸ εἰποῦν κι ἀκούσωσιν ἔς ὅλην τὴν οἰκουμένην,
 ὅτι μὲ λόγου κ' ἐκλογῆς τέτοιων μεγάλων ἀνθρώπων
 ἐγένετο ἡ ἐκλογή κ' ἐστέφτη ὁ βασιλέας,
 κι ἀπαύτου ἐμενανοήσετε, ὡς φαίνεται, διὰ φτόνον.
 Ἐν τούτῳ λέγω πρὸς ἐσᾶς, ἀξιοπαρακαλῶ σας,
 νὰ λείψουσιν τὰ σκάνταλα, οὐδὲν ἔνι τιμὴ σας·
 ἀφότου ἐγένη βασιλέας τῆς Φιλάντριας γὰρ ὁ κόντος,
 ἃς γένη καὶ τοῦ Μουφαρᾶ αὐτοῦνος ὁ μαρκέσης
 ρῆγας κι ἀφέντης γονικὸς τῆς Σαλονίκης πόλης
 μὲ ὅσα διαφέρνει ἐπ' αὐτῆς καὶ ὀφείλει νὰ ἀφεντεύη».
 Τὸ ἀκούσει ταῦτα ὁ λαός, μικροὶ τε καὶ μεγάλοι,
 οἱ πλούσιοι γὰρ καὶ τὸ κοινὸ τοῦ φράγκικου φουσσάτου,
 στριγγὴν φωνὴν ἐλάλησαν, ὅλοι τὸ ἐπροσκυνῆσαν.
 Κι ἀφότου τὸ ἐστεργήθησαν κ' ἐστέψασιν διὰ ρῆγα
 τὸν Μπονιφάτσον, σὲ λαλῶ, ἐκεῖνον τὸν μαρκέσην,
 ἐπάψασιν τὰ σκάνταλα κ' ἐγένετον εἰρήνη.
 [68] Μετὰ ταῦτα ἐδιορθώσασιν τοὺς δώδεκα ἐκεῖνους,
 ὅπου ἐκλεξαν τὸν βασιλέαν, τὴν μερισίαν νὰ ποιήσουν
 τοῦ τόπου τῆς Ἀνατολῆς κι ὅλης τῆς Ρωμανίας,
 ὅσον διαφέρνει τῆς Πολέου τῆς βασιλείας σὲ λέγω,
 πρὸς τὴν οὐσίαν καὶ τὴν ἀξίαν τοῦ καθενὸς καὶ ἐκάστου,
 καὶ τὸν λαὸν ὅπου εἶχασιν εἰς τὴν κουγκέστα ἐκείνην.
 Μὲ κλήρους καὶ μὲ προσοχὴν ἡ μερισία ἐγενέτον·
 ἔτυχεν γὰρ τῆς Βενετίας τὸ τέταρτον ἱμερίδι,
 καὶ τὸ ἡμισον τοῦ τέταρτου, ὄγδον τὸ λέγουν ἄλλοι,
 ἀπὸ τὴν χώραν τῆς Πολέου κι ὅλης τῆς Ρωμανίας,
 καθὼς τὸ γράφεται ἀκομὴ ὁ Δοῦκας τῆς Βενετίας
 εἰς τὰς γραφὰς κ' εἰς τὴν τιμὴν τῆς ἀφεντίας ὅπου ἔχει.
 [69] Λοιπὸν ἐτότε ὅπου λαλῶ, εἰς τὸν καιρὸν ἐκεῖνον

ἦτον ἀφέντης τῆς Βλαχίας καὶ ὅλης τῆς Ἑλλάδος,
τῆς Ἄρτας καὶ τῶν Γιαννινῶν κι ὅλου τοῦ Δεσποτάτου,
κὺρ Ἰωάννην τὸν ὠνόμαζαν, Βατάτσης εἶχεν τὸ
ἐπίκλη.

Κι ὡς ἤκουσεν καὶ ἔμαθεν καὶ ἐπληροφορέθη
τὸ πῶς οἱ Φράγκοι ἀπήρασιν τὴν ἀφεντίαν τῆς Πόλης,
κ' ἐστέψασιν καὶ βασιλέαν, ἀπήρασιν τὰ κάστρη,
τὲς χῶρες ἐμερίσασιν ὅλης τῆς Ρωμανίας·
εὐθέως, σπουδαίως ἀπέστειλεν ἐκεῖ εἰς τὴν Κουμανίαν·
δέκα χιλιάδες ἦλθασιν, ὅλοι ἐκλεχτοὶ Κουμᾶνοι
μὲ Τουρκουμάνους ἐκλεχτούς, ὅλοι ἐκαβαλλικεῦαν.
Ἄρματα εἶχασιν καλά, διαρίχια ἐφοροῦσαν·
οἱ μὲν κοντάρια ἐβάσταιναν κ' οἱ ἕτεροι βεργίτες.
Ἐσώρεψεν καὶ τὸν λαὸν ὅλης τῆς ἀφεντίας του,
φουσοῦα ἐπερισώρεψεν μεγάλα κι ἀντρειωμένα
κι ἄρχισε μάχην δυνατὴν νὰ πολεμῇ τοὺς Φράγκους·
οὐχὶ γὰρ εἰς πρόσωπον, νὰ πολεμήσῃ εἰς κάμπον,
ἀλλὰ μὲ τρόπον μηχανίας ὡσὰν τὸ κάμνουν οἱ Τοῦρκοι.
Διαβόντα γὰρ ἕνας καιρός, ἐγύρισεν ὁ ἄλλος·
μὲ πονηρίαν ἀπόστειλεν τοὺς καταπατητᾶδες
τοῦ νὰ μαθαίνῃ ἀδιάλειπτα τὲς τῶν Φραγκῶν γὰρ πράξεις.
[70] Κι ὡς ἔμαθεν πληροφορίαν τὸ ποῦ ἦτο ὁ Μπονοφάτσιος,
ὁ ρῆγας τοῦ Σαλονικίου, οὕτως τὸν ὠνομάζαν,
τὲς νύχτες ἐπερπάτησεν ἕως οὔ νὰ ἐφτάσῃ ἐκεῖθεν.
Τὰ ἐγκρύμματά του ἔβαλεν εἰς ἐπιδέξιους τόπους·
καὶ ὅσον ἐξημέρωσεν κ' ἐπλάτυνεν ἡ ἡμέρα,
διακόσιους γὰρ ἐδιόρθωσεν ὅπου ἦσαν τὰ λαφρὰ τους
κ' ἐδράμασιν κ' ἐκούρσεψαν γῦρον τοῦ κάστρου ἐκείνου·
τὸ κοῦρσο ἐπεριμάζωξαν, ἀπήρασι, ὑπαγαίνουν.
Τὸ ἰδεῖ οἱ Λουμπάρδοι ὅπου ἦσασιν ἐκεῖσε μὲ τὸν ρῆγαν,
σπουδαίως ἀπῆραν τ' ἄρματα, πηδοῦν, καβαλλικεύουν·
ἀτός του ὁ ρῆγας μετ' αὐτοὺς ἐξέβηκεν ὁμοίως
ὡς ἄνθρωποι ἀπαίδευτοι τῆς μάχης τῶν Ρωμαίων.
Ἦμπρός ὀπίσω ἐξέβαιναν πρὸς εἴκοσι καὶ τριάντα·
κ' ἐκεῖνοι ὅπου ἐκουρσέψασιν κ' ἐφεῦγαν μὲ τὸ κοῦρσο
ἕως οὔ νὰ τοὺς προσφέρουσιν ἀπέσω εἰς τὰς χωσίας.
Ἐνταῦτα ἀπεχωσιάσασιν γύρωθεν οἱ χωσίες
καὶ τοὺς Λουμπάρδους ἄρχασαν νὰ τοὺς θέλουν τοξεύει·
ἐδείχναν ὅτι φεύγουσιν ἐκεῖνοι οἱ Κουμᾶνοι
κ' ἐγύριζαν ὀπίσω τους καὶ τὰ φαρία ἐδοξεῦαν.
Οἱ δὲ Λουμπάρδοι ὡς εἶδασιν μετὰ τὸν Μπονοφάνσιον,
ἐκεῖνον τὸν ἀφέντην τους, τοῦ Σαλονικίου τὸν ρῆγα,
τὸ πῶς τοὺς ἐτριγύρισαν κ' ἐκατεδόξευάν τους,
ὅλοι ἐνομοῦ ἐσωρεύτησαν, νὰ ζήσουν κι ἀποθάνουν.
Τὸ δὲ οἱ Κουμᾶνοι κ' οἱ Ρωμαῖοι οὐκ ἐζυγώνανέ τους·
μὲ τὰς σαγίττας ἀπὸ μακρὰ τοὺς ἐκατεδόξευαν
κι οὕτως τοὺς ἀποκτείνασιν κ' ἐθανατώσανέ τους.

Ἀπαύτου δὲ καὶ ἔμπροσθεν, καθὼς σε τὸ ἀφηγοῦμαι,
 μὲ πονηρίον καὶ μηχανίαν, ὡς τὸ ἔχουν οἱ Ῥωμαῖοι,
 τοὺς Φράγκους ἐμαχόντησαν, ἐπαῖρναν τους καὶ ἐδίδαν,
 καθὼς τὸ ἔχουν πανταχοῦ οἱ μάχες καὶ οἱ στρατεῖες,
 ἕως ὅτου ἐπεράσασιν τῶν τριῶν χρονῶν τὸ τέλος.
 [71] Κι ἀφότου ἐπληρώθησαν οἱ τρεῖς χρόνοι κι ἀπάνω,
 ὁ Βαλτουβῆς ὁ βασιλεὺς ὠρέχτηκεν νὰ ἀπέλθῃ
 ἐκεῖ εἰς τὴν Ἀνδριανόπολιν, χώρα μεγάλη ὑπάρχει.
 Κι ὡσὰν ἐδιέβηκεν ἐκεῖ, καθὼς σε τὸ ἀφηγοῦμαι,
 ὁ κάποιος τοῦ τὸ ἐμηνύτειπεν ἐκείνου τοῦ δεσπότη
 τοῦ Καλοῖωάννη, σὲ λαλῶ, τοῦ ἀφέντου τῆς Βλαχίας·
 κ' ἐκεῖνος, ὡς τὸ ἤκουσεν κι ὡς τὸ ἐπληροφορέθη,
 γοργόν, σπουδαίως, καὶ σύντομα, μὲ προθυμίαν μεγάλην,
 καταπαντόθε ἐσώρειπεν ὅλα του τὰ φουσσᾶτα·
 ἐκεῖ εἰς τὴν Ἀνδριανόπολιν σπουδαίως ἐκατεφτάσεν.
 Τί νὰ σε λέγω τὰ πολλὰ πολλάκις νὰ βαρειέσαι;
 ἐπεὶ κ' ἐγὼ ὡσὰν κ' ἐσὲν βαρειῶμαι νὰ τὰ γράφω·
 ἀλλὰ διὰ συντομώτερον καὶ διὰ κοντοὺς τοὺς λόγους,
 σὲ λέγω καὶ πληροφορῶ, μὲ ἀλήθειαν σὲ τὸ γράφω,
 ὅτι, ὡσὰν τὸ ἔποικεν ἐκείνου τοῦ μαρκέση,
 τοῦ ρῆγα τοῦ Σαλονικίου, καθὼς σε τὸ ἀφηγήθην,
 τὸ ἐποίησαν καὶ Μπαλτουῆ, τοῦ βασιλέως τῆς Πόλης·
 μετὰ χωσίεις καὶ μηχανίες οὕτω τοὺς ἐπλανέσαν,
 ἐξέβησαν εἰς τὴν φωνὴν καὶ ταραχὴν ἐκείνην
 ποῦ ἐλάλησαν καὶ εἶπασιν ὅτι ἦλθαν τὰ φουσσᾶτα
 τοῦ Καλοῖωάννη, σὲ λαλῶ, ἐκείνου τοῦ δεσπότη.
 Πεντακοσίους ἀπέστειλεν ἐκεῖνος ὁ δεσπότης,
 ὅπου ἔδραμαν κ' ἐκούρσεψαν τοὺς κάμπους καὶ τοὺς
 τόπους
 ἐκεῖ εἰς τὴν Ἀνδριανόπολιν ποῦ ἦτον ὁ βασιλέας.
 Ὅρισεν γὰρ ὁ βασιλέας τὸν πρωτοστράτοράν του
 καὶ τὰ σαλπίγγια ἐλάλησαν, πηδοῦν καβαλλικεῦον·
 Φλαμέγκους εἶχε ἐξακοσίους καὶ τριακοσίους Φράγκους
 ὅπου ἦσαν ὅλοι ἐκλεχτοί, φαρία ἐκαβαλλικεῦαν,
 ἄρματα εἶχασιν λαμπρὰ ὡς τὰ ἔχουσιν οἱ Φράγκοι.
 Ἄλλοι ζημία ὅπου ἐγένετον ἐκείνην τὴν ἡμέραν
 ἔς τέτοιους ἀνθρώπους βγενικοὺς ἀπ' τὸ ἄνθος τῆς
 Φραγκίας,
 τὸ πῶς ἐκαταλύθησαν κι ἀδίκως ἀποθάναν,
 διατὶ οὐκ ἔξευραν κἄμ ποσῶς τὴν μάχην τῶν Ῥωμαίων.
 Ἦλθασιν γὰρ οἱ ἄρχοντες οἱ Ἀνδριανοπολίτες
 καὶ λέγουσιν τοῦ βασιλέως· « Ἀφέντη μας, δεσπότη,
 κράτησον τὰ φουσσᾶτα σου μηδὲν ἔβγουςιν ἔξω·
 ἐπεὶ αὐτοί, ὅπου θεωρεῖς, ὅτι ἦλθαν καὶ κουρσεύουν,
 ὡς πλάνοι ἦλθασιν κλεφτῶς νὰ μᾶς ἐξεμαυλίσουν·
 τὰ δὲ φουσσᾶτα ὅπου ἔχουσιν, ὅλοι εἶναι χωσιασμένοι
 καὶ ἀναμένουν ὡς διὰ ἐμᾶς νὰ μᾶς ὑπάουσι ἐκεῖσε.

Αὐτοῦνοι γὰρ οὐ πολεμοῦν ὡσάν ἐσεῖς οἱ Φράγκοι,
 εἰς κάμπον ν' ἀναμείνουσιν νὰ δώσουν κονταρέας,
 ἀλλὰ μὲ τὰ δοξάρια τους φεύγοντα πολεμοῦσιν.
 Καὶ πρόσεχε, ἀφέντη μας καλέ, μηδὲν ἐβγῆς εἰς αὐτους·
 ἂν μᾶς ἀπῆραν πρόβατα, ἄλογά τε καὶ βοῖδια,
 ὡς δανεικὰ ἄς τὰ ἐπάρουσιν, ἂν τύχη νὰ τὰ στρέψουν».

Ἀκούσων τοῦτο ὁ βασιλεὺς ἐκατηγόρησέ το,
 χολιαστικά τοὺς ὤρισε πλέον νὰ μὴ τὸ εἰποῦσιν,
 διότι πρᾶγμα λέγουσιν, κατηγορίαν μεγάλην.
 «Νὰ ἐβλέπω μὲ τὰ ὀμμάτια μου ἐμπρός μου τοὺς ἐχτροὺς
 μου
 ὅπου ζημιώνουν, καταλοῦν, τοὺς τόπους μου κουρσεύουν,
 κ' ἐγὼ νὰ στήκω ὡσάν νεκρὸς καὶ νὰ τοὺς ὑπομένω;
 κάλλιον τὸ ἔχω, θάνατον σήμερον ν' ἀποθάνω
 περὶ νὰ εἰποῦσιν ἀλλαχοῦ νὰ μὲ κατηγορήσουν».

Ὅρισεν ἐλάλησασιν, καὶ εἶπαν τὰ σαλπίγια·
 εἰς τρία ἀλλάγια ἐχώρισε τοὺς Φράγκους ὅπου εἶχεν,
 καὶ τοὺς Ρωμαίους εἰς ἄλλα τρία κ' ἐξέβησαν στὸν κάμπον.
 Τὸ ἰδεῖ τους γὰρ οἱ Κούμανοι, ἐκεῖνοι ὅπου ἐκουρσεῦαν,
 τὸ πῶς ἐξέβησαν ἔς αὐτοὺς, ἐχάρησαν μεγάλως,
 ἔδοξαν ὅτι φεύγουσιν μὲ τὸ κοῦρσο ὅπου εἶχαν·
 κ' οἱ Φράγκοι, ὡς ἀπαίδευτοι τῆς μάχης γὰρ ἐκείνης,
 ἀρχίσαν νὰ τοὺς διώκουσιν διὰ νὰ τοὺς ἔχουν σώσει·
 κ' ἐκεῖνοι πάλε φεύγοντα τοὺς ἐκατεδοξεῦαν
 τὰ ἄλογα καὶ τὰ φαρία ὅπου ἐκαβαλλικεῦαν.
 Τόσον τοὺς ἐπαράσυραν κ' ἐξεμαυλίσανέ τους,
 ὅτι τοὺς ἀπεσώσασιν ἐκεῖσε εἰς τὴν χωσίαν·
 εὐθέως ἐξεχωσιάσασιν οἱ Τοῦρκοι κ' οἱ Κουμᾶνοι,
 ἀρχίσαν νὰ δοξεύουσιν τῶν Φραγκῶν τὰ φαρία.
 Οἱ Φράγκοι γὰρ ἐλόγιασαν πόλεμον νὰ τοὺς ποιήσουν
 μὲ τὰ κοντάρια καὶ σπαθία, ὡς ἦσαν μαθημένοι.
 Οἱ δὲ Κουμᾶνοι ἐφεύγασιν κι οὐδὲν τοὺς ἐπλησίαζαν,
 μόνι μὲ τὰ δοξάρια τους τοὺς ἐκατεδοξεῦαν
 καὶ τόσα ἐκατεδόξεψαν ὅτι ἀπεκτεῖνανέ τους·
 ἐψόφησαν γὰρ τὰ φαρία, οἱ καβαλλάροι ἐπέσαν.
 Σαλίβες εἶχαν τούρκικες ὁμοίως καὶ ἀπελατίκια·
 μὲ ἐκεῖνα τοὺς ἐσύχνασαν ἀπάνω εἰς τὰ κασσίδα,
 κι ἀπέκτειναν τὸν βασιλέαν κι ὅλα του τὰ φουσοῦα.
 Ἔδε ζημία ὅπου ἐγένετον ἐκείνην τὴν ἡμέραν·
 πᾶσα στρατιώτης εὐγενῆς πρέπει νὰ τοὺς λυπᾶται
 διατὸ ἀπέθαναν ἄδικα δίχως νὰ πολεμήσουν.
 Οἱ δὲ Ρωμαῖοι ὅπου ἦσασιν μετὰ τὸν βασιλέα
 ἐκεῖ ἐκ τὴν Ἀνδριανόπολιν, ὀλίγους γὰρ ἐλάβαν,
 ἐπεῖν τὸ ἰδεῖ τὸν βασιλέα τὸ πῶς τὸν ἀπεκτεῖναν,
 ἔφυγαν, ὀπίσω ἐστράφησαν, ἐσέβησαν στὴν χώραν·
 μαντᾶτα ἐσυνεβγάλασιν στὴν Κωνσταντίνου πόλιν,
 τὸ πῶς ἐκαταλύσασιν τὸν βασιλέαν οἱ Τοῦρκοι.

[72] Ὁ Δοῦκας γὰρ τῆς Βενετίας εὐρέθηκεν ἐκεῖσε·
εὐθέως φουσσᾶτα ἐσώρεψεν, στήν Ἀνδριανόπολι ἦλθεν
νὰ συμμαχήσῃ τὸν λαόν, τὴν χώραν νὰ φυλάξῃ.

[73] Ὡσαύτως ἐσυνέβγαλεν σπουδαίως ἀποκρισάρην
ἐκεῖσε εἰς τὴν Ἀνατολὴν εἰς τὸν μισὶρ Ρομπέρτον,
αὐτάδελφον τοῦ βασιλέως, τοῦ Βαλδουβίνου ἐκείνου.
Χῶρες καὶ κάστροι ἀφέντευσεν ἐκεῖσε εἰς τὴν Νύμφον·
εἶχε φουσσᾶτα δυνατά, φλαμουριαρίους μετ' αὐτον.
Κι ὡς τὸ ἤκουσεν καὶ ἔμαθεν κι ὡς τὸ ἐπληροφορέθη
τὸ πῶς ἐκαταλύσασιν τὸν βασιλέα οἱ Τοῦρκοι,
τὰ κάστροι του ἐσωτάρχισεν κι ἀπῆλθεν εἰς τὴν Πόλιν.

[74] Ὁ Δοῦκας γὰρ τῆς Βενετίας ἐστράφηκεν ἐκεῖσε·
καταπαντοῦθεν ἐμήνυσε διὰ τοὺς φλαμουραρίους
τοὺς πρώτους ὅπου ἀφέντευσαν τότε εἰς τὴν Ρωμανίαν.
Κι ἀφότου ἐσωρεύτησαν κ' ἐνώθησαν ἀλλήλως,
ἐθρόνιασαν διὰ βασιλέαν ἐκείνον τὸν Ρομπέρτον,
τοῦ βασιλέως τὸν ἀδελφὸν τοῦ Βαλδουβίνου ἐκείνου.

[75] Ἐκεῖνος γὰρ ὁ βασιλεὺς ὁ μισίρε Ρομπέρτος
εἶχεν υἱόν, τὸν ἔλεγον κ' ἐκείνον Βαλδουβίνον,
ὅστις ἐγένη βασιλέας κ' ἔχασε τὴν βασιλείαν·
τὴν θυγάτηρ του ἀπόστελνεν διαβῶν ὀλίγοι χρόνοι,
τοῦ ροῖ Ραγκοῦ τὴν ἔστελνεν νὰ ἐπάρῃ διὰ γυναῖκαν·
στὸν Ποντικὸν ἐπιάσασιν τὰ κάτεργα λιμνῶνα,
ὅπου ἐνὶ γὰρ εἰς τὸν Μορέαν, κάστρον λαμπρὸν ὑπάρχει.
Ἐκεῖ εὐρέθη ὁ μισίρ Ντζεφρὲς ἀφέντης τοῦ Μορέως,
ὅπου ἦτον πρῶτος ἀδελφὸς τοῦ πρίγκιπα Γυλιάμου·
μὲ μηχανίαν καὶ φρόνεσιν ἔπιασεν κ' εὐλογήθη
τὴν θυγάτηρ τοῦ βασιλέως ἐκείνου τοῦ Ρομπέρτου.
Καὶ ὁ βασιλεὺς, τὸ ἀκούσει το μεγάλως τὸ ἐβαρύνθη.
ὕστερον γὰρ ἰσιάστησαν, καθὼς τὸ θέλεις μάθει
ἐδῶ εἰς ἐτοῦτο τὸ βιβλίον ἔμπροσθεν 'ς ἄλλην λέξιν.

[76] Ἐν τούτῳ παύω ἀπ' ἐδῶ, θέλω τοῦ νὰ
σκολάσω
ἐτοῦτο ὅπου ἀφηγήσομαι, ἄλλο νὰ καταπιάσω,
νὰ σᾶς εἰπῶ ἀφήγησιν, καταλογὴν μεγάλην,
τὸ πῶς ἐπρᾶξαν οἱ Ρωμαῖοι, ἀφότου ἐξεπέσαν
κ' ἐχάσασιν τὴν βασιλείαν τῆς Κωνσταντίνου πόλης.
Ἐν τούτῳ ἄρξομαι ἀπ' ἐδῶ, ἀφκράζου νὰ μανθάνης.

[77] Τὸν χρόνον γὰρ καὶ τὸν καιρὸν ὅπου ἔπιασαν οἱ Φράγκοι
τὸ τὴν Κωνσταντινούπολιν, ὡσὰν τὸ ἀφηγοῦμαι,
ιδὼν οἱ ἄρχοντες Ρωμαῖοι, οἱ πρῶτοι τῆς Ρωμανίας
ἐκεῖσε εἰς τὴν Ἀνατολὴν, ποῦ εἶχαν τὴν παρρησίαν,
ἐκλέξασιν δι' ἀφέντην τους καὶ βασιλέα ἐθρονιάσαν
ἐκείνον τὸν κύρ Θεόδωρον, Λάσκαριν τὸν ἐλέγαν·
γαβρὸς ἦτον τοῦ βασιλέως κύρ Σάκη τοῦ Βατάτση
κ' εἶχεν τὴν θυγατέρα του ὁμόζυγον γυναῖκα.

[78] Κι ἀφότου τὸν ἐστέψασιν κ' ἐποίησαν βασιλέαν,

τὰ κάστροι του ἐσωτάρχισε κ' ἐρρόγεψεν φουσσᾶτα,
 Τούρκους, Κουμάνους, Ἀλαϊνούς, Ζύχους γὰρ καὶ Βουλγάρους.
 Ἄρχισε τοῦ νὰ μάχεται μὲ προθυμίαν μεγάλην
 τοὺς Φράγκους ὅπου ἠῦρέσκονταν εἰς τῆς Νικαίας τὰ μέρη,
 ἐκεῖσε εἰς τὴν Ἀνατολὴν ὅπου ἔνι ἡ Φιλαδέλφεια,
 ὅπου ἦτον γὰρ καὶ ἀφέντευεν ὁ μισὶρ Ρομπέρτος ντὲ Φιλάντριας.
 [79] Κ' ἐδιήρηκεν ἡ μάχη τοὺς χρόνους κᾶν τρεῖς καὶ πλέον,
 ἕως οὗ ἐσκοτώθη ὁ βασιλεὺς αὐτὸς ὁ Βαλδουβῖνος,
 κ' ἐστέψασιν διὰ βασιλέαν ἐκεῖνον τὸν Ρομπέρτον.
 [80] Ἐξῆσεν γὰρ ὁ βασιλεὺς ὁ Λάσκαρις ἐκεῖνος
 χρόνους κ' ἔτη ὅσα ἠθέλησεν ὁ Βασιλεὺς τῆς Δόξης·
 κι ὡσὰν τοῦ ἦλθεν τὸ κοινὸ τοῦ κόσμου ν' ἀποθάνη, -
 κ' εἶχεν υἱὸν μειράκιον, ἀνήλικος ὑπῆρχεν, -
 ὤρισεν καὶ ἐκράξασιν κὺρ Μιχαὴλ ἐκεῖνον,
 τὸν Παλαιολόγον, σὲ λαλῶ, τὸν πρῶτον τῆς Ρωμανίας,
 ὡς τίμιον, φρονιμώτερον εἰς ὅλους τοὺς Ρωμαίους·
 πρῶτα τοῦ ἐπαράδωκεν ἐκεῖνον τὸν υἱὸν του,
 καὶ δεύτερον τὴν ἀφεντίαν ὅλης τῆς βασιλείας.
 Μεθ' ὄρκου τὰ ἐπαράλαβεν ὅσα τοῦ ἐπαρεδῶκεν·
 πατέρα γὰρ τοῦ βασιλέως ὤρισε νὰ τὸν κράζουν.
 [81] Κι ὅσον ἐμεταστάθηκεν ὁ βασιλεὺς ἐκεῖνος,
 ὁ Παλαιολόγος ὤρισεν, τὰ κάστροι ἐσωταρχίσαν·
 ἔθεκεν φύλαξες καλές, εἰς τ' ὄνομάν του ὡμόσαν·
 τὸν ὄρκον ἐπαράλαβεν ὅλων τῶν κεφαλάδων,
 ὡσαύτως γὰρ καὶ τοῦ κοινοῦ ὅλης τῆς βασιλείας.
 Κι ἀφότου ἐπαράλαβεν ὅλην τὴν ἀφεντίαν,
 τοὺς ἄρχοντας ἐτίμησεν ὅλης τῆς βασιλείας·
 τοὺς μὲν γὰρ εὐεργέτησεν, ἀλλῶν χώρας ἐδῶκεν·
 κι ὅσον ἀπεκατέστησεν τὲς ὄρεξές τους ὅλες,
 ἔπνιξεν κ' ἐθανάτωσεν τὸν ἀφεντόπουλόν του,
 τοῦ Λάσκαρη γὰρ τὸν υἱόν, τοῦ βασιλέως ἐκεῖνου.
 Ἔδε ἀνομία καὶ ἁμαρτία, ὅπου ἔποικεν ὁ ἄθλιος,
 νὰ πνίξη τὸν ἀφέντην του, τὴν ἀφεντίαν νὰ ἐπάρη·
 ποῖος νὰ τὸ ἀκούσῃ καὶ νὰ εἰπῇ ὅτι εἰς Θεὸν πιστεύουν
 ἄνθρωποι ὅπου οὐδὲν κρατοῦν ἀλήθειαν οὔτε ὄρκον;
 τὰ ἔθνη γὰρ τὰ ἀβάφτιστα ὄρκον ἂν σὲ ποιήσουν
 πρὸς τὰ συνήθεια ὅπου ἔχουσιν, τὸν νόμον ποῦ κρατοῦσιν,
 πρῶτα νὰ λάβῃ θάνατον παρὰ νὰ σὲ ἀφιορκήσῃ.
 Οἱ δὲ Ρωμαῖοι, ὅπου λέγουσιν ὅτι εἰς Χριστὸν πιστεύουν,
 ὅσον σὲ ὀμνύει πλειότερον κι ὄρκους σὲ ἀφιερώνει,
 τόσον σὲ μηχανεύεται διὰ νὰ σὲ ἀπεργώσῃ,
 νὰ ἐπάρη ἀπὸ τὰ ροῦχα σου ἢ νὰ σὲ θανατώσῃ.
 Αἴλλοι καὶ τί κερδίζουσιν νὰ σφάλλουν πρὸς τὸν Θεόν;
 καὶ πῶς τοὺς ἀπετύφλωσεν ἡ ἁμαρτία ὅπου πράττουν,
 ὅτι τοὺς ἐξωλόθρεψεν ἀπὸ τὰ ἰγονικά τους,
 κ' ἐγένονταν ἀμάλωτα ὅλης τῆς οἰκουμένης.
 Ποῖον ἄλλο γένος σήμερον εὐρίσκεται εἰς τὸν κόσμον

νὰ τοὺς πλουοῦν ὡς ἀμάλωτα μόνον καὶ τοὺς Ρωμαίους;
 ὁμως ὡς πράττει ὁ κάτε εἷς οὕτως θέλει ἀπολάβει.
 Τὴν λέξιν γὰρ ὅπου ἄρχισα νὰ λέγω καὶ νὰ γράφω,
 θέλω νὰ σοῦ ἀφηγήσωμαι ἕως οὗ νὰ τὴν πληρώσω.
 [82] Ἀφότου ἐθανάτωσεν κύρ Μιχαὴλ ἐκεῖνος,
 ὁ Παλαιολόγος, σὲ λαλῶ, τὸν ἀφεντόπουλόν μου,
 τοῦ βασιλέως γὰρ τὸν υἱόν, τοῦ Λάσκαρη ἐκεῖνου,
 καὶ ἔλαβε τὴν ἀφεντίαν ὅλης τῆς βασιλείας,
 φουσσᾶτα ἐπερισώρεψεν, Τούρκους καὶ ἄλλες γλώσσες,
 τὴν μάχην ἐπεχείρησε νὰ μάχεται τοὺς Φράγκους
 ἐκεῖσε εἰς τὴν Ἀνατολὴν ὅπου εἶχε τὸ ἐπιδέξιον.
 Ἐκεῖνος γὰρ ὁ βασιλεὺς ὁ μισίρε Ρομπέρτος
 οὐδὲν ἦτον εἰς τὸν καιρὸν ἐτότε ὅπου σὲ λέγω,
 διατὸ ἦτον ἀποθάνοντα ὀμπρὸς ὀλίγους χρόνους·
 κι ἀφέντευεν ὁ Βαλτουῆς ἐκεῖνος ὁ υἱός του,
 ὅπου ἔχασεν τὴν βασιλείαν μὲ τὴν κακὴν του πρᾶξιιν.
 Ἐν τούτῳ ἐσυμβιβάστηκεν αὐτὸς ὁ Παλαιολόγος
 μὲ τὸ κουμοῦ τῆς Γένοβας, τὸν Γαλατᾶν τοὺς δίδει,
 ὅπου ἐνὶ ἐκεῖθεν τῆς Πολέου ἀπέκει τοῦ λιμῶνος·
 χώραν ἐποίκασιν ἐκεῖ κι ἀππλίκιν τοὺς μεγάλο-
 ὄρκον, συνθήκας ἔποικαν μετὰ τὸν βασιλέα,
 νὰ εἶναι ἀκουμέρκευτοι ἕς ὅλην τὴν Ρωμανίαν,
 νὰ τοῦ βοηθοῦν μὲ κάτεργα εἰς ὅλες του τὲς μάχης,
 νὰ ἔχουσι τὴν ρόγαν τοὺς καὶ τὴν φιλοτιμίαν τοὺς.
 [83] Κάτεργα ἐξῆντα ἀρμάτωσε αὐτὸς ὁ Παλαιολόγος·
 ἔβαλεν καὶ ἀρχάσασιν μάχην μετὰ τοὺς Βενετικούς,
 διανὸ ἦσαν εἰς βοήθειαν ἐκεινοῦ τοῦ Βαλδουῖνου·
 ἐκράτησαν τὰ ἔμπατα, τὲς στράτες τοῦ πελάγου
 τοῦ νὰ μὴ φέρουσιν ποθὲν σωτάρχιον εἰς τὴν Πόλιν.
 Κ' ἐκεῖνος πάλε ἐπέρασεν εἰς τῆς Πολέου τὰ μέρη
 μ' ὅσα φουσσᾶτα ἠμπόρεσεν νὰ ἔχη περισωρέψει·
 τὴν Πόλιν ἐκατάκλεισε τῆς γῆς καὶ τῆς θαλάσσης.
 [84] Κ' ἰδὼν ἐτοῦτο οἱ Ρωμαῖοι, ὅπου ἦσαν εἰς τὴν
 Πόλιν,
 σύντομα ἐσυμβιβάστησαν μετὰ τὸν Παλαιολόγον·
 ὄρκον, συνθήκας, ἔποικαν κ' ἐμπάσαν τον ἀπέσω.
 Κι ὡς εἶδε ἐτοῦτο ὁ βασιλεὺς ἐκεῖνος ὁ Βαλδουῖνος,
 τὸ πῶς τὸν ἀπιστήσασιν τὸ γένος τῶν Ρωμαίων,
 ἐκεῖσε ἐκατέφυγεν μετὰ τοὺς Φράγκους ὅλους
 ὅπου ἦσασιν γὰρ μετ' αὐτὸν εἰς τὰ παλαιὰ παλάτια·
 ἐκεῖ ἐπολεμοῦσαν τὸν οἱ Τοῦρκοι κ' οἱ Ρωμαῖοι.
 [85] Ὡς εἶδεν γὰρ ὁ βασιλεὺς ἐκεῖνος ὁ Βαλδουῖνος
 τὸ πῶς τὸν ἐκατάκλεισαν εἰς τὰ παλαιὰ παλάτια,
 - καράβιν εἶχε ἐξαίρετον, μέγα, λαμπρὸν ὑπήρχε,
 εἰς αὐτὸ ἐδιέβηκεν ἐκεῖ μὲ τρεῖς χιλιάδες ἄλλους·
 ἀπὸ τὴν Πόλιν ἐξέβησαν, τὴν θάλασσαν ἐπλέψαν,
 ἔσωσαν στὴν Μονοβασίαν, ἐκεῖσε ἀππλικέψαν·

ἔξεβησαν ἔξω εἰς τὴν γῆν κ' εἰς τὸν Μορέαν ἐσῶσαν.
 Ἐκεῖ ἦτον τότε ὁ πρίγκιπας ἐκεῖνος ὁ Γυλιάμος·
 τὸ μάθει ὅτι ἦλθε ὁ βασιλεὺς ἦλθεν εἰς ἀπαντήν του,
 πολλὰ γὰρ τὸν ἐτίμησεν ὡς βασιλεὺς ὅπου ἦτον.
 Ὁ βασιλεὺς ἐσπούδαζε ν' ἀπέλθῃ εἰς τὴν Δύσιν,
 ἐλπίζοντα λογίζοντα νὰ τοῦ ἔχουν βοηθήσει
 ὁ Πάπας μὲ τὴν Ἐκκλησίαν κι ὁ Ρήγας τῆς Φραγκίας,
 φουσοῦσα νὰ τοῦ δώσουσιν καὶ συμμαχίαν μεγάλην,
 ὀπίσω πάλε νὰ στραφῇ ἐκεῖσε εἰς τὴν Πόλιν.
 [87] Ἐν τούτῳ ἐνεμείναισιν πολλοὶ ἀπὸ τὸν λαόν του
 ἐκεῖ γὰρ μὲ τὸν πρίγκιπα ἐκεῖνον τὸν Γυλιάμον,
 εἰς λογισμὸν νὰ τοὺς εὐρῆ ἐκεῖσε ὁ βασιλέας
 στὸ στρέμμα ὅπου ἤλπιζεν τοῦ νὰ στραφῇ ἀπ' ἐκεῖθεν.
 Ἐκεῖνοι γὰρ ἐνέμειναν ὅπου τοὺς ὀνομάζω.
 Ὁ πρῶτος ὁ μισὶρ Ἀσελής, ντὲ Ντουθ εἶχεν τὸ ἐπίκλιν,
 αὐτάδελφος ἦτον τοῦ Καίσαρη ἐτότε τῆς Πολέου,
 τὴν μήτηρ τοῦ μισὶρ Ντζεφρὲ ἐκεῖνου ντὲ Ντουρνάη
 ἐπῆρεν εἰς γυναῖκαν του κ' ἐνέμεινε εἰς τὸν τόπον.
 Ἀπαύτου ἦτο ὁ μισὶρ Βηλές, ντὲ Ἀνόε εἶχεν τὸ ἐπίκλιν,
 ὅπου ἦτον πρωτοστράτορας τῆς Ρωμανίας ἐτότε·
 ὁ πρίγκιπας εὐεργεσίαν τὴν Ἀρκαδίαν τοῦ ἐδῶκεν.
 Ἐνέμειναν οἱ ντὲ Μπλαθοὶ κ' ἐκεῖνοι οἱ ντὲ Βερήθοι.
 Ντὲ Ἀμπὴ ἦσαν τέσσαροι ἀδελφοί, ντὲ Ἀνὴ ἦσαν ἄλλοι
 δύο.
 Ἄλλος ἦτον ντὲ Λεσπηγγὰς καὶ πλεῖστοι ἄλλοι σιργέντες·
 ὁμοίως καὶ ἄρχοντες Ρωμαῖοι· ἐνέμειναν κ' ἐκεῖνοι,
 τοὺς ὁποῖους οὐκ ὀνομάζω σε διὰ τὴν πολυγραφίαν.
 [88] Ἐνταῦτα θέλω ἀπὸ τοῦ νῦν νὰ πάψω τὰ σὲ λέγω,
 τὲς πρᾶξεις ὅπου ἐπράξασιν οἱ βασιλεῖς ἐκεῖνοι,
 ὁ Παλαιολόγος ἀλλὰ δὴ κι ὁ Βαλδουβῆς ἐκεῖνος,
 διατὶ σπουδάξω νὰ στραφῶ εἰς τὸ προκείμενόν μου,
 καθὼς τὸ ἐπεχείρησα εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ λόγου,
 διὰ νὰ πληρώσω τῆς ἀρχῆς τοῦ πρόλογου τὸ τέλος.

ΤΟ ΠΩΣ ΟΙ ΦΡΑΓΚΟΙ ΕΚΕΡΔΙΣΑΝ ΤΟΝ ΤΟΠΟΝ ΤΟΥ ΜΟΡΕΩΣ

Ἐπεὶ ἂν εἶσαι γνωστικὸς κ' ἐξεύρεις τὰ σὲ γράφω,
 καὶ ἔγροικος εἰς τὴν γραφήν, τὰ λέγω νὰ ἀπεικάξῃς,
 πρέπει νὰ ἐκατάλαβες τὸν πρόλογον ὅπου εἶπα
 εἰς τοῦ βιβλίου μου τὴν ἀρχὴν τὸ πῶς τὸ ἐκαταλέξα
 ὅτι δι' ἀρχὴν θεμελίου εἶπα τὸ τῆς Συρίας,
 ὡσαύτως τῆς Ἀνατολῆς, ἔπειτα τῆς Πολέου,
 τὸ πῶς τοὺς τόπους ἐκείνους ἐκέρδισαν οἱ Φράγκοι -
 ὅπως νὰ ἔλθω καὶ φέρω σε καὶ νὰ σὲ καταλέξω,
 τὸ πῶς οἱ Φράγκοι ἐκέρδισαν ὁμοίως καὶ τὸν Μορέαν.
 Κι ἂν ἔχῃς ὄρεξιν νὰ ἀκούῃς πρᾶξεις καλῶν στρατιώτων,
 νὰ μάθῃς καὶ παιδεύσῃς, ἂ λάχῃ νὰ προκόψῃς.
 Εἰ μὲν ἐξεύρεις γράμματα, πιάσε ν' ἀναγινώσκῃς.

εἶ τε εἶσαι πάλι ἀγράμματος, κάθου σιμά μου, ἀφκράζου·
κ' ἐλπίζω, ἂν εἶσαι φρόνιμος, ὅτι νὰ διαφορήσης,
ἐπεὶ πολλοὶ ἀπὸ ἀφήγησες ἐκείνων τῶν παλαίων,
ὅπου ἤλθασιν μετὰ ἐκείνων, ἐπρόκοψαν μεγάλως.
Ἐν τούτῳ ἄρξομαι ἀπ' ἐδῶ κι ἀφκράζου τὰ σὲ λέγω.
[89] Ὁ κόντος ὁ παράξενος ἐκεῖνος τῆς Τσαμπάνιας
ὅπου σὲ εἶπα εἰς τὴν ἀρχὴν ἐτούτου τοῦ βιβλίου,
ὅπου ἄρχισεν τὸ πέραμα καὶ τὸ πασσάτζο ἐκεῖνο
μετὰ τοὺς ἄλλους ἕτερος εὐγενικοὺς ἀνθρώπους
ν' ἀπέλθῃ ἐκεῖσε εἰς τὴν Συρίαν, εἰς τοῦ Χριστοῦ τὸν
τάφον -
ἐκλέξαν τον διὰ κεφαλὴν καὶ μέγαν καπετᾶνον
εἰς τὰ φουσσᾶτα ὅπου εἶχασιν ἐτότε οἱ πελεργῖνοι,
καὶ ἔπεσεν κι ἀπέθανεν, καθὼς σὲ τὸ ἀφηγήθην.
Εἶχεν κι ἄλλους δύο ἀδελφοὺς δευτέρους ἀπὸ αὐτον.
[90] Κι ὡσὰν ἀκούσουν κ' ἔμαθαν τὸ πῶς οἱ Φράγκοι
ἐκεῖνοι,
ὅπου ὑπαγαῖναν στὴν Συρίαν μὲ θέλημα τοῦ Πάπα,
ἀφήκαν τὸ ταξεῖδιν τους κι ἀπῆλθαν εἰς τὴν Πόλιν
κ' ἐκέρδισαν τὴν Ρωμανίαν κ' ἐγίνησαν ἀφέντες,
βουλὴν ἀπήρασιν ὁμοῦ ἐκεῖνοι οἱ δύο αὐταδέλφοι·
νὰ μείνῃ ἓνας ἀπὸ αὐτοὺς ἐκεῖ εἰς τὸ ἰγονικόν τους,
κι ὁ ἄλλος νὰ ἀπέλθῃ εἰς Ρωμανίαν διὰ νὰ κερδίσῃ
τόπον.
Λοιπὸν ὡς τὸ ἔχει ἐριζικὸν ἢ χάρις τῶν ἀνθρώπων,
κι οὐδὲν ὁμοιάζουν οἱ ἀδελφοὶ εἰς πρόσοψιν καὶ χάριν,
ἦτον ὁ ὑστερνότερος ἀπὸ τοὺς δύο αὐταδέλφους,
ὁκάτι ἐπιδεξιώτερος καὶ φρονημιώτερός τους.
Κ' ἰσιάστησαν οἱ δύο ἀδελφοί, ὁ πρῶτος ν' ἐνεμείνῃ
ἐκεῖσε εἰς τὸ κοντᾶτο του ἐκεῖνο τῆς Τσαμπάνιας,
κι ὁ δεύτερος ἀπὸ τοὺς δύο μισὶρ Γουλιάμος ἄκω,
εἶχεν καὶ ἐπὶ κλην ὁ λόγου του, τὸν ἐλέγαν ντὲ Σαλοῦθε
νὰ εὖρη φουσσᾶτα ὅσα ἠμπορεῖ νὰ ἐπάρῃ μετὰ ἐκείνον,
κ' ἐκεῖνος νὰ ἔλθῃ εἰς Ρωμανίαν τοῦ νὰ ἔχῃ κουγκεστήσει
κάστρο καὶ χώρας τίποτε νὰ τὰ ἔχῃ ἰγονικά του.
Ὁ κόντος γὰρ τοῦ ἐξέδωκεν ὅσον λογάριν εἶχε,
καὶ εἶπεν του· «Ἀδελφούτσικε, ἀφῶν ἐγὼ ἐνεμένω
ἀφέντης εἰς τὰ κάστρο μας κ' εἰς τὸ ἰγονικόν μας,
ἔπαρε τὸ λογάριν μας καὶ τὰ κοινά μας ὅλα
κι ἄμε μὲ τὴν εὐχίτσα μου ὁμοίως καὶ τοῦ πατρός μας,
κ' ἐλπίζω εἰς τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ ὅτι νὰ εὐτυχῆσῃς».
Ἐν τούτῳ ἐπεριεσώρευεν κ' ἐρρόγεψεν φουσσᾶτα·
εἰς τὴν Μπουργούνιαν ἔστειλεν, ἤλθαν πολλοὶ μετ' αὐτον,
οἱ μὲν τὴν ρόγαν ἔπαιρναν κ' ἐρχόντησαν μετ' αὐτον,
ἄλλοι τινές, ὅπου ἦσασιν κ' ἐκεῖνοι φλαμουριάροι,
ὅπου ἦσαν πλούσιοι ἄνθρωποι, ἤλθασιν μετ' ἐκείνον,
ὁ κατὰ εἶς διὰ λόγου του τοῦ νὰ ἔχῃ κουγκεστήσει.

Στὴν Βενετιάν ἀπόστειλεν τὰ πλευτικά νὰ ὀρμώσουν,
 κ' εὐθέως τὰ οἰκονόμησαν ὅσα ἠθέλαν κ' ἐχρῆζαν.
 [91] Τὸν μάρτιον μῆναν ἦλθασιν κι ἀπέρασαν ἀπέκει,
 κ' εἰς τὸν Μορέαν ἐφτάσασιν εἰς τοῦ μαΐου τὴν πρώτην·
 ἐκεῖσε ἀποσκάλωσαν στὴν Ἀχαΐαν τὸ λέγουν,
 ὅπου ἔνι ἐδῶθεν τῆς Πατροῦ κᾶν δεκαπέντε μίλια·
 εὐθέως καστέλλιν ἔχτισαν ὄλον μὲ τὰ πλιθάρια.
 Ἐτότε γὰρ ὅπου λαλῶ κ' εἰς τὸν καιρὸν ἐκεῖνον
 ὁ τόπος ὄλος τοῦ Μορέως, ὅσος καὶ περιέχει
 τὸ λέγουν Πελοπόννησον, οὕτως τὸν ὀνομάζουν,
 οὐδὲν εἶχεν καταπαντοῦ, μόνον δώδεκα κάστρη.
 Λοιπὸν ἀφότου ἐπέζεψαν ἐκεῖ εἰς τὴν Ἀχαΐαν,
 ἐξέβησαν τὰ ἄλογα ἀπ' ἔσω ἐκ τὰ καράβια,
 κᾶν δύο ἡμέρες ἐνέμειναν ἕως οὗ νὰ τὰ ἀναπάψουν.
 Κ' ἐνταῦτα ἐκαβαλλίκεψαν, ἀπῆλθαν εἰς τὴν Πάτραν·
 τὸ κάστρον ἐτριγύρισαν, ὡσαύτως καὶ τὴν χώραν,
 τὰ τριπουτσέτα ἐστήσασιν γύρω καταπαντόθεν,
 τοὺς τζαγρατόρους ἔβαλαν, τὸν πόλεμον ἀρχάσαν·
 κι ἀπὸ τοῦ πλήθους τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ θαρσέου πολέμου,
 ἀπὸ τοῦ πρώτου ἐσέβησαν στὴν χώραν τὴν ἀπ' ἔξω.
 Κι' ἀφῶν τὴν χώραν ἀπήρασιν, ἐκεῖνοι γὰρ τοῦ κάστρου
 καὶ εὐθέως ἐσυμβιβάστησαν, τὸ κάστρον ἐπαρεδῶκαν
 μετὰ συνθήκας κι ἀφορμὴν νὰ ἔχουσιν τὰ ἐδικά τους,
 ὁ κατὰ εἷς τὸ ὅσπιτι του ὁμοίως καὶ τὸ ἐδικόν του.
 Κι ἀφῶν τὴν Πάτραν ἀπήρασι, τὲς φύλαξες ἐβάβαν,
 τὸ κάστρον ἐσωτάρχισαν, εἶθ' οὕτως καὶ τὴν χώραν
 ἀπὸ λαὸν καὶ ἄρματα, ὡς ἔπρεπεν κι ἀρμόζει·
 κι ἀπαύτου ὀπίσω ἐστράφησαν ἐκεῖ εἰς τὴν Ἀχαΐαν.
 [92] Βουλὴν ἀπῆραν μ' ἐκεινοὺς τοὺς τοπικοὺς
 Ρωμαίους,
 ὅπου τοὺς τόπους ἔξευραν, τοῦ καθενὸς τὴν πρᾶξιν,
 κ' εἶπαν κ' ἐσυμβουλέψαν τους τὸ πῶς ἔνι ἡ Ἀνδραβίδα,
 ἡ χώρα ἡ λαμπρότερη στὸν κάμπον τοῦ Μορέως·
 ὡς χώρα γὰρ ἀπολυτὴ κοίτεται εἰς τὸν κάμπον,
 οὔτε πύργους, οὔτε τειχέα ἔχει κἀνόλως 'ς αὐτήν.
 [93] Ἐν τούτῳ ὀρμήσασιν ἐκεῖ, ὀλόρθα ὑπαγαίνουν,
 ἐξάπλωσαν τὰ φλάμπουρα τοῦ καθενὸς φουσσάτου·
 κι ἀφότου ἐπλησιάσασιν ἐκεῖ στὴν Ἀνδραβίδα,
 κ' ἐμάθασιν οἱ Ἀνδραβισαῖοι ὅτι ἔρχονται οἱ Φράγκοι,
 ἐξέβησαν μὲ τοὺς σταυροὺς ὁμοίως μὲ τὰς εἰκόνας
 οἱ ἄρχοντες καὶ τὸ κοινὸ τῆς χώρας Ἀνδραβίδου,
 καὶ ἦλθαν κ' ἐπροσκύνησαν τὸν Καμπανέση ἐκεῖνον.
 Κ' ἐκεῖνος, ὡς παμφρόνιμος, καλὰ τοὺς ἀποδέχτη,
 ὤμοσεν κ' ὑπισκίθη τους νὰ μὴ τοὺς ἀδικήσῃ,
 οὔτε ζημίαι νὰ λάβουσιν ἀπὸ τὰ ἰγονικά τους,
 τιμὴν, δωρεὰς νὰ ἔχουσιν κ' εὐεργεσίας μεγάλας·
 ὄλοι τοῦ ὑπωμόσασιν δοῦλοι του ν' ἀποθάνουν.

[94] Κι ὅσον ἀπεκατέστησεν τὴν χώραν Ἀνδραβίδας,
 βουλὴν ἐπῆρεν μετ' αὐτοὺς τὸ ποῦ νὰ φουσσατέψη.
 Ἐν τούτῳ ἐδόθη ἡ βουλὴ στὴν Κόρινθον νὰ ἀπέλθουν,
 διατὸ ἔνι κάστρον φοβερόν, τὸ κάλλιον τῆς Ρωμανίας,
 καὶ ἔνι τὸ κεφάλαιον ὅπερ γὰρ ἀφεντεύει
 ὄλην τὴν Πελοπόννησον ὅσον κρατεῖ ὁ Μορέας.
 Ἐπεὶ, ἂν προστάξῃ ὁ Θεὸς καὶ προσκυνήσῃ ἡ Κόρινθος,
 ὅλα τὰ κάστρη τὰ ἕτερα τοῦ τόπου τοῦ Μορέως
 ἄνευ σπαθίου καὶ πόλεμου θέλουσιν προσκυνήσει.
 [95] Κι ἀφότου ἐδόθη ἡ βουλὴ ἐκείνη ὅπου σὲ λέγω,
 ὄρθωσεν κι ἄφηκε λαὸν ἐκεῖ στὴν Ἀνδραβίδα,
 καὶ ἄλλον εἰς τὴν Ἀχαΐαν, καὶ τρίτον εἰς τὴν Πάτραν,
 καὶ ὄρισεν τὰ πλευτικὰ νὰ ὑπάγουν τῆς θαλάσσου,
 κ' ἐκεῖνος μὲ τὸν ἕτερον λαὸν γὰρ τοῦ φουσσάτου
 ἐκ τὴν Βοστίτσαν ἔδραμεν κ' ἐδιάβη εἰς τὴν Κόρινθον.
 Κι ἀφότου ἀπεσώσασιν ἐκεῖσε εἰς τὴν χώραν,
 τὸν γῦρον τέντας ἔστησαν, ἐπιάσαν τὲς κατοῦνες.
 Τὸ κάστρον γὰρ τῆς Κόρινθος κεῖται ἀπάνω εἰς ὄρος·
 βουνὸν ὑπάρχει θεόχτιστον καὶ ποῖος νὰ τὸ ἐγκωμιάσῃ;
 ἡ χώρα γὰρ εὐρίσκετον κάτωθεν εἰς τὸν κάμπον,
 μὲ πύργους γὰρ καὶ μὲ τειχεὰ καλὰ περικλεισμένη.
 [96] Λοιπὸν εὐρίσκετον ἐκεῖ ἐτότε ὅπου σὲ γράφω
 ὀκάποιος μέγας ἄνθρωπος καὶ φοβερὸς στρατιώτης,
 κ' εἶχεν τὴν Κόρινθο ἀλλὰ δὴ τὸ Ἄργος καὶ Ἀνάπλι·
 ὡς κεφαλὴ καὶ φυσικὸς ἀφέντης τὰ ὑποκράτει
 ἐκ μέρους γὰρ τοῦ βασιλέως ἐκείνου τῶν Ρωμαίων,
 Σγουρόν τὸν ὠνομάζασιν, οὕτως εἶχεν τὸ ἐπίκλην·
 κι ὡς ἐπληροφορέθηκεν ὅτι ἔρχονται οἱ Φράγκοι,
 ἀπὸ τὴν χώρα ἐξήβαλεν γυναῖκες καὶ παιδία,
 ὡσαύτως καὶ τὸν λῖον λαὸν ὅπου ἄρματα ἐβαστοῦσαν,
 κι ἀπάνω τοὺς ἀνέβασεν στὸ κάστρον τῆς Κορίνθου·
 κ' ἐκεῖνος γὰρ ἐνέμεινε ἐκεῖσε εἰς τὴν χώραν
 μὲ ὅσοι ἐβαστοῦσαν ἄρματα διὰ νὰ τὴν διαφεντέψη.
 [97] Ἀφότου γὰρ ἀπέσωσεν ἐκεῖσε ὁ Καμπανέσης,
 ὡσὰν σὲ τὸ ἀφηγήσομαι, στῆς Κόρινθος τὴν χώραν,
 κ' ἔβαλεν τὰ φουσσᾶτα του καὶ περιεγύρισέ τιν.
 Ἀφῆκεν κι ἀναπαύτησαν ἐκείνην τὴν ἡμέραν·
 ἐπὶ τῆς αὐρίου γὰρ τὸ πρωῖ, ὡσὰν ἐξημερῶσεν,
 ἐδῶκαν τὰ σαλπίγγια τους, τὸν πόλεμον ἀρχάσαν.
 Τὰ τριπουτσέτα ἐσύρνασιν γύρωθεν εἰς τοὺς πύργους,
 κ' οἱ τζάγρες οὐκ ἀφήνασιν ἄνθρωπον νὰ προσκύψῃ
 ἔξω ἐκ τὰ δόντια τοῦ τειχίου νὰ ἰδοῦν τὸ ποῖος τοξεύει.
 Τὲς σκάλες ὅπου εἶχασιν ἐστήσαν εἰς τοὺς τοίχους,
 κ' εὐθέως ἀπέσω ἐσέβησαν, ἐπιάσασιν τὴν χώραν.
 Ὅσοι ἐπαρεδόθησαν ἐλεημοσύνην ἠῦραν·
 οἱ δὲ ποῦ εἰς πόλεμο ἔστηκαν ἀπὸ σπαθίου ἀποθάναν.
 Ὁ Σγουρὸς γὰρ ὡς φρόνιμος καὶ βέβηλος ὅπου ἦτον,

ἔφυγεν καὶ ἀνέβηκεν ἐκεῖ ἀπάνω εἰς τὸ κάστρον.

[98] Κι ἀφότου οἱ Φράγκοι ἐπιάσασιν τὴν χώραν τῆς Κορίνθου

ὁ Καμπανέσης ὤρισεν, διαλαλημὸν ἐποιῆσαν,
ὅτι ὅσοι ἐκ τὰ περίγυρα τῶν χώρων τῆς Κορίνθου
θέλουν νὰ προσκυνήσουσιν, νὰ τὸν δεχτοῦν δι' ἀφέντην,
νὰ ἔχουν τιμὴν καὶ εὐεργεσίαν, ἀναδοχὴν μεγάλην·
οἱ δὲ πιαστοῦν εἰς πόλεμον ἐλεημοσύνη οὐ μὴ εὔρουν.
Ἄκούσωσιν ταῦτα οἱ ἄρχοντες καὶ τὸ κοινὸν ὁμοίως,
ἀρχίσασιν νὰ ἔρχωνται, μικροὶ τε καὶ μεγάλοι,
ἀπὸ τὸ μέρος Δαμαλᾶ καὶ μέχρι εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος·
ὅσοι τὸ ἀκοῦσαν ἦλθασιν μὲ προθυμίαν μεγάλην,
τοῦ Καμπανέση ὠμόσασι δοῦλοι του ν' ἀποθάnouν·
κ' ἐκεῖνος τοὺς ἐδέχετον μετὰ περιχαρίας.

Καταπαντόθε ἐπλάτυνεν ἐτότε τὸ μαντᾶτο

τὸ πῶς οἱ Φράγκοι ἀπήρασιν τὸ κάστρον τῆς Κορίνθου
κ' ἔχουν ἀφέντη ἐξάκουστον, τὸν λέγουσιν Καμπανέσην.

[99] Τὸν χρόνον ἐκεῖνον καὶ καιρὸν ὅπου ἦλθε ὁ Καμπανέσης

κ' ἐπέξεψεν στὴν Ἀχαΐαν, καθὼς σὲ τὸ ἐπροεῖπα,
εἰς τοῦ βιβλίου τὸν πρόλογον, φαίνει με, σὲ τὸ γράφω,
τὸ πῶς γὰρ μὲ τοῦ πιασμοῦ τῆς Κωνσταντίνου πόλης
χρόνον ἕναν καὶ μοναχὸν ἦλθεν ὁ Καμπανέσης
νὰ κουνγκεστήσῃ τὸν Μορέαν, ὡσὰν τὸ ἀφηγοῦμαι
λοιπὸν, καθὼς ἐπλάτυνεν κι ἀκούστη τὸ μαντᾶτο,
εὐρέθηκεν εἰς τὴν Βλαχίαν αὐτὸς ὁ Μπονιφάτσος,
ὁ ρήγας τοῦ Σαλονικίου, μὲ τὰ φουσσᾶτα ὅπου εἶχεν·
ὁμοίως εὐρέθη μετ' αὐτὸν ὁ ἐπαινετὸς ἐκεῖνος,
τὸν ἔλεγαν μισὶρ Ντζεφρέ, Βιλαρτουή τὸ ἐπίκλη.

Ἐν τούτῳ ἐσυμβιβάστησαν τὸ ἀκούσει τὸ μαντᾶτον

ν' ἀπελθοῦν εἰς τὴν Κόρινθον, νὰ ἰδοῦν τὸν Καμπανέσην·

καθὼς τὸ ἀπήρασιν βουλήν, οὕτως καὶ τὸ ἐπληρώσαν,
καὶ ἦλθαν εἰς τὴν Κόρινθον κ' ἦραν τὸν Καμπανέσην.

[100] Χαρὰν μεγάλην ἔποικαν, ὅταν ἐκεῖσε ἐμίξαν,
διατὶ ἐπεθυμοῦσαν πολλὰ τοῦ νὰ ἐνωθοῦν ἀλλήλως.

[101] Ἐνταῦτα ἀπήρασιν βουλήν ν' ἀπέλθουν εἰς τὸ Ἄργος

ἀπήρασαν τὰ φουσσᾶτα τους κ' ἐδιάβησαν ἐκεῖσε.

Τὸ κάστρον κοίτεται εἰς βουνί, πολλὰ ἔνι ἀφιρωμένον,

ἢ δὲ τοῦ Ἄργου τῆς πόλεως ἢ χώρα ἢ μεγάλη
μέσα εἰς τὸν κάμπον κοίτεται ὡς τέντα ἀπλωμένη·
τὸ σώσει ἐδώκαν πόλεμον κ' ἐσέβησαν ἀπ' ἔσω.

Ὁ Σγοῦρος γὰρ ὁ ἐπαινετὸς ἐκεῖνος ὁ στρατιώτης,
ὅπου εἰς τὸ κάστρο εὐρίσκετον ἐκεῖνον τῆς Κορίνθου,

τὸ ἰδεῖ τὸ πῶς ἐμίσεψαν τὰ φράγκικα φουσσᾶτα,

τὴν νύχταν ἐκατέβηκεν κ' ἐσέβησαν εἰς τὴν χώραν

μ' ὅσον λαὸν ἠμπόρεσεν νὰ ἐπάρῃ μετ' ἐκεῖνον.

Ζημίαν μεγάλην ἔποικεν, φονοκοπεῖο στοὺς Φράγκους,

ὅπου εἰς τὴν χώρα εὐρέθησαν πολλ' ἀποθαρρεμένοι·

ὅσοι γὰρ εὐρέθησαν ὑγιεῖς εἰς τὰ κορμιά τους
καὶ ἔφτασαν κι ἄρματώθησαν, πόλεμον τοὺς ἐδῶκαν,
οἱ δὲ ὅπου ἦσαν ἀστενεῖς κ' ἐκοίτονταν εἰς ζάλην,
ὄλους ἐσφάξασιν εὐτύς, οὐδ' ἓναν ἐλεῖσαν.

[102] Τὴ νύχτα ἐκείνη παρευτὺς ἔσωσεν τὸ μαντάτο
στὸν Καμπανέσην, σὲ λαλῶ, ἐκεῖ ὅπου ἦτον στὸ Ἄργος·
πολλὰ τὸ ἐθλίβη λυπηρὰ διὰ τοὺς ἀρρωστημένους
ὅπου τοὺς ἐκατέσφαξαν ἀπ' ἔσω εἰς τὰ κρεββάτια·
τὴν χώραν τοῦ Ἄργου ἄφηκεν καλὰ σωταρχισμένην·
καλοὶ στρατιῶτες ἔμειναν διὰ νὰ τὴν φυλάττουν,
κ' ἐκεῖνος στρέμμιν ἔποιεκεν ἐκεῖσε εἰς τὴν Κόρινθον.
Κι ἀφότου ἐστράφηκεν ἐκεῖ, ἄργησε μὲ τὸν ρῆγαν,
ἐκεῖνον τοῦ Σαλονικίου, τὸν μισὶρ Μπονιφάτσον.

[103] Ἡμέρας γὰρ κ'ἄν ἔξι, ὀχτῶ ἐνέμεινε ἐκεῖσε.
Ὁ ρῆγας τότε ἐζήτησεν ἀπηλογία νὰ ἐπάρη.
Ἐνταῦτα τοῦ ἐζήτησεν ὁ Καμπανέσης χάριν,
βοήθειαν γὰρ καὶ πρόβλεψιν νὰ ποιήσῃ εἰς ἐκεῖνον,
νὰ τοῦ βοηθήσῃ τίποτε ἀπὸ τὴν βασιλείαν του.
Κι ἐκεῖνος γὰρ ὡς εὐγενὴς καὶ ρῆγας ὅπου ἦτον,
τοῦ ἔδωκεν κ' ἐχάρισεν τῆς Ἀθηνοῦ τὸ ὀμάντζο·
Μέγαν Κύρην τὸν ἔλεγαν, οὕτως τὸν ὀνομάζαν
ἐκεῖνον ὅπου ἀφέντευεν ἐτότε τὴν Ἀθήναν·
ἐκ τῶν Ἑλλήνων τὸ εἶχασιν τὸ ὄνομα γὰρ ἐκεῖνο·
ὡσαύτως γὰρ τοῦ ἔδωκε τὰ τρία ὀμάτζια τοῦ Εὐρίπου,
τῆς Ποντενίτσας ἀλλὰ δὴ τὸ ἐκράτει ὁ μαρκέσης,
νὰ τὰ κρατοῦσιν ἀπὸ αὐτὸν κ' ἀφέντη νὰ τὸν ἔχουν.
Ὁ ἀφέντης γὰρ τῆς Ἀθηνοῦ ἐκ τὴν Μπουργούνιαν ἦτον·
οἱ δὲ τοῦ Εὐρίπου, ὅπου λαλῶ, ἐκεῖνοι οἱ τρεῖς ἀφέντες
ἐκ τὴν Βερούναν ἦσασιν, ἀπὸ τὴν Λουμπαρδίαν.
Ὁρισε ὁ ρῆγας κ' ἔγραψαν νὰ ἐλθοῦσιν πρὸς ἐκεῖνον·
κι ἀφότου ἦλθασιν ἐκεῖ ὅπου ἦτο ὁ Καμπανέσης,
ἀτὸς του τοὺς ἐπαράδωκεν νὰ τὸν ἔχουν ἀφέντη·
κι ἀπαύτου ἀπεχαιρέτησεν κ' ἐδιάβη τὴν ὁδὸν του.
Ἐκεῖνος γὰρ ὁ μισὶρ Ντζεφρές, ὅπου ἦλθεν μετ' ἐκεῖνον
τὸν ρῆγαν τοῦ Σαλονικίου, ὡς ἦλθε νὰ μισσέψῃ,
εἶπε οὕτως πρὸς αὐτὸν κ' ἐπαρακάλεσέ τον
νὰ ἔχη συμπάθειον ἀπὸ αὐτόν, κ' ἐκεῖσε νὰ ἐνεμείνῃ
μ' ἐκεῖνον τὸν ἀφέντην του, τὸν εἶχε φυσικὸν του,
τὸν Καμπανέσην, σὲ λαλῶ, ὅπου πολλὰ ἐπεθύμα
νὰ τὸν ἰδῆ καὶ ἐνωθῆ καὶ μείνῃ μετ' ἐκεῖνον.

[104] Κι ἀφότου γὰρ ἐμίσεσεν τοῦ Σαλονίκη ὁ ρῆγας
κ' ἐνέμεινε ὁ μισὶρ Ντζεφρές, ὡς φρόνιμος ὅπου ἦτον,
τοὺς ἄρχοντες ἐρώτησεν, τοὺς τοπικοὺς Ρωμαίους,
ὅπου τοὺς τόπους ἔξευραν τὰ κάστρη καὶ τὰς χώρας
ὅλης τῆς Πελοπόννησος ὅσον κρατεῖ ὁ Μορέας,
τοῦ νὰ τοῦ διερμηνέψωσιν τοῦ καθενὸς τὴν πρᾶξιν·
κι ὅσον ἐρώτησεν καλὰ κ' ἐπληροφόρεσάν τον,

τὸν Καμπανέσην ἔκραξεν καὶ λέγει πρὸς ἐκεῖνον·
 «Ἀφέντη, ἐγὼ ὡς ξηνοτικὸς ἄνθρωπος γὰρ τοῦ τόπου,
 ἐρώτησα τοὺς ἄρχοντες, ὅπου εἶναι μετὰ σένα·
 κι ὡς ἐπληροφορέθηκα ἀπὸ αὐτοὺς τὴν ἀλήθειαν,
 εἶδα μὲ τὰ ὀμμάτια μου τὸ κάστρον τῆς Κορίνθου,
 τοῦ Ἄργου καὶ τοῦ Ἀναπλίου, τὴν δύναμιν ὅπου ἔχουν.
 Ἄν θέλῃς νὰ καθέζεσαι νὰ τὰ παρακαθίσῃς,
 ἐχάσες τὸ ἐπεχείρησες, ἀπεργωμένος εἶσαι·
 διατὸ εἶν' τὰ κάστρη δυνατὰ, καλὰ σωταρχισμένα,
 κι οὐδὲν τὰ δύνεσαι ποσῶς μὲ πόλεμον ἐπάρει·
 ἀλλὰ ὡς ἐπληροφορέθηκα ἀπὸ καλοὺς ἀνθρώπους,
 ἀπὸ τὴν Πάτραν κ' ἔμπροσθεν μέχρι εἰς τὴν Κορώνην
 οἱ χῶρες εἶναι ἀπλώτερες, κάμποι γὰρ καὶ δρυμῶνες,
 ν' ἀπέρχεσαι ἐλεύτερα μὲ ὅλα σου τὰ φουσσᾶτα.
 Κι ἀφῶν κερδίσης τὰ χωρία καὶ νὰ σὲ προσκυνήσουν,
 τὰ κάστρη ἂν ἐνεμείνουσιν, ἕως πότε νὰ βαστάζουν;
 Ὅρισε γὰρ τὰ πλευτικὰ νὰ ὑπάγουν τῆς θαλάσσου,
 κ' ἡμεῖς ἄς ὑπαγαίνωμεν ὅλοι ἀπὸ τῆς στερέας·
 κι ἀφότου σώσωμεν ἐκεῖ ὅπου ἔχεις τὸν λαόν σου,
 τὸν τόπον ὅπου ἐκέρδισες, στὸν ἐριζικόν σου ἐλπίζω
 κ' εἰς τοῦ Θεοῦ τὸ ἔλεος τοῦ νὰ ἔχῃς διαφορήσει»·
 [105] Ἀκούσων ταῦτα ὁ εὐγενικὸς ἐκεῖνος ὁ Καμπανέσης,
 μεγάλως εὐχαρίστησεν τὸν πρωτοστράτοράν του·
 ὦρισεν κ' ἐσωτάρχισαν τὴν χώραν τῆς Κορίνθου·
 φουσσᾶτα ἄφηκε καλὰ τὸν τόπον νὰ φυλάττουν·
 κι ὡς τὸν εἶπε ὁ μισὶρ Ντζεφρὲς κ' ἐκαθοδήγησέ τον,
 οὕτως καὶ ἐπληρώθηκεν κ' εἰς τὸν Μορέαν ἀπῆλθαν.
 Ἀπὸ τὴν Πάτραν ἦλθασιν, στὴν Ἀνδραβίδα ἐσῶσαν,
 ἐκεῖ ὅπου ἦσαν οἱ ἄρχοντες, τοῦ κάμπου τοῦ Μορέως.
 Καὶ τότε ὁ μισὶρ Ντζεφρὲς, ὡς φρόνιμος ὅπου ἦτον,
 ἐσώρευεν τοὺς ἄρχοντες καὶ λέγει πρὸς ἐκείνους·
 «Ἄρχοντες, φίλοι κι ἀδελφοί, ἀπάρτε καὶ συντρόφοι,
 ἐσεῖς θεωρεῖτε, ἐβλέπετε τὸν ἀφέντην ἐτοῦτον,
 ὅπου ἦλθε ἐδῶ εἰς τοὺς τόπους σας ὅπως νὰ τοὺς κερδίση·
 μηδὲν σκοπήσετε, ἄρχοντες, ὅτι διὰ κοῦρσον ἦλθεν,
 νὰ ἐπάρῃ ροῦχα καὶ ζῶα καὶ νὰ μισέψῃ ἀπέδω·
 ὡς φρόνιμους ποῦ σᾶς θεωρῶ πληροφορίαν σᾶς λέγω·
 θεωρεῖτε τὰ φουσσᾶτα του, τὴν παρρησίαν ὅπου ἔχει·
 ἀφέντης ἔνι, βασιλέας, καὶ ἦλθε νὰ κερδίση.
 Ἐσεῖς ἀφέντη οὐκ ἔχετε τοῦ νὰ σᾶς συμμαχήσῃ·
 κι ἂν δρᾶμουν τὰ φουσσᾶτα μας, τὸν τόπον σας
 κουρσέψειν,
 νὰ αἰχμαλωτίσουν τὰ χωρία καὶ νὰ σφαγοῦν οἱ ἀνθρώποι
 ὕστερον τί νὰ ποιήσετε, ὅταν σᾶς μετανοήσῃ;
 λοιπὸν ἐμέναν φαίνεται διὰ καλλιώτερόν σας
 νὰ ποιήσωμεν συμβίβασιν, νὰ λείψουν καὶ οἱ φόνοι,
 τὰ κούρση κ' ἡ αἰχμαλωσία ἀπὸ τὰ ἰγονικά σας,

κ' ἐσεῖς ὅπου εἶστε φρόνιμοι κ' ἐξεύρετε τοὺς ἄλλους,
ὅπου εἶναι, λέγω, συγγενεῖς, φίλοι σας καὶ συντρόφοι,
πρᾶξιν νὰ ποιήσετε εἰς αὐτοὺς τοῦ νὰ ἔχουν προσκυνήσιν».

[106] Ἀκούσων ταῦτα οἱ ἄρχοντες, ὅλοι τὸ ἐπροσκυνήσαν
ἀπόστειλαν καναπαντοῦ τοὺς ἀποκρισαρίους τους,
ἔνθα ἔξευραν ὅτι ἦσαν φίλοι καὶ συγγενεῖς τους·
τὸ πρᾶγμα τους ἐδήλωσαν κ' ἐπληροφόρησάν τους·
ἀφροντισίαν τοὺς ἔστειλαν ἀπὸ τὸν Καμπανέσην·
ὅσοι βούλονται ἀπελθεῖν τοῦ νὰ ἔχουν προσκυνήσει,
τὰ ἰγονικά τους νὰ ἔχουσιν κι ἄλλα πλεῖον νὰ τοὺς δώσῃ·
ὅσοι τὸ ἀξιάζουν κι ὠφελοῦν τιμὴν μεγάλην νὰ ἔχουν.
Κι ὡς τὸ ἤκουσαν οἱ ἄρχοντες καὶ τὸ κοινὸν ὁμοίως,
ἀρχίσαν καὶ ἐρχόντησαν κ' ἐπροσκυνοῦσαν ὅλοι·
κι ἀφότου ἐσωρεύτησαν ἐκεῖ εἰς τὴν Ἀνδραβίδα,
τὸ ἀρχοντολόγι τοῦ Μορέως, ὅλης τῆς Μεσαρέας,
ἐποίκασιν συμβίβασιν μετὰ τὸν Καμπανέσην,
ὅτι ὅλα τὰ ἀρχοντόπουλα, ὅπου εἶχασιν προνοῖες,
νὰ ἔχουσιν ὁ κατὰ εἶς, πρὸς τὴν οὐσίαν ὅπου εἶχεν,
τὴν ἀνθρωπέαν καὶ τὴν στρατείαν, τόσον νὰ τοῦ ἐνεμεῖνῃ,
καὶ τ' ἄλλο τὸ περισσότερο νὰ μερίζουν οἱ Φράγκοι·
καὶ οἱ χωριάτες τῶν χωριῶν νὰ στέκουν ὡσὰν τοὺς ἡῦραν.

[107] Ἄρχοντες ἔξι ἐβάλασιν καὶ ἄλλους ἔξι Φράγκους,
ὅπερ ἐμοιράσασιν τοὺς τόπους καὶ προνοῖες.

[108] Κι ὅσον ἀπεκατέστησεν ἐτοῦτο ὅπου σὲ λέγω,
ἦλθεν ὁ πρωτοστράτορας μισὶρ Ντζεφρὲς ἐκεῖνος
εἰς τὴν βουλὴν ὅπου ἦσαν, λέγει τοῦ Καμπανέση·
«Ἀφέντη, πρέπει νὰ σκοπᾶς καὶ νὰ ἔχῃς καταλάβει,
τὸ πῶς εὐρίσκεσαι μακρὰ ἀπὸ τὰ ἰγονικά σου·
φουσσᾶτα ἔχεις ἐδῶ πολλὰ ὅπου εἶναι εἰς ἔξοδόν σου·
τὰ πλευτικά κουστίζουσιν πλειότερον τῶν φουσσάτων·
διὰ τοῦτο λέγω πρὸς ἐσὲν καὶ συμβουλεύω σέ το·
τοῦ νὰ μὴ χάνῃς τὸν καιρὸν καὶ τὸν λαὸν ὅπου ἔχεις.
Ἐγὼ ἐπληροφορέθηκα ἀπὸ τοὺς ἄρχοντές σου·
ἐδῶ σιμά μας εὐρίσκεται τοῦ Πονδικοῦ τὸ κάστρον,
ποῦ ἐνὶ ἀπάνω στὸν αἰγιαλόν, ἐκεῖ ἄς ἀπελθοῦμεν,
ἀπαύτου ἐνὶ ἡ Ἀρκαδία καὶ ἀπέκει ἡ Κορώνη,
κι ὁκάτι ὀλίγον πρὸς ἐκεῖ ἐνὶ ἡ Καλαμάτα.
Αὐτὰ τὰ κάστρη τέσσαρα, ὅπου εἶπα κι ὀνομάζω,
ποῦ εἶναι ἀπάνω στὸν αἰγιαλόν καὶ λέγω ἐτοῦτο,
ἀφέντη·

ἔως οὗ ἔχομεν τὰ πλευτικά, ἄς ἀπελθοῦμε ἐκεῖσε,
τὰ κάστρη αὐτὰ νὰ ἐπάρωμε, ὅπου ἔχουν τοὺς λιμιῶνες,
εἰς τὸ μέρος ποῦ μᾶς βολεῖ καὶ μᾶς ἐνὶ ἐπιδέξιον».

[109] Ἀκούσων ταῦτα ὁ εὐγενικὸς ἐκεῖνος ὁ Καμπανέσης
καὶ ὄλ' οἱ ἄλλοι οἱ ἕτεροι οἱ πρῶτοι τῆς βουλῆς του,
ἐπαίνεσαν τὸν μισὶρ Ντζεφρέ, τὸν λόγον του ἐστέρξαν·
ᾧρθωσαν τὰ φουσσᾶτα τους, ὁμοίως τὰ πλευτικά τους·

στὸν Πονδικὸν ἐσώσασιν κ' ἐπολεμήσανέ τον.
 Τὸ κάστρον ἦτον ἀχαμνόν, ἀπὸ σπαθίου, τὸ ἀπῆραν
 καὶ φύλαξιν ἐβάλασιν καλὸν λαὸν ἀπέσω.
 [110] Κι ἀφότου ἐσωτάρχισαν τοῦ Πονδικοῦ τὸ κάστρον,
 τὰ πλευτικά του ἐκίνησαν καὶ τῆς θαλάσσου ὑπάουν·
 κ' ἐκεῖνος γὰρ ἐκ τὴν στερέαν στήν Ἀρκαδίαν ἐσῶσεν·
 ἠῦραν τὸ πέλαγος κακόν, οὐδὲν εἶχεν λιμνῶναν
 νὰ πιάσουσιν τὰ πλευτικά κι ἀνάπαψιν νὰ ἔχουν.
 Ἐνταῦθα ἀπήρασιν βουλήν τὸ κάστρο μὴ πολεμήσουν
 ἐτότε, ἐκείνην τὴν φορὰν ὅπου ἤλθασιν ἐκεῖσε,
 ἀλλ' ἔως οὔ ἔχουν τὰ πλευτικά, νὰ ἀπέλθουν εἰς τὰ κάστρον,
 ποὺ εἶναι ἀπάνω στὸν αἰγιαλόν, νὰ ἔχουσι λιμνῶνες.
 Ὅμως τινὲς ἐκ τὸν λαὸν ἀπὸ τὰ πεζικά τους
 ἐδράξασιν, μὲ πόλεμον ἐσέβησαν στὸν μπουρκον·
 κι ὅσους ἔφτασαν μὲ τὸ σπαθὶ ἀπέθαναν εὐθέως·
 κι ὅσοι ἠμπόρεσαν καὶ ἔφυγαν ἐσέβησαν στὸ κάστρον.
 Ἐνταῦθα ὠρώσασιν κ' ὑπάουν ὀλόρθα εἰς τὴν Μεθώνην·
 τὸ κάστρον ἠῦραν ἔρημον, ὅλο ἦτον χαλασμένο·
 τὸ εἶχασιν χαλάσασιν ὀμπρὸς οἱ Βενετικοί,
 διατὸ ἐκρατοῦσαν οἱ Ρωμαῖοι ἐκεῖ τὰ πλευτικά τους,
 κ' ἐμπόδιζαν κ' ἐκούρσευαν τὰ ξύλα τῶν Βενετικῶν.
 [111] Καὶ ἀπαύτου ἐκίνησαν κ' ὑπάουν στὸ κάστρο τῆς
 Κορώνης,
 κ' ἠῦραν τὸ κάστρον ἀχαμνόν ἀπὸ τειχέα καὶ πύργους·
 εἰς βράχον σπηλαίου ἐκείτετον, ἀφιρωμένο ἦτον·
 τὸ σώσει δὲ τὰ πλευτικά τὸν γῦρον τὸ ἐγυρίσαν.
 Οἱ καβαλλάροι καὶ πεζοὶ τὸν πόλεμον ἀρχάσαν·
 τὰ τριπουτσέτα ἐστήσασιν κ' ἐκεῖ τοὺς ἐσυχνάσαν·
 ἀπάδεια οὐκ εἶχασιν ποσῶς εἰς τὰ τειχέα νὰ στήκουν
 ἐκεῖνοι γὰρ οἱ Κορωνναῖοι ὅπου ἦσαν εἰς τὸ κάστρον·
 τὸ ἰδεῖ τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ, τοῦ πολέμου τὸ θάρσος,
 ἐλάλησαν κ' ἐζήτησαν συμπάθειον νὰ τοὺς ποιήσουν,
 τὸ κάστρον νὰ τοὺς δώσουσιν, μόνον νὰ τοὺς ὀμόσουν
 νὰ ἔχουσι τὰ ὀσπίτια τους ὀμοίως τὰ ἰγονικά τους.
 Ὁ πρωτοστράτωρ τὸ ἤκουσεν μισὶρ Ντζεφρὲς ἐκεῖνος·
 εὐθέως τοὺς ὑπωμόσατο, ὁ πόλεμος ἐπάψεν·
 οἱ Φράγκοι ἀπέσω ἐσέβησαν, τὸ κάστρο ἐπαραλάβαν·
 σωτάρχισιν ἐβάλασιν ἀπ' ἔσω καὶ λαὸν τους.
 [112] Ἐπὶ τῆς αὐρίου ἐμίσσεψαν, στήν Καλομάταν ἤλθαν.
 Τὸ κάστρον ἠῦραν ἀχαμνόν, ὡς μοναστήριν τὸ εἶχαν·
 τὸ σώσει τὸ ἐπολέμησαν, ἀπὸ σπαθίου τὸ ἀπῆραν.
 [113] Μὲ συμφωνίες τὸ ἔδωκαν κ' ἐκεῖνοι ὡσὰν κ' οἱ ἄλλοι.
 Ὡς τὸ ἔμαθαν γὰρ οἱ Ρωμαῖοι ἀπ' ἔσω ἀπὸ τὸ Νίκλι,
 ἐκεῖνοι τῆς Βελίγιοστης, τῆς Λακοδαμονίας,
 ὄλοι ὀμοῦ ἐσωρεύτησαν, πεζοὶ καὶ καβαλλάροι·
 ἐκ τῶν ζυγῶν τῶν Μελιγῶν ἤλθαν τὰ πεζικά τους·
 ἤλθαν τοῦ Λάκκου τὰ χωρία, στὸν Χρυσορέαν ἐσῶσαν,

ἀκούσασιν κ' ἐμάθασιν τὸ πῶς ἦλθαν οἱ Φράγκοι,
 καὶ περπατοῦν ἐκ τὰ χωρία κ' ἐπαίρουν τὰ κούρη,
 καὶ εἶπαν κ' ἐλογίσαντο νὰ τοὺς ἔχουν ζημιώσει.
 Ἐκεῖσε ἐπαρεσύρθησαν, τὸ λέγουν Κηπησκιάνους,
 ὅπου τὸ κράζουν ὄνομα στὸν Κούντουραν ἐλαιῶνα.
 Ἦσαν χιλιάδες τέσσαρες, πεζοὶ καὶ καβαλλάροι.
 Οἱ Φράγκοι γὰρ ὡς τὸ ἐμάθασιν πάλε ἀπὸ τοὺς Ρωμαίους,
 ὅπου ἦσασιν γὰρ μετ' αὐτοὺς κ' ἐξεύρασαν τοὺς τόπους,
 ἐκεῖ τοὺς ἐπαρέσυραν, ἦλθαν καὶ ἠῦρανέ τους
 καὶ πόλεμον ἐδώκασιν οἱ Φράγκοι κ' οἱ Ρωμαῖοι.
 Κ' οἱ Φράγκοι γὰρ οὐκ ἦσασιν, πεζοὶ καὶ καβαλλάροι,
 μόνοι ἐφτακόσιοι μοναχοί, τόσους τοὺς ἐγνωμίασαν.
 Μὲ προθυμίαν ἀρχάσασιν τὸν πόλεμο οἱ Ρωμαῖοι,
 διατὶ ὀλίγους τοὺς ἔβλεπαν, ὕστερα ἐμετενοῆσαν.
 Τί νὰ σὲ λέγω τὰ πολλὰ καὶ τί τὸ διάφορόν μου;
 τὸν πόλεμον ἐκέρδισαν ἐτότε ἐκεῖν' οἱ Φράγκοι.
 ὄλους ἐκατασφάξασιν, ὀλίγοι τοὺς ἐφύγαν.
 Αὐτὸν καὶ μόνον τὸν πόλεμον ἐποῖκαν οἱ Ρωμαῖοι
 εἰς τὸν καιρὸν ποῦ ἐκέρδισαν οἱ Φράγκοι τὸν Μορέαν.
 [114] Κι ἀφότου ἐκερδίσασι τὴν Καλομμάτα οἱ
 Φράγκοι
 κ' εἶδαν τὸν τόπον ἔμνοστον, ἀπλὴν, χαριτωμένον,
 τοὺς κάμπους γὰρ καὶ τὰ νερά, τὸ πλῆθος τῶν λιβαδίων.
 Ὁ Καμπανέσης ὄρισεν ὄλων τῶν πλευτικῶν του
 ὁ κατὰ εἷς νὰ ἀπέρχεται ἐκεῖθεν, ὅπου ἦτον·
 διὸ τὸν ἐπληροφόρεσαν οἱ ἄρχοντες οἱ Ρωμαῖοι,
 ὅτι οὐδὲν τοῦ ἐκάμασιν τίποτε χρεῖα ἀπάρτι.
 Ὁρισεν γὰρ κ' ἐβγάλασιν ἀπ' ἔσω ἐκ τὰ καράβια
 σωτάρχιον, ἄρματα πολλὰ, ὁμοίως καὶ τζαγρατόρους.
 Κι ὅσον ἐπαραδιάβασεν τὰ μέρη Καλομμάτας
 κι ἀνάπαψεν τὰ ἄλογα, ὁμοίως καὶ τὸν λαόν του,
 βουλήν ἀπῆρεν ποῦ νὰ ὑπάη, ποῦ νὰ καβαλλικέψη.
 Εἰς τοῦτο εἶπαν οἱ Ρωμαῖοι, οἱ πρῶτοι τῆς βουλῆς του,
 νὰ ἀπέλθουν στὴν Βελίγοστην κι ἀπέκει εἰς τὸ Νίκλι,
 διατὸ εἶναι χῶρες προεστῆς εἰς ὄλον τὸν Μορέαν·
 στὸν κάμπον κοίτονται κ' οἱ δύο, εὐθέως τὲς θέλουν πάρει·
 κι ἀπαύτου πάλε ν' ἀπελθοῦν στὴν Λακκοδαμιονίαν.
 Καὶ τότε ὁ πρωτοστράτορας, μισὶρ Ντζεφρὲς ἐκεῖνος,
 εἶπεν καὶ ἐσυμβούλεψεν στὴν Ἀρκαδία νὰ ἀπέλθουν,
 τὸ κάστρον γὰρ νὰ ἐπάρουσιν, ὁ τόπος νὰ πλαταίνη,
 νὰ στείλουν κ' εἰς τὸ Ἀράκλοβον ὅπου κρατεῖ τὸν δρόγγον,
 ὅπου τὰ λέγουν τὰ Σκορτά, μικρὸν καστέλιν ἔνι,
 ἀλλὰ εἰς τραχῶνιν κάθεται, πολλὰ ἔνι ἀφιρωμένον·
 λέγουν ὀκάποιος τὸ κρατεῖ ἀπὸ τοὺς Βουτζαράδες,
 Δοξαπατρήν τὸν λέγουσιν, μέγας στρατιώτης ἔνι·
 «κι ἀφῶν ἐπάρωμεν κι αὐτὸ καὶ νὰ πλατύνη ὁ τόπος,
 ἐνταῦτα ἄς ἀπερχώμεθα ἐκεῖ εἰς τοὺς ἄλλους τόπους».

Οὕτως ὡς τὸ ἐσυμβούλεψεν μισὶρ Ντζεφρὲς ἐκεῖνος,
 τὸ ἔστερξεν τοῦ νὰ γενῆ ἀτός του ὁ Καμπανέσης.
 Ὁρίσεν κ' ἐλάλησασιν ὄλα τους τὰ σαλπίγγια,
 κ' εὐθέως ἐκαβαλλίκεψαν, ἐκίνησαν κ' ὑπάγουν.
 [115] Στὴν Ἀρκαδίαν ἐσώσασιν ὄραν μεσημερίου·
 ἐπιάσαν τὲς κατοῦνες τους στὸν κάμπον ἐτενῶσαν,
 τὸ κάστρον ἐζητήσασιν, κ' ἐκεῖνοι οὐδὲν τὸ δίδουν,
 διατὶ τὸ κάστρον κοίτεται ἀπάνω γὰρ στὸ σπήλαιον
 κ' εἶχαν καὶ πύργον δυνατὸν ἀπὸ γὰρ τῶν Ἑλλήνων·
 σωτάρχειον εἶχαν δυνατὴν, ἤλιζαν νὰ βαστάξουν
 τὴν μάχην καὶ τὸν πόλεμον, νὰ μὴ παραδοθοῦσιν.
 Ἡ μέρα ἐκεῖνη ἐπέρασεν, ἡ ἄλλη ἐξημερώνει.
 [116] Ὁ Καμπανέσης ὄρισεν, τὰ τριπουτσέτα ἐστῆσαν
 καὶ ἄρχισαν νὰ πολεμοῦν ἐκεῖ ἀπάνω εἰς τὸ κάστρον.
 Ἐκ τὸ ἓνα μέρος ἔδερναν μετὰ τῶν τριπουτσέτων,
 κὶ ἀπὸ τὴν ράχην κ' ἔμπροσθεν ἦσαν οἱ τζαγρατόροι.
 Κὶ ὡς εἶδασιν οἱ Ἀρκαδινοὶ ὅπου ἦσαν εἰς τὸ κάστρον,
 τὸν πόλεμον τὸν δυνατὸν ὅτι οὐκ ἤμποροῦν βαστάζει,
 στριγγὴν φωνὴν ἐλάλησαν, ὁ πόλεμος νὰ πάψη·
 συμβίβασιν ἐποιήσασιν τὸ κάστρον νὰ παραδώσουν·
 κ' εὐθέως ὁ πρωτοστράτορας μισὶρ Ντζεφρὲς ἐκεῖνος
 ὄρισεν τῶν ἀρχηγῶν τὸν πόλεμον νὰ πάψουν.
 Οἱ Ἀρκαδινοὶ ἐζητήσασιν συμπάθειον νὰ τοὺς ποιήσῃ,
 ἀφροντισίαν νὰ ἔχουσιν μὲ τὰ ὑποστατικά τους·
 ὄρκον ἐδώκασιν εὐτὺς κ' ἐδώκασιν τὸ κάστρον.
 [117] Κὶ ἀφότου ἐπαράλαβεν τὸ κάστρο ὁ Καμπανέσης,
 οὐδὲν ἀργήσασιν ἐκεῖ μόνι καὶ δύο ἡμέρας·
 κὶ οὕτως ἐσώσασιν ἐκεῖ ὀκάποι ἀποκρισάροι·
 πιττάκια ἐβασταίνασιν, ἐκ τὴν Φραγκίαν τὰ ἠφέρναν,
 τοῦ Καμπανέση τὰ ἔδωκαν κ' ἐπροσκυνήσανέ τον·
 ἐκ στόματος τοὺς ἐρωτᾷ· «λέγετε τὰ μαντᾶτα».
 Κ' ἐκεῖνοι ὡς ἦσαν λυπηροὶ μετὰ δακρῶν τοῦ λέγουν·
 «Ἀφέντη μας, ἐγνώριζε, ἀπέθανε ὁ ἀδελφός σου,
 ὅπου ἦτον πρῶτος ἀδελφός, ὁ κόντος τῆς Τσαμπάνιας.
 Οἱ ἄρχοντες τοῦ τόπου σου, ὄλοι οἱ φλαμουριάροι,
 ὡσαύτως ὄλον τὸ κοινὸν ὅπου ἐνὶ ἰγονικόν σου,
 παρακαλοῦν καὶ προσκυνοῦν σύντομα ἐκεῖ νὰ ἀπέλθῃς·
 οὐκ ἔχουσι γὰρ φυσικὸν ἀφέντη, μόνον ἐσέναν.
 «Αὐτὸς ὁ ρῆγας τῆς Φραγκίας, ὅπου κρατεῖς ἀπ' αὐτον,
 πολλὰ ἀγαπᾷ καὶ βιάζεται γοργὸν νὰ καταλάβῃς·
 οἱ συγγενεῖς σου κ' οἱ ἅπαντες εὐγενικοὶ τῆς Δύσεως,
 ὄλοι σὲ γράφουν καὶ ζητοῦν σύντομα ἐκεῖ νὰ ἀπέλθῃς».
 [118] Ἀκούσων ταῦτα ὁ εὐγενικὸς ἐκεῖνος ὁ Καμπανέσης,
 ὡς φρόνιμος νεοῦτσικος μεγάλως ἐλυπήθη,
 ἔκλαψε εἰς σφόδρα, σὲ λαλῶ, εἰς θλίψιν μεγάλην ἐμπῆκεν,
 ὄρισεν γὰρ κ' ἐκράξασιν τοὺς πρώτους τοῦ φουσσάτου,
 ἐκεῖνον τὸν μισὶρ Ντζεφρὲ τὸν πρωτοσύμβουλόν του,

κ' ἐλάλησεν ὡς φρόνιμος καὶ λέγει πρὸς ἐκείνους.
 [119] «Ἄρχοντες, φίλοι κι ἀδελφοί, συντρόφοι, στρατιῶται,
 τὸν Θεὸν ἐβγάνω μάρτυρα στὴν θλίψιν ὅπου ἔχω
 διὰ τὴν θανὴν γὰρ ἐκείνου τοῦ ἀφέντη κι ἀδερφοῦ μου.
 Δεύτερον πάλιν θλίβομαι, ἔχω μεγάλην ἔννοιαν
 ἐτοῦτο ὅπου ἐκατάπιασα κ' ἦλθα στὴν Ρωμανίαν,
 νὰ λάβω δόξαν καὶ τιμὴν καὶ τόπον νὰ κερδίσω·
 κι ὅσον τὸ ἐκατάπιασα κ' ἔτρεχα εἰς τὸ τέλος,
 ἐχάσα τὴν ἐλπίδα μου κ' ἐγκρεμνοβόλισά την
 καὶ ἦλθε μὲ τὸ ἐνάντιον ἐν γὰρ δισσοῖς τοῖς τρόποις.
 Ὅμως ὡς ἤκουσα ἀπὸ ἀρχῆς ἐκ τούς παλαιούς
 ἀνθρώπους,
 καὶ λέγουν καὶ διατάσσουν μας - ὅσοι γὰρ δυστυχοῦμε -
 ὑπομονὴν νὰ ἔχωμεν κι οὕτως νὰ διαφοροῦμεν·
 διὰ τοῦτο λέγω πρὸς ἐσᾶς, ὅλους παρακαλῶ σας
 τοῦ νὰ μὲ συμβουλέψετε ὡς πρέπει καὶ τυχαίνει,
 νὰ ποιήσω πρᾶγμα ἐὔπρεπον νὰ πρέπη τῆς τιμῆς σας,
 κ' ἐσᾶς ὅπου εἶστε μετ' ἐμὲν νὰ μὴν κατηγορήσουν».
 [110] Ἐνταῦτα ἐδόθη ἡ βουλή κ' ἐγένετον ἐτοῦτο·
 νὰ εἶν ὁ πρωτοστράτορας μισὶρ Ντζεφρὲς ἐκεῖνος,
 νὰ ἔχη μετ' αὐτὸν δύο ἀρχιερεῖς καὶ δύο φλαμουριαρίους
 καὶ ἄλλους πέντε ἄρχοντες, τούς τόπους νὰ ἱμερίσουν,
 νὰ δώσουσιν τοῦ καθενὸς πρὸς τὴν οὐσίαν ὅπου ἔχει,
 πρὸς τὸν λαὸν καὶ τὰ ἄρματα ὅπου εἶχεν στὸ φουσσᾶτο.
 [121] Ἐν τούτῳ ἐκάτσαν ἐνομοῦ ἐκεῖνοι οἱ δέκα μόνου
 κ' ἐκατέγραψαν τὸν λαόν, τούς πρώτους τοῦ φουσσάτου.
 Λοιπὸν ἀφότου ἐγράψασιν τούς τόπους κ' ἠμερίσαν,
 ἐκεῖνοι οἱ δέκα ὅπου λαλῶ, ἠφέρασιν τὰ ἐγράφοι,
 τοῦ Καμπανέση τὰ ἔδωκαν κ' ἐπροσκομίσανέ τα.
 [122] Κι ἀφότου τὰ ἀναγνώσασιν κ' ἐφανερῶσανέ τα,
 ὅλοι τούς ἐπαινέσασιν καὶ ἀτός του ὁ Καμπανέσης·
 διότι γὰρ οὐκ ἔγραφεν στὴν μερισίαν ἐκείνην
 τίποτε διὰ τὸν μισὶρ Ντζεφρὲ τὸν πρωτοστράτοράν του,
 μεγάλως τὸ ἐθαυμάστηκεν, εἶπεν κ' ἐπαίνεσέ τον,
 τὲς τάξεις καὶ τὴν φρόνεσιν, τὲς χάριτες ὅπου εἶχεν.
 [123] Ἐν τούτῳ τὸν ἐλάλησεν· «μισὶρ Ντζεφρὲ», τὸν
 λέγει,
 - εἰς τὸν ἐμφανὲς τὸν ἔκραξεν καὶ φανερά τὸν εἶπεν -
 «ἐγὼ ἐξεύρω εἰς πληροφορίαν, μὲ ἀλήθειον σὲ τὸ λέγω,
 «ἐσὺ ἐπεχείρησες ἀρχὴν καὶ τὴν βουλήν ἐδῶκες
 ἐτότε ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τοῦ ἀφέντη κι ἀδερφοῦ μου
 διὰ τὸ πασσάτζο τῆς Συρίας κ' ἐτέθη καπετάνος.
 Κι ὡς ἦλθεν ἀπὸ ἀμαρτίας κι ἀπέθανε ὁ ἀδελφός μου
 οὐδὲν ὑπόμεινες ποσῶς νὰ μείνη τὸ πασσάτζο,
 κι ἀπήλθετε εἰς τὴν Ρωμανίαν κι ἀπήρατε τὴν Πόλην·
 ὅλα γὰρ τὰ καμώματα κ' οἱ πρᾶξεις οἱ μεγάλες,
 ἐσὺ τὲς ἐσυμβούλεψες κι ἀποκατέστησες τες,

κι ὡς ἔμαθες ὅτι ἦλθα ἐγὼ ἐδῶ εἰς τὸν Μορέαν,
 τὴν μοῖραν ὅπου σὲ ἔρχετον νὰ ἐπάρης τῆς κουγκέστας,
 τὸν βασιλέα τὸν Βαλδουβὴ καὶ τοὺς συντρόφους ὄλους,
 ὄλους τοὺς ἐλευτέρωσες καὶ ἦλθες εἰς ἐμέναν.
 [124] Κ' ἤθελεν εἶσταιν ἁμαρτία, κατηγορία μεγάλη
 ἐὰν οὐ σὲ εὐεργέτησα ὡς πρέπει καὶ λαχαίνει.
 Ἐν τούτῳ θέλω, δίδω σε νὰ ἔχῃς διὰ ἰγονικόν σου
 τὴν Καλομμάτα κι Ἀρκαδίαν μετὰ τὴν περιοχὴν τους».

[125] Μὲ δαχτυλίδιον γὰρ χρυσὸν εὐθέως τὸν ρεβεστίζει·
 κι ἀφότου ἐρεβεστήθηκεν κ' ἔποικέν του τὸ ὀμάντζιο,
 τότε τὸν ἐμετάκραξε καὶ λέγει πρὸς ἐκεῖνον.
 «Μισὶρ Ντζεφρέ, ἀπὸ τοῦ νῦν ἄνθρωπος μου εἶσαι λίζιος,
 ἀφῶν κρατεῖς τὸν τόπον σου ἀπὸ τὴν ἀφεντία μου
 κι ἀρμόζει νὰ εἶσαι πρὸς ἐμὲν ἀληθινὸς εἰς πάντα,
 κ' ἐγὼ πάλε νὰ ἀποθαρρῶ τὰ πάντα μου εἰς ἐσένα.
 Λοιπὸν ἀφότου ὀφείλω ὑπάει ἐκεῖσε εἰς τὴν Φραγκίαν,
 παρακαλῶ κι ὀρίζω σε διὰ τὴν ἐμὴν ἀγάπην,
 τὸν τόπον, ὅπου ἐκέρδισα ἐδῶ εἰς τὸν Μορέαν,
 νὰ παραλάβῃς καὶ κρατῆς διὰ ἐμὲν νὰ τὸν φυλάττῃς·
 εἰς τέτοιον τρόπον κι ἀφορμὴν δίκαιός μου νὰ εἶσαι μπάϊλος,
 τοῦ νὰ κρατῆς τὴν ἀφεντίαν, ὡσπερ ἐγὼ ἀτός μου.
 Κ' εἰ μὲν μὲ ἀρέσει καὶ φανῆ νὰ στείλω ἄλλον δίκαιόν
 μου
 ἐκ τοὺς ἐμοὺς τοὺς συγγενεῖς ἀπ' ἔσω εἰς χρόνον ἕνα,
 τὸν τόπον καὶ τὴν ἀφεντίαν νὰ τοῦ τὴν παραδώσῃς,
 κ' ἐσὺ τότες γὰρ νὰ κρατῆς τὸν τόπον σου ἀπ' ἐκεῖνον.
 Εἰ δὲ περάσῃ ὁ καιρὸς, τὸ τέρμενο τοῦ χρόνου,
 κι οὐδὲν ἀπέλθῃ ἐδῶ κανεὶς τὴν ἀφεντίαν νὰ ἐπάρῃ,
 θέλω γὰρ καὶ ὀρέγομαι κ' ἐδῶ σὲ τὸ στερεώνω,
 νὰ μείνης κύριος ἀπ' ἐμοῦ, ἀφέντης κληρονόμος».

[126] Ἐνταῦτα γὰρ καὶ ὁ μισὶρ Ντζεφρές, ὡς φρόνιμος ὅπου ἦτον,
 τὸν Καμπανέση προσκυνᾷ, εἶπεν κ' εὐχαριστᾷ τον
 διὰ τὴν τιμὴν καὶ ἔπαινος, ἄπερ τοῦ ἐμαρτύρα,
 καὶ δεῦτερον διὰ τὴν δωρεὰν ὅπου ἔποικεν εἰς αὐτόν·
 τὸ γὰρ παλιάτζο τοῦ Μορέως, τὴν ἀφεντίαν τοῦ τόπου,
 αὐτὸς τὰ ἐπαράλαβεν, ὡς τὸ εἶπε ὁ Καμπανέσης·
 ὄρισε, ἔγραψαν τὰ χαρτία, τὲς συμφωνίες ἐκεῖνες·
 μεθ' ὄρκου γὰρ τὰ ἔποικαν κ' ἐνταῦτα τὰ ἐβουλλῶσαν
 οἱ φλαμουριάροι κ' οἱ ἀρχιερεῖς, οἱ πρῶτοι τοῦ φουσσάτου.

[127] Κι ὅσον τὲς ἐκατέστησαν τὲς συμφωνίες ἐκεῖνες,
 ὁ Καμπανέσης ὄρθωσε κ' ἐμίσεψε κ' ἐδιάβη·
 οὐδὲν ἠθέλησε ποσῶς νὰ ἐπάρῃ μετ' ἐκεῖνον
 μόνον καὶ δύο καβαλλάριους καὶ δώδεκα σιργέντες·
 με κάτεργον ἀπέρασεν, τῆς Βενετίας ἀπῆλθεν
 κι ἐδιάβη ὀλόρθα εἰς τὴν Φραγκίαν ἐκεῖσε εἰς τὴν Τσαμπάνιαν,
 κ' ἐνέμεινε ὁ μισὶρ Ντζεφρές ἀφέντης εἰς τὸν τόπον.

[128] Ἀφότου γὰρ ἐνέμεινεν μισὶρ Ντζεφρές ἐκεῖνος

μπάϊλος κι ἀφέντης τοῦ Μορέως, καθὼς σὲ ἀφηγοῦμαι,
 στὴν Ἀνδραβίδα ὤρισε νὰ σωρευτῆ ὁ λαός του,
 ὅπου ἦτο ἐτότε εἰς τὸ σκαμνὶ τῆς ἀφεντίας ὅπου ἦτον·
 καὶ ὅσον ἐγένη ἢ ἔνωσις μικρῶν γὰρ καὶ μεγάλων,
 εἶπεν κ' ἠφέραν τὸ βιβλίον, ὅπου ἦτο ἡ μερισία
 ἐγράφως γὰρ τοῦ καθενός, τὸ τί τοῦ ἐπαρεδόθη
 νὰ ἔχη καὶ νομεύεται παρὰ τοῦ Καμπανέση.
 Ἐν τούτῳ ἠυρέθησαν ἐκεῖ ὅπου ἦσαν προνοιασμένοι.
 Ὁ πρῶτος ὅπου ἔγραφεν ἦτο ὁ μισὶρ Γαρτιέρης,
 ντὲ Ροζήμερες ἦτον τὸ ἐπὶ κλην του, οὕτως τὸν ὠνομάζαν·
 εἶχεν εἰκοσιτέσσαρα καβαλλαρίων τὰ φῖε,
 στὴν Μεσαρέαν τοῦ ἐδόθησαν· κάστρον ἐποῖκε ἐκεῖσε,
 κι ὠνόμασε τὴν Ἄκοβαν· οὕτως τὴν ὠνομάζουν.
 Ἀπαύτου ἐδόθησαν ὁμοίως τοῦ μισὶρ Οὕγκου ἐκείνου
 ντὲ Μπρίερες ἦτον τὸ ἐπὶ κλην του εἰς τῶν Σκορτῶν τὸν δρόγγον·
 εἰκοσιδύο καβαλλαρίων τὰ φῖε τὸν ἐδῶκαν.
 Τὸ παραλάβει τὲς προνοῖες ἔχτισε κάστρο ἐκεῖσε,
 Καρύταιναν τ' ὠνόμασαν, οὕτως τὸ λέγουν πάλε.
 Ἐκεῖνος υἱὸν ἐγέννησε, μισὶρ Ντζεφρὲ ἐκεῖνον
 ἀφέντην τῆς Καρύταινας, οὕτως τὸν ὠνομάζαν,
 ὅπου ἦτον εἰς τὴν Ρωμανίαν ἐξάκουστος στρατιώτης.
 Ἀπαύτου πάλε ἔγραφεν τρίτος μπαροῦς ἐκεῖνος
 μισὶρ Γυλιάμο τὸν ἔλεγαν, τὸ ἐπὶ κλη εἶχε Ἀλλαμάνος·
 ἢ Πάτρα γὰρ τοῦ ἔγραφεν νὰ ἔχη καὶ ἀφεντεῦη
 μὲ ὄλην τῆς τὴν διακράτησιν τοῦ ἐδόθη νὰ τὴν ἔχη.
 Ἀπαύτου ἐδόθη ἢ μπαρουνία μισὶρ Μαΐου ἐκείνου·
 ντὲ Μοῦς εἶχεν τὸ ἐπὶ κλην του, οὕτως τὸν ὠνομάζαν·
 τὸ κάστρον τῆς Βελίγιοστης καβαλλαρίων τεσσάρων
 τὰ φῖε νὰ τὰ ὑποκρατοῦν καὶ φλάμουρον βαστάζη.
 Ἀπαύτου πάλε ἔγραφεν ἄλλος μισὶρ Γουλιάμος
 νὰ ἔχη τὸ κάστρον τοῦ Νικλίου κι αὐτὸ μὲ ἔξι φῖε.
 Ἄλλος πάλε ἀπὸ αὐτοῦ ἔγραφεν στὸ βιβλίον·
 μισὶρ Γγιούν τὸν ἔλεγαν ντὲ Νιβηλὲ τὸ ἐπὶ κλην·
 ἔξι φῖε τοῦ ἐδόθησαν νὰ ἔχη εἰς τὴν Τσακωνίαν·
 κάστρον ἔχτισεν ἐκεῖ, τὸ ὠνόμασεν Γεράκι.
 Τὸν μισὲρ Ὅτον ντὲ Ντουρνᾶ ἐπρόνοιασεν ὡσαύτως
 νὰ ἔχη τὰ Καλάβρυτα καὶ φῖε δέκα καὶ δύο.
 Ἀπαύτου ἔγραφεν ὁμοίως ὁ μισὶρ Οὕγκος ντὲ Λέλε
 νὰ ἔχη ὀχτῶ καβαλλαρίων φῖε εἰς τὴν Βοστίτσαν·
 ἀφῆκεν τὸ ἐπὶ κλην του, ντὲ Τσερπηνὴ ὠνομάστη.
 Τοῦ μισὶρ Λούκα ἐδόθησαν τέσσαρα φῖε καὶ μόνον,
 τῶν Λάκκων τὴν περιοχὴν νὰ ἔχη τῶν Γριτσένων.
 Τοῦ μισὶρ Ντζᾶ γὰρ ντὲ Νουηλὴ ὁ Πασαβάς τοῦ ἐδόθη
 καὶ τέσσαρα φῖε νὰ κρατῆ, φλάμουρον νὰ βασταῖνη,
 νὰ ἐνὶ πρωτοστράτορας, νὰ τὸ ἔχη ἰγονικόν του.
 Τοῦ μισὶρ Ρουμπέρτου ντὲ Τρεμουλᾶ τέσσαρα φῖε τοῦ ἐδῶκαν·
 τὴν Χαλανδρίτσαν ἔχτισεν κ' ἐλέγαν τὸν ἀφέντην.

Τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Ὁσπιταλίου τέσσαρα φῖε τοῦ ἐδῶκαν·
 τοῦ Τέμπλου ἄλλα τέσσαρα φλάμουρον νὰ σηκῶνη·
 εἶθ' οὕτως γὰρ ἐδόθησαν κι αὐτῶν τῶν Ἀλλαμάνων
 τέσσαρα φῖε τοῦ νὰ κρατοῦν στὰ μέρη Καλομμάτας.
 Τοῦ μητροπολίτη τῆς Πατροῦ μετὰ τοὺς κανονικούς
 ὄχτῶ φῖε καβαλλαρίων τοῦ ἔδωκαν νὰ ἔχη·
 ὁ ἐπίσκοπος τῆς Ὠλενας τέσσαρα φῖε τοῦ ἐδῶκαν,
 καὶ τῆς Μεθώνης ἀλλὰ δὴ κ' ἐκείνου τῆς Κορώνης
 πρὸς τέσσαρα τοὺς ἔδωκαν μετὰ τοὺς κανονικούς·
 εἶθ' οὕτως τῆς Βελίγостης κ' ἐκεῖνος τοῦ Ἀμυκλίου
 ὄλοι πρὸς τέσσαρα εἴχασιν σὺν τῆς Λακοδαμονίας.
 Ἐτοῦτοι ὄλοι, ὅπου μὲ ἀκούεις καὶ λέγω κι ὀνομάζω,
 εὐρέθησαν εἰς τὸν καιρὸν τοῦ Καμπανέση ἐκείνου
 ἐγράφου εἰς τὸ ρουντζέστρο του, ὅπου ἦσαν προνοιασμένοι.
 Οἱ καβαλλάριοι, ὅπου εἴχασιν πρὸς ἓνα φῖε ὁ καθένας,
 καὶ οἱ σιργέντες ἀλλὰ δὴ, ὅπου ἦσαν προνοιασμένοι,
 οὐδὲν τοὺς ὀνομάζομεν διὰ τὴν πολυγραφίαν.

[129] Κι ἀφότου ἀναγνώσασιν ἐκεῖνο τὸ ρουντζένστρο,
 ἐζήτησε ὁ μισὶρ Ντζεφρὲς βουλὴν τῶν κεφαλᾶδων,
 ὡσαύτως καὶ τῶν ἀρχιερέων, ἐκείνων τῶν ἐπισκόπων,
 τὸ πῶς νὰ καταστήσουσιν καὶ πῶς νὰ κατορθώσουν
 τὴν πρᾶξιν καὶ τὴν ἀφορμὴν, τὸ πῶς θέλουν δουλεῦει
 ἐκεῖνοι, ὅπου εἴχαν τὲς προνοῖες, ὅπερ τοὺς ἐπρονοιάσαν,
 διὰ νὰ βασταίνουν ἄρματα, τὸν τόπον νὰ φυλάττουν·
 ἐπεὶ ἂν οὐδὲν φυλάγεται ὁ τόπος, ποῦ ἐκερδίσαν
 μὲ τὰ ἄρματα καὶ τὴν στρατεῖαν, πάλιν τὸν θέλουν
 ἀχάσει.

Ἐν τούτῳ μὲ κοινῆς βουλῆς καὶ διάκρισης μεγάλης
 εἶπασιν κ' ἐδιώρθωσαν καὶ περιστήσανέ το·
 ὅτι ὅσοι γὰρ καὶ εἴχασιν πρὸς τέσσαρα τὰ φῖε,
 φλάμουρα νὰ βασταίνουσιν καὶ φλαμουριάροι νὰ εἶναι,
 νὰ ὀφείλῃ ἔχει ὁ κατὰ εἷς μετὰ τὸ φλάμουρόν του
 καβαλλάρη ἓνα μετ' αὐτὸν καὶ δώδεκα σιργέντες,
 κι ὅσοι κρατοῦσιν κ' ἔχουσιν ἀπάνω τῶν φῖε τεσσάρων,
 νὰ δίδουν κ' ἐκπληρώσουσιν διὰ τὸ καθένα φῖε
 σιργέντες δύο εἰς ἄλογα ἢ ἓναν καβαλλάρην.

Κ' οἱ καβαλλάριοι ὅπου κρατοῦν πρὸς ἓνα φῖε ὁ καθένας,
 ἀτός του ὀφείλει καὶ χρεωστῆ δουλεῦει διὰ τὸ χρέο του·
 ὡσαύτως καὶ τοὺς λέγουσιν σιργέντες τῆς κουγκέστας,
 ὁ κατὰ εἷς νὰ ἐκπληρῇ δουλείαν μὲ τὸ κορμί του.

[130] Εἶπασιν δὲ κ' ἐδιώρθωσαν διὰ τὸ ἦσαν εἰς τὴν
 μάχην,

τὸ μὲν διὰ νὰ φυλάττουσιν ἐκεῖνα ὅπου ἐκερδίσαν,
 καὶ τὸ ἄλλο νὰ κερδέζουσιν ἐκεῖνα γὰρ τὰ οὐκ ἔχουν,
 ὅτι νὰ στήκεται ἡ δουλεία τὸν χρόνον ὅλον λέγω,
 εἰς τέτοιον τρόπον κι ἀφορμὴν ὡσὰν τὸ καταλέγω.

Ἵτι ἐκ τοὺς μῆνας δώδεκα, ὅπου ἔχει ὁ χρόνος ὅλος,

νά ἐκπληρώνη ὁ κατὰ εἷς τοὺς τέσσαρους γὰρ μῆνας
εἰς γαρνιζοῦν καθολικὴν, ἔνθα ἄρέσει τοῦ ἀφέντη·
τοὺς δὲ τοὺς ἄλλους τέσσαρους νὰ ἀπέρχεται εἰς φουσσαῶτο,
ἔνθα χρῆζει καὶ βούλεται τοῦ προνοιάτορου ὁ ἀφέντης·
τὸ δὲ τὸ τρίτον τοῦ χρονοῦ, τοὺς τέσσαρους γὰρ μῆνας,
ὀφείλει ὁ προνοιάτορας νὰ ἔνι ὅπου θέλει.

Διὰ τοῦτο γὰρ ὅπου εἶπασιν, νὰ δουλεύη ὅλον τὸν
χρόνον,

ἔνι διὰ τὴν προτίμησιν τοῦ ἀφέντη, ὅπερ ἔνι,
ἀπὸ τοὺς μῆνας δώδεκα νὰ ἐπαίρνη ὅποιους θέλει.

[131] Οἱ δὲ ἐπίσκοποι κ' ἡ Ἐκκλησία, τὸ Τέμπλο κι Ὅσπιτάλια,
οὐδὲν ὀφείλουσιν ἐκπληρεῖν εἰς γαρνιζοῦν δουλείας·
τὸ δὲ εἰς ἀρμάτων συμμαχίας κ' εἰς κούρη κ' εἰς πολέμους,
ἔνθα ὁ ἀφέντης τοῦ χρειαστῆ καὶ χρειάν τοῦ τόπου, κάμνει,
ὀφείλουν εἶσται πανταχοῦ ὡσάν κ' οἱ προνοιάτοροι.

Ἐσαύτως ἐπερίστησαν κ' ἐτοῦτο τὸ κεφάλαιον·
ὅτι οἱ προεστοὶ κ' οἱ ἐπίσκοποι ὅλων τῶν ἐκκλησιῶν
φλάμουρα νὰ βαστάζουσιν εἰς ἀφορμὴν τῆς μάχης·
τὸ δὲ εἰς βουλὴν τῆς ἀφεντίας κ' εἰς κρίσεις γὰρ τοῦ τόπου
ὀφείλουν εἶσται γὰρ αὐτοὶ ὡσάν κ' οἱ φλαμουριάροι,
ἄνευ γὰρ τῶν φονικῶν κρίσεων τε κ' ὑποθέσεων,
ὅπου οὐκ ἔπρεπεν κἄν ποσῶς νὰ κρένουν οἱ ἐπισκόποι.

[132] Κι ἀφότου ἀπεκατέστησαν τὰ ὅσα σὲ ἀφηγοῦμαι,
ὤρισεν ὁ μισὶρ Ντζεφρὲς μικροὺς τε καὶ μεγάλους,
ὅλοι νὰ οἰκονομηθοῦν τοῦ νὰ ἔχουν φουσσατέψει,
τοὺς τόπους ὅπου ἐπρονοιάστησαν νὰ τοὺς ἔχουν κερδίσει,
κ' ἐκείνους ὅπου οὐκ εἶχασιν νὰ θέλουν κουγκεστήσει.
Καὶ ὅσον ἐφουσσάτεψαν, ὠρθῶσαν καὶ ὑπαγαίναν
μὲ τὴν βουλὴν γὰρ τῶν Ρωμαίων, ὅπου ἐξεύραν τοὺς τόπους,
ὀλόρθα εἰς τὴν Βελίγοστην ἐκεῖ τοὺς ἀπεσῶσαν·
εἰς χαμοβοῦνι ἐκοίτετον τὸ κάστρο ἐκεῖνο ἐτότε·
μὲ πόλεμον τὸ ἐπήρασιν, ὀλίγοι ἐπροσκυῆσαν.
Ἀπαύτου ὀλόρθα ἐδιάβησαν ἐκεῖσε εἰς τὸ Νίκλι·
ἐκεῖνο εἰς κάμπο ἐκοίτετον· τὸ ἰδεῖ γὰρ τὰ φουσσαῶτα,
τὰ φράγκικα καὶ τῶν Ρωμαίων, ὅπου ἦσαν μετ' ἐκείνους,
οἱ ἄρχοντες γὰρ τοῦ Ἀμυκλίου τοὺς πύργους ἀφιρῶσαν
μὲ τὸν λαὸν καὶ ἄρματα ὅπου εἶχασιν μετ' αὐτοὺς.

Οἱ τοῖχοι ἦσαν ὑψηλοί, ὅλοι μὲ τὸ χορῆγι·
ἐστάθησαν εἰς πόλεμον μὲ προθυμίαν μεγάλην,
ἡμέρας τρεῖς ἐκράτησαν τὸν πόλεμον τοῦ κάστρου
κι οὐδὲν ἠθέλησαν ποσῶς τοῦ νὰ παραδοθοῦσι.

Ἰδὼν τοῦτο ὁ μισὶρ Ντζεφρὲς, ὤρισε καὶ ἠφέραν ξύλα,
νὰ ποιήσουν σκρόφες ἀλλὰ δὴ ὁμοίως καὶ τριπουτσέτα·
ὤμοσεν γὰρ στὸν ὄρκον του ἀπέκει οὐ μὴ μισσέψη
ἔως οὗ νὰ ἐπάρη ἀπὸ σπαθίου τὸ κάστρον τοῦ Νικλίου,
κ' εἰ μὲν τὸ ἐπάρη ἀπὸ σπαθίου, ψυχὴν μὴ ἐλεημονήση.
Ἀκούσων ταῦτα οἱ Ρωμαῖοι ὅπου ἦσαν μὲ τοὺς Φράγκους,

ὅπου εἶχασιν γὰρ συγγενοὺς ἐκεῖ ἀπέσω εἰς τὸ κάστρον,
 σύντομα τοὺς ἐμήνυσαν κ' ἐπληροφόρεσάν τους,
 ὅτι ἐὰν τὸ κάστρο οὐ δώσουσιν καὶ νὰ παραδοθοῦσιν,
 καὶ πιάσουν τὸ ἀπὸ σπαθίου, ὅλοι εἶναι ἀποθαμένοι.
 Κι ὡς τὸ ἤκουσαν οἱ ἅπαντες ἐκεῖνοι οἱ Νικλιῶτες,
 βουλὴν ἀπήρασιν ὁμοῦ, τὸ κάστρο ἐπαραδῶκαν,
 μὲ συμφωνίες τὸ ἔδωκαν νὰ ἔχουν τὰ ἰγονικά τους.
 Καὶ ὅσον ἐπαράλαβεν ὁ μισὶρ Ντζεφρὲς τὸ Νίκλι,
 ὤρισεν κ' ἐσωταρχίσαν το, ὡς ἔπρεπεν κι ἀρμόζει.

Ο ΓΟΔΟΦΡ. Α' ΒΙΛΛΑΡΔΟΥΪΝΟΣ ΒΑΪΛΟΣ ΜΟΡΕΩΣ

κ' ἐν τούτῳ ἐμίσησεψε ἀπ' ἐκεῖ κ' ἐδιάβηκεν ὀλόρθα
 ἐκεῖσε εἰς τὴν Λακοδαίμονία, χώρα ἦτον μεγάλη,
 μὲ πύργους καὶ καλὰ τειχέα, ὅλα μὲ τὸ χορῆγι·
 πολλὰ γὰρ ἀφιώσασιν νὰ μὴ παραδοθοῦσι.
 Ἡμέρες πέντε ἐποιήσασιν οἱ Φράγκοι ἐκεῖ τὸν γῦρον
 μὲ πόλεμον ἀδιάλειπτον, ἡμέραν γὰρ καὶ νύχταν,
 τὰ τριπουτσέτα ἐστήσασιν, τὰ ἤφεραν ἐκ τὸ Νίκλι·
 κι ὡσὰν τοὺς ἀπεκτεῖνασιν κ' ἐχάλασαν τοὺς πύργους,
 μὲ βίαν ἐπαραδόθησαν, μὲ συμφωνίες καὶ ὄρκον,
 νὰ ἔχουσιν τὰ ὀσπίτια τους καὶ τὲς προνοιῆς ὅπου εἶχαν.
 Κι ἀφότου ἐπαρεδόθησαν οἱ Λακοδαίμονίτες,
 ἐκεῖσε ἀπέσω ἀππλίκεψεν μισὶρ Ντζεφρὲς ἀτός του·
 ὤρισεν τὰ φουσσᾶτα του κι ἀρχάσαν νὰ κουρσεύουν
 τὸ μέρος γὰρ τῆς Τσακωνίας καὶ μέχρι εἰς τὸ Ἔλεος,
 κ' ἐκεῖσε εἰς τὰ Βάτικα κ' εἰς τὴν Μονοβασίαν.
 Ἐνταῦτα ἦλθαν οἱ ἄρχοντες τῆς Λακοδαίμονίας,
 ὡσαύτως γὰρ τοῦ Ἄμυκλίου, ὅπου εἶχαν τὲς προνοιῆς τους,
 ἐκεῖσε εἰς τὴν Τσακωνίαν κ' εἰς τοὺς ἐτέρους τόπους,
 ὅπου τοὺς ἐκούρσευαν ἐκεῖνα τὰ φουσσᾶτα.
 Καὶ λέγουν τοῦ μισὶρ Ντζεφρέ, εἶπαν, παρακαλοῦν τον,
 νὰ ὀρίση τὰ φουσσᾶτα του, νὰ πάψουσιν τὰ κούρση,
 νὰ προσκυνήσουν τὰ χωρία, ἀφέντην νὰ τὸν ἔχουν.
 Κ' ἐκεῖνος, ὡς παμφρόνιμος, ἄκουσε τῶν ἀρχόντων,
 καὶ ὤρισεν κ' ἐστράφησαν ὀπίσω τὰ φουσσᾶτα.
 Ἐν τούτῳ ὀρίζει, κ' ἦλθασιν οἱ πρῶτοι τῆς βουλῆς του,
 ἐκεῖνοι ὅπου ἐπρονοιάζασιν τὲς χῶρες τῶν στρατιώτων·
 ἐγράφως γὰρ τὰ ἐβάλασιν ἀπέσω εἰς τὸ ριτζένστρο
 τὰ ὅσα ἐκερδίσασιν κι ὅσα ἐκουγκεστῆσαν,
 ἀφότου γὰρ ἐμίσησεψεν ἐκεῖνος ὁ Καμπανέσης.
 Ἐκραξεν γὰρ τοὺς ἄρχοντας, τοὺς πρῶτους τοῦ Μορέως,
 κ' ἐρώτησέ τους ἀκριβῶς νὰ τὸν πληροφορέσουν

ΣΥΜΒΙΒΑΣΜΟΣ ΦΡΑΓΚΩΝ ΚΑΙ ΡΩΜΑΙΩΝ

τὸ τί κάστρον ἐνεμένουσιν ὅπου οὐκ ἐπροσκυνῆσαν.
 Κ' ἐκεῖνοι τοῦ ἀπεκρίθησαν κ' ἐπληροφόρεσάν τον·
 «Τέσσαρα κάστρον ἀφέντη μας, σὲ λείπουσιν ἀκόμη·
 τὸ πρῶτον ἐνὶ ἡ Κόρινθος, τὸ δεύτερον τὸ Ἀνάπλι,
 τὸ τρίτο ἐνὶ ἡ Μονοβασία, τὸ τέταρτον τὸ Ἄργος·
 πολλὰ εἶν' τὰ κάστρον δυνατά, καλὰ σωναρχισμένα·
 μὲ πόλεμον οὐκ ἠμπορεῖς ποτέ σου νὰ τὰ ἐπάρης.
 Λοιπὸν ἂν θέλῃ ὁ ἀφέντης μας, τὰ κάστρον νὰ τὰ ἐπάρη,
 κ' ἡμεῖς, τὸ γένος τῶν Ρωμαίων, δοῦλοι σου νὰ ἀποθάνουν,
 τοῦτο ζητοῦμεν, λέγομεν, μεθ' ὄρκου νὰ μᾶς τὸ ποιήσης
 ἐγγράφως, νὰ νὸ ἔχωμεν ἡμεῖς καὶ τὰ παιδιὰ μας·
 ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ ἔμπροσθεν, Φράγκος νὰ μὴ μᾶς βιάσῃ
 ν' ἀλλάξωμεν τὴν πίστιν μας διὰ τῶν Φραγκῶν τὴν πίστιν,
 μήτε ἀπὸ τὰ συνήθειά μας, τὸν νόμον τῶν Ρωμαίων».

[133] Ἀκούσων ταῦτα ὁ μισὶρ Ντζεφρὲς καλῶς τὸ ἀποδέχτη,
 μεθ' ὄρκου τοὺς τὸ ἐστερέωσεν, ἐγγράφως τοὺς τὸ ἐποίκεν.

[134] Κι ἀφότου ἀπεκατέστησεν μισὶρ Ντζεφρὲς ἐκεῖνος
 τὰ πάντα ὅλα πράγματα Φραγκῶν τε καὶ Ρωμαίων,
 τοῦ καθενὸς τὴν ὄρεξιν καὶ τὰ προνοιήσμάτα τους,
 τόσα τὸν ἀγαπήσασιν μικροὶ τε καὶ μεγάλοι

διὰ τὸ ἦτον καλοῦπόληπτος, εἰς ὅλους δικαιοκρίτης,

[135] Ὅτι βουλὴν ἀπήρασιν οἱ φρονιμώτεροί τους,
 τὸ πῶς νὰ τοῦ ἔμεινε ἡ ἀφεντία τοῦ τόπου τοῦ Μορέως,
 διὰ τὸ ἦτον ἄνθρωπος καλός, φρόνιμος εἰς τοὺς πάντας -
 «περὶ νὰ ἔλθῃ ἐκ τὴν Φραγκίαν ὀκάποιος ρουχολόγος
 ἀπαίδευτος κι ἀδιάκριτος καὶ νὰ μᾶς σκανταλίξῃ».

Ἐν τούτῳ ἦλθαν εἰς αὐτόν, τοὺς λόγους του ἀπεσῶσαν·

Ο ΓΟΔΟΦΡ. Α' ΒΙΛΛΑΡΔΟΥΪΝΟΣ ΒΑΪΛΟΣ ΜΟΡΕΩΣ

ἐκεῖνος γὰρ ἐδειλίασε πολλὰ τὴν ἀμαρτίαν
 κι οὐκ ἤθελεν οὐδὲ ποσῶς αὐτὸ νὰ τὸ ποιήσῃ·

ὅμως τόσα τὸν εἶπασιν, τόσα τὸν ἐβιάσαν,
 ὅτι τὸν ἐξηλώσασιν ἀπὸ τὴν διάκρισίν του·

ἐσυγκατέβη νὰ γενῆ, τὸ πρᾶγμα νὰ πληρώσῃ.

[136] Ἐν τούτῳ ἐσκοπήσασιν τὸ πῶς νὰ διορθώσουν,

μὲ ποταπὴν ὑπόθεσιν νὰ ἔχουν ἐμποδίσει

ἐκεῖνον, ὅπου ἐτύχαιεν νὰ ἔλθῃ ἐκ τὴν Φραγκίαν,

νὰ ἐμποδιστῆ μὲ τίποτε τρόπον νὰ μὴ ἀποσώσῃ

ἐντὸς τοῦ τέρμενου ἐκεινοῦ ποῦ ἔστησε ὁ Καμπανέσης.

Ἐνταῦτα ὁ μισὶρ Ντζεφρὲς, ὡς γνωστικός ὅπου ἦτον,

καβαλλάρην ἀπέστειλεν ὅπου εἶχε ἰσόψυχόν του,

κ' ἐδιάβηκεν στὴν Βενετίαν ὀλόρθα εἰς τὸν Δοῦκαν.

Φιλίαν κι ἀγάπην εἶχασιν κ' ἐγνωριμίαν μεγάλην,

δωρήματα τοῦ ἀπέστειλεν, ἀξιοπαρακαλεῖ τον

νὰ ποιήσῃ πρᾶξιν τίποτε καὶ ἔμποδος νὰ γένῃ

ΠΡΟΣΠΑΘΕΙ ΝΑ ΣΦΕΤΕΡΙΣΘΗ ΤΗΝ ΕΞΟΥΣΙΑ

Ἵς ἐκεῖνον ὅπου ἐτύχαιεν νὰ στείλῃ ὁ Καμπανέσης.
 Ὡσαύτως γὰρ ἀπέστειλεν κι ἄλλον εἰς τὴν Φραγκίαν
 εἰς φίλους γὰρ καὶ συγγενεῖς ὅπου εἶχεν στὴν Τσαμπάνιαν.
 [137] Ἐνταῦτα γὰρ ἀφήνω ἐδῶ νὰ γράφω καὶ νὰ λέγω
 διὰ ἐκεῖνον τὸν μισὶρ Ντζεφρὲ διὰ νὰ σὲ καταλέξω
 περὶ ἐκεῖνου τοῦ εὐγενικοῦ τοῦ κόντου τῆς Τσαμπάνιας,
 τὸ πῶς ἐκατευόδωσεν, ἀφότου ἀπῆλθε ἐκεῖθεν,
 ὅταν ἐδιάβη εἰς τὴν Φραγκίαν ἐκεῖ εἰς τὸ ἰγονικόν του.
 [138] Ἀφότου γὰρ ἐμίσησεν ἐκεῖνος ὁ Καμπανέσης
 ἀπὸ τὸν τόπον τοῦ Μορέως κ' ἐδιάβη εἰς τὴν Φραγκίαν,
 Ἵς τὴν Τσαμπάνιαν ἀπέσωσε, ὅπου πολλὰ ἐπεθύμα.
 Καλὰ τὸν ἀποδέχτησαν ἐκεῖνοι οἱ ἐδικοί του
 κι ἀφότου ἀναπαύτηκεν κᾶν δεκαπέντε ἡμέρες,
 ἐμίσησεν κ' ἐδιάβηκεν στὸν ρῆγαν τῆς Φραγκίας.
 Εἰς τὸ Παρίσι τὸν ἠύρηκεν μετὰ τοὺς ἄρχοντές του·
 ἔωρτίαζαν τὴν Πεντηκοστήν, καθὼς τὸ ἔχουν οἱ Φράγκοι·
 χαρὰν μεγάλην ἔποιεκεν ὁ ρῆγας γὰρ τοῦ κόντου,
 διατὶ τὸν εἶδε κ' ἔποιεκεν στρέμμα ἐκ τὴν Ρωμανίαν,
 ὡσαύτως κι ὅλοι οἱ εὐγενικοὶ δουκᾶδες καὶ κοντᾶδες,
 ὅπου ἦσασιν συντρόφοι του ὁμοίως καὶ συγγενεῖς του.
 [139] Κι ὅσον ἐκαταχάρησαν ἐκεῖσε γὰρ ἀλλήλως,
 τὸ ὁμάντζιο ἐποίησεν τοῦ ρηγὸς ὡς διὰ τὸ ἰγονικόν του,
 κι' ἀπηλογίαν ἐζήτησεν, εἰς τὴν Τσαμπάνια ἐστράφη.
 Κι ὅσον ἦλθεν στὸν τόπον του κ' ἐσέβηκεν ἀφέντης,
 διορθώνοντα τὸν τόπον του καὶ τὲς ὑπόθεσές του,

Ο ΓΟΔΟΦΡ. Α' ΒΙΛΛΑΡΔΟΥΪΝΟΣ ΒΑΪΛΟΣ ΜΟΡΕΩΣ

μῆνες ὀχτῶ ἐπεράσασιν, τόσους τοὺς ἐγνωμάσαν.
 Κ' ἐνταῦτα ἐθυμήθηκεν τὲς συμφωνίες ὅπου εἶχεν
 μὲ ἐκεῖνον τὸν μισὶρ Ντζεφρὲ διὰ τοῦ Μορέως τὸν τόπον·
 ἐλπίδαν εἶχεν δυνατὴν καὶ θάρρος μέγα εἰς αὐτόν,
 ὅτι τοῦ στείλει του κανεῖν ἀπὸ τοὺς ἐδικούς του
 νὰ τὸν δεχτῆ ὡς ἀφέντη του τὸν τόπον νὰ τοῦ παραδώσῃ.
 [140] Ἐν τούτῳ ἀπῆρε τὴν βουλήν μετὰ τοὺς ἐδικούς του
 τὸ ποῖον νὰ στείλῃ εἰς τὸν Μορέαν διὰ ἀφέντη καὶ δίκαιόν του.
 Ὅκάποιον εἶχε ἐξάδελφον, τὸν ἔλεγε Ρομπέρτον·
 ἄνθρωπος ἦτον νεούτσικος, ἐξάίρετος εἰς πάντα.
 Κράζει καὶ ρεβεσίτσει τον ὁ κόντος τῆς Τσαμπάνιας·
 ἀπὸ τὸν τόπον τοῦ Μορέως τὴν ἀφεντίαν τοῦ ἐδῶκεν.
 [141] Ὄρισεν καὶ ἐγράψασιν ὅλα τὰ προβελέγκια,
 ὡσαύτως τὰ παραδοτικά, τὰ ἐτύχαιεν νὰ ἐπάρῃ·
 λογάριν τοῦ ἔδωκεν πολὺ καὶ φαμελίαν μετ' αὐτόν,
 καβαλλάριους γὰρ τέσσαρους κ' εἴκοσι δύο σιργέντες.
 Ἐκ τὴν Τσαμπάνια ἐξέβηκε εἰς τὸ ἔβγα τοῦ νοεβρίου.
 [142] Κι ὅταν ἦλθε εἰς τοῦ Σαβῶε τὰ ὄρη νὰ ἀπεράσῃ,

τὰ χιόνια ἤϊρεν δυνατά, πολλὰ πηχτὰ εἰς τὰ ὄρη
 ὅπου χωρίζουν τὴν Φραγκίαν ἀπὸ τὴν Λουμπαρδίαν,
 κι οὐδὲν ἠμπόρεσεν ποσῶς τοῦ νὰ ἔχη ἀπεράσει.
 Ἐν τούτῳ ἄργησεν ἐκεῖ ἕναν μῆναν καὶ πλέον,
 κι ὅταν ἠμπόρεσε νὰ ἐλθῆ τὰ ὄρη νὰ ἀπεράσει,
 ἐξῆλθεν ἐκ τὴν Λουμπαρδίαν, ὠδήγευσεν καὶ ἦλθεν,

ΕΠΕΙΣΟΔΙΟΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑΙ ΤΟΥ ΡΟΒΕΡΤΟΥ

στὴν Βενετίαν ἀπέσωσεν εἰς τὸ ἔβγα τοῦ ἰανουαρίου,
 ἐλπίζοντα τοῦ νὰ εὔρη κάτεργον νὰ ἀπεράσει.
 [145] Ὁ δοῦκας γὰρ τῆς Βενετίας ὡς τὸ ἐπληροφορέθη
 ὅτι ὁ Ρουμπέρτος ἦλθε ἐκεῖ, ὁ ἐξάδελφος τοῦ κόντου -
 ἐκ τὴν Τσαμπάνιαν ἔρχεται νὰ ἀπέλθῃ εἰς τὸν Μορέαν -
 κρᾶζει τὸν ἀμυράλην του καὶ μυστικῶς τοῦ εἶπεν
 τὸ πρᾶγμα, τὴν ὑπόθεσιν νὰ τὸν ἔχη ἐμποδίσει,
 νὰ μὴ τοῦ δώσει πλεντικὸν εἰς τὸν Μορέαν ν' ἀπέλθῃ.
 Ὁ δοῦκας γὰρ τὸν ἔκραξε ἐκεῖνον τὸν Ρουμπέρτον,
 τιμὴν μεγάλην τοῦ ἔποιε καὶ φιλοπροσωπίαν
 νὰ ἀποθαρρέσῃ εἰς αὐτόν, νὰ τὸν ἔχη ἀπεργώσει,
 καὶ τόσα τὸν ἐκράτησε μὲ τὰ καλά του λόγια,
 μὲ τρόπους γὰρ καὶ ἀφορμὰς καὶ πρόφασες ὁμοίως,
 ὅτι ἄργησε εἰς τὴν Βενετίαν κᾶν δύο μῆνες καὶ πλέον.
 Ἀπαύτου δὲ τοῦ ἔδωκεν κάτεργο ἀρματωμένον,
 τὸ ἐτύχαιεν νὰ ἀπελθῆ ἐκεῖσε εἰς τὴν Κρήτην.
 [144] Καὶ ὤρισεν τὸν κόμιτα, τοῦ κατέργου τὸν κύρην,
 εἰς τοὺς Κορφοὺς διαβαίνοντα ἐκεῖ νὰ τὸν ἀφήκουν.
 Λοιπὸν ὡσὰν σὲ τὸ λαλῶ ἐγένετον τὸ πρᾶγμα.
 [145] Κι ὡς τὸ ἤφερον τὸ κάτεργον εἰς τοῦ Κορφοῦ τὸ κάστρον,
 ὁ κόμιτας τὸν ἔκραξεν ἐκεῖνον τὸν Ρουμπέρτον
 καὶ λέγει του· «τὸ κάτεργον ἔσπασεν ἀπὲ κάτω,
 καὶ χρήζομαι νὰ εὐτειασθῆ νὰ τὸ καλαφατίσω·
 λοιπὸν, καλέ μου ἀδελφέ, τὰ ροῦχα σου ἄς ἐβγάλουν
 νὰ ἐλαφρωθῆ τὸ κάτεργον, νὰ τὸ καλαφατίσω».
 Καὶ ἐκεῖνος λογιζόμενος ὅς ἀλήθειαν τοῦ τὸ λέγει,
 ὤρισεν καὶ ἐξέβαλαν τὰ ροῦχα του εἰς τὸ κάστρον,
 κ' ἐκεῖνος γὰρ ἀππλίκευσεν εἰς τὸ ξενοδοχεῖον.
 [146] Κι ὅταν ἐπέρασε ὁ καιρὸς τῆς νύχτας γὰρ τὸ πλεῖον,

Ο ΓΟΔΟΦΡ. Α' ΒΙΛΛΑΡΔΟΥΪΝΟΣ ΒΑΪΛΟΣ ΜΟΡΕΩΣ

κ' ἐλάλησεν ὁ πετεινός, ἐκεῖνοι τοῦ κατέργου
 ἐδῶκαν τὴν συρίστρα τους κ' εὐθέως πάντα ὑπαγαίνουν.
 [148] Καὶ ὅταν ἐξημέρωσεν κ' ἐνόησεν ὁ Ρουμπέρτος,
 ἐξύπνησεν καὶ εἶπαν του τὸ κάτεργον ἐδιάβῃ.
 Κι ὡς τὸ ἔμαθε εἰς πληροφορία ἄρχισε νὰ λυπᾶται·
 ἐνταῦτα ἐγνώρισεν καλὰ δημηγερσίαν τοῦ ἐποῖκαν,
 κι ὅσο τὸ ἐπληροφορέθηκεν κι ἀπείκασε τὸν δόλον,

ἐγύρευεν καὶ ἤρρηκεν βάρκαν τοῦ νὰ ναυλώσῃ·
 κι ὁ καπενάνιος τῶν Κορφῶν, διατὸ ἦτον ξενιασμένος
 ἀπ' τὸν ἀφέντη τοῦ Μορέως τὸν μισὶρ Ντζεφρὲ ἐκεῖνον,
 ὤρισε καὶ ἐκράξασιν τῆς βάρκας τὸν ἀφέντην.
 Ὅρίζει, ἐπροφωνέθη τον ἀπάνω εἰς τὸ κορμί του
 νὰ μὴν περάσῃ κάμποσως ἐκεῖνον τὸν Ρομπέρτον.
 Ἐκεῖνο γὰρ τὸ κάτεργο, ὅπου εἰς τὴν Κρήτη ἐδιάβη,
 ἔρριξεν ἕναν ἄνθρωπον στὸν ἅγιον Ζαχαρίαν
 ἐκεῖ ὅπου ἔνι σήμερον ἡ χώρα τῆς Κλαρέντζας·
 ἀπὸ τὸν δοῦκα ἐβάσταζεν ἐκεῖνον τῆς Βενετίας
 πιττάκια εἰς τὸν μισὶρ Ντζεφρὲ τὸν ἀφέντην τοῦ Μορέως,
 δηλοποιοῦντα, γράφοντα δι' ἐκεῖνον τὸν Ρομπέρτον,
 τὸ πότε ἐκατέλαβεν ἐκεῖ εἰς τὴν Βενετίαν
 καὶ πῶς τὸν ἐμποδίσασιν μῆνας δύο καὶ πλεῖον,
 καὶ πῶς πάλε τὸν ἔρριξεν εἰς τῶν Κορφῶν τὴν νῆσον
 τὸ κάτεργο τῆς Βενετίας, ὅπου εἰς τὴν Κρήτη ἐδιάβη.
 [147] Στὴν Ἀνδραβίδα εὐρέθηκεν ὁ μισὶρ Ντζεφρὲς ἐτότε·
 κι ὡς τοῦ ἤφερε ὁ Βενέτικος ἐκεῖνα τὰ πιττάκια,
 τιμὴν μεγάλην τοῦ ἔδωκεν κ' ἐφιλοδώρησέ τον,
 κράζει τὸν κιβιτᾶνον του ἐκεῖνον τῆς Ἀνδραβίδας·

ΕΠΕΙΣΟΔΙΟΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑΙ ΡΟΒΕΡΤΟΥ

λεπτῶς τοῦ ἐπαρήγγειλεν τὸ πῶς ὀφείλει ποιήσει
 ὅταν περάσῃ γὰρ καὶ ἐλθῇ ἐκεῖσε ὁ Ρομπέρτος.
 Κ' ἐκεῖνος γὰρ ἐξέβηκεν ἀπὸ τὴν Ἀνδραβίδα·
 εἰς τὸ Βλιζίρι ἐδιέβηκεν διὰ νὰ περιναμένη
 ἕως οὔ νὰ μάθῃ τίποτε περὶ γὰρ τοῦ Ρομπέρτου.
 [149] Ἀφότου γὰρ ἐγνώρισεν ἐκεῖνος ὁ Ρομπέρτος
 τὸν τρόπον τῆς δημηγερσίας, ὅπου τὸν ἀπεργῶσαν
 οἱ Βενετικοί, σὲ λαλῶ, ὡσὰν σὲ τὸ ἀφηγοῦμαι,
 ἐβιάστηκεν πολλὰ νὰ εὐρῆ βάρκαν τοῦ νὰ ἀπεράσῃ,
 νὰ καταλάβῃ εἰς τὸν Μορέαν στὸ τέρμενον ὅπου εἶχεν,
 ποῦ κατὰ τύχη ἀπέρχετον βάρκα ἀπὸ τὴν Πούλιαν.
 Ἐπραγματεύτη, ἐσέβηκεν ἐκεῖ ἀπέσω στὴν βάρκαν,
 καὶ ἤφερέν τον ἕως ἐκεῖ στὸν ἅγιον Ζαχαρίαν.
 [150] Ἐρώτησε νὰ τοῦ εἰποῦν ποῦ εὐρίσκεται ὁ μπάϊλος,
 κι ὀκάποιος τοῦ ἀποκρίθηκεν, στὴν Ἀνδραβίδα ἔνι.
 Σιργέντην ἕνα ἀπέστειλε ἄλογα νὰ τοῦ φέρῃ·
 τὸ πεζοδρόμι ἐδιάβηκεν ἕως οὔ νὰ σώσῃ ἐκεῖσε·
 οὐκ ἤρρεν τὸν μισὶρ Ντζεφρὲ, ἀλλοῦ ἦτον διαβασμένος.
 [151] Τὸν κιβιτᾶνιον ἤρρηκεν τῆς χώρας Ἀνδραβίδας.
 Ἐνταῦτα τὸν ἐλάλησεν κ' εἶπεν του τὰ μαντᾶτα,
 τὸ πῶς στὸν ἅγιον Ζαχαρίαν εὐρίσκεται ὁ Ρομπέρτος,
 ὁ ἐξάδελφος καὶ συγγενὴς τοῦ κόντου τῆς Τσαμπάνιας,
 «ὅπου ἦλθε νὰ ἔνι ἀφέντης σας, ἐσᾶς τῶν Μοραΐτων·
 ἄλογα νὰ τοῦ στείλετε, νὰ ἀποσώσῃ ἐνταῦτα».
 [152] Κι ὁ κιβιτᾶνος παρευτὺς, τὸ ἀκούσει τὸ μαντᾶτο,

ἀπῆρην ὄλον τὸν λαὸν ὅπου εἶχεν μετ' ἐκεῖνον,
 τοὺς ἄρχοντας καὶ βουρρησέους ὅλης τῆς Ἀνδραβίδας·
 ἄλογα ἀπῆρην μετ' αὐτὸν ὅσα τοῦ ἔκαμναν χρεῖα
 κ' ἐκεῖσε ὀλόρθα ἐδιάβηκεν στὸν ἅγιον Ζαχαρίαν·
 χαρὰν μεγάλη ἐποίκασιν ὡς εἶδαν τὸν Ρομπέρτον
 καὶ πρόβλεψιν τοῦ ἐδείξασιν ὅτι πολλὰ ἀγαποῦσαν
 νὰ ἔλθῃ, νὰ ἔνι ἀφέντης τους, νὰ ζήσουν μετ' ἐκεῖνον.
 Ἐν τούτῳ τὸν ἐπήρασιν μετὰ χαρᾶς μεγάλης·

Ο ΓΟΔΟΦΡ. Α' ΒΙΛΛΑΡΔΟΥΪΝΟΣ ΒΑΪΛΟΣ ΜΟΡΕΩΣ

στὴν Ἀνδραβίδα ἦλθασιν, ἐκεῖ τὸν ἀππλικέψαν.
 [153] Ἐκεῖνος γὰρ περιχαρίαν, σπλάχνος ἔδειξε μέγα,
 καὶ ὅλους ἀπεδέχετον κ' ἐκαλολόγιζέ τους,
 σκοπῶντα καὶ λογίζοντα, τοῦ νὰ τοὺς ἔχη δούλους,
 κ' ἐκεῖνοι πάλε ἀφέντην τους νὰ ἔχουσιν ἐκεῖνον.
 [154] Ἐνταῦτα εὐρέθη ὀκάποιος κ' ἐπληροφόρεσέ τον
 τὸν τρόπον καὶ τὲς συμφωνίες, ὅπου εἶχε ὁ Καμπανέσης
 μ' ἐκεῖνον τὸν μισὶρ Ντζεφρέ, τὸν μπάϊλον τοῦ Μορέως·
 ἐπεὶ ἂν περάσῃ ὁ καιρὸς τὸ τέρμενον τοῦ χρόνου,
 νὰ ἐσμίξῃ τὸν μισὶρ Ντζεφρέ, τὴν ἀφεντίαν νὰ ἐπάρῃ,
 ἐχάσε γὰρ τὸν κόπον του καὶ τὰ ἦλθεν νὰ γυρεύῃ.
 Ἀκούσων ταῦτα ὁ εὐγενικὸς ἐκεῖνος ὁ Ρομπέρτος,
 τοῦ κιβιτάνου ἐζήτησεν ἄλογα νὰ τοῦ δώσῃ,
 ὅπως ν' ἀπέλθῃ σύντομα ἐκεῖσε εἰς τὸν μπάϊλον,
 ὡσαύτως νὰ ἔχη κι ὀδηγὸν διὰ νὰ τὸν ὀδηγέψῃ.
 [155] Κι ὁ κιβιτᾶνος ἦτον χρεῖα νὰ κάμῃ τὸ θέλημάν του.
 Ἄλογα τοῦ ἠῦρε ὅσα ἠθελεν καὶ συντροφίαν ὁμοίως·
 ἀτός του ἐδιέβῃ μετ' αὐτὸν ἕως εἰς τὸ Βλιζίρι,
 λέγοντα καὶ λογίζοντα νὰ εὔρουν ἐκεῖ τὸν μπάϊλον.
 Ἐκεῖνος γὰρ ὁ μισὶρ Ντζεφρές, τὸ ἀκούσει τὸ μαντᾶτο,
 ὅτι ὁ Ρομπέρτος ἔσωσεν στὸν ἅγιον Ζαχαρίαν,
 εὐθέως ἐξέβῃ ἀπ' ἐκεῖ, στὴν Καλομμάτα ἐδιάβῃ·
 καὶ πάλε ἀπέκει, ὡς ἔμαθεν ὅτι ἔρχεται ὁ Ρομπέρτος,
 ἐμίσεψεν κ' ἐδιάβηκεν μετὰ τὴν φαμελίαν του
 ὀλόρθα στὴν Βελίγοστην, τὸ μεσημέρι ἐσῶσαν.

ΕΠΕΙΣΟΔΙΟΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑΙ ΡΟΒΕΡΤΟΥ

[156] Ἐκεῖνοι γὰρ ὅπου ἦσασιν μ' ἐκεῖνον τὸν Ρομπέρτον,
 ὀλόρθα τὸν ἐδιάβασαν ἐκεῖ στὴν Καλομάτα,
 κι ἀπέκει ἀπῆραν τὰ ἄλογα κ' ἐστράφησαν ὀπίσω.
 [157] Ὁ δὲ Ρομπέρτος ἔμεινεν ἐκεῖσε μοναχός του·
 τὸν κιβιτᾶνον ἔκραξεν τοῦ κάστρου τῆς Καλομάτας,
 παρακαλεῖ καὶ λέγει του ἄλογα νὰ τοῦ δώσῃ,
 νὰ ἀπέλθῃ στὸν μισὶρ Ντζεφρέ, τὸν μπάϊλον τοῦ Μορέως.
 Κ' ἐκεῖνος, ὡς ἠμπόρεσεν, ἄλογα τοῦ ἐδῶκεν,
 ὁμοίως τοῦ ἔδωκεν ὀδηγοὺς ὅπου τὸν ὀδηγέψαν.

[158] Κ' ἐδιέβη εἰς τὴν Βελίγοστην, οὐκ ἠῦρε ἐκεῖ τὸν μπάϊλον·
 στὸ Νίκλι γὰρ τοῦ εἶπασιν ὅτι ἐνὶ διαβασμένους.
 Οἱ δὲ οἱ Καλαματιανοὶ ἐστράφησαν ὀπίσω,
 ἐγύρισαν στὰ σπίτια τοὺς ἐκεῖ στὴν Καλομάταν.
 Ὁ δὲ Ρουμπέρτος ἔμεινεν ὡσὰν ἀπορημένος,
 διατὶ ἄλογα οὐκ ἠῦρεσκεν νὰ ἐπάρῃ μέτ' ἐκεῖνον.
 [159] Ὅμως, ὡς ἠμπόρεσεν, ἐκεῖνος ὁ κιβιτᾶνος
 ἠῦρεν κ' ἔδωκέν του ἄλογα, κ' ἐδιάβη εἰς τὸ Νίκλιν.
 Κι ἀφότου γὰρ ἀπέσωσεν στὸ Νίκλιν ὁ Ρουμπέρτος,
 μαντατοφόροι ἀπήλθασιν στὴν Λακκοδαιμονίαν,
 ὅπου ἦτον ὁ μισὶρ Ντζεφρὲς κ' ἐπληροφόρεσάν τον,
 τὸ πῶς στὸ Νίκλι ἀπέσωσεν τοῦ κόντου τῆς Τσαμπάνιας
 ὁ ἐξάδελφος, τὸν λέγουσιν Ρομπέρτον τὸν ὀνομάζουν.
 [160] Καὶ ὁ μισὶρ Ντζεφρὲς, ὡς φρόνιμος, τὸ ἀκούσει τὸ μαντᾶτο,

Ο ΓΟΔΟΦΡ. Α' ΒΙΛΛΑΡΔΟΥΪΝΟΣ ΒΑΪΛΟΣ ΜΟΡΕΩΣ

εὐθέως ἀπῆρε μετ' αὐτὸν μικροὺς τε καὶ μεγάλους,
 ὅσοι γὰρ εὐρέθησαν ἐκεῖ εἰς τὴν συντροφίαν του,
 καὶ ἦλθεν εἰς συναπαντὴν ἐκεῖνου τοῦ Ρουμπέρτου·
 μετὰ τιμῆς καὶ πρόβλεψης ἐσυναπάντησέ τον,
 χαρὰν μεγάλην τοῦ ἔδειξεν εἰς τὸ ἐμφανὲς τῶν πάντων.
 Κι ἀφότου ἀπεσώσασιν στὴν Λακκοδαιμονίαν,
 ὥρισεν κι ἀππλικέψαν τον στῆς ἀφεντίας τὰ ὀσπίτια.
 [161] Ἐκεῖνος γὰρ ὁ ἐξάδελφος τοῦ κόντου τῆς Τσαμπάνιας,
 ὡς ἔχοντα τὸν λογισμὸν τὴν ἀφεντίαν νὰ ἔχη,
 ἐπὶ τῆς αὐρίου τὸ πρωῖ, ὡς ἔλαμψεν ἡ ἡμέρα,
 ὥρισε καὶ ἐκράξασιν μισὶρ Ντζεφρὲ τὸν μπάϊλον,
 καὶ εἶπεν οὕτως πρὸς αὐτόν· νὰ ποιήσῃ καὶ ἔλθουν ἐκεῖνοι,
 οἱ πρῶτοι καὶ καλλιώτεροι, ὅπου ἦσαν μετ' ἐκεῖνον,
 νὰ ἰδοῦσιν τὰ προστάγματα τοῦ κόντου τῆς Τσαμπάνιας
 τοὺς ὀρισμούς, ὅπου ἤφερεν μετ' αὐτὸν ἀπ' ἐκεῖνον.
 [162] Ἐντούτω ὁ μισὶρ Ντζεφρὲς τὸν ὀρισμὸν τοῦ ἐποΐκεν·
 καὶ ὅσον ἐσωρεύτησαν ἐκεῖσε πάντες, ὅλοι,
 κ' ἐκάθισαν διὰ ν' ἀφκραστοῦν, τὰ ἔγραφεν ὁ κόντος.
 [163] Ἐναν κλέρην ἐσήκωσεν, ὅπου ἤφερεν μετ' αὐτὸν
 τὰ προβελέγγια, ὅπου ἤφερεν, ὥρισε ν' ἀναγνώσῃ.
 Κι ἀφότου γὰρ τὰ ἀνάγνωσε κ' ἐνεφάνισε τοὺς λόγους,
 τὸ πῶς ὁ κόντος τοῦ ἔδωκεν τὴν ἀφεντίαν τοῦ τόπου,
 ὅλης τῆς Πολυπόνεσσος, ὅσον κρατεῖ ὁ Μορέας.
 [164] Κι ἀπαύτου πάλιν ἔδειξεν κι ἀνάγνωσέν τα ὁμοίως,
 προστάγματα καὶ ὀρισμούς 'ς ὅλους τοὺς κεφαλᾶδες,
 τοῦ νὰ δεχτοῦν δι' ἀφέντην τοὺς ἐκεῖνον τὸν Ρομπέρτον.

Η ΚΟΥΡΤΗ ΣΥΝΕΡΧΕΤΑΙ ΔΙΑ ΤΗΝ ΥΠΟΘΕΣΙΝ ΡΟΒΕΡΤΟΥ

[165] Κι ὅσον ἐπαναγνώστησαν τὰ ἔγγραφα ἐκεῖνα,
σηκώνεται ὁ μισὶρ Ντζεφρὲς εἰς τὸ ἐμφανὲς τῶν πάντων,
καὶ χαμηλὰ ἐπροσκύνησεν τοὺς ὀρισμοὺς τοῦ κόντου·
κ' εὐθέως ὀρίζει κ' ἤφεραν τὰ προβελέγγια ὅπου εἶχαν,
τὲς συμφωνίες καὶ ἔγγραφα, ὅπου εἶχε ἀπὸ τὸν κόντον,
τὸ πῶς τὸν ἐπαράδιδεν τὸν τόπον τοῦ Μορέως,
νὰ τὸν φυλάττη καὶ κρατῆ, δίκαιός του νὰ ἐνὶ μπάϊλος·
κι ἀπέσω εἰς τὸ τέρμενον χρόνου καὶ μίας ἡμέρας,
ἂν ἔλθῃ ὁ κόντος ἢ ἄλλος τις ἀπὸ τοὺς συγγενούς του,
τὸν τόπον καὶ τὴν ἀφεντίαν νὰ τοῦ τὴν παραδώσῃ.

Εἴ τε περάσῃ ὁ καιρός, τὸ τέρμενον τοῦ χρόνου,
κι οὐδὲν ἀπέλθῃ ἀπὸ ἐκείνους, ὡσὰν σὲ τὸ ἀφηγοῦμαι,
νὰ μείνῃ ὁ τόπος κ' ἢ ἀφεντία, νὰ ἐνὶ κληρονόμος
ἐκεῖνος ὁ μισὶρ Ντζεφρὲς, ἄνευ καμμίας προφάσης.

[166] Κι ἀφότου ἀναγνώστησαν τὰ ἔγγραφα ἐκεῖνα,
οἱ συμφωνίες ὅπου ἔποικεν ὁ κόντος τῆς Τσαμπάνιας,
ἐνταῦτα ἐσηκώθηκεν μισὶρ Ντζεφρὲς ἐκεῖνος
καὶ λέγει πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς φλαμουραρίους·
«Ἄρχοντες, ἐσεῖς ἀκούσατε τοῦ ἀφέντου μου τοῦ κόντου
τὲς συμφωνίες καὶ ὀρισμούς, ὅπου μ' ἐπαρεδώκεν.

Ἐν τούτῳ λέγω πρὸς ἐσᾶς, παρακαλῶ κι ὀρκίζω
στὸν ὄρκον, ὅπου ἐποίκετε στὸν κόντον κ' εἰς ἐμένα,
ὡς χριστιανοὶ φοβούμενοι τὸν Θεὸν καὶ τὴν ἀλήθειαν,

Ο ΓΟΔΟΦΡ. Α' ΒΙΛΛΑΡΔΟΥΪΝΟΣ ΒΑΪΛΟΣ ΜΟΡΕΩΣ

νὰ εἰπῆτε καὶ νὰ κρίνετε ἔσω στὸ δίκαιο ἀπάνω.
Ἵσαύτως γὰρ παρακαλῶ κ' ἐτοῦτον τὸν Ρουμπέρτον,
ὡς εὐγενῆ κι ἀφέντην μου, στὸ δίκαιον νὰ σταθοῦμε.
νὰ κρίνετε τὸ δίκαιον, ὡς πρέπει καὶ ἀρμόζει.

Μηδὲν θελήσῃ ὁ ἀφέντης μου, ἄδικον νὰ ποιήσῃ,
ἀλλὰ μὲ φόβον τοῦ Θεοῦ μᾶς κρίνετε τοὺς δύο».

Ἀκούσων ταῦτα ὁ εὐγενὴς ἐκεῖνος ὁ Ρουμπέρτος,
εὐθέως ἐσυγκατέβηκεν κ' εἶπε νὰ τὸ τηρήσουν·
κι ὡς τὸ διακρίνουν καὶ εἰποῦν μὲ τοῦ Θεοῦ τὸν φόβον,
ἐκεῖνος γὰρ νὰ νὸ δεχτῆ καὶ νὰ τὸ προσκυνήσῃ.

[167] Ἀκούσων ταῦτα οἱ ἀρχιερεῖς κι ὅλοι οἱ καβαλλάρου,
ἐπιάσαν κι ἀναγνώσασιν τὰ ἔγγραφα ἐκεῖνα,
ἐξ ἀρχῆς γὰρ λεπτομερῶς, μὲ προσοχῆς μεγάλης.

Ἐν τούτῳ ἐλογαρίασαν τὸ τέρμενον τοῦ χρόνου
καὶ ἠῦραν, ὅτι ἐπέρασεν ἡμέρας δεκαπέντε
τὸ τέρμενον, ποῦ ἐτύχαιεν νὰ σώσῃ ὁ Ρουμπέρτος,
νὰ παραδώσῃ τὸ ἔγγραφο τοῦ κόντου τῆς Τσαμπάνιας,
τοῦ μπάϊλου του, μισὶρ Ντζεφρέ, τὸν τόπον νὰ τοῦ δώσῃ.
Ἐνταῦτα ἐκράξασιν τοὺς δύο καὶ λέγουν πρὸς ἐκείνους·
«Ἄρχοντες, ἡμεῖς εὐρίσκομεν στὰ ἔγγραφο τοῦ κόντου,

ὅπου ἔποικε τὲς συμφωνίες, ὅπου εἶδαμεν ἐνταῦτα·
στὲς ὅποιες ἔνι ἡ βοῦλλα του καὶ ἐμᾶς ὁλῶν μετ' αὐτου·
τὸ πῶς μὲ τρόπον κι ἀφορμὴν καὶ συμφωνίες μεγάλες

Η ΚΟΥΡΤΗ ΑΠΟΡΡΙΠΤΕΙ ΤΗΝ ΑΠΑΙΤΗΣΙΝ ΤΟΥ ΡΟΒΕΡΤΟΥ

ἄφηκεν τὸν μισὶρ Ντζεφρὲ δίκαιόν του ἐδῶ εἰς τὸν τόπον,
Λοιπόν, ἀφῶν μὲ συμφωνίες τοῦ ἄφηκεν τὴν τόπον,
κ' ἐπέρασε τὸ τέρμενον, ἐσὺ δίκαιον οὐκ ἔχεις·
ἐπεὶ ἔνθα εἶναι οἱ χριστιανοὶ ὅς ὅλην τὴν οἰκουμένην,
τὸν νόμον καὶ τὲς ἀγωγές, οἱ συμφωνίες τὲς κλειοῦσιν».
(1060)[168] Ἐνταῦτα γάρ, ὡς τὸ ἤκουσεν ἐκεῖνος ὁ Ρουμπέρτος,
ἀπὸ τῆς θλίψεως καὶ πικρίας, ὅπου εἶχεν ἡ καρδιά του,
οὐδὲν ἠμπόρεσε ποσῶς ἀπόκρισιν νὰ στρέψη.
Ἐκεῖνος δὲ ὁ μισὶρ Ντζεφρὲς ὀλόρθα ἐσηκώθη·
μὲ προσχὴν, πραότητα ὅλους εὐχαριστᾷ τους,
ὡς τὸ ἔχουν γάρ τὸ σῆνηθος τῶν ἀφεντῶν οἱ κοῦρτες,
κ' εὐχαριστοῦσιν ἐκεινοὺς ὅπου τὸ δίκαιον κρένουν.
Ἀφῶν κρίσις ἐδόθηκεν κ' ἀπόφασις ὁμοίως,
νὰ μείνη τοῦ μισὶρ Ντζεφρε ἡ ἀφεντία τοῦ τόπου
ὅλης τῆς Πολυπόνεσος, τὸν λέγουσιν Μορέαν,
τιμὴν μεγάλην ἔποικεν ἐκεῖνου τοῦ Ρουμπέρτου,
καὶ εἶπεν οὕτως πρὸς αὐτὸν· «Ἀφέντη κι ἀδελφέ μου,
πρόσεχε, μὴ τὸ βαρυνθῆς, τὸ ἔδωκεν ἡ κρίσις·
ὅτι τὸ δίκαιον τὸ ἀπαιτεῖ, οὕτως τὸ ἔχει ὁ κόσμος.
Ἄν θέλῃς γάρ καὶ προθυμᾶς μετ' ἔμου νὰ ἐνεμείνῃς
ἐδῶ εἰς τὸν τόπον τοῦ Μορέως, νὰ σ' ἔχω ὡς ἀδελφόν μου,
κι ὅσον κερδίσωμε ἔνομοῦ, νὰ ἐπαίρῃς τὸ σὲ πρέπει».
Κ' ἐκεῖνος ἀπὸ θλίψεως του οὐδὲν τὸ ἐκαταδέχτη.
[169] Ἐνταῦτα ὁ μισὶρ Ντζεφρὲς κάλεσμα μέγα ἐποίηκεν,
κ' ἐκάλεσεν τοὺς ἅπαντας, μικροὺς τε καὶ μεγάλους,
(1080)καὶ χαμοσοῦκιν ἔποικεν, τὸ λέγουν οἱ Ρωμαῖοι·

Ο ΓΟΔΟΦΡΕΙΔΟΣ Α' ΒΙΛΛΑΡΔΟΥΪΝΟΣ

κ' ἐφάγασιν κ' ἐχάρησαν, κ' ἐξυλοκονταρίσαν·
χορούς, παιγνίδια ἔποικαν, ἀριφνισμόν οὐκ εἶχαν.
[170] Ἐκεῖνος γάρ ὅπου λαλῶ Ρομπέρτο ντὲ Τσαμπάνια,
ἔκραξε τὸν μισὶρ Ντζεφρὲ καὶ λέγει πρὸς ἐκεῖνον·
«Ἀφότου ἐγὼ ἀποεῖδα το τὴν ἀφεντίαν οὐκ ἔχω,
δός μου ἄλογα καὶ συντροφίαν τοῦ νὰ ἔχω ὑπαγαίνει».
Ὡσαύτως γάρ ἐζήτησεν ὁλῶν τῶν κεφαλᾶδων,
τῶν ἀρχιερέων καὶ χρήσιμων ἀνθρώπων ὅπου ἦσαν
εἰς τὴν βουλὴν, κι ἀπόφασιν καὶ κρίσιν ὅπου ἐποίησαν,
χαρτὶ νὰ τοῦ ποιήσουσιν, νὰ τὸ ἔχουσιν βουλλώσει,
τὸ πῶς ἐκρίναν κ' εἶπασιν τὴν κρίσιν ὅπου ἐδῶκάν,
εἶθ' οὕτως καὶ τὸ ἀντίγραμμα τῆς συμφωνίας ἐκείνης,
ὅπου ἦτον ποιήσοντα ἔνομοῦ ὁ κόντος τῆς Τσαμπάνιας

μετὰ τὸν εὐγενέστατον μισὶρ Ντζεφρὲν ἐκεῖνον,
 νὰ τὰ βασταίνῃ μετ' αὐτὸν ἐκεῖσε εἰς τὴν Φραγκίαν,
 διὰ νὰ τὸ δείξῃ τοῦ ρηγὸς κι ὄλων τῶν κεφαλᾶδων,
 ὅπου ἦσαν τότε εἰς τὴν Φραγκίαν, τοῦ κόντου τῆς
 Τσαμπάνιας,
 διὰ νὰ μηδὲν τὸν δέξωνται χωρικὸν τῆς ὑποθέσεως.
 (1100) Μετὰ χαρᾶς τὰ ἐποίκασιν κι ὄλοι τὰ ἐβουλλῶσαν.
 [171] Ἀπαύτου γὰρ τοῦ ἔδωκεν μισὶρ Ντζεφρὲς ἐκεῖνος
 δωρήματα, χαρίσματα, διαφορικὰ καὶ πλεῖστα·
 δουλωτικὰ καὶ φρόνιμα ὑπόσχεσες τοῦ ἐποίκεν,
 νὰ τὸν ὀρίζῃ πάντοτε νὰ ἔνι ἐδικὸς του.
 Κ' ἐκ τούτου τὸν ὠδήγευσεν καὶ συντροφίαν τοῦ ἐποίκεν·
 ἀτός του ἐδιάβη μετ' αὐτὸν μέχρι εἰς τὴν Ἄνδραβίδα.
 [172] Κι ἀπέκει ἐβάλθη εἰς κάτεργον κ' ἐδιάβη εἰς τὴν Φραγκίαν.
 Κι ἀφότου γὰρ ἐμίσησεν ἐκεῖνος ὁ Ρουμπέρτος

ΑΠΟΜΕΝΕΙ ΜΟΝΟΣ ΑΥΘΕΝΤΗΣ ΤΟΥ ΜΟΡΕΩΣ

ἐκ τὸν Μορέαν, κ' ἐνέμεινε ὁ μισὶρ Ντζεφρὲς ἀφέντης,
 ὦρισε νὰ τὸν κράζουσιν ἀφέντην τοῦ Μορέως.
 Τοὺς τόπους του κ' ὑπόθεσες, ὅπου εἶχεν νὰ διορθῶνῃ,
 ἀλλέως τὲς ἐκατάσταινεν ὡς φυσικὸς ἀφέντης·
 ἐκόπιαζεν κ' ἐβιάζετον πάντοτε νὰ τὲς αὐξαίνῃ.
 [173] Λοιπὸν, ὡς ἔνι φυσικὸν οἱ πάντες ν' ἀποθνήσκουν,
 ἤλθεν κ' ἐκεῖνου ὁ καιρὸς ν' ἀπέλθῃ ἐκ τὸν κόσμον.
 Κράζει τοὺς κεφαλᾶδες του, τοὺς ἐπισκόπους ὄλους,
 ἐποίησε διάταν φοβερὴν ὡς φρόνιμος ὅπου ἦτον·
 τὰ πάντα του ὄλα ἐδιόρθωσεν, ἔγραψεν καὶ ἐβουλλῶσέ τα.
 Καὶ εἶχεν γὰρ δύο υἱούς· τὸν πρῶτον ὠνομάζαν,
 μισὶρ Ντζεφρὲ τὸν ἔλεγαν, τ' ὄνομα τοῦ πατρός του·
 τὸν δεύτερον ἐκράζασιν, Γυλιάμον τὸν ἐλέγαν,
 ἐλέγασιν τὸ ἐπίκλη του Γυλιάμο ντὲ Καλομάτα·
 ἀφέντην γὰρ τὸν ἄφηκεν κάστρου τῆς Καλομάτας
 μετὰ τῆς ἄλλης περιοχῆς τοῦ καστελλανικίου,
 διατὶ ἦτο ἐκεῖνο τὸ ἴδιον του τῆς γονικῆς κουγκέστας.

ΘΑΝΑΤΟΣ ΓΟΔΟΦΡ. Α' ΒΙΛΛΑΡΔΟΥΪΝΟΥ

[174] Ὦρισε μὲ προφώνεσιν γλυκέα τοὺς παραγγέλλει
 τοὺς κεφαλᾶδες κι ἀρχιερεῖς κι ὄλους τοὺς καβαλλαρίους,
 νὰ ἔχουσιν τὸν μισὶρ Ντζεφρὲ ἀφέντην κληρονόμον,
 καὶ νὰ θυμοῦνται πάντοτε τὴν πολιτείαν ὅπου εἶχεν,
 τὸν κόπον ὅπου ἐκόπιασεν νὰ κερδεθῇ ὁ Μορέας,
 τὸ σπλάχνος κι ἀνθρωποφιλίαν ὅπου εἶχεν εἰς τοὺς πάντας.
 Κι ὅσον ἀπεκατέστησεν ἐτοῦτα κι ἄλλα πλεῖστα,
 ἐμεταστάθη, ὡς χριστιανός· ὁ Θεὸς νὰ τὸν συγχωρήσῃ.
 [175] Κι ὡσὰν ἐμεταστάθηκεν, καθὼς σᾶς τὸ ἀφηγοῦμαι,
 θρῆνος ἐγένετον πολὺς εἰς ὄλον τὸν Μορέαν,

διατι τὸν εἶχαν ἀκριβόν, πολλὰ τὸν ἀγαποῦσαν
 διά τὴν καλὴν του ἀφεντίαν, τὴν φρόνεσιν ὅπου εἶχεν.
 [176] Κι ἀφότου τὸν ἐκήδεψαν κ' ἐπράνεν ἡ θλιψις,
 ὅλοι βουλὴν ἀπήρασιν, μικροί τε καὶ μεγάλοι,
 κ' ἐστέψασιν δι' ἀφέντην τους μισὶρ Ντζεφρὲ τὸν νέον,
 Καὶ ὅσον ἐπαράλαβεν τῆς ἀφεντίας τὴν δόξαν,
 ἄρξετον νὰ πορεύεται ὡς φρόνιμος στρατιώτης·
 πολλὰ ἦτον προθυμότατος, φιλόανθρωπος εἰς ὅλους,
 εἰς σφόδρα γὰρ ἐσπούδαζεν ν' αὐξάνη τὴν τιμὴν του.
 [177] Ἐν τούτῳ ἦλθε ὑπόθεσις, ἀφκράζου νὰ σὲ λέγω,
 ὅτι ὁ Ρομπέρτος βασιλεὺς τῆς Κωνσταντίνου πόλης,
 ποῦ ἦτον τότε εἰς τὴν Ρωμανίαν ἀφέντης βασιλέας,

Ο ΓΟΔΟΦΡ. Β' ΒΙΛΛΑΡΔΟΥΪΝΟΣ ΠΡΙΓΚΙΨ ΜΟΡΕΩΣ

συνθῆκες καὶ συμβίβασες, τρόπον συμπεθερίας,
 ἔποικε μὲ νὸν ροῖ Ραγκοῦ, ρῆγαν τῆς Κατελώνιας,
 νὰ ἐπάρη εἰς γυναικᾶν του τοῦ βασιλέως θυγάτηρ·
 εἰς κάτεργα δύο τὴν ἔθεκεν μετὰ τιμῆς μεγάλης,
 καβαλλαροὶ κι ἀρχόντισσες μετ' αὐτὴν ὑπαγαίναν.
 [178] Ἐκεῖ ἦλθαν κι ἀποσκάλωσαν στοῦ Ποντικοῦ τὸ
 κάστρον,
 ὅπου ἔνι γὰρ εἰς τὸν Μορέαν, σιμὰ στὴν Ἄνδραβίδα.
 Κι ὡσὰν ἦτον τὸ ἐριζικὸν κ' ἐμέλλετον τὸ πρᾶγμα,
 εὐρέθη ὁ μισὶρ Ντζεφρὲς, ὁ ἀφέντης τοῦ Μορέως,
 ἐκεῖ πλησίον τὸ λέγουσιν χώρα τοῦ Βλιζιρίου.
 Σπουδαίως μαντᾶτα τοῦ ἤφεραν ἐκεῖσε εἰς τὸ κάστρον,
 τοῦ Ποντικοῦ τὸ λέγουσιν, οὔτῳ γὰρ τὸ ὀνομάζουν,
 τὸ πῶς ἀποσκαλώσασιν κάτεργα δύο ἐκεῖσε
 εἰς τὸν λιμένα Ποντικοῦ, καθὼς τὸ ἀφηγοῦμαι,
 ὅπου βαστοῦν τοῦ βασιλέως ἐκείνου τοῦ Ρομπέρτου
 τὴν θυγάτηρ, κ' ὑπάγαιναν στὸν ρῆγαν Κατελώνιας.
 τὸ ἀκούσει το ὁ μισὶρ Ντζεφρὲς σπουδαίως ἐκεῖσε ἀπῆλθε·
 πεζεύγει ἀπὸ τὸ ἄλογον, στὸ κάτεργον ἐσέβην,
 καὶ χαιρετᾶ τοῦ βασιλέως ἐκείνου τὴν θυγάτηρ,

ΓΟΔΟΦΡ. Β' ΒΙΛΛΑΡΔΟΥΪΝΟΣ ΠΡΙΓΚΙΨ ΜΟΡΕΩΣ

παρακαλεῖ κι ἀξιώνει τὴν στήν γῆν νὰ ἔχη πεζέψει,
 καὶ νὰ σεβῆ εἰς τὸ κάστρον του τοῦ νὰ παραδιαβάση,
 νὰ ἀναπαυτῆ ἡμέρες δύο, κι ἀπέκει νὰ ὑπαγαίνη.
 Κ' ἐκείνη, ὡς εὐγενική, μὲ τὴν βουλὴν ὅπου εἶχεν
 ἐπέξεψεν μετὰ χαρᾶς, ἐσέβην εἰς τὸ κάστρον.
 [179] Ἐκείνη ἡ μέρα ἀπέρασεν κι ἄλλη ἐξημερώνει·
 τινὲς ἀπὸ τοὺς ἴδιους του καὶ συμβουλάτορες του
 λέγουσιν τὸν μισὶρ Ντζεφρὲ καὶ συμβουλεύουνέ τον·
 « Ἀφέντη, ἐσὺ εὐρίσκεσαι ἐδῶ εἰς τὴν Ρωμανίαν
 κ' ἔχεις τὸν τόπον τοῦ Μορέως ὅπου τὸν ἀφεντεύεις·

"κι ἂν οὐ ποιήσης τέκνον σου νὰ τὸν κληρονομήση,
 τί σὲ ὠφελοῦν τὰ πράγματα καὶ τί τὰ ἀγωνιέσαι;
 ἔδῳ πούπετε οὐ βρίσκεται γυναῖκα ὡς διὰ ἐσένα·
 κι ἀφότου ἐπρόσταξε ὁ Θεὸς κι ἀπέστειλέν την ὧδε,
 ἐτούτη ὅπου ἠυρέσκειται τοῦ βασιλέως θυγάτηρ,
 ἔπαρε κ' εὐλόγησόν την, καὶ ποίησε την κυρά μας.
 Κι ὁ βασιλεὺς ὁ κύρης της πολλάκις κι ἂν χολιάση
 καὶ βαρεθῆ το τίποτε, πάλε νὰ τὸ ἀγαπήση».
 Τόσα τὸν ἀναγκάσασιν καὶ τόσα τὸν ἐβίασαν·
 κράζει τοὺς φρονιμώτερους ὅπου εἶχεν μετ' ἐκεῖνον,
 βουλήν ἐζήτησε ὁλονῶν νὰ τοῦ τὴν ἔχουν δώσει,
 κι ὄλοι ἀμφοτέρως εἴπασιν κ' ἐσυμβουλέψανέ τον·
 «Ἀφέντη, ἐμᾶς ἀρέσει μας, καὶ ποῖσε το ἀκωλύτως».
 [180] Ὁ ἐπίσκοπος τῆς Ὠλενας ἐβάσταξε τὸν λόγον,
 κ' ἐσύντυχεν τοῦ βασιλέως ἐκεῖνου τὴν θυγάτηρ,
 νὰ ἐπάρη τὸν μισὶρ Ντζεφρὲ ἀνὴρ καὶ σύμβιόν της·
 πολλοὺς τρόπους τῆς ἔδειξεν φρόνιμους, ἐπιδέξιους,
 τὸ πῶς ἐβόλει νὰ γενῆ ἢ συμθερία ἐκείνη
 καλλίον εἰς τὸν ἀφέντην τους παρὰ στὸν ρῆγα ἐκεῖνον
 ὅπου τὴν ὑπαγαίνασιν ἐκεῖ στὴν Κανελώνιαν.
 Τί νὰ σὲ λέγω τὰ πολλὰ ἃ λάχη νὰ βαρειέσαι;

ΝΥΜΦΕΥΕΤΑΙ ΤΗΝ ΠΡΙΓΚΙΠΙΣΣΑΝ ΑΙΓΝΗΝ ΚΟΥΡΤΕΝΑΙΗ

τόσα τῆς εἴπασιν πολλά, τόσα τὴν ἀναγκάσαν,
 ὅτι ἐσυγκατέβηκεν κ' ἐγένετον ὁ γάμος·
 κι ἀφότου εὐλογήθησαν κ' ἐποίησαν τὴν χαράν τους,
 τὰ κάτεργα τοῦ βασιλέως ἐστράφησαν στὴν Πόλιν.
 Λεπτομερῶς τοῦ εἴπασιν οἱ καβαλλάροι ἐκεῖνοι,
 ὅπου ἦσαν μέσα εἰς αὐτὸ τὸ πράγμα ὅπου ἐγίνη.
 [181] Κι ὁ βασιλεὺς τὸ ἀκούσει το μεγάλως τὸ ἐβαρύνθη·
 ἂν εἶχεν γὰρ τὴν δύναμιν, νὰ τοῦ ἔπεφτε ἐπιδέξιον,
 δείξει τὸ ἤθελεν καλὰ τοῦ μισὶρ Ντζεφρὲ ἐκεῖνου,
 τὸ πῶς τὸ ἔποικε ἄσκημον καὶ χωριατίαν μεγάλην
 τὴν θυγατέρα του νὰ εὐλογηθῆ ἄνευ θελήματός του·
 ἐπεὶ γὰρ τὸν ἐμπόδισεν 'ς ἐκεῖνο ὅπου ἐσκόπα,
 νὰ ποιήση τὴν συμπεθερίαν καὶ τὲς συμβίβασές του
 μετὰ τὸν ροῖ ντὲ Ραγοῦ διὰ νὰ ἔχη πάλε ἀπ' αὐτὸν
 λαόν, φουσσᾶτα, συμμαχίαν στὴν μάχην τῶν Ρωμαίων,
 κ' ἐδάρτε τὸν ἐμπόδισε κ' ἠυρέθη ἀπεργωμένος.
 [182] Ἐκεῖνος γὰρ ὁ μισὶρ Ντζεφρὲς ὁ ἀφέντης τοῦ Μορέως,
 ὡς φρόνιμος, διακριτικός, παιδευτικός ὅπου ἦτον,
 οὐδὲν ἐποῖκεν ἄργητα διὰ νὰ πολυμερήση·
 σπουδαίως πιττάκια ἔγραψεν, μαντατοφόρους στέλνει
 ἐκεῖσε εἰς τὸν βασιλέαν ὅπου ἦτον εἰς τὴν Πόλιν,
 παρακαλεῖ κι ἀξιώνει τον νὰ τοῦ ἔχη συμπαθήσει
 εἰς ἐκεῖνο ὅπου ἔποικεν κ' ἐγίνετον παιδί του·
 οὐδὲν τὸ ἔποικε εἰς κακόν, οὔτε εἰς ἀλαζονείαν,

ἀλλὰ ἔποικέ το εἰς ὄρεξιν καὶ καλλονὴν μεγάλην,
ὡς ἄνθρωπος ποῦ εὐρίσκεται ἐντὸς τῆς Ρωμανίας
μακρέα ἐκ τὸ γενολόγιν του κ' ἐκ τὸ ἰγονικόν του,
κι οὐκ ἠῦρεσκεν οὐδὲ ποσῶς γυναῖκαν νὰ ἔχη ἐπάρει,
ὡς τοῦ ἔπρεπεν κ' ἐτύχαιεν πρὸς τὴν οὐσίαν ὅπου εἶχεν.
θεωρῶντα γὰρ κ' ἐβλέποντα τὸ πῶς κ' ἐκεῖνος ἦτον

ΓΟΔΟΦΡ. Β' ΒΙΛΛΑΡΔΟΥΪΝΟΣ ΠΡΙΓΚΙΨ ΜΟΡΕΩΣ

ἀπέσω εἰς τὴν Ρωμανίαν κ' εἶχε μεγάλες μάχες
μετὰ τὸ γένος τῶν Ρωμαίων ὡσάν κι ὁ βασιλέας.
κι οὐκ εἶχε ἀφέντην προεστὸν ἀπάνω του νὰ ὀρίζη.
μὲ τὸ σπαθί του ἐκέρδισε τὸν τόπον ὅπου ἐκράτει.
Λοιπὸν ἂν θέλῃ ὁ βασιλέας τοῦτο νὰ τοῦ ἔχη ποιήσει
εἰς τρόπον τῆς ἀνταμοιβῆς, τὸ πρᾶγμα ὅπου ἐποίκεν
κι ἀπῆρεν τὴν θυγάτηρ του ὁμόζυγον γυναῖκα.
λίχιος του γὰρ νὰ δουλωθῇ καὶ νὰ κρατῆ ἀπὸ ἐκεῖνον
τὸν τόπον καὶ τὴν ἀφεντίαν ὅπου εἶχεν τοῦ Μορέως,
κι ἂν χρήξη τὰ φουσσᾶτα του ὁμοίως καὶ τὸ κορμί του,
ὅταν ὀρίζη καὶ χρειαστῆ, νὰ ἔνι εἰς ὀρισμὸν του,
νὰ ἔνι μετ' αὐτὸν ἔνομοῦ καὶ νὰ κρατοῦν τὴν μάχην,
νὰ κουγκεσίζουσιν τοὺς Ρωμαίους μὲ τὰ φουσσᾶτα ὅπου ἔχουν.

[183] Ἀκούσων ταῦτα ὁ βασιλεὺς ἐκεῖνος ὁ Ρομπέρτος,
οὐδὲν ἠθέλησε ποσῶς ἀπόκρισιν νὰ στρέψη
ἕως οὗ νὰ ἐπάρη γὰρ βουλὴν μετὰ τοὺς ἐδικούς του.
Κράζει τοὺς κεφαλᾶδες του τοὺς πρώτους τῆς βουλῆς του.
λεπτῶς τοὺς ἀφηγήσατο καὶ τὰς γραφὰς τοὺς δείχνει,
τὸ ὅτι τοῦ ἐμίνα ὁ μισὶρ Ντζεφρὲς ἐκεῖνος τοῦ Μορέως.
Πολλὰ γὰρ ἐσυντύχασι, τὴν πρᾶξιν ἐσιδήραν
οἱ κεφαλᾶδες ἔνομοῦ μετὰ τὸν βασιλέα.
Ἐνταῦτα οἱ φρονιμώτεροι εἶπαν κ' ἐσυμβουλέψαν,
ὅτι, ἀφότου λέγει ὑπόσχεται ὁ ἀφέντης τοῦ Μορέως
νὰ γένη λίχιος ἄνθρωπος τοῦ βασιλέως τῆς Πόλης,
τὸν τόπον του νὰ ὑποκρατῆ ἀπὸ τὸν βασιλέα,
νὰ ἐσμίξουν μὲ τὸν βασιλέα, ὁμοῦ νὰ πολεμήσουν
ὄλους τοὺς ἀντιδίκους τοὺς ἔνθα κι ἂν τοὺς εὐροῦσιν,
ἄρκεϊ καὶ σώζει νὰ γενῆ εἰρήνη καὶ φιλία
ἀνάμεσα γὰρ εἰς τοὺς δύο ἀφέντες τῆς Ρωμανίας.
ἐπεὶ ἦτο ἐπιδεξιώτερον αὐτῆ ἢ συμπεθερία,

ΠΟΛΙΤΕΙΑ ΤΟΥ ΠΡΙΓΚΙΠΟΣ

παρὰ εἰς τὸν ρῆγαν ντὲ Ραγγιοῦν ὅπου ἔνι οὕτως μακρέα.
ἀφότου γὰρ δουλώνεται καὶ πρὸς τὸν βασιλέα,
τὸν τόπον, ὅπου ἐκέρδισεν, νὰ τὸν κρατῆ ἀπ' αὐτὸν.
[184] Ἐνταῦτα ἐγένη ἀπόκρισις πρὸς τὸν μισὶρ Ντζεφρὸν
ὅτι νὰ ἐσμίξουν στὴν Βλαχίαν, ἔνωσιν νὰ ποιήσουν,
κ' ἐκεῖ νὰ κατορθώσουσιν νὰ ἔχουν νὰ διορθώσουν.

Ἐνταῦτα ἦλθεν ὁ βασιλεὺς στὸ κάστρον τῆς Λαρίσσου,
 κ' ἐκεῖνος ὁ μισὶρ Ντζεφρὲς ὁ ἀφέντης τοῦ Μορέως,
 ἀπὸ τὴν Θήβα ἐδιάβηκεν κ' ἐπῆρε καὶ μετ' αὐτὸν
 ἐκεῖνον, ὅπου ἀφέντευεν ἐτότε τὴν Ἀθήναν,
 μέγαν κύρην τὸν ἔλεγαν, ἀπ' αὐτὸν γὰρ ἐκράτει
 τὸν τόπον καὶ τὴν ἀφεντίαν ποῦ εἶχε στὴν Ρωμανίαν,
 κὶ ὄλους τοὺς φλαμουραρίους, ὅπου ἦσαν στὸν Μορέαν.
 Ὅλοι μὲ αὐτὸν ἐδιάβησαν ἐκεῖσε στὴν Βλαχίαν,
 στὴν Λάρισσον ἐνώθησαν μετὰ τὸν βασιλέα.
 [185] Χαρὲς μεγάλες ἔποικαν ἀφότου γὰρ ἐσμίξαν,
 καὶ μετ' ἐκεῖνες τὲς χαρὲς ἀμφοτέροισι ἐσυντύχαν
 καὶ εἶπαν κ' ἐδιόρθωσαν ἐτοῦτα ὅπου σὲ γράφω.

ΓΟΔΟΦΡ. Β' ΒΙΛΛΑΡΔΟΥΪΝΟΣ ΠΡΙΓΚΙΨ ΜΟΡΕΩΣ

Πρῶτα τοῦ ἔδωκε ὁ βασιλεὺς διὰ δωρεὰν καὶ προίκιον
 ὅλην τὴν Δωδεκάνησον, νὰ τὴν κρατῆ ἀπ' αὐτὸν·
 δεῦτερον τὸν ἐτίμησε πρίγκιπα νὰ τὸν λέγουν·
 τρίτον μέγαν δεμέστικον ὅλης τῆς Ρωμανίας·
 καὶ τέταρτον νὰ πολεμῆ στὸν τόπον, ὅπου ἐκράτει,
 τὸ χαραγεῖο τῶν τορνεσίων, ὁμοίως τῶν διηνερίων.
 Ἄνθρωπος λίκιος ἐγένετο τοῦ βασιλέως ἐνταῦτα,
 τὸν τόπον ὅπου ἀφέντευεν νὰ τὸν κρατῆ ἀπὸ ἐκεῖνον.
 Κι ἀπαύτου γὰρ τοῦ ἔδωκεν ἐγράφου τὰ συνήθεια,
 τὰ ἐκράτει ἐτότε ὁ βασιλέας ἕως ὅλον τοῦ βασιλείου,
 ἐνῶ τὰ ἦτον ἐπάροντα ἐκεῖνος ὁ ἀδελφός του,
 ὁ Βαλδουῖνος ὁ βασιλεὺς τὰ τῶν Ἱεροσολύμων.
 [186] Κι ἀφότου ἀπεκατέστησεν ἐτοῦτα ὅπου σὲ λέγω,
 ἀπηλογίαν ἀπήρασιν ὁ εἶς ἀπὸ τὸν ἄλλον·
 ὁ βασιλεὺς ἐδιάβηκεν ὁλόρθα εἰς τὴν Πόλιν,

ΠΟΛΙΤΕΙΑ ΤΟΥ ΠΡΙΓΚΙΠΟΣ

κι ὁ μισὶρ Ντζεφρὲς ἐστράφηκεν ὀπίσω εἰς τὸν Μορέαν
 μὲ δόξαν καὶ περιχαρίαν διὰ τὸ ἔποικεν ἀγάπην,
 τὴν ἠθέλεν κι ὠρέγετο καὶ τὴν πολλὰ ἐπεθύμα.
 [187] Κι ἀφότου ἦλθε εἰς τὸν Μορέαν ὁ πρίγκιπα Ντζεφρὲς
 κ' ἔμαθεν ἡ ἐξαίρετος ἐκεῖνη ἡ γυνὴ του
 ἡ πριγκίπισσα τῆς Ἀχαΐας, τοῦ βασιλέως θυγάτηρ,
 - τὸ πῶς ἰσιάστη ὁ πρίγκιπας μετὰ τὸν βασιλέα,
 πρῶτα Θεὸν ἐδόξασε χαρὰν μεγάλη ἐποίηκεν.
 Ἐνταῦτα γὰρ ὁ πρίγκιπας μισὶρ Ντζεφρὲς ἐκεῖνος
 κράζει τοὺς κεφαλαῖδες τοῦ βουλήν νὰ τοῦ ἔχουν δώσει
 τὸ πῶς νὰ διάξῃ καὶ γενῆ ἀπὸ τὰ κάστρη ἐκεῖνα
 ὅπου ἐκρατοῦσαν οἱ Ρωμαῖοι στὸ πριγκιπᾶτο ἀκόμη,
 τὴν Κόρινθον, Μονοβασίαν, τὸ Ἄργος καὶ τ' Ἀνάπλι.
 Ἐν τούτῳ τοῦ ἀπεκρίθησαν οἱ πρῶτοι τῆς βουλῆς του·
 « Ἐσὺ ἐξεύρεις, ἀφέντη μου, ὅτ' οἱ ἐκκλησίες κρατοῦσιν

σιμὰ τὸ τρίτον τοῦ Μορέως, ὅλου τοῦ πριγκιπάτου·
 κάθονται κι ἀναπεύονται, τίποτε οὐ ψηφοῦσιν
 τὴν μάχην, ὅπου ἔχομεν ἡμεῖς μετὰ τοὺς Ρωμαίους.
 Λοιπὸν, ἀφέντη, λέγομεν καὶ συμβουλευόμε σε,
 νὰ τοὺς καλέσης, μετὰ ἄρματα νὰ ἔλθουν νὰ μᾶς βοηθήσουν,
 Τὰ κάστρη ὅπου μᾶς μάχονται νὰ θέλωμεν τὰ πάρει·
 εἴτε κι οὐδὲν τὸ ποιήσουσιν, κράτησον τὰς προνοῖες τους».
 Κι ὁ πρίγκιπας, ὡς τὸ ἤκουσεν, μεγάλως τὸ ἀποδέχτη·
 ὤρισε κ' ἐκάλεσαν τοὺς κι ἀπήλθασιν ἐνταῦτα.
 Ἐξήτησέν τοὺς συμμαχίαν, ὅλοι νὰ τοῦ βοηθήσουν,

ΓΟΔΟΦΡ. Β' ΒΙΔΔΑΡΔΟΥΪΝΟΣ ΠΡΙΓΚΙΨ ΜΟΡΕΩΣ

λαόν, φουσαῖτα μετὰ ἄρματα, τὸν τόπον νὰ φυλάξῃ,
 τὸ κάστρον τῆς Μονοβασίας νὰ τὸ ἔχῃ πολεμήσει.
 Κ' ἐκεῖνοι τοῦ ἀπεκρίθησαν ὅτι οὐδὲν τοῦ ἐχρεωστοῦσαν,
 μόνον τιμὴν, προσκύνησιν, ὡς πρίγκιπας ὅπου ἦτον,
 ἐπεὶν τὰ εἶχαν καὶ κρατοῦν ἀπὸ τὸν Πάπαν τὰ εἶχαν.
 Ὁ πρίγκιπας ἐχόλιασεν, ὤρισε κ' ἐκρατῆσαν
 ὅλους τοὺς τόπους καὶ προνοῖες ἔνθα τὰς ἐκρατοῦσαν.
 Κι οὐδὲν ἠθέλησεν ποσῶς τίποτε γὰρ νὰ ἐπάρῃ
 ἀπὸ τὰ δίκαια τῶν προνοίων ὅλων τῶν ἐκκλησιῶν,
 ἀλλὰ ὤρισε κι ἀρχάσασιν νὰ χτίζουσι τὸ Χλουμουτσί·
 κ' οἱ ἐπισκόποι ἀφώριζαν τὸν πρίγκιπα ἀεννάως.
 Τρεῖς χρόνους γὰρ ἐκράτησεν ὁ πρίγκιπας τοὺς τόπους
 τοῦ πριγκιπάτου, σὲ λαλῶ, ὅλων τῶν ἐκκλησιῶν,
 ἕως οὗ καὶ ἀποπλήρωσε τὸ κάστρον Χλουμουτσίου·
 κι ἀεννάως τὸν ἀφωρίζασιν καὶ πάντας τοὺς πριγκιπάτους.
 Κι ἀφότου τὸ ἀποπλήρωσεν, ὡς ἤθελεν κι ἀγάπα,
 φρεμενουρίου ἀπέστειλεν καὶ δύο καβαλλαρίουσιν
 στὸν Πάπαν τὸν ἀγιώτατον, ἐκεῖσε εἰς τὴν Ρώμην,
 παραδηλῶντα, λέγοντα, τὸ πῶς ἔνι εἰς τὴν μάχην,
 καὶ μάχεται μετὰ τοὺς Ρωμαίους ἐκεῖ εἰς τὴν Ρωμάνιαν.
 Εἰς τοῦτο ἐπαρακάλεσε τὰς ἐκκλησίας ὅπου εἶναι
 μητροπολίτες κι ἀρχιερεῖς, τὸ Τέμπλο κι Ὅσπιτάλιν
 νὰ τοῦ βοηθήσουν κἄν ποσῶς στὴν μάχην ὅπου εἶχεν

ΚΤΙΖΕΙ ΤΟ ΚΑΣΤΡΟΝ ΤΟΥ ΧΛΟΥΜΟΥΤΣΙΟΥ

Κ' ἐκεῖνοι οὐκ ἠθελήσασιν ποσῶς νὰ τοῦ βοηθήσουν·
 ἔβαλεν καὶ ἐκράτησεν τοὺς τόπους καὶ προνοῖες,
 ὅπου εἶχαν κ' ἐκρατούσασιν ὅλον τὸ πριγκιπάτο,
 κι οὐδὲν ἠθέλησε τριχὸς τίποτε νὰ ἔχῃ ἐπάρει
 ἀπὸ τὰ τέλη καὶ δουλεῖες ὅλων τῶν ἐκκλησιῶν,
 ἀλλὰ ἔβαλεν κ' ἐχτίσασιν κάστρον ἀφιρωμένον,
 ὅπου φυλάττει τὸν γαιλὸν καὶ τοῦ Μορέως λιμῶνα.
 Πολλάκις, ἂν ἐχάσασιν οἱ Φράγκοι τὸν Μορέαν,
 μετὰ τοῦ κάστρου ἐκείνου τὸν ἤθελαν κερδίσει.

Διὰ τοῦτο σὲ παρακαλεῖ, ὡς ἀγιώτατον Πάπαν,
 τοῦ νὰ ἔχη τὴν ἀγάπην σου καὶ νὰ τοῦ συμπαθήσης,
 ἐπεὶ ἂν ἐπῆραν οἱ Ρωμαῖοι τὸν τόπον τοῦ Μορέως,
 οὐδὲν ἀφῆναν κἂν ποσῶς τὲς ἐκκλησίες τῶν Φράγκων».
 Κι ὁ Πάπας ὁ ἀγιώτατος, ὡς τὸ ἐπληροφορέθη,
 συμπάθειον ἔστειλεν εὐθέως τὸν πρίγκιπα Ντζεφρόε.
 Ἀφότου εἶδε ὁ πρίγκιπας τοῦ Πάπα τὴν συμπάθειον,
 χαρὰς μεγάλας ἔποιεν καὶ τὸν Θεὸν δοξάζει.
 Ἀπαύτου γὰρ ἐμήνυσε νὰ ἔλθῃ ὁ μητροπολίτης,
 ἐκεῖνος ὅπου λέγουσι ὁ τῆς Παλαίας Πάτρας,
 ὡσαύτως καὶ οἱ ἐπίσκοποι ὅπου εἶναι τοῦ σκαμνίου του,
 ὁ κομεντοῦρης τοῦ Τεμπλίου, αὐτὸς τοῦ Ὅσπιταλίου.
 Τὸν ὀρισμὸν τοὺς ἔδειξεν, τοῦ Πάπα τὴν συμπάθειον.
 κ' ἐνταῦθα ὥρισε κ' ἔστρεψαν τοὺς τόπους ὅπου ἐκράτει,
 καὶ μετὰ τοῦτο τοὺς καλεῖ φρόνιμα, μετ' εἰρήνης·
 «Πατέρες, ἐτοῦτο ὅπου ἔποικα κι ἀπῆρα τὲς προνοῖες σας,
 οὐδὲν σᾶς φταίω, μὰ τὸν Χριστόν, ἐσεῖς τὸ φταίτε πλέον,
 ἐπεὶ ἔπρεπε νὰ τὸ ἐξεύρετε καὶ νὰ τὸ ἐγροικᾶτε,
 ὅτι ἂν ἐπῆραν οἱ Ρωμαῖοι -ὁ Θεὸς νὰ μὴ τὸ δώσῃ,-
 τοὺς τόπους ὅπου ἔχομεν ἐδῶ εἰς τὴν Ρωμανίαν,
 οὐδὲν ἀφῆναν γὰρ ἐσᾶς διατὶ εἴστε τῆς ἐκκλησίας
 τοῦ νὰ κρατῆτε ἐδῶ προνοῖες καὶ νὰ ἔχετε προβέντες·
 ἀλλ' οὕτως σᾶς ἠθέλασιν φονέψῃ κι ἀκληρήσει,

ΓΟΔΟΦΡ. Β' ΒΙΛΛΑΡΔΟΥΪΝΟΣ ΠΡΙΓΚΙΨ ΜΟΡΕΩΣ

ὡσὰν κ' ἐμᾶς τοὺς κοσμικοὺς ὅπου εἴμεθα στρατιῶτες.
 Λοιπὸν ἐγὼ οὐδὲν ζητῶ, οὐδὲ μὲ δίκαιον πρέπει
 νὰ πολεμῆτε γαρνιζοῦν ὡσὰν οἱ προνοιατόροι
 εἰ δὲ εἰς ἄλλες ἀφορμές, διὰ φύλαξιν τοῦ τόπου,
 διὰ συμμαχίαν κάστρου τινὸς ὅπου ἐνὶ ἀσεντζισμένο,
 ἀπὸ τοὺς ἀντιδίκους μας, πρέπει νὰ μᾶς βοηθᾶτε,
 ὡσαύτως εἰς φουσσάτεμα ν' ἀπέλθωμεν διὰ κοῦρσο.
 Κ' εἰς ἄλλες γὰρ ὑπόθεσες διὰ συμμαχίαν τοῦ τόπου,
 πρέπει νὰ εἴμεθε ἐνομοῦ τὸν τόπον μας φυλάττειν,
 ἐπεὶν ἐσεῖς δίχως ἐμᾶς τίποτε οὐ χρηματεῖτε.
 Ἐγὼ γὰρ ἂν ἐκράτησα τῆς ἐκκλησίας τοὺς τόπους,
 οὐδὲν ἐπῆρα τίποτε νὰ λάβω εἰς διάφορον μου·
 κάστρον, θεωρεῖτε, ἔποικα διὰ σωτηρίαν τοῦ τόπου,
 διὰ ἐσᾶς κ' ἐμᾶς τὸ ἔποικα νὰ ἐνὶ κλειδῖν τοῦ τόπου.
 Πολλάκις ἂν ἐχάσαμεν τὸν τόπον τοῦ Μορέως,
 ἀπὸ τὸ κάστρον Χλουμουτσίου τὸν θέλομεν κερδίσει.
 Ἐν τούτῳ σᾶς παρακαλῶ ὡς ἐκκλησίας πατέρες,
 ἄς ἔχω τὴν συμπάθειον σας ὡσὰν κι ἀπὸ τὸν Πάπαν,
 κι ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ ἔμπροσθεν ἄς ἔχωμεν ὁμοτόνιον·
 συντρέχετε με εἰς ἄρματα, ὡς πρέπει καὶ ἀρμόζει,
 κ' ἐγὼ πάλε νὰ σᾶς βοηθῶ ἀπ' ὅσον κάμνει χρεῖαν».
 Ἐνταῦτα ἐσυμπαθήστησαν κ' ἐποίησαν ἀγάπην,

κ' ἐτάξασιν ἀπὸ τοῦ νῦν νὰ εἶναι εἰς θέλημά του,
 [188] Ἀφότου γὰρ ἐγένετον ἐτοῦτο ὅπου σᾶς εἶπα,
 αὐτὸς ὁ πρίγκιπας Ντζεφρὲς οὐδὲν εἶχεν τὴν χάριν,
 νὰ ποιήσῃ τέκνον τίποτε ν' ἀφήκῃ κληρονόμον.

ΘΑΝΑΤΟΣ ΓΟΔΟΦΡΕΙΔΟΥ Β' ΒΙΛΛΑΡΔΟΥΪΝΟΥ

Ὡσὰν ἔνι τὸ φυσικὸν στὸ γένος τῶν ἀνθρώπων,
 κι ὅσοι γεννοῦνται ὀφείλουσιν θάνατον ν' ἀποθάνουν,
 ἔπεσεν γὰρ ὁ πρίγκιπας εἰς ζάλην τοῦ θανάτου.
 Κι ὡς τὸ εἶδε γὰρ κ' ἐννοῆσε το ὅτι ἀποθάνει θέλει,
 τὸν ἀδελφόν του ἔκραξε, ἐκεῖνον τὸν Γυλιάμο,
 καὶ λέγει οὕτως πρὸς αὐτόν, φιλοπαρακαλεῖ τον·
 «Ἀδέλφι μου γλυκύτατον, ἀδέλφι μου ἠγαπημένο,
 ἐγὼ ἀποδάρτε ἐπλήρωσα τὰ ἔτη τῆς ζωῆς μου
 κ' ἐσὺ ἀπομένεις ἀπ' ἐμοῦ ἀφέντης κληρονόμος
 εἰς ὅσα γὰρ ἐκέρδισε ὁ ἀφέντης καὶ πατὴρ μας,
 μὲ βίαν καὶ μόχθον δυνατὸν, τὸ ξεύρουσιν οἱ πάντες.
 Λοιπὸν, ἀδελφέ μου ἀγαπητέ, ἐγὼ εἶχα εἰς τὸν νοῦν μου
 νὰ οἰκοδομήσω ἐκκλησίαν, νὰ ποιήσω μοναστήρι,
 νὰ βάλω τὸ ἅγιον λείψανον τοῦ ἀφέντου τοῦ πατρός μας,
 κι οὐδὲν τὸ ἐκατευόδωσα ἀπὸ τὲς ἁμαρτίες μου.
 Διὰ τοῦτο σὲ παρακαλῶ, ἀξιῶνω καὶ φορτώνω,
 ἀφῶν οὐδὲν ἠμπόρεσα νὰ τὸ κατευοδώσω,
 ποιήσέ το, ἀδελφούτσικε, νὰ ἔχῃς τὴν εὐχὴν του,
 ἐκεῖνου τοῦ πολυπαθῆ τοῦ ἀφέντη καὶ πατρός μας·
 κι ἄς βάλουσιν τὸ λείψανον ἐκεῖσε εἰς τὸ κιβοῦριν
 κι ἀπαύτου πάλε ἄς βάλουσιν πλησίον τὸ ἐδικόν μου.
 Καὶ διόρθωσε, καλὲ ἀδελφέ, νὰ ἔχῃ τὸ μοναστήρι,
 ψάλτες γὰρ καὶ λειτουργοὺς, νὰ ἔχουν τὴν ζωὴν τους,
 διὰ νὰ μᾶς μνημονεύουσιν εἰς αἰῶνας αἰώνων.
 Καὶ μετὰ τοῦτο ἀδελφέ, λέγω καὶ συμβουλεύω,
 νὰ ἐπάρῃς γὰρ γυναῖκα σου νὰ ἔνι ὁμόζυγὴ σου,
 ὅπως νὰ ποίσης μετ' αὐτὴν τέκνα καὶ κληρονόμους
 διὰ νὰ κληρονομήσουσιν τὸν κόπον τοῦ πατρός μας».
 Ἀφότου γὰρ ἐδιόρθωσεν ὁ πρίγκιπας Ντζεφρόης
 τὰ πάντα ὅλα ὅπου ἔπρεπεν ὡς φρόνιμος διορθώσει,

Ο ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ ΒΙΛΛΑΡΔΟΥΪΝΟΣ ΑΝΑΚΗΡΥΣΣΕΤΑΙ ΠΡΙΓΚΙΨ

τὸ πνεῦμα του ἐπαρέδωκεν, κι ἀπῆραν το οἱ ἀγγέλοι·
 κι ὅσοι τὸ ἀκούετε, λέγετε· Θεὸς τοῦ συμπαθήσῃ.
 [189] Ἐνταῦτα γὰρ οἱ ἀρχιερεῖς κ' οἱ φλαμουριάροι ὄλοι
 ἐστέψασιν διὰ πρίγκιπα ἐκεῖνον τὸν Γυλιάμο,
 τὸν ἀδελφὸν τοῦ πρίγκιπος ἐκεῖνου τοῦ Ντζεφρόη.
 ὅστις καὶ γὰρ ἐξέβηκεν ἄνθρωπος ἐπιδέξιος,
 φρόνιμος καὶ κοπιαστὴς εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους,
 ὅπου νὰ ἐγεννήθησαν εἰς μέρη Ρωμανίας.

καὶ ἦτον καὶ φιλόανθρωπος, οἱ πάντες τὸν ἀγαποῦσαν.
 Κι ἀφότου ἐπαράλαβε τὴν ἀφεντίαν τοῦ τόπου,
 ἠΐρεν ὅτι ἐκρατούσασιν ἀκόμη οἱ Ρωμαῖοι
 τὸ κάστρον τῆς Μονοβασίας κ' ἐκεῖνο τῆς Κορίνθου,
 ὡσαύτως γὰρ τοῦ Ἀναπλίου ποῦ ἔνι πλησίον τοῦ Ἄργου,
 τὰ ὅποια κάστρον εἶχασιν τοὺς πρώτους γὰρ λιμνῶνες,
 ὅπου ἔρχονταν τὰ πλευτικά τοῦ βασιλέως Ρωμαίων,
 κ' ἠφέρνασιν σωτάρχισιν κι ἀνθρώπους τῶν ἀρμάτων.
 [190] Ἴδὼν ἐτοῦτο ὁ πρίγκιπας μεγάλως τὸ ἐβαρύνθη,
 λέγας γὰρ ὅτι ἐὰν οὐδὲν ἔχη τὰ κάστρον ἐκεῖνα,
 οὐδὲν πρέπει νὰ τὸν λαλοῦν πρίγκιπα τοῦ Μορέως.
 Ἐν τούτῳ ἀτός του ἐσκόπησεν ὡς φρόνιμος ὅπου ἦτον,
 κ' ἐζήτησεν κι ἀλλῶν βουλὴν κ' ἰσιάστησαν μετ' αὐτον·
 ὅτι ἂν οὐκ ἔχη πλευτικά τὴν θάλασσαν κρατήσῃ,
 νὰ μὴ ἔρχεται σωτάρχισις εἰς τὰ εἰρημένα κάστρον,

ΕΠΙΖΗΤΕΙ ΤΗΝ ΟΛΟΣΧΕΡΗ ΚΑΤΟΧΗΝ ΤΟΥ ΜΟΡΕΩΣ

ποτὲ οὐ κυριεύσει τα οὐδὲ κερδίσει τὰ ἔχει.
 Μαντατοφόρους ἔστειλεν στὸν δοῦκαν Βενετίας
 κ' ἰσιάστησαν μὲ τὸ Κουμοῦ εἰς τέτοιες συμφωνίες·
 τοῦ νὰ τοῦ δώσῃ τὸ Κουμοῦ ἕως ὅτου νὰ κερδίσῃ
 τὸ κάστρον τῆς Μονοβασίας κ' ἐκεῖνο τὸ Ἀνάπλι,
 τέσσαρα κάτεργα καλὰ μὲ τὴν ἀρμάτωσίν τους·
 κ' ἐκεῖνος νὰ δώσῃ τοῦ Κουμοῦ τὸ κάστρον τῆς Κορώνης
 μὲ τὰ χωρία, περιοχὴν ὁμοῦ μὲ τὴν Μεθώνην,
 νὰ τὰ ἔχη εἰς κληρονομίαν τὸ Κουμοῦ τῆς Βενετίας·
 κι ἀπαύτου γὰρ καὶ ἔμπροσθεν κερδίζοντα τὰ κάστρον,
 νὰ δίδῃ πάντα ἢ Βενετία διὰ φύλαξιν τοῦ τόπου
 κάτεργα δύο καὶ μοναχά, νὰ ἔχουσι τὸν λαόν τους·
 κι ὁ πρίγκιπας νὰ ἐκπληρῇ τὴν ἔξοδόν τους ὄλην,
 τὸ λέγουσιν πανάτικα, ἄνευ τῆς ρόγας μόνης.
 [191] Καὶ οὕτως ὡσὰν ἐδιόρθωσεν ὁ πρίγκιπας ἐτοῦτο,
 ἐδιόρθωσε τοῦ νὰ γενῆ τὸ σέντζιον τῆς Κορίνθου.
 Ἐνταῦτα ὀρίζει, γράφουσιν τῶν Ἀθηνῶν τοῦ ἀφέντου,
 Μέγαν Κύρην τὸν ἔλεγαν ἐκεῖνον τὸν ἀφέντην,
 ν' ἀπέρχεται εἰς βοήθειαν στὸ σέντζο τῆς Κορίνθου.
 Ἀπαύτου γὰρ ἀπέστειλεν στὸν δοῦκα τῆς Νηξίας,
 στοὺς τρεῖς ἀφέντες τοῦ Εὐριπου κ' εἰς ὅλους τῶν νησιῶν,
 νὰ ἔλθουν μετὰ δύναμης ἀρμάτων καὶ φουσσάτων·
 κι ἀφότου ἀπεσώσασιν ἐκεῖσε εἰς τὰ φουσσάτα,

ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ ΒΙΛΛΑΡΔΟΥΪΝΟΣ ΠΡΙΓΚΗΨ

ἐδιόρθωσεν, ὁ πρίγκιπας τὸν παρακαθισμὸν τους.

[192] Λοιπόν, διατὶ ἔνι τὸ βουνὶ τοῦ κάστρου τῆς Κορίνθου
πλατὺ καὶ μέγα, φοβερὸν, κι ἀπάνω ἔνι τὸ κάστρον,
εὐρίσκεται πρὸς μεσημβρίαν τοῦ ἐκεινοῦ τοῦ κάστρου
ὁκάτι ἓνα βουνόπουλον, τραχῶνι γὰρ με σπήλαιον.

Κι ὀρίζει ἐνταῦτα ὁ πρίγκιπας κι ἀπάνω ἔχτισε κάστρον,
Μοῦντ' Ἐσκουβὲ τὸ ὠνόμασαν, οὕτως τὸ κράζουν πάλε·
κι ἀπὸ τὴν ἄλλην γὰρ μερέαν, τὸ λέγουσιν πρὸς ἄρκτον,
ὁ Μέγας Κύρης ἔποικεν κάστρο ἐδικό του ἐκεῖσε.
Ἐβάλασιν σωτάρχισιν, σκουταροτζαγρατόρους.

[193] Καὶ τόσα τοὺς ἐστένεψαν τοὺς Κορινθαίους
ἐνταῦτα,

ὅτι ποσῶς οὐκ εἶχαν ἀπάδειαν ξύλο κανὲν νὰ ἐμπάσουν,
οὐδὲ σωτάρχιση καμμία νὰ τοὺς ἐμπῆ ποθόθεν·

μόνι τὸ ὕδωρ τὸ πολὺ τῶν βρύσων καὶ πηγάδων,
ὅπου εἶναι ἀπάνω στὸ βουνὶ ἀπέσω εἰς τὸ κάστρον,
αὐτόνο εἶχασιν πολὺ, καὶ ποῖος νὰ τοὺς τὸ ἐπάρη.

[194] Λοιπόν, ἂν ἤθελα λεπτῶς νὰ σὲ τὰ ἔγραψα ὅλα

ΕΠΙΖΗΤΕΙ ΤΗΝ ΟΛΟΣΧΕΡΗ ΚΑΤΟΧΗΝ ΤΟΥ ΜΟΡΕΩΣ

ὅσα καὶ γὰρ ἐγένησαν στὸ σέντζο τῆς Κορίνθου,
πολλὰ ἠθέλαν βαρεθῆ ἐκεῖνοι ὅπου τὸ ἀκοῦσιν.

Ἀλλὰ ἐκ τὴν στένεψιν τὴν πολλὴν ποῦ εἶδαν ἐκεῖνοι οἱ
ἀπέσω,

ὅτι ποθὲν οὐκ ἠμποροῦν νὰ ἔχουσι βοήθειαν,
ἔπεσαν εἰς συμβίβασιν κ' ἐδώκασιν τὸ κάστρον,
μεθ' ὄρκου γὰρ καὶ συμφωνίας, νὰ ἔχουν τὲς προνοῖες τους,
καθὼς κ' οἱ ἕτεροι Ρωμαῖοι τοῦ πριγκιπάτου ὄλου.

[195] Ἀφότου γὰρ ἐκέρδισεν ὁ πρίγκιπας Γυλιάμος
τὸ κάστρον τὸ βασιλικόν, ἐκεῖνο τῆς Κορίνθου,
ὄρισε καὶ ἐβάλασιν σωτάρχισιν μεγάλην
ἀπὸ λαοῦ καὶ ἄρματα, ὡς ἔπρεπεν κι ἀρμόζει.

Κ' ἐνταῦτα κράζει πρότερον ἀρχὴ τοῦ Μέγαν Κύρην,
καὶ μετὰ ταῦτα ἅπαντας, ὅλους τοὺς κεφαλᾶδες,
καὶ οὕτως εἶπε πρὸς αὐτοὺς μετὰ μεγάλης γνώμης.
«Συντρόφοι, φίλοι κι ἀδελφοί, πρέπει νὰ εὐχαριστοῦμεν
πρῶτα τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ, δεύτερον τῆς Θεοτόκου,
τὴν χάριν, τὴν μᾶς ἔδωκε κ' ἔχομεν κερδεμένον
τὸ κάλλιον μέρος τοῦ Μορέως, ὀλίγον γὰρ μᾶς λείπει·
τὸ κάστρον γὰρ τοῦ Ἀναπλίου καὶ τῆς Μονοβασίας,
αὐτὰ τὰ δύο μᾶς λείπουσιν καὶ λέγω, ὅτι, ἂν σᾶς φαίνη,
ἐδῶ ποῦ εὐρίσκεστε ἐνομοῦ, ἃς ἔχομεν συντύχει,
βουλὴ ἃς ἔχομε ἀμφοτέροι με τί τρόπον καὶ στράταν
νὰ πολεμήσωμεν καὶ αὐτὰ νὰ τὰ ἔχομεν κερδίσει».

[196] Ἐν τούτῳ οἱ φρονημώτεροι εἶπαν καὶ ἀφιρῶσαν·

»Ὅτι ἀφότου εὐρίσκονται ἀμφοτέρα τὰ κάστρη
εἰς ἀκρωτήριν τοῦ γιαλοῦ καὶ ἔχουσιν λιμῶνα,
πρέπει νὰ τὰ σεντζίσωμεν τῆς γῆς καὶ τῆς θαλάσσης».
[197] Ἐνταῦτα καθεζόμενοι εἰς τὴν βουλὴν ἐκείνην,
μαντάτα ἠφέρασιν ἐκεῖ τοῦ πρίγκιπα Γυλιάμου,
οἱ ἀποκρισάροι ἐστράφησαν ἀπὸ τὴν Βενετίαν
κ' ἠφέρασιν τὲς συμφωνίες, οὕτως ὡσὰν ἐζήτει
ὁ πρίγκιπας ὀλοστινῶς, ὡς ἤθελεν κι ἀγάπα.

ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ ΒΙΛΛΑΡΔΟΥΪΝΟΣ ΠΡΙΓΚΗΨ

τὰ κάτεργα τὰ τέσσαρα ἦλθαν εἰς τὴν Κορώνην.
Τὸ ἀκούσει το ὁ πρίγκιπας, μεγάλως γὰρ τὸ ἐχάρη,
ὡσαύτως τὸ ἀποδέχτησαν κ' οἱ κεφαλαῖδες ὄλοι.
Μὲ τὴν βουλὴν ὁ πρίγκιπας κράζει τοὺς Βενετικούς
ἐκείνους ὅπου ἠφέρασιν τὲς συμφωνίες ἐκεῖνες.
Καβαλλάρην ἀπέστειλεν ἐκεῖσε εἰς τὴν Κορώνην·
τὸ κάστρον ἐπαράδωκεν νὰ τὸ ἔχουν οἱ Βενετικοί
μὲ ὅλην τὴν διακράτησιν μέχρι κρατεῖ ἡ Μεθώνη·
ὅσα χωρία κι ἂν ἦσασιν τὰ ἐκράτει ἐτότε ἡ κούρτη,
νὰ τὰ ἔχη καὶ νομεύεται τῆς Βενετίας ὁ δοῦκας,
ἄνευ τῶν τόπων καὶ προνοιῶν, τὰ ἔχουν οἱ προνοιατόροι.
[198] Κι ἀφότου ἐπαράλαβαν ἐτότε οἱ Βενετικοί
τὸ κάστρον, τὴν περιοχὴν, τὰ μέρη τῆς Κορώνης,
ἀπήλθασιν τὰ κάτεργα ὀλόρθη εἰς τὸ Ἀνάπλι·
τὸ κάστρον ἐσεντζίσασιν ἐκ μέρους τῆς θαλάσσης,
κι ὁ πρίγκιπας ἐκ τὴν στερεὰν μὲ τὰ φουσσᾶτα του ὄλα.
Τὸ καλοκαῖρι ἐπέρασεν, ὁ χειμῶνας εἰσῆλθεν,
κάκεϊσε ἐξεχειμάσασιν τῆς γῆς καὶ τῆς θαλάσσης.
Κι ὡς ἦλθε ὁ δεύτερος καιρός, ἦλθε τὸ καλοκαῖριν,
κ' εἶδαν τὸ κάστρον τοῦ Ἀναπλίου τὸ πῶς ἐνὶ κλεισμένον
κι οὐκ εἶχαν τίποτε ποσῶς καμμίαν βοήθειαν νὰ ἔλθῃ,
ἐποίησαν συμβίβασιν κ' ἐδώκασιν τὸ κάστρον.
Τὸ Ἀνάπλι γὰρ εὐρίσκετον κάστρον εἰς δύο τραχώνια.

ΕΠΙΖΗΤΕΙ ΤΗΝ ΟΛΟΣΣΧΕΡΗ ΚΑΤΟΧΗΝ ΤΟΥ ΜΟΡΕΩΣ

[199] Ἐν τούτῳ ἐσυμβιβάστησαν νὰ δώσουσιν τὸ πρῶτον.
καὶ τὸ ἄλλο τὸ ἀχαμνότερον νὰ τὸ κρατοῦν οἱ Ρωμαῖοι·
μεθ' ὄρκου καὶ προστάγματα τὲς συμφωνίες ἐποῖκαν.
[200] Κι ἀφότου ἐπαράλαβεν ὁ πρίγκιπας τὸ Ἀνάπλι,
μὲ προθυμίαν τὸ ἐχάρισεν τότε τὸν Μέγαν Κύρην,
νὰ τὸ ἔχη εἰς κληρονομίαν ἐκεῖνο καὶ τὸ Ἄργος.
Τὴν χάριν, ὅπου ἐχάρισεν ὁ πρίγκιπας, τὸ Ἀνάπλι
κ' εἶθ' οὕτως τὸ Ἄργος ἐνομοῦ τότε τὸν Μέγαν Κύρην,
ἦτον διὰ τὴν συνδρομὴν ὅπου ἔποικεν ἐτότε
ὁ Μέγας Κύρης, σὲ λαλῶ, στὸ πιάσμα τῆς Κορίνθου,
ὡσαύτως διατὸ ἀπάντεχεν ὁ πρίγκιπας μετ' αὐτόν

νὰ τοῦ βοηθήσῃ εἰς τὸν πιασμὸν κάστρου Μονοβασίας.
 [201] Λοιπὸν, ἀφότου ἐπιάσασιν τὸ κάστρον τοῦ
 Ἀναπλίου,
 ὁ πρίγκιπας ἐδιάβηκεν μετὰ τὸν Μέγαν Κύρην·
 κὶ ἀπέκει ἀπεχωρίστησαν, κ' ἐδιάβη ὁ Μέγας Κύρης
 ὀλόρθα ἐκεῖ στήν χώραν του, τὴν λέγουσιν γὰρ Θήβαν,
 κὶ ὁ πρίγκιπας ἐδιάβηκεν στὰ μέρη τοῦ Μορέως.
 [202] Κὶ ἀφότου ἐπέρασε ὁ καιρὸς, τὸν λέγουσιν
 χειμῶνα,
 μαντατοφόρους ἔστειλεν ὁ πρίγκιπα Γυλιάμος·
 καὶ γράφει καὶ παρακαλεῖ πρῶτα τὸν Μέγαν Κύρην,
 τοὺς τρεῖς ἀφέντες τοῦ Εὐριπου, τὸν δοῦκαν τῆς Νηξίας,
 καὶ ὄλους γὰρ τοὺς ἕτερου ἀφέντες τῶν νησιῶν,
 τὸν κόντον τῆς Κεφαλλονίας κὶ ὄλους τοὺς κεφαλαῖδες
 τοῦ πριγκιπάτου τοῦ Μορέως, μικροὺς τε καὶ μεγάλους,
 νὰ ἔρχωνται μὲ ἄρματα, μὲ σωταρχία μεγάλην·
 στὸ κάστρον τῆς Μονοβασίας βούλεται νὰ ἀπέλθῃ·
 διατὸ ἔνι ἀπολέμητον, παρακαθίσει τὸ ἔχει
 τῆς γῆς γὰρ καὶ τῆς θάλασσης, βούλεται νὰ ἔχη βάλλει
 φύλαξιν, παρακαθισμὸν ἕως οὔ νὰ τὸ ἔχη ἐπάρει.

ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ ΒΙΛΛΑΡΔΟΥΪΝΟΣ ΠΡΙΓΚΗΨ ΜΟΡΕΩΣ

Κὶ ἀφότου ἄνοιξε ὁ καιρὸς ἀπὸ τὸν μάρτιον μῆναν,
 καταπαντόθεν ἦλθασιν ἐκεῖνα τὰ φουσσᾶτα·
 εἰς τὰ λιβάδια τοῦ Νικλίου, ἐκεῖσε εἰς τοὺς κάμπους
 ἐγένετον ἡ σώρεψις ἐκείνων τῶν φουσσάτων,
 κὶ ἀπέκει ὀλόρθα ἐδιάβησαν εἰς τὴν Μονοβασίαν.
 [203] Τὰ κάτεργα τὰ τέσσαρα ἦλθαν τῶν Βενετῶν
 κ' ἐστήκαν ἀπὸ τὸν αἰγιαλόν, τὴν θάλασσαν ἐπιάσαν·
 ἐδιόρθωσεν ὁ πρίγκιπας τὸν παρακαθισμὸν του·
 μὲ τέτοιον τρόπον κὶ ἀφορμὴν τὴν ἐπαρακαθίσαν
 ἐτότε τὴν Μονοβασίαν, ὡς τὸ κλουβὶ τὸ ἀηδόνη.
 Ἐκεῖνοι τῆς Μονοβασίας ὅπου ἔξευραν τὸ κάστρον,
 ὅτι ἔρχετον ὁ πρίγκιπας νὰ τοὺς παρακαθίσει,
 ἐποῖκαν τὴν σωτάρχειον τους πρὸς τὴν οὐσίαν ὅπου εἶχαν,
 καὶ εἰς ψῆφον οὐκ εἶχασιν τὰ φράγκικα φουσσᾶτα,
 ἔχοντα γὰρ τὸν λογισμὸν μικρόν, νὰ ἔχουσιν ἀργήσει
 ἐκεῖ εἰς τὸν παρακαθισμὸν ὅπου τοὺς ἐποιῆσαν.
 [204] Ὁ πρίγκιπας γὰρ ἐβλέποντας τὴν τόση
 ἀλαζονείαν,
 ἀπὸ χολῆς του καὶ θυμοῦ ὤμοσε εἰς τὸ σπαθὶ του,
 ποτέ του ἀπέκει μὴ διαβῆ ἕως οὔ τὸ κάστρο ἐπάρη.
 Τὰ τριπουτσέτα ὤρισεν κ' ἐστήσασιν κἂν τρία.
 κ' ἐρρίχτασιν ἀδιάλειπα, ἡμέραν γὰρ καὶ νύχτα·
 τὰ ὀσπίτια ἐγαλάσασιν κὶ ἀνθρώπους ἐφονέψαν.
 Τί νὰ σὲ λέγω τὰ πολλὰ καὶ πότε νὰ τὰ γράφω,
 τὰ ὅσα ἐποίησε ὁ πρίγκιπας εἰς τὴν Μονοβασίαν,

ΠΟΛΙΟΡΚΙΑ ΚΑΙ ΠΑΡΑΔΟΣΙΣ ΤΗΣ ΜΟΝΕΜΒΑΣΙΑΣ

καὶ πάλε πῶς ἐδιάγασιν οἱ Μονοβασιῶτες;
 ἀλλὰ διὰ συντομώτερον καὶ νὰ σᾶς τὸ κοντέψω,
 καθὼς τὸν ὄρκον ἔποικεν ὁ πρίγκιπας ἐτότε,
 ὅτι ποτέ του οὐ μὴ ἀπελθοῦν ἐκ τῆν Μονοβασίαν
 ἕως οὔ νὰ ἐπάρῃ τὸ βουνί, ὡσαύτως καὶ τὸ κάστρον.
 [205] Ἐν τούτῳ ἀργήσασιν ἐκεῖ τρεῖς χρόνους γὰρ καὶ πλέον·
 ἐκεῖνοι τῆς Μονοβασίας, οὐκ εἶχαν τί νὰ φάγουν,
 ἐφάγασιν τοὺς ποντικούς ὁμοίως καὶ τὰ κατσία·
 οὐκ εἶχαν πλέον τὸ τί νὰ φάουν, μόνον καὶ τὰ κορμιά τους.
 Κι ὡς εἶδαν τὴν στενοχωρίαν, τὸν θάνατον ἐμπρὸς τους,
 βουλὴν ἀπῆραν ἐνομοῦ τοῦ νὰ ἔχουν προσκυνήσει.
 Συμβίβασιν ἐζήτησαν τοῦ πρίγκιπα Γυλιάμου·
 νὰ εἶναι πάντοτε ἀυτοῦ μὲ τὴν κληρονομίαν τους
 Φράγκοι ἐγκουσατοὶ ἐνομοῦ μετὰ τὰ πράγματά τους,
 νὰ μὴ χρεωστοῦσιν δούλεψιν ἄνευ τὰ πλεντικά τους,
 ἔχοντα γὰρ τὴν ρόγαν τους καὶ τὴν φιλοτιμίαν τους.
 Ὁ πρίγκιπας τοὺς ἔποικεν ἐγράφως βουλλωμένες
 τὲς συμφωνίες κ' ὑπόθεσες ὅπου τοῦ ἐζητήσαν·
 καὶ ὅσον ἐπαράλαβαν τὰ ὄρκωμοτικά τους,
 τρεῖς ἄρχοντες ἀπ' ἐκείνους ἀπῆραν τὰ κλειδιά
 τοῦ κάστρου τῆς Μονοβασίας, τοῦ πρίγκιπος τὰ ἠφέραν·
 ὁ ἕνας ἦτον Μαιωνᾶς, ὁ ἄλλος Δαιμονογιάννης,
 ὁ τρίτος ἦτον Σοφιανός, οὕτως τὸν ὠνομάζαν.
 Αὐτὲς ἦσαν οἱ τρεῖς γενεές κ' οἱ εὐγενικώτεροί τους
 ὅπου ἦσαν στὴν Μονοβασίαν κ' εἶναι ἀκόμη ἐκεῖσε·
 τὸν πρίγκιπαν ἐπροσκύνησαν, καλὰ τοὺς ἀποδέχτη
 ὡς φρόνμιος, διακριτικὸς ὅπου ἦτον εἰς τοὺς πάντας·
 γλυκία τοὺς ἀναδέχτηκεν, μετὰ τιμῆς μεγάλης,
 εὐεργεσίαν τοὺς ἔποικεν ἄλογα καὶ φαρία,
 καὶ ροῦχα γὰρ ὀλόχρυσα, σκαρελέτα μετὰ ἐκεῖνα,

ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ ΒΙΛΛΑΡΔΟΥΪΝΟΣ ΠΡΙΓΚΗΨ ΜΟΡΕΩΣ

ἐπρόνοιασέ τους ἀλλὰ δὴ στὰ μέρη τῶν Βατίκων.
 Κι ἀφότου ἐπαράλαβεν ὁ πρίγκιπας Γυλιάμος
 τὸ κάστρον τῆς Μονοβασίας, τὸ ἐξάκουστον ἐκεῖνο,
 σωτάρχειον ἔβαλεν πολλήν, ἀνθρώπους τῶν ἀρμάτων,
 καὶ ἄρματα καὶ διοικήσες, ὡς ἔπρεπε νὰ ἔχη.
 Ἀκούσων γὰρ τὰ ἐξέχωρα, τὰ μέρη τῶν Βατίκων,
 κ' ἐκεῖνοι ἀπὸ τὴν Τσακωνίαν ποῦ ἦσαν ροβολεμένοι,
 ὅτι αὐτὴ ἐπροσκύνησε τὸν πρίγκιπα Γυλιάμον,
 ὀλοδρομαίως ἐρχόντησαν κ' ἐπροσκυνούσανέ τον·
 κι ὁ πρίγκιπας, ὡς φρόνμιος, ὅλους τοὺς ἐχαιρέτα,
 γλυκία τοὺς ἀναδέχeton πρὸς τὴν οὐσίαν ὅπου εἶχαν.
 Καὶ ὅσον ἐκατέστησεν ὁ πρίγκιπας Γυλιάμος
 τὸ κάστρον τῆς Μονοβασίας καὶ τὰ τῶν περιχώρων,

ᾠρισεν κι ἀπηλόγιασαν ὅλα του τὰ φουσσαῖτα,
 ὠσαύτως καὶ τὰ κάτεργα ποῦ ἦσαν τῆς Βενετίας,
 καὶ μετὰ ταῦτα ἐστράφηκεν στὴν Λακοδαίμονίαν.
 Τοὺς κεφαλᾶδες ἔκραξε βουλήν νὰ τοῦ ἔχουν δώσει,
 κ' ἐκεῖνοι τοῦ ἀπεκρίθησαν κ' ἐσυμβούλεψανέ τον,
 διατὶ ἐκοπίασαν πολλὰ τῆς γῆς καὶ τῆς θαλάσσης,
 - χρόνους τρεῖς ὅπου ἐστάθησαν εἰς τὴν Μονοβασίαν -
 νὰ ἔχουσιν ἀπηλογίαν μικροὶ τε καὶ μεγάλοι,
 νὰ ἀπέρχονται εἰς τὰ ὀσπίτια τους διὰ νὰ καλοπαθήσουν.
 κι ὁ πρίγκιπας μετ' ἐκείνους ὅπου ἦσαν φαμελία του,
 νὰ εἶναι στὴν Λακοδαίμονίαν, νὰ ἔχη ἐξεχειμάσει.
 Ἐνταῦτα ἐμισσέψασιν μικροὶ τε καὶ μεγάλοι
 κ' ἐνέμεινεν ὁ πρίγκιπας, ὡσὰν σὲ τὸ ἀφηγοῦμαι,
 κι οὕτως ἐκαβαλλίκευεν μετὰ τὴν φαμελίαν του,
 καὶ ἐπερπάτει ἐκ τὰ χωρία τοῦ μέρου τῆς Μονοβασίας,
 στὸ Ἔλεος κ' εἰς τὸν Πασσαβᾶν κ' εἰς τοὺς ἐκεῖσε τόπους·
 μετὰ χαρᾶς ἀπέρχετον κι ἀπέρνα τὸν καιρόν του.

ΚΤΙΖΕΙ ΤΟ ΚΑΣΤΡΟΝ ΤΟΥ ΜΥΣΤΡΑ

Κι ὅσον ἐγύρευεν καλά τὰ μέρη ἐκεῖνα ὅλα,
 ἠῦρεν βουνὶ παράξενον, ἀπόκομμα εἰς ὄρος,
 ἀπάνω τῆς Λακοδαίμονίας κανένα μίλιν πλέον.
 Διατὶ τοῦ ἄρεσεν πολλὰ νὰ ποιήσῃ δυναμάριν,
 ᾠρισε ἀπέξω στὸ βουνὶ κ' ἐχτίσαν ἓνα κάστρον,
 καὶ Μυζηθρᾶν τ' ὠνόμασεν, διατὶ τὸ ἐκράζαν οὕτως·
 λαμπρὸν κάστρον τὸ ἔποικεν καὶ μέγα δυναμάριν.
 Λοιπόν, διατὶ τὸν εἶπασιν οἱ ἄνθρωποι τοῦ τόπου,
 ὅτι ὁ ζυγὸς τῶν Μελιγῶν ἔνι γὰρ δρόγγος μέγας
 κ' ἔχει κλεισοῦρες δυνατὲς καὶ χῶρες γὰρ μεγάλες,
 ἀνθρώπους ἀλαζονικοὺς κι οὐ σέβονται ἀφέντην·
 ἐκατασκόπησεν πολλὰ τὸ πῶς νὰ τοὺς κυριέψῃ.
 Ἐν τούτῳ εἶπεν πρὸς αὐτὸν καὶ ἡ βουλή ὅπου εἶχεν,
 ὅτι, ἀφότου ἐγένετον τοῦ Μυζηθρᾶ τὸ κάστρον,
 καὶ ἔνι ἀπάνω εἰς τὸν ζυγόν, τοῦ Μελιγοῦ τὸν δρόγγον,
 νὰ ποιήσῃ κι ἄλλον γύρωθεν ἐκείνων τῶν βουνίων,
 ὅπως νὰ κυριέψουσιν ἐκείνους γὰρ τοὺς τόπους.
 Ἐν τούτῳ ἐκαβαλλίκευεν ὁ πρίγκιπας ἀτός του,
 καθὼς τὸν ἐσυμβούλεψαν οἱ ἄνθρωποι τοῦ τόπου,

ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ ΒΙΛΛΑΡΔΟΥΪΝΟΣ ΠΡΙΓΚΗΨ ΜΟΡΕΩΣ

κ' ἐπέρασε τὸν Πασσαβᾶν κ' ἐδιάβη εἰς τὴν Μάϊνην·
 ἐκεῖ ἠῦρεν σπήλαιον φοβερόν εἰς ἀκριοτήρι ἀπάνω.
 Διατὶ τοῦ ἄρεσεν πολλὰ, ἐποίησεν ἓνα κάστρον
 καὶ Μάϊνην τὸ ὠνόμασε, οὕτως τὸ λέγουν πάλιν.
 Κι ὡσὰν εἶδαν οἱ ἄρχοντες κ' οἱ ἀρχηγοὶ τοῦ δρόγγου
 τὸ πῶς οἱ Φράγκοι ἐποίησασιν ἐκεῖνα τὰ δύο κάστρη,

ΚΤΙΖΕΙ ΤΟ ΚΑΣΤΡΟΝ ΤΗΣ ΜΑΪΝΗΣ

βουλὴν ἐπῆραν ἔνομοῦ τὸ πῶς νὰ θέλουν διάξει.
 Ἐν τούτῳ ἐλέγαν οἱ ἀρχηγοὶ ὅπου εἶχαν καὶ τὸ
 πλοῦτος,
 ὅτι νὰ στήκουν ἀφρὰ παρὰ νὰ δουλωθοῦσιν.
 Οἱ δέ, τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ καὶ τὸ κοινὸν τὸ ὄλον,
 εἶπαν κι ἐδώκασιν βουλὴν τοῦ νὰ ἔχουν προσκυνήσει,
 μόνι νὰ ἔχουσιν τιμὴν, δεσποτικὰ μὴ κάμουν,
 ὡσὰν νὰ κάμνουν τὰ χωρία ὅπου εἶναι εἰς τοὺς κάμπους·
 «ἐπεὶν ἀφῶν ἐγένισαν αὐτὰ τὰ δύο κάστροι,
 κι οὐδὲν ἀπάδειαν ἔχομεν, ὡσὰν μᾶς ἀποκλείσουν,
 εἰς κάμπους κατεβαίνωμεν, νὰ κάμνωμεν νὰ ζοῦμεν,
 οὐδὲν ἔχομε δύναμιν νὰ ζοῦμε εἰς τὰ ὄρη».
 Ἰδόντα γὰρ οἱ ἄρχοντες κι ὁ ἀρχηγὸς τοῦ δρόγγου
 πῶς τὸ κοινὸν ἠθέλασιν τοῦ νὰ ἔχουν προσκυνήσει,
 οὐκ εἶχασιν τὸ ποιήσει ἀλλέως, κ' ἐπέσασιν εἰς δρόμον.
 [205] Μαντατοφόρους ἔστειλαν στὸν πρίγκιπα
 Γυλιάμον,
 συμβίβασιν ἐζήτησαν τοῦ νὰ ἔχουσιν ἐγκούσιον,
 τέλος οὔτε δεσποτικὸν νὰ ποιήσουσι ποτέ τους,
 καθὼς οὐδὲν τὸ ἔποικαν ποτέ τους οἱ γονεῖς τους·
 προσκύνημα νὰ δίδουσιν, δουλείαν τῶν ἀρμάτων,
 ὡσπερ τὸ ἐπολεμούσασιν ὁμοίως τοῦ βασιλέως.
 Τὲς συμφωνίες ἐστερέωσεν ὁ πρίγκιπα Γυλιάμος,
 ἐγράψως τοὺς τὲς ἔποικεν μὲ κρεμαστὲς τὲς βουῖλες.
 [207] Κι ἀφότου ἐπροσκύνησεν τοῦ Μελιγοῦ ὁ δρόγγος,
 τινὲς ἀπ' αὐτοὺς εἶπασιν τοῦ πρίγκιπα Γυλιάμου,

ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ ΒΙΛΛΑΡΔΟΥΪΝΟΣ ΠΡΙΓΚΗΨ ΜΟΡΕΩΣ

ὅτι ἂν θέλῃ νὰ ἔχῃ τὸν ζυγὸν ὄλον στὸ θέλημάν του,
 νὰ ποιήσῃ κάστρο εἰς τὸν αἰγιαλὸν πλησίον τῆς Γιστέρνας.
 Κι ὁ πρίγκιπας τοῦ ἐπίστεψεν ἐκείνου ὅπου τὸ εἶπεν·
 ὤρισε γὰρ κ' ἐχτίσαν το καὶ Λεῦτρο τὸ ὠνομάσαν.
 Κι ἀφότου γὰρ ἐχτίστησαν τὰ κάστροι ὅπου σὲ εἶπα,

ΚΤΙΖΕΙ ΤΟ ΚΑΣΤΡΟ ΤΟΥ ΛΕΥΤΡΟΥ

τὸ Λεῦτρον γὰρ κι ὁ Μυζηθρᾶς καὶ τῆς παλαιᾶς
 Μαΐνης,
 ἐδούλωσε τὰ Σκλάβικα κ' εἶχεν τα εἰς θέλημάν του,
 καὶ περιεπάτει, ἐχαίρετον ἀπὸ ὄλον τὸ πριγκιπᾶτο,
 ὡσὰν τὸ ἐκατακύριεψεν καὶ ἀφεντέψε το ὄλον.
 [208] Ἐν τούτῳ θέλω ἀπὸ τοῦ νῦν νὰ πάψω καὶ νὰ λέγω
 περὶ τοῦ πρίγκιπα Ἀχαΐας ἐκείνου τοῦ Γυλιάμου,
 καὶ θέλω νὰ σὲ ἀφηγηθῶ περὶ τοῦ βασιλέως
 κῦρ Θεοδώρου τοῦ Λάσκαρη, τοῦ βασιλέως Ρωμαίων,
 ὅπου ἦτον στὴν Ἀνατολὴν τοὺς χρόνους γὰρ ἐκείνους,

διατι στήν Πόλιν εὐρίσκετον φράγκος γάρ βασιλέας
καὶ Παντουῆν τὸν ἔλεγαν, οὕτως τὸν ὠνομάζαν.

ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ ΒΙΛΛΑΡΔΟΥΪΝΟΣ ΠΡΙΓΚΗΨ ΜΟΡΕΩΣ

[209] Καθὼς ἀκούσετε ἐδῶ ὀπίσω εἰς τὸ βιβλίον,
τὸ πῶς ἐκείνους τοὺς καιροὺς ὅπου ἦτον βασιλέας
κὺρ Θεόδωρος ὁ Λάσκαρης εἰς τοὺς Ρωμαίους ἀπάνω·
καὶ ἦλθε τὸν ὁ θάνατος κι ἀφῆκεν τὸν υἱόν του,
ὅπου ἦτο ἀνήλικον παιδί, νὰ τὸ ἀναθρέφῃ ἐκεῖνος,
κὺρ Μιχαήλ τὸν ἔλεγαν, ὁ μέγας Παλαιολόγος,
διατι ἦτον ὁ πρωτότερος ἄρχων τῆς Ρωμανίας.
Κ' ἐκεῖνος, ὡς ἠθέλησεν νὰ ποιήσῃ ἁμαρτίαν,
ἔπνιξεν κ' ἐθανάτωσε τὸν ἀφεντόπουλόν του
κ' ἐκράτησεν τὴν βασιλείαν ὅλης τῆς Ρωμανίας.

[210] Ἀκούσων τοῦτο ὁ Ἄγγελος ἐκεῖνος Καλοῖωάννης,
Κουτρούλης εἶχεν τὸ ἐπίκλην του, δεσπότης τῆς Ἑλλάδος,
τὸ πῶς ἐποίησεν κ' ἔπραξεν ἐκεῖνος ὁ Παλαιολόγος,
κ' ἐφόνεψε τὸν βασιλέαν, τὴν βασιλείαν του ἀπῆρεν,

ΠΡΟΣΤΡΙΒΑΙ ΔΕΣΠΟΤΟΥ ΗΠΕΙΡΟΥ ΚΑΙ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΥ

ἐθλίβῃ γὰρ καὶ ἐχόλιασε, μεγάλως τὸ ἐβαρύνθη·
ὄρκον ἐποίησεν ἀφιρόν, ποτὲ τὸν Παλαιολόγον
νὰ μὴ τὸν τάξῃ βασιλέα, ἀφέντη μὴ τὸν ἔχη·
ἀφότου μὲ τυραννικὴν ὑπόθεσιν ἀπῆρεν
τὴν βασιλείαν γὰρ τῶν Ρωμαίων, οὐ πρέπει νὰ τὸν ἔχη
ἀφέντην οὐδὲ φίλον του, ἀλλὰ οὐδὲ συγγενῆν του.

[211] Ἀκούσων ταῦτα ὁ βασιλέας ἐκεῖνος ὁ
Παλαιολόγος,
μεγάλως τὸ ἐβαρύνθηκε, ἐθλίβῃν κ' ἐχολιάσεν,
κ' εἶπεν ὅτι, ἂν εἶχεν ὁδὸν νὰ ἀπέρασεν στήν Δύσιν,
γουργὸν πολλὰ τὸν ἠθελεν χολιάσει γὰρ καὶ θλίψει·
ἀλλὰ διατὸ εὐρίσκετον ἐτότε εἰς τὴν Πόλιν
ὁ Βαλδουβῖνος ὁ βασιλέας κ' εἶχεν τὴν ἀφεντίαν,
οὐδὲν εἶχε τὴν δύναμιν στήν Δύσιν νὰ ἀπεράσῃ.
Ἀφότου γὰρ ἐκέρδισεν τὴν Κωνσταντίνου Πόλιν
κ' ἐπέρασε στὸν Γαλατᾶν κ' εἶχεν τὴν βασιλείαν,
ἐποίησεν κ' ἐφουσσάτεψε τῆς γῆς καὶ τῆς θαλάσσης
κι ἄρχισε μάχην φοβερὴν εἰς τὸν δεσπότην Ἄρτας.
Κ' ἐκεῖνος, ὡς ἦτον φρόνιμος, καλὰ ἐμετεχερίστη·
τοὺς Φράγκους γὰρ ἐρρόγεψε, τὸν πρίγκιπα Γυλιάμιον
καὶ τὸν ἀφέντην Ἀθηνῶν, ὁμοίως τοὺς Εὐριπιῶτες·
μὲ ἐκείνους ἐβοήθηκεν κι ἀπέρασεν τὴν μάχην.

ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ ΒΙΛΛΑΡΔΟΥΪΝΟΣ ΠΡΙΓΚΙΨ ΜΟΡΕΩΣ

[212] Ἐνταῦτα ἦλθε ὁ θάνατος κύρ Ἰωάννου τοῦ
 δεσπότη
 κι ἀφῆκεν κληρονόμον του κύρ Νικηφόρον τὸν υἱόν του·
 ἐκεῖνου ἐπαράδωκεν τὸ δεσποτᾶτον ὅλον.
 Εἶχεν καὶ ἕτερον υἱὸν ὅπου γὰρ ἦτον νόθος,
 τοῦ ὅποιου ἄφηκεν στήν Βλαχίαν ἓνα καλὸ ἱμερίδι,
 χῶρες καὶ κάστρον δυνατὰ διὰ νὰ τὰ ἀφεντεύη·
 Θεόδωρον τὸν ἔλεγαν, Δοῦκαν τὸ παρανόμι.
 Ἐκεῖνος γὰρ ἐξέβηκεν στ' ἄρματα ἀντρειωμένος·
 στρατιώτης ἦτον φοβερός, φρόνιμος κ' ἐπιδέξιος.
 [213 - 214] Κι ὡς εἶδεν ὅτι ἀπέθανεν ὁ πατήρ του ὁ
 Καλοῖωάννης,
 κ' ἐνέμεινε ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἐκεῖνος ὁ Νικηφόρος,
 ὅστις οὐκ ἦτον φρόνιμος ὡς ἦτον ὁ πατήρ του,
 ἠθέλησεν κι ὠρέχτηκε νὰ ἐπάρη τὴν Βλαχίαν,
 νὰ ἐπάρη γὰρ καὶ τὸ ἥμισον ὅλου τοῦ Δεσποτάτου.
 Ἐποίησε κάστρον ἀφιρόν, τὸ λέγουν ἢ Νέα Πάτρα,
 κι ἄρχισε μάχην δυνατὴν μετὰ τὸν ἀδελφόν του,
 τὸν κύρ Νικηφόρον, σὲ λαλῶ, ἐκεῖνον τὸν Δεσπότην.
 [215] Καὶ διὰ τὸ ἐβοηθούσασιν οἱ Φράγκοι τοῦ
 Δεσπότη,
 ἐδιάβη ὁ κύρ Θεόδωρος ἐκεῖ εἰς τὸν βασιλέαν,
 στὸν κύρ Μιχάλην, σὲ λαλῶ, τὸν μέγαν Παλαιολόγον.
 Πολλὰ τὸν ὑποσχήθηκεν κ' ἔταξεν νὰ ποιήσῃ,
 τὸν ἀδελφόν του ἔταξεν νὰ δώσῃ, τὸν Δεσπότην,
 δεμένον ὡς πανάπιστον, καὶ νὰ τὸν προσκυνήσῃ.
 Σεβαστοκράτορα τὸν ἔποιε ὅλης τῆς Ρωμανίας
 καὶ τὰ φουσσᾶτα του τοῦ ἔδωκεν νὰ τὰ ἔχη εἰς
 ἔξουσίαν του,
 νὰ μάχεται, δικάζεται Δεσπότην τὸν ἀδελφόν του·
 μεγάλως τὸν ἐτίμησεν κ' εὐεργεσίες τοῦ ἔδωκεν.

ΝΥΜΦΕΥΕΤΑΙ ΘΥΓΑΤΕΡΑ ΤΟΥ ΔΕΣΠΟΤΟΥ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ

[216] Κι ὡς εἶδεν τὴν πληροφορίαν ἐτότε ὁ Δεσπότης
 τὸ πῶς τὸν ἐρροβόλεψεν κύρ Θεόδωρος ὁ ἀδελφός του,
 κ' ἐδιάβη εἰς τὸν βασιλέα ὅπου ἦτον γὰρ ἐχτρός του,
 μεγάλως τὸ ἐλυπήθηκεν κ' εἰς σφόδρα τὸ ἐδειλιάσεν.
 Τοὺς ἄρχοντές του ἔκραξε βουλήν νὰ τοῦ ἔχουν δώσει·
 κι ὅλοι τὸν ἐσυμβούλεψαν τὴν ἀδελφήν νὰ δώσῃ
 γυναῖκα γὰρ ὁμόζυγον τοῦ πρίγκιπος Γουλιάμου·
 ἐπεὶ ἂν ἔχη τὸν πρίγκιπα βοήθειαν κι ἀδελφόν του,
 οὐδὲν ψηφᾶ τοῦ βασιλέως, τὴν μάχην, οἷα κι ἂν ἔνι.
 Κι ἀφῶν ἐπῆρε τὴν βουλήν μετὰ τοὺς ἄρχοντές του,
 μαντατοφόρους ἔστειλεν στὸν πρίγκιπα Γουλιάμον.
 Ἄνθρωποι ἦσαν φρόνιμοι, γοργὸν τὸν ἐσυμβιβάσαν·

τὲς συμφωνίες ἐποίκασι τῆς προίκας καὶ τοῦ γάμου.
 Γοργὸν στρέμιαν ἐποίκασι ἐκεῖσε εἰς τὸν Δεσπότην·
 ὅλα τοῦ ν' ἀφηγήθησαν, ἐκ στόματος τὸν εἶπαν,

ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ ΒΙΛΛΑΡΔΟΥΪΝΟΣ ΠΡΙΓΚΗΨ ΜΟΡΕΩΣ

τὸ πῶς ἐκαταστήσασιν τὴν ὑπαντρείαν ἐκείνην.
 Χιλιάδες ἐξῆντα ὑπέρπυρα ἦτον γὰρ τὸ προικίον,
 ὅπου ἔδωκεν τοῦ πρίγκιπος ἐτότε ὁ Δεσπότης
 δι' ἐκείνην τὴν παράξενον τὴν ἀδελφήν του, λέγω,
 ἄνευ γὰρ τὰ στολίματα καὶ τὰ χαρίσματά της.
 Οὐδὲν γὰρ ἄργησαν οὐδὲ ποσῶς τὸν γάμον νὰ ποιήσουν·
 ἐκεῖ εἰς τὴν Πάτραν τὴν παλαιὰν ἐγένετον ὁ γάμος.
 Κι ἀφῶν ἐσυμπεθέρεψεν ὁ πρίγκιπας κι ὁ Δεσπότης,
 πολλὰ γὰρ ἠγαπήθησαν καὶ ἦσασιν τὸ ἕνα,
 καὶ ὅταν ἠθελεν συμβῆ νὰ ἔχη ὁ Δεσπότης χρείαν,
 φουσσᾶτα ἐκ τὸν πρίγκιπα κι ἀνθρώπους τῶν ἀρμάτων,
 ὅσα ἔχρηζεν καὶ ἠθελεν εἶχεν τὰ εἰς θέλημά του.
 [217] Ἐν τούτῳ θέλω ἀπὸ τοῦ νῦν νὰ πάψω ἐδῶ
 ὀλίγον,
 νὰ συντυχαίνω καὶ λαλῶ ἐκ τὸν Δεσπότην Ἄρτας,
 καὶ θέλω νὰ σᾶς ἔχω εἰπεῖ καὶ νὰ σᾶς ἀφηγήσω
 περὶ τοῦ πρίγκιπος Μορέως, ἐκείνου τοῦ Γυλιάμου.
 [218] Ἀφότου γὰρ ἐκέρδισεν ὁ πρίγκιπας Γυλιάμος
 τὸ κάστρον τῆς Μονοβασίας, ἐπλάτυνε ἡ ἀφεντία του·
 οὐκ εἶχεν γὰρ νὰ μάχεται μὲ ἄνθρωπον τοῦ κόσμου.
 Οἱ φλαμουριάροι τοῦ Μορέως ὁμοίως κ' οἱ καβαλλάροι
 ἀρχίσασιν νὰ πολεμοῦν κάστρον καὶ δυναμάρια,
 ὁ κατὰ εἷς στὸν τόπον του νὰ κάμνη τὸ ἐδικόν του·
 κι ὡσὰν τὰ ἐκατασταίνασι τὰ δυναμάρια ἐκεῖνα,
 ἀφῆγαν τὰ ὑπονόμια τους, τὰ εἶχαν ἐκ τὴν Φραγκίαν,
 κ' ἐπαίρνασιν τοῦ τόπου τους τ' ὄνομα ὅπου ἐβάναν.

ΟΙ ΦΕΟΥΔΑΡΧΑΙ ΚΤΙΖΟΥΝ ΚΑΣΤΡΑ ΑΝΑ ΤΟΝ ΜΟΡΕΑΝ

[219] Ἐν τούτῳ ἄρχισεν ἐμπρὸς ὀκάποιος μέγας ἀφέντης,
 μισὶρ Ντζεφρὲ τὸν ἔλεγαν, τὸ ἐπὶκλιν του ντὲ Μπριέρες,
 ὅπου ἦτο ἀφέντης τῶν Σκορτῶν, τοῦ δρόγγου καὶ τοῦ τόπου.
 κάστρον ἐποίησε ἀφιρόν, ὁμορφον δυναμάριν,
 Καρύταινα τὸ ὠνόμασεν κ' ἐκεῖνος ὠνομάστην
 ἀφέντης τῆς Καρύταινας, ὁ ἐξάκουστος στρατιώτης.
 Ἀπαύτου γὰρ ὁ δεύτερος, μισὶρ Γαρτιέρης ἄκουε,
 ντὲ Ροζιέρες τὸν ἔλεγαν, οὕτως εἶχεν τὸ ἐπὶκλιν·
 κάστρον ἐποίησε φοβερόν ἐκεῖ εἰς τὴν Μεσαρέαν
 καὶ Ἄκωβαν τὸ ὠνόμασεν, κι ἐκεῖνος ἦτο ἀφέντης.
 Ὅκάποιον ἄλλον ἔλεγαν τὸ ὄνομα μισὶρ Ἰωάννης,
 ντὲ Νουιλὴ τὸ ἐπὶκλιν του, ὅπου ἦτον καὶ πρωτοστράτωρ
 τοῦ πριγκιπάτου τοῦ Μορέως κ' εἶχεν το εἰς γονικόν του.

κάστρον ἐποίησε ὁ λόγου του καὶ Πασσαβᾶν τὸ ἐκράξε.
 Ἄλλος ἦτον ντὲ Νιβηλὲτ καὶ ἄκουε μισὶρ Ἰωάννης·
 ἔποικεν κάστρο ὁ λόγου του κ' ἔκραξέ το Γεράκιν,
 ὅπου ἔνι εἰς τὴν Τσακωνίαν ἐδῶθεν γὰρ τοῦ Ἑλέου.

ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ ΒΙΛΛΑΡΔΟΥΪΝΟΣ ΠΡΙΓΚΗΨ ΜΟΡΕΩΣ

Ἦσαύτως καὶ οἱ ἕτεροι ὅπου εἶχαν ἀφεντίες,
 οἱ καβαλλάροι κι ἀρχιερεῖς κι ὅλοι οἱ φλαμουριάροι,
 ὁ κατὰ εἷς στὸν τόπον του ἐποίησεν δυναμάριν·
 τοῦ κόσμου γὰρ τὴν ἡδονὴν ἠθέλαν κι ἀγαποῦσαν,
 κ' ἐχαίρονταν ἀμφοτέροι πρὸς τὸν καιρὸν ὅπου εἶχαν.
 [220] Ἐν τούτῳ θέλω πάψει ἐδῶ νὰ λέγω ἀπ'
 ἐκείνους
 καὶ στρέφομαι νὰ σᾶς εἰπῶ τὸ πῶς ἄρχασε ἡ μάχη
 ἀπὸ τὸν πρίγκιπα Μορέως, ἐκεῖνον τὸν Γυλιάμον,
 μὲ τὸν ἀφέντην Ἀθηνῶν, μισὶρ Γυλιάμον ἄκω,
 ντὲ λὰ Ρότζε τὸ ἐπίκλην του, οὕτως τὸν ὠνομάζαν.
 [221] Τὸν χρόνον γὰρ καὶ τὸν καιρὸν, ἐκεῖνες τὲς ἡμέρες
 ὅπου ἄκουσες καὶ εἶπα σε ὀπίσω εἰς τὸ βιβλίον μου,

ΠΡΟΣΤΡΙΒΑΙ ΜΕΤΑ ΤΟΥ ΜΕΓ. ΚΥΡΗ ΑΘΗΝΩΝ

τὸ πῶς ἦλθεν στὴν Κόρινθον ἐκεῖνος ὁ Μπονιφάτσος,
 ὁ μαρκέσης ντὲ Μουφαρᾶ, ὁ ρῆγας τοῦ Σαλονικίου
 εἰς τὸν ἀφέντην τοῦ Μορέως, τὸν Καμπανέση ἐκεῖνον·
 κ' ἐκ τὴν ἀγάπην τὴν πολλὴν ὅπου εἶχασιν ἀλλήλως,
 ὁ Καμπανέσης ἐζήτησεν βοήθειαν τοῦ μαρκέση.
 Κ' ἐκεῖνος γὰρ τοῦ ἐχάρισεν τὸ ὀμάτζιο καὶ λιζιάν·
 πρῶτα τοῦ ἀφέντου τῶν Ἀθηνῶν, τὰ τρία τερτσέρια
 τοῦ Εὐρίπου,
 κι ἀπαύτου δὲ τὸ τέταρτον τοῦ μαρκέση τῆς Μποντενίτσας.
 Καὶ διὰ τὴν μάχην ὅπου εἶχεν ὁ πρίγκιπας Γυλιάμος
 ὡσαύτως κι ὁ πατέρας του μισὶρ Ντζεφρὲς ἐκεῖνος,
 εἶθ' οὕτως κι ὁ μισὶρ Ντζεφρὲς, ἐκεῖνος ὁ ἀδελφός του,
 κουρτέσικα ἐδιαβάζασιν ὅλοι γὰρ τὸν καιρὸν τους.
 [222] Λοιπὸν, ὡσὰν ἀφέντεψεν ὁ πρίγκιπας Γυλιάμος
 τὸ πριγκιπιᾶτον Ἀχαΐας κ' εἶχεν το εἰς ἐξουσίαν του,
 τὸν Μέγα Κύρη ἐζήτησεν τὸ ὀμάντζιο νὰ τοῦ ποιήση,
 ὡσαύτως καὶ τῶν ἀφεντῶν τῆς νήσου γὰρ καὶ τοῦ
 Εὐρίπου
 καὶ τοῦ μαρκέση ἀλλὰ δὴ, τοῦ ἀφέντου Μποντενίτσας.
 [223] Κ' ἐκεῖνοι γὰρ ἐνώθησαν κι οἱ πέντε ἀμφοτέρως·
 βουλήν ἀπῆραν ἐνομοῦ κι ἀπόκρισιν τοῦ ἐποιήσαν,
 ὅτι οὐδὲν τὸν γνωρίζουσιν μόνι καὶ σύντροφόν τους·
 ὡς δὲ ὀμάντζιο ὅπου λαλεῖ, τίποτε οὐ χρεωστοῦν του,
 ἀλλὰ οὐδὲ καταδέχονται ὀμάντζιο νὰ τοῦ ποιήσουν,

ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ ΒΙΛΛΑΡΔΟΥΪΝΟΣ ΠΡΙΓΚΗΨ ΜΟΡΕΩΣ

[224] Ἀκούσων ταῦτα ὁ πρίγκιπας μεγάλως τὸ
ἐχολιάσεν,

ἐφάνη τον ἀνόρεχτον· ἐπῆρε τὴν βουλήν του,
καὶ ἡ βουλή του τοῦ ἔδωκεν τοῦ νὰ ἔχη φουσσατέψει,
ἀπάνω εἰς αὐτοὺς νὰ ἀπελθῆ διὰ νὰ τοὺς πολεμήσῃ
ὡς ἀντιστάτες, κι ἄπιστους ὅπου ἦσαν πρὸς ἐκεῖνον.

[225] Εἰς τοῦτο ὀρίζει, ἐγράψασιν τοῦ πριγκιπάτου
ἀπάντων,

φλαμουραρίων, καβαλλαρίων, ὀλῶν τῶν ἐπισκόπων,
τοῦ Τέμπλου καὶ Ὅσπιταλίου κι ὀλῶν τῶν βουργεσιῶν,
στὸ Νίκλι τοὺς ἐμήνυσε νὰ εἶναι σωρεμένοι
στὲς εἴκοσι γὰρ τοῦ Μαΐου, ἄνευ καμμίας προφάσης.

[226] Κι ὡς τὸ ἤκουσεν καὶ ἔμαθεν ἐτοῦτο ὁ Μέγας
Κύρης,

τὸ πῶς ὁ πρίγκιπας Μορέως οἰκονομᾶται νὰ ἔλθῃ
ἀπάνω του διὰ πόλεμον μὲ τὰ φουσσαῖα του ὄλα,
καταπαντοῦθε ἐμήνυσεν, ἔνθα κι ἂν εἶχε φίλον,
παρακαλῶντα, ἀξιῶνοντα νὰ ἔλθουν νὰ τοῦ βοηθήσουν
στὸν πρίγκιπαν ὅπου ἔρχετον τοῦ νὰ τὸν πολεμήσῃ.

Ὁ κάλλιος φίλος ὅπου εἶχεν καὶ συγγενῆς ἐτότε
ἦτον ὁ ἀντρικώτατος, ὁ ἀφέντης τῆς Καρυταίνου,
ὅπου γὰρ τὸν ἐτρέμασιν ἔς ὄλην τὴν Ρωμανίαν·
τὴν ἀδελφὴν του εἶχεν γὰρ ὀμόζυγον γυναῖκαν.

[227] Ὁ Μέγας Κύρης τοῦ ἔγραφεν, μηνᾶ,
παρακαλῶντα

ὡς ἀδελφὸν καὶ γνήσιον του, ὅπως νὰ μὴ τοῦ λείψῃ
εἰς ταύτην γὰρ τὴν ἀφορμὴν κ' εἰς τούτην του τὴν
χρείαν

ἐπεὶ εἰς ἐκεῖνον ἠλπιζεν κ' εἶχεν τὸ θάρρος του ὄλον.

ΠΟΛΕΜΟΣ ΠΡΙΓΚΗΠΟΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑ ΚΥΡΗ ΑΘΗΝΩΝ

Ἀκούσων ταῦτα ὁ ἀντρικώτατος, ὁ ἐξάκουστος
ἐκεῖνος,

ὁ ἀφέντης τῆς Καρύταινας τὸ τί τοῦ μηνᾶ ὁ ἀδελφός
του,

ἐκάτσε, ἐσκόπισεν καλὰ τὸ πῶς νὰ ἔχη διάξει,
τὸ τίνος πρῶτα ν' ἀπελθῆ διὰ νὰ τοῦ ἔχη βοηθήσει,
τοῦ πρίγκιπος, ποῦ εὐρίσκετον ἀφέντης του γὰρ λίζιος
καὶ συγγενῆς του σαρκικός - θεῖος του γὰρ ὑπῆρχε -
κᾶν τοῦ Μεγάλου τοῦ Κυροῦ, τοῦ γυναικαδελφοῦ του.

[228] Κι ὅσον ἐκατεσκόπισεν, εἰς ἐκλογὴν ἀπῆρεν
ἐκεῖνο τὸ χειρότερον, τὸ οὐκ ἦτον τῆς τιμῆς του.

Εἶπεν ὅτι καλλίον ἔχει νὰ ἀχάσῃ τὴν τιμὴν του,
παρὰ νὰ λείψῃ ἐκεινοῦ τοῦ γυναικαδελφοῦ του.

Ἐτοῦτο δὲ ἐσκόπισεν στὸν λογισμὸν του ἐτότε·

ὅτι, ἂν λείψη τοῦ πρίγκιπος - διατὸ ἦτον τάχα θεῖος του -
 νὰ ἔχη τὴν συμπάθειον του, λαφρὰ νὰ τὸ ἀπεράση.
 Ἐν τούτῳ ἐβιάστη δυνατὰ φουσσᾶτα νὰ σωρέψη,
 κι ἀκούστηκεν καταπαντοῦ καὶ ὄλοι τὸ ἔθαυμάζαν.
 [229] Κι ὁ πρίγκιπας, ὡς τὸ ἤκουσεν μεγάλως γὰρ τὸ
 ἐχάρη
 θαρρῶντα καὶ ἐλπίζοντα νὰ ἔλθῃ ἐκεῖ μετ' αὐτον.
 Ἐκεῖνος γὰρ ἐβιάστηκε νὰ ὑπάγῃ στὸν Μέγαν Κύρην
 κι ἀπῆρεν τὸ φουσσᾶτο του κ' ἐδιέβη εἰς τὴν Θήβαν·
 τὸν Μέγαν Κύρην ἠύρηκε φουσσᾶτα νὰ σωρεύῃ.
 Κι ὡσὰν τὸν εἶδε ὅτι ἦλθε ἐκεῖ ἐκεῖνος ὁ γαβρός του,
 ἐφάνη τοῦ ὅτι ἐκέρδισε τὸ ἥμισον τοῦ κόσμου·
 χαρὰν μεγάλη ἐποίκασιν· ὕστερο ἐμετανόησαν.

ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ ΒΙΛΛΑΡΔΟΥΪΝΟΣ ΠΡΙΓΚΗΨ ΜΟΡΕΩΣ

[230] Κι ὁ πρίγκιπας, ὡς ἤκουσεν τὴν πρᾶξιν καὶ τὸν βίον
 τοῦ ἀνεψίου του τοῦ κακοῦ, τοῦ ἀφέντου τῆς Καρυταίνου,
 πολλὰ τοῦ ἐφάνη βαρετόν, ἐθλίβη το μεγάλως·
 τὸ πρῶτον διὰ τὴν ἀκοὴν ὅπου εἶχεν εἰς τὸν κόσμον,
 ὅτι ἦτον καλλιώτερος εἰς ὄλους τοὺς στρατιῶτες,
 ὅπου ἦσαν εἰς τὴν Ρωμανίαν τοὺς χρόνους γὰρ ἐκείνους,
 καὶ πάλε, διατὸ ἐμέτεχεν καὶ ἦτον ἀνεψίος του
 κι ἀπίστησεν τὸν ἀφέντη του κ' ἐδιάβη στὸν ἐχτρὸν του.
 [231] Ὅμως, ὡς ἦτον φρόνιμος, ἐπαρηγορήθη μόνος
 κι ὤρθωσεν τὰ φουσσᾶτα του, στὴν Κόρινθον ἀπῆλθεν·
 μὲ δύναμιν ἀπέρασε τὴν σκάλαν τῶν Μεγάρων,
 μὲ πόλεμον ἐκέρδισεν ἐκείνην τὴν κλεισοῦραν.
 [232] Ὁ Μέγας Κύρης τὸ ἔμαθεν κ' ἐθλίβη το μεγάλως,
 διατὶ ἔμαθε ὅτι ἐπέρασεν ὁ πρίγκιπας τὴν σκάλαν
 κ' ἐσέβην εἰς τὸν τόπον του κ' ὑπάει γυρεύοντά τον.
 Ἀπῆρεν τὰ φουσσᾶτα του κ' ἦλθεν εἰς ἀπαντὴν του,
 ἐκεῖ ἐσυναπαντήθησαν εἰς τοῦ Καρύδη τὸ ὄρος.
 [233] Μὲ πόλεμον ἀρχάσασιν εἰς τὸ βουνὸν ἀπάνω·
 ὡς ἔνι γὰρ ὁ Θεὸς κριτὴς καὶ κρένει εἰς τὸ δίκαιον,

ΗΤΤΑ ΤΟΥ ΜΕΓ. ΚΥΡΗ ΑΘΗΝΩΝ ΠΑΡΑ ΤΟ ΚΑΡΥΔΙ

ἔδωκεν τοῦ πρίγκιπος, τὸν πόλεμο ἐκερδίσειν.
 Ἐκεῖ ἐσκοτώθη εἰς πόλεμον ὁ ἕνας φλαμουριάρης
 μισὶρ Γγιπὲρ τὸν ἔλεγαν, ντὲ Κὸρ εἶχεν τὸ ἐπίκλην,
 ὅστις εἶχεν τοῦ μισὶρ Ντζιὰν ντὲ Πασσαβᾶ θυγάτηρ
 γυναῖκαν του εὐλογητικὴν· καὶ μετὰ ἐκείνον ἀπῆρεν
 εἰς ἄντρα εὐλογητικὸν τὸν μισὶρ Ντζὰ ἐκείνον
 ντὲ Σαῖντ-Ὀμέρ τὸν ἔλεγαν, οὕτως εἶχεν τὸ ἐπίκλην·
 κ' ἐποίκασιν ἀμφότεροι τὸ ἀντρόγυνον ἐκείνο
 ἕναν υἱὸν ἐξαίρετον, τὸν θαυμαστὸν ἐκείνον
 τὸν μισὶρ Νικόλαον ντὲ Σαῖντ-Ὀμέρ ἀφέντη γὰρ τῆς Θήβας,

καὶ μέγαν πρωτοστράτορα τοῦ πριγκιπάτου Ἀχαΐας.
 Ὡσαύτως ἐσκοτώθησαν στὸν πόλεμον ἐκεῖνον
 σιργέντες καὶ καβαλλαροί, ἀριφνισμὸς οὐκ ἦτον.
 [234] Ὁ Μέγας Κύρης ἔφυγεν ἐδιάβη εἰς τὴν Θήβαν
 μὲ ὄσους τοῦ ἀκολούθησαν κ' ἐδιάβησαν μ' ἐκεῖνον·
 ὁ ἀφέντης τῆς Καρύταινας ἐκεῖ μὲ αὐτὸν ἐδιάβη.
 Ἀφότου γὰρ ἐκέρδισεν ὁ πρίγκιπα Γυλιάμος
 τὸν Μέγαν Κύρη εἰς πόλεμον ποῦ ἐγένη στοῦ Καρύδη,
 ὁ Μέγας Κύρης ἔφυγεν ἐσέβην εἰς τὴν Θήβαν·
 ὁ ἀφέντης τῆς Καρύταινας ἦτον ἐκεῖ μετ' αὐτόν,
 ὁ μισὴρ Νικόλας ντὲ Σαϊντ-Ὁμὲρ μετὰ τοὺς ἀδελφούς του,
 τὸν μισὴρ Ντζία ντὲ Σαϊντ-Ὁμὲρ καὶ μὲ τὸν μισὴρ Ὁτον,
 ὡσαύτως καὶ οἱ τρεῖς ἀδελφοὶ ὅπου εἶχε ὁ Μέγας Κύρης
 ὅπου ἦσαν ὅλοι ἐπαινετοὶ στρατιῶτες, καβαλλάροι,
 ὁ κατὰ εἶς ἐβάσταινε φλάμουρον ἐδικόν του·

ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ ΒΙΛΛΑΡΔΟΥΪΝΟΣ ΠΡΙΓΚΗΨ ΜΟΡΕΩΣ

ὁ ἀφέντης γὰρ τοῦ Σάλωνος μισὴρ Τομάς ἐκεῖνος,
 οἱ τρεῖς ἀφέντες τοῦ Εὐριπου κ' ἐκεῖνος ὁ μαρκέσης,
 αὐτοὶ ἐβαστοῦσαν φλάμουρα, οἱ δ' ἄλλοι οἱ καβαλλάροι,
 ὅπου ἦσαν εἰς τὸν πόλεμον μετὰ τὸν Μέγαν Κύρη,
 οὐδὲν τοὺς γράφω, γὰρ ἐδῶ διὰ τὴν πολυγραφίαν.
 [235] Κι ὁ πρίγκιπας, ὡς φρόνιμος μὲ τὰ φουσσᾶτα
 ὅπου εἶχεν,
 τὸ ἰδεῖ τὸ πῶς ἐκέρδισε τὸν πόλεμον ἐκεῖνον
 ἐδιώχοντα καὶ σφάζοντα ἐτότε τοὺς ἐχτροὺς του,
 στὴν Θήβαν τοὺς ἀπέσωσεν καὶ κατησφάλισέν τους.

ΥΠΟΤΑΣΣΕΙ ΤΟΝ ΜΕΓΑΝ ΚΥΡΗΝ ΑΘΗΝΩΝ

Ὁρισεν κ' ἐνεπλώσασιν τὸ γῦρον τὰ φουσσᾶτα·
 τὲς χῶρες ἐκουρσεύασιν κ' αἰχμαλωτίζανέ τες.
 [236] Ἰδόντας γὰρ οἱ προεστοὶ ἐτότε τοῦ φουσσάτου,
 ὅπου ἀγαποῦσαν κ' εἶχασιν ἐκεῖ τοὺς συγγενούς τους,
 τὸν Μέγαν Κύρη ἀλλὰ δὴ ὡσαύτως καὶ τοὺς ἄλλους,
 ποῦ ἦσαν ἐκεῖσε μετ' αὐτόν κ' ἐχάναν τὰ χωριά τους,
 ὁ μητροπολίτης τῆς Θηβοῦ κι ἄλλοι τινὲς ἀπέκει
 ἐβάλθηκαν εἰς μεσιτείαν ὅπως νὰ συμβιβάσουν
 τὸν Μέγαν Κύρη ἀλλὰ δὴ κι ὅπου ἦσασιν μετ' αὐτόν,
 καὶ τόσα ἐβιάστησαν πολλά, ἐσυμβιβάσανέ τους.
 Ὁ Μέγας Κύρης ὄμοσεν τοῦ πρίγκιπος ἐτότε
 νὰ πάψουσιν τὰ κούρη του κι ὁ ἐξαλειμὸς ἐκεῖνος·
 κ' ἐκεῖνος εἰς τὸν ὄρκον του στὴν Κόρινθον ν' ἀπέλθῃ,
 θέλει στὴν χώραν τοῦ Νικλίου νὰ τοῦ ἔχη ποιήσει
 ὁμάντζιον,
 κ' εἰς ὅσον γὰρ τοῦ ἔφταισεν καὶ ἔσφαλεν πρὸς αὐτόν,
 διὰ τὰ ἄρματα ποῦ ἐβάσταξεν στὸν πρίγκιπα ἀπάνω,

νά ποιήση τὴν ἀνταμοιβὴν ὡς ἀπαιτεῖ τὸ δίκαιον.

Οἱ φλαμουριάριοι ἐσέβησαν ἐτότε ἐγγυητᾶδες,
ὥσπερ γὰρ τὸν ἐγγυώθησαν τότε τὸν Μέγαν Κύρην,
νά ἔλθῃ στὸ Νίκλι εἰς τέρμενον ποῦ ἐστήσασιν ἐτότε.

[237] Κι ὅσον ἐκαταστήσασιν ἐτοῦτο ὅπου σὲ λέγω,
ἐμίσησεν ὁ πρίγκιπας καὶ ἦλθεν εἰς τὴν Κόρινθον
κι ἀπέκει γὰρ ἐδιέβηκεν ὁλόρθα εἰς τὸ Νίκλι.

[238] Κι ὁ Μέγας Κύρης παρευτὺς ἐδιόρθωσεν κι ἀπῆρεν
μεν' αὐτὸν τοὺς εὐγενικοὺς φλαμουριαρίους ὅπου εἶχε,
καὶ ὅλους τοὺς καβαλλαρίους ὅπου εἶχεν μετ' ἐκεῖνον·
τιμητικὰ κ' εὐγενικὰ ἀπῆλθεν γὰρ ἐτότε,
ὁλόρθα ἐδιάβηκεν ἐκεῖ στὴν χώραν τοῦ Ἀμυκλίου,
ὅπου τὸν ἀνάμενε ὁ πρίγκιπα Γυλιάμος.

ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ ΒΙΛΛΑΡΔΟΥΪΝΟΣ ΠΡΙΓΚΗΨ ΜΟΡΕΩΣ

[239] Κι ὅσον ἀπέσωσεν ἐκεῖ στὸ Νίκλι ὁ Μέγας Κύρης
κι ἐνώθη μὲ τοὺς ἄρχοντες ὅλους τοῦ πριγκιπάτου,
ὁμοῦ μὲ αὐτὸν ἐδιάβησαν στὸν πρίγκιπαν ἐνταῦτα.

Στὰ γόνατά του ἔπεσαν, ὅλοι παρακαλοῦν τον
νά συμπαθήσῃ τὸ ἔποικεν ἐτότε ὁ Μέγας Κύρης,
διατὶ ἐβάσταξε ἄρματα εἰς πόλεμον μετ' αὐτὸν.

Κ' ἐκεῖνος, ὡς εὐγενικὸς καὶ φρόνιμος ὅπου ἦτον,
κουρτέσικα ἐσυμπάθησεν τότε τὸν Μέγαν Κύρην·
κ' ἐνταῦτα γὰρ τοῦ ἔποικεν τὸ ὁμάντζιον ποῦ ἐχρεώσται,
στὸ στόμα τὸν ἐφίλησεν κ' ἐποιήσασιν ἀγάπην.

Μετὰ ταῦτα γὰρ τὸν ὥρισεν ἐνώπιον τῶν κεφαλάδων
ὅτι διὰ τὴν ἀνταμοιβὴν τοῦ φταίσματος ποῦ ἐποίκεν
ἐβάσταξεν τὰ ἄρματα εἰς πόλεμον κατ' αὐτοῦ,
νά ἀπέλθῃ στὸν ρῆγαν τῆς Φραγκίας κ' ἐκεῖνος νά τὸν κρίνῃ.

Κι ὁ Μέγας Κύρης παρευτὺς ὑπόσχεσιν τοῦ ἐποίκεν
ὡς τὸ ὥρισεν ὁ πρίγκιπας, νά τὸ ἐκπληρώσῃ ἐκεῖνος.

[240] Κι' ἀφότου ἐκαταστήσασιν ἐτοῦτα ὅπου σὲ λέγω,
οἱ ἄρχιερεῖς κ' οἱ ἅπαντες ὁμοίως, κι ὁ Μέγας Κύρης,
ἐπῆραν τὸν μισὶρ Ντζεφρὲ τὸν ἀφέντην τῆς Καρυταίνου
μὲ τὸ καπίστρι εἰς τὸν λαιμόν, στὸν πρίγκιπα ἀπῆλθαν.

Γονατιστὰ δεόμενοι ὅλοι παρακαλοῦν τον
ἐλεημοσύνη νά γενῆ νά τοῦ ἔχῃ συμπαθήσει.

[241] Κι ὁ πρίγκιπας οὐκ ἤθελεν, πολλὰ τοὺς ἀντιστάθη,
διατὶ τοὺς ἔδειχνε ἀφορμὴν, ὡς ἦτον γὰρ καὶ ἡ ἀλήθεια,
τὸ σφάλμα ὅπου ἔποικεν κ' ἐμίσησεν κ' ἐδιάβη
εἰς τὸν ἐχτρὸν του, σὲ λαλῶ, ἐκεῖνον τὸν Μέγαν Κύρην,
κ' ἐκεῖνον ἐλευτέρωσεν, τὸν φυσικὸν του ἀφέντην.

Ὅμως τόσον ἐβιάστησαν κ' ἐπαρακάλεσάν τον

ΔΕΧΕΤΑΙ ΩΣ ΥΠΟΤΕΛΗ ΤΟΝ Μ. ΚΥΡΗ ΕΙΣ ΝΙΚΛΗ

οί ἄρχιερεῖς κ' οἱ ἄρχοντες, ὅλοι οἱ κεφαλᾶδες,
 ὅτι ἤφεραν τὸν πρίγκιπα κ' ἦλθεν ἔλεημοσύνην
 τοῦ ἀφέντη τῆς Καρύταινας ἐκείνου τοῦ ἀνεψίου του.
 Ἐνταῦτα τὸν ἐσυμπάθησεν μ' ἐτοῦτον γὰρ τὸν τρόπον·
 τὸν τόπον του τοῦ ἔστρεψεν νὰ τὸν κρατῆ ἀπὸ τότε
 εἰς τοῦ κορμίου του μοναχά, κληρονομίαν ἂν ποιήσῃ,
 εἰς νέον δόμα τοῦ τὸν ἔδωκεν νὰ τὸν κρατῆ ἀπὸ τότε.
 [242] Ἀφότου γὰρ ἐγένησαν συμβίβασες ἐκεῖνες,
 χαρὰν μεγάλην ἔποικαν οἱ νέοι καβαλλάροι·
 ντζοῦστρες, κοντάρια ἐτσάκισαν, χαρὲς μεγάλες εἶχαν·
 [243] Κι ὅσον ἐχάρησαν καλὰ, ἐμίσησαν ἀπέκει·
 ὁ Μέγας Κύρης ἐζήτησεν κ' οἱ ἀφέντες τοῦ Εὐρίπου
 ἀπολογίαν τοῦ πρίγκιπος κ' ἐδιάβησαν ἐκεῖθεν.
 Καὶ διατὸ ἔρχετο ὁ καιρὸς ἐτότε τοῦ χειμῶνος,
 ὁ Μέγας Κύρης ἔμεινεν τοῦ νὰ ἔχη ἔξεχειμάσει,

ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ ΒΙΛΛΑΡΔΥΪΝΟΣ ΠΡΙΓΚΙΨ ΜΟΡΕΩΣ

[244] Κι ὡς ἦλθεν γὰρ ὁ νέος καιρὸς ἀπὸ τὸν μάρτιον μῆναν,
 κάτεργα δύο ἀρμάτωσεν κ' ἐσέβηκεν εἰς αὐτὰ
 εἰς τὸ Βροντῆσι ἐδιάβηκεν κ' ἐπέζεψεν ἐκεῖσε.
 Ἄλογα ἀγόρασεν τοῦ δάου κ' ἐβάλθη εἰς τὴν στράταν
 καὶ τόσα ὠδήγεψεν καλὰ εἰς τὸ Παρίσ ἐσῶσεν·
 τὸν ρῆγαν ἠῦρηκεν ἐκεῖ, ἐορτὴν μεγάλην εἶχε,
 τὴν λέγουσιν Πεντηκοστήν ὁ ρῆγας ἐωρτιάζεν.
 [245] Δουλωτικὰ τὸν προσκυνᾷ τὸν ρῆγα ὁ Μέγας Κύρης,
 κ' ἐκεῖνος τὸν ἐδέξατο μετὰ τιμῆς μεγάλης,
 διατὶ ἔμαθεν ὅτι ἔρχετον ἀπὸ τὴν Ρωμανίαν.
 Ὁ πρίγκιπας ἀπόστειλε μ' ἕναν του καβαλλάρην
 ἐγράφως τὴν ὑπόθεσιν, τὴν ἔποικε ὁ Μέγας Κύρης.
 Τὸν ρῆγαν ἐπροσκύνησεν κείνος ὁ καβαλλάρης
 καὶ τὸ πιττάκιν τοῦ ἔδωκεν τοῦ πρίγκιπα Γυλιάμο.
 Κι ὁ ρῆγας γὰρ τὸ ἐδέξετον, ὥρισε κι ἀναγνώστην·
 κι ἀφότου ἐγνώρισεν καλὰ ὁ ρῆγας γὰρ τὴν πρᾶξιν,

ΥΠΟΧΡΕΩΝΕΙ ΤΟΝ ΜΕΓΑ ΚΥΡΗ ΝΑ ΜΕΤΑΒΗ ΕΙΣ ΠΑΡΙΣΙΟΥΣ

ὅπου ἔποικεν τοῦ πρίγκιπος ἐτότε ὁ Μέγας Κύρης.
 [246] Ὁ ρῆγας γὰρ, ὡς φρόνιμος, ἐγνώρισεν ἐνταῦτα
 τὸ πῶς ὁ πρίγκιπας Μορέως διὰ τὴν τιμὴν τοῦ κόσμου,
 τὸν Μέγαν Κύρη ἀπέστειλεν ἐκεῖσε γὰρ εἰς αὐτόν.
 Διὰ τοῦτο ἐνταῦτα ὥρισεν κ' ἦλθαν οἱ κεφαλᾶδες,
 ὅπου ἦσαν τότε στὸ Παρίσ στὴν ἐορτὴν ἐκείνην.
 [247] Ὅλων βουλὴν ἐζήτησεν νὰ τὸν ἔχουν συμβουλέψει.
 Πολλὰ ἐσυντύχασιν λεπτῶς τὸ φταίσιμον ποῦ ἐποίκε
 ὁ Μέγας Κύρης, σὲ λαλῶ, τοῦ πρίγκιπος Γυλιάμου.
 [248] Κι ὅσον ἐλάλησαν πολλὰ κ' ἠῦρασιν τὴν ἀλήθειαν,

τὸν Μέγαν Κύρην ἔκραξεν, ὁμοίως τὸν καβαλλάρην,
ἀπόκρισιν τοὺς ἔδωκεν ἀμφοτέρων τῶν δύο.
Ἐκ στόματος τοὺς τὸ εἶπασιν κ' ἐγράφως τοὺς τὰ ἐδῶκαν,
κι ὁ Μέγας Κύρης ἔστεκεν κι ἀφκράζετον τὰ λόγια.
Ἕνας μπαροῦς ἐβάσταξε τοὺς λόγους γὰρ τῆς κούρτης,
τὸν καβαλλάρην ἔκραξε καὶ λέγει πρὸς ἐκεῖνον·
«Ἄκουσον, φίλε μου κι ἀδελφέ, κατάλαβε τοὺς λόγους
τὸ τί σὲ ἀποκρένεται ἡ κούρτη τῆς Φραγκίας.
Εἰ μὲν ἦτον ποιήσοντα ἐδῶ ὁ Μέγας Κύρης
τὸ ὁμάντζιον τοῦ ἀφέντη του, τοῦ πρίγκιπα Γυλιάμο,
καὶ μετὰ τοῦτο ἐβάσταξεν ἄρματα πρὸς ἐκεῖνον
κ' εἰς κάμπον ἐπολέμησεν εἰς πρόσωπον μετ' αὐτόν,
ὁ νόμος γὰρ ὀρίζει το κ' ἡ κρίσις ἀπαιτεῖ το

ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ ΒΙΛΛΑΡΔΟΥΪΝΟΣ ΠΡΙΓΚΗΨ ΜΟΡΕΩΣ

νὰ ἦτον ἀκληρονόμητος ἐκεῖνος κ' ἡ γενεά του
ἀπὸ ὅσον τόπον κι ἀφεντίαν ἐκράτει ἀπὸ ἐκεῖνον.
Ἦς δὲ τὸ λέγει τὸ ἔγραφον, ὅπου ἤφερες ἐνταῦτα
καὶ εἶπες μας κ' ἐκ στόματος εἰς τὸ ἐμφανὲς τῆς κούρτης,
ὅτι ποτὲ οὐκ ἔποικεν ὁμάντζιο ὁ Μέγας Κύρης
τοῦ ἀφέντη σου τοῦ πρίγκιπος ἐκείνου τοῦ Μορέως,
οὐδὲν φέρνει τὸ φταίσιμον εἰς ἀκληρίαν τὸ πρᾶγμα.
[249] Ὅμως διατὸ ἔξευρεν κ' ἐγνώριζεν ἀτός του ὁ Μέγας Κύρης,
καθὼς εἶχε τὸν ὀρισμὸν κ' τὸν πρόην αὐτοῦ ἀφέντην,
τὸν ρῆγαν τοῦ Σαλονικίου, νὰ τοῦ ποιήση ὁμάντζιο,
οὐδὲν ἐτύχαινε ποσῶς ἄρματα νὰ βαστάξῃ,
ἀλλὰ οὔτε μάχην νὰ μαχιστῇ μετὸν ἀφέντη ἐκεῖνον.
Λοιπὸν ἀφότου ἀπέστειλεν ὁ πρίγκιπα Γυλιάμος
τὸν Μέγαν Κύρην κ' ἦλθε ἐδῶ στοῦ ἀφέντη μας τὴν κούρτην,
ἦλθεν ἀτός του πρόθυμα ἀνταμοιβὴν νὰ ποιήση,
κ' ἦλθεν μετ' ἔξοδον πολλήν, μετ' ὀκνον καὶ μετ' ὀχθον,
καὶ τὸ ταξεῖδι του, μακρέα, ὡς ἔνι γὰρ κ' ἡ ἀλήθεια,
τοῦ νὰ ἔλθῃ ἀπὸ τὴν Ρωμανίαν ἐδῶ εἰς τὴν Φραγκίαν·
καὶ πάλε γὰρ διὰ τιμὴν τέτοιου μεγάλου ἀφέντη,
ὡς ἔνι ὁ ἀφέντης μας ἐδῶ ὁ ρῆγας τῆς Φραγκίας,
ἀρμόζει ἡ ἀνταμοιβὴ κι ἄς ἔν' συμπαθημένος».
[251] Κι ὅσον ἐπλήρωσε ὁ μπαροῦς ἐτοῦτο ὅπου
σᾶς γράφω,
ὁ Μέγας Κύρης στήκοντα ἐνώπιον γὰρ τῆς κούρτης,
τὸ καπεροῦνι του ἔβγαλεν καὶ φρόνιμα ἀπεκρίθη,

ΥΠΟΧΡΕΩΝΕΙ ΤΟΝ ΜΕΓΑ ΚΥΡΗ ΝΑ ΜΕΤΑΒΗ ΕΙΣ ΠΑΡΙΣΙΟΥΣ

τὸν ρῆγαν εὐχαρίστησεν καὶ μετ' αὐτοῦ τὴν κούρτην.
 Καὶ μετὰ ταῦτα δεόμενος τὸν ρῆγαν ἐπαρεκάλει
 νὰ γράψῃ πρὸς τὸν πρίγκιπα τὴν τήρησιν τῆς κούρτης,
 τὴν κρίσιν ὅπου ἔποικαν καὶ τὴν ἀπόφασίν της.
 Κι ὁ ρῆγας ὡς εὐγενικός, ὄρισεν κ' ἔποικάν το.
 [252] Κι ἀφότου ἐποϊκαν τὰ χαρτία κ' ἐγένετον τὸ τέλος,
 ἀτός του ὁ ρῆγας ἔκραξε τότε τὸν Μέγαν Κύρην
 καὶ λέγει οὕτως πρὸς αὐτὸν μετὰ γλυκείας τῆς γνώμης·
 «Ἐσὺ ἦλθες ἐκ τὸν τόπον σου ἐδῶ ἐκ τὴν Ρωμανίαν
 μὲ κόπον γὰρ καὶ μὲ ἔξοδον ἐδῶ εἰς τὴν βασιλείαν μου,
 κι οὐκ ἤθελε εἶσται εὐπρεπον νὰ ἐστράφης ἐξοπίσω
 χωρὶς νὰ λάβῃς ἀπ' ἐμὲ ἀνταμοιβὴν καὶ χάριν.
 Διὰ τοῦτο λέγω πρὸς ἐσέν, ἀπόκοτα μὲ ζήτη·
 εἴ τι σὲ φαίνεται ἀπ' ἐμοῦ νὰ σὲ τὸ εὐεργετήσω».
 [255] Ἀκούσων ταῦτα ὁ φρόνιμος ἐκεῖνος ὁ Μέγας Κύρης,
 τὸν ρῆγαν ἐπροσκύνησεν καὶ μυριοευχαριστᾷ τον·
 ἐσκόπησε μικρούτσικον κ' ἐνταῦτα ἀπεκρίθη·
 «Εὐχαριστῶ τὸ στέμμα σου, τὴν βασιλείαν σου, ἀφέντη,
 ὅταν ἔχεις τὴν ὄρεξιν τοῦ νὰ μ' εὐεργετήσης.
 Ἐν τούτῳ λέγω, ἀφέντη μου, τοῦ κράτου σου τοῦ ἁγίου,
 ὅτι ἡ ἀφεντία τῶν Ἀθηνῶν, ὅπου ἔχω καὶ κρατῶ την,
 εἴ τις τὴν εἶχεν ἔκπαλαι, Δοῦκαν τὸν ὀνομάζαν·
 κι ἂν ἐνὶ ἀπὸ τοῦ λόγου σου κι ἀπὸ τοῦ ὀρισμοῦ σου,
 ἀπάρτι γὰρ καὶ ἔμπροσθεν Δοῦκαν νὰ μὲ ὀνομάζουν».

ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ ΒΙΛΛΑΡΔΟΥΪΝΟΣ ΠΡΙΓΚΗΨ ΜΟΡΕΩΣ

Κι ὁ ρῆγας, ὡς τὸ ἤκουσεν, μεγάλως τὸ ἀποδέχτη·
 ὄρισεν κ' ἐθροιάσαν τον εἰς τὸ παλάτι ἀπέσω.
 [254] Ἐν τούτῳ θέλω ἀπὸ τοῦ νῦν νὰ πάψω καὶ νὰ λέγω
 περὶ τοῦ ρῆγα τῆς Φραγκίας, τῆς Ἀθηνῶν τοῦ Δούκα,
 καὶ θέλω νὰ σὲ ἀφηγηθῶ καὶ νὰ σὲ καταλέξω
 τὸ πῶς ὁ πρίγκιπας Μορέως, ἐκεῖνος ὁ Γυλιάμος,
 ἐπιάστη στὴν Πελαγονίαν ἐκεῖνος κι ὁ λαός του.
 [255] Καθὼς ἀκούσετε ἐδῶ ὀπίσω στὸ βιβλίον μου
 τὸ πῶς ἐσυμβιβάστηκεν Δεσπότης ὁ Κουτρούλης
 μετὰ τὸν πρίγκιπα Μορέως ἐκεῖνον τὸν Γυλιάμον,
 τὴν ἀδελφὴν του ἔδωκεν ὁμόζυγον γυναῖκαν.
 Ἀπ' αὐτὴν τὴν συμπεθερίαν ἐπλήθυνε ἡ ἀγάπη
 ἀνάμεσον τοῦ πρίγκιπος κ' ἐκεινοῦ τοῦ Δεσπότη·
 οὕτως γὰρ ἠγαπούντησαν ἐκεῖνοι κι ὁ λαός τους,
 ὥσπερ νὰ ἦσαν ἑνομοῦ ὅλοι ἀπὸ μίαν μητέρα.
 [256] Λοιπὸν ὡσὰν ἐπλήθυνεν τοῦ βασιλέως ἡ μάχη
 ὅπου ἀγωνιέτον πάντοτε κύρ Θεόδωρος ὁ Δοῦκας,
 ἐκεῖνος ὁ Σεβαστοκράτορας τότε πρὸς τὸν Δεσπότην,
 ὁ Δεσπότης γὰρ ἐσκόπησε τὸν βασιλέα νὰ βλάψῃ.

Ὅριζει, γράφουν γράμματα, μαντατοφόρους στέλνει
 ἐκεῖσε γὰρ εἰς τὸν Μορέαν στὸν πρίγκιπα Γυλιάμον,
 ὅπως νὰ γένη ἔνωσις, νὰ ἐσιμῆξουσιν οἱ δύο,
 βουλὴν νὰ ἐπάρουν ἐνομοῦ διὰ ὑπόθεσιν μεγάλην
 νὰ βλάψουσιν τὸν βασιλέα καὶ νὰ τὸν ἔχουν ζημιώσει.

ΣΥΜΜΑΧΕΙ ΜΕΤΑ ΤΟΥ ΔΕΣΠΟΤΟΥ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ

[257] Κι ὡς τὸ ἤκουσεν ὁ πρίγκιπας κι ὡς τὸ
 ἐπληροφορέθη,
 ἐπῆρεν τοὺς καβαλλαρίους καὶ τοὺς φλαμουραρίους του.

[258] Ὅλορθα ἐκεῖσε ἐδιάβηκεν εἰς τὴν παλαίαν τὴν
 Πάτραν·

στὸν Ἐπακτον ἀπέσωσεν ἐτότε ὁ Δεσπότης,
 ἀπὸ τὸ Δράπανο περνᾷ καὶ ἦλθεν εἰς τὴν Πάτραν,
 ἐνώθη μὲ τὸν πρίγκιπα ἐκεῖνον τὸν γαβρόν του.
 Χαρὰν μεγάλην ἔποικαν ἐκεῖνοι κι ὁ λαὸς τους·
 κι ὅσον ἐπεριχάρησαν καλὰ στὴν ὄρεξίν τους,
 ἐκάθισαν ἀμφότεροι μετὰ τοὺς κεφαλᾶδες
 κι ὅλους τοὺς φρονιμώτερους ὅπου εἶχασι μετ' αὐτούς.

[259] Ἐνταῦτα ἄρχασεν λαλεῖ ἐκεῖνος ὁ Δεσπότης,
 νὰ λέγη παραπόμενες ἐκ τῆς ζημίας ὅπου εἶχεν
 ἐκ τὸν Σεβαστοκράτορα, τὸν ἀδελφόν του ἐκεῖνον.
 Καὶ ὅσον ἀποπλήρωσεν τῆς παραπόμεσές του,
 ὅλοι οἱ φρονιμώτατοι ἀπὸ τὸ Δεσποτᾶτο
 βουλὴν ἐδῶκαν δολερὴν, ὕστερα ἐμετενοῆσαν,
 ὅπως νὰ φουσσατέψουσιν οἱ δύο αὐταδέλφοι ἐκεῖνοι,
 ὁ Δεσπότης μὲ τὸν Πρίγκιπαν μὲ ὅσα φουσσᾶτα ἔχουν,
 καὶ ν' ἀπεράσουν τὴν Βλαχίαν στὴν Ρωμανίαν νὰ σέβουν,

ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ ΒΙΛΛΑΡΔΟΥΪΝΟΣ ΠΡΙΓΚΗΨ ΜΟΡΕΩΣ

νὰ δράμουν καὶ κουρσέψουσιν ὅλην τὴν Ρωμανίαν·
 κι ἂν εὔρουν εἰς συναπαντὴν τοῦ βασιλέως φουσσᾶτα,
 ἀπὸς του ὁ Σεβαστοκράτορας νὰ τοῦ συναπαντήσῃ,
 ἴς κάμπον νὰ πολεμήσουσιν, τοὺς θέλουν γὰρ νικήσει.
 [260] Κι ἀφότου ἀπῆραν τὴν βουλὴν, καθὼς σὲ τὸ ἀφηγοῦμαι,
 ὁ Δεσπότης ὀπίσω ἐστράφηκεν ἐκεῖσε εἰς τὴν Ἄρταν·
 καταπαντοῦθε ἀπέστειλεν φουσσᾶτα νὰ σωρέψῃ.
 [261] Κι ὁ πρίγκιπας ἐστράφηκεν στὴν χώραν Ἄνδραβίδας·
 καταπαντοῦθε ἀπέστειλε νὰ οἰκονομοῦνται πάντες,
 μικροί, μεγάλοι μὲ ἄρματα, πεζοὶ καὶ καβαλλάροι·
 εἰς ἄνοιξιν γὰρ τοῦ καιροῦ διαβόντα τοῦ χειμῶνος
 ἀφῶν πασχάσουσιν ὁμοῦ εἰς τὸν ἀπρίλιον μῆναν,
 ὅλοι ν' ἀπέρχωνται ὀρθὰ ἐκεῖ στὴν Ἄνδραβίδα
 διὰ ν' ἀπεράσουν, ν' ἀπελθοῦν στὰ μέρη Ρωμανίας.
 Ὁ Δεσπότης γὰρ καὶ ὁ Πρίγκιπας ἐρρίξασι τὴν ρόγαν·
 φουσσᾶτα ἐρρογέψασιν ὅσα ἤμποροῦσαν νὰ ἔχουν.

[263] Ἐν τούτῳ ἀφήνω, τὰ λαλῶ κι ἄλλα νὰ καταπιᾶσω,
 νὰ σᾶς εἰπῶ κι ἀφηγηθῶ περὶ τοῦ βασιλέως.
 Καθὼς ἐγένη ἢ ἔνωσις, ὅπου σᾶς ἀφηγήθην,
 ὅπου ἔποικεν ὁ πρίγκιπας κ' ἐκεῖνος ὁ Δεσπότης
 ἐκεῖ στὴν Πάτραν ποῦ ἔσμιξαν κι ἀπῆραν τὴν βουλήν τους
 διὰ ν' ἀπεράσωσιν ὁμοῦ στοῦ βασιλέως τὸν τόπον,
 νὰ μαχιστοῦν τὸν βασιλέα, τὸν τόπον του κουρσέψουν,

ΣΥΜΜΑΧΕΙ ΜΕΤΑ ΤΟΥ ΔΕΣΠΟΤΟΥ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ

νὰ ἐπάρουσιν καὶ τὴν Βλαχίαν τοῦ Σεβαστοκρατόρου·

[264] Ἀκούσων ὁ Σεβαστοκράτορας ἐτοῦτα τὰ
 μαντᾶτα,

τὰ κάστρη του ἐσωτάρχισε κι ἀφίρωσέν τα σφόδρα
 ἀπὸ λαὸν κι ἀπὸ τροφῆς, νὰ ζοῦν νὰ τὰ φυλάττουν·
 καὶ τὸ κοινὸν γὰρ τοῦ λαοῦ ὅπου ἦτον στὰ χωρία
 ὄρισε κ' ἐδιόρθωσε νὰ σέβουν εἰς τὰ κάστρη,
 ὅσοι χωροῦνται νὰ σεβοῦν κι ἄρματα νὰ βασταίνουν,
 κ' οἱ ἕτεροι ν' ἀπέρχονται ἀπάνω εἰς τὰ βουνία
 μὲ τὰ ζῶα ὅπου εἶχασιν νὰ φυλαχτοῦν ἐκεῖσε.

[265] Εἶχεν γὰρ ὁ κύρ Θεόδωρος, ἐκεῖνος ποῦ σὲ λέγω,
 υἱοὺς τρεῖς καὶ ἐξαίρετους ὅπου ἄρματα ἐβαστοῦσαν·
 ὁ πρῶτος ἄκω Κομνηνὸς κι' ὁ δεύτερος ὁ Δοῦκας
 κι ὁ τρίτος ἄκω Ἄγγελος, οὕτως τὸν ὀνομάζαν.

Τὸν πρῶτον γὰρ τὸν Κομνηνὸν ἐδιόρθωσε νὰ ἔνι
 ἀφέντης γὰρ καὶ κύβερνος στὸν τόπον τῆς Βλαχίας,
 καὶ ὄρισε κι ὠμόσαν του, μικροὶ τε καὶ μεγάλοι.

[265] Καὶ ὅσον ἐκατόρθωσεν, τὰ εἶχεν νὰ διορθώσει,
 ἀπῆρεν ὅσους ἤθελεν νὰ ἀπέλθουσι μετ' αὐτὸν
 κ' ἐδιέβη εἰς τὸν βασιλέα ὅπου ἦτον εἰς τὴν Πόλιν·
 λεπτῶς τοῦ ἀφηγήθηκεν τὴν πρᾶξιν καὶ τὸν βίον
 τὸ πῶς οἰκονομοῦντησαν μὲ τὰ φουσσᾶτα ὅπου εἶχαν.
 Ὁ πρίγκιπας γὰρ τοῦ Μορέως μὲ τὸν Δεσπότην Ἄρτας
 πάντα ρογεύγουν, βιάζονται φουσσᾶτα νὰ μαζώξουν
 τοῦ νὰ ἔλθουν εἰς τὸν νέον καιρὸν στὴν Ρωμανίαν νὰ σέβουν
 «Βούλονται γὰρ, ὡς λέγουσιν, τὴν βασιλείαν σου ἐπάρει,
 κ' ἐσέναν νὰ ἀκληρήσουσιν κ' ἐμᾶς τοὺς ἐδικούς σου».

ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ ΒΙΛΛΑΡΔΟΥΪΝΟΣ ΠΡΙΓΚΗΨ ΜΟΡΕΩΣ

[267] Ἀκούσων ταῦτα ὁ βασιλεὺς ὁ γέρων κύρ Μιχάλης,
 ὡς ἦτον γὰρ εἰς φρόνεσιν κ' εἰς τὴν ἀνδρείαν μέγας,
 πάλι ἐφοβήθη, τὸ ἄκουσε, ἐδειλίασε εἰς σφόδρα·
 τὸν πρίγκιπα ἐδειλίασεν δια τὸ εἶχεν γὰρ τοὺς Φράγκους.
 Ὄρισε γὰρ κ' ἐκράξασιν τοὺς κεφαλᾶδες ὄλους
 τοὺς φρόνιμους κ' εὐγενικοὺς ποῦ ἦσαν τῆς βασιλείας του.
 Ἄρχισε νὰ λήη πρὸς αὐτοὺς καὶ νὰ τοὺς ἀφηγᾶται,
 τὸ πῶς ὁ πρίγκιπας Μορέως μὲ τὸν Δεσπότη Ἑλλάδος

ἐφουσσατέψαν κ' ἔρχονταν ὀλόρθα εἰς τὴν Ῥωμανίαν.
 «Ἐν τούτῳ θέλω καὶ ζητῶ ὅλοι βουλὴν νὰ δῶτε
 ἐνταῦτα τί νὰ ποιήσωμεν καὶ πῶς νὰ ἔχωμεν πράξει».
 Πολλὰ ἦσαν γὰρ τὰ λόγια τοὺς ὅπου εἶπαν κ' ἐλάλησαν,
 στὸ τέλος γὰρ ἰσιάστησαν καὶ μίαν βουλὴν ἐδῶκαν.
 [268] Ὁ πρῶτος ὅπου ἐλάλησεν κ' εἶπεν τοῦ βασιλέως
 ἦτον ὁ Σεβαστοκράτορας, κὺρ Θεόδωρος ἐκεῖνος·
 καὶ εἶπεν πρὸς τὸν βασιλέα καὶ πρὸς τοὺς κεφαλᾶδες·
 «Δέσποτα, ἄγιε βασιλέα, τοῦ κράτους σου τὸ ἔλεος,
 ὅτι ἂν παντέχης μοναχὰ μὲ τὸν λαὸν ὅπου ἔχεις,
 τὸν τόπον γὰρ τῆς Ῥωμανίας νὰ τὸν ἔχῃς φυλάξει,
 πληροφορῶ τὸ κράτος σου, ἀπεργωμένος εἶσαι,
 τὴν βασιλείαν σου ἀχάνεις τὴν κ' ἐμᾶς ἀκλήρησές μας.
 Ὅρισον γὰρ νὰ ἀνοίξουσιν τὸν θησαυρὸν ὅπου ἔχεις
 καὶ ρίξε τὸ λογάρι σου καὶ ρόγεψε Ἀλαμάννους·
 στεῖλε εἰς τὸν ρῆγαν τῆς Οὐγγρίας λαὸν νὰ σέ βοηθήσῃ,
 ὁμοίως στὸν ρῆγαν τῆς Σερβίας, ὅπου ἔνι γείτονάς σου,
 νὰ ἔλθῃ ἀπὸς τοῦ ἂν ἠμπορῇ, ἢ τὸν λαὸν τοῦ στείλῃ·
 ἀπόστειλον ἄς Ἀνατολὴν νὰ ἐλθοῦσιν τὰ φουσσᾶτα
 ὅπου εἶναι γὰρ παιδευτικοὶ εἰς μάχην μὲ τοὺς Τούρκους.
 Κι ἀφῶν ἔλθουσιν γὰρ αὐτοὶ ὅπου εἶπα κι ὀνομάζω,
 ἐλπίζω πρῶτα εἰς τὸν Θεὸν κι ἀπαύτου στήν εὐχὴν σου,
 τὸν τόπον σου φυλάξωμεν ἀπὸ τοὺς ἀντιδίκους
 κ' ἐκείνους γὰρ νὰ βλάψωμεν ὅπου μᾶς φοβερρίζουν».
 [269] Ἀκούσων γὰρ ὁ βασιλεὺς ὁ γέρον κὺρ Μιχάλης
 τὸν λόγον γὰρ καὶ τὴν βουλὴν τοῦ Σεβαστοκρατόρου,
 πολλὰ τὸν εὐχαρίστησεν κ' ἐπαίνεσεν εἰς σφόδρα,
 ἐπεὶν τοῦ ἐφάνηκεν καλὸν εἰς τὸν ἐτέτοιον τρόπον
 ὁ τόπος τοῦ νὰ φυλαχτῇ καὶ τοὺς ἐχτροὺς τοῦ βλάψῃ.
 Ἐν τούτῳ ὀρίζει γράφουσιν εἰς ὅλους γὰρ τοὺς τόπους,
 ὅπου εἶπεν κ' ἐσυμβούλεψεν κὺρ Θεόδωρος ὁ Δοῦκας.
 [270] Μαντατοφόροι ἀπήλθασιν ἐκεῖ εἰς τὴν
 Ἀλαμάννιαν·
 τριακόσιους γὰρ ἐρρόγεψαν ὅλους καβαλλαρίους

ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑΙ ΜΙΧΑΗΛ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΥ

ὅπου ἦσαν ὅλοι ἐκλεχτοί, ὅλοι ἀποδιαλεμένοι.
 Ἐκ τὴν Οὐγγαρίαν ἦλθασιν χίλιοι πεντακόσιοι,
 ὅπου ἦσαν ὅλοι ἐκλεχτοὶ δοξιῶτες στὰ ἄλογά τους.
 Ὁ Κράλης γὰρ τοῦ ἀπέστειλεν, ὁ ρῆγας τῆς Σερβίας,
 ἑξακοσίους εἰς τὰ ἄλογα, ὅλους καλοὺς δοξιῶτες.
 Ἐκεῖνοι τῆς Ἀνατολῆς ἀρίφνητοι τοῦ ἦλθαν
 κ' ἠφέρασιν καὶ μετ' αὐτοὺς Τούρκους πεντακοσίους.
 Κι ὅταν ἦλθεν ὁ νέος καιρὸς αὐτὸς ὁ μάρτιος μῆνας,
 στὰ μέρη Ἀνδριανόπολης εἰς τοὺς πλατέους τοὺς κάμπους
 ἐκεῖ ἐπερισωρέψασιν ἐκεῖνα τὰ φουσσᾶτα.
 Κι ὁ βασιλεὺς, ὡς φρόνιμος, καὶ εἶχεν γὰρ τὴν ἔννοιαν,

ἀπόστειλεν καὶ ἦλθασιν Κουμάνοι δύο χιλιάδες,
δοξιῶτες εἰς τὰ ἄλογα πολλὰ ἑλαφροὶ τῆς μάχης.
[271] Κι ἀφότου ἐσυνάχτησαν ὄλα του τὰ φουσσᾶτα,
κράζει τὸν κύρ Θεόδωρον τὸν σεβαστοκράτοράν του
καὶ κεφαλὴν τὸν ἔποικεν εἰς ὄλα τὰ φουσσᾶτα·
ὄλα του τὰ ἐπαρέδωκεν, τοὺς πάντας ἐπροφωνέθη
νὰ τὸν ἔχουν διὰ κεφαλὴν, δίκαιον τοῦ βασιλέως,
τὸν ὀρισμὸν του νὰ ἐκπληροῦν ὡσὰν γὰρ τοὺς ὀρίση.
[272] Ἐν τούτῳ ἀφίνω γὰρ ἐδῶ, τὰ λέγω κι ἀφηγοῦμαι
καὶ στρέφομαι νὰ σᾶς εἰπῶ διὰ ἐκεῖνον τὸν Δεσπότην
καὶ διὰ τὸν πρίγκιπα Μορέως, ἐκεῖνον τὸν Γυλιάμον,
τὸ πῶς ἐποῖκαν κ' ἔπραξαν στὴν μάχην ὅπου ἀρχάσαν.
[273] Ὅταν ἐπέρασε ὁ καιρὸς ἐκεῖνος ὁ χειμῶνας

ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ ΒΙΛΛΑΡΔΟΥΪΝΟΣ ΠΡΙΓΚΙΨ ΜΟΡΕΩΣ

καὶ ἄρχασεν ὁ νέος καιρὸς ἀπὸ τὸν μάρτιον μῆναν,
ὅπου ἀρχινοῦν καὶ κηλαδοῦν, τὰ λέγουσιν ἀηδόνια,
καὶ χαίρονται, εὐτρεπίζονται τὰ πάντα γὰρ τοῦ κόσμου,
ὁ πρίγκιπας γὰρ τοῦ Μορέως, ἐκεῖνος ὁ Γυλιάμος,
ὅστις ἦτον μακρύτερα παρὰ γὰρ τὸν Δεσπότην,
ἀπέστειλεν στὸν Εὐρίπον κ' εἰς ὄλα τὰ νησία,
καταπαντοῦθε ἐσώρεψεν ὄλα του τὰ φουσσᾶτα.
Ἐπέρασε τὴν θάλασσαν τοῦ Πάκτου εἰς τὸν Πύργον.
[274] Ὀλόρθα ἐδιάβηκεν ἐκεῖ ὅπου ἦτον ὁ Δεσπότης·
ἐκεῖ στὴν Ἄρτα ἐνώθησαν κ' ἐσμίξαν τὰ φουσσᾶτα,
οὐδὲν ἀργήσασιν ποσῶς μόνον καὶ μίαν ἡμέραν·
τὴν δεύτερην ἐκίνησαν κ' τὰ Γιάννινα ὑπαγαίνουν,
εἰς τὴν Βλαχίαν ἐσέβησαν κ' ἐκεῖ ἐκοντοαναμεῖναν
ἕως οὔ νὰ ἔλθῃ ὁ λαὸς τοῦ Εὐρίπου, τῶν νησιῶν,
τῆς Θήβας καὶ τῶν Ἀθηνῶν κι ὁ ἀφέντης τῆς Σαλώνου,
Ἄπὸ τὴν Σιδερόπορταν ἐδιάβησαν ὀλόρθα
καὶ ἤρρασιν τὸν πρίγκιπα ἀπέσω εἰς τὴν Βλαχίαν·
στὸν κάμπον τοῦ Θαλασσινοῦ ἐνώθησαν ἀλλήλως.
[275] Κι ἀφότου ἐνώθησαν ὁμοῦ ὄλα γὰρ τὰ φουσσᾶτα,
βουλὴν ἀπῆραν ἐνομοῦ ὄλοι οἱ μεγάλοι ἀφέντες
τὸ πῶς νὰ πράξουν νὰ ὑπάουν καὶ πόθεν νὰ ἀρχινήσουν.
Τινὲς ἀπ' αὐτοὺς εἶπασιν τὴν Πάτραν, τὸ Ζητοῦνι,
νὰ βάλουν τὰ φουσσᾶτα τοὺς νὰ τὰ παρακαθίσουν,
τὰ κάστρη τὰ ἀχαμνότερα νὰ τὰ ἔχουν πολεμῆσει.

ΕΚΣΤΡΑΤΕΥΕΙ ΩΣ ΣΥΜΜΑΧΟΣ ΤΟΥ ΔΕΣΠΟΤΟΥ

Οἱ δὲ οἱ φρονημώτεροι, παιδευτικοὶ τῆς μάχης
οὐδὲν ἐσυγκατέβησαν εἰς τὴν βουλὴν ἐκείνην·
ἐπεὶ ἂν ἐβάλθη ὁ λαὸς νὰ πολεμοῦν τὰ κάστρη,
οὐδὲν κατευοδώνονται τίποτε διαφορήσει.
«Τὸ κάλλιον καὶ διαφορικόν, ὅπου ἔχομεν ποιήσει,

ἔνι γὰρ νὰ ἀπέλθωμεν ἐδῶ εἰς τὴν Ρωμανίαν
 κουρσεύοντα, ζημιώνοντα τοῦ βασιλέως τοὺς τόπους,
 κι ἂν εὖρωμεν τὸν βασιλέα εἰς κάμπον ν' ἀναμένη,
 μὲ τοῦ θεοῦ τὴν δύναμιν τὸν θέλομεν πολεμήσει.
 Κ' εἰ μὲν εὐδοκίησῃ ὁ Θεὸς νὰ μᾶς δώσῃ τὸ νίκος,
 πολλὰ ἔλαφρὰ νὰ ἐπάρωμεν τὰ μέρη Σαλονίκης,
 στὸ στρέμμα μας νὰ ἐπάρωμεν ὅλην γὰρ τὴν Βλαχίαν·
 νὰ ἐξεχειμάσωμεν ἐδῶ· καὶ πάλε ὡσὰν ἰδοῦμεν
 ὅτι τὸ ἀκούσει ὁ λαὸς τῶν κάστρων τῆς Βλαχίας
 τὸ πῶς ἐπολεμήσαμεν κ' ἐπήραμε τὸ νίκος,
 ὅλα τὰ κάστρη παρευτὺς μᾶς θέλουν προσκυνήσει».

[276] Κ' εἰς τοῦτο ἐσυμβιβάστησαν οἱ πρῶτοι τοῦ φουσσάτου.
 Ἐνταῦτα ἐχωρίσασιν χιλίους ἀλογάτους,
 καὶ τρεῖς χιλιάδες γὰρ πεζοὺς νὰ ὑπάουν ἐκεῖ μετ' αὐτοὺς
 διὰ νὰ ὑπαγαίνουν ἔμπροσθεν κουρσεύοντα τοὺς τόπους.
 Τρεῖς σύνταξες τοὺς ἔποικαν κ' ἐπροφωνεθήσανέ τους·
 ὅλη μέραν νὰ περπατοῦν τοὺς τόπους νὰ κουρσεύουν,
 κι ἀφῶν ἔλθῃ γὰρ τὸ σπερνό, νὰ καταλάβῃ ἡ νύχτα,
 τοῦ νὰ περισφρεύονται εἰς ἕνα τὸπον ὅλοι.

[277] Ἀπαύτου γὰρ ἐχώρισαν τὲς σύνταξές τους ὅλες
 κ' ἐβάλθησαν εἰς τὴν ὁδὸν κι ἀρχάσαν νὰ ὑπαγαίουν
 κουρσεύοντα, ζημιώνοντα τὸν τόπον τῆς Βλαχίας,
 καὶ πάντα οἱ κουρσατόροι τους ὀμπρὸς γὰρ ὑπαγαίαναν
 μᾶς ἡμεροῦ τὸ διάστημα, ἐτόσον τοὺς ἀπειχαν.

ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ ΒΙΛΛΑΡΔΟΥΪΝΟΣ ΠΡΙΓΚΙΨ ΜΟΡΕΩΣ

Καὶ ὅσον ἐκουρέψασιν τὰ μέρη τῆς Βλαχίας,
 ἐπέρασαν τὸ σύνορον ὅπου χωρίζει ὁ τόπος
 τοῦ βασιλέως ἐκ τὴν Βλαχίαν, Κατακαλοῦ τὸν λέγουν,
 κ' ἐσέβησαν στοῦ βασιλέως τοὺς τόπους νὰ κουρσεύουν.

[278] Ἐκεῖ ἕνα κάστρον ἠῦρασιν, τὸ λέγουσιν τὰ Σέρβια·
 ἀνθρώπους γὰρ ἐπιάσασιν ἐκ τὸ καστέλλι ἐκεῖνο.
 Ἐρώτησαν νὰ τοὺς εἰποῦν τὸ τί μαντάτα ἐξεύρουν
 κ' ἐκεῖνοι ἀπεκρίθησαν κ' ἐπληροφόρησάν τους·
 «Τὸ πῶς ὁ Σεβαστοκράτορας μὲ τὰ φουσσᾶτα ὅλα
 κὺρ Μιχαήλ τοῦ βασιλέως, ὅπου σᾶς ἀναμένουν
 σιμὰ εἰς τὴν Ἀνδριανόπολιν εἰς τοὺς μεγάλους κάμπους·
 κ' ἐτύχαινε νὰ ἔρχωνται ἐδῶ γυρεύοντάς σας·
 ἐλπίζομεν νὰ ἐπέρασαν σιμὰ στὸ Σαλονίκι».

Ἀκούσων ταῦτα ὁ Πρίγκιπας ὁμοίως καὶ ὁ Δεσπότης,
 χαρὰν μεγάλην ἔδειξαν ἐτότε τοῦ λαοῦ τους·
 ὅτι ἀγαποῦν κι ὀρέγονται τοῦ νὰ ἔχουν πολεμήσει.
 Βουλήν ἐπῆραν παρευτὺς τὸ τί νὰ ἔχουν ποιήσει,
 καὶ ἡ βουλή τους ἔδωκε πάντα νὰ ὑπαγαίουν
 ὀλόρθα ἐκεῖ ποῦ εὐρέσκονται ἐκεῖνα τὰ φουσσᾶτα,
 νὰ πολεμήσουν μετ' αὐτούς, ἐλπίζουν νὰ νικήσουν·
 κ' εἰ μὲν τοὺς ἔλθῃ τὸ ριζικὸν τὸν πόλεμον κερδίουν,

ἐλπίζουσαν νὰ ἐνεμείνουσιν τῆς Ρωμανίας ἀφέντες.

ΕΚΣΤΡΑΤΕΥΕΙ ΩΣ ΣΥΜΜΑΧΟΣ ΤΟΥ ΔΕΣΠΟΤΟΥ

Καὶ τόσα ἐκαβαλλίκεψαν ὅτι ἔσωσαν ἐκεῖσε
 στὰ μέρη τῆς Πελαγονίας τὰ λέγουσιν κι ὀνομάζουσι.
 [279] Ἐκεῖνος ὁ κύρ Θεόδωρος ὁ Δοῦκας τῆς Βλαχίας,
 ὅστις ἦτον Σεβαστοκράτορας ὅλης τῆς Ρωμανίας,
 ὁ ἐξάκουστος εἰς τὴν στρατείαν καὶ δόκιμος εἰς ὅλα,
 ὡς ἄκουσε ὅτι ἔρχετον ὁ Πρίγκιπας κι ὁ Δεσπότης,
 ὄρθωσεν τὰ φουσσᾶτα του κ' ἐχώρισεν τ' ἀλλάγια
 κ' ἐρμήνευσεν τοῦ καθενὸς ἀπὸ τοὺς κεφαλᾶδες
 τὴν πρᾶξιν γὰρ καὶ τὴν στρατείαν ὅπου ἔμελλεν ποιήσουσι.
 Κουμάνους εἶχεν μετ' αὐτοῦ ὅπου ἦσαν δύο χιλιάδες·
 διατὸ ἦσαν ἐλαφρότεροι ἀπ' ὅλα τὰ φουσσᾶτα,
 ὀμπρὸς ἐκαβαλλίκευαν τὸν τόπον νὰ ἀποσκεπάζουσι.
 Ἀπαύτους γὰρ ἀπέρχονται οἱ τριακόσιοι Ἀλλαμάνοι·
 τοὺς Οὐγγρους γὰρ ἐδιόρθωσεν καὶ ἦσαν τὸ ἄλλο ἀλλάγια
 κι ἀπ' ἐκεينوὺς ἐρχόντησαν οἱ Σέρβοι κ' οἱ Βουλγάροι·
 κι ἀπέκει ἐκεῖνος ἔρχετον μὲ τοὺς Ρωμαίους καὶ Τούρκους.
 Καὶ ὅσον διεχώρισεν ὅλα του τὰ ἀλλάγια,
 εἴκοσι ἑπτὰ εὐρέθησαν ἀλλάγια καβαλλάροι.

ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ ΒΙΛΛΑΡΔΟΥΪΝΟΣ ΠΡΙΓΚΙΨ ΜΟΡΕΩΣ

[280] Ὡς φρόνιμος καὶ πονηρὸς ὅπου ἦτον εἰς τὰ πάντα,
 ὄρισε εἰς ὅλα τὰ χωρία καὶ ἦλθαν οἱ χωριάτες
 κ' ἐφέραν τὰ φοράδια τους, βοῖδια κι ἀγελάδια
 κι ὅσα ὀνικά κι ἂν εἶχασιν ἐκεῖ τὰ ἠφέραν ὅλα·
 ὅλα τὰ ἐκαβαλλίκευαν ἀπάνω ἐκ τὰ βουνία,
 κ' ἐφαίνονταν ἀπὸ μακρὰ ὅτ' ἦσαν καβαλλάροι.
 Καὶ πᾶσα ἐσπέρα ἀνάβγασιν ὁ κατὰ εἰς ἡστίαν του,
 καὶ φαίνονται σου τὰ βουνία κ' οἱ κάμποι ὅτι ὅλοι καιόνται.
 Κι ἀπαύτου πάλε ὄρισε μικροὺς τε καὶ μεγάλους,
 οὕτως καὶ τὰ φουσσᾶτα του ὡσὰν καὶ τῶν χωριάτων,
 ὀμοφώνως καὶ μιὰν φωνὴν στριγγίτισαν κι ἐφονάζαν·
 καὶ φαίνεται σου ὅτι βροντῆς τὸν κόσμον ἐταράττων.
 [281] Ἀπαύτου πάλε ἐδιόρθωσεν ἀνθρώπους ἐδικούς
 του
 κ' ἐπαῖρναν ροῦχα κι ἄλογα κ' ἔφευγαν κ' ὑπαγαῖναν
 ἐκεῖ εἰς τὸν Πρίγκιπα Μορέως, ὁμοίως κ' εἰς τὸν Δεσπότην,
 κ' ἐλέγαν τους τὰ ψέματα, τὰ οὐκ εἶδαν οὔτε ἀκοῦσαν.
 Τοῦ βασιλέως γὰρ τὸν λαὸν σφόδρα τὸν ἐπαινοῦσαν
 κι αὐξάνουσι κ' ἐλέγασιν διὰ τὸ ἓνα πεντακόσια,
 καὶ τόσα τοὺς ἀπόσωσαν ψεματικὰ μαντᾶτα,
 ὅτι πολλὰ ἐδειλίασαν οἱ δεσποτάτοι ὅλοι
 [282] Ἀπαύτου πάλε ἔκραξεν ἄνθρωπον τῆς βουλῆς του,

ΤΑ ΠΡΟ ΤΗΣ ΕΝ ΠΕΛΑΓΟΝΙΑ ΜΑΧΗΣ ΔΙΑΤΡΕΞΑΝΤΑ

προνοῖες καὶ χρήματα πολλὰ τοῦ ἐτάχθη κ' ὑψησθήθη
 νὰ φανιστῆ ὅτι ἔφυγεν κ' ἐδιάβη στὸν Δεσπότην.
 Γραφὴν τοῦ ἔδωκε ἀπόκρυφα νὰ δώσῃ τοῦ Δεσπότη,
 ὅ,τι τοῦ εἶπῃ ἐκ στόματος, ὅλα νὰ τὰ πιστέψῃ.
 Ἐπῆρεν τὰ πιττάκια του κ' ἐβάλλθη εἰς τὸν δρόμον·
 σπουδαχτικά ἐπερπάτησεν, ἦλθεν εἰς τὸν Δεσπότην,
 κρυφῶς ἀπῆλθεν εἰς αὐτὸν καὶ μοναξὰ τὸν κράζει.
 [282] Ὁ κλέφτης ἦτον πονηρὸς καὶ μηχανὸς εἰς σφόδρα·
 ὡσὰν κλαίοντα ἄρχισεν νὰ λέγῃ τὸν Δεσπότην·
 «Ἀφέντη, ἐδῶ μὲ ἀπέστειλεν ὁ κύρης μου ὁ ἀδελφός σου
 νὰ σὲ εἰπῶ τὸ μυστήριον του, τὸ τί σὲ συμβουλεύει.
 Ἀλήθεια ἔνι, ἀφέντη μου, κ' ἐκεῖνος μαρτυρεῖ το
 ὅτι ἀπὸ τοῦ φτόνου καὶ ζηλείας κι ἀναγκασίεσ ἀνθρώπων
 ἐβάλλθητε εἰς σκάνταλα κ' εἰς τὴν συνερισίαν·
 ἐσὺ ἐζήτησας τὴν Βλαχίαν, κ' ἐκεῖνος τὸ Δεσποτᾶτο.
 Κι ἀπὸ ἐτούτης τῆς ἀφορμῆς ἐπλήθυνεν ἡ μάχη
 μέσα εἰς ἐσᾶς τοὺς ἀδελφοὺς ὅπου ἦτον ψέγος μέγα,
 νὰ μάχεσθε ἀμφότεροι ἐσεῖς οἱ δύο αὐταδέλφοι.
 [283] Λοιπὸν, ἀφέντη μου, καλέ, ὁ κύρης μου ὁ ἀδελφός
 σου,
 ὡς ἔδραμες ἀπάνω του νὰ ἐπάρῃς τὴν Βλαχίαν,
 οὐκ εἶχεν γὰρ ποῦ νὰ γενῆ οὐδὲ τὸ ποῦ νὰ δώσῃ
 κ' ἐπρόσφυγεν στὸν βασιλέαν ὅπου ἔνι ἀντίδικός σου.
 Κι ὡς ἔμαθεν ὁ βασιλέας ὅτι φουσσᾶτα κάμνεις,
 τὸν πρίγκιπα γὰρ τοῦ Μορέως ἔποικες ἀδελφόν σου,
 τὴν ἀδελφὴν σας τοῦ ἔδωκεσ δια ὁμόζυγον γυναῖκαν
 κ' ἐπῆρες εἰς βοήθειαν σου μὲ ὅσα φουσσᾶτα ἔχει.
 Κακὴν βουλὴν ἀπήρετε· καὶ ποῖος σᾶς τὴν ἐδῶκεν,
 νὰ ἀφῆστε γὰρ τοὺς τόπους σας καὶ τὴν ἀνάπαψίν σας,
 νὰ ἔλθητε στὴν Ρωμανίαν στοῦ βασιλέως τοὺς τόπους;
 νὰ μάχεσαι τὸν βασιλέα, τίς εἶσαι, Δέσποτά μου;

ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ ΒΙΛΛΑΡΔΟΥΪΝΟΣ ΠΡΙΓΚΙΨ ΜΟΡΕΩΣ

πόσους τέτοιους ὡσὰν ἐσὲν ἔχει στὴν ἐξουσίαν του;
 Λοιπὸν, ἀφέντη μου καλέ, ἄκου, καὶ πιστεύε μου,
 πολλὰ φουσσᾶτα ἔρχονται ἐδῶ νὰ σὲ θέλουν ἀπαντήσῃ·
 ἔχει Ἀλλαμάνους ἐκλεχτοὺς καλὰ πεντακοσίους,
 Οὐγγρους χιλιάδες δέκα τρεῖς ὅλους μὲ τὰ δοξάρια,
 Βουργάρους, Σέρβους ἔχει ἐδῶ κᾶν τέσσαρες χιλιάδες,
 Ρωμαίους ἀπὸ τὴν Ρωμανίαν ὅλους ἐδῶ τοὺς ἔχει,
 ἐκ τὴν Τουρκίαν κι Ἀνατολὴν ἀριφνισμὸν οὐκ ἔχουν·
 διὰ τὸν ἕναν ὅπου ἔχετε ὁ πρίγκιπας μετὰ σε,
 εἶναι γὰρ τοῦ βασιλέως ᾗς τὸν ἕναν σας διακόσιοι.
 Διὰ τοῦτο λέγει, Δέσποτα, ὁ ἀφέντης μου ὁ ἀδελφός σου
 ὅτι ἂν ἐμαχίστητε ἀπὸ φτορὰν δαιμόνου,

οὐδὲν ἔχει καλλιώτερον φίλον του εἰς τὸν κόσμον,
 κι ὡς ἀγαπῶντα σε πολλά, μεγάλως σὲ λυπᾶται,
 Κ' ἐξεύρεις κι ἄλλο, ἀφέντη μου, τὸ πόσα σὲ κακεύει
 ὁ βασιλέας τῆς Ρωμανίας αὐτὸς ὁ Παλαιολόγος
 κι ἂν ἔλθῃς γὰρ εἰς πόλεμον εἰς τοσοῦτα φουσοῦτα,
 πρῶτο ἢμπορεῖ ἀπ' ἁμαρτίας νὰ χάσης τὸ κορμί σου,
 καὶ δεύτερον, χειρότερον, ἂν πέσης εἰς τὰς χεῖρας
 τοῦ Παλαιολόγου βασιλέως ἐκεῖ ὅπου σὲ κακεύει,
 ποτὲ τὴν Ἄρτα οὐδὲν θεωρεῖς οὐδὲ τὸ Δεσποτᾶτο,
 [284] Ἐν τούτῳ λέγει, ἀφέντη μου, ὁ κύρης μου ὁ ἀδελφός σου·
 σκόπησον μὲ ὄλην σου τὴν βουλὴν νὰ φύγῃς νὰ γλυτώσῃς
 ἐσὺ μὲ τὰ ἀρχοντόπουλα ποῦ εἶναι τοῦ Δεσποτάτου,
 κι ἄγωμε εἰς τὸν τόπον σου, τὰ κάστηρ σου νὰ φυλάξῃς.
 Καὶ πάλε ἂν χάσης τίποτε ἀπὸ τὰ πεζικά σου,
 ἀφῶν ἔχεις τὴν ἀφεντίαν κ' εἶσαι στὸ Δεσποτᾶτο,
 πάλε φουσοῦτα οὐ λείπουν σε, νὰ ἔχῃς ὅσα κι ἂν θέλῃς».
 Ἐκεῖνος γὰρ ὁ ἀσεβῆς ὅπου ἔλεγεν ἐτοῦτα,

ΤΑ ΠΡΟ ΤΗΣ ΕΝ ΠΕΛΑΓΟΝΙΑΙ ΜΑΧΗΣ ΔΙΑΤΡΕΞΑΝΤΑ

ὄλως κλαίοντα τὰ ἔλεγεν καὶ κλαίοντα τὰ ἀφηγᾶτον,
 [285] Καὶ ὅσον ἀποπλήρωσεν ἐτοῦτα κι ἄλλα πλέον,
 εἶδεν καλὰ κ' ἐγνώρισεν, ἐδειλίασε ὁ Δεσπότης·
 ἀπολογίαν ἐζήτησεν ἢθελε νὰ ὑπαγαίνῃ.
 ὡς δὲ ὁ Δεσπότης τὸν κρατεῖ ἕως ὅτου νὰ συντύχη
 ἀλλήλως μὲ τὸν πρίγκιπα νὰ μάθῃ τὰ μαντᾶτα.
 Κράζει παιδόπουλά του δύο καὶ μοναξὰ τοὺς λέγει·
 « Ἀμέτε εἰς τὸν πρίγκιπα κ' εἰπέτε του ἀπὸ ἐμένα
 νὰ ἔλθῃ συντόμως ἐδῶ, βιαστικά τὸν χρήξω».
 Κ' ἐκεῖνοι ἐσπουδάξαν, γοργὸν στὸν πρίγκιπα ἀπῆλθαν
 τὸ εἰπεῖ του ἐκ τὸν ἀφέντην τοὺς ἐκείνον τὸν Δεσπότην,
 τὸ εἶχαν κι ἀναγεῖλαν του· εὐθέως σπουδαίως ἐδιάβη
 ἐκεῖ ὅπου ἦτον ὁ ἀσεβῆς στὴν τένταν τοῦ Δεσπότου.
 Ἐξάναρχα λεπτομερῶς τὸν πρίγκιπα τὰ εἶπεν,
 ὅλα τὰ ἀφηγήσετον, ὡσὰν καὶ τοῦ Δεσπότου·
 κι ἀφότου τὰ ἀφηγήσετον τοῦ πρίγκιπος τὰ λέγει,
 ἀπολογίαν τοῦ ἐδώκασιν, ἐδιάβη ὀπόθεν ἦλθεν.
 Λεπτῶς τὰ ἀφηγήσετον τοῦ Σεβαστοκρατόρου
 τὴν πρᾶξιν ὅπου ἔποιεν ἐκεῖσε εἰς τὸν Δεσπότην
 καὶ πῶς τοῦ ὑποσχέθηκεν νὰ φύγῃ τὴν νύχτα ἐκείνην.
 Τὸ ἀκούσει το ὁ κύρ Θεόδωρος μεγάλως γὰρ ἐχάρη,
 κράζει τοὺς φρονιμώτατους ὅπου εἶχε εἰς τὰ φουσοῦτα·
 ὅλα τοὺς ἀφηγήσετον, χαρὰν μεγάλη ἐποίησαν.
 Ὡς δὲ ὁ Δεσπότης σὲ λαλῶ, ἐκεῖνος τῆς Ἑλλάδας
 οὐκ ἦτον γὰρ χαϊράμενος, μεγάλην θλίψιν εἶχεν.
 Ἐκραξε τὸν πρίγκιπα· οἱ δύο βουλὴν ἔπῃραν
 τὸ πῶς νὰ ποιήσουσιν ὁμοῦ καὶ πῶς νὰ ἔχουν διάξει,
 [286] Κράζουν τοὺς κεφαλᾶδες τους, τοὺς πρώτους τοῦ φουσοῦτου,

ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ ΒΙΛΛΑΡΔΟΥΪΝΟΣ ΠΡΙΓΚΙΨ ΜΟΡΕΩΣ

ἐβάβαν τους κι ὠμόσασιν νὰ κρύψουν τὴν βουλή τους.
 Ἀφότου γὰρ ἐγένετον ὁ ὄρκος τῶν κεφαλᾶδων
 κι ὠμόσασιν ἀμφοτέροι νὰ κρύψουσιν τὸ πρᾶγμα,
 ὅπου ἤθελεν νὰ τοὺς εἰπῆ τῆς Ἄρτας ὁ Δεσπότης,
 εἰς τοῦτο ἄρξετον νὰ λαλῆ καὶ νὰ τοὺς ἀφηγᾶται,
 ὁ Δεσπότης λεπτομερῶς ἐκεῖνα τὰ μαντᾶτα,
 τὰ εἶπεν καὶ ἀφηγήσετον ἐκεῖνος ὁ δημηγέρτης
 τὸν ἦτον ἀποστείλοντα κύρ Θεόδωρος ὁ Δοῦκας
 τοῦ Δεσπότη, τοῦ ἀδελφοῦ, ὅλον μὲ πονηρίαν.
 Ἀκούσων ταῦτα οἱ ἄρχοντες οἱ πρῶτοι τοῦ φουσσάτου,
 οἱ μὲν ἐπίστεψαν εὐθέως ἀλήθεια ὡσὰν τὸ ἐλέγαν·
 κ' οἱ ἄλλοι ἐλέγαν, ψέματα εἶπεν ὁ δημηγέρτης.
 Ὁ ἀφέντης τῆς Καρυταίνας ὁ ἐξάκουστος ἐκεῖνος
 ἐντράπη, τὸ ἀκούσει τὸ φυγεῖον, μεγάλως ἐταραχεύτη
 καὶ εἶπεν, ὅτι ψέματα εἶπεν ὁ χωριάτης
 ὅπου ἦλθεν κι ἀφηγήσετον ἐκεῖνα τοῦ Δεσπότη.
 ὅλα ὅσα ἦσαν λόγια εὐκαιρα, καύχημα τῶν Ρωμαίων
 ὅπου ἐπαινοῦνται ὀλοστινοὶ καὶ ψέγουν τοὺς ἐχτροὺς τους.
 «Ἀλλὰ ἄς σταματήσωμεν ἐδῶ εἰς τοὺς κάμπους τούτους
 κι ἂν ἔλθουν, νὰ πολεμήσωμεν ἡμεῖς ἄς τοὺς δεχτοῦμε,

ΤΑ ΠΡΟ ΤΗΣ ΕΝ ΠΕΛΑΓΟΝΙΑΙ ΜΑΧΗΣ ΔΙΑΤΡΕΞΑΝΤΑ

Μηδὲν σκιαστήτε τίποτε ἂν εἶναι πλειότεροί μας·
 ὅτι λαὸς πολὺπλοκος κι ἀπὸ διαφόρες γλῶσσες
 ποτὲ καλὴν συμβίβασιν οὐκ ἔχουσιν ἀλλήλως,
 Ἥμεῖς γὰρ καὶ ἂν εἴμεθεν ὀλίγοι πρὸς ἐκείνους,
 ὅλοι εἴμεθεν ὡς ἀδελφοὶ καὶ γλῶσσαν μίαν λαλοῦμε,
 κ' ἐδάρτε θέλομεν φανῆ ἂν εἴμεθεν σγρατιῶτες».
 Ἐκεῖνοι οἱ περισσότεροι ἐκ τὸν φόβον ὅπου εἶχαν
 τίποτε οὐδὲν ἀφκράστησαν τοῦ ἀφέντου τῆς Καρυταίνου,
 ἀλλὰ εἰς τὸ τέλος εἶπασιν κι οὕτως τὸ ἀφιρῶσαν·
 ὅτι τὸ ἐλθεῖ τὸ βραδύ, νὰ λάμψη τὸ φεγγάρι,
 νὰ κοιμηθῆ ὁ λῖος λαὸς νὰ μὴ τοὺς ἔχουν νοῆσει,
 τὸ πλεῖον κρυφῶς καὶ σιγαλὰ ὅπου νὰ ἠμπορέσουν
 νὰ ὀρμηθοῦν τοῦ φεγγαρίου καὶ νὰ ἔχουν μισσέψει,
 νὰ φύγουν ὡσὰν ἠμποροῦν διὰ νὰ μὴ κιντυνέψουν.
 Κι ὅσον ἐπλήρωσε ἡ βουλή ὅτι νὰ ἔχουν φύγει,
 ὁ κατὰ εἷς ἐδιάβηκεν εἰς τὴν κατοῦνα ὅπου εἶχεν.
 [287] Ἐν τούτῳ ὁ ἀντρικώτατος ὁ ἀφέντης τῆς
 Καρυταίνου,
 ἐκεῖνος ὁ παράξενος ὁ ἐπαινετὸς στρατιώτης,
 ἐπόνεσε ἡ καρδία του κ' εἰς σφόδρα ἐλυπήθη.
 Ὁ μὲν ἐντράπη τὸ φυγεῖον, ἐθλίβη τὸν λαόν του,

Ο ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ ΒΙΛΛΑΡΔΟΥΪΝΟΣ ΠΡΙΓΚΙΨ ΜΟΡΕΩΣ

ἐσκόπησεν, ὡς φρόνιμος, τὸ πῶς νὰ τοὺς βοηθήσῃ
 νὰ μὴ χαθοῦσιν ἄδικα κ' ἔχει ἁμαρτίαν μεγάλην.
 [288] Στὴν τέντα του ἐστάθηκεν, ραβδί κρατεῖ στὸ χέριν,
 τὸν στῦλον κρούει μὲ τὸ ραβδί καὶ λέγει πρὸς ἐκεῖνον·
 «Στῦλε μου, κράτει δυνατὰ τὴν τέντα ὅπου μὲ σκέπει
 κ' εἰπὲς τῆς ἐκ τὸ μέρος μου, μηδὲν τὸ ἀπιστήσῃ
 ὅτι πολλὰ τὴν ἀγαπῶ, οὐ χρῆζω νὰ κιντυνέψῃ.
 Ἡμεῖς βουλὴν ἀπήραμεν, ὁ πρίγκιπας κι ὁ Δεσπότης,
 νὰ φύγωμεν ἀπὸ σπεροῦ οἱ πρῶτοι τοῦ φουσσάτου
 ν' ἀφήσωμεν τὸν λῖον λαὸν νὰ ἔχουσιν κιντυνέψει.
 Διὰ τοῦτο λέγω πρὸς ἐσέν, τέντα μου ἠγαπημένη,
 μὴ πιάσῃ κι ἀπιστήσῃς το ὅτι ἐνὶ ἀλλέως τὸ πρᾶγμα·
 σκόπησον νὰ σωρευτῆς ὅπως μὴ κιντυνέψῃς».
 [289] Ἀκούσων ταῦτα ὁ λαὸς ποῦ ἦσαν ἐκεῖ μετ' αὐτὸν
 τὸ πρᾶγμα τὸ ἐξενοχάραγον, τὸ οὐκ εἶδασιν ποτὲ τους,
 ὅλοι εἰς φόβον ἐπέσασιν, ἐταράχτησαν μεγάλως·
 ἀπὸ ἄνθρωπον εἰς ἄνθρωπον ἐπλάτυνεν τὸ πρᾶγμα,
 Ὅ πρίγκιπας τὸ ἄκουσεν, ἐχόλιασεν μεγάλως·
 ὄρισε εὐθέως κ' ἐκράξασιν τὸν ἀφέντην τῆς Καρυταίνου
 καὶ λέγει τον χολιαστικά· «Ἦτον καλὸν τὸ ἐποῖκες;
 τὸν ὄρκον ὅπου ἐποίκαμεν καὶ τὴν βουλὴν ὁμοίως,
 νὰ τὸ φαυλίσῃς φανερά, νὰ μᾶς ἀποσκεπάσῃς;
 οὐδὲν τὸ ἔποικες φρόνιμα, σφάλμα γὰρ μέγαν ἦτον».
 Ὅ ἀφέντης τῆς Καρυταίνας τὸν πρίγκηπα ἀπεκρίθη·
 «Ἐγὼ σφάλμα οὐκ ἔποικα καὶ τίς νὰ μὲ ἔχη μέψει,
 ἔτοιμος νὰ διαφεντευτῶ καὶ νὰ τὸν πολεμήσω
 ὅποιος νὰ εἰπῇ ὅτι ἔσφαλα, ἄνευ τῆς ἀφεντίας σου,
 ὅπου εἶσαι ἀφέντης μου λίζιος κι οὐδὲν σὲ ἀντιτείνω.
 Ὅσοι εἶπασιν νὰ φύγωμεν νὰ ἀφήσωμεν τὸν λαὸν μας,
 λουλοὺς τοὺς ἔχω κι ἄτυχους, οὐ πρέπει νὰ εἶναι ἀφέντες

ΕΓΚΑΤΑΛΕΙΠΕΤΑΙ ΜΟΝΟΣ ΕΙΣ ΠΕΛΑΓΟΝΙΑΝ

ἢ νὰ βαστάνουν ἄρματα, στρατιῶτες νὰ τοὺς κρᾶζουν».
 Ὡς τὸ ἤκουσεν ὁ πρίγκιπας ἐνόησε, ἐντράπηκε το,
 ἐμετανόησεν σφοδρὰ εἰς ὅσον γὰρ ἐγένη·
 κρᾶζει τὸν πρωτοστράτορα, ὀρίζει τον καὶ λέγει,
 νὰ βάλῃ τὸν διαλαλητὴν τοῦ νὰ ἔχη διαλαλήσει·
 κανεῖς μὴ ἀκούσῃ τίποτε καὶ φοβηθῇ κἄν ὄλως
 τὰ λόγια ὅπου εἰπήθησαν ἐνταῦτα εἰς τὰ φουσσᾶτα,
 μὴ τὰ πιστέψῃ γὰρ κανεῖς, ψέματα εἶναι μεγάλα.
 Ἀλλὰ ἄς τὸ κρατοῦσι ἀλήθειαν, κανεῖς μὴ τὸ ἀπιστήσῃ,
 ὅτι αὐριον, ἂν θέλῃ ὁ Θεός, θέλουσι πολεμήσει.
 Ὡς τὸ ἤκουσαν οἱ ἅπαντες ἐτότε οἱ Μοραῖτες
 τὸ πῶς ἐδιαλαλήσασιν κι ἀφίρωσαν τοὺς λόγους,
 ὅτι τὰ λόγια τὰ εἶπασιν ψέματα ἐλαλήσαν,

ὡς δὲ τὴν αὔριον τὸ πρωὶ θέλουσιν πολεμῆσει,
 ὄλοι τὸ ἀνεχάρησαν, πολλὰ τὸ ἐπεθυμοῦσαν.
 [290] Κ' οἱ Δεσποτᾶτοι, ὡς τὸ ἤκουσαν, ἐθλίβησαν
 εἰς σφόδρα·
 εἰς τὸν Δεσπότη ἐδιάβησαν ὄλοι του οἱ μεγιστᾶνοι,
 κρυφῶς τοῦ εἶπαν μοναξιά· «Ἀφέντη, τί ἔν' τὸ κάμνεις;
 βούλεσαι ν' ἀποθάνωμεν ἐδῶ ἀδίκως μετ' ἔσου;
 οὐδὲν ἀκούης τοὺς ἄτυχους τοὺς Φράγκους τοῦ Μορέως,
 τὸ πῶς οὐδὲν ἐδείλιασαν τὰ πλήθη τῶν φουσσάτων
 ὅπου ἔρχονται ἀπάνω τους, αὐτοῦ τοῦ βασιλέως,
 ἀλλὰ καλοαφιρώνωνται νὰ τοὺς ἔχουν πολεμῆσει».
 Ὁ Δεσπότης τοὺς ἀποκρίθηκεν καὶ λέγει πρὸς ἐκείνους·
 «Ἐγὼ κρατῶ τὰ εἶπαμεν καὶ τὴν βουλὴν ποῦ ἐδόθη·
 κ' οἱ Μοραῖτες ἄς λαλοῦν κι ἄς ποιήσουν ὡς κελεύουν.
 Βάλετε ἕναν ἀπὸ ἐσᾶς νὰ διὰβη ἐκ τὸ φουσσᾶτο
 τοῦ Δεσποτάτου, σᾶς λαλῶ, προφώνεσιν νὰ ποιήσῃ,
 τὸ συσπερώσει, μοναχὰ νὰ ἐξέβῃ τὸ φεγγάρι,
 ὄλοι ἄς κινήσουν παρευτὺς μετὰ ἡσυχίας μεγάλης,

Ο ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ ΒΙΛΛΑΡΔΟΥΪΝΟΣ ΠΡΙΓΚΙΨ ΜΟΡΕΩΣ

ὀλόρθα ἄς ὑπαγαίνομεν ἐκεῖ εἰς τὸ ἰγονικόν μας·
 κι ὅπου ἔχει θέλημα καλὸν κι ὄρεξιν τοῦ πολέμου
 ἄς ἐνεμείνη ἐδῶ καὶ νὰ εὔρη τὰ γυρεῦει».
 Οὕτως τὸ ἐποῖκαν οἱ Ρωμαῖοι τοῦ Δεσποτάτου ἐκεῖνοι·
 τὸ συσπερώσει ἐδιάβησαν ἐκ τὸ φουσσᾶτο ἐκεῖθεν.
 Ἔδε ἀμαρτίαν ὅπου ἔποικεν ἐτότε ὁ Δεσπότης
 νὰ ἔλθῃ νὰ ἐβγάλῃ ἐκ τὸν Μορέαν τὸν πρίγκιπα Γουλιάμον
 μὲ τὸ ἄνθος τῶν εὐγενικῶν ἀνθρώπων τοῦ Μορέως,
 ὅπου εἶχασιν ἀνάπασιν καὶ μονοκρατορίαν,
 κι ἀπῆγαν εἰς βοήθειαν του στὴν μάχην ὅπου εἶχεν·
 τότε τοὺς ἐλευτέρωσεν στὰς χεῖρας τῶν ἐχτρῶν του
 κ' ἔφυγεν καὶ ἐδιάβηκεν εἰς τὴν Θεοῦ κατάραν.
 Ποῖος ν' ἀκούσῃ πῶποτε Ρωμαίου νὰ ἔχῃ πιστέψῃ
 δι' ἀγάπην γὰρ ἢ διὰ φιλίαν ἢ διὰ καμμίαν συγγένειον;
 ποτὲ Ρωμαίου μὴ ἐμπιστευτῆς διὰ ὅσα καὶ σοῦ ὀμνύει·
 ὅταν θέλῃ καὶ βούλεται τοῦ νὰ σὲ ἀπεργώσῃ,
 τότε σὲ κάμνει σύντεκνον ἢ ἀδελφοποιτόν του,
 ἢ κάμνει σε συμπέθερον διὰ νὰ σὲ
 ἐξολοθρέψῃ.
 Ὡς ἔνι γὰρ τὸ φυσικὸν τοῦ κόσμου τὸ συνήθειον,
 κακὸν μαντᾶτο οὐκ ἔμπορεῖ κανεὶς νὰ τὸ ἔχῃ κρύψει.
 [291] Ἐκεῖνος ὁ πανάπιστος ὁ μέγας δημηγέρτης,
 ὅπου τὰ ἐμαγέρευεν ἐτοῦτα ὅπου σᾶς λέγω,
 τὸ ἰδεῖ ὅτι ἔφυγεν εὐθέως ἐκεῖνος ὁ Δεσπότης,
 σπουδαίως ἐδιάβηκεν γοργὸν στοῦ βασιλέως τὸν στόλον
 κ' εἶπεν τὸν Σεβαστοκράτορα· ἔφυγεν ὁ Δεσπότης
 μὲ τὰ φουσσᾶτα ὅπου ἤφερον ἀπὸ τὸ Δεσποτᾶτον,

κ' ἐνέμεινεν ὁ πρίγκιπας μόνι μὲ τὰ ἐδικά του.

ΕΓΚΑΤΑΛΕΙΠΕΤΑΙ ΜΟΝΟΣ ΕΙΣ ΠΕΛΑΓΟΝΙΑΝ

[292] Τὸ ἀκούσει το ὁ Σεβαστοκράτορας, ἐχάρηκεν μεγάλως.

εὐθέως τ' ἀλλάγια του ὄρθωσεν, ἐκίνησαν ἐνταῦτα,
ὀλόρθα στὴν Πελαγονίαν ὠρμῆσαν νὰ ὑπαγαίνουν.

[293] Σάββατο ἡμέραν ἐκίνησαν, τὸν πρίγκιπα ἐπλη-
σιάσαν.

Τὴν κυριακὴν γὰρ τὸ πρωὶ ὠρμῆσαν νὰ πολεμήσουν.

[294] Κι ἀφῶν εἶδεν ὁ πρίγκιπας ὅτι ἔφυγε ὁ Δεσπότης

κ' ἐγνώρισε εἰς πληροφορίαν τὸ ἔργον τὸ τοῦ ἐποῖκεν,

κ' ἔμεινεν στὴν Πελαγονίαν οὕτως ἀπεργωμένος,

μόνον μὲ τὰ φουσσᾶτα τοῦ ὄπου εἶχε ἐκ τὸν Μορέαν,

κ' ἔξευρεν ὅτι ἔρχετον τοῦ βασιλέως ὁ στόλος

μὲ τὸν Σεβαστοκράτορα διὰ νὰ τὸν πολεμήσουν·

ὡς φρόνιμος κ' εὐγενικὸς ὄπου ἦτον καὶ στρατιώτης,

κράζει τοὺς κεφαλᾶδες του, τοὺς πρώτους τοῦ φουσσάτου

καὶ ὄλους τοὺς καβαλλαρίους, Φράγκους τε καὶ Ρωμαίους,

καὶ ἄρξετον νὰ τοὺς λαλῆ καὶ νὰ τοὺς συντυχαίνη,

γλυκία τοὺς ἐνουθέτευεν κ' ἐπαρηγόρησέ τους·

«Συντρόφοι, φίλοι κι ἀδελφοί, ὡς τέκνα καὶ παιδιά μου,

γινώσκει ὁ Θεὸς κ' ἡ δόξα του τὸ πῶς εἶμαι θλιμμένος

εἰς τοῦτο ὄπου μᾶς ἔποικεν Δεσπότης ὁ ἀδελφός μου

κι ἀπέργωσέ με ὡσὰν παιδί καὶ ἤφερέν με ἐνταῦτα.

Ἐγὼ διὰ τὴν ἀγάπην του καὶ πάλε διὰ τὴν τιμὴν μου,

ἐβλέποντας τὸν θάνατον, τὴν ἀκληρίαν ὄπου εἶχεν

ἀπ' τὸν Σεβαστοκράτορα αὐτὸν τὸν ἀδελφόν του,

ὄπου τοῦ ἀπῆρε τὴν Βλαχίαν, τὸ Δεσποτᾶτο ἐζήτα,

ἐπῆρα τὰ φουσσᾶτα μου, ἐσᾶς τοὺς ἐδικούς μου

κ' ἦλθα εἰς συμμάχειον ἐκεινοῦ διὰ νὰ τοῦ ἔχω βοηθήσει.

Καὶ ὅσον μ' ἐπροσήφερεν ἐδῶ εἰς τὴν Ρωμανίαν,

οὕτως μᾶς ἐπαράδωκεν αὐτὸς τοῦ ἀδελφοῦ του

ὡσὰν ὁ Ἰούδας τὸν Χριστὸν ἐκεινῶν τῶν Ἰουδαίων.

Διὰ τοῦτο λέγω πρὸς ἐσᾶς, ὄλους πασοκαλῶ σας·

ἀφῶν μᾶς ἤφερε ἡ ἁμαρτία ἐδῶ εἰς τοὺς ἐχτροὺς μας

—30—7. Σ' βαστοκράτω ὦ, ἡκδσ;ν ἐχάρη.ε μ,γάλω,· 48. τ ἀλλάγια,

ἀδ.οοθωσν, ἐ,ίνησαν εὐθαως, · 9. Πελαγονίαν ὄρισεν, ὑπαγα

ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ ΒΙΛΛΑΡΔΟΥΪΝΟΣ ΠΡΙΓΚΙΨ ΜΟΡΕΩΣ

ἔξεύρετε ὅτι μακρὴ ἀπέχομεν τοῦ Μορέως.

κι ἂν θέλομεν νὰ φύγωμε οὐδὲν κατευοδοῦμε

κ' ἤθελεν εἶσται ἄσκημον νὰ εἰπήθη εἰς τὸν κόσμον,

ἀφῶν στρατιῶτες εἶμεθεν νὰ φύγωμεν ὡς γυναῖκες.

Ἀλλὰ ἄς σταθοῦμε ὡς ἄνθρωποι, στρατιῶτες παιδεμένοι·

τὸ πρῶτον ἄς φυλάξωμεν ὡς πρέπει τὴν ζωὴν μας,

καὶ δεύτερον πάλε ἀπὸ αὐτὸ τὸ ἔπαινος τοῦ κόσμου,

τὸ ἀγαποῦσιν οἱ ἅπαντες ὅπου ἄρματα βαστοῦσιν.
 Ἐκεῖνοι ὅπου ἔρχονται ἐδῶ τοῦ νὰ μᾶς πολεμήσουν
 ὅλοι εἶναι πολυσώρευτοι ἀπὸ διαφορές γλώσσες·
 καὶ θέλω νὰ τὸ ἐξεύρετε, τινὰς μὴ τὸ ἀπιστήση,
 ὅτι ὁ λαὸς πολὺπλοκος καὶ πολυσωρευμένος,
 ποτὲ καλὴν συμβίβασιν οὐκ ἔχουσιν ἀλλήλως.
 Ἡμεῖς γὰρ καὶ ἂν εἴμεθα ὀλίγοι πρὸς ἐκείνους,
 ὅλοι εἴμεθεν γνώριμοι καὶ μίας οὐσίας ἀνθρώποι,
 καὶ πρέπει ὅλοι ὡς ἀδελφοὶ ἀλλήλως ν' ἀγαπᾶστε.
 Ἐπεὶ ἂν ἔχωμεν ὁμοῦ ἀγάπην ὡς ἀρμόζει,
 ὁ κατὰ εἷς γὰρ ἀπὸ ἐμᾶς ν' ἀξιόζη διακόσιους
 ἀπὸ ὅσοι ἔρχονται ἐδῶ διὰ νὰ μᾶς πολεμήσουν.
 Οὐδὲν φροντίζω ἄλλους τινὲς μόνον τοὺς Ἀλλαμάνους·
 τριακόσιοι εἶναι μοναχοὶ κ' ἔχουν ἕναν ἀφέντην
 Δοῦκαν ντὲ Καρεντάνε τὸν λαλοῦν, οὕτως τὸν ὀνομάζουν,
 Καὶ ἔχω εἰς πληροφορίαν τὸ πρῶτον τους ἀλλάγι
 τοὺς Ἀλλαμάνους ἔχουσιν νὰ ἔλθουν νὰ πολεμήσουν,
 Λοιπὸν ἂν ποιήσωμεν ὄρμην ὡς φρόνιμοι στρατιῶτες
 τῶν Ἀλλαμάνων τὴν φορὰν τοῦ πολέμου ἀπαντῆσαι,

Η ΕΝ ΠΕΛΑΓΟΝΙΑΙ ΜΑΧΗ

νὰ δώση ὁ Θεὸς κ' ἡ μοῖρα μας κ' ἡ εὐχὴ γὰρ τῶν γονέων μας,
 νὰ τοὺς σπαράξωμεν ποσῶς νὰ ἐπάρωμεν τὸ νίκος,
 τοὺς ἄλλους ὅλους ἔχομεν ὡς φάλκονας περδίκιν.
 [296] Διὰ τοῦτο λέγω πρὸς ἐσᾶς τὸ πρῶτο μας ἀλλάγι
 νὰ ποιήσωμεν καλλιώτερον, ὅλο ἐκλεχτοὺς ἀνθρώπους,
 νὰ ἐξεύρουσιν νὰ πολεμοῦν, νὰ ἐντρέπωνται τὸν κόσμον·
 καὶ νὰ ἐνὶ ἀπάνω εἰς αὐτοὺς ὡς κεφαλὴ κι ἀφέντης
 ὁ ἀφέντης τῆς Καρυταίνας αὐτὸς ὁ ἀνεψιὸς μου,
 Κ' ἐλπίζω πρῶτα στὸν Θεὸν κι ἀπέκει στὴν στρατιάν του
 ὅτι νὰ πράξη ὡς φρόνιμος, ὡσὰν καλὸς στρατιώτης».
 Ὡς τὸ εἶπεν γὰρ ὁ πρίγκιπας οὕτως καὶ τὸ ἐποιήσαν·
 ἐχώρισαν τὰ ἀλλάγια τους τὲς σύνταξες ὅπου εἶχαν.
 Στὴν χώρισιν τῶν ἀλλαγιῶν, στὲς σύνταξες ποῦ ἐποῖκεν
 ὁ Γουλιάμος πρίγκιπας εἰς τὴν Πελαγονίαν
 αὐτοῦ καὶ ὅλοι οἱ Ρωμαῖοι ἔσωσαν εἰς τὸν κάμπον.
 [297] Τὸ πρῶτο ἀλλάγι ὅπου εἶχασιν ἦτον τῶν Ἀλλαμάνων·
 τὸ ἰδεῖ τους γὰρ ὁ ἐξάκουστος ὁ ἀφέντης τῆς Καρυταίνου,
 ὀλόρθα εἰς αὐτοὺς ὤρμησεν, ἔσκυψαν τὰ κοντάρια.
 Τὸν πρῶτον ὅπου ἀπάντησεν κ' ἐδῶκεν κονταρέαν
 ἦτον ἐκεῖνος ποῦ ἔλεγε Δοῦκα ντὲ Καρεντάνα·

ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ ΒΙΛΛΑΡΔΟΥΤΙΝΟΣ ΠΡΙΓΚΙΨ ΜΟΡΕΩΣ

στο στήθος τὸν ἐβάρεσεν ἀπάνω εἰς τὸ σκουτάριν,
 μὲ τὸ φαρίν τὸν ἔρριξεν εἰς γῆν ἀποθαμένον·
 ἀπαύτου ἔδειρε ἄλλους δύο ὅπου ἦσαν συγγενεῖς του.
 Τὸ κοντάρι ὅπου ἐβάσταζεν ἐκόπη εἰς τρία κομμάτια·
 κ' εὐθέως ἐγρήγορα ἔβαλεν τὸ χέριν στὸ σπαθί του
 καὶ ἄρξετον νὰ πολεμῇ ἐκείνους τοὺς Ἀλλαμάνους·
 ὅσοι τοῦ ἐρχόντησαν ὀμπρὸς διὰ νὰ τὸν πολεμήσουν,
 ὅλους τοὺς ἐκατέκοφτεν ὡς χόρτον εἰς λιβάδι.
 [298] Κι ὡς ἔβλεπαν οἱ ἕτεροι ὅπου ἦσαν μετ' ἐκείνων,
 ὅλοι ἀντρειομένα ἐβάλθησαν καὶ συντροφίαν τοῦ κάμνονν,
 τοὺς Ἀλλαμάνους ἔσφαξαν κ' ἐθανατώνανέ τους.
 [299] Κι ὡς εἶδε ὁ Σεβαστοκράτορας ἀπέκει ὅπου ἐθεώρει
 ὅτι οἱ Ἀλλαμάνοι ἐσπάραξαν κι ἀπήρασι τὸ κρότος,
 γοργὸν σπουδαίως ἐκεῖ ἔδραμεν ὅπου ἦσασιν οἱ Οὐγγροί,
 ὀρίζει τοὺς νὰ σύρνουσιν ὅλοι μὲ τὰς σαγίτας
 στὸ ἀλλάγι κείνο ποῦ ἔσμιξε μετὰ τοὺς Ἀλλαμάνους,
 καὶ εἶπεν τους ἀπόκοτα· «Μὴ παρατηρηθῆτε
 τοὺς Ἀλλαμάνους τίποτε διατὶ εἶναι ἐδικοί μας·
 ἐπεὶ, ὡς ἐβλέπω καὶ θεωρῶ, ὁ δράκοντας ἐκείνος
 ὁ ἀφέντης τῆς Καρύταινας κακὰ τοὺς ὑπαγαίνει.
 Κι ἂν θέλετε νὰ σύρνετε μόνο ἀπάνω στοὺς Φράγκους,
 οὐδὲν κατευοδώνετε νὰ τοὺς ἔχετε δραλήσει·
 ἀλλὰ ἀμφότεροι σύρνετε μέσα εἰς τὸν πόλεμόν τους,
 νὰ σφάξετε τοὺς ἵππους τους ὅπου καβαλλικεύουν,
 νὰ πέσουν οἱ καβαλλάροι ἀπάνω εἰς τὰ φαριά τους
 ὅπως νὰ τοὺς πατάξωμε μὴ προῦ μᾶς θανατώσουν.
 Κι ἂν ἀποθάνουν ἐνομοῦ μ' αὐτοὺς οἱ Ἀλλαμάνοι,
 κάλλιο ἂς χαθοῦσι μοναχοὶ παρ' ὅλα τὰ φουσσαῖτα·
 καὶ ἂς ἔχω τὴν ἁμαρτίαν, καὶ ποιήσετε ὡς τὸ ὀρίζω».
 [302] Κ' οἱ Οὐγγροί, ὡς ὠρίστησαν, οὕτως καὶ τὸ ἐποιῆσαν.
 ἀρχάσαν κ' ἐδοξεύασιν τοὺς Φράγκους κι Ἀλλαμάνους·
 κι ἀπὸ τὴν ἄλλην γὰρ μερέαν ἦλθασιν κ' οἱ Κουμάνοι
 κ' ἐδόξεναν ἀμφότεροι τὸ γένος γὰρ τῶν Φράγκων.
 Τί νὰ σᾶς λέγω τὰ πολλὰ καὶ πῶς νὰ τὰ διαλύσω;
 ὅλους τοὺς ἵππους καὶ φαριά τῶν Φράγκων κι Ἀλλαμάνων
 ὅλα τὰ ἐκατασφάξασιν κ' οἱ καβαλλάροι ἐπέσαν.
 Ἔπεσε γὰρ κι ὁ θαυμαστός, τὸ φοῦμος τῶν στρατιώτων,
 ὁ ἀφέντης τῆς Καρύταινας ὁμοῦ μὲ τὸ φαρίν του.
 Κ' ἐτότε ὁ Σεβαστοκράτορας, ὡς εἶδεν κ' ἐγνώρισέν τον,
 στριγγὴν φωνίτσαν ἔσυρεν, ἔδραμε ἐκεῖσε εἰς αὐτόν,
 μὴ σύρη εἰς αὐτόν πλεῖον κανεῖς, ἀπάνω εἰς τὸ κορμί του.
 Καὶ λέγει τοῦ· «Μισὶρ Ντζεφρέ, ἀφέντη τῆς Καρυταίνου,
 μὴ προῦ σὲ σφάξουν, ἀδελφέ, ἔς ἐμέναν παραδόσου·
 ἀπάνω εἰς τὴν ψυχίτσα μου δόλον οὐ μὴ νὰ ἔχῃς».
 Εἰς τὸ σπαθί του ὤμοσε κ' ἐνταῦτα ἐπαρεδόθη.
 [304] Ἀφότου ἐπαρεδόθηκεν ὁ θαυμαστός ἐκεῖνος,

ὁ ἀφέντης τῆς Καρύταινας, ὁ ἐξάκουστος στρατιώτης,
 τὸ φλάμουρόν του ἔπεσεν ἐκεῖ ὅπου τὸν ἐπιάσαν·
 ἀτός του ὁ Σεβαστοκράτορας τὸ ἐσήκωσεν κι ἀπῆρεν,
 ὀκάποιον τὸ ἐπαράδωκεν ἀπὸ τὴν φαμελίαν του
 νὰ τὸ βαστᾶ προσεχτικὰ καὶ νὰ τοῦ τὸ φυλάττη.
 [303] Ὡς εἶδεν γὰρ ὁ πρίγκιπας τὴν πονηρίαν ποῦ
 ἐποῖκεν,
 ἐτότε ὁ Σεβαστοκράτορας εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς μάχης,
 ὅταν ἐσμίξασιν ὁμοῦ ὁ ἀφέντης τῆς Καρυταίνου
 κ' οἱ Ἀλλαμάνοι, σὲ λαλῶ, κ' ἐσφάζονταν ἀλλήλως·
 τὸ πῶς τοὺς Οὔγγρους ἔβαλεν, ὁμοίως καὶ τοὺς Κουμάνους,
 κ' εἰς αὐτοὺς ἐδοξεύασιν νὰ σφάξουν τ' ἄλογά τους·
 ἀπῆρε ἀλλάγιν μετ' αὐτὸν κ' ἐδιάβη ἐκεῖσε εἰς αὐτὸν
 νὰ τοῦ βοηθήσῃ, ἂν ἠμπορῆ, νὰ μὴ τὸν ἀποδείρουν.
 Τὸ δὲ τὸ πλῆθος τῶν Ρωμαίων καὶ τὸ σαγιπτολάσι
 ἐσφάξασιν τὰ ἄλογα κ' οἱ καβαλλάροι ἐπέσαν·
 κι ἀφότου εὐρέθησαν πεζοὶ μέσα εἰς τὰ φουσσᾶτα,
 τὸ τί ποιήσει οὐκ εἶχασιν, ἠθέλαν κι οὐκ ἠθέλαν.
 Μὴ προῦ ἀποθάνουν ἄδικον θάνατον εἰς τὸν κόσμον,
 ὅλοι ἐπαραδόθησαν κι ὁ πρίγκιπας ἀτός του.
 [305] Οὐδὲν ἐγλύτωσαν τινές, μόνη ἡ φτωχολογία·
 ὅσοι ἠμπορέσαν κ' ἔφυγαν κ' ἦλθαν ἐκ τὴν Βλαχίαν,
 οἱ μὲν ἐγλύτωσαν πεζοὶ κ' ἦλθαν εἰς τὸν Μορέαν,
 ἄλλους τινές ἐπιάσασιν οἱ Βλάχοι στὴν Βλαχίαν,
 τοὺς ἄλλους πάλε ἐσκότωσαν κ' ἐρρουχολόγησάν τους.
 [306] Κι ὅσον ἔπαψε ὁ πόλεμος κ' ἐκέρδισαν τοὺς
 Φράγκους,
 ὤρισε ὁ Σεβαστοκράτορας κ' ἐστήσασιν τὲς τέντες.
 Ἡ τέντα τῆς κατούνας του τέσσαρους στύλους εἶχεν·
 κι ἀφότου τὴν ἐστήσασιν κ' ἐσέβηκεν ἀπέσω,
 ὀρίζει κ' ἦλθαν οἱ ἄρχοντες ὅλοι του οἱ κεφαλᾶδες,
 κι ἀπαύτου ὀρίζει κ' ἤφεραν τὸν πρίγκιπα Γυλιάμον,
 τὸν ἀφέντην τῆς Καρύταινας καὶ ὅλους τοὺς καβαλλαρίους.
 Τιμητικὰ τὸν ἔπιασε τὸν πρίγκιπα ἐκ τὸ χέριν,
 γλυκέα τὸν ἐχαιρέτησε, σιμά του τὸν καθίζει.
 [307] Καλῶς ἦλθες, ἀδέλφι μου, καλῶς ἦλθες γαμπρέ μου,
 πολλὰ ἐπεθύμουν νὰ σὲ ἰδῶ ὡσὰν σὲ βλέπω ἐδάρτε».

Ἐκ τὸ ἄλλο χέριν ἔπιασε τὸν ἀφέντη τῆς Καρυταίνου,
 τιμητικὰ τὸν ἔβαλε κ' ἐκάτσε στὸ πλευρόν του.
 Κι ἀφῶν ἐκάτσαν ἐνομοῦ κ' ἐγέμισεν ἡ τέντα
 τὸ πλῆθος τῶν καβαλλαρίων κι ὅλον τὸ ἀρχοντολόγι,
 ἄρξετον ὁ Σεβαστοκράτορας τοῦ πρίγκιπος νὰ λέγῃ·
 «Μὰ τὸν Χριστόν, καλὲ ἀδελφέ, πρίγκιπα καὶ γαμπρέ μου,
 πολλὰ ἔπρεπε νὰ εὐχαριστᾶς τὸν Θεὸν καὶ τοὺς ἀγίους,
 ὅταν ἔδωκεν ὁ Θεὸς ἐσὲν καὶ τῶν γονέων σου
 νὰ εἴστε ἀφέντες τοῦ Μορέως, νὰ ἔχετε τέτοιαν δόξαν,
 κ' ἔπρεπε νὰ ἀναπαύεσαι ἐκεῖ στὴν ἀφεντίαν σου

καὶ νὰ μηδὲν ἐγύρευες ἄλλους νὰ ἀκληρήσης.
 Εἰπέ με τὸ σὲ ἔφταισα καὶ τί κακὸν σ' ἐποίησα,
 κ' ἤλθες ἀπάνω εἰς ἐμὲ νὰ ἐπάρης τὸ ἰγονικὸν μου;
 καὶ πάλε οὐδὲν σὲ ἄρκησε νὰ ἔλθης εἰς ἐμένα,
 ποῦ εἶμαι μετὰ σὲ γείτονας κ' ἔχεις τὴν ἀδελφή μου,
 ἀλλὰ ἤλθες στὸν ἀφέντη μου τὸν ἅγιον βασιλέα
 νὰ ἐπάρης τὸ βασίλειον του, νὰ γένης βασιλέας.
 Ἐν τούτῳ ἔπρεπε νὰ ἐγροικῶς καὶ νὰ τὸ ἀπεικάσης
 ὅτι ἔν' καλλίων σου ἄνθρωπος καὶ χριστιανὸς μὲ
 ἀλήθειαν.

Καὶ ὁ Θεὸς ὅπου ἔνι κριτῆς καὶ κρένει εἰς τὸ δίκαιον, ἀπάνω
 κ' ἠφερέν σε εἰς τὰς χεῖρας του κ' ἔχει σε εἰς θέλημάν του·
 κι ὡσὰν ἐγύρευες ἐσὺ ἐκεῖνον ν' ἀκληρήσης,
 σὲ θέλει ἐβγάλει ἐκ τὸν Μορέαν, ὅπου οὐδὲν ἔχεις δίκαιον.
 Ἐκεῖνος ἔνι γονικὸς τῆς Ρωμανίας ἀφέντης·
 κ' ἐσὺ ἂν ἔβγῃς κ' τὴν φυλακὴν, ἄγωμε εἰς τὴν Φραγκίαν,
 ὅπου ἔνι ἐκεῖ τὸ φυσικὸν τὸ ἰγονικὸν ὅπου ἔχεις».

[308] Καὶ ὅσον ἀποπλήρωσεν ἐτοῦτα ὅπου σᾶς λέγω,
 ὁ πρίγκιπας, ὡς φρόνιμος, ρωμαῖκα τοῦ ἀπεκρίθη·
 «Κύρης μου σεβαστοκράτορα καὶ γυναικάδελφέ μου,
 πολλὰ ἔχεις τὴν προτίμησιν μεγάλην ἀπὸ ἐμένα
 νὰ λέγῃς καὶ νὰ πολεμῆς, διατὶ εἶμαι εἰς φυλακὴν σου.
 Ἐπεὶ διὰ τόσο ἂν ἐμελλε στὸν τόπον νὰ ἀποθάνω,
 οὐ μὴ ν' ἀφήσω νὰ εἰπῶ μέρος ἐκ τὴν ἀλήθειαν.
 Οὐ πρέπει τὸν εὐγενικὸν ἄνθρωπον νὰ καυχᾶται,
 οὔτε νὰ ψέγῃ ἂν ἔχη ἐχτρὸν καὶ φέρῃ τον ἢ τύχη
 νὰ τὸν κρατῆ εἰς φυλακὴν ὡσὰν κρατεῖς ἐμένα.
 Καὶ πάλε ἄλλο χειρότερον, νὰ ψέγῃ ἄλλος εἰς πρᾶγμα,
 τὸ ἔχει ἐκεῖνος τὴν αἰτίαν κ' ἔνι καταπιασμένος.

[309] «Ἐγὼ, ἀδελφέ, ἂν ἐγύρευα νὰ αὐξήσω τὴν τιμὴν μου,
 τὸ πλοῦτος καὶ τὴν δόξαν μου, πρέπει νὰ μὲ ἐπαινᾶτε,
 διατὸ πρέπει τὸν ἄνθρωπον, ὅπου ἄρματα βαστάζει,
 ν' αὐξάνῃ γὰρ τὸ πλοῦτος του, ὁμοίως καὶ τὴν τιμὴν του,
 μόνον νὰ μὴ ἔνι ἄδικον, νὰ ἐπαίρῃ συγγενῶν του
 καὶ νὰ ἀκληρᾷ τὴν σάρκαν του, τοὺς σαρκικοὺς του φίλους.
 Πάντως ἐγὼ εἶμαι πρίγκιπας, ἕνας μικρὸς στρατιώτης,
 κι οὐδὲν μὲ ἐβλέπετε ὅτι ἔδραμα ἀπάνω εἰς συγγενῆν μου
 οὔτε εἰς φτωχὸν μου γείτονα νὰ ἐπάρω τὸ ἐδικὸν του·
 ἀλλὰ ἔδραμα εἰς βασιλέαν, ὅπου ἔνι ἀφέντης μέγας,
 ὅπου ἔχει κράτος κι ἀφεντίαν μεγάλην εἰς τὸν κόσμον
 κ' ἔνι εἰς ἀντρία ἐξάκουστος ἀπάνω εἰς τοὺς στρατιώτες
 κ' ἔνι τιμὴ μου κ' ἔπαινος, νὰ πιάνωμαι μετ' αὐτόν,
 διατὶ ἔνι ἐκεῖνος βασιλέας κ' ἐγὼ μικρὸς στρατιώτης.
 Καὶ πάλιν ἔνι ἐκ τῆς φυλῆς τοῦ γένους τῶν Ρωμαίων
 κι οὐδὲν μετέχω πρὸς αὐτόν εἰς τίποτε συγγένειαν.

[310] Ἐσὺ γὰρ ὅπου εὐρίσκεσαι αὐτάδελφος Δεσπότου
 μὲ τέτοιον τρόπον κι ἀφορμὴν ὡσὰν ἐσὺ τὸ ἐξεύρεις,

κι οὐδὲν σὲ ἀρκεῖ τὸ σ' ἔδωκεν ἀπὸ τὸ ἰγονικόν του
 τοῦ νὰ κρατῆς εἰς ἀφεντίαν τὸν τόπον τῆς Βλαχίας,
 ὅπου ἔνι τὸ καλλιώτερον μέλος τῆς βασιλείας του,
 ἀλλὰ ἐβουλήθης παντελῶς τοῦ νὰ τὸν ἀκληρήσης,
 νὰ ἐπάρης ἐκεῖνο ὅπου κρατεῖ, ὅλον τὸ Δεσποτᾶτο,
 κ' ἐκεῖνος νὰ ἔνι τζάγδαρος, ἔρημος εἰς τὸν κόσμον.
 Κ' ἔποικες ἄλλο πλειότερον, μεγάλην ἁμαρτίαν,
 διατὶ οὐδὲν ὑπόμενες νὰ μάχεσαι μετ' αὐτον,
 ὡς γείτονας καὶ συγγενῆς, ὡς τὸ ἔχει ὁ κόσμος ὅλος,
 ἀλλὰ ἔδραμες στὸν βασιλέαν ὅπου ἔνι ἀφέντης μέγας,
 - διατὶ τὸν ἔχει ἀντίδικον κ' ἔχτρεύεται μετ' αὐτον -
 διὰ νὰ σὲ δώση συμμαχίαν καὶ δύναμιν φουσσάτου,
 νὰ τὸν βοθηρίσης παντελῶς καὶ νὰ τὸν ἀκληρήσης.
 Κι οὐδὲν σὲ ἔπρεπε, ἀδελφέ, οὔτε τιμὴ σου ἔνι,
 διατὶ μὲ ἤφερε ἡ ἁμαρτία κ' ἡ τύχη τῆς στρατείας
 κ' ἔπεσα εἰς τὰς χεῖρας σου κ' εἶμαι εἰς φυλακὴν σου
 νὰ μὲ ὀνειδίξης ἄσκημα, ἀδίκως, παρὰ λόγου,
 εἰς πράγματα κ' ὑπόθεσες, τὸ οὐδὲν ἔς ἐμὲ τυχαίνουν,
 ἐδῶ εἰς τόσα πρόσωπα εὐγενικῶν ἀνθρώπων,
 κ' ἐκδύνεσαι τὰ πράγματα καὶ τὲς αἰτίες ὅπου ἔχεις
 καὶ βάνεις τα ἀπάνω μου τὰ οὐδὲν μὲ ἐμὲ τυχαίνουν».

[311] Κι ὡς ἤκουσε ὁ σεβαστοκράτορας τοῦ πρίγκιπος τὰ λόγια,
 τὸ πῶς τὸν ἀποκρίθηκεν μὲ ἀλαζονεῖαν μεγάλην
 κι οὐδὲν τὸν ἐφροντίσετον διατὶ ἦτο εἰς φυλακὴν του,
 μεγάλως τὸ ἐβαρῦθηκεν, σφόδρα τὸ ἐλυπήθην.
 Πολλὰ γὰρ ἐθυμώθηκεν, στὸν πρίγκιπα Γουλιάμιον·
 κι ἂν ἔλειπε διὰ ἐντροπὴν τῶν εὐγενῶν ἀνθρώπων
 ὅπου εὐρισκόντησαν ἐκεῖ, Φράγκοι τε καὶ Ρωμαῖοι,
 εἰπεῖν καὶ ποιήσῃν ἤθελεν τοῦ πρίγκιπος ἄσκημίαν.
 Ὡς εἶδαν γὰρ οἱ εὐγενικοί, ποῦ ἦσαν ἐκεῖ μετ' αὐτους,
 τὴν πρόσοψιν καὶ τὸν θυμὸν τοῦ σεβαστοκράτορου,
 ἐβάλθησαν μὲ συντυχίες, μὲ τρόπους καλωσύνης,
 κ' ἐπράϊναν τὰ λόγια τους κ' ἔβαλάν τους ἔς ἀγάπην.

[312] Κι ἀφότου ἀναπαύτηκεν εἰς τὴν Πελαγονίαν
 ὁ σεβαστοκράτορας μὲ τὰ φουσσᾶτα ὅπου εἶχεν,
 τότε ἡμέρας δύο ἐποιήσασιν νὰ θάψουν τοὺς σκοτωμένους,
 νὰ θεραπεύουν τὰς πληγὰς ὅσοι ἦσαν λαβωμένοι.
 Ὁρθωσεν τὰ φουσσᾶτα του κ' ἐκίνησαν ὑπαγαίνει
 ὀλόρθηα στὴν Κωνσταντινόπολιν ὅπου ἦτο ὁ βασιλέας.
 Ἐπῆρε γὰρ τὸν πρίγκιπα τιμητικὰ μετ' αὐτον·
 σιμά του ἐκαβαλλίκευεν, μετ' αὐτον ἐκοιμάτον·
 καὶ τόσα ὠδηγέψασιν, ἀπόσωσαν στὴν Πόλιν.
 Κι ἀφότου ἀπεξέψασιν κ' ἐπιάσαν τὲς κατοῦνες,
 ἐπῆρε ὁ σεβαστοκράτορας τὸν πρίγκιπα Γουλιάμιον·
 ἀπὸ τὸ χέρι τὸν κρατεῖ κ' εἰς τὸ παλάτι ἐσῶσαν.
 Ὁ βασιλεὺς ἐκάθετον ἐτότε εἰς τὸ θρονίον του,
 τὸν γῦρον τὰ ἀρχοντόπουλα καὶ μέσα ὁ βασιλέας.

Ὁ πρίγκιπας γονατιστὰ τὸν βασιλέα ἐχαιρέτα,
 κι ὁ βασιλεύς, ὡς φρόνιμος κ' εὐγενικὸς ὅπου ἦτον,
 ἀπὸ τὸ χέρι τὸν κρατεῖ κι ἀπάνω τὸν σηκώνει·
 «Καλῶς ἦλθες ὁ πρίγκιπας μετὰ τὴν συντροφίαν σου».
 Ὕρισεν καὶ ἐκάθισεν μικρὸν ἐκεῖ μετ' αὐτὸν
 κι ἀπαύτου ὀρίζει ὁ βασιλέας κι ἀπῆραν τὸν ἀπέκει·
 εἰς φυλακὴν τὸν ἔβαλαν μετὰ τιμῆς μεγάλης.
 Ὁ ἀφέντης τῆς Καρύταινας κ' οἱ ἄλλοι φλαμουριάροι
 ἐκεῖ μετὰ τὸν πρίγκιπα τοὺς ἔβαλαν νὰ εἶναι
 διὰ νὰ ἔχουσιν ὁμότιμα καὶ παρηγόρημά τους
 τὴν φυλακὴν ὅπου εἴχασιν διὰ φουῦμος τοῦ βασιλέως.
 [313] Κι ὅσο ἐποίησαν εἰς φυλακὴν τὴν ἐβδομάδα ἐκείνην,
 ὥρισεν γὰρ ὁ βασιλεύς, τὸν πρίγκιπαν ἠφέραν,
 ὁμοίως καὶ τοὺς καβαλλαρίους ὅπου ἦσαν μετ' ἐκεῖνον,
 ἐκεῖ ὅπου ἦτον ὁ βασιλέας ἀπάνω στὰ παλάτια·
 καὶ λέγει πρὸς τὸν πρίγκιπαν ἀτός του ὁ βασιλέας·
 «Πρίγκιπα, ἐσὺ θεωρεῖς κ' ἐβλέπεις τὸ ἀτός σου
 τὸ πῶς εἶσαι εἰς φυλακὴν κ' ἔχω σε εἰς ἐξουσίαν μου,
 ἂν θέλω νὰ ἐλευτερωθῆς, ἂν θέλω νὰ ἀποθάνης.
 Καὶ λέγω σε εἰς πληροφορίαν, καὶ μὴ τὸ ἀπιστήσης·
 ἂν ἦσουν γὰρ εἰς τὸν Μορέαν ἐκεῖ ὅπου ἦσουν ἀφέντης,
 καὶ νὰ εἶχες μάχην μετὰ ἐμὲν ὡσὰν νὰ ἐπεχειρίστης,
 οὐδὲν ἠμπόρεις στὰ μακρέα μετ' ἔμε νὰ ὑπομένης
 νὰ μὴ σὲ ἐξήβαλα ἀπ' ἐκεῖ τῆς γῆς καὶ τῆς θαλάσσης,
 νὰ ἐκέρδισα τὸν τόπον σου ὅπου ἔνι ἰγονικός μου.
 Λοιπὸν ἀφότου εὐρίσκεσαι ἐδῶ στὴν φυλακὴν μου
 ἐσὺ κι ὄλος σου ὁ λαὸς κ' εἶναι ἐδῶ μετ' ἔσου,
 ἂν θέλω ἀρτίως νὰ στείλω ἐκεῖ φουσσᾶτα ἐδικά μου,
 νὰ στείλω μὲ τὰ κάτεργα νὰ ὑπάγουν τῆς θαλάσσης
 κι' ἀπαύτου πάλε ἀπὸ τῆς γῆς νὰ ὑπάγουν τῆς στερέας,
 ἐπεὶ ἔνι γὰρ κι ὁ τόπος σου γυμνὸς ἐκ τὰ φουσσᾶτα,
 νὰ τὸν ἐπάρουν εὐκόλα καὶ νὰ τὸν ἔχῃς χάσει.
 Ἐν τούτῳ λέγω, πρίγκιπα, καὶ συμβουλεύομαί σε·
 διατὶ οἱ γονεῖς σου ἐκόπιασαν κ' ἐξώδιασαν λογάρι
 διὰ νὰ κερδίσουν τὸν Μορέαν, κ' ἐσὺ πάλε ἀπ' ἐκείνους,
 περὶ νὰ χάσης τὰ κρατεῖς νὰ μείνης ἀκληρημένος,
 ἔπαρε ἐκ τὸ λογάριν μου - πολὺ νὰ σὲ χαρίσω -
 ἐσὺ κ' οἱ καβαλλάροι σου ὅπου εἶναι ἐδῶ μετ' ἔσου,
 νὰ σᾶς ἐβγάλω ἀπ' ἐδῶ, νὰ σᾶς ἐλευτερώσω·
 κι ἀμέτε κι ἀγοράσετε χῶρες εἰς τὴν Φραγκίαν,
 νὰ ἔχετε παντοτινὰ ἐσεῖς καὶ τὰ παιδιά σας
 κι ἀφῆτε ἐμέναν τὸν Μορέαν ὅπου ἔνι ἰγονικόν μου.
 Ἐπεῖν κι ἂν σᾶς ἐξήβαλα ἐδῶ ἐκ τὴν φυλακὴν μου,
 καὶ νὰ ἦστε πάλε στὸν Μορέα, καθὼς ἦστε καὶ πρῶτα,
 ποτέ σας νὰ μὴ ἔχετε ἐσεῖς καὶ τὰ παιδιά σας
 εἰρήνην οὔτε ἀνάπαψιν νὰ φᾶτε τὸ ψωμί σας».
 [314] Ὁ πρίγκιπας ἀφκράζετον τοῦ βασιλέως τὰ λόγια

κ' ἐσκόπα πῶς ν' ἀποκριθῆ ὅπως νὰ μὴ ἔχη σφάλλει.
Κι ὅσον εἶπεν κ' ἐπλήρωσεν τὰ ἐλάλει ὁ βασιλέας,
ἄρξετον πάλε ὁ πρίγκιπας νὰ λέγη πρὸς ἐκεῖνον·
«Δέσποτα, ἄγιε βασιλέα, δέομαί σου τὸ κράτος,
ὡς ἄνθρωπος ξενωτικὸς κι ἀπαίδευτος ὅπου εἶμαι,
νὰ ἔχω τὴν συμπάθειον σου ἀπόκρισιν ποιήσω.
Ἄφῶν ὀρίζει, δέσποτα, τῆς βασιλείας τὸ κράτος
τὸν τόπον καὶ τὴν ἀφεντίαν ὅπου ἔχω στὸν Μορέαν
νὰ σὲ τὸν δώσω, ἀφέντη μου, λογάριν νὰ μὲ δώσης
ἐμὲν καὶ τῶν συντρόφων μου ὅπου εἶναι μετ' ἐμέναν,
κ' ὑπᾶμε ἡμεῖς εἰς τὴν Φραγκίαν ὅπου ἔν' τὸ ἰγονικόν μας
καὶ τόπους ν' ἀγοράσωμεν νὰ ἡμένωμεν εἰς αὐτούς,
κ' ἐσὲν νὰ μείνη ὁ Μορέας ὅπου ἔνι ἰγονικόν σου·
τὸ δύνομαι ν' ἀποκριθῶ καὶ δύνομαι ποιῆσαι,
σὲ θέλω ποιήσει ἀπόκρισιν καὶ δέξου το εἰς ἀλήθειαν,
ἐπεὶ, ἂν μ' ἐκράτεις ὡς φυλακὴν πενήντα πέντε χρόνους,
ποτὲ ἀπὸ ἐμὲν οὐκ ἠμπορεῖς νὰ ἔχῃς ἄλλο πρᾶγμα,
μόνον κ' ἐτοῦτο ὅπου ἠμπορῶ, λέγω τὴν βασιλείαν σου.
Ὁ τόπος γάρ, ἀφέντη μου ἐκεῖνος τοῦ Μορέως,
οὐδὲν τὸν ἔχω ὡς γονικὸν οὔτε παππουδικὸν μου
διὰ νὰ τὸν ἔχω εἰς ἔξουσίαν νὰ δώσω καὶ χαρίσω.
Τὸν τόπον ποῦ ἐκερδίσασιν οἱ εὐγενικοὶ ἐκεῖνοι
ὅπου ἤλθαν γὰρ ἐκ τὴν Φραγκίαν ἐδῶ εἰς τὴν Ρωμανίαν
ὁμοῦ μὲ τὸν πατέρα μου, ὡς φίλοι καὶ συντρόφοι.
Μὲ τὸ σπαθὶ ἐκερδίσασιν τὸν τόπον τοῦ Μορέως,
ἀλλήλως τὸν ἐμοίρασαν μὲ ψήφους εἰς τὸ ζῦγι·
τοῦ καθενὸς ἐδώκασιν πρὸς τὴν οὐσίαν ὅπου εἶχεν,
καὶ μετὰ ταῦτα ἐκλέξασιν ἀμφοτέροί τους ὄλοι,
ὡς ἄνθρωπον τιμιώτερον καὶ φρονιμώτερόν τους,
κ' ἐποῖκαν τὸν πατέρα μου ὡς ἀρχηγὸν εἰς ὄλους.
Μὲ συμφωνίες, στοιχήματα τὰ ἐβάλασιν ἐγγράφως
νὰ μὴ ἔχη δύναμιν καμμίαν νὰ κρένη μοναχὸς του,
οὔτε νὰ ποιήσῃ τίποτε πρᾶγμα γὰρ εἰς τὸν κόσμον
ἄνευ βουλῆς καὶ θέλημα ὁλῶν του τῶν συντρόφων.
Λοιπόν, ἀφέντη βασιλέα, ἐγὼ ἔξουσίαν οὐκ ἔχω
νὰ δώσω πρᾶγμα τίποτε ἀπὸ τὸν τόπον ποῦ ἔχω
διατὶ τὸν ἐκερδίσασιν μὲ τὸ σπαθὶ οἱ γονεῖς μας
πρὸς τὰ συνήθεια ποῦ ἔχομεν, τὰ ἐποίησαν ἀμφοτέρως.
Ἀλλὰ, ὡς ἔνι τὸ σύνηθες ὅπου ἔχουν οἱ στρατιῶτες,
τὸν πιάσουσιν εἰς πόλεμον καὶ φυλακέψουνέ τον,
μὲ ὑπέρπυρα καὶ χρήματα ἐξαγοράζουνέ τον.
Ἄς τὸ διακρίνη ἀφέντη μου, τῆς βασιλείας τὸ κράτος,
πρὸς τὴν οὐσίαν τοῦ καθενὸς ὅπου εἶμεθεν ἐνταῦτα
νὰ δώσῃ νὰ ἐξαγοραστῇ νὰ ἔβγῃ ἐκ τὴν φυλακὴν σου.
Κι ἂν θέλῃ ἐτοῦτο, δέσποτα, τῆς βασιλείας τὸ κράτος,
νὰ βιαστοῦμε ὁ κατὰ εἷς τὸ δύνεται καὶ σώνει,
νὰ δώσῃ κ' ἐξαγοραστῇ, νὰ ἔβγῃ ἐκ τὴν φυλακὴν σου·

εἶτε σὲ φαίνη, ἀφέντη μου, νὰ μὴ μᾶς τὸ ποιήσης οὕτως,
ἐδῶ μᾶς ἔχεις ᾗ φυλακὴν καὶ ποιήσον ὡς κελεύεις».

[315] Ἀκούσων ταῦτα ὁ βασιλέας μεγάλως ἐθυμώθη
καὶ λέγει πρὸς τὸν πρίγκιπα μετὰ θυμοῦ μεγάλου·
«Πρίγκιπα, φαίνεται καλὰ ὅτι Φράγκος ὑπάρχεις,
διὰτι ἔχεις τὴν ἀλαζονείαν, ὡς τὸ ἔχουσιν οἱ Φράγκοι·
ἐπεὶ τοὺς Φράγκους πάντοτε ἡ ἀλαζονεία τοὺς χάνει
καὶ φέρνει τους ᾗ ἀπώλειαν ἀπὸ τοὺς λογισμοὺς τους,
ὡσὰν σὲ ἤφερεν κ' ἐσὲν ἐνταῦτα ἡ ἀλαζονεία σου,
καὶ ἤλθες εἰς τὰς χεῖρας μου ἐδῶ εἰς τὴν φυλακὴν μου.
Καὶ λέγεις καὶ λογίζεσαι ἐκ τὴν ἀλαζονείαν σου
νὰ ἔβγῃς ἀπὸ τὰς χεῖρας μου κι ἀπὸ τὴν φυλακὴν μου.
Διοῦ σὲ ὀμνύω, ὡς βασιλεύς, καὶ κράτει το εἰς ἀλήθειαν,
ὅτι ποτέ σου ἀπ' ἐδῶ νὰ μὴ ἔβγῃς διὰ δηνάρια,
νὰ πουληθῆς διὰ χρήματα, νὰ ἐξέβῃς διὰ λογάριν».

[316] Ὄρισε εὐθέως ὁ βασιλέας κι ἀρπάξαν τον ἀπέκει,
ἐκεῖ τὸν ἐδιαβάσασιν στὴν φυλακὴν ὅπου ἦτον,
καθὼς ἀκοῦστε τὰ λαλῶ καὶ τὰ σᾶς ἀφηγοῦμαι.
Τὸ ἀκούσει γὰρ τὸν βασιλέαν, ὅσοι ἔστηκαν ἐμπρὸς του
οἱ Βάραγγοι γὰρ κ' οἱ Ρωμαῖοι, ὅπου τὸν ἐφυλάγαν,
ἀρπάξασιν τὸν πρίγκιπα ὡσὰν μὲ ἀλαζονείαν
κ' ἐκεῖ τὸν ἐδιαβάσασιν στὴν φυλακὴν ὅπου ἦτον.
Τρεῖς χρόνους ἔποικεν ἐκεῖ μὲ ὄλους τοὺς ἐδικούς του
βιαζόμενος ν' ἀγοραστῆ με χρήματα ὑπερπύρων.

[317] Κι ἀφῶν εἶδεν κ' ἐγνώρισεν ἐκεῖνος κ' οἱ ἐδικοί του
ὅτι ποτέ διὰ ὑπέρπυρα, οὔτε γὰρ διὰ λογάριν
οὐδὲν τὸν ἐλευτέρωναν νὰ ἐβγῆ κ' τὴν φυλακὴν του,
μὲ τὴν βουλὴν καὶ θέλημα τοῦ ἀφέντου τῆς Καρυταίνου
καὶ τῶν ἀλλῶν φλαμουραρίων, ἐσυμβιβάστην οὕτως·
νὰ δώση γὰρ τοῦ βασιλέως διὰ τὴν ἐλευτερίαν τους,
τὸ κάστρον τῆς Μονοβασίας καὶ τῆς μεγάλης Μαΐνης,
τὸ τρίτον κι ὀμορφότερον τοῦ Μυζηθρᾶ τὸ κάστρον,
εἰς τρόπον γὰρ καὶ συμφωνίαν νὰ ἔβγῃ μὲ τὸν λαόν του,
μὲ ὄσους κι ἂν ἦσαν μετ' αὐτὸν, μικροὺς τε καὶ μεγάλους.
Κι ὄσον ἀπεκατέστησαν τὲς συμφωνίες ἐκεῖνες,
ἐγράφως τὲς ἐποίκασιν κι ὠμόσασιν εἰς αὐτεσ.
Ὁ βασιλεύς εἶχεν υἷον μειράκιον νὰ βαφτίση·
τὸν πρίγκιπαν ἐζήτησε κ' ἐποίκαν συντεκνίαν.
Στὲς συμφωνίες ὅπου ἔποικαν ἦτον κ' ἐτοῦτο μέσα·
ποτέ μάχην νὰ μὴ ἔχουσιν, ἀγάπην νὰ κρατοῦσιν·
κι ἂν ἔλθῃ ἐνάντιον τίποτε τινὸς ἀπὸ τοὺς δύο,
νὰ τὸν μαδίξῃ γὰρ τινὰς καὶ μάχην νὰ τοῦ κάμνῃ,
νὰ τοῦ βοηθῆ ὁ ἕτερος μὲ ὄλην του τὴν οὐσίαν.

[318] Κι ἀφότου ἀπεκατέστησαν ἐτοῦτα ὅπου σᾶς λέγω,
τὸν ἀφέντη τῆς Καρύταινας ἐδιόρθωσαν ἀλλήλως
ὁ πρίγκιπας κ' οἱ ἕτεροι ὅπου ἦσαν μετ' ἐκεῖνον,
νὰ ἀπέλθῃ γὰρ εἰς τὸν Μορέαν σωματικῶς ἀτός του,

τὰ κάστροι ὄπου σᾶς γράφω ἐδῶ νὰ τὰ ἔχη παραδώσει
τοῦ βασιλέως παιδόπουλα ὄπου ἤφερον μετ' αὐτόν.
[319] Ἐτοῦτες γὰρ τὲς συμφωνίες ὄπου σᾶς ἀφηγοῦμαι
ἐποίησε ἐτότε ὁ πρίγκιπας μὲ τὴν βουλὴν ὄπου εἶχεν,
εἰς τέτοιον τρόπον καὶ σκοπὸν καὶ λογισμόν τὸ ἐποῖκεν,
ὅτι μεθ' ὄτου θέλει ἐβγῆ ἐκεῖ ἐκ τὴν φυλακὴν του,
ἤθελεν πράξει τίποτε μὲ τρόπον καὶ μὲ τέχνην,
τὰ κάστροι ἐκεῖνα ὄπου ἔδιδε, πάλε νὰ τὰ κερδίσι·
ἐπεὶ ἀφότου οὐκ ἴσχυσεν μὲ τίποτε ἄλλον τρόπον
νὰ ἐξέβη ἀπὸ τὴν φυλακὴν ἐκεῖνος κ' οἱ ἐδικοί του,
οἱ ὄρκοι ἐκεῖνοι ὄπου ἔποικαν στὴν φυλακὴν ὄπου ἦτον
τίποτε οὐδὲν τὸν ἔβλαβαν νὰ τὸν κρατοῦν διὰ ἀφιόρκον,
καθὼς τὸ ὀρίζει ἡ ἐκκλησία κ' οἱ φρόνιμοι τὸ λέγουν.
[320] Ὁ ἀφέντης τῆς Καρύταινας, ὁ ἐξάκουστος ἐκεῖνος,
ἀπὸ τὴν Πόλη ἐξέβηκεν μὲ αὐτοὺς τοῦ βασιλέως,
ὄπου τοὺς ἀποστέλνασιν τὰ κάστροι νὰ παραλάβουν.
Ἐκ τὴν στερεάν ἀπῆλθασιν ἀπὸ τὴν Ρωμανίαν,
ἐπέρασαν ἐκ τὴν Βλαχίαν καὶ ἦλθαν εἰς τὴν Θήβαν,
κ' ἤϊραν ἐκεῖ ὅτι εἶχε ἐλθεῖ ἐτότε ὁ Μέγας Κύρης
ἐκ τὸ ρηγᾶτο τῆς Φραγκίας - ὄπου τὸν εἶχεν στείλει,
καθὼς τὸ ἀκούσετε ἐδῶ, ὁ πρίγκιπας Γυλιάμος -
μὲ τὴν τιμὴν καὶ τὴν ἀξίαν ποῦ τοῦ ἔδωκεν ὁ ρήγας
νὰ τὸν λαλοῦν καὶ λέγουσιν τῶν Ἀθηνῶν ὁ Δοῦκας.
[321] Κι ὡς εἶδεν ὁ Δοῦκας ὅτι ἦλθε ἐκεῖ ἐκεῖνος ὁ
γαμπρός του
ὁ ἀφέντης τῆς Καρύταινας ὄπου πολλὰ ἐπεθύμα,
χαρὰν μεγάλην ἔποικεν ὡς ἀδελφός του ποῦ ἦτον.
Κι ἀφότου τὸν ἐρώτησε κ' ἐπληροφόρησέ τον
τὸ πῶς ἐσυμβιβάστηκεν ὁ πρίγκιπας Γυλιάμος
νὰ ἐξέβη ἀπὸ τὴν φυλακὴν τοῦ βασιλέως, νὰ δώσι
τὸ κάστρον τῆς Μονοβασίας καὶ τῆς μεγάλης Μάϊνης,
ὡσαύτως καὶ τοῦ Μηζηθρᾶ νὰ τὰ ἔχη ὁ βασιλέας,
μεγάλως τὸ ἐβλαστήμησεν, εἰς σφόδρα τὸ ἐλυπήθη.
Στριγγὴν φωνὴν ἐλάλησεν καὶ φανερὰ τὸν εἶπεν,
ὅτι διὰ τρόπον τίποτε ἐτοῦτο οὐδὲν τοῦ ἀρέσει,
νὰ παραλάβη ὁ βασιλέας ἐκεῖνα τὰ τρία κάστροι·
διατὶ εἶχεν γὰρ ὁ βασιλέας τότε μέγαν κράτος
καὶ τῆς θαλάσσης καὶ στερέας εἶχεν στείλει φουσσᾶτα
κ' ἐβγάλει μας ἐκ τὸν Μορέαν κ' ἐπάρει τον ἐκεῖνος.
[322] Ὁ ἀφέντης τῆς Καρύταινας ἐστάθη μὲ τὸν Δοῦκαν·
μίαν ἐβδομάδα ἔποικαν ἐκεῖσε εἰς τὴν Θήβαν
ὄπου ἐπαραδιαβάζασιν, χαρὰν μεγάλην εἶχαν
ὡς ἄνθρωποι ὄπου εἶχασιν ἐπιθυμίαν μεγάλην
νὰ ἰδῆ ὁ εἷς τὸν ἕτερον καὶ νὰ χαροῦν ἀλλήλως.
[323] Καὶ μετὰ ταῦτα ἐμίσησαν ἀμφοτέρω οἱ δύο.
Ἀπὸ τὴν Κόρινθον ἐπέρασαν καὶ ἦλθαν εἰς τὸ Νίκλι·
ἐκεῖ ἤϊραν τὴν πριγκίπισσαν μὲ τὲς κυρᾶδες ὄλες

ὅλης τῆς Πελοπόνεσος, τὸν λέγουσιν Μορέαν,
 ὅπου εἶχαν ποιήσει σώρευσιν νὰ ἐπάρουν τὴν βουλήν τους
 διὰ τὰ μαντᾶτα ὅπου ἤκουσαν τῶν τριῶν κάστρον ἐκείνων,
 ὅπου ἔδιδεν ὁ πρίγκιπας τοῦ βασιλέως ἐτότε
 διὰ νὰ ἔβγη ἀπὸ τὴν φυλακὴν ἐκεῖνος κι' ὁ λαὸς του
 οἱ ἅπαντες ὅλοι τοῦ Μορέως, οἱ φλαμουριάροι ὅλοι
 κι' οἱ καβαλλάροι μετ' αὐτοὺς ποῦ ἦσαν ἐκεῖ στὴν Πόλιν.
 Διὰ τοῦτο ἦσαν οἱ ἀρχόντισσες ἐκείνων οἱ γυναῖκες
 ἐκεῖ μὲ τὴν πριγκίπισσαν στὸ κάστρο τοῦ Ἀμυκλίου
 κι' ἐκάμνασιν τὸ παρλαμᾶ κι' ἐπαῖρναν τὴν βουλήν τους·
 κι οὐκ εἶχασιν ἄλλους τινὲς ἄντρες ἐκεῖ μετ' αὐτές,
 μόνον καὶ τὸν μισὶρ Λινάρτ ὅπου ἦτον λογοθέτης
 καὶ τὸν μισὶρ Πιέρη ντὲ Βᾶς τὸν φρόνιμον ἐκεῖνον,
 ὅπου ἦτο ὁ φρονιμώτατος ὅλου τοῦ Πριγκιπάτου.
 Αὐτεῖνοι οἱ δύο εὐρέθησαν στὸ παρλαμᾶ ἐκεῖνο.
 [324] Κι ἀφότου ἀπεσώσασιν ἐκεῖνοι οἱ δύο ἀφέντες,
 ὁ δοῦκας γὰρ τῶν Ἀθηνῶν κι' ὁ ἀφέντης τῆς Καρυταίνου,
 ἐκεῖ στὴν χώραν τοῦ Νικλίου εὐθέως ἐκατονέψαν
 κι ἀπαύτου ὀλόρθα ἐδιάβησαν νὰ ἰδοῦσιν τὲς κυρᾶδες
 ποῦ ἦσαν μὲ τὴν πριγκίπισσαν ὅλες εἰς τὸ παλάτι.
 Τὸ ἰδεῖ τους ἡ πριγκίπισσα γλυκέα τοὺς χαιρετίζει·
 ἄρξετον τοῦ νὰ ἐρωτᾷ τοῦ ἀφέντη Καρυταίνου
 τὸ πῶς ἦτον ὁ πρίγκιπας μετὰ τοὺς ἐδικούς του
 στὴν φυλακὴν γὰρ τῆς Πολέου, τὴν πρᾶξιν ὅπου ἐποιῆσαν
 νὰ ἐβγοῦσιν ἐκ τὴν φυλακὴν, νὰ ἐλθοῦν στὰ ἐδικὰ τους.
 Ὁ ἀφέντης τῆς Καρύταινας ἄρξετον νὰ ἀφηγᾶται
 τὸ πῶς ἐβιάστη ὁ πρίγκιπας κι' ὅλοι του οἱ φλαμουριάροι
 νὰ ἐξέβουν ἐκ τὴν φυλακὴν νὰ δώσουσιν λογάριν·
 κι ὁ βασιλέας τοὺς ὤμοσεν ἀπάνω εἰς τὴν ψυχὴν του·
 ποτὲ νὰ μὴ ἔβγουν ἀπ' ἐκεῖ διὰ δῶρα λογαρίου.
 Κ' ἐκεῖνοι βιαζόμενοι νὰ ἔβγουν 'κ τὴν φυλακὴν του
 ἰσιάστησαν καὶ δίδουν του τὰ τρία κάστρον καὶ μόνον,
 τὸ κάστρον τῆς Μονοβασίας καὶ τῆς μεγάλης Μάϊνης,
 ὡσαύτως καὶ τοῦ Μυζηθρᾶ νὰ τὰ ἔχη ἐδικὰ του·
 ἀγάπην ἐποίησαν δυνατὴν καὶ συντεκνίαν ὁμοίως,
 μὲ ὄρκους ἀφιρώσασιν ποτὲ μάχην μὴ κάμουν.
 [325] Ἐνταῦτα ἀπεκρίθηκεν ἀτός του ὁ Μέγας Κύρης
 καὶ λέγει τῆς πριγκίπισσας κι' ὅλων τῶν ἀρχιερέων
 ὅπου ἦσαν εἰς τὸ παρλαμᾶ ἐκεῖνο ὅπου σᾶς λέγω·
 «Ἀλήθεια ἔνι, ὡς τὸ ἐξεύρουσιν μικροὶ τε καὶ μεγάλοι,
 τὸ πῶς ἐσκανταλίστηκα μὲ τὸν ἐμὸν ἀφέντην
 τὸν πρίγκιπα, διατὶ ἔλεγα μὲ ἄδικον μὲ ἐζήτει
 ἄνθρωπος λίζιος νὰ γενῶ καὶ νὰ κρατῶ ἀπ' αὐτόν
 τὸν τόπον καὶ τὴν ἀφεντίαν ὅπου ἔχω ἰγονικόν μου.
 Ἄρματα γὰρ ἐβάσταξα μὲ αὐτόν νὰ πολεμήσω.
 Ἀλλὰ ὕστερον ἐγνώρισα ὅτι ἔσφαλα πρὸς αὐτόν
 κι' ἐποίησα τὴν ἀνταμοιβὴν ὡς τὸ ὄρισεν ἀτός του.

Ἐν τούτῳ ἂν τύχη νὰ θαρροῦν τινές, ὅτι κακεύω
 τοῦ ἀφέντου μου τοῦ πρίγκιπος διὰ ἐτοῦτο ὅπου σᾶς λέγω
 ἀλλὰ εἰς ἀλήθειαν τὸ λαλῶ, κρατεῖτε το ἀπὸ ἐμέναν·
 ὅτι ἂν ἐπάρη ὁ βασιλέας αὐτὰ τὰ τρία κάστροι,
 τοὺς ὄρκους ὅπου ὤμοσεν οὐδὲν τοὺς θέλει στέρξει·
 τόσα φουσοῦτα καὶ λαὸν μᾶς θέλει ἐδῶ ἀποστείλει
 ὅπου μᾶς θέλουν ἀπ' ἐδῶ ἐβγάλει κι ἀκληρήσει.
 Λοιπὸν διὰ νὰ ἐγνωρίσετε τὴν πιστοσύνην ποῦ ἔχω,
 λέγω καὶ ἀφιρώνω το ἐτοῦτο νὰ ποιήσω·
 ἐγὼ νὰ ἐμπῶ εἰς φυλακὴν, κι ὁ πρίγκιπας ἄς ἔβγη·
 εἴτε ἔνι διὰ ἐξαγόρασιν διὰ χρήματα ὑπερπύρων,
 νὰ βάλω ἐγὼ τὸν τόπον μου σημάδι διὰ δηνέρια
 κι ἄς πληρωθῇ ἡ ἐξαγόρασις τοῦ ἀφέντου μου τοῦ λίζιου».

[326] Ἐνταῦτα ἐσηκώθηκεν ὁ ἀφέντης τῆς Καρυταίνου
 καὶ λέγει τῆς πριγκίπισσας ὀμπρὸς στὸν Μέγαν Κύρην·
 «Κυρά μου, ἐτοῦτο ὅπου λαλεῖ ἐδῶ ὅλα τὰ ἐλαλήσαμεν ἐκεῖ στὴν φυλακὴν μας,
 τοὺς τρόπους καὶ τοὺς κίντυνους ὅπου ἠμποροῦν νὰ
 ἔλθουν.

Ἄλλὰ διατὶ εἶδαμε ἀφιρὸν τοῦ βασιλέως τὸ πείσμα,
 εἶπαμεν οὕτως ἐνομοῦ κ' ἐσυμβιβάσαμε το·
 τὸ κάστρο τῆς Μονοβασίας, τὸ ἐξεύρουσιν οἱ πάντες,
 ὁ ἀφέντης μας ὁ πρίγκιπας τὸ ἐκέρδισεν ἀτός του·
 τὴν Μάϊνην καὶ τὸν Μυζηθρᾶ, ἐκεῖνος γὰρ τὰ ἐποιῆσεν,
 κ' ἠθέλεν εἶσται ἁμαρτία, κατηγορία μεγάλη,
 ν' ἀπόθανεν εἰς φυλακὴν ἐκεῖνος κ' οἱ ἐδικοί του
 διὰ κάστροι ὅπου ἔχτισεν κ' ἐκέρδισεν ἀτός του.
 Ἄλλ' ἄς ἔβγη 'κ τὸν πειρασμὸν τῆς φυλακῆς ὅπου ἔνι,
 καὶ μετὰ ταῦτα ὁ Θεὸς τοῦ θέλει γὰρ βοηθήσει
 νὰ ἐπάρη γὰρ τὰ κάστροι του, νὰ τὰ ἔχη ὡς ἐδικὰ του.
 Ἐν τούτῳ λέγω πρὸς ἐσᾶς, κρατεῖτε το ἀπὸ ἐμέναν·
 ὅτι διὰ ἄνθρωπον τινὰ ὅπου ἔνι εἰς τὸν κόσμον,
 οὔτε διὰ λόγια κι ἀφορμὴν, τὰ λέγει πᾶσα ἕνας,
 νὰ ἀφήκω τὸν ἀφέντη μου 'ς φυλακὴν νὰ ἀποθάνη.
 Τὸν ὀρισμὸν ὅπου ὤρισεν θέλω νὰ τὸν πληρώσω,
 νὰ δώσω γὰρ τὰ κάστροι του νὰ ἐβγῇ 'κ τὸ πιατήριον,
 κι ἀφῶν ἐβγῇ 'κ τὴν φυλακὴν ὁ Θεὸς ἄς τοῦ βοηθήσῃ».

[327] Κι ἀπαύτου ἐμετασύντυχεν ἀτός του ὁ Μέγας Κύρης
 τοῦ ἀφέντου τῆς Καρυταίνας, οὕτως τοῦ ἀπεκρίθη·
 «Μὰ τὸν Χριστόν, καλὲ ἀδελφέ, μὲ ἀλήθειαν σὲ τὸ λέγω,
 ἂν τὸ ἔμαθεν ὁ βασιλέας κι ἂν τὸ ἐπληροφορέθη,
 τὸ πῶς οὐδὲν τοῦ δίδομεν τὰ κάστροι ὅπου γυρεῦει,
 οὐδὲν χρήζει τὸν πρίγκιπα μὲ τὸ ἄλας νὰ τὸν φάγη,
 ἀλλὰ νὰ ἐπάρη ὑπέρπυρα νὰ τὸν ἐλευτερώσῃ.
 Καὶ πάλιν λέγω πρὸς ἐσέ, καὶ κράτει το, ὡς τὸ θέλεις,
 ὅτι, ἂν ἐσκόπα ὁ πρίγκιπας τὸ τί ἠμπορεῖ νὰ ἔλθῃ,
 κάλλιον ἦτον νὰ ἀπόθανεν ἐκεῖνος μοναχός του
 παρὰ νὰ χάσουν οἱ λοιποὶ οἱ Φράγκοι τοῦ Μορέως

τὰ ἰγονικά ποῦ ἐκέρδισαν μὲ κόπον οἱ γονεῖς τους,
 ὡσὰν τὸ ἔποιεν ὁ Χριστός, τὸν θάνατον ἐγεύτη
 διὰ νὰ λυτρώσῃ τὰς ψυχὰς τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων
 ἐκ τῆς αἰωνίου κολάσεως, ὅπου ὑπαγαίναν ὅλοι.
 Ἔνας κάλλιον ν' ἀπόθανε παρὰ χίλιοι διὰ ἐκεῖνον.
 Ἐγὼ ἐξεφορτώνομαι καὶ λέγω τὴν ἀλήθειαν,
 κ' ἐσύ, ἀδερφέ μου, ποῖσε το ἐκεῖνο ὅπου σὲ ὥρισαν».

[328] Ἀφότου γὰρ ἐπλήρωσε τὸ παρλαμᾶν ἐκεῖνο,
 ὁ ἀφέντης τῆς Καρύταινας ποῦ ἐβάστα τὰ σημάδια,
 τὰ ἔδωκεν ὁ πρίγκιπας νὰ δώσῃ τῶν καστελλάνων,
 ἀπὲ τὸ Νίκλι ἐκίνησεν καὶ εἶχε μετ' ἐκεῖνον
 τοῦ βασιλέως τὸν ἄρχοντα, τὸν ἔστειλεν μετ' αὐτόν
 τὰ κάστρο νὰ τοῦ δώσουσιν διὰ τὸν βασιλέαν·
 ἐδιέβην εἰς τὸν Μιζηθρά, αὐτὸν ἐδῶκεν πρῶτον,
 ἀπέκει τὴν Μονοβασίαν καὶ τρίτον δὲ τὴν Μάνην.
 Καὶ ὅσον ἐπαρέδωκεν τὰ κάστρο ὅπου λέγω,
 ἐπῆρε διὰ ὄψιδαν τοῦ βασιλέως νὰ δώσῃ
 τὴν θυγατέρα ἐκεινοῦ τοῦ Μπάσαβα τοῦ ἀφέντου,
 ὅπου ἦτον πρωτοστράτορας ὅλου τοῦ πριγκιπάτου,
 μισὲρ Τζᾶν τὸν ἐλέγασιν, ντὲ Νέουλη τὸ ἐπίκλη·
 ὡσαύτως καὶ τὴν ἀδελφὴν τοῦ Τσάδρου γὰρ ἐκείνου,
 ποῦ ἦτον μέγας κοντόσταυλος τοῦ πριγκιπάτου ὅλου·
 αὐτὲς τὲς δύο ἐδιάβαζαν ὀψίδες εἰς τὴν Πόλιν
 κ' ἐξήβαλαν τὸν πρίγκιπα καὶ τοὺς καβαλλαρίους
 καὶ ὅλους τοὺς φλαμουριαίους μικροὺς τε καὶ μεγάλους,
 καὶ ἦλθασιν εἰς τὸν Μορέαν μετὰ χαρὲς μεγάλες.

[329] Ὡς ἦλθεν δὲ ὁ πρίγκιπας ἐτότε στὸν Μορέαν,
 καλὰ τὸν ἀποδέκτησαν μικροὶ τε καὶ μεγάλοι.
 Ὡς εἶχεν γὰρ ἐπεθυμίαν νὰ ἰδῇ καὶ νὰ γυρέψῃ
 τὰ κάστρο καὶ τὲς χῶρες τοῦ ὅπου πολλὰ ἐπεθύμα,
 οὐδὲν ἠθέλησεν ποσῶς ἐκεῖσε νὰ ἀργήσῃ·
 ἐπῆρε τοὺς καβαλλαρίους, ὅπου εἶχεν μετ' ἐκεῖνον,
 κ' ὑπάγαιεν ἐβλέποντα τὰ κάστρο καὶ τὲς χῶρες
 κι ὀλόρθα ἐδιάβηκεν στὴν Λακηδαίμονίαν.
 Ὡσὰν ἠγάπα κ' ἤθελεν νὰ ἰδῇ τὸν Μορέαν,
 οὐδὲν ὑπῆγεν μοναξὸς ὡσὰν φτωχὸς στρατιώτης,
 ἀλλ' ἐδιέβη ὡς πρίγκιπας, καλὰ συντροφεμένος,
 ἐκεῖ ὅπου τὸν ἀγαποῦν κ' ἐπεθυμούσασιν τον.
 Ἄλλοι ἔτρεχαν ὑπάγαιναν ἐκεῖ εἰς τὴν συντροφίαν,
 ἄλλοι ἐβαστοῦσαν ἄρματα, ἄλλοι χωρὶς ἀρμάτων.

[329] Καὶ ὡς τοὺς εἶδαν οἱ Ρωμαῖοι, ποῦ ἦσαν τοῦ βασιλέως,
 ἐκεῖθεν ἐκ τὸν Μιζηθρὰν ἀπάνω ἀπὲ τὸ κάστρο,
 ἐλόγισαν, ἐσκόπησαν ὅτι μάχην γυρεύου
 οἱ Φράγκοι γὰρ μετ' ἐκεινοὺς ἦγουν δὲ τοὺς Ρωμαίους.
 Τῶν ἀρχηγῶν ἐμήνυσαν τοῦ Μιλιγγοῦ τοῦ δρόγγου,
 συμβίβασιν ἐποίησαν καὶ ὄρκους ὑπωμόσαν
 νὰ στέκουν διὰ τὸν βασιλέαν, νὰ ἀρνήσωνται τοὺς Φράγκους.

Μαντατοφόρους ἔστειλαν εἰς τὴν Μονοβασίαν
εἰς κάποιον Καντακουζηνὸν ὅπου ἦτον κεφαλὴ τους.
Ἐγράψαν κι ἀφιρῶσαν τον κ' ἐπληροφόρεσάν τον
τὸ πῶς ἦλθεν ὁ πρίγκιπας μὲ ὄλα του τὰ φουσσᾶτα,
τὴν μάχην ἐπεχείρησεν κατὰ τοῦ βασιλέως.
Κ' ἐκεῖνος γὰρ τὸ ἐπίστεψεν καὶ ξύλον ἀρματώνει·
μαντατοφόρους ἔστειλεν κι ἀπῆλθαν εἰς τὴν Πόλιν,
ἐκεῖσε εἰς τὸν βασιλέαν κ' ἐπληροφόρησάν τον
τὸ πῶς ὁ πρίγκιπας Μορέως, ἐκεῖνος ὁ Γυλιάμος,
ἐπάτησε τὸν ὄρκον του καὶ ἄρχισε τὴν μάχην
ἐκεῖ στὴν Λακοδαίμονίαν, μὲ τὰ φουσσᾶτα ὄλα·
τοὺς τόπους γὰρ τοῦ βασιλέως ἄρχισε νὰ κουρσεύη.
[331] Ἀκούσων γὰρ ὁ βασιλέας ὁ μέγας Παλαιολόγος,
ἐπίστεψεν τὰ σὲ λαλῶ, τὰ τοῦ εἶχεν μηνύσει
ἀπέκει ἐκ τὴν Μονοβασίαν ἢ κεφαλὴ ὅπου εἶχεν.
Μεγάλως τὸ ἐθαυμάστηκεν κ' ἐβάρυνέ το σφόδρα
τὸ πῶς οὕτως καταγουργίς ὁ πρίγκιπας Γυλιάμος
ἐπάτησε τὸν ὄρκον του ὅπου εἶχασιν μετ' αὐτον·
τὴν μάχην ἄρχασε ζεστήν ἐκεῖσε εἰς τὸν Μορέαν.
Ἐνταῦτα ἦλθεν στὴν Τουρκίαν κ' ἐρρόγεψε τοὺς Τούρκους·
χιλίους ἐρρόγεψε ἐκλεχτοὺς κι ἄλλους πεντεκοσίους,
καὶ ἦλθαν κι ἀνατολικοὶ κἄν ἄλλες δύο χιλιάδες.
Ἐξάδελφόν του ἐδιόρθωσεν καὶ κεφαλὴν τὸν θέτει
ἀπάνω εἰς ὄλους ἐκείνους ὅπου μὲ ἀκούεις καὶ λέγω,
τὸν Μακρυνὸν τὸν ἔλεγον, οὕτως τὸν ὠνομάζαν.
[332] Κράζει τον γὰρ καὶ ὀρίζει τον νὰ ἐπάρη τὰ
φουσσᾶτα ἐκεῖνα ὅπου τοῦ ἔδιδεν, νὰ ἀπέλθῃ στὸν Μορέαν
νὰ πολεμῇ καὶ μάχεται μετὰ τὸν σύντεκνόν του,
ἐκεῖνον ὅπου ἐλέγασιν τὸν πρίγκιπα Γυλιάμον.
Ἵρίζει γὰρ καὶ εἶπε τον διὰ τίποτε λογάριν,
ὅπου νὰ χρήξῃ, μετ' αὐτὸ φουσσᾶτα νὰ ρογέψῃ,
νὰ εὐεργετήσῃ γὰρ τινὲς τοῦ νὰ προσφέρῃ εἰς αὐτον·
μὴ ἀκριβευτῆ ὀκνήσῃ το, μὴ ὄλως τὸ ἀμελήσῃ,
ἀλλὰ ἄς βιαστῆ μὲ προθυμίαν τὸν τόπον νὰ κερδίσῃ·
«Ἐπεῖν ἀφῶν ὁ πρίγκιπας ἄρχισε γὰρ τὴν μάχην
ὅπου ὑπωμόσαμεν οἱ δύο ἀγάπην νὰ κρατοῦμεν,
ἐκεῖνος ἔχει τὴν ἀμαρτίαν, ἐκεῖνος καὶ τὸ ψέγος».
Χαρτία ἄγραφα τοῦ ἐβούλλωσε μὲ τὸ χρυσόβουλλόν του,
καὶ λέγει τοῦ οὕτως. «Μακρυνέ, ἔπαρέ τα μετὰ σε,
κι ἂν κάμη χρεῖα προνοιάσματα ἢ εὐεργεσίες νὰ ποιήσῃς,
πρὸς τὴν οὐσίαν τοῦ καθενὸς τὸ θέλεις εὔρει εἰς αὐτον,
ὀρίζε καὶ ἄς τοῦ γράφουσι εἰς αὐτὰ τὰ χαρτία».
Τοῦ Δρόγγου, τοῦ Γαρδαλεβοῦ, ὁμοίως τῆς Τσακωνίας
χρυσόβουλλον τοὺς ἤφερον, ὄλοι νὰ εἶναι ἐγκουσάτοι,
ἄρματα νὰ βασταίνουσιν, δεσποτικά μὴ ποιήσουν.
Εἰς κάτεργα ἐσέβησαν, 'ς καράβια καὶ ταρέτες
καὶ τῆς θαλάσσης ἦλθασιν εἰς τὴν Μονοβασίαν.

[333] Οὕτως ὡσάν σέ τὸ λαλῶ κι ὡσάν σέ τὸ
 ἀφηγοῦμαι,
 ἄρχισε ἡ μάχη στὸν Μορέαν νὰ μάχονται οἱ δύο,
 ὁ βασιλέας κι ὁ πρίγκιπας, ὅπου ἦσαν γὰρ συντέκνοι.
 Κι ὡς ἔσωσεν ὁ Μακρυνὸς εἰς τὴν Μονοβασίαν,
 ἐπέξεψεν ἔς τὰ κάτεργα ἐκεῖνος κι ὁ λαὸς του.
 Ὀλόρθα εἰς Λακεδαιμονίαν ἦλθεν μὲ τὰ φουσσᾶτα·
 ἐρώτησε τὰ ὀνόματα τῶν ἀρχηγῶν, ὅπου ἦσαν
 στὸν δρόγγον γὰρ τοῦ Μελιγοῦ, ὁμοίως τῆς Τσακωνίας,
 ὀλῶν ἀπόστειλε γραφὰς ἀπὸ τὸν βασιλέαν,
 ἄλλους ἔποικεν σεβαστούς, τοὺς πρώτους γὰρ τζαστᾶδες.
 Τὰ Βάτικα ἐπροσκύνησαν, ὁμοίως κ' ἡ Τσακωνία·
 ὁ δρόγγος γὰρ τοῦ Μελιγοῦ, τὸ μέρος τῆς Γιστέρνας,
 ἐκεῖνοι ἐρροβόλεψαν μετὰ τὸν βασιλέα.

[334] Κ' ὡς ἔμαθεν ὁ πρίγκιπας ἐτοῦτα τὰ μαντᾶτα
 τὸ πῶς ἦλθεν ὁ Μακρυνὸς καὶ ἄρχασε τὴν μάχην,
 τὲς χῶρες του ἐκούρσευεν κ' ἐζήμιωνε μεγάλως,
 μαντατοφόρους ἔστειλε ἐκεῖ στὸν Μέγαν Κύρην,
 στὸν Εὐρίπον κ' εἰς τὰ νησιά νὰ ἔλθουν οἱ φλαμουριάροι
 μὲ τὰ φουσσᾶτα ὅπου εἴχασιν διὰ νὰ τὸν συμμαχήσουν.
 Κ' ἐκεῖνοι τοῦ ἐπαρήκουσαν κι οὐδὲν ἦλθαν ἐνταῦτα.
 Ὁ πρίγκιπας ἐχόλιασεν μεγάλως πρὸς ἐκείνους.

[334] Ἐπῆρεν τὰ φουσσᾶτα του ὅπου εἶχεν στὸν Μορέαν
 κ' ἦλθεν στὸ κάστρον τοῦ Νικλίου μὲ τὸν λαὸν ὅπου εἶχεν.
 Κι ὡς ἤκουσε καὶ ἔμαθεν τὸ πῶς ἐρροβολέψαν
 ἡ Τσακωνία, τὰ Βάτικα, καὶ τῶν Σκλαβῶν ὁ δρόγγος,
 οὐδὲν τοῦ ἐδόθη γὰρ βουλή νὰ ὑπάγη ἐκεῖ πρὸς αὐτούς,
 διατὸ ἦσασιν πολὺς λαὸς κ' ἐκεῖνος εἶχε ὀλίγον.
 Ἀλλὰ βουλήν τοῦ ἐδώκασιν τὰ κάστρη νὰ γαρνίση,
 νὰ σωταρχίση δυνατά, καλὰ νὰ τὰ ἀφιρώση,
 κι ἀτός του γὰρ σωματικῶς στὴν Κόρινθον ν' ἀπέλθῃ,

ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ ΒΙΛΛΑΡΔΟΥΪΝΟΣ ΠΡΙΓΚΙΨ

νὰ ποιήσῃ νὰ ἔρχεται εὐθέως ἀτός του ὁ Μέγας Κύρης,
 τοῦ Εὐρίπου οἱ ἀφέντες οἱ τρεῖς, ὡσαύτως κι ὁ μαρκέσης
 τῆς Ποντενίτσας, σὲ λαλῶ, καὶ τῶν νησιῶν οἱ ἀφέντες.
 Κι ὡσάν τοῦ ἐδόθη ἡ βουλή στὴν Κόρινθον ἐδιάβη·
 τὸ θάρρος γὰρ τοῦ πρίγκιπος κι ὁ λογισμὸς ὅπου εἶχεν
 ἦτον νὰ δώσῃ πόλεμον, εἰς κάμπον ἂν τὸν εὐρη,
 τὴν κεφαλὴν τοῦ βασιλέως, τὸν Μακρυνὸν ἐκεῖνον.
 [336] Ἐκεῖνος γὰρ ὁ Μακρυνὸς ὡς εἶδεν ἀπὸ πρώτου
 τὸ πῶς τὸν ἐπροσκύνησαν οἱ τόποι ὅπου σᾶς γράφω,
 καθίζει, γράφει γράμματα, μαντοφόρους στέλνει
 ἐκεῖσε εἰς τὸν βασιλέα ὅπου ἦτον εἰς τὴν Πόλιν,
 τὸ πῶς ἦλθεν εἰς τὴν Μορέαν μὲ τὰ φουσσᾶτα ὅπου εἶχεν
 κ' εὐδόκησέ τον ὁ Θεὸς κ' ἡ εὐχὴ τοῦ βασιλέως,
 κ' ἐκέρδισε δίχα σπαθίου τὸ κρίνον τοῦ Μορέως.

Λοιπόν, ἂν θέλῃ ὁ βασιλέας φουσαῖτα νὰ τοῦ στείλῃ
 ἄλλα πλεῖστα καὶ πλειότερα παρὰ ἐκεῖνα ὅπου τοῦ
 ἐδῶκεν,
 ἐλπίδας εἶχεν στὸν Χριστὸν μὲ εὐχὴν τοῦ βασιλέως
 τὸν τόπον ὅλον τοῦ Μορέως νὰ τὸν ἔχῃ κερδίσει.
 Ἀκούσων ταῦτα ὁ βασιλέας ἐχάρηκεν μεγάλως·
 τὸν Μέγαν γὰρ Δεμέστικον, ὅπου ἦτον ἀδελφός του,
 κρᾶζει καὶ λέγει του· «Ἀδελφέ, θέλω νὰ ὑπάῃς ἐνταῦτα
 ἐκεῖσε γὰρ εἰς τὸν Μορέαν, πᾶρε χιλίους μετ' ἔσου,
 ὅλους ἀπάνω σὰ ἄλογα θέλεις νὰ τοὺς ἐκλέξῃς·
 ρίξον ρόγαν κ' ὑπέρπυρα καὶ δός τους ὅσον θέλουν.

ΠΟΛΕΜΟΣ ΕΛΛΗΝΩΝ ΚΑΙ ΦΡΑΓΚΩΝ ΕΙΣ ΜΟΡΕΑΝ

Κι ἂς ἔλθῃ ὁ Κατακουζηνὸς νὰ ἔνι κι αὐτὸς μετ' ἔσου,
 διατὸ ἔνι γὰρ ἐξάκουστος παιδευτικὸς στρατιώτης·
 σπούδαξον τὸ γοργότερον τοῦ νὰ ἔχῃς συμμαχήσει
 τὸν Μακρυνὸν ὅπου ἔστειλα καὶ τὸν Μορέαν κερδίσει».
 Κι ὁ Μέγας ὁ Δεμέστικος τὸ ἀκούσει τὸ μαντᾶτο,
 τὸ τοῦ ὤρισεν ὁ βασιλέας ἀτός του ὁ ἀδελφός του,
 ἐσπούδαξεν κ' ἐρρόγεψε τὸ ἄνθος τῆς Ρωμανίας.
 Ἐσέβησαν σὰ κάτεργα ὁμοίως εἰς τὰ καράβια,
 καὶ ἦλθαν στὴν Μονοβασίαν εἰς δεκαπέντε ἡμέρες.
 [337] Ἀφότου γὰρ ἐπέζεψεν Δεμέστικος ὁ Μέγας,
 ὁ αὐτάδελφος τοῦ βασιλέως, εἰς τὴν Μονοβασίαν,
 ἐρώτησεν ποῦ εὐρίσκετον ὁ Μακρυνὸς ἐκεῖνος·
 κ' εἶπαν του ὅτι στὸν Μυζηθρὰ στέκει μὲ τὰ φουσαῖτα,
 ὅπου τὴν παρακάθεται τὴν Λακκοδαιμονίαν
 «καὶ καθ' ἐκάστη ἐκδέχεται τὴν βασιλείαν σου, ἀφέντη».
 Κ' ἐκεῖνος ὡς τὸ ἤκουσεν, ἐσπούδαξεν καὶ ἦλθεν
 ἐκεῖ στὴν Λακκοδαιμονίαν, τὸν Μακρυνὸν ἐνώθη·
 βουλὴν ἐπῆραν ἐνομοῦ τὸ πῶς νὰ ἔχουν πράξει.
 Ἐμάθαν ὅτι ὁ πρίγκιπας εὐρίσκεται στὴν Κόρινθον
 κ' ἐσκόπησαν ὅτι μὲ αὐτὸν ἔχει γὰρ τὸν λαόν του.
 Εἰς τοῦτο ἐδόθη ἡ βουλὴ νὰ ὑπᾶν εἰς τὸν Μορέαν
 νὰ εὐροῦν τὸν τόπο ἀπόσκεπον καὶ θέλουσιν κερδίσει.
 Τ' ἀλλάγια τοῦ φουσαῖτου τους ἐχώρισαν ἐνταῦτα·
 ἕξι χιλιάδες εὐρέθησαν ὅπου ἦσαν καβαλλάροι·
 ἀλλάγια ἐποίησαν δεκαοχτώ, πρὸς τρία εἶχε ἡ χιλιάδα.
 Τὰ πεζικά τους εἶχασιν ἀρίφνητα σὲ λέγω,
 ἐπεὶ εἶχαν τοῦ Γαρδαλεβοῦ σὺν τὰ τῆς Τσακωνίας,
 τοῦ δρόγγου γὰρ τοῦ Μελιγοῦ καὶ τῆς μεγάλης Μάϊνης.
 [338] Οἱ Σκορτινοὶ ἐρροβόλεψαν καὶ ἦσαν μετ' ἐκείνους.

ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ ΒΙΛΛΑΡΔΟΥΪΝΟΣ ΠΡΙΓΚΗΨ ΜΟΡΕΩΣ

Ἐκίνησαν κ' ἐρχόντησαν ἐκ τοῦ Χελμοῦ τὰ μέρη·
 ἐσῶσαν στήν Βελίγροστην, ἐπιάσασιν κατοῦνες,
 ἐκάψασιν τὸ ἐμπόριον, τὸ κάστρον μόνι ἀφῆκαν.
 Τὴν ἄλλη ἡμέραν ἦλθασιν στὸν κάμπον Καρυταίνου,
 ἐκεῖ στὸν παραπόταμο ἐμεῖναν τὴν ἐσπέραν·
 ἐπὶ τῆς αὐρίου ἐκίνησαν κ' ἦλθαν στήν Λιοδώραν,
 τὸ παρεπόταμον τοῦ Ἀλφέως ὀλόρθα ἐκατεβαῖναν·

ΜΑΧΗ ΠΑΡΑ ΤΗΝ ΠΡΙΝΙΤΣΑΝ

στὴν Ἰσοβαν ἐδιάβηκεν ἀλλάγι ἀπὸ τοὺς Τούρκους,
 τὸ μοναστήρι ἐκάψασιν ἔδε ἀμαρτία ποῦ ἐγίνη.
 Ἀπαύτου ἐκατέβησαν ὀλόρθα εἰς τὴν Πρινίτσαν·
 ἐκεῖ κατοῦνες ἔπιασαν, ἐστήσασιν τὲς τέντες.
 Ἰδόντα γὰρ οἱ Σκορτινοὶ τὸ πλῆθος τοῦ φουσσάτου,
 εὐθέως ὄλοι ἐπροσκύνησαν - σφάλμα μέγαν ἐποῖκαν -
 κ' ἐκεῖνοι τοὺς ὠδήγεψαν κ' ἐπροβεδίζανέ τους.
 Ἐν τούτῳ γὰρ ἀφίνω ἐδῶ τὰ λέγω κι ἀφηγοῦμαι
 διὰ τὸν Μέγαν Δεμέστικον καὶ τὰ φουσσᾶτα ὅπου εἶχεν,
 καὶ θέλω νὰ σὲ ἀφηγηθῶ καὶ νὰ σὲ καταλέξω
 τὸν πόλεμον ποῦ ἐγίνετον ἐτότε εἰς τὴν Πρινίτσαν.
 Τριακόσιοι Φράγκοι ἐκέρδισαν ἐκεῖνα τὰ φουσσᾶτα,
 τὸ πῶς τὸ μέλλω ἀφηγηθῆ ἔμπρὸς εἰς τὸ βιβλίον μου.
 Ὡσὰν ἐδιάβη ὁ πρίγκιπας ἐτότε εἰς τὴν Κόρινθον
 (διὰ νὰ ὀρθώσῃ καὶ νὰ ἐλθῆ τῶν Ἀθηνῶν ὁ δοῦκας
 κ' οἱ ἄλλοι ἀφέντες τῶν νησιῶν μὲ τὰ φουσσᾶτα ὅπου
 εἶχαν
 εἰς συμμαχίαν τοῦ πρίγκιπος, διὰ νὰ ἔχουν πολεμήσει
 τὸν μέγαν γὰρ Δεμέστικον μὲ τὰ φουσσᾶτα ὅπου εἶχεν),

ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ ΒΙΛΛΑΡΔΟΥΪΝΟΣ ΠΡΙΓΚΗΨ ΜΟΡΕΩΣ

ἦτον ἀφήκοντα εἰς Μορέαν δικαῖον του διὰ μπάϊλον
 τὸν μισὶρ Ντζὰ ντὲ Καταβᾶ, ἕναν του καβαλλάρην·
 ἄνθρωπος ἦτον φρόνιμος, παιδευτικὸς εἰς σφόδρα,
 στρατιώτης γὰρ ἀπόκοτος κ' εἰς ἄρματα τεχνίτης.
 Ἀστένειον εἶχε φοβερὴν ὅτι ἦτον ρεματιάρης
 κι οὐδὲν ἠμπόρει νὰ κρατῆ σπαθὶν οὔτε κοντάρην·
 κ' ὡς ἔμαθεν πληροφορίαν ὅτι ἔρχετον τὸ φουσσᾶτο
 τοῦ βασιλέως, τὸ ὠδήγευεν Δεμέστικος ὁ Μέγας,
 ἐβιάστη, περιεσώρευεν ἄκ τὸν κάμπον τοῦ Μορέως
 ὅσο φουσσᾶτο ἠμπόρεσεν καὶ ὅσον ἠδυνήθη.
 Κι ὅσον τοὺς περιεσώρευεν ἐγνώμισεν πόσοι ἦσαν·
 τριακόσιοι γὰρ καὶ δώδεκα εὐρέθησαν καὶ μόνον.
 Ἀπῆρεν τους κι ἀνέβαιναν τὰ μέρη τῶν Κρεστένων
 γυρεῦντα κατερωτῶν, τὸ ποῦ εἶναι τὰ φουσσᾶτα
 τοῦ βασιλέως, ὅπου ἔρχονται στὸν κάμπον τοῦ Μορέως.

Κι ὡς ἔμαθεν ὅτι ἔσωσαν ἐκεῖσε εἰς τὴν Πρινίτσαν,
 στὸ παραπόταμο τοῦ Ἀλφέως ἐσέβη διὰ τὰ ὄδεύη.
 Κι ὡς ἠῦρεν τὴν καρφολασίαν ἐκείνου τοῦ φουσσάτου,
 ἐσέβην ἔξοπίσω τους κ' ἔρχετο ἐλάμνοντά τους.
 Κι ὅταν ἦλθε κι ἀπέσωσεν εἰς ὁκάτι μικρὴν κλεισοῦραν
 ἐκεῖ πλησίον, τὸ λέγουσιν στὸ Ἀγρίδι Κουνου-
 πίτσας,
 κ' εἶδαν τοὺς κάμπους ἐκείνοὺς γεμάτους τὰ φουσσᾶτα
 - ταχύτισιν ἦτον ἀκομή, ὦρα ἀνατελμάτου -

ΜΑΧΗ ΠΑΡΑ ΤΗΝ ΠΡΙΝΙΤΣΑΝ

ἀφνίδια γὰρ ἐξέβησαν εἰς τὰ φουσσᾶτα ἐκεῖνα.
 Ὁ μισὴρ Ντζιὰ ντὲ Καταβάς, ὁ φοβερός στρατιώτης,
 τίποτε οὐδὲν ἐδειλίασεν διὰ τὸ πολὺ φουσσᾶτο.
 Περίχαρος ἐγένετον, κράζει τὴν συντροφίαν του,
 καὶ λέγει οὕτω πρὸς αὐτοὺς μὲ προθυμίαν μεγάλην·
 «Ἀφέντες φίλοι κι ἀδελφοί, συντρόφοι ἠγαπημένοι,
 ὅλοι πρέπει νὰ χαίρεστε καὶ τὸν Θεὸν δοξάζειν
 ὅταν μᾶς ἤφερε ὁ Θεὸς ἔς τόσα ἐπιδέξιον τόπον,
 τόσα φουσσᾶτα ἄφαντα νὰ τὰ ἔχωμεν κερδίσει.
 Προσέχετε, καλοὶ ἀδελφοί, κάνεις μὴ τοὺς δειλιάσει
 διατὸ ἔνι πληθος γὰρ λαοῦ· διὰ τοῦτο ὅπου, σᾶς λέγω,
 τούτους νὰ πολεμήσωμεν ὅτι κάλλιόν μας ἔνι,
 παρὰ νὰ ἦσα ὀλιγώτεροι καὶ μᾶς φυλῆς ἀνθρώποι.
 Ἐτοῦτοι εἶναι ἀπόξενοι ἀπὸ διαφόρους τόπους,
 ἀπαίδευτοι νὰ πολεμοῦν μετὰ Φράγκους ἀνθρώπους·
 μηδὲν ὀκνήσωμεν ποσῶς νὰ μᾶς ἀποσκεπάσουν,
 ἀφνίδως ἄς τοὺς δώσωμεν ὅλοι μὲ τὰ κοντάρια.
 Τὰ ἄλογα, ὅπου ἔχουσιν, ὅλα ὑπαρίππια εἶναι,
 ἐνὸς φαρίου μας ἢ φορὰ νὰ ρίξῃ δεκαπέντε.
 Καὶ πάλιν λέγω, ἀδελφοί, ἐτοῦτο κι ἐνθυμῶ σας
 τὸν κόπον, ὅπου ἐβάλασιν οἱ ἀφέντες οἱ γονεῖς μας,
 τοὺς τόπους, ὅπου ἔχομεν, νὰ τοὺς ἔχουν κερδίσει.
 Κ' ἐὰν οὐκ ἐβάλαμεν βουλὴν τὴν σήμερον ἡμέραν,
 ὁ κατὰ εἷς τὸ σῶμα του νὰ τὸ ἔχη διαφεντέψει,
 νὰ δείξωμεν εἰς ἄρματα ὅτι εἴμεθεν στρατιῶτες,
 κι ἀπαύτου νὰ φυλάξωμεν ὁμοίως τὰ ἰγονικά μας·
 κι ἂν οὕτως οὐδὲν ποιήσωμεν ὡσὰν ἐγὼ σᾶς λέγω,
 οὐδὲν πρέπει νὰ μᾶς κρατοῦν ἀνθρώπους τῶν ἀρμάτων,
 οὔτε προνοῖες νὰ ἔχωμεν, οὔτε τιμὴν στὸν κόσμον.
 Ἴδέτε πάλιν δεύτερον, ἀφέντες καὶ συντρόφοι,
 ὅτι, ἂν μᾶς δώσῃ ὁ Θεὸς κ' ἡ τύχη μας ἐτοῦτο,

ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ ΒΙΛΛΑΡΔΟΥΪΝΟΣ ΠΡΙΓΚΗΨ ΜΟΡΕΩΣ

τὸν ἀδελφὸν τοῦ βασιλέως κ' ἐτοῦτα τὰ φουσσᾶτα
 μὲ πόλεμον καὶ μὲ σπαθὶ νὰ τοὺς νικήσωμε ᾧδε,
 ἕως ὅτου στήκει ἢ κιβωτὸς στὸ Ἄραράτ τὸ ὄρος,
 μέλλει στήκει τὸ ἔπαινος τῆς σημερινῆς ἡμέρας,
 ὅπου μᾶς θέλουν ἐπαινεῖ ὅσοι τὸ θέλουν ἀκούσει.
 Ἐγὼ γάρ, ὡς τὸ ἐξεύρετε κ' ἐβλέπετε εἰς ἐμέναν,
 οὐ δύνομαι τοῦ νὰ κρατῶ σπαθὶν οὔτε κοντάρην
 τοῦ νὰ σταθῶ εἰς πόλεμον, τοῦ νὰ ἔχω πολεμήσει·
 ἀλλὰ νὰ ποιήσω ὡς διὰ ἐσᾶς τούτην τὴν προθυμίαν,
 τοῦ πρίγκιπος τὸ φλάμουρον θέλω νὰ τὸ βασταίνω,
 στὸ χέριν μου τὸ δέσετε νὰ τὸ κρατῶ στερέα.
 Τὴν τένταν τοῦ Δεμέστικου θεωρῶ τὴν ἀπ' ἐδῶθεν,
 κὶ ὁμνύω σας γὰρ εἰς τὸν Χριστὸν ὀλόρθα ἐκεῖ ν' ἀπέλθω.
 Κὶ ὅποιος ἰδῆ ὅτι νὰ τραπῶ ἢ τίποτε δειλιάσω,
 ἐχτρὸν τὸν ἔχω τοῦ Χριστοῦ, νὰ μὴ μὲ σφάξῃ εὐθέως».
 Ὁ Μέγας γὰρ Δεμέστικος στὴν τένταν ἐκαθέτον,
 ὅπου ἦτον ἀνάβολον εἰς τὸ χωριὸν Πρινίτσας.
 Κὶ ὡσὰν ἐφανερῶθησαν ἐκεῖνοι οἱ Φράγκοι ἀφνίδια,
 τοῦτον τὸν λόγο ἐλάλησεν, ἀτὸς του γὰρ τὸν εἶπεν·
 «προγεματίνισιν γὰρ μικρὸν ἐβλέπω ὅτι μᾶς ἦλθεν».
 Ὅριζει, ἐκαβαλλίκεψαν ἀλλάγια τρία καὶ μόνον,
 χιλίους ἀπάνω εἰς τ' ἄλογα τοὺς Φράγκους ν' ἀπαντήσουν·
 εὐθέως ἐκαβαλλίκεψαν κὶ ἀπῆλθαν εἰς τοὺς Φράγκους,
 σταματικά τοὺς ἔσμιξαν ὅλοι μὲ τὰ κοντάρια.
 Στὸ πρῶτον ποῦ ἐβαρέσασιν ἐπέσαν ἐκ τοὺς Φράγκους

ΜΑΧΗΝ ΠΑΡΑ ΤΗΝ ΠΡΙΝΙΤΣΑΝ

καλὰ τὸ τρίτον ἀπ' αὐτοὺς ὅλοι ἀπὸ τὰ φαριά τους·
 διὰ ἓνα Φράγκον ἦσασιν Ρωμαίων δέκα κοντάρια.
 Ἀκούσατε, χάριν τοῦ Χριστοῦ, κάνεις ἀπὸ τοὺς Φράγκους
 κοντάρη οὐδὲν ἐπίασεν, κάνεις οὐκ ἐλαβώθη·
 ἐκεῖνοι γὰρ ὅπου ἔπεσαν εὐθέως καβαλλικεύουν
 καὶ τὰ σπαθία ἐξήβαλαν καὶ τοὺς Ρωμαίους ἐσφάξαν.
 Ὡρα ἐδιάβηκε πολλὴ ποῦ ἐκάθησαν οἱ Φράγκοι
 κὶ οὐδὲν ἐφαίνονταν ποσῶς μέσα εἰς τοὺς Ρωμαίους
 ἐκεῖνος γὰρ ὁ μισὶρ Ντζᾶς, ὁ Καταβᾶς, σὲ λέγω.
 Ἀφότου ἐσηκώθησαν οἱ Φράγκοι ἐκεῖ ὅπου ἐπέσαν,
 ὅπου τοὺς ἀπεδείρασιν τὸ πλῆθος τῶν Ρωμαίων,
 ἐβγάλαν τὰ σπαθίτια τους, τὸν πόλεμον ἀρχάσαν,
 οὔτως ἐσφάξαν τοὺς Ρωμαίους ὡς φάλκος τὸ λιβάδι.
 Ἀπὸ τὸ πλῆθος τῶν Ρωμαίων ἐχάθησαν οἱ Φράγκοι
 κὶ οὐδὲν τοὺς ἔβλεπεν ποσῶς Δεμέστικος ὁ Μέγας
 ἐκεῖθεν, ὅπου ἐκάθητον στὴν τέντα του ἀπέσω.
 Ὁ δὲ μακάριος μισὶρ Ντζᾶς ὁ Καταβᾶς ἐκεῖνος
 οὐδὲν ἀνάμενεν ποσῶς νὰ πολεμοῦν τοὺς Φράγκους·

ὀλόρθα πάντα ἐσπούδαζεν νὰ σώσῃ εἰς τὴν τένταν,
 ὅπου ἐθεώρει ἀπὸ μακρὰ ὅτι ἦτον τοῦ Δεμεστίκου.
 Τινές, ὅπου ἦσασιν ἐκεῖ στὸν πόλεμον ἐκεῖνον,
 εἶδαν καὶ ἐμαρτύρησαν ὅτι εἶδαν καβαλλάρην
 ἀσπραλογᾶτον εἰς φαρί, γυμνὸν σπαθὶν ἐβάστα,
 καὶ πάντα ὑπήγαιεν ὀμπρὸς ἐκεῖ ποῦ ἦσαν οἱ Φράγκοι.
 Καὶ εἶπαν κι ἀφιρώσασιν ὅτι ὁ ἅγιος Γεώργιος ἦτον
 κι ὠδήγευεν κι ἀντρείευεν τοὺς Φράγκους νὰ πολεμοῦσιν.
 Οἱ μὲν εἶπαν ὅτι ἐχόλιασεν ἡ ὑπεραγία Θεοτόκος,
 ὅπου ἦτον εἰς τὴν Ἰσοβαν στὸ μοναστήρι ἐκεῖνο,
 τὸ ἐκάψαν τότε οἱ Ρωμαῖοι εἰς τὸ ταξεῖδι ἐκεῖνο·
 καὶ ἄλλοι πάλε ἐλέγασιν ὅτι ἡ ἀφιορκία ποῦ ἐποιῆσεν
 ὁ βασιλεὺς - ὅπου ὤμοσεν τοῦ πρίγκιπα Γυλιάμου
 καὶ ἄνευ φταίσματος τινὸς νὰ ποιήσῃ πρὸς ἐκεῖνον,

ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ ΒΙΛΛΑΡΔΟΥΪΝΟΣ ΠΡΙΓΚΗΨ ΜΟΡΕΩΣ

διὰ λόγια γὰρ ψηματινὰ καὶ δωριανὰ μαντᾶτα
 ἀπόστειλε τὰ φουσσᾶτα του τὸν πρίγκιπα μαδίξει-
 διὰ τοῦτο ἐχόλιασεν ὁ Θεὸς κ' ἡ ὑπεραγία Θεοτόκος
 κ' ἔδωκε νῆκος τῶν Φραγκῶν καὶ τῶν Ρωμαίων ὠργίστη.
 Ἀπὸ ὥρας πρώτης ἄρχισεν ὁ πόλεμος ἐκεῖνος
 κ' οἱ Φράγκοι ἀπεσώσασιν ὥρα μεσημερίου
 στὴν τένταν, ὅπου ἐκάθητον Δεμεστικός ὁ Μέγας.
 Ὁ Μέγας γὰρ Δεμεστικός ἀπέκει ἐκ τὴν τένταν
 τὸ βλέμμα του εἶχε ἀδιάλειπα ἐκεῖ πρὸς τὸ φουσσᾶτον
 νὰ ἰδῆ τὸ τί ἐγίνονταν οἱ Φράγκοι τοῦ Μορέως·
 πούπετε Φράγκον οὐ θεωρεῖ, μόνον καὶ τοὺς Ρωμαίους·
 τὰς χεῖρας του ἐσήκωσε καὶ τὸν Θεὸν δοξάζει,
 σκοπίζοντα, λογιζόμενος, ἐχάθησαν οἱ Φράγκοι.
 Καὶ οὕτως ὡσὰν ἐστήκετον κ' ἐθεώρει τὰ φουσσᾶτα,
 ἀφνίδια ἐφάνησαν ἐκεῖ τὰ φλάμουρα τῶν Φράγκων·
 ἐγνώρισεν τὰ φλάμουρα τοῦ φράγκικου φουσσάτου.
 Ἐκεῖ στὴν τέντα ἐρχόντησαν, ποῦ ἐβλέπασιν τὸ σκῆπτρον
 τοῦ βασιλέως τοῦ ἀδελφοῦ, τοῦ Μεγάλου Δεμεστίκου.
 Στριγγὴν φωνίτσαν ἔσυρεν, μεγάλη ὡς ἐδυνάστη,
 ἐκεινῶν τῶν παιδόπουλων, ὅπου ἦσαν μετ' ἐκεῖνον·
 «Μωρέ, φέρε τὸ ἰπᾶρι μου, μωρέ, τὸν τουρκομάνον,
 θεωρεῖτε φλάμουρα Φραγκῶν, ὅπου μᾶς ἐπετρῶσαν».
 Κ' ἐκεῖνοι ὡς εἶδαν τὰ σπαθία γυμνὰ ἐξελαμπρισμένα
 νὰ ἐρχόντησαν ἀπάνω τους - τὰ ἐβασταῖναν οἱ Φράγκοι -
 ἀπὸ τὸ αἷμα τῶν Ρωμαίων ἦσαν αἵματωμένα -
 ὁ κατὰ εἶς ἐσπούδαζεν νὰ σώσῃ τὸν ἐνιαυτὸν του·
 ὅλοι εἰς φυγίον ἐβάλθησαν ἔνθα ἠμπόρει ὁ καθένας.
 Ὅκάποιος ἦτον φρόνιμος ποῦ ἀγάπα τὴν τιμὴν του,
 ἔδραμε, ἤφερεν ἄλογον ὅπου ἔστηκεν στρωμένον,

ΜΑΧΗ ΠΑΡΑ ΤΗΝ ΠΡΙΝΙΤΣΑΝ

ὅπου ἦτον τὸ καλλιώτερον τοῦ Μεγάλου Δεμεστίκου·
 ἐβόηθησε τοῦ ἀφέντου του, πηδᾶ καβαλλικεύει.
 Ὅκάποιον ἤυρεν ἐκεῖ ἄνθρωπον γὰρ τοῦ τόπου,
 ὅπου ἔξευρε κι ἀπείκαζεν τὸ μέρος τῆς Πρινίτσας.
 Ἐκεῖνος τὸν ὠδήγησεν καὶ συντροφίαν τοῦ ἐποῖκεν·
 ἐκεῖθεν ἐκ τὴν Λέβιτσαν στὴν Κάπελην ἀνέβη,
 ἀγρίους τόπους ἐδιάβησαν νὰ μὴ τοὺς ἐγνωρίσουν,
 καὶ τόσα ἀπῆλθαν φρόνιμα μετὰ ἐπιδεξιωσύνης,
 στὸν Μυζηθρᾶ τὸν ἔσωσεν ὅπου πολλὰ ἐπεθύμα.
 Τὰ δὲ φουσσᾶτα τῶν Ρωμαίων, ὅπου ἦσαν στὴν
 Πρινίτσαν,
 τὸ ἰδεῖ τοὺς Φράγκους ὅτι ἔσωσαν στὴν τέντα τοῦ
 Δεμεστίκου
 κι ἀπέδειραν κ' ἐρρίξασιν τοῦ βασιλέως τὸ σκῆπτρον,
 ὅλοι ἀποκεφαλίστησαν, ἐβάλθησαν νὰ φεύγουν·
 ὁ εἷς τὸν ἄλλον οὐκ ἔβλεπεν τὸ πόθεν ὑπαγαίνει.
 Τί νὰ σᾶς λέγω τὰ πολλὰ καὶ ποῖος νὰ σᾶς τὰ γράφῃ;
 Οἱ Φράγκοι ἀποστάθησαν σφάζοντα τοὺς Ρωμαίους·
 ἔμποδον μέγαν ἠύρασιν τὰ δάση τῆς Πρινίτσας,
 τοὺς τόπους ἐκεῖνους τοὺς σκληροὺς καὶ πολλὰ δασωμένους.
 Ἐκεῖ ἐγλύτωσαν οἱ Ρωμαῖοι, ὅσοι ἐδράμαν κ' ἐμπῆκαν·
 ἐπεὶ, ἂν ἔλειπαν οἱ σκληροὶ οἱ τόποι ὅπου σᾶς λέγω,
 λογίζομαι εἰς πληροφορίαν ἕνας μόνος ἀπ' αὐτοὺς
 οὐ μὴ νὰ ἐγλύτωση ἀπ' ἐκεῖ, ἂν εἶχασιν οἱ Φράγκοι
 τὴν δύναμιν νὰ ἐσφάζασιν τὸ γένος τῶν Ρωμαίων.
 Οἱ Φράγκοι ἀποστάθησαν σκοτώνων τοὺς ἐχτροὺς τους,
 κι ὡς εἶδαν πάλε ὅτι ἔφυγαν κ' ἐπιάσαν τὰ βουνία,
 εἰς τοὺς δρυμῶνες ἔφυγαν ἐκεῖ πρὸς τὸν στρατέαν
 ἄφηκαν νὰ τοὺς διώχνουσιν, ἐστράφησαν ὀπίσω.
 Χίλια ἄλογα ἐκέρδισαν ἐτότεσ ὦν οἱ Φράγκοι.
 Ὡς τὸ ἔμαθαν οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖθε ἐκ τὰ χωρία,
 μικροὶ μεγάλοι ἔδραμαν νὰ ἔχουσιν κερδίσει,
 ἐκ τῶν Ρωμαίων τὰ πράγματα νὰ ἔχουν διαφορήσει.
 Οἱ Φράγκοι γὰρ ἐμείνασιν ἐτότε εἰς τὰ Σέρβια·
 ἐπεὶ ἂν ἤθελαν νὰ ἐλθοῦν, νὰ μείνουν παρακάτου,
 οὐδὲν ἐδύνονταν νὰ ὑπᾶν ὅτ' ἦσαν κοπιασμένοι,
 καὶ διὰ τὸ κέρδος τὸ πολὺ τὸ εἶχασιν κερδίσει
 ἐπὶ τὴν αὔριον ὑπᾶν ὀρθὰ εἰς τὸ Βλιζίρι.
 Ὁ μισὲρ Τζᾶν δὲ Καταβάς, ὁ ποδαγρὸς στρατιώτης,
 πιττάκια ὀρίζει, γράφουσιν, μαντατοφόρους στέλνει
 ἐκεῖσε εἰς τὸν πρίγκιπα στὸ κάστρον τῆς Κορίνθου.
 Λεπτομερῶς ἐδήλωσε τὴν πρᾶξιν καὶ τὸ πρᾶγμα,
 τὸ πῶς ἐγίνη ὁ πόλεμος ἐκεῖνος τῆς Πρινίτσας,
 τὴν πρᾶξιν ὅπου ἔπραξεν, τὸ νίκος ὅπου ἐλάβαν.
 Ὁ πρίγκιπας, ὡς τὸ ἤκουσεν, ἐσήκωσεν τὰς χεῖρας
 καὶ τὸν Θεὸν ἐδόξασεν, τὴν πάναγνον Θεοτόκον.

Ἐκ τὸ ἐν μέρος ἐχάρηκεν, ἐκ τὸ ἄλλο ἐλυπήθη·
ἐχάρη, διοῦ ἐνίκησεν ἐτότε ὁ λαός του,
καὶ πάλιν ἐλυπήθηκεν διοῦ οὐδὲν εὐρέθην...

Ο ΜΕΓΑΣ ΔΟΜΕΣΤΙΚΟΣ ΥΠΟΧΩΡΕΙ ΕΙΣ ΜΥΣΤΡΑΝ

...ὅσον τὸν μαστιχῶνει πλέον πρέπει νὰ τὸν προσέχη.
Ἄν εἶχε ἐπάρει ὁ πρίγκιπας τότε τὸν Μέγαν Κύρην
καὶ τὰ φουσσᾶτα τῶν νησιῶν κ' ἐκεῖνα τοῦ Εὐρίπου
καὶ νὰ εἶχε ὑπάγει σπουδαχτικὰ ὀλόρθα εἰς τὸ Νίκλι
καὶ νὰ εἶχε ἐμπῆ στήν Τσακωνίαν, κουρσέψει ὄλον τὸν
τόπον,
ὁ Μέγας ὁ Δεμέστικος ἀργὰ νὰ ἐφουσσατέψεν·
ὅμως ὡς πράξει ὁ κατὰ εἶς, ὀμπρός του καὶ τὸ ηῦρίσκει.
Ἄφινω γὰρ τὸν πρίγκιπα νὰ λέγω περὶ ἐκείνου,
θέλω νὰ σὲ ἀφηγήσωμαι τὴν πρᾶξιν ὅπου ἐποῖκεν
ὁ Μέγας γὰρ Δεμέστικος στὸν Μυζηθρᾶ ὅπου ἦτον.
Καθὼς σὲ τὸ ἀφηγήσομαι ὀπίσω στὸ βιβλίον μου
τὴν πρᾶξιν ὅπου ἔποικεν ἐκεῖσε στήν Πρινίτσαν
ὁ Μέγας ὁ Δεμέστικος μὲ τὰ φουσσᾶτα ὅπου εἶχεν·
ὅταν ἠμπόρεσε νὰ ἐλθεῖ στοῦ Μυζηθρᾶ τὸ κάστρον,
ἐκάθητον κ' ἐθλίβετον, ἡμέραν νύχταν ἔκλαιεν·
τὸ πρῶτον διὰ τὴν ἐντροπὴν ὅπου εἶχεν τῶν ἀνθρώπων,
καὶ τὸ ἄλλο διὰ τὸν βασιλέαν ὅπου εἶχεν μέγαν φόβον
μὴ πιάση καὶ τυφλώση τον, εἰς φυλακὴν τὸν βάλῃ
καὶ λάβῃ ἄδικον θάνατον καὶ χάση τὸ κορμί του.
Ὁ βασιλέας τὸν ἔστελνεν μὲ τὰ φουσσᾶτα ὅπου εἶχεν,
τὸν τόπον ὄλον τοῦ Μορέως νὰ τὸν ἔχη κερδίσει,
κι ἂν μάθη ὅτι ἐκέρδισαν τὸν πόλεμον οἱ Φράγκοι
μόνοι τριακόσιοι μοναχοὶ κᾶν εἴκοσι χιλιάδες,
πῶς νὰ τὸν ἀποδέξεται, πῶς νὰ τὸν χαιρετήσῃ,
εἰμὴ νὰ λέγῃ ὅτι ἄπιστος καὶ νὰ τὸν θανατώσῃ;
Ὅκάποιος Φράγκος εὐγενής, ἄνθρωπος παιδεμένος,
ἀπὸ τὴν Πόλιν εἶχε ἐλθεῖ ἀπὸ τὸν βασιλέαν
μαντατοφόρος εἰς αὐτόν, ἐπαρηγόριζε τον·
«Δέσποτά μου, διὰ τὸν Χριστόν, τί θλίβεσαι τοσούτως;
οὐ ξεύρεις εἰς ἐριζικὸν κοίτεται ἡ στρατεία;
κι ὅποιος ἐξεύρει μηχανίαν καὶ πράττει μὲ πονηρίαν
τοὺς ἀντρειωμένους καταλυεῖ κ' ἐπαίρνει τὴν ἀντρίαν τους·
ἡ μηχανία κ' ἡ πονηρία κερδίζει τὴν ἀντρίαν.

ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ ΒΙΛΛΑΡΔΟΥΪΝΟΣ ΠΡΙΓΚΗΨ ΜΟΡΕΩΣ

Εἶδες εἰς τὴν Πελαγονίαν τὴν μηχανίαν ποῦ ἐποῖκεν
τότε ὁ σεβαστοκράτορας κ' ἐκέρδισε τὸν κάμπον·
οὐδὲν ἐτήρησε νὰ εἰπῇ πολλὰ φουσσᾶτα εἶχεν,
ἀλλὰ ἔβαλε τὴν μηχανίαν κι ἄφηκεν τὴν ἀντρίαν.
Οἱ πάντες ὄλοι ἐξεύρουν τὸ 'ς ὄλην τὴν οἰκουμένην,

εἰς τὸ κοντάρη καὶ σπαθὶ οἱ Φράγκοι εἶναι ἀντρειωμένοι.
 Διὰ τοῦτο ὁ σεβαστοκράτορας, ὡς φρόνιμος ὅπου ἦτον,
 τοὺς Ἀλλαμάνους ἔβαλεν κ' ἐσμίξαν μὲ τοὺς Φράγκους
 διὰ ν' ἀπαντήσουν τὸν θυμόν, τὲς κονταρὲς τῶν Φράγκων
 τοὺς Οὐγγρους ἔβαλε ἀπ' αὐτοῦ, τοὺς Τούρκους καὶ
 Κουμάνους,
 ὅλους ἐκατεδόξευαν, Φράγκους τε καὶ Ἀλλαμάνους,
 καὶ τὰ φαρία τοὺς ἔσφαξαν τὸν πόλεμον ἐκερδίσαν.
 Ἐὰν ἔλειπαν οἱ σαγιττὲς ποῦ ἔσφάξαν τὰ φαρία,
 ποτέ του οὐδὲν ἐκέρδαιναν τὸν πόλεμον ἐκεῖνον.
 Εἶδες, δέσποτα, ἀφέντη μου, πῶς ἔσφαλες εἰς τοῦτο,
 ἐκεῖ ὅπου σ' ἐπολέμησαν οἱ Φράγκοι στὴν Πρινίτσαν.
 Καθὼς μὲ τὸ ἀφηγήθησαν οἱ πρῶτοι τοῦ φουσσάτου,
 ὅπου μετὰ σου ἦσασιν στὸν πόλεμον ἐκεῖνον,
 ἢ δεσποτεία σου ἐθάρρησεν στὸ πλῆθος τοῦ φουσσάτου,
 ὅπου ἔβλεπες ὅτι ἦσασιν μετὰ τὴν βασιλείαν σου,
 τοὺς Φράγκους ἐκαταφρόνησες, διατὸ ἔβλεπες ὀλίγους,
 κι οὐδὲν ἐψήφησες ποσῶς πῶς νὰ τοὺς πολεμήσης,
 τὸ ὅποιον πρᾶγμα οὐ πολεμοῦν οἱ φρόνιμοι στρατιῶται·
 ἐπεὶ, ὅσον ἔνι ὁ ἄνθρωπος στρατιώτης κι' ἀντρειωμένος,
 ἀρμόζει νὰ ἔχη μηχανίαν καὶ φρόνεσιν εἰς αὐτόν
 νὰ πολεμῇ προσεχτικὰ ἀπάνω εἰς τὸν ἐχθρόν του,
 διατὶ λέγουν οἱ φρόνιμοι, ὡς ἔνι γὰρ κ' ἡ ἀλήθεια·
 ἢ τέχνη γὰρ καὶ ἢ πονηρία νικοῦσι τὴν ἀντρίαν.
 Ἄς εἶχες βάλει, δέσποτα, ἐτότε τοὺς δοξιῶτες,
 νὰ ἰδεῖ τοὺς Φράγκους ὅτι ἔρχονται ἐκεῖσε πρὸς ἐσέναν,
 νὰ εἶχασιν σφάξει τὰ φαρία ὅπου ἐκαβαλλικεῦαν,

Ο ΜΕΓΑΣ ΔΟΜΕΣΤΙΚΟΣ ΥΠΟΧΩΡΕΙ ΕΙΣ ΜΥΣΤΡΑΝ

ἐκέρδαινές τους παρευτύς, εἶχες τους νικημένους·
 ἀλλὰ ὄρισες κ' ἐδιάβησαν κοντάρια χίλια ἔς αὐτούς,
 σκοπώντα, λογιζόμενος νὰ τοὺς ἔχουν κερδίσει·
 τὸ ὅποιον πρᾶγμαν ἔποικες στὸ θέλημά σου, ἀφέντη.
 Ὡς εἶπα πάλιν λέγω το, ὡς ἔνι γὰρ κ' ἡ ἀλήθεια,
 ἀξιάζει Φράγκος εἰς φαρὶ διὰ εἴκοσι Ρωμαίους.
 Εἶδες, ἀφέντη, τί ἔποικαν οἱ Φράγκοι στὴν Πρινίτσαν·
 ὡς φρόνιμοι, παιδευτικοὶ ὅπου ἦσαν εἰς στρατείαν,
 τὸ ἰδεῖ τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ καὶ τὰ φουσσᾶτα ὅπου εἶχες,
 εὐθέως στὴν μέση ἐσέβησαν με τὰ κοντάρια ἐδῶκαν
 κ' ἔβγαλαν τὰ σπαθίτσια τους κι ἐσφάξαν τς ἐδικούς σου,
 κ' οἱ ἐδικοί σου οὐκ εἶχασιν δύναμιν νὰ σπαράξουν.
 Οὕτως τὸ ἐποίκασιν αὐτοί, ὡς πολεμοῦν οἱ λύκοι
 ὅπου σεβαίνουν εἰς μαντρί, τὰ πρόβατα σκορπίζουν.
 Λοιπὸν μηδὲ τὸ θλίβεσαι ἐτοῦτο ὅπου ἐγένη,
 διατὸ ἔνι, ἐδές, τὸ σὺνηθες πάντοτε τῆς στρατείας·
 ὦρα κερδίζει διαφορὰ κι ἄλλη πάλιν νὰ χάνη.
 Παρηγορήσου, ἀφέντη μου, καὶ πιάσε ἄλλην στράταν·

καὶ ὄρισον νὰ σωρευτοῦν ὄλα σου τὰ φουσοῦα
καὶ σκόπησον νὰ τιμηθῆς καὶ νὰ ἔχῃς διαφορήσει,
τὸ πρᾶγμα ὅπου ἐγένεον νὰ τὸ ἔχῃς ἀμαντίσει.
Ἐγὼ ἔμαθα ὅτι ὁ πρίγκιπας στὴν Ἀνδραβίδα ἐστράφη
καὶ τὰ φουσοῦα ὅπου ἤφερνεν ἐστράφησαν ὀπίσω·
ἄγωμε ὀλόρθα εἰς αὐτὸν ἐκεῖ στὴν Ἀνδραβίδα·
κι ἂν ἔχη τόσην ἁμαρτία εἰς πόλεμον νὰ ἐξέβῃ,
μηδὲν βαλθῆς με ἀλαζονείαν τοῦ νὰ τὸν πολεμήσης,
μόνον με τέχνην, μηχανίας πολέμησε μετ' αὐτον.
Μηδὲν τοῦ ποιήσης πόλεμον ποσῶς με τὰ κοντάρια,
ἀλλὰ τοὺς Τούρκους ὄρισε, ὅπου βαστοῦν δοξάρια,
νὰ τοὺς δοξέψουν τὰ φαρία νὰ πέσουν οἱ καβαλλάροι.
Κι ἂν λάχη ἀπὸ τοῦ ἐριζικοῦ τὸν πρίγκιπα νὰ πιάσης,

ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ ΒΙΛΛΑΡΔΟΥΪΝΟΣ ΠΡΙΓΚΗΨ ΜΟΡΕΩΣ

κι ἀφῶν τὸν πιάνης, ἔχε τον, κερδαίνεις καὶ τὸν τόπον».
Ὁ Μέγας ὁ Δεμῆστικός ἐπίστευεν τοῦ Φράγκου·
κράζει τοὺς πρώτους ἄρχοντας ὅπου εἶχε ἐκεῖ μετ' αὐτον,
λεπτῶς τοὺς ἀφηγήσετον τὸ τί τοῦ εἶπεν ὁ Φράγκος·
ὄλοι τὸ ἐπαινέσασιν, καλὴν βουλήν τοῦ ἐδῶκεν.
Ὅριζει κ' ἦλθαν οἱ ἀρχηγοὶ οἱ πρῶτοι τοῦ φουσοῦτου·
λέγει τους· «Ἄρχοντες γοργὸν σπουδάξετε νὰ ὑπᾶμε
ἐκεῖ ὅπου ἐνὶ ὁ πρίγκηπας στὴν χώρα Ἀνδραβίδας».
Κράζει τὸν Κατακουζηνόν, τὸν Μακρυνὸν ὁμοίως,
ὄλους τοὺς ἀφηγήσετον τοῦ Φράγκου γὰρ τοὺς λόγους
καὶ τῶν ἀρχόντων τὴν βουλήν, τῶν ἀρχηγῶν ὡσαύτως.
Κ' ἐκεῖνοι τοῦ ἀπεκρίθησαν καὶ λέγουν πρὸς ἐκεῖνον·
«Τί ραθυμᾶς, ὦ δέσποτα, Μεγάλε Δεμῆστικε;
οὐδὲν σὲ φαίνει ὅτ' ἡ ἐντροπὴ ποῦ οἱ Φράγκοι μᾶς
ἐποῖκαν,
οὕτως ἐγένετον ἵς ἐμᾶς ὡσάν στὴν δεσποτείαν σου;
κ' ἠθέλαμεν νὰ ἐποιήσαμεν πρᾶγμα γὰρ τῆς τιμῆς μας,
νὰ μὴ μᾶς κράζῃ ὁ βασιλέας ἀπίστους δημηγέρτες;
ἀλλὰ θεωροῦμεν τὸν καιρὸν, τὸ ἀσύστατον τοῦ χρόνου,
καὶ κάμνει χρεια νὰ πράξωμεν ὡς φρόνιμοι στρατιῶτες.
Ἡμεῖς ἀκόμη οὐ ξεύρομεν τὸ ποῖ' εἶναι σκοτωμένοι,
τὸ ποῖ' ἐγλυτῶσαν ζωντανοί, τὸ ποῖ' ἔχουν ἄλογά τους.
Ἀπάρτι τὸ καλοκαιρίον ἐπλήρωσεν κ' ἐδιάβῃ,
χειμῶνας ἐκατάλαβεν, σκολάζουν τὰ φουσοῦα·
ἄς ἀποῖδοῦμε τὸν καιρὸν νὰ ἰδοῦμε τὸν λαόν μας,
τὸ ποῖ' μᾶς ἐνεμείνασεν ἐκ τὸν λαόν μας ὄλον·
κι ἂν θέλῃ ὁ Θεὸς κ' ἡ τύχη μας νὰ ζοῦμεν ἕως στὸν
μάρτιον,
εἰς ἄνοιξιν γὰρ τοῦ καιροῦ, ποῦ ἀρμόζει τῶν φουσοῦτων
νὰ οἰκονομοῦνται εἰς ἄρματα, νὰ τρέχουν εἰς τὴν μάχην,
ἐτότε γάρ, ἀφέντη μου, ἄς οἰκονομηθοῦμεν,
ὅπου εὔρωμεν τὸν πρίγκιπαν, εἰς αὐτον ἄς ὑπᾶμε,

ἄς ἀποθάνωμε ἔνομοῦ ἢ ἄς ἐκδικηθοῦμεν».

ΕΠΑΝΑΛΗΨΙΣ ΤΩΝ ΕΧΘΡΟΠΡΑΞΙΩΝ

Ὁ Μέγας ὁ Δεμέστικος ἐνταῦτα ἀπεκρίθη·
 «Ὁ Θεὸς τὸ ἐξεύρει, φίλοι μου, συντρόφοι κι ἀδελφοί μου,
 τοῦτο σφάζει τὸν λογισμὸν καὶ τὴν καρδίαν μου τρώγει,
 διατὶ μᾶς ἐκατάλυσεν ἕνας φτωχὸς στρατιώτης.
 Ἄν εἴχαμεν τὸν πρίγκιπα μαδίσει ἢ πολεμήσει,
 ὅπου ἔνι μέγας ἄνθρωπος, ἐξάκουστος στὸν κόσμον,
 κ' ἐνίκησέ με εἰς πόλεμον, παρηγορίαν νὰ τὸ εἶχα.
 Τὸ δὲ νὰ λέουν ὀκάποιος φτωχὸς καὶ ρεματιάτης
 ἐνίκησεν τοῦ βασιλέως τὸν ἀδελφὸν εἰς κάμπον,
 καὶ πάλε ἄλλο χειρότερον, χειρὸν τῶν χειροτέρων,
 μὲ τριακόσιους ἐκέρδισε χιλιάδες δεκαπέντε!»
 Καθὼς ἀπῆραν τὴν βουλήν οἱ ἄρχοντες ἐκεῖνοι,
 ὁ Μέγας ὁ Δεμέστικος κι ὁ Μακρυνὸς ὁμοίως,
 μετ' αὐτοὺς Κατακουζηνὸς ὁ ἐξάκουστος στρατιώτης,
 οὕτως καὶ τὸ ἐδιορθώσασι καὶ ἀφιρώσανέ το.
 Ἐπέρασεν γὰρ ὁ καιρὸς, ἐδιάβην ὁ χειμῶνας,
 ἤλθεν ὁ μῆνας τοῦ μαρτίου, ἢ ἄνοιξις τοῦ χρόνου,
 ὅπου κινοῦνται ἅπαντες εἰς ἄρματα καὶ μάχην,
 καὶ τῆς θαλάσσης καὶ τῆς γῆς ἐτότε φουσσατεύουν.
 Ὁ ἀδελφὸς τοῦ βασιλέως Δεμέστικος ὁ Μέγας
 ὄρισεν τὰ φουσσᾶτα του νὰ σωρευτοῦσιν ὅλοι.
 Ἡ ἔνωσις ἐγίνετον στοῦ Σαπικοῦ τοὺς κάμπους,
 εἰς τὰ λιβάδια τὰ πλατέα, στὲς ἔμνοστες τὲς βρύσες.
 Φουσσᾶτα ἐσώρεψεν πολλὰ ἀπὸ διαφόρους τόπους·
 τὰ πεζικὰ τῆς Τσακωνίας τοῦ Μελιγοῦ τοῦ δρόγγου
 καὶ μέχρι στὴν Μονοβασίαν καὶ τῶν Σκορτῶν τὸν δρόγγον.

ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ ΒΙΛΛΑΡΔΟΥΪΝΟΣ ΠΡΙΓΚΗΨ ΜΟΡΕΩΣ

Ἐχώρισαν τὰ ἀλλάγια τους, ὀρθῶσαν κ' ἐκινήσαν,
 ἐκεῖσε στὴν Καρύταιναν ἐμεῖναν τὴν ἐσπέραν,
 τὸ παραπόταμον τοῦ Ἀλφέως ὀλόρθα ἐκατεβαῖναν,
 τὴν Πρινίτσα ἀπέρασαν καὶ εἶδασιν τὸν τόπον,
 ἀνάμνησαν τὸ ἐπάθασιν ἐκεῖ στὸν τόπο ἐκεῖνον.
 Πάντα ὑπαγαῖναν, λέγοντα τοὺς Φράγκους φοβερίζου·
 τὸ πρᾶγμα ὅπου ἀπεργώθησαν οὐ μὴ τὸ πάθουν πλέον
 ἂν ἔλθουσιν εἰς πόλεμον, νὰ δώσουν κονταρέας·
 μὲ τὰς σαγίττας βούλονται ὅλους νὰ θανατώσουν.
 Κατερωτοῦν τὸ ποῦ νὰ εὐροῦν τὸν πρίγκιπα Γυλιάμιον,
 στὴν Ἄνδραβίδαν ἔμαθαν ὅτι τοὺς ἀναμένει,
 τὴν χώραν ἐτριγύρισεν ὅλην μὲ τραφοκόπια
 καὶ στήκει ἐκεῖ κ' ἐκδέχεται μὲ τὰ φουσσᾶτα ὅπου ἔχει.
 Ὁ Μέγας ὁ Δεμέστικος κράζει τοὺς ἀρχηγούς του·
 βουλήν ἐζήτησεν αὐτῶν τὸ πῶς ὀφείλει διάξει.

Κ' ἐκεῖνοι ὅπου ἦσαν τοπικοὶ ἄνθρωποι, ὅπου ἐγνωρίζαν
τοὺς τόπους καὶ τὰ διάβατα, βουλὴν τοῦ ἐδῶκαν τέτοιαν·
μὴ πιάση γὰρ καὶ ἀπελθῆ ἐκεῖ στὴν Ἄνδραβίδα,
διατὶ εἶναι τὰ ἔμπατα στενὰ καὶ διὰ τοὺς τσαγαράτορους.

[339] Ὀλόρθα τὸν ἐδιάβασαν στὰ Σεργιανὰ πλησίον·

Η ΜΑΧΗ ΤΟΥ ΜΕΣΙΚΛΗ (ΣΕΡΓΙΑΝΑ)

ἀπάνω πρὸς ἀνατολὰς ἐκεῖ τὸν ἀππλικέψαν.

Κλησίδιν ἐνὶ ἐκεῖ μικρὸν τὸ λέουν Ἄγιον Νικόλαον,
εἰς τὸ Μεσίσκλιν τὸ λαλοῦν τοῦ τόπου γὰρ τὸ ἐπίκλιν,
ἐκεῖ ἔστησαν τὴν τέντα του κ' ἑκατουνέψανέ τον.

Τὰ πλάγια ὅλα ἐγέμισαν κι οἱ κάμποι τὰ φουσσᾶτα·
ἐκεῖ ἔσπερῶσαν κ' ἔμειναν ἐκείνην τὴν ἐσπέραν.

[340] Καὶ τὸ αὔριο ἐξημερώνοντα, ὥρα ἀνατελμάτου,
ἦλθεν ἐκεῖ ὁ πρίγκιπας μὲ τὰ φουσσᾶτα ὅπου εἶχεν.

Οἱ καβαλλάροι καὶ πεζοὶ ὅλοι μετ' αὐτὸν ἦλθαν·
ἐχώρισεν τ' ἀλλάγια του, τρεῖς σύνταξες ἐποίηκεν.

Ἐξέβην ἐκ τὰ Σεργιανὰ ἐκεῖ πρὸς τοὺς Ρωμαίους
κ' ἐστήκασιν οἱ σύνταξες ἔτοιμες τοῦ πολέμου.

[341] Τὸ πρῶτο ἀλλάγιν τῶν Ρωμαίων κ' οἱ σύντα-
ξες ὅπου εἶχεν

ἦτον τοῦ Κανακουζηνοῦ, τοῦ ἐπαινετοῦ στρατιώτου.

Ἐξέβη ἀπὸ τὸ ἀλλάγιν του ἀπάνω εἰς τὸ φαρίν του·
τὰ κούκουρά του ἐβάσταινε, τὸ ἀπελατίκι ἐκράτει·
ἀνάμεσα γὰρ τῶν Φραγκῶν καὶ τοῦ ἐδικοῦ του ἀλλάγι
ὑπάγαινε καὶ ἔρχετον φημίζοντα δρομαίως.

[342] Κι ὅσον ἀπῆλθεν τρεῖς φορὰς μὲ τὸ ἄλογον ἐκεῖνο,
πεζεύγει, ἐμετασέλλησε κι ἀνέβη ἀπάνω εἰς ἄλλο,
κι ἄρξετο νὰ φημίζεται ἐμπρὸς ἀπὸ τοὺς Φράγκους.

Ἐκεῖνο γὰρ τὸ ἔκαμνεν Κατακουζηνὸς ἐκεῖνος,

ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ ΒΙΛΛΑΡΔΟΥΪΝΟΣ ΠΡΙΓΚΗΨ ΜΟΡΕΩΣ

κ' ὑπηγαινοέρχετον ἐκεῖ φημίζων τὸ φαρίν του,
εἰς καταφρόνησιν τῶν Φραγκῶν, διατὸ ἦσαν γὰρ ὀλίγοι,
κ' εἰς ἔπαρσιν κι ἀλαζονείαν, διατὸ ἦσαν οἱ Ρωμαῖοι
πληθος λαοῦ καὶ πλειότεροι παρὰ τὸ ἦσαν οἱ Φράγκοι.

[343] Λοιπὸν ὑπηγαινοέρχετον τρέχοντα τὸ φαρίν του·
τὸ ἄλογο θυμώθηκε, τὸν καβαλλάρη ἐπῆρε
ἐκεῖ σιμὰ στὸν πρίγκιπα ἀπέσω εἰς ἕναν βάτον·
ἐπεδουκλώθη τὸ ἄλογο, ἐπέσασιν κ' οἱ δύο.

Τὸ ἰδεῖ ὁ λαὸς τοῦ πρίγκιπος ἐδράμασιν ἐκεῖσε,
τὸν καβαλλάρη ἐσφάξασιν, τὸ ἄλογον ἀπῆραν.

[344] Τὸ ἰδεῖ ὁ Μέγας Δεμέστικος κι ὁ Μακρυνὸς ὁμοίως
τὸ πῶς ἐχάθη ἡ κεφαλὴ ὅπου εἶχαν στὰ φουσσᾶτα,
ἐφάνη τους ὀλοστινοὶ ἀπέθαναν κ' ἐκεῖνοι·
ἐδράξασιν κι ἀπῆραν τὸν οὕτως ἀποθαμμένον·
ἐδῶκαν τὰ σαλπίγγια τους, ἀπῆραν κ' ὑπαγαίνουν.

[345] Ἡθέλησεν ὁ πρίγκιπας νὰ ὑπάγη στοὺς Ρωμαίους,

κι ὄλοι τὸν ἀνασκόψασιν, συνεμποδίσανέ τον,
λέγας, ὅτι ἂν μετασταθοῦν ἐτότε οἱ Ρωμαῖοι
καὶ τριγυρίσουν τὰ ἄλογα μὲ τὸ σαγιττολάσι,
πολλὰ ἐλαφρὰ τοὺς θέλουσιν σκοτώσει τὰ ἄλογά τους·
κι ἀφῶν ψοφήσουν τὰ ἄλογα καὶ πέσουν οἱ καβαλλάροι,
ὡσὰν γυναῖκες καὶ παιδιά τοὺς θέλουσιν κερδίσει
καὶ θέλει χάσει ὁ πρίγκιπας πρῶτα τὸν ἐνιαυτὸν του,
κι ἀπαύτου γὰρ τὸν τόπον του καὶ τὸν λαόν του ὄλον.

Ἀκούσων ταῦτα ὁ πρίγκιπας ὑπόμεινεν ἐνταῦτα,
κ' ἐστράφη εἰς τὸ ὄσπίτι του ἐκεῖ στὴν Ἀνδραβίδα.

Ὁ Μέγας ὁ Δεμέστικος μὲ τὰ φουσσᾶτα ὅπου εἶχεν
ὀλόρθα ἐδιάβη κ' ἔσωσεν εἰς τοῦ Νικκίου τοὺς κάμπους.

Τὸ κάστρον ἐτριγύρισεν κ' ἐπαρακάθισέ το.

[346] Ἐκεῖ τὸν ἤρε ἐριζικόν, τὸ οὐκ ἤλιπε νὰ τοῦ ἔλθῃ.

Οἱ Τοῦρκοι, ὅπου ἦσαν μετ' αὐτόν, ὅπου ἦσαν μία χιλιάδα,
ἐζήτησαν τὴν ρόγαν τους, ἔξι μηνῶν ἐλέγαν.

[347] Κι ὁ Μέγας ὁ Δεμέστικος - ὡσὰν ἦτον θλιμμένος
νὰ λάβῃ νίκος καὶ τιμὴν ἀπάνω εἰς τοὺς Φράγκους
κ' ἐδιάβη κ' ἔλαβε ζημίαν κ' ἐστράφη μὲ ἀτιμίαν -
τῶν Τούρκων ἀλαζονικὴν ἀπόκρισιν ἐποίηκεν.

[348] Καὶ λέγει των μετὰ χολῆς. «Οὐκ εἶστε γὰρ ἀνθρῶποι

νὰ ἐντρέπεστε κ' αἰσχύνεστε ρόγαν νὰ μὲ ζητᾶτε
ἐκεῖ ὅπου ἐπλουτύνετε ἔς τοῦ βασιλέως τὸν τόπον
μὲ τῶν Φραγκῶν τὰ πράγματα καὶ μὲ τοῦ βασιλέως;
Ἐσεῖς γὰρ ὅταν ἦλθετε ἐδῶ εἰς τὸν Μορέαν,
εἶστε γυμνοί, τετράχηλοι, ὄλοι ἐξεγυμνωμένοι·
κι ἀφότου ἦλθετε ἐδῶ στοῦ βασιλέως τὸν τόπον,
ἐκ τῆς εὐχῆς τοῦ βασιλέως κι ἀπὸ τῆς ἀφεντίας του
κι ἀπὸ τὰ κούρησι τὰ πολλά, τὰ ἐποίκαμεν στοὺς
Φράγκους,

ἐσεῖς γὰρ ἐπλουτύνετε κι ὁ βασιλέας τί ἔχει;
εἰπέτε μου τὸ διάφορον κ' ἐπάρετε τὴν ρόγαν,
εἴτε ποτὲ σας ἀπ' ἐμοῦ ρόγαν οὐ μὴ σᾶς δώσω».

[349] Οἱ Τοῦρκοι γὰρ ὡς τὸ ἤκουσαν, στριγγὴν φωνὴν ἐβάλαν·

«Τί ἔν' τὸ μᾶς λέγεις, δέσποτα, τί μᾶς κατονειδίζεις;
ἔς ποῖον πόλεμον μᾶς ἔβαλες κι οὐδὲν ἐποιήσαμε ἔργον;
εἰς τὴν Πρινίτσα ὑπήγαμεν, ἐκεῖ ὅπου ἦλθαν οἱ Φράγκοι,
κι οὐδὲν μᾶς ἄφηκες ἐμᾶς νὰ ἔχωμεν πολεμήσει,
ἀλλὰ ἔβαλες τοὺς ἄρχοντες ὅπου ἔχεις, τοὺς Ρωμαίους,
τοὺς Φράγκους ἐπολέμησαν κ' ἐδῶκαν κονταρέας·
ιδὲς τὸ τί ἐδιαφόρησαν καὶ τί τιμὴν σὲ ἐποίησαν.

Ποῖον ἀκούσετε Ρωμαῖον μὲ Φράγκον πολεμήσει,
μὲ τὸ κοντάρι ἢ μὲ σπαθὶ νὰ τὸν ἔχη νικήσει;

Οἱ πάντες ὄλοι ἐξεύρουν το, ὡς ἐνὶ γὰρ κ' ἡ ἀλήθεια·
εἰς τὸ κοντάρι κ' εἰς σπαθὶ οἱ Φράγκοι εἶναι στρατιῶτες.

Ὅμως ἡμεῖς διὰ τοὺς Ρωμαίους ἐτράπημαν ἐτότε,
κ' ἐφύγαμε ἐκ τὸν πόλεμον ἄνευ φταισίματός μας·

διὰ συντροφίαν τὸ ἐποιήσαμεν, τίποτε οὐδὲν τὸ φταίομεν.
 Καὶ πάλε μᾶς ἐδιάβασες ἐκεῖ στήν Ἄνδραβίδα·
 τὸν πρίγκιπα ἐφοβέριζες διὰ νὰ τὸν ἐξαλείψῃς,
 κι ἀφότου ἐδιάβημαν ἐκεῖ κ' ἦλθαν ἔς ἐμᾶς οἱ Φράγκοι
 ἐτοιμασμένοι εἰς πόλεμον ὅσον σύρει δοξάριν,
 διὰ σκοτωμὸν ἀνθρώπου ἐνὸς ὅπου ἐχάθη μὲ φταίσιμόν
 του,
 ὄρισεσ καὶ ἐστράφημαν κ' ἐφύγαμε ὡς γυναῖκες.
 Πότε μᾶς ὄρισεσ ποσῶς νὰ ἔχωμεν πολεμήσει,
 κ' ἐπαρατρέψαμεν ποσῶς κ' ἐπαρακούσαμεν σου;
 ὅπου κρατεῖ τοῦ δούλου του τὴν ρόγαν, τὸν μιστὸν του,
 ἀπληογίαν τοῦ δίδει εὐθέως νὰ ὑπάγῃ ὅπου θέλει.
 Κ' ἡμεῖς, ἀφέντη, ἀπὸ τοῦ νῦν ἀπολογίαν μᾶς δίδεις,
 ἀφῶν τὴν ρόγαν μας κρατεῖς, ἡμεῖς σὲ προσκυνοῦμεν
 κ' ὑπᾶμεν νὰ εὐρωμε ἀλλαχοῦ νὰ ζοῦμε ὡσὰν στρα-
 τιῶτες».

Εἰς τὴν κατοῦναν ἦλθασιν, εὐθέως βουλὴν ἀπῆραν·
 ὠρθῶσαν τὴν κατοῦναν τους, πηδοῦν, καβαλλικεύουν.
 Ἀπὸ τὸ Νίκλι ἐξέβησαν ἐπίασαν τὴν ὁδὸν τους,
 εἰς τὰ ὀπίσω ἐστρέφονταν εἰς τὴν Καρύταινα ἦλθαν,
 ἐκεῖσε ἑκατονέψασιν ἐκείνην τὴν ἐσπέραν.

[350] Κι ὡς τὸ ἔμαθε ὁ δεμέστικος κι ὡς τὸ ἐπληροφόρηθη
 ὅτι ἐμίσησαν ἀπ' ἐκεῖ οἱ Τοῦρκοι κ' ὑπαγαίνουν,
 ὅπου ἦσαν οἱ καλλιώτεροι ὄλου του τοῦ φουσσάτου
 κ' ὑπήγαιναν στὸν πρίγκιπα ὅπου ἦτον γὰρ ἐχτρός του,
 μεγάλως τὸ ἐβλαστήμησεν, ἠθέλησεν νὰ ἀπέλθῃ
 ἀτός του ἐξοπίσω τους διὰ νὰ τοὺς ἔχῃ στρέψει.
 Οἱ δὲ οἱ φρονημώτεροι, ὅπου ἦσαν μετ' ἐκεῖνον,
 τὸν εἶπαν κ' ἐσυμβούλεψαν, οὐδὲν ἦτον τιμὴ του
 νὰ ὑπάγῃ ἐξοπίσω τῶν Τουρκῶν ἀυτάδελφος βασιλέως,
 διατὸ εἶναι οἱ Τοῦρκοι εἰς θυμὸν μεγάλως χολιασμένοι,
 «κι ἂν τύχῃ νὰ ἐπιμεληθοῦν καὶ νὰ σὲ πολεμήσουν,
 πολλάκις κι εἰς τὸν πόλεμον νὰ σὲ ἔχουν νικήσει
 κ' ἠθέλεν εἶσται ἄπρεπον πρᾶγμα κατηγορίας·
 ἀλλὰ ἄς διορθώσῃς ἄρχοντας ἀνθρώπους γὰρ φρονίμους
 νὰ ἀπελθοῦν νὰ τοὺς σώσουσιν, νὰ τοὺς καλολογήσουν,
 νὰ τοὺς εἰποῦν κ' ὑποσχεθῆς νὰ τοὺς ἔχῃς πληρώσει
 τὴν ρόγαν καὶ φιλοτιμίαν ὅσην χρεωστεῖ νὰ ἔχουν».

[351] Δύο ἄρχοντες ἐδιόρθωσεν, ὅπου ἦσαν ἐκ
 τὴν Πόλιν,
 καὶ συντροφίαν τοὺς ἔδωκεν κ' ἐδιάβησαν ἐνταῦτα.
 Εἰς τὴν Καρύταινα ἔσωσαν ἐκείνην τὴν ἐσπέραν·
 τοὺς Τοῦρκους ἠῦρηκαν ἐκεῖ ποῦ ἦσαν κατουνεμένοι.
 Εἰς τὸν Μελικ ἐδιάβησαν ὅπου ἦτον κεφαλὴ τους,
 ἐπέζεψαν κ' ἐδιάβησαν στήν τέντα του ὀλόρθα.

[352] Χαιρετισμὸν τοῦ εἶπασιν ἐκ μέρους τοῦ δεμεστίκου
 τοῦ βασιλέως τὸν ἀδελφὸν κι ἀπὸ τὸ ἀρχοντολόγι·

πολλά θαυμάζονται οἱ ἄρχοντες τοῦτο πῶς ἐγινέτον
 «κι ἀνηχωρήσετε ἀπὸ ἐμᾶς διὰ λόγια γὰρ καὶ μόνον
 κι ἀφίνετε τὸν ὄρκον σας καὶ τὴν δουλοτήτά σας,
 ὅπου ἔχετε εἰς τὸν βασιλέα κ' ἦλθετε διὰ ἐκεῖνον.
 Στραφᾶτε ὀπίσω, οἱ ἄρχοντες, στὸν ὄρκον σας ἀπάνω,
 νὰ πληρωθῆτε παρευτὺς τὴν ρόγαν σας ἀκέραιαν».
 [353] Ἐνταῦτα τοὺς ἀπεκρίθηκεν ἀτός του ὁ Μελίκης
 ὠσαύτως καὶ οἱ πρότεροι τοῦ τούρκικου φουσσάτου
 καὶ εἶπαν κι ἀπεκρίθησαν ἐτέτοιους γὰρ τοὺς λόγους·
 «Οὐ πρέπει αὐταδέλφου βασιλέως νὰ ἐβγαίνῃ ἀπὸ τὸν λόγον
 ὅπου εἶπῃ κ' ἐπισχεθῆ ἄνθρώπου γεννημένου.
 Ἐν τούτῳ λέγομεν ἡμεῖς, ἄρχοντες καὶ συντρόφοι,
 ὁ Μέγας ὁ Δεμέστικος ἀτός του γὰρ μᾶς εἶπεν
 κι ἀφίρωσε τὸν λόγον του ποτὲ μὴ μᾶς πληρώσῃ.
 Στραφᾶτε, εἰπέτε του ἀπὸ ἐμᾶς ποτὲ νὰ μὴ στραφοῦμε
 οὔτε νὰ τὸν δουλέψωμεν ἡμέραν τῆς ζωῆς του,
 διατὶ ποτέ του οὐκ ἠύραμεν καμμίαν ἀλήθειαν εἰς αὐτόν.
 Τοὺς Φράγκους γὰρ ἠκούσαμεν ὅτι κρατοῦν ἀλήθειαν,
 κ' ὑπᾶμε νὰ τοὺς εὔρωμεν, νὰ ζήσωμεν μετ' αὐτοὺς».
 [354] Οἱ ἄρχοντες ἠθέλασιν ὀπίσω νὰ στραφοῦσιν·
 κι ὀκάποιος Τοῦρκος φίλος τους εἶπε, ἐσυμβούλεψέ τους
 νὰ μείνουν ἐκεῖσε μὲ αὐτοὺς ἐκείνην τὴν ἐσπέραν,
 κι ἂ λάχῃ νὰ μετανοήσουσιν οἱ Τοῦρκοι νὰ στραφοῦσιν.
 Οἱ Τοῦρκοι γὰρ ὡς εἶχασιν ἐπιθυμίαν μεγάλην
 νὰ ἀπέλθουν εἰς τὸν πρίγκιπα, νὰ τὸν ἔχουν δουλέψῃ,
 ἀπὸ ταχέα γὰρ τὸ πρωὶ ἐδῶκαν τὰ σαλπίγγια,
 τὰ τούρκικα τὰ βούκκινα, ὅπου εἶχαν μέγα πλῆθος,
 σηκώνουν τὲς κατοῦνες τους, ἐβάλθησαν στὸν δρόμον
 ὀλόρθα στὸ παραπόταμον τοῦ ποταμοῦ τοῦ Ἀλφέως.
 [355] Στὸ Περιγάρδη ἦλθασιν ἐκεῖ πρὸς τὸ Βλυζήρη.
 Ἀφότου γὰρ ἐσώσασιν ἐκεῖσε εἰς τὰ Σέρβια.
 [356] Κράζει ὁ Μελὶκ δύο Τούρκους του τοὺς φρονημώτερούς του,
 ὅπου ἔξευραν τὴν λογικὴν γλῶσσαν γὰρ τῶν Ρωμαίων,
 κ' ἔδωκε αὐτῶν καὶ συντροφίαν ἄλλους δώδεκα Τούρκους.
 Στὸν πρίγκιπα τοὺς ἔστειλεν ἐκεῖ στὴν Ἀνδραβίδα
 νὰ τὸν εἰποῦν διὰ τί ἀφορμὴν ἀπέρχονται πρὸς αὐτόν.
 Κι ὅταν ἐσώσασιν ἐκεῖ στὸν πρίγκιπα Γυλιάμον,
 ἐκεῖνος τοὺς ἐδέξατο μετὰ τιμῆς μεγάλης.
 [357] Ἐνταῦτα τοῦ ἀφηγήθησαν διὰ τί τρόπον ἀφῆκαν
 τὸν ἀδελφὸν τοῦ βασιλέως καὶ ἔρχονται πρὸς αὐτόν
 διὰ τὴν καλὴν του ἀφεντίαν, τὸ ἔπαινος ὅπου εἶχεν·
 στὴν μάχην ὅπου ἐμάχετον μετὰ τὸν βασιλέαν
 νὰ τοῦ βοηθήσουν ὡς ἠμποροῦν κατὰ τὴν δύναμίν τους,
 διατὶ ἔχουν εἶδησιν καλὴν κ' ἐξεύρουν μὲ ἀλήθειαν
 ὅτι μὲ τρόπον ἀδικίας τὸν μάχεται ὁ βασιλέας,
 καὶ πρέπει πᾶσα ἄνθρωπος ὅπου ἄρματα βαστάζει,
 μὲ τὴν ἀλήθειαν τοῦ Θεοῦ νὰ μάχεται τὸν ἐχτρὸν του.

«Λοιπόν, ἀφέντη πρίγκιπα, ἂν χρήζης τὴν δουλείαν μας,
 ἡμεῖς νὰ σὲ δουλέψωμεν χρόνον ἕναν σωζᾶτον.
 Εἶτε κι οὐ χρήζεις μας ποσῶς κι οὐδὲν σοῦ κάμνει χρεία,
 ὡς πρίγκιπας κι ἀφέντης μας, δέομεν, παρακαλοῦμεν,
 νὰ ὀρίσης νὰ μᾶς δώσουσιν στράταν διὰ νὰ ὑπᾶμεν
 εἰς τόπον ποῦ νὰ ἔχωμεν πέραμα νὰ διαβοῦμε
 στὸν τόπον τῆς Ἀνατολῆς, νὰ ὑπᾶμεν στὰ ἐδικὰ μας».
 Κι ὁ πρίγκιπας ὡς φρόνιμος καὶ καλοπαιδεμένος
 κρᾶζει τὸν μισὶρ Ἀσελῆν, ντὲ Τοῦθ εἶχεν τὸ ἐπικλῆν -
 τοῦ Καίσαρη ἦτον ἀδελφός, μισὶρ Φίλιππος ἄκω,
 στὴν φυλακὴν εὐρίσκετον ἐτότε εἰς τὴν Πόλιν -
 διατὸ ἦτο ὁ μισὶρ Ἀνσελὲτ ἄνθρωπος παιδεμένος,
 τὲς τάξεις ἔξευρε ἀκριβῶς, τὴν γλῶσσαν τῶν Ρωμαίων,
 τὸν ὠρίσεν τοῦ νὰ ἀπελθῆ ἵς ἀπάντησιν τῶν Τούρκων.
 Ἀπῆρεν γὰρ καβαλαρίους μετ' αὐτὸν καὶ σιργέντες
 εἰς ἀριθμὸν τριακοσίων κ' ἐδιάβη στὸ Βλυζήρη.
 [358] Ἐκεῖ ἤϊρε γὰρ τοὺς ἄρχοντες τοῦ τούρκικου φουσσάτου.

Χαρὰν μεγάλην ἔποικεν ἐκεῖνος ὁ Μελίκης·
 «Πολλὰ ἐπεθύμουν νὰ σὲ ἰδῶ, κύρης μου κι ἀδελφέ μου,
 διατὸ εἶσαι ἀπὸ τὴν Ρωμανίαν ἄνθρωπος παιδεμένος
 κ' ἔξεύρεις ἐκ τὰ τούρκικα νὰ μᾶς τὰ συντυχαίνης».
 Κι ἀπαύτου ἄρχισε νὰ λαλῆ καὶ νὰ τοῦ ἀφηγᾶται
 τὸν τρόπον καὶ τὴν ἀφορμὴν τὸ πῶς ἦλθεν ἐνταῦτα.
 Κ' ἐκεῖνος τοῦ ἀπεκρίθηκεν μετ' εὐσπλαγχνίας μεγάλης·
 «Καλῶς ἦλθες, ὁ φίλος μου, καλῶς ὁ ἀδελφός μου,
 πολλὰ ἐπεθύμουν νὰ σὲ ἰδῶ ἐδῶ στὴν συντροφίαν μου».

[359] Κι ἀφότου ἐκαταχάρησαν ἐκεῖσε εἰς τὸ Βλυζήρι,
 στὴν Ἀνδραβίδα ἐδιάβησαν ἐκείνην τὴν ἑσπέραν.
 Ὁ πρίγκιπας ἔξεβηκεν στὴν ἀπαντὴν τῶν Τούρκων,
 ὅλοι μετ' αὐτὸν ἔνομοῦ οἱ καβαλλάροι του ὅλοι·
 στὸν ποταμὸν τὸν Ἡλειακὸν ἐκεῖ συναπαντᾶται.
 Οἱ Τούρκοι γὰρ ἐπέζεψαν, ὡς τὸ ἔχουσιν συνήθειαν,
 τὸν πρίγκιπα ἐπροσκύνησαν μικροὶ τε καὶ μεγάλοι,
 ἄνευ ὁ Μελίκ κι ὁ Σαλικ ὅπου ἦσαν οἱ προεστοὶ τους,
 τοὺς ὅποιους γὰρ ἐκράτησεν μισὶρ Ἀνσελῆς ἐκεῖνος
 κι οὐδὲν γὰρ ἀπεζέψασιν ὡσὰν οἱ ἄλλοι Τούρκοι.
 Τιμητικὰ τοὺς χαιρετᾶ ὁ πρίγκιπας ἀτός του.
 [360] Ἀπὸ τὰς χεῖρας τοὺς κρατεῖ κ' ἐβάλθησαν νὰ
 ὀδεύουν.

Οἱ Τούρκοι οὐδὲν ἀνάμειναν ἕως οὗ νὰ κατουνέψουν,
 ἀλλὰ καβαλικεύοντα ἀρχᾶσαν συντυχαίνει
 καὶ λέγειν πρὸς τὸν πρίγκιπα τὴν παραπόνεσίν τους,
 τὸν τρόπον καὶ τὴν ἀφορμὴν τὸ πῶς ἦλθαν ἐκεῖσε,
 τὸ πῶς γὰρ τοὺς ἐκράτησεν Δεμέστικος ὁ Μέγας
 τὴν ρόγαν καὶ οἰκονομίαν, ὅπου εἶχεν ἔξεδουλέψει,
 κ' ἐκεῖνοι οὐδὲν τοῦ ἐποίκασιν τίποτε πονηρίαν,
 οὔτε ἀνυπολήπτῃσαν τὸν βασιλέαν κἀνόλως·

«Απολογίαν ἐπήραμεν ἀπ' αὐτον ὡς στρατιῶτες·
 ἡμέραν γὰρ καὶ φανερά ἐξέβημαν ἀπ' αὐτον
 κ' ἦλθαμε ἐδῶ, ἀφέντη μας, νὰ σὲ ἔχωμε δουλέψει
 μὲ τ' ἄρματα, ἀληθινά, ὡς τὸ ἔχουν οἱ στρατιῶτες.
 καὶ ὅταν σὲ δουλέψωμεν εἰς θέλημα ἐδικόν σου,
 δι' ἀνταμοιβὴν κ' εὐεργεσίαν ἐτοῦτο σὲ ζητοῦμεν,
 νὰ ἔχωμεν τὴν ἄδειαν νὰ ὑπάμεν τὴν ὁδὸν μας.
 Ἡμεῖς, ἀλήθεια, ἀφέντη μου, οὐκ ἦλθαμεν ἐνταῦτα
 διὰ νὰ σκολάσωμεν ποσῶς, νὰ χάνεται ὁ καιρὸς μας.
 Σήμερα, ἀφέντη, ὀρθωσε ὅλα σου τὰ φουσσᾶτα,
 καὶ τὸ πρωῖ ἄς κινήσωμεν νὰ ὑπάμεν στοὺς Ρωμαίους,
 στοῦ βασιλέως τὸν ἀδελφὸν τὸν ἄπιστον ἐκεῖνον·
 ποτὲ ἀλήθειαν εἰς αὐτὸν τὸν οὐκ ἠύραμεν οὐδόλως·
 μὲ λόγια μᾶς ἐδιάβαζεν, τὴν ρόγαν μας ἀπῆρεν.
 Ἐτοῦτο, ἀφέντη, θέλομεν κ' ἐτοῦτο σὲ ζητοῦμεν·
 ἔλα μετ' ἔμας ἕως ἐκεῖ καὶ στέκε σίγερὸν σου,
 κ' ἡμεῖς νὰ πολεμήσωμεν τὸ γένος τῶν Ρωμαίων».

Ἀκούσων ταῦτα ὁ πρίγκιπας ἐχάρηκεν μεγάλως,
 ὡσαύτως κ' οἱ φλαμουριαροὶ κι ὅλοι του οἱ καβαλλάροι.
 [361] Κράζει τὸν μισίρ Ἀνσελὴν τὸν πρωτοσύμβουλόν του,
 παρακαλεῖ κι ὀρίζει τον νὰ ὀρθώσῃ τὰ φουσσᾶτα
 διὰ νὰ κινήσουν τὸ πρωῖ νὰ πιάσουν τὴν ὁδὸν τους·
 ὀλόρθα νὰ ὑπαγαίνουσι, ἐκεῖ ὅπου εἶναι οἱ Ρωμαῖοι,
 ὁ Μέγας ὁ Δεμέστικος, στὴν Λακκοδαμιονίαν.
 Ὡς τὸ ὤρισεν ὁ πρίγκιπας, οὕτως γὰρ ἐγενέτον,
 καὶ τὸ πρωῖ ἐκίνησαν ἀπὸ τὴν Ἀνδραβίδα.
 Οἱ Τοῦρκοι ἐπληροφόρησαν τὸν πρίγκιπα ἀλήθειον
 τὸ πῶς ἐμάθασιν αὐτοὶ εἰς τὴν μαντεῖαν ποῦ ἐξεῦραν,
 ὅτι εἰς τὸν πρώτον πόλεμον ποῦ ἠθέλαν πολεμήσει
 μὲ τὸν Μέγαν Δομέστικον, τὸν ἠθέλαν κερδίσει.
 Λοιπόν, ὡσὰν ἐξέβησαν ἀπὸ τὴν Ἀνδραβίδα,
 οἱ Τοῦρκοι ὑπαγαίνασιν πάντα εἰς τὴν ἐμπροστέλαν·
 προβόδους εἶχαν τοπικοὺς ὅπου τοὺς ὠδηγεῦγαν,
 καὶ τόσον ὠδηγέψασιν μετὰ ἡμερῶν τεσσάρων,
 στὴν Κοπρονίτσαν ἔσωσαν πλησίον τῆς Ἀρκαδίας·
 οἱ Τοῦρκοι γὰρ ἀπέσωσαν κ' ἐπιάσασιν κατοῦνες,
 ὅπου τὸ λέγουσιν Μουντράν, ἔχει πανώραιαν βρύσιν.
 [362] Κι ἀφότου ἐκατουνέψασιν ἐπιάσαν τὲς μαντειές
 τους,
 κ' ἠῦραν, ὡς τὸ ἐφανέρωσαν κ' ἦτον γὰρ καὶ ἡ ἀλήθεια,
 ὅτι τὸ αὔριον σάββατον ἠθέλαν πολεμήσει
 ἐκεῖ πλησίον εἰς τὰ βουνὰ ὅπου ἐβλέπουν ἀπέκει.
 Κράζουν τοὺς Φράγκους, ποὺ εἶχασιν διὰ πρόβεδους
 μετ' αὐτοὺς,
 καὶ λέγουσί τους· «Ἄρχοντες, ἄμετέ μας ἐκεῖσε
 ὅπου ἐνι γὰρ ὁ πρίγκιπας, χρήζομεν τοῦ συντύχει
 διὰ ὄφελές του καὶ τιμὴν ὅπου τοῦ μέλλει νὰ ἔχη».

Κι ὡς τὸ ἤκουσαν οἱ πρόβεδοι, πηδοῦν καβαλλικεύουν,
 ἀπήρασιν τοὺς ἄρχοντας τοῦ τούρκικου φουσσάτου,
 τὸν Μελίκ καὶ τὸν Σαλίκ καὶ ἄλλους δεκαπέντε
 κ' ἐδιάβησαν στὸν πρίγκιπα ἐκεῖ στὴν Κοπρινίτσα.
 Τὸ ἰδεῖ τους γὰρ ὁ πρίγκιπας ἐπροσηκώθηκέν τους·
 «Καλῶς ἦλθαν οἱ Τοῦρκοι μου, καλῶς οἱ ἀδελφοί μου».
 Κ' ἐκεῖνοι γὰρ τὸν προσκυνοῦν καὶ λέγουν πρὸς ἐκεῖνον·
 «Γίνωσκε, ἀφέντη βασιλέα, κράτει το ἅπ' ἐμέναν
 αὔριον, σάββατο πρωὶ θέλομεν πολεμήσει.
 Εἰς τοῦτο ἦλθαμεν ἐδῶ διὰ νὰ σὲ τὸ εἰποῦμεν».
 Εἰς τοῦτο ἀπεχαιρέτησαν, ἐστράφησαν ὀπίσω.

Ὁ πρίγκιπας, ὡς τὸ ἤκουσεν, λαλεῖ τοὺς κεφαλαῖδες.
 ὄλων βουλὴν ἐζήτησεν πῶς θέλουσιν ποιήσει.
 [364] Ἐν τούτῳ ὁ μισὲρ Ἀσελῆς ἔδωκε τὴν βουλὴν του
 καὶ λέγει πρὸς τὸν πρίγκιπα· «Ἀφέντη, νὰ ἡξεύρης,
 ἐγὼ ἔμαθα ἀπὸ ἄνθρωπον καὶ καταπατητὴν μου,
 ὁ ἀδελφὸς τοῦ βασιλέως, Δεμέστικος ὁ Μέγας,
 ἦλθεν εἰς τὴν Βελίγοστην μὲ ὄλα του τὰ φουσσᾶτα,
 διοῦ ἔμαθεν ἐρχόμεθα νὰ ὑπάγωμεν ἐκεῖσε
 τοῦ πιάσειν τὰ διάβατα καὶ ὄλες τὲς κλεισοῦρες
 ἐκεῖ εἰς τὴν ράχην τὴν ψηλὴν, Μακρὺ Πλάγι τὸ λέγουν.

[365] Εἰς τοῦτο θέλω, ἀφέντη μου, οἱ Τοῦρκοι ὅπου ὑπᾶσιν
 ὀμπρὸς εἰς τὰ φουσσᾶτα μας νὰ ὑπάγουν εἰς τὴν μέσην,
 μὴ τύχη γὰρ καὶ κροτιστοῦν καὶ στὸ φυγίον βαλθοῦσιν
 καὶ χάσωμεν τὸν πόλεμον κι ὄλον τὸν λογισμὸν μας.
 Εἰς τοῦτο λέγω, ἀφέντη μου, ἂν ἔνι ὀρισμὸς σου,
 τὸ πρῶτο ἀλλάγι νὰ ἔχω ἐγὼ ἅπ' ὄλα τὰ φουσσᾶτα,
 καὶ εἰς τὴν μέση οἱ Τοῦρκοι ἄς εἶν' κ' ἐσὺ στὴν ὀπιστέλαν,
 ἐγὼ νὰ ὑπάγω ἔμπροσθεν ἅπ' ὄλα τὰ ἀλλάγια·
 ὀλπίζω εἰς ἔλεος Χριστοῦ νὰ ποίσω τέτοιαν πρᾶξιν,
 ὅπου ν' ἀρέσῃ τοῦ Θεοῦ καὶ σὺ νὰ τὸ ἡγαπήσῃς».

[366] Ὡς τὸ ἤκουσεν ὁ πρίγκιπας, μεγάλως τὸ ἀπεδέχθη·
 «Ἀρέσει μου, σὲρ Ἀσελή, νὰ γένη ὡς τὸ εἶπες,
 χάρισον τὰ ἀλλάγια κι ἄς εἶναι μέσο οἱ Τοῦρκοι».
 Εἰς τοῦτο ὁ σὲρ Ἀσελῆς ἐδιέβη εἰς τοὺς Τούρκους
 κ' ἐκαλολόγησεν αὐτοὺς ὡς φρόνιμος ὅπου ἦτον·
 λέγει τους· «Φίλοι, ἀδελφοί, ὁ πρίγκιπας ὀρίζει,
 ὅτι εἶσταν ἀπόξενοι, τὸν τόπον οὐ γροικᾶτε,
 τὸ πρῶτο ἀλλάγι νὰ ἔχω ἐγὼ ὀμπρὸς νὰ ὑπαγαίνω,
 ἐσεῖς νὰ ἔρχεστε ἅπ' ἐμὲν κι ὁ πρίγκιπας ἀπαύτου·
 καὶ ὅπου καὶ ἂν κάμη χρεια, ἐσεῖς νὰ βοηθῆτε».

Κ' οἱ Τοῦρκοι, ὡς τὸ ἤκουσαν εἰς ἔπαινον τὸ ἠπῆραν.
 [367] Ἐν τούτῳ ἐκαβαλλίκεψαν, ἐβάλθησαν κι ὀδεύουν.
 Ἐκίνησε ὁ μισὲρ Ἀσελῆς μὲ τὸ ἐδικόν του
 ἀλλάγι,
 ἐκ τὸ Καλάμι ἀνέβηκεν κ' ὑπάει στὸ Μακρὺ Πλάγι.
 Ἐστάθην ὀλιγούτσικον καὶ λέγει τοῦ λαοῦ του·

«Ἄρχοντες, φίλοι κι ἀδελφοί, νὰ ἐξεύρετε ἴς ἀλήθειαν,
 ὅτι ὁ ἀδελφὸς τοῦ βασιλέως μὲ τὰ φουσσᾶτα, ὅπου
 ἔχει,
 ἐδῶ εἰς τοῦτα τὰ βουνία κ' εἰς τοῦτες τὲς κλεισοῦρες,
 ὅπου ὑπαγαίνομεν ἡμεῖς, ἐδῶ μᾶς ἀναμένει.
 Διὰ τοῦτο σᾶς παρακαλῶ νὰ τὸ ἔχετε στὸν νοῦν σας,
 μὴ ἐλθοῦν ἀφνίδια ἀπάνω μας, τίποτε κροτιστῆτε,
 ἀλλὰ ὡς ἄνθρωποι φρόνιμοι ὅπου εἶστε καὶ
 στρατιῶτες,
 στερέα σταθῆτε εἰς πόλεμον ὡς ἄνθρωποι
 ἀντρειωμένοι,
 νὰ ἐπάρετε τὸ ἔπαινος ἀπ' ὄλον τὸ φουσσᾶτο·
 ἐπεὶ - ὁ Θεὸς μὴ τὸ ἔποιεν - ἐὰν μᾶς παρατρέψουν,
 ἐχάναμεν τὸν πόλεμον κι ὄλον τὸ πριγκιπᾶτον».

[368] Κ' ἐκεῖνοι γάρ, ὡς τὸ ἤκουσαν, ὑπόσχεσιν τοῦ ἐποῖκαν
 τοῦ ν' ἀποθάνουν ἐνομοῦ διὰ τὴν τιμὴν τοῦ ὄλοι.
 Ἐδῶκαν τὰ σαλπύγια τους κι ἀρχίσαν ν' ἀνεβαίνουν
 τὸ ἀνήφορον Μακρυπλαγίου κ' ἦλθαν στὸν Φονεμένον.

[369] Κι ὡς ἐπροσκύψαν κ' ἔσωσαν ἀπάνω εἰς τὴν ράχην,
 ἐπήδησαν τὰ ἐγκρύμματα ἐκεῖνα τῶν Ρωμαίων,
 μὲ ταραχὴν καὶ προθυμίαν ἐδράμαν γὰρ εἰς αὐτὰ·
 διατὶ ἦσαν ἐκεῖνοι πλειότεροι, ἐσπάραξαν τοὺς Φράγκους,
 ἕναν δοξόβολον καλὸν τοῦ κατηφόρου ἀπῆλθαν,
 ἐσφάζαν καὶ ἐδιώχναν τους τὸ ἀλλάγι τῶν Ρωμαίων.

[370] Φωνὴν μεγάλην ἔσυρεν μισὶρ Ἀνσελῆς ἐκεῖνος·
 «Παιδιά, συντρόφοι, ἐπάνω τους· μηδὲν τοὺς ἐντραποῦμεν».

Κ' οἱ Φράγκοι ἐμεταστάθησαν, στρέφονται εἰς τοὺς
 Ρωμαίους,
 μὲ τὰ κοντάρια καὶ σπαθία ἐδράμασιν εἰς αὐτούς·
 στὴν ράχην τοὺς ἀνέβασαν ἐκεῖ εἰς τὴν Φονεμένην.
 Κι ἀπὸ τῆς τόσης ταραχῆς, τὸ ἐκάμναν οἱ Ρωμαῖοι,
 ἀκούσασιν τὸν θόρυβον τὰ ἄλλα τους ἀλλάγια
 κ' ἔδραμεν κι ἄλλη σύνταξις κ' ἦλθεν νὰ τοὺς βοηθήσῃ.
 Κι ἀπὸ τοῦ πλήθους τῶν Ρωμαίων ὅπου ἔδραμαν στοὺς
 Φράγκους,
 δεῦτερον τοὺς ἐκρότησαν, τοῦ κατηφόρου ἐστρέψαν,
 ἕνα δοξόβολον καλόν, μὲ ἀλήθειαν σὲ τὸ λέγω,
 καὶ οὕτως τοὺς ἐσύντριβαν ὡς φάλκονες κουροῦνες.
 Ἐνταῦτα ὁ μισὶρ Ἀνσελῆς ἐστρίγγιζεν μεγάλως
 καὶ λέγει τῶν συντρόφων του· «Ἄρχοντες, τί ἔνι ἐτοῦτο;
 οὐδὲν ἐντρέπεστε ποσῶς νὰ παίζωμε ὡς κοπέλια;
 ὡσὰν παιγνίδιν παίζομεν, τὸ λέγουσιν ἀμπάρεις·
 σήμερον ἄς ἀποθάνωμεν παρὰ νὰ ἐντραποῦμεν·
 ὄλοι μετ' ἔμου δράμετε ἀπάνω εἰς τοὺς ἐχτροὺς μας».

Ἐν τούτῳ οἱ Φράγκοι ἐντράπησαν ἀπὸ ἐκεινοὺς τοὺς λόγους
 κι ὄλοι ὁμοῦ ἐπροθύμησαν, εἰς τοὺς Ρωμαίους ἐδράμαν·
 μὲ τὰ σπαθία τους ἄρχισαν κ' ἐκατεκόβανέ τους.

Κ' ἰδὼν ἐτοῦτο οἱ Ῥωμαῖοι ἐτέθησαν εἰς κρότος,
φεύγοντα γὰρ ἀνέβησαν μέχρι εἰς τὴν ράχη ἀπάνω.
[371] Κ' οἱ Τοῦρκοι ὅπου ἔρχονταν στὸ δεύτερον ἀλλάγια,
ὡς ἤκουσαν τὸν θόρυβον ποῦ ἐκάμναν οἱ Ῥωμαῖοι,
σπουδαίως τὸν ἀνήφορον ἔδραμαν κ' ἐσώσασιν ἐκεῖσε.
κι ὡς ἤρρασαν ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι ἀπήρασαν τὸ κρότος,
ἐβάλθησαν μὲ προθυμίαν κ' ἐσφάξαν, ἐδιώχνανέ τους.
Κι ὡς ἤκουσαν τὸν θόρυβον, τὸ κρότος τοῦ φουσσάτου.
[372] Τὰ ἔτερα ἀλλάγια τῶν Ῥωμαίων ὅπου ἦσαν χωσιασμένα,
ὅλα εἰς φυγίον ἐβάλθησαν, ἐφεῦγαν ὅπου ἐφτάσαν.
[373] Κ' ἐτότε ὁ μισὶρ Ἀνσελὴς κράζει τοὺς ἐδικούς του·
ἐπεὶ εἶχεν ἓναν ἀδελφόν, Καίσαρην τὸν ἐλέγαν,
στὴν Πόλιν τὸν ἐβάσταξαν στὴν φυλακὴν ἀπέσω -
καὶ λέγει· «Τί ἔναι ἡ ἁμαρτία ποῦ γένηται εἰς ἐμένα,
νὰ μὴ πιαστῆ ἀπ' τοὺς ἄρχοντες, ἀπὸ τοὺς κεφαλᾶδες
ἓνας ἢ δύο διὰ ν' ἀλλαχτῆ ὁ ἀφέντης ὁ ἀδελφός μου,
ὁ Καίσαρης τῆς Ῥωμανίας, ὅπου κρατοῦν στὴν Πόλιν
ἀπέσω εἰς τὴν φυλακὴν, εἰς τὰ παλαιὰ παλάτια;»
[374] Ἐνταῦτα ὡς τὸ ἤκουσεν ὁ κάποιος τοῦ σιργέντης,
Περὴν Κουμάϊν τὸν ἔλεγαν, οὕτως τὸν ὠνομάζαν·
«Τί νὰ ἔχω, ἀφέντη, ἀπὸ ἐσὲν νὰ σοῦ τοὺς ἔχω δείξει;»
καὶ λέγει του ὁ μισὶρ Ἀνσελὴς· «Ὅσον κελεύεις νὰ ἔχῃς
ἄνευ τὸ σῶμα μου κι αὐτὸ καὶ πρᾶγμα τῆς τιμῆς μου».
Τὸ ἀκούσει τὴν ὑπόθεσιν ἐκεῖνος ὁ σιργέντης,
τὸ τοῦ εἶπεν κ' ὑψησθήθη του μισὶρ Ἀνσελὴς ἐκεῖνος.
[375] Λέγει του· «Ἐλθεμε τὰ μὲ καὶ νὰ σὲ δείξω ποῦ εἶναι.»
Ἐπῆρε τὸν κ' ἐδιέβησαν ἀπάνω εἰς ἓνα σπήλαιον,
ὅπου ἦτον μέσα εἰς δύο βουνία, εἰς μίαν λαγκάδα ἀπέσω
ἐκεῖ ὅπου ἔνι σήμερον, τὸ κάστρον Γαρδικίου·
«Θεωρεῖς, ἀφέντη, κάτω ἐκεῖ μέσα εἰς τὴν λαγκάδα
τὸν Μέγαν τὸν Δεμέστικον καὶ τὸν Καβαλλαρίτην,
ἀπαύτου καὶ τὸν Μακρυνὸν ἐδῶθεν τοῦ σπηλαίου.
Ὅχτῶ γὰρ Τοῦρκοι τοὺς κρατοῦν καὶ συντυχαίνουνέ τους,
πολλὰ τοὺς ὄνειδίζουν καὶ κατακρένουνέ τους·
τὴν ρόγαν τοὺς ἐκράτησαν, ἔχτροὺς τοὺς τοὺς ἐποίκαν».
[376] Ἀφοῦ ἤλθε ὁ μισὶρ Ἀνσελὴς ἀπένω εἰς τὸ σπήλαιον,
κ' ἐτήρησεν κ' ἐγνώρισεν τοὺς ἄρχοντας ἐκείνους,
ἐκ τὰ ἄρματα ὅπου ἐβάσταζαν, καλὰ τοὺς ἐγνωρίζει.
Στριγγὴν φωνὴν ἐλάλησεν καὶ λέγει πρὸς τοὺς Τοῦρκους·
«Καὶ τί ἔνι αὐτὸ ποῦ κάμνετε, συντρόφοι κι ἀδελφοί μου;
προσέχετε μὴ ποιήσετε πρᾶγμα τῆς ἀπιστίας·
ἐδῶ γουργὸν τοὺς φέρετε μὲ φύλαξιν μεγάλην».
Οἱ Τοῦρκοι, ὡς τὸν ἐγνώρισαν ἐκ τ' ἄρματα ποῦ ἐβάστα,
ὁ μισὶρ Ἀνσελὴς εἶπαν· ἔνι ὅπου μᾶς κράζει».
Εὐτὺς ἐξαρματῶσαν τοὺς, ἐκεῖ τοὺς ἀνεβάζουον
ἔμπροσθέν του τοὺς ἤφεραν κρατῶντα τοὺς οἱ Τοῦρκοι.
[377] Τὰς χεῖρας του ἐσήκωσεν καὶ τὸν Θεὸν δοξάζει,

ἐπεὶ ἐπληροφόρηθηκεν κὶ ἀληθινόν τὸ ἐκράτει,
τὸν ἀδελφόν του ἀπ' αὐτοὺς θέλει ἐξαγοράσει.
Ἔωρισεν κ' ἐλαλήσασιν τὸ ἴδιον του σαλπίγγι,
ἐπῆραν τους κ' ἐδιάβησαν μετὰ χαρᾶς μεγάλης·
ἐκεῖσε εἰς τὴν Βελίγιοστην, τοῦ πρίγκιπος τοὺς δίδει,
μέγα κανίσκιν τοῦ ἔδωκεν, πολλὰ τὸν εὐχαρίστα.
[378] Ἄφω γὰρ ἐσυνάχτησαν τὸ φράγκικον φουσσᾶτα
ἐκεῖσε εἰς τὴν Βελίγιοστην ἀγνώμοισιν ἐποῖκαν
νὰ ἰδοῦν καὶ νὰ ἐγνωρίσουσιν τὸ τί λαὸν ἐπίασαν.
Ἐν τούτῳ ἐγνωμάσασιν καὶ ἠῦραν τὴν ἀλήθειαν·
ὅτι ἐκρατοῦσαν ζωντανούς ἐκεῖσε εἰς φυλακὴν τους
τὸν Μέγαν γὰρ Δεμέστικον, τὸν Μακρυνὸν ἐκεῖνον,
ὡσαύτως ἐκρατούσασιν καὶ τὸν Καβαλλαρίτην·
ὁμοίως ἐκρατούσασιν ἄρχοντες, σεβαστᾶδες,
τριακόσιους γὰρ πενήκοντα καὶ τέσσαρους ὡσαύτως,
ὠνομασμένοι ἄρχοντες ἦσαν ἐτοῦτοι ὅλοι
ἠῦραν καὶ ἄρχοντόπουλα κὶ ἄλλον λαὸν μετ' αὐτοὺς,
ἦσαν πεντάκις χίλιοι τριάκοντα καὶ πλέον.
Ἔωρισεν γὰρ ὁ πρίγκιπας νὰ ἀναπαυτοῦν ἐκεῖσε
στὴν χώραν τῆς Βελίγιωστης ὅλα του τὰ φουσσᾶτα.
Ἄφω γὰρ ἀναπαύτησαν ἐκείνην τὴν ἡμέραν.
[379] Ἐπὶ τὴν αὐριον ἦλθασιν ὅλον τὸ ἀρχοντολόγι,
ὅπου ἦσαν ἀπὸ τὰ Σκορτά, ὅλοι ροβολεμένοι·
ἐλεημοσύνην τοῦ ζητοῦν συμπάθειον νὰ τοὺς ποιήσῃ.
Ἐν τούτῳ τὸν παρακαλοῦν ὅλοι του οἱ καβαλλάρροι
ὅπως ποιήσῃ πρὸς αὐτοὺς συμπάθειον, ἐλεημοσύνην.
Κὶ ὁ πρίγκιπας, ὡς φρόνιμος, καλὸς ἀφέντης ἦτον,
γλυκὺς, πραῦς, ἀνάδοχος, εἰς πάντας τέτοιος ἦτον,
εὐτὺς τοὺς ἐσυμπάθησε, ὥρισε νὰ τοῦ ὁμόσουν
νὰ ἀπέχουν ἐκ τῆς πονηρίας, νὰ εἶναι πιστοὶ πρὸς αὐτόν.
[380] Μεθαύριον γὰρ τὸ πρωὶ ὁ πρίγκιπας Γυλιάμιος
ὀρίζει νὰ τοῦ φέρουσι ἐμπρὸς του τοὺς Ρωμαίους
νὰ τοὺς ἰδῇ ὀφθαλμοφανῶς καὶ νὰ συντύχη μὲ αὐτοὺς
τὸν ἀδελφόν τοῦ βασιλέως κὶ ὅλους τοὺς κεφαλᾶδες.
Ἐνταῦτα ἠφέρασιν ὀμπρός, Δεμέστικον τὸν Μέγαν,
τοῦ βασιλέως τὸν ἀδελφόν, ὅπου πολλὰ ἐπεθύμα
νὰ τὸν ἰδῇ, ὡς ἔτυχεν νὰ ἔνι εἰς φυλακὴν του.
Τὸ ἔλθει τὸν ἐπροσηκώθηκεν, γλυκέα τὸν ἐχαίρετα,
ἀπὸ τὸ χέρι τὸν κρατεῖ, σιμά του τὸν καθίζει.
Μετὰ ταῦτα ἐκάθισαν ὁμοίως κ' οἱ κεφαλᾶδες ὅλοι
κ' ἐνταῦτα ἄρχισε νὰ λαλῇ, τοῦ Δεμεστίκου λέγει·
τὸ πῶς ἦτον ὁμόσοντα μετὰ τὸν βασιλέαν
νὰ στήκουν πάντοτε ἐνομοῦ, ἀγάπην νὰ κρατοῦσιν,
τὴν συντεκνίαν ὅπου ἔποικαν ποτὲ νὰ μὴ τὴν σφάλουν·
κ' ἐκεῖνος γὰρ τὸ ἔσφαλεν κ' ἐξέβη ἀπὸ τὸν ὄρκον,
τὴν μάχην ἐπεχείρησεν κὶ ἀπέστειλεν φουσσᾶτα,
τὸν τόπον του ἐκατέλυσεν μὲ κούρση καὶ μὲ μάχην,

τὸ ὅποιον πρᾶγμα ἔσφαλε ὡς βασιλέας ὅπου ἦτον·
 ἐνταῦτα ἐβλέποντα ὁ Θεός, ὁ ἐκδικητὴς τῶν πάντων,
 τὴν ἁμαρτίαν ὅπου ἔποικεν καὶ τὰ φονοκοπεῖα,
 ἐχόλιασεν καὶ ὠργίστη του. «Ἴδές, τὸ τί ἐγινέτον,
 τοῦ βασιλέως ἡ ἁμαρτία ἔσεν ἑκατεστάθη.
 Ἴδές, κύρη μου, ἀδελφέ, πόσα φουσσᾶτα εἶχες,
 καβαλλάριους γὰρ καὶ πεζοὺς κᾶν δέκα ὀχτώ χιλιάδες
 εἰς τὴν Πρινίτσαν, ποῦ ἦλθες μὲ παρρησίαν μεγάλην,
 μὲ θάρρος γὰρ καὶ λογισμόν νὰ ἐπάρῃς τὸν Μορέαν·
 τριακόσιοι Φράγκοι εὐρέθησαν ὅπου ἦσαν ἐδικοί μου,
 τὸν πόλεμον ἐκέρδισαν κ' ἔσᾶς ἑκατεσφάξαν.
 Κ' ἐδάρτε πάλιν, ἀδελφέ, εἰς τὸ Μακρὺν τὸ Πλάγι
 ἴδετε τὸ τί ἐπάθετε μὲ τὰ φουσσᾶτα ὅπου εἶχες.
 Ἐγὼ γὰρ οὔτε κανχοῦμαι το, οὔτε ἐπαινοῦμαι ἀτός μου,
 ἀλλὰ τὸν Θεὸν εὐχαριστῶ, τὸν δικαιοκρίτην πάντων,
 ἀφότου μὲ ἐξεδίκησεν, ὡς τὸ εἶδετε ἀτοί σας».
 [381] Ἀφότου ἀποπλήρωσεν ὁ πρίγκιπας Γουλιάμος
 τὰ ὅσα ἀφηγήθηκεν κ' εἶπεν τοῦ Δεμεστίκου,
 ἄρχισε πάλιν νὰ λαλῇ Δεμέστικος ὁ Μέγας
 καὶ λέγει πρὸς τὸν πρίγκιπα ἀπόκρισιν ἐτέτοιαν·
 «Οὐδὲν ἔχομεν, ἀδελφέ, πρίγκιπα τοῦ Μορέως,
 ἰσοπορίαν διὰ νὰ λαλῶ ὅσον διαφέρνει εἰς τοῦτο,
 διατὶ εἶμαι γὰρ εἰς φυλακὴν κ' ἔχεις με δεσμομένον.
 Ὅμως, ἂν μοῦ ἤθελες εὐθέως κόψει τὴν κεφαλὴν μου,
 οὐ μὴ νὰ ἀφήσω καὶ νὰ εἰπῶ κι ἀπόκρισιν νὰ δώσω
 μέρος ἀπὸ ὅσα ἐλάλησες, διατὶ ἔν' κατηγορία μου.
 Οὐ πρέπει γὰρ εὐγενικοῦ ἀνθρώπου νὰ κανχᾶται,
 ὅταν τοῦ δώση ἡ τύχη του εἰς πόλεμον τὸ νίκος
 καὶ φέρῃ τον στὰς χεῖρας του, νὰ ἔχη εἰς ἐξουσίαν του
 ἐκεῖνον ὅπου μάχεται καὶ ἔχει τον ἐχτρὸν του·
 τῆς μάχης τὰ ἐριζικὰ κοινὰ εἶναι εἰς τοὺς πάντας.
 [382] Κ' ἐτοῦτο ὅπου ἐλάλησες διὰ τὸν ἐμὸν ἀφέντην,
 τὸν βασιλέα γὰρ τῶν Ρωμαίων, ἄδικον μέγαν ἔχεις·
 ἐπεὶ οἱ πάντες ἐξεύρουν το, ὡς ἔνι γὰρ κ' ἡ ἀλήθεια,
 ὅτι ὁ τόπος τοῦ Μορέως οὐδὲν ἔνι ἐδικός σου
 μὲ δικαίαν κληρονομίαν μὲ δυναστείαν τὸν ἔχεις,
 τοῦ βασιλέως τῆς Ρωμανίας ἔνι γονικαρχία·
 καὶ μὲ ἁμαρτίαν τυραννικὴν ἦλθασιν οἱ γονεῖς σου
 κ' ἐπιάσασιν τοῦ βασιλέως τὸν τόπον καὶ κρατεῖς τον.
 Ἴδες τὸ ποῦ σὲ ἤφερον ὁ φτόνος κ' ἡ ἁμαρτία σου
 στὰς χεῖρας γὰρ τοῦ βασιλέως τοῦ ἀφέντη μου τοῦ
 ἀγίου·
 κι ἂν ἤθελεν, ὡς βασιλέας, εἶχεν τὴν ἐξουσίαν
 νὰ ποιήσῃ ὅσον ἤθελεν ἐτότε εἰς ἐσέναν.
 Πολλὰ ἔνι ἐλεήμονας καὶ χριστιανὸς εἰς πάντας·
 μετὰ τιμῆς σ' ἐξήβαλεν ἀπὸ τὴν φυλακὴν του,
 μὲ συμφωνίης σὲ ἐξήβαλεν καὶ ὄρκον τοῦ ἐποίκες,

ποτέ σου μὲ ἄρματα μὴ ὑπάγῃς ἄς αὐτὸν καὶ στὸν λαὸν
του·
καὶ σύντεκνον σὲ ἔποικεν νὰ στερεωθῇ ἡ φιλία σας.
Κι ἀφότου ἐξέβης ἀπ' ἐκεῖ, ἀπὸ τὴν φυλακὴν του,
κ' ἦλθες ἐδῶ εἰς τὸν Μορέαν, ποτὲ οὐ καὶ ἀναπαύτης.
Εὐθέως φουσσᾶτα ἐσώρεψες κι ἀτός σου ἄρματώθης,
ἐδιάβης στὴν Λακκοδαμιονίαν διὰ νὰ φανῆς εἰς κόσμον·
εὐκαιρὴν δόξαν ἔδειξες διὰ νὰ φανῇ ἡ ἀφεντία σου,
τὸν βασιλέαν ἀπίστησες, ἐπάτησες τὸν ὄρκον,
τὸ ἐνάντιον γὰρ τοῦ ἔποικες εἰς ὅσον τοῦ ἐπισχῆθης,
τὴν μάχην ἐπεχείρησες ἀφότου ἄρματώθης.
Κατ' αὐτοῦ ἐδιάβης κ' ἔσφαλες ἐπάτησες τὸν ὄρκον.
[383] Κι ἂν ἐθυμάσου τὰ ἔπαθες εἰς τὴν Πελαγονίαν,
ποτέ σου οὐ μὴ ἐκαυχήσεσιν κι ἄλλον νὰ ἐκατηγόρας.
Ἐπεὶ τοῦ κόσμου τὰ ἐνάντια καὶ τῆς στρατείας ὁμοίως
οὐδὲν ὑπάρχουσιν ὁμοῦ, οὐ πρέπει νὰ ἔχουν καῦχος.
Ἵμως, ἂν τὸ ἤφερε ὁ καιρός, τῆς φυλακῆς μου ἡ θλίψη,
κ' ἐλάλησα περισσότερα, τὰ οὐκ ἔπρεπε νὰ εἶπω,
συμπάθειο ἄς ἔχω ἀπὸ σοῦ κι ἀπὸ τοὺς κεφαλᾶδες».
[384] Ὁ πρίγκιπας, ὡς φρόνιμος, οὕτως τοῦ ἀπεκρίθη·
«Ἐσύ, ἀδελφὲ Δεμέστικε, γινώσκω, ἀπὸ πικρία σου
εἶπες κ' ἐλάλησες πολλά, κ' ἐγὼ σὲ τὰ ὑπομένω,
ὡς ἄνθρωπος εὐγενικός, διατὸ εἶσαι εἰς φυλακὴν μου.
Εἰ δὲ καὶ ἂν ἦτον ἀλλαχοῦ, νὰ εἶχες ἐλευτερίαν,
νὰ εἶπες, ὅτι ἀφιόρησα στὸν ὄρκον ὅπου ἐποῖκα,
ἂν ἦτο ἀτός του ὁ βασιλέας, νὰ ἐσφάγηκα μετ' αὐτὸν.
Διατὸ εἶσαι γὰρ εἰς φυλακὴν, εἶσαι συμπαθημένος·
οἱ πάντες γὰρ ἐξεύρουσιν ἐγὼ σφάλμα οὐκ ἐποῖκα.
Ὁ βασιλέας διὰ ψέματα, ὅπου τοῦ ἀποστεῖλαν
ἐδῶθεν οἱ ἄπιστοι Ρωμαῖοι ἐκ τὴν Μονοβασίαν,
ἐπίστεψεν τὰ λόγια τους κι ἀπόστειλεν φουσσᾶτα,

ΤΑ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΜΑΧΗΝ ΤΟΥ ΜΑΚΡΥΠΛΑΓΙΟΥ

καὶ ἄρχισε νὰ μάχεται κ' ἐποίησεν ἁμαρτίαν.
Κι ὁ Θεὸς ὁ παντοκράτορας νὰ τοῦ ἔχη συμπαθήσει,
γιατὸ ἔχω γὰρ πληροφορίαν, ἄλλοι τὸν ἀπεργῶσαν,
κ' ἐπίστεψε τὰ λόγια τους κ' ἔστειλε ἐδῶ φουσσᾶτα,
καὶ ἄρχασαν τὴν μάχην μας κ' ἐγένετον ζημία μας.
Ἀπαύτου γὰρ ἐσίγησαν ἀμφοτέρω τὰ μέρη
κ' ἐρρίξαν τὴν κατηγορίαν εἰς τοὺς Μονοβασιωῦτες.
[385] Μετὰ ταῦτα ὁ πρίγκιπας ἐκείνην τὴν ἐσπέραν
μετὰ βουλῆς ἐδιόρθωσε τὲς φυλακὲς ὅπου εἶχεν,
τὸ ποῦ νὰ βάλῃ τὸν καθὲν πρὸς τὴν οὐσίαν ὅπου εἶχεν.
Εἰς τὸ Χλουμοῦτζι ἀπέστειλεν Δεμέστικον τὸν Μέγαν
κ' εἰς τὴν αὐτούνην συντροφίαν καὶ τὸν Καβαλλαρίτην·
τοὺς ἄλλους γὰρ ἀπέστειλεν στὰ ἕτερα του κάστρη.
Κι ὅσον ἀπέστειλεν αὐτούς, ὡσὰν σὲ τὸ ἀφηγοῦμαι,

ἔβρισεν καὶ ἐκράξασιν ὅλους τοὺς κεφαλᾶδες,
ὁμοίως τοὺς φρονημώτερους ὄλου του τοῦ φουσσάτου.
Βουλὴν ἀπῆρην μετ' αὐτοὺς τὸ πῶς θέλουσιν πράξει,
τὸ ποῦ νὰ ἀπέλθουν, ποῦ νὰ ὑπάουν, ποῦ νὰ καβαλλι-
κέψουν·
οἱ μὲν ἐλέγαν νὰ ἀπελθοῦν στὸ σπίτι του ὁ καθένας,
νὰ ἀναπαοῦσιν κᾶμ ποσῶς διατὶ ἦσαν κοπιασμένοι·
οἱ δὲ οἱ φρονημώτεροι κι ὅπου ἦσαν πονεμένοι,
ἰσιάστησαν τοῦ νὰ ἀπελθοῦν στὴν Λακοδαίμονίαν,
διατὸ ἦτον χώρα εὐκόλη διὰ ἀνάπαψιν φουσσάτου,
καὶ εἶχασιν τὰ πράγματα πλήθη διὰ τὴν ζωὴν τους,
ὅπως καὶ νὰ διακρατοῦν τοῦ Μιζιθρᾶ τὸ σέντζιο.
Κι ἂν τύχη νὰ εὔρουσιν ὁδὸν νὰ πιάσουσιν τὸ κάστρον,

ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ ΒΙΛΛΑΡΔΟΥΪΝΟΣ ΠΡΙΓΚΗΨ ΜΟΡΕΩΣ

ἀπ' ὅσο ἠμπορέσουσι τὸν τόπον νὰ κερδέσουν.
[386] Εὐτὺς τὸν μισὲρ Ἀσελὴ ὁ πρίγκιπας ἐλάλει,
ὅποῦτον πρῶτος ἀρχηγὸς εἰς ὅλα τὰ φουσσᾶτα·
τὸν μισὲρ Τζᾶν ντὲ Καταβᾶ τὸν πρωτοστράτοράν του
ὀρίζει αὐτοὶ νὰ ὀρθώσουσιν, νὰ ἐξέβουν τὰ φουσσᾶτα
νὰ πᾶν στὴν Λακιδαιμονίαν καθὼς τὸ ἐσυμβουλέψαν.
Κι αὐτοί, ὡς προθυμότετοι, ὠρθῶσαν, ἐκινήσαν·
ἐπὶ τὴν αὔριον τὸ πρωὶ ἐσώσασιν ἐκεῖσε.
[387] Κι ἀφῶν γὰρ ἀποσώσασιν, τάδε μαντᾶτα ἠῦραν·
Ρωμαῖοι γὰρ οἱ πλεώτεροι τῆς χώρας γὰρ ἐκείνης
ἐδιέβησαν συφαμελοὶ στοῦ Μεζιθρᾶ τὸ κάστρον.
Κι ἀφῶν ἠῦρε ὁ πρίγκιπας εὐκαιρὴν δὲ τὴν χώραν
ἀπὸ τοῦ κάστρου τὸν λαόν, τοὺς τοπικοὺς ἐκείνους,
μεγάλως τὸ ἐβαρέθηκεν, πολὺ κακὸν τοῦ ἐφάνη.
Εὐθέως ἐδιόρθωσεν, τὰ σπίτια τους ἐδῶκεν,
ἄλλων τινῶν ποῦ ἔβαλεν νὰ μένουσιν ἀπέσω,
ποῦ ἦσαν Φράγκοι τοπικοί, ἄνθρωποι τῆς ἀλήθειας,
ὅπου εἶχε θάρρος εἰς αὐτοὺς πλέο παροῦ ἔς ἐκείνους.
Ἀπαύτου ὀρίζει τὸν λαὸν νὰ τρέχουν νὰ κουρσεύουν
τὲς χῶρες, τὰ περίχωρα ποῦσαν ροβελεμένα.
Τὴν χώραν ἐσωτάρχισεν τῆς Λακεδομανίας·
λαὸν ἔθεκεν εἰς αὐτήν, ὀρίζει νὰ τὴν χτίζουν
καὶ νὰ τὴν δυναμώνουσιν ἐξ ὅ,τι κάμνει χρεία.
[388] Ἐδράμαν τὰ φουσσᾶτα του τὰ Βάτικα, τὸ Ἔλος,
καὶ μέχρι ὡς στὴν Μονοβασίαν ἐκούρσεψιν τὸν τόπον·
ἀπαύτου τὸν Δραγάλιγον κι ὅλην τὴν Τσακωνίαν
ἐκούρσεψαν κι ἀφάνισαν, τοὺς τόπους ἐρημῶσαν·
τὴν χώραν ἐσωτάρχισαν, ἐπλούτυναν οἱ ἀνθρώποι,
ὅπου ἔβαλεν ὁ πρίγκιπας νὰ μένουν εἰς τὴν χώραν,
ἐπεὶ καὶ ἐλογίζετον νὰ ξεχειμάση ἐκεῖσε.
[389] Ὡς δὲ εἶναι τὰ ἐριζικὰ κ' ἡ τύχη τῶν ἀνθρώπων,
ἀλλὰ σκοποῦσιν νὰ γενοῦν καὶ ἄλλα τοὺς εὐρίσκουν,

πολλά ἐμποδίζει ὁ κίντυνος ποῦ ἔρχεται τοῦ ἀνθρώπου·
οὐδὲν ἐπέρασεν ποσῶς σῶος γὰρ ἕνας μῆνας,
μαντᾶτα τὸν ἠφέρασιν τοῦ πρίγκιπος Γουλιάμου,
οἱ Σκορτινοὶ ἐρροβόλεψαν κ' ὑπᾶν με τοὺς Ρωμαίους,
ἔβαλαν παρακαθισμούς στο κάστρο τοῦ Ἄρακλόβου,

ΤΑ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΜΑΧΗΝ ΤΟΥ ΜΑΚΡΥΠΛΑΓΙΟΥ

ὁμοίως στήν Καρύταιναν ἐβάλασιν φουσσᾶτα
εἰς λογισμόν νὰ τὰ κρατοῦν διὰ τὸν βασιλέα.
Τὸ ἀκούσει το ὁ πρίγκιπας καὶ πληροφορεθεῖ το,
τὴν χώραν ἐσωτάρχισεν τῆς Λακοδαμονίας
ἀπὸ λαὸν καὶ πράγματα νὰ ἔχουν διὰ ζωὴν τους,
κι ἀπῆρεν τὰ φουσσᾶτα του καὶ στήν Βελίγοστη ἦλθεν.
[390] Τοὺς κεφαλᾶδες ἔκραξεν ὅλου του τοῦ φουσσάτου·
βουλὴν ἀπήρασιν ὁμοῦ τὸ πόθεν νὰ σεβοῦσιν
στὸν δρόγγο ἐκεῖνον τῶν Σκορτῶν, διατὶ εἶν' σκληροὶ οἱ τόποι
ἀπὸ βουνία καὶ ἔμπατα κι ἀπὸ σκληρὲς κλεισοῦρες.
Ἐκραξε τὸν μισὶρ Ἀνσελὴν τὸν φρόνιμον στρατιώτην
καὶ λέγει του ὁ πρίγκιπας με εἰλικρινὴν τὴν γνώμην.
[391] «Ἐσύ, ἀδελφέ καὶ σύντροφε, πολλὰ ἔποικες διὰ
ἐμέναν·
με τὴν βουλὴν καὶ φρόνεσιν ὅπου ἔχω ἀπὸ ἐσέναν
μεγάλα κατορθώματα, στρατιωτικὲς δουλειῆς,
ἐποίησα ποῦ ὠφελήθηκα, οἱ πάντες τὸ ἐγνωρίζουν,
σὴν μάχην ὅπου ἔχομεν μετὰ τὸν βασιλέαν.
Διὰ τοῦτο πάλιν, ἀδελφέ, φίλε καὶ συγγενῆ μου,
ἄξιῶ σε καὶ παρακαλῶ νὰ ποιήσης γὰρ ἐτοῦτο
διὰ τὸ δεσπέττο καὶ χολήν, τὴν με ἔποικε ὁ ἀνεψιός μου,
ὁ ἀφέντης τῆς Καρύταινας, ὁ μέγας δημηγέρτης,
- ὅπου ἄφηκεν τὸν τόπον του κ' ἐμέν, ὅπου εἶμαι θεῖος
του,

ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ ΒΙΛΛΑΡΔΟΥΪΝΟΣ ΠΡΙΓΚΗΨ ΜΟΡΕΩΣ

κι ὅπου κρατεῖ τὴν ἀφεντία, ὅπου ἔχει ἀπὸ ἐμέναν,
κ' ἐδιάβη, νὰ πομπεύεται εἰς τὸ ρηγᾶτο Πούλας-
ώσαύτως διὰ τὴν κάκωσιν καὶ τὴν δημηγερσίαν
τῶν Σκορτινῶν τῶν ἄπιστων, αὐτῶν τῶν δημηγέρτων,
ὅπου ἀπιστήσαν εἰς ἐμὲν ὑπὲρ φορῶν γὰρ δύο.
Τοὺς Τούρκους, ὅπου ἔχομεν ἀρτίως ἐδῶ μετ' ἡμας,
νὰ τοὺς διορθώσης νὰ σεβοῦν εἰς τῶν Σκορτῶν τὸν δρόγγον,
νὰ κάψουν κ' ἐξαλείψουσιν τὰ ὀσπίτια καὶ χωρία,
κι ὅσους ἀνθρώπους πιάσουσιν εὐθέως νὰ ἀποθάνουν·
κι ὅσον κερδίσουν ἀπ' αὐτοὺς ἄς ἐνὶ ἐδικόν τους».
[392] Ἐνταῦτα ὁ μισὶρ Ἀνσελῆς, ὡς φρόνιμος ὅπου ἦτον,
ἐγνώρισε τὸν πρίγκιπα τὸ πῶς ἦτον θλιμμένος,
καὶ εἶπεν κ' ὑποσχέθη του τὸ ὀρίζει νὰ πληρώσῃ,

γλυκιὰ τὸν ἀποκρίθηκεν· «Ἀφέντη μὴ χολιάζης·
 κ' ἐγὼ νὰ ποιήσω τὸ ἀγαπᾶς, ὅπου σὲ θέλει ἀρέσει».
 Τοὺς κεφαλᾶδες ἔκραξε, πρῶτον γὰρ τὸν Μελίκην,
 τοῦ πρίγκιπος τὸν ὀρισμὸν λεπτῶς τοῦ ἀφηγήθη
 τὸ πῶς ὀρίζει νὰ σεβοῦν εἰς τῶν Σκορτῶν τὸν δρόγγον·
 ὅσον κοῦρσον καὶ διάφορον θέλουσιν γὰρ κερδίσει,
 νὰ τὸ ἔχη μὲ τοὺς Τούρκους του, νὰ ἔνι ἐδικόν του.
 [393] Κι ὁ Μελίκ, ὡς τὸ ἤκουσεν, μεγάλως τὸ ἀνεχάρη,
 ἀπόκρισιν τοῦ ἔδωκεν πρόθυμα νὰ τὸ ποιήση·
 χαράμενοι ἐγένησαν μικροὶ τε καὶ μεγάλοι.
 Εἰς τρία ἀλλάγια τοὺς ἔποικεν νὰ εἶναι χωρισμένοι·
 ὁ μισὴρ Ἀνσελῆς τοῦ ἔδωκεν πρόβεδους ἐκ τὸν τόπον.
 Ἐσέβησαν εἰς τὰ Σκορτὰ οἱ Τοῦρκοι κ' ἐσκεπάσαν,
 ἐκάψαν κ' ἐξηλείψασιν τὸν τόπον καὶ τὲς χῶρες·
 ὅσους πιάσαν μὲ ἄρματα, ὅλους ἐκατεκόψαν,
 κι ὅσοι ἐπροσπέφταν εἰς αὐτοὺς εἶχαν ἐλεημοσύνην,

ΤΙΜΩΡΙΑ ΤΩΝ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΤΩΝ ΣΚΟΡΤΩΝ

τοῦ πρίγκιπος τοὺς ἤφερναν κ' ἐπαραδίνανέ τους.
 [394] Κι ὅταν εἶδαν οἱ ἄρχοντες οἱ Σκορτινοὶ ἐτοῦτο,
 στὰ ὄρη ἐπροσφύγασιν καὶ στὰ ὑψηλὰ βουνία·
 βουλὴν ἀπῆραν ἐνομοῦ τὸ πῶς θέλουσιν διάξει.
 Στὸν πρίγκιπαν ἀπέστειλαν ἕναν μαντατοφόρον,
 ἐλεημοσύνην τοῦ ζητοῦν καὶ νὰ τοὺς συμπαθήσῃ,
 λέγοντα καὶ ἀρνούμενοι, οὐδὲν ἐρροβολέψαν·
 ἐκεῖνο γὰρ ὅπου ἔποικαν ἦτον δι' ἄλλον τρόπον.
 Βουλὴν ἀπῆραν ἐνομοῦ τὸ πῶς θέλουσιν πράξει
 ἀπὸ τὴν μάχην τῶν Ρωμαίων, αὐτοῦ τοῦ βασιλέως,
 διατὸ ἔλειπεν ὁ ἀφέντης τους τῆς Καρυταίνου ἐκεῖνος.
 Ὡς τὸ ἤκουσεν ὁ πρίγκιπας οὐδὲν τοὺς ἀποδέχτη.
 [395] Τὸ δὲ οἱ μεγάλοι ἄνθρωποι, οἱ κεφαλᾶδες ὅλοι,
 ὅπου εἶχαν σπλάχνος καὶ φιλίαν στὸν ἀφέντην Καρυταίνου
 τὸν πρίγκιπα παρακαλοῦν, γονατιστὰ τὸν δέονται,
 νὰ συμπαθήσῃ τοῦ λαοῦ, ἀφότου ἐπροσπέσαν.
 Κι ὁ πρίγκιπας ὡς φρόνιμος, μὲ προθυμίαν τὸ ἐποίκεν.
 Εἰς τὸν Μελίκ ἀπέστειλεν σπουδαίως μαντατοφόρον,
 νὰ ἀφήσῃ γὰρ τὸ κοῦρσο του καὶ νὰ ἀπέλθῃ εἰς αὐτόν.
 Κ' ἐκεῖνος, ὡς τὸ ἤκουσεν, εἰς τὴν Βελίγοστη ἦλθεν,
 τὸν πρίγκιπα ἐπροσκύνησεν· καλὰ τὸν ἀποδέχτη.
 Ἐνταῦτα ἀπηλογίασεν ὁ πρίγκιπας τὸν λαόν του
 κ' ἐδιάβηκεν ὁ κατὰ εἷς εἰς τὴν ἀνάπαψίν του.
 Κι αὐτὸς ἐδιάβη στὸν Μορέαν μετὰ τὴν φαμελίαν του,
 κι ὅσοι ἦσαν ἀπὸ τὸν Μορέαν ἐδιάβησαν μετ' αὐτόν.
 [235] Ὅμοίως ἐδιάβησαν ἐκεῖ οἱ Τοῦρκοι μετ' ἐκείνον·
 κι ἀφότου ἐσώσασιν ἐκεῖ ἀπηλογία ἐζητήσαν
 τοῦ πρίγκιπος, καθὼς ἦτον ἡ συμφωνία ὅπου εἶχαν
 ἐτότε, ὅταν ἦλθασιν ἀρχὴν στὴν Ἀνδραβίδα.

Πολλά τοῦ ἐφάνη βαρετὸν ὁ ἀποχωρισμὸς τους·
 ὤρισεν κ' ἐπληρώσαν τους τὴν ρόγαν τους ἀκέραιαν,
 καὶ τὸν Μελικ φιλοτιμᾷ καὶ ξένια τοῦ ἐδῶκεν.
 Παρακαλεῖ καὶ λέγει του τοῦ νὰ σταθῆ μετ' αὐτον

ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ ΒΙΛΛΑΡΔΟΥΪΝΟΣ ΠΡΙΓΚΗΨ ΜΟΡΕΩΣ

ἔξαμηνιαῖον καὶ μοναχὰ καὶ τότε νὰ ὑπαγαίνη·
 κ' ἐκεῖνος τοῦ ἀπεκρίθηκεν, ὑποκλιτὰ τὸν λέγει·
 «Ἀφέντη μου καὶ βασιλέα, ἐλπίζω ἢ δούλεψίς μου
 ὄφελον σὲ ἐποίησεν καὶ διάφορον ὁμοίως.
 Ὅταν ἐσυμβιβάστηκα, μετ' ἔχτρὸν τοῦ Θεοῦ,
 αὐτοῦνον τὸν Δεμέστικον, ἐκεῖσε εἰς τὴν Πόλιν,
 χρόνον τοῦ ὑποσχέθηκα μετ' αὐτον νὰ ποιήσω·
 καὶ τώρα ἐδιχρόνισε ποῦ λείπω ἐκ τὰ ἐδικά μου.
 Κ' ἐτοῦτοι ὅπου εἶναι μετ' ἐμὲ ὅλοι μου οἱ συντρόφοι
 οὐδὲν με ἀφίνουν νὰ σταθῶ ἐδῶ στὸν τόπον τοῦτον.
 Καὶ δέομαί σε, ἀφέντη μου, μηδὲ μετ' ἐμὲ τὸ βιάσης,
 ὅτι ὄρκον ἔχω νὰ στραφῶ ἐκεῖ εἰς τὰ ἰγονικά μου».
 Ἴδὼν ἐτοῦτο ὁ πρίγκιπας, οὐδὲν τὸν πολυβιάζει·
 χαρίσματα τοῦ ἔδωκεν, φιλοδωρίες μεγάλες
 με πρόβεδους τὸν ἔστειλεν κι ἐδιάβη τῆς Βλαχίας.
 [397] Ἀλήθεια τοῦτο ἐγένετο ὅτι τινὲς ἀπ' αὐτους
 ἐνέμειναν με προθυμίαν ἐτότε εἰς τὸν Μορέαν·
 καὶ ὤρισεν ὁ πρίγκιπας κ' ἐβάφτισαν τους ὅλους.
 Ἐποικεν δύο καβαλλαρίους, ἔδωκεν τους προνοῖες,
 γυναῖκες γὰρ τοὺς ἔδωκεν, κ' ἐποίησασιν παιδία,
 ὅπου εἶναι ἀκόμη εἰς τὸν Μορέαν, στοῦ Βουνάρβη, στὴν Ρένταν.
 [398] Ἐν τούτῳ ἀφίνομεν ἐδῶ ἐτοῦτο, ὅπου ἀφηγοῦμαι,
 καὶ θέλω νὰ σὲ ἀφηγηθῶ διὰ ἐκεῖνον τὸν στρατιώτην,
 τὸν ἀφέντην τῆς Καρύταινας, τὴν πρᾶξιν ὅπου ἐποῖκεν,
 ποῦ ἦτον ἐκεῖνος τοὺς καιροὺς στοῦ πρίγκιπος τὴν μάχην,

Ἡ ΕΡΩΤΙΚΗ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑ ΤΟΥ ΑΥΘΕΝΤΟΥ ΚΑΡΥΤΑΙΝΗΣ

κι οὐδὲν ἦτον εἰς τὸν Μορέαν στὴν μάχην τῶν Ρωμαίων
 εἰς τὸν καιρὸν ὅπου λαλῶ, κι ἀκούσετε τὰ λέγω.
 [399] Στὴν μάχην ὅπου εἶχασιν ὁ πρίγκιπα Γυλιάμος
 μετ' ὧν Ρωμαίων τὸν βασιλέα καὶ μετ' ὧν ἀδελφόν του,
 ὁ ἀφέντης τῆς Καρύταινας, (ὅπου τὸν ἐκρατοῦσαν
 διὰ ἕναν ἐκ τοὺς καβαλλαρίους τοὺς πρώτους γὰρ τοῦ κόσμου,
 στρατιώτης ἦτο ἐξάκουστος εἰς ὅλα τὰ ρηγᾶτα),
 ἀπὸ ἀμαρτίας δαμονικῆς, διὰ γυναικὸς ἀγάπην
 - τὸ ἐπάθασιν κι ἄλλοι πολλοὶ φρόνιμοι καὶ στρατιῶτες! -
 ὀκάποιου τοῦ καβαλλαρίου γυναῖκα ἐρωτεύτη,
 τοῦ μισρ Ντζᾶ ντὲ Καταβᾶ, οὕτως τὸν ὠνομάζαν.
 [400] Ἐπῆρε τὴν ἐκ τὸν Μορέαν κ' ἐδιάβη εἰς τὴν
 Πούλιαν,

λέγας νὰ προσκυνήσουσιν ἐκεῖ στὰ μοναστήρια,
 εἰς τὸν Ἅγιον Νικόλαον εἰς τὸ Μπάρ, νὰ σώσῃ κ' εἰς τὴν Ρώμην,
 εἶθ' οὕτως στὸν Ἀρχάγγελον, στὸ μέγα μοναστήριον,
 ὅπου ἔνι εἰς ὄρος καὶ βουνὶ πλησίον τῆς Μαφρεδόνης.
 [401] Ὁ ροῖ Μαφρὲς εὐρίσκετον ἐτότε εἰς τὴν Πούλιαν
 ρῆγας, ἀφέντης Σικελίας, κι ὄλου γὰρ τοῦ ρηγάτου·
 κι ὡς ἤκουσεν ἀπὸ τινὲς ὅπου ἦλθαν κ' εἶπανέ του
 ὁ ἀφέντης τῆς Καρύταινας ἦλθεν ἐκεῖ εἰς τὴν Πούλιαν,
 ὁ ἑξάκουστος εἰς τὰ ἄρματα 'ς ὄλην τὴν Ρωμανίαν,

ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ ΒΙΛΛΑΡΔΟΥΪΝΟΣ ΠΡΙΓΚΗΨ ΜΟΡΕΩΣ

πολλὰ τὸ ἐθαυμάστηκεν ἐρώτησε τὸν τρόπον
 νὰ μάθῃ καὶ τὴν ἀφορμὴν, τὸ τί ἤθελεν ἐκεῖσε.
 Τινὲς ὅπου τὸ ἀκούσασιν ἀπὸ τὴν φαμελίαν του
 νὰ προσκυνήσῃ, λέγουν του, εἰς τὰ ἅγια μοναστήρια,
 ὅπου εἶναι εἰς τὸ ρηγᾶτο του, ν' ἀπέλθῃ κ' εἰς τὴν Ρώμην·
 καὶ ὀκάποιος ἄλλος φρόνιμος (ὅπου ἦτον παιδεμένος,
 ὅπου ἦτον ἐρωτήσοντα ὀκάποιον συγγενῆν του,
 ὅπου ἦτον ἐκ τὴν φαμελίαν τοῦ ἀφέντη τῆς Καρυταίνας,
 καὶ τοῦ εἶχε εἰπεῖ τὴν ἀφορμὴν, τὸν τρόπον, τὴν
 ἀλήθειαν)
 λέγει τὸν ρῆγαν μυστικῶς κ' ἐπληροφόρησέ τον
 τὸν τρόπον καὶ τὴν ἀφορμὴν καὶ ὄλην τὴν ἀλήθειαν·
 ὁ ἀφέντης τῆς Καρύταινας ὁ ἑξάκουστος στρατιώτης
 ὀκάποιου τοῦ καβαλλαρίου γυναῖκαν ἐρωτεύτη,
 κι ἀπῆρε τὴν ἐκ τὸν Μορέαν κ' ἦλθαν ἐδῶ εἰς τὴν Πούλιαν
 διὰ νὰ τὴν ἔχῃ ἐρωτικὴν, νὰ χαίρεται μετ' αὐτὴν.
 [402] Τὸ ἀκούσει το ὁ ροῖ Μαφροῖς, μεγάλως τὸ
 ἐβαρύνθη,
 ἐθλίβηκε τὴν ἐντροπὴν τοῦ εὐγενικοῦ στρατιώτου·
 καβαλλάρην ἀπόστειλεν καλὰ συντροφεμένον,
 κ' ἐδιάβη εἰς τὸν μισὶρ Ντζεφρὲ τῆς Καρυταίνου ἀφέντην.
 Ἐκ τὸ ἱμοιράδιν τοῦ ρηγὸς λέγει, παρακαλεῖ τον,
 νὰ ἔλθῃ ἐκεῖ νὰ τὸν ἰδῇ, χρήζει νὰ τοῦ συντύχῃ.
 Κ' ἐκεῖνος γὰρ τὸ ἀκούσει το, πηδᾶ, καβαλλικεῦει,
 μὲ ὄλην του τὴν φαμελίαν ἀπῆλθεν εἰς τὸν ρῆγαν.
 [403] Τὸ ἰδεῖ τον ὁ ροῖ Μαφρὲς, ἐπροσηκώθηκέν τον,
 ἀπὲ τὸ χέρι τὸν κρατεῖ, σιμὰ του τὸν καθίζει,
 ἄρξετον νὰ τὸν ἐρωτᾷ τὸ πότε ἦλθεν ἐνταῦτα.
 Κ' ἐκεῖνος ἀποκρίθηκεν· ἦλθε νὰ προσκυνήσῃ
 στὰ μοναστήρια, ὅπου ἔταξεν ἐτότε εἰς τὴν Πόλιν,
 στὴν φυλακὴν τοῦ βασιλέως τῆς Κωνσταντίνου Πόλης.
 [404] Κι ὁ ρῆγας τοῦ ἀποκρίθηκε, τὰ ἐτέτοια τοῦ ἐλάλει.

Η ΕΡΩΤΙΚΗ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑ ΤΟΥ ΑΥΘΕΝΤΗ ΚΑΡΥΤΑΙΝΗΣ

«Θαυμάζομαι εἰς τὴν γνῶσιν σου, εἰς τὸ ἔπαινος ὅπου ἔχεις
ὅτι εἶσαι εἰς τὰ ἄρματα ἐξάκουστος στρατιώτης,
κι ἄφηκες τὸν ἀφέντην σου τὸν πρίγκιπα Γυλιάμον
εἰς τέτοιαν μάχην δυνατὴν καὶ χρεῖαν ἀπὸ φουσσάτο,
ὅπου ἔχει μὲ τὸν βασιλέα τῆς Κωνστανίνου Πόλης.
Οὐ πρέπει νὰ ἔνι εὐγενικὸς ἄνθρωπος ψεματάρης,
οὔτε στρατιώτης, ὡς ἐσὺ ὅπου εἶσαι ἐπαινεμένος,
καὶ πᾶσα ἄνθρωπος εὐγενῆς πρέπει νὰ τὸ βαρειέται
καὶ νὰ τὸ θλίβεται πολλὰ ὅταν ἀκούσῃ ὅτι σφάλλει.

[405] Ἀφέντη τῆς Καρύταινας, θέλω νὰ τὰ ἐγνωρίσῃς
καὶ κράτει το εἰς πληροφορίαν, ἐξεύρω τὴν ἀλήθειαν,
τὸν τρόπον καὶ τὴν ἀφορμὴν τὸ πῶς ἦλθες ἐνταῦτα,
καὶ θλίβομαί το, μὰ τὸν Θεόν, διὰ τὸ ἔπαινος ὅπου ἔχεις.
Τὸ πρᾶγμα ἔνι ἄσκημον, βαρειῶμαι νὰ τὸ λέγω.

Ὅμως διὰ τὴν ἀγάπην σου θέλω νὰ τὸ φαυλίσω
νὰ τὸ ἐγνωρίσῃς καθαρὰ, τὸ σφάλμα ὅπου ἐποῖκες.
Ἐσὺ ἄφηκες τὸν πρίγκιπα, τὸν κύρην σου τὸν λίζιον,
ὅπου ἔχει μάχην δυνατὴν μετὰ τὸν βασιλέαν,
κ' ἐπάτησες τὸν ὄρκον σου, ὅπου ἔχεις γὰρ εἰς αὐτόν,
κ' εἶσαι ἀφίορκος, ἄπιστος στὸν λίζιον σου ἀφέντην.
Καὶ πάλε, ἄλλο ἄσκημον, δημηγερσίαν μεγάλην,
ἐπῆρες τοῦ καβαλλαρίου τοῦ ἀνθρώπου σου τοῦ λίζιου
τὴν ὁμόζυγόν του γυνὴν καὶ περπατεῖς μετ' αὐτήν,
ὅπου ἔχεις ὄρκον μετ' αὐτόν κ' ἐκεῖνος μετὰ σέναν.
Λοιπόν, διατὸ ἔνι ἐξάκουστον τὸ ἔπαινος ὅπου ἔχεις,
σὲ δίδω τέρμενον μακρύν, ἡμέρες δεκαπέντε,
νὰ λείπῃς ἐκ τὸν τόπον μου κ' εἰς τὸν Μορέα νὰ ὑπάγῃς
τοῦ πρίγκιπος τοῦ ἀφέντη σου εἰς μάχην νὰ βοηθήσῃς
ὅπου ἔχει μὲ τὸν βασιλέα ἐκεῖνον τῶν Ρωμαίων.
Εἶτε εὐρεθῆς στὸν τόπον μου διαβῶν οἱ δύο ἐβδομάδες,
ὁμνύω σε εἰς τὸ στέμμα μου, κ' εἰς τὴν ψυχὴν μου ἀπάνω,
ὀρίσει θέλω παρευτὺς νὰ κόψουν τὴν κεφαλὴν σου».

[406] Τὸ ἀκούσει το ὁ μισὶρ Ντζεφρὲς τῆς Καρυταίνου ὁ ἀφέντης,
τὸ πῶς τὸν ἀποσκέπασεν ὁ ρῆγας ἀπ' αὐτόν του,
καὶ εἶπεν του τὸ φταίσιμον, τὸ σφάλμα ὅπου ἐποῖκεν,
ἀπ' τῆς αἰσχύνῃς κ' ἐντροπῆς, ὅπου εἶχεν ἐκ τὸν ρῆγαν,
ἢ συντυχία του ἐκόντεψεν, τὸ τί λαλήσει οὐκ εἶχεν.

Ὅμως, ὡσὰν ἠμπόρεσεν, τὸν ρῆγαν ἀποκρίθη·
«Ἀφέντη ρῆγα, δέομαι, προσπίπτω, προσκυνῶ σε·
ὅσον μὲ εἶπες καὶ λαλεῖς, ὡς ὁ Θεὸς τὸ λέγεις,
ἐπεὶ ἀπ' αὐτόν μου γνώθω τὸ φταίσιμον ποῦ ἐπόικα·
καὶ προσκυνῶ κ' εὐχαριστῶ τὴν βασιλείαν σου εἰς τοῦτο
κ' ἐγὼ κάταυτα νὰ διαβῶ κι ἀπέδω νὰ μισσέψω,
νὰ ὑπάγω εἰς τὸν ἀφέντην μου τὸν πρίγκιπα Γυλιάμον».

Ἀπηλογίαν ἐζήτησεν, ὁ ρῆγας τοῦ τὴν δίδει.

[407] Ἐστράφη εἰς τὴν κατοῦναν του, τὴν φαμελίαν του ἀπῆρε,

σπουδαίως ἀπέκει ἐμίσησεν, ἐκίνησεν κ' ἐδιάβη.
 Εἰς τὸ Βροντῆσι ἔσωσεν ἀπέσω εἰς ἕξι ἡμέρες·
 κάτεργον ἦϋρεν ἔτοιμον κ' ἐσέβηκεν εἰς αὐτό
 κ' εἰς τὴν Κλαρέντσαν ἔσωσεν ἀπέσω εἰς τρεῖς ἡμέρας.
 Τὸν πρίγκιπα ἐρώτησεν ποῦ νὰ τὸν ἔχη εὔρει,
 κ' ἐκεῖνος ποῦ τὸ ἔξευρεν ἐπληροφόρησέ τον·
 στὴν Ἀνδραβίδα εὐρίσκεται ὁ πρίγκιπας Γυλιάμος.
 Σώρειψιν ἔχει δυνατὴν μὲ ὄλους τοὺς κεφαλᾶδες,
 τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ βουργισέους, καὶ τοὺς καβαλλαρίους,
 βουλὴν ἐπαίρνουν ἐνομοῦ διὰ μαντᾶτα ὅπου ἔχουν·
 μαντᾶτα τοὺς ἠφέρασιν, πολλὰ καλὰ οὐκ εἶναι.
 Λαὸς μέγας ἐπέζεψεν εἰς τὴν Μονοβασίαν·
 ὁ βασιλεὺς τοὺς ἔστειλεν ὅπως νὰ συμμαχήσουν
 τὸν τόπον του καὶ τὸν λαὸν ὅπου εἶχεν κιντυνέψει.
 [408] Κι ὡς τὸ ἄκουσεν τὸ σὲ λαλῶ ὁ ἀφέντης τῆς Καρυταίνου,
 ὅτι ὁ πρίγκιπας εὐρίσκεται ἐκεῖ εἰς τὴν Ἀνδραβίδα
 μὲ ὄλους τοὺς κεφαλᾶδες του καὶ τοὺς καβαλλαρίους,
 μεγάλως τὸ ἐχάρηκεν εἰς τούτην τὴν ἐλπίδα
 ὅτι ὄλοι θέλουσιν βαλθῆ, διατὶ τὸν ἀγαποῦσαν,
 στὸν πρίγκιπα τῆς Ἀχαΐας διὰ νὰ τοῦ συμπαθήση.
 Ἄλογα τοῦ ἐδανείασιν οἱ φίλοι του ἐκεῖσε·
 εὐτὺς ἐκαβαλλίκεψεν στὴν Ἀνδραβίδα ἐδιάβη,
 [409] ὄλοι τὸν ἀπαντήσασιν, χαρὰν μεγάλην κάμνουν.
 Ὅλους ἐπαρακάλεσεν, ὡς ἀδελφοὺς καὶ φίλους·
 λέγει· «Ἐδάрте ἄς ἰδῶ τὸ ποῖ μὲ ἀγαποῦσιν
 ἀπὸ ἐσᾶς τοὺς συγγενεῖς καὶ φίλους κι ἀδελφούς μου.
 νὰ ἔχω τὴν βοήθειαν σας στὸ φταίσμιον, τὸ ἐποῖκα·
 ἐπεὶ ἐγνωρίζετε καλὰ ὅτι ἔσφαλα μεγάλως
 εἰς τὸν ἀφέντην λίζιον μου, τὸν πρίγκιπα Γυλιάμιον».
 [410] Ὅλοι τοῦ ἐπισχήθησαν, μικροὶ τε καὶ μεγάλοι,
 νὰ εἶναι εἰς βοήθειαν του στὴν δύναμίν τους ὄλην.
 Ἐπῆραν τον κ' ὑπήγασιν στὸν πρίγκιπα ὀλόρθα
 ἐκεῖ ὅπου ἦτον κι ἀππλίκευεν εἰς τὴν Ἀγίαν Σοφίαν.
 [411] Ἐνταῦτα ἐπροσκύνησε τὸν πρίγκιπα Γουλιάμιον·
 ὁ πρίγκιπας εὐρίσκετον εἰς αὐτὸν χολιασμένος,
 ὀργὴν μεγάλην τοῦ ἔδειξεν, μέγα δίκαιον τὸ εἶχεν,
 ἐπεὶ εἰς ἐκεῖνον ἠλπιζεν καὶ πλέον τὸ θάρρος εἶχεν,
 βοήθειαν νὰ ἔχη ἀπ' αὐτὸν εἰς ὄλες του τὲς χρεῖες,
 κι αὐτὸς τὸν ἐλευτέρωσεν στὴν βίαν του τὴν μεγάλην.
 Ὁ ἀφέντης τῆς Καρυταίνας ὁ ἐπαινετὸς στρατιώτης,
 φρόνιμος ἦτον κ' ἔξευρεν τὸ φταίσμιον ὅπου ἐποῖκεν,
 καὶ τὸ ζωνάριν του ἔβγαλεν, στὸν σφόντυλά του βάνει·
 εὐτὺς χαμαὶ ἐπέσατο, ἐλεημοσύνην κράζει
 καὶ λέγει πρὸς τὸν πρίγκιπα ἐνώπιον τῶν πάντων·
 «Ἐγὼ, ἀφέντη, ἔφταισα καὶ ἦλθα νὰ μὲ κρίνης».
 Γονατιστὰ τὸν ἔλεγεν ἐτοῦτα, τὰ σὲ λέγω.
 [412] Οἱ ἀρχιερεῖς κ' οἱ ἕτεροι ὄλοι οἱ κεφαλᾶδες

κ' οἱ καβαλλάροι σὺν αὐτῷ εὐτύς ἐγονατίσαν,
 δεόμενοι ἐλέγασιν τοῦ πρίγκιπος ἐτούτο·
 «Διὰ τὸν Χριστόν, ἀφέντη μας, ἐδὰ συμπάθησέ του
 κι ἂν πέση πλέον εἰς φταίσιμον, τὴν κεφαλὴν του κόψε.
 Ἐσὺ ἐξεύρεις, ἀφέντη μας, τὴν μάχην ποῦ ἔχεις τώρα·
 ἔπρεπεν ἄλλους νὰ εἶχαμεν τοῦ νὰ μᾶς βοηθήσουν».
 [413] Κι ὡς ἦτον πάντα ὁ πρίγκιπας φρόνιμος, ἐλεήμων
 οὕτως τοὺς ἀποκρίθηκεν, τούτους τοὺς λόγους εἶπεν·
 «Ἄρχοντες, ἐγνωρίζατε, καλὰ τὸ ἐπινοεῖτε,
 ὁ ἀφέντης τῆς Καρύταινας ἀνεπιός μου ὑπάρχει
 καὶ ἄνθρωπός μου λίκιος εὐρίσκεται καὶ πρῶτος,
 καὶ ὅσον πλέον ἔσφαλεν εἰς πλέον θλίψιν τὸ ἔχω.
 Ὅμως, διὰ τὴν ἀγάπην σας καὶ παρακάλεσίν σας,
 πάλε κ' ἐτούτην τὴν φορὰν ἄς εἶν' συμπαθημένος».
 Ὅλοι τὸν ἐπροσκύνησαν, εὐχαριστήσανέ τον,
 καὶ ἔστρεψεν τὸν τόπον του ὡσαύτως καὶ τὰ κάστρη.
 Εἶπεν γὰρ ὁ πρίγκιπας ἐνώπιον τοῦ λαοῦ του·
 «Ἄρχοντες, ὅλοι ἐξεύρετε τὸ σφάλμα ὅπου ἐποῖκεν
 εἰς τὸν καιρὸν ποῦ ἐγύρισε μετὰ τὸν Μέγαν Κύριον·
 μὲ ἄρματα ἐπολέμησε εἰς κάμπον μετ' ἐμένα.
 Ἐγὼ τοῦ ἐσυμπάθησα, καθὼς τὸ ἐξεύρετε ὅλοι·
 τὸν τόπον του τὸν ἔστρεψα, ὡς νέο δόμα τοῦ ἐδῶκα
 ὅπως τὰ πάντα νὰ κρατῆ αὐτὸς καὶ τὰ παιδιά του,
 ἐπεὶν ἐξακληρήθηκεν μὲ φταίσιμο ἐδικόν του·
 θέλω δὲ πάλι ἀπὸ τοῦ νῦν νὰ τὸ ἔχη εἰς τοιοῦτον τρόπον».
 [414] Ἀφῶν ἐσυμπαθήστηκεν ὁ ἀφέντης τῆς Καρυταίνου,
 εἰς τὴν βουλὴν ἐκάθισεν αὐτὸς κ' οἱ κεφαλᾶδες,
 ὁ πρίγκιπας ὅπου λαλῶ κ' οἱ καβαλλάροι ὅλοι.
 Ὁ πρίγκιπας τοὺς ἐρωτᾷ, διὰ νὰ τὸν συμβουλέψουν
 διὰ τὸν λαὸν ὅπου ἔμαθεν τοῦ βασιλέως ὅτι ἦλθεν·-
 Ἐπεὶν ἠθέλησε ὁ Θεὸς κ' ἡ ὑπεραγία Θεοτόκος,
 ὁ ἀφέντης τῆς Καρύταινας ἐστράφη ἐδῶ μετ' ἡμᾶς,
 δὸς του φουσοῶτα καὶ λαὸν νὰ ἀπέρχεται εἰς τὸ Νίκλι
 νὰ στέκη ἐκεῖ νὰ μάχεται, τὸν τόπον νὰ φυλάσση,
 καὶ πάλε ὅταν κάμνη χρεῖα νὰ τοῦ βοηθοῦμεν ὅλοι».
 [415] Ἐν τούτῳ ἀφίνω ἐδῶ λέγειν καὶ ἀφηγηᾶται
 διὰ τὸν Γουλιάμιον πρίγκιπα ὁμοίως καὶ τὸν λαὸν του,
 καὶ θέλω νὰ σὲ ἀφηγηθῶ, ὅπως νὰ τὸ ἐγνωρίσης,
 τὸ πῶς ἦλθεν ὁ ἀδελφὸς τοῦ ρηγὸς τῆς Φραγκίας,
 μισὶρ Κάρλον τὸν ἔλεγον, ὁ ἀφέντης τῆς Προβέντζας,
 (ὁ Πάπας γὰρ τὸν ἔστεψεν ρῆγαν τῆς Σικελίας)
 καὶ πῶς ἐσυμπεθέρεψεν, καὶ πῶς ἐσυμβίβαστη
 μετὰ τὸν πρίγκιπα Μορέως, ἐκεῖνον τὸν Γουλιάμιον,
 κι ἀπῆρεν τοῦ ρηγὸς ὁ υἱὸς ὅμοζυγον γυναικᾶν
 τοῦ πρίγκιπος τὴν θυγατῆρ, τὴν μαντάμα Ζαμπέα,
 μὲ συμφωνίες, συμβίβασες, τὲς ἐποῖκαν ἀμφοτέρως,
 νὰ κληρονομήσῃ τοῦ ρηγὸς ὁ υἱὸς τὸ πριγκιπᾶτο,

κι ὁ πρίγκιπας τοῦ νὰ κρατῆ τὸν τόπον του ἐκ τὸν ρῆγαν.

[416] Εἰς τὸν καιρὸν ὅπου λαλῶ καὶ λέγω κι ἀφηγοῦμαι,

ὁ κόντος, ντ' Ἀντζῶ τὸν ἔλεγαν, ὁ ἀφέντης τῆς Προβέντσας εἶχεν μὲ τὴν γυναῖκαν του ἐκείνην τὴν κουντέσσαν τρεῖς θυγατέρες ἕμορφες ὅπου ἦσασιν παιδία τους. Τὴν πρώτην γὰρ ὑπάντρεψεν (ὅπου ἦτον κληρονόμος), μετὰ τὸν δεύτερον ἀδελφὸν τοῦ ρηγὸς τῆς Φραγκίας, μισὶρ Κάρλον τὸν ἔλεγαν, ὁ ἐξάκουστος στρατιώτης. Ἐκεῖνος ἐκληρονόμησεν μὲ τὴν ὁμόζυγόν του τοῦ κόντου ντ' Ἀντζῶ τὴν ἀφεντίαν κι ὄλον του τὸ κοντᾶτο.

Τὴν δεύτερην γὰρ ἀδελφὴν τοῦ κόντου τὴν θυγάτηρ ἐπῆρε ὁ ρηγας τῆς Φραγκίας ὁμόζυγον γυναῖκαν. Διαβόντα ὀλίγος ὁ καιρὸς, ὁ ρηγας τῆς Ἀγγλετέρρας ἐπῆρεν τὴν τρίτην ἀδελφὴν τῶν δύο ὅπου σὲ λέγω στεφανικὴν γυναῖκαν του, ρηγαιναν τὴν ἐποῖκε.

[417] Κι ἀφότου γὰρ ὑπάντρεψεν ὁ κόντος τῆς Προβέντσας τὲς θυγατέρες του τὲς τρεῖς, καθὼς σὲ τὸ ἀφηγοῦμαι, διαβὼν ὀλίγος ὁ καιρὸς, ἀπόθανεν ὁ κόντος κ' ἐνέμεινεν στὸν τόπον του ἀφέντης κληρονόμος ὁ μισὶρ Κάρλος ἀδελφὸς τοῦ ρηγὸς τῆς Φραγκίας, διατὶ εἶχεν τὴν πρώτη ἀδελφὴν ἀπὸ τὲς τρεῖς ἐκεῖνες.

[418] Λοιπὸν, ἐκεῖνον τὸν καιρὸν κ' ἐκεῖνους γὰρ τοὺς χρόνους ὁ Φρεδερίγος βασιλέας, ἐκεῖνος τῆς Ἀλλαμάνιας, ἀφέντευεν τὴν Σικελίαν ἐκεῖνο τὸ ρηγᾶτο σὺν τὰ τῆς Πούλιας, σὲ λαλῶ, εἶχεν τὴν ἀφεντίαν. Τὸν Πάπαν ἐδυνάστευεν, τοῦ ἀπῆρεν τὴν Καμπάνιαν, τὴν Ρωμανίαν ἀλλὰ δὴ, τὴν ἀφεντίαν τῆς Ρώμης· τὸν Πάπαν γὰρ ἐξώρισε κ' ἐμίσησε ἐκ τὴν Ρώμην, στὴν Βενετίαν ἐκατέφυγεν νὰ μὴ τὸν θανατώσῃ. Ἀπέκει τὸν ἀφώρισεν ὁ Πάπας κ' οἱ Ἐκκλησίες ἐκεῖνον καὶ τοὺς τόπους του κι ὅπου ἦσαν μετ' ἐκεῖνον. Καμμία ἐκκλησία οὐκ ἐψάλλετον, ἀλλὰ οὔτε ἐλειτουργᾶτον,

παιδία οὐκ ἐβαφτίζονταν, νεκροὺς οὐδὲν ἐψάλλαν, ἀλλὰ ποτὲ ἀντρόγυνον οὐδὲν τοὺς εὐλογοῦσαν.

Πάντα τὸν ἀφωρίζασιν ἕως ὅλες τὲς ἐκκλησίες, εἰς τὰ ρηγᾶτα πανταχοῦ εἰς τὴν χριστιανωσύνην, στα μοναστήρια κ' οἱ ἀρχιερεῖς ὅλης τῆς οἰκουμένης. Ὁ Φρεδερίγος ὁ βασιλεὺς εἶχεν υἱὸν γὰρ νόθον, Μαφροῖ τὸν ὠνομάζασιν, πρίγκιπα τῆς Σαλέρνου· τῆς Κάπουας καὶ τῶν ἐν αὐτῇ εἶχε τὴν ἀφεντίαν. Ἀπόθανεν ὁ βασιλεὺς ἐκεῖνος ὁ Φρεδερίγος κ' ἐστέψασιν τὸν ροῖ Μαφρὲ ρῆγαν τῆς Σικελίας, ὅστις ἀφέντευεν κι αὐτὸς τὰ ἐκράτει κι ὁ πατήρ του τοὺς τόπους καὶ τὴν ἀφεντίαν, τὰ ἐκράτει καὶ ἐκεῖνος.

τὴν ἐκκλησίαν ἐμούρτευεν ὡς τύραννος ὅπου ἦτον.
 [419] Καὶ ὡς ἐπέρασεν καιρὸς κάμπόσος, ὡς εἰκάζω,
 τοῦ Πάπα ἐσυγκρότησαν κ' ἐστράφη εἰς τὴν Ρώμην.
 Κ' ἔξευρεν καὶ ἐγνώριζεν ὅτι ὁ μισὶρ Κάρλος
 ὁ κόντος (ντὲ Ἄντζῶ τὸν ἔλεγαν, ἀφέντην τῆς Προβέντσας,
 αὐτάδελφος ἦτον τοῦ ρηγός, ἐκείνου τῆς Φραγκίας),
 ἦτον στρατιώτης φοβερὸς, ἔξάκουστος στὸν κόσμον.
 Μὲ τὴν βουλήν τῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν γαρδιναρίων
 μαντάτα ἀπόστειλε εἰς αὐτόν, ὁμοίως στὸν ἀδελφόν του,
 εὐχὴν καὶ παρακάλεσιν κ' ὑπόσχεσες μεγάλες,
 ἂν θέλῃ νὰ ἔλθῃ πρὸς αὐτόν τὴν μάχην νὰ καταπιᾶσῃ
 μετὰ τὸν ροί τὸν Μαφροί (τὸν τύραννον ἐκεῖνον
 ὅστις κρατεῖ τῆς ἐκκλησίας τοὺς τόπους καὶ τὰ δίκαια),
 νὰ πολεμήσῃ μετ' αὐτόν, νὰ τὸν ἔχῃ ἔξαλείψει·
 τοῦ Ἁγίου Πέτρου τὸν θησαυρὸν κι ὅλον του τὸ λογάριν
 νὰ τὸ ἔχῃ εἰς ἐξουσίαν του, φουσσᾶτα νὰ ρογέψῃ.
 Καὶ τὸν σταυρὸν νὰ ἐπάρουσιν ὅσοι εἰς Χριστὸν πιστεύουν
 νὰ ἔλθουν ὅλοι μετ' αὐτόν ὅσοι εἶναι βαφτισμένοι·
 τὸ σκῆπτρον γὰρ τῆς Ἐκκλησίας νὰ τοῦ τὸ παραδώσῃ,
 νὰ τὸ ἔχῃ κ' εἰς κληρονομίαν αὐτὸς καὶ τὰ παιδία του,
 πῆγαν νὰ τὸν φημίσουσι, τὸ στέμμα νὰ τοῦ βάλουν,
 νὰ ἔνι ρῆγας τῆς Σικελίας καὶ τοῦ ρηγάτου Πούλιας.
 Κι ὡς τὸ ἤκουσεν ὁ θαυμαστὸς ἐκεῖνος ὁ ἀντρειωμένος,
 ὁ μισὶρ Κάρλος, σὲ λαλῶ, ὁ κόντος τῆς Προβέντσας,
 τὸ τοῦ ὑπισχίετον κ' ἔγραφεν ὁ ἀγιώτατος ὁ Πάπας,
 οὐδὲν ἠθέλησε ποσῶς τοῦ νὰ τὸ καταπιᾶσῃ,
 λέγας καὶ λογιζόμενος, ὅτι ἂν τὸ καταπιᾶσῃ,
 τὸν ρῆγαν ἐκεῖνον τῆς Φραγκίας, ὅπου ἦτον ἀδελφός του,
 ἤθελεν βάλει εἰς ταραχὴν κ' εἰς μάχην γὰρ μεγάλην
 μὲ τοὺς Ἀλλαμάνους ἀλλὰ δὴ καὶ μὲ τοὺς Γημπηλίνους·
 κ' ἤθελεν ἔχει ἁμαρτία διὰ τὰ φονοκοπεῖα
 τῆς μάχης καὶ τοῦ ἐξηλειμοῦ ἔς τῶν χριστιανῶν τὸ γένος.
 Ἐν τούτῳ ἐξῆλθεν ἡ ὑπόθεσις, ἐτοῦτο ὅπου σὲ γράφω.
 [420] Ὁ ρῆγας ἐκεῖνος τῆς Φραγκίας ὠρέχτη νὰ ποιήσῃ
 χαρὰν καὶ κάλεσμα λαμπρὸν μετὰ τοὺς ἐδικούς του·
 τὸν σύγαβρόν του ἐμήνυσεν, τὸν ρῆγαν τῆς Ἀγγλετέρας,
 φιλιτικῶς τοῦ τὸ ἔγραψεν, ἀξιοπαρακαλεῖ τον
 νὰ ἔλθῃ μὲ τὴν ρήγαιναν, ἐκείνην τὴν ἀδελφήν του,
 εἰς τὸ Παρίς νὰ ἐσμίξουσιν, νὰ ποιήσουν τὴν χαρὰν τους.
 Κ' ἐκεῖνος τὸ ἐδέξατο ἔς εἰλικρινὴν ἀγάπην·
 ὄνόςτιμον τοῦ ἐφάνηκεν νὰ ἐσμίξουν καὶ χαροῦσιν.
 Ἐπῆρε γὰρ τὴν ρήγαινα καλὰ συντροφεμένην
 εἰς τὸ Παρίς ἀπήλθασιν, χαρὰν μεγάλη ἐποῖκαν
 στὴν ἔνωσιν ποῦ ἐνώθησαν οἱ ρήγαινες οἱ δύο.
 [421] Καὶ μίαν ἡμέραν κυριακὴν, εἶχον χαρὲς μεγάλες,
 οἱ δύο ἀδελφὲς οἱ ρήγαινες ἐνώθησαν ἀλλήλως·
 ἡ δευτέρα ἦτον τῆς Φραγκίας κ' ἡ τρίτη τῆς Ἀγγλετέρας.

Κι ὡσάν ἐκαθεζόντησαν ἔς τῆς ρήγαινας τὴν τσάμπρα,
ἤλθεν κ' ἡ πρώτη ἀδελφή, ἡ κουντέσσα τῆς Προβέντσας,
ὅπου εἶχεν γὰρ τὸ ἰγονικὸν ἐκεῖνο τοῦ πατρός τους.

Τὸ ἰδεῖ τὴν ὅτι ἔρχετον, ἐπροσηκώθησάν της
ἐκάθισαν γὰρ ἐνομοῦ, ὡς τὸ ἔχουν οἱ γυναῖκες.

Κι ὅσον ἐπεριεγίνησαν καθήμεναι ἀλλήλως,
ἡ ρήγαινα γὰρ τῆς Φραγκίας, ὅπου ἦτον ἡ μεσαία της,
λέγει τῆς πρώτης ἀδελφῆς, ὅπου ἦτον ἡ κουντέσσα·
«Οὐ πρέπει σε, καλὴ ἀδελφή, νὰ κάθῃσαι μετ' ἕμας
ἴσως ὡσάν ἐμᾶς τὲς δύο ὅπου εἴμεσταν ροῖνες·
εἰς ἄλλην δόξαν καὶ βαθμὸν εἴμεσταν παρὰ ἐσένα».

[422] Κι ὡς τὸ ἤκουσεν ἡ εὐγενικὴ ἐκεῖνη ἡ κουντέσσα,
ἀπὸ πικρίας καὶ ἐντροπῆς ἀπέκει ἐσηκώθη·
εὐθέως ἐπέκει ἐμίσησεν, στὸ ὅσπιτι της ἀπῆλθεν,
ἐσέβην εἰς τὴν τσάμπραν της μετὰ πολλῶν δακρῦων.

[423] Καὶ μετὰ ταῦτα ἀνέφανεν ὁ κόντος τῆς Προβέντσας·
ἐρώτησεν ἀπ' ἔξωθεν τὸ ποῦ ἦτον ἡ κουντέσσα,
κι ὁκάποιος τοῦ ἀπεκρίθηκεν καὶ λέγει του· «Ἀφέντη,
ἐκεῖ ἀπ' ἔσω στὴν τσάμπραν της, λογίζομαι, κοιμᾶται».

[424] Ὁ κόντος γὰν ἐλεύτερα ἐσέβηκεν ἀπ' ἔσω·
τὸ νοήσει δὲ ἡ εὐγενικὴ ὅτι ἔρχετον ὁ κόντος,
τὰ ὀμμάτια της ἐσφούγγισεν μετὰ τὸ ἀναπετάριν.
Ὁ κόντος γὰρ ἐγνώρισεν τὰ ὀμμάτια τῆς κουντέσσας
ἀπὸ τὰ δάκρυα τὰ πολλὰ τὸ πῶς ἦσαν πρησιμένα,
καὶ λέγει της μετὰ θυμοῦ· «Τί ἐνὶ τὸ κλαίεις, κουντέσσα;»

κ' ἐκεῖνη ἠθέλησε νὰ ἀρνηθῆ, νὰ μὴ τὸ φανερώσῃ.
Κ' ἐκεῖνος ὤμοσεν εὐθέως ὄρκον φριχτὸν καὶ εἶπεν·
«Ἐὰν οὐ τὸ εἶπης σύντομα ἀλήθεια, τί ἐν' τὸ κλαίεις,
ποιήσει σὲ θέλω τιμωρίαν νὰ κλάψῃς εἰς ἀλήθειαν».

Κ' ἐκεῖνη φοβιζόμενη εἶπεν του τὴν ἀλήθειαν,
τὸ πῶς ἀπῆλθε διὰ νὰ ἰδῆ τὲς δύο της ἀδελφᾶδες
κ' ἐκάθισαν ὁμοῦ μὲ αὐτὲς διὰ νὰ παραδιαβάσουν·
«καὶ διατ' ὅτι ἐκάθισα ἰσόπυρα μετ' αὐτὲς,
κι οὐδὲν τὲς ἀκριοετίμησα διατὸ ἦσασιν ροῖνες,
ἡ ἀδελφή μου ἡ ρήγαινα ἐκεῖνη τῆς Φραγκίας
ἄρξετον τοῦ νὰ μὲ λαλῆ καὶ λέγει πρὸς ἐμένα·
Οὐ πρέπει σε, καλὴ ἀδελφή, νὰ κάθῃσαι μετ' ἕμας
ἰσόπυρα εἰς ἓνα βαθμὸν, οὔτε εἰς ἄξιαν ἐτέτοιαν,
διότι ἀρμόζει νὰ ἔχωμεν δόξαν κι ἄξιαν πλειοτέραν,
παρὰ κουντέσσα ἢ δούκισσα ἢ ἄλλη καμμία γυναῖκα.»

Κ' ἐγώ, τὸ ἀκούσει το, εὐτὺς ἐθλίβηκα τοσοῦτως,
ὅτι ἀπ' τῆς θλίψεως κι ἐντροπῆς ἐμίσησα ἀπέκει
κ' ἦλθα ἐδῶ εἰς τὴν τσάμπρα μου καὶ ἔκλαψα εἰς σφόδρα».

[425] Ὁ κόντος δὲ τὸ ἀκούσει το, ὄρκον φριχτὸν ἐποίηκεν
καὶ εἶπεν τὴν ἑαυτοῦ γυνήν, ἐκεῖνην τὴν κουντέσσα·
«Ὁμνύω σε ἐτοῦτο εἰς τὸν Χριστὸν κ' εἰς τὴν ἑαυτοῦ μητέρα,
ποτέ μου νὰ μὴ ἀναπαῶ, μήτε χαρὰν νὰ ἔχω,

ἕως οὗ νὰ ποιήσω νὰ γενῆς ρήγαινα μὲ τὸ στέμμα».
 [426] Εὐθέως ἐξέβην ἀπ' ἐκεῖ καὶ ἦλθεν εἰς τὸν ρῆγαν,
 στὸν ἀδελφόν του, σὲ λαλῶ, τὸν ρῆγαν τῆς Φραγκίας,
 ἐκεῖ ὅπου ἐπαραδιάβαζεν μετὰ τὸν σύγαβρόν του,
 τὸν ρῆγαν, ὅπου λέγουσιν τῆς Ἀγγλετέρρας ρῆγαν.
 Ἐπαίρνει τον εἰς μίαν μερέαν κι ἄρχισε νὰ τοῦ λέγη·
 «Ἀφέντη ρῆγα κι ἀδελφέ, καλὰ πρέπει νὰ ἐξεύρης,
 τὸ πῶς ὁ ἅγιος μας ὁ πατήρ, ὁ Πάπας γὰρ τῆς Ρώμης,
 διὰ πλείστων καὶ πολλῶν φορῶν ἀπέστειλε εἰς ἐμένα
 εὐχὴν καὶ παρακάλεσιν νὰ ἀπέλθω ἐκεῖ εἰς τὴν Ρώμην,
 ἂν θέλω εἰς μάχην νὰ πιασῶ μετὰ τὸν ροῖ Μαφροῖ,
 νὰ πολεμήσω μετ' αὐτὸν εἰς κάμπον μὲ φουσσᾶτα,
 ρῆγαν μὲ στέψη Σικελίας, τὸ σκῆπτρον νὰ μὲ δώσῃ,
 νὰ εἶμαι γὰρ διαφέστορας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρώμης.
 Κ' ἐγὼ ποτὲ οὐκ ἠθέλησα νὰ τὸ ἔχω καταπιᾶσει,
 ὁ Θεὸς τὸ ἐξεύρει, ὡς διὰ ἐσέν, νὰ μὴ σὲ βάλω εἰς μάχην

ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ ΒΙΛΛΑΡΔΟΥΪΝΟΣ ΠΡΙΓΚΙΨ ΜΟΡΕΩΣ

καὶ κόλασιν, νὰ μάχεσαι τὸν ρῆγα Ἀλλαμανίας,
 εἶθ' οὕτως καὶ τὸ μέρος του μὲ ὄλους τοὺς Γημητλίνους.
 Λοιπόν, ἀφέντη, ἀρτίως βουλή μου ἦλθεν νὰ τὸ ποιήσω·
 διοῦ σὲ δέομαι, προσκυνῶ, ὡς ἀφέντην κι ἀδελφό μου,
 νὰ ἔχω πρῶτα ὀρισμὸν ἀπὸ τὴν ἀφεντίαν σου
 κι ἀπέκει καὶ βοήθειαν, λογάριν καὶ φουσσᾶτα,
 νὰ ἀπέλθω γὰρ τιμητικά, ὡς πρέπει τῆς τιμῆς σου».
 [427] Ὁ ρῆγας δὲ τὸ ἀκούσει το, μεγάλως τὸ ἀποδέχτη,
 καὶ λέγει οὕτως πρὸς αὐτὸν τὸν ἀδελφόν του ἐκεῖνον·
 «Εὐχαριστῶ τὸν Βασιλέα ὅπου ἔπλασε τὸν κόσμον,
 ὅταν σὲ ἔδωκεν βουλήν ἐτοῦτο νὰ ποιήσης,
 διατὶ ἔνι πρᾶγμα τῆς τιμῆς καὶ σωτηρία τοῦ κόσμου.
 Κ' εἰς τοῦτο ἐβγάνω μάρτυρα τὸν Κύριον τῆς Δόξης
 τὸ πῶς εἶχα τὴν ὄρεξιν νὰ σὲ τὸ συμβουλέψω,
 νὰ τὸ ποιήσης μὲ ὄρεξιν καὶ νὰ τὸ καταπιᾶσης.
 Καὶ πάλι ἐπροσεγγιζαίνομουν, μὴ πιάση καὶ σκοπήσης
 ὅτι ἠθελα νὰ λείπεσαι ἀπὸ τὴν συντροφίαν μου.
 [428] Λοιπόν, ἀφῶν σὲ ἔδωκεν τὴν ὄρεξιν ὁ Θεός
 κι ὀρέγεσαι ἀπὸ λόγου σου νὰ τὸ ἔχῃς καταπιᾶσει,
 ἔπαρε ἐκ τὸ λογάριν μας ὁμοίως κ' ἐκ τὸν λαόν μας,
 φουσσᾶτα ρόγεψε καλὰ νὰ ἔχῃς μετὰ σέναν,
 καὶ ὁ Θεὸς καὶ ἡ εὐχὴ τοῦ ἁγιωτάτου ἐκείνου τοῦ πατρός μας
 κ' εἶθ' οὕτως κ' ἡ ἐμὴ εὐκὴ ὅπου εἶμαι ἀδελφός σου,

Ο ΚΑΡΟΛΟΣ ΑΝΔΕΓΑΥΪΚΟΣ ΕΙΣ ΙΤΑΛΙΑΝ

νὰ εἶναι εἰς βοήθειαν σου ἔνθα κι ἂν ὑπαγαίνης·
 ἐπεὶ ἔχω ἐλπίδα εἰς τὸν Θεὸν κ' εἰς τὴν ἀγίαν Θεοτόκον,
 στήν φρόνησιν κ' εἰς τὴν στρατείαν, ὅπου ἔνι εἰς ἐσένα,
 νὰ ποιήσης πρᾶγμα τῆς τιμῆς πρῶτα τῆς Ἐκκλησίας
 μετὰ ταῦτα ἐμὲν κ' ἐσὲν κι ὁλῶν τῶν ἐδικῶν μας».

[429] Ὁ κόντος γάρ, ὡς φρόνιμος ὅπου ἦτον κ' ἐπιδέξιος,
 τὸν ρῆγαν εὐχαρίστησεν ὡς ἀφέντην κι ἀδελφόν του,
 καὶ μετὰ ταῦτα ἐδιόρθωσε, ἀπῆρε γὰρ λογάριν,
 φουσαῖα ἐρρόγεψεν πολλὰ, ἀνθρώπους παιδεμένους,
 καβαλαρίους γὰρ καὶ πεζοὺς στρατιῶτες ἀντρειωμένους,
 τὸν ρῆγα ἀπεχαιρέτησεν, ἀπῆλθεν στήν Προβέντσαν.

[430] Τὰ πλευτικά του ἐδιόρθωσεν, ἐσέβηκεν εἰς αὐτά,
 καὶ εἰς τὴν Ρώμην ἔσωσεν ἀπέσω εἰς ἕναν μῆναν.
 Δώδεκα μίλια εὐρίσκεται ἡ θάλασσα ἐκ τὴν Ρώμην·
 κι ἀφότου ἐξέβηκε εἰς τὴν γῆν, ἐβγήκεν ὁ λαός του·
 τὰ ἄλογα καὶ τὰ φαρία καὶ τὲς ἀρματωσίες,
 καὶ τὴν φαγοῦραν ἀλλὰ δὴ καὶ τὲς οἰκονομίες,
 ὄρισεν κ' ἐφορτώσασιν ἔς ἀμάξια καὶ μουλάρια,
 κ' ἐκίνησεν κι ἀπέρχετον ὁλόρθα εἰς τὴν Ρώμην.

[431] Τὸ ἀκούσει ἐτοῦτο ὁ ἀγιώτατος τῆς Ρώμης γὰρ ὁ Πάπας,
 ὁ μισὶρ Κάρολος ἔρχετον, ὁ κόντος τῆς Προβέντσας,
 μὲ τὰ φουσαῖα τὰ λαμπρά, τὸ ἄνθος τῆς Φραγκίας,
 ἐσήκωσε τὰς χεῖρας του καὶ τὸν Θεὸν δοξάζει,
 τὸν ἅγιον Πέτρον ἀλλὰ δὴ ὁμοίως τὸν ἅγιον Παῦλον,

ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ ΒΙΛΛΑΡΔΟΥΪΝΟΣ ΠΡΙΓΚΙΨ ΜΟΡΕΩΣ

ὅπου τὸν ἐγκαρδιώσασιν νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν βοήθειαν
 τῆς ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας στοὺς τύραννους ἀπάνω·
 διατὸ εἶχε ἀρτίως πληροφορίαν κ' εἰς τὸν Θεὸν ἐλπίδα
 νὰ λείψουσιν οἱ τυραννίες κ' οἱ ἔχτροι τῆς Ἐκκλησίας,
 κ' ἐκεῖνος ν' ἀναπαύεται εἰς τὸ σκαμνὶ τῆς Ρώμης,

[432] Ἐν τούτῳ ὁ Πάπας ἔκ τὴν χαρὰν ὅπου εἶχε ἀπὸ τὸν κόντον
 καὶ διὰ νὰ δώσῃ προθυμίαν τοῦ κόντου, καθὼς πρέπει,
 ἀτός του ἐκαβαλλίκεψεν μὲ τοὺς γαρδιναλίους,
 ὁμοίως μὲ τοὺς εὐγενεῖς ἀνθρώπους ἐκ τὴν Ρώμην,
 κι ἀπῆλθεν εἰς συναπαντὴν τοῦ κόντου τῆς Προβέντσας·
 τιμὴν μεγάλην τοῦ ἔποικεν στήν ἔνωσιν ἐκείνην.

Κι ἀφότου ἀπεσώσασιν καὶ ἦλθαν εἰς τὴν Ρώμην,
 ὁ κατὰ εἶς ἐπέζεψεν εἰς τὴν κατοῦνα ὅπου εἶχεν.
 Κι ὅσον ἐκατονέψασιν, ὡσὰν σὲ τὸ ἀφηγοῦμαι,
 ὁ Πάπας γὰρ ἀπέστειλεν πέντε γαρδιναρίους,
 μητροπολίτες τέσσαρους καὶ δώδεκα ἐπισκόπους,
 στὸν κόντον τοὺς ἀπόστειλεν ἀξιοπαρακαλῶντα
 νὰ ἔλθῃ ἐκεῖ, νὰ τὸν ἰδῇ διὰ καὶ νὰ τοῦ συντύχη·
 ἐνταῦτα τὸν ἠφέρασιν μετὰ τιμῆς μεγάλης.

[433] Ὁ Πάπας γὰρ ὁ ἀγιώτατος ἐπροσηκώθηκέν του,
 ἀπὸ τὸ χέρι τὸν κρατεῖ, σιμά του τὸν καθίζει·
 «Καλῶς ἦλθεν ὁ εὐγενικός, τὸ αἷμα τῆς Φραγκίας,
 τῶν χριστιανῶν διαφέστορας, ὁ υἱὸς τῆς Ἐκκλησίας»·
 Ἄρξετον νὰ τὸν ἐρωτᾷ μαντᾶτα ἀπὸ τὸν ρῆγα,
 τὸν ἀδελφόν του, σὲ λαλῶ, ἐκεῖνον τῆς Φραγκίας·
 κι ἀφότου ἀφηγήσετον τοῦ ρῆγα τὰ μαντᾶτα,
 τότε τὸν εὐχαρίστησεν καὶ μυριοεπαινᾷ τον,
 διατὶ ἦλθε ἐκεῖ κ' ἐκόπιασεν στῆς Ἐκκλησίας τὴν χρείαν,
 τὸ ὅποιον πρᾶγμα θέλει εἶσται τιμὴ καὶ ὄφελός του,

Ο ΚΑΡΟΛΟΣ ΑΝΔΕΓΑΥΪΚΟΣ ΣΤΕΦΕΤΑΙ ΒΑΣΙΛΕΥΣ

τῶν χριστιανῶν ἀνάπαψις κι ὅλης τῆς Ἐκκλησίας.
 Κι ἀφότου ἐσυντύχασιν κ' εἶπαν ὅσον ἠθέλαν,
 ὁ κόντος γὰρ ἐστράφηκεν εἰς τὴν κατοῦνα ὅπου εἶχεν.
 Καὶ μετὰ ταῦτα ὄρισεν ὁ ἀγιώτατος ὁ Πάπας
 κ' ἐκάλεσεν τοὺς ἅπαντας, μικροὺς τε καὶ μεγάλους·
 κάλεσμα ἔποικεν φοβερόν καὶ κούρτην γὰρ μεγάλην,
 ἐκάλεσεν ἐκείνους ὅπου ἦλθασιν ἐτότε μὲ τὸν κόντον,
 ὁμοίως καὶ τοὺς εὐγενικοὺς ἀνθρώπους γὰρ τῆς Ρώμης.
 [434] Στοῦ ἁγίου Πέτρου τὴν ἐκκλησίαν ἐλειτούργησεν ὁ Πάπας·
 κι ἀφότου ἐλειτούργησεν κ' ἐξέβη ἀπὸ τὸ βῆμα,
 τὸν μοῖρ Κάρλον ἔστεψεν ρῆγαν τῆς Σικελίας
 μετὰ χρυσοῦ τοῦ στέμματος ἀτός του γὰρ ὁ Πάπας·
 εὐφήμησάν τον οἱ ἅπαντες, μικροὶ τε καὶ μεγάλοι.
 Κι ἀφότου ἐστέφη ὁ κόντος ντὲ Ἀντζῶ ρῆγας τῆς Σικελίας,
 οὐδὲν ἠθέλησε ποσῶς νὰ χάνη τὸν καιρόν του·
 ἦλθε στὸν Πάπα, λέγει τον· «Ἀφέντη, πάτερ ἅγιε,
 ἐγὼ οὐδὲν ἦλθα ἐδῶ νὰ κάθωμαι ὡς γυναῖκα,
 ἀφότου ἐκαταπίασα τὴν μάχην μὲ τὸν ρῆγαν,
 αὐτόνον γὰρ τὸν ροῖ Μαφρὲ καὶ μὲ τοὺς Γημητλίνους,
 ὅπου εἶναι ἐχτροὶ τῆς Ἐκκλησίας κ' εἶναι ἀφωρισμένοι.
 Ἐγὼ οὐ καυχῶμαι, οὐ δύνομαι μόνος νὰ πολεμήσω
 τοὺς τύραννους καὶ τοὺς ἐχτροὺς ὅλης τῆς Ἐκκλησίας.
 Ἀλλὰ ἀφῶν σὺ καθέζεσαι εἰς τὸ σκαμνὶ τῆς Ρώμης
 καὶ ἔποικες διαφέστοραν ἐμὲν τῆς Ἐκκλησίας,
 ὄρισε, στεῖλε πανταχοῦ εἰς ὅλα τὰ ρηγᾶτα,
 ὅσοι πιστεύουν εἰς Χριστὸν καὶ εἶναι στὸν ὀρισμόν σου,

ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ ΒΙΛΛΑΡΔΟΥΪΝΟΣ ΠΡΙΓΚΙΨ ΜΟΡΕΩΣ

ὄλοι νὰ σὲ βοηθήσουσιν μὲ τὰ φουσσᾶτα ποῦ ἔχουν,
 νὰ πολεμήσης τοὺς ἐχτροὺς ποῦ εἶναι τῆς Ἐκκλησίας»·
 Ἀκούσαν τοῦτο ὁ ἀγιώτατος ὁ Πάπας γὰρ τῆς Ρώμης,
 ὀνόστιμον τοῦ ἐφάνηκεν τὸ ἐλάλησεν ὁ ρῆγας.
 Εὐθέως ὀρίζει, γράφουσι, στέλνει μαντατοφόρους
 εἰς τὰ ρηγᾶτα ἀλλὰ δὴ κ' εἰς ὅλην τὴν Ἰτάλιαν,

εὐχὴν καὶ παρακάλεισιν νὰ ἔλθουν νὰ τοῦ βοηθήσουν
 νὰ ἐβγάλλῃ ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας τὴν ἀφεντίαν καὶ τόπους
 τοὺς τύραννους καὶ ἀσεβεῖς ὅπου τὴν ἐμουρτεῦσαν,
 [435] Φουσσᾶτα ἤλθασιν λαμπρὰ ἀπ' ὅλα τὰ ρηγᾶτα,
 κ' εἰς τὴν Ἰτάλιαν ἤλθασιν ὅσοι ἦσαν γὰρ Γέλφοι.
 Κι ἀφότου ἐσωρεύτησαν ὅλοι ἐκεῖ εἰς τὴν Ρώμην,
 ὁ ρῆγας ἐδιεμέρισεν τοῦ καθενὸς τὸ ἀλλάγιν
 καὶ ὤρισε τοῦ νὰ ἐξεβοῦν ἀπὸ τὴν πόλιν Ρώμης.
 Κ' ἐκεῖνος ἀρματώθηκεν ὡς τοῦ ἔπρεπεν ὡς ρῆγας·
 ἀρματωμένος τὰ ἄρματα ἤλθε ἐκεῖ εἰς τὸν Πάπαν,
 γονατιστὰ τοῦ ἐζήτησεν νὰ δώσῃ τὴν εὐχὴν του.
 Κι ὁ Πάπας τὸν εὐλόγησεν καὶ τὸν σταυρὸν τοῦ ἐποῖκεν·
 ὤρισε καὶ ἐθέσαν τὸν στὸ ἀριστερὸν πλατάριν
 τοῦ ἁγίου σταυροῦ τὴν τύπωσιν, νὰ τὸν βαστᾷ μετ' αὐτόν·
 ὁμοίως καὶ τὰ φουσσᾶτα του, μικροὶ τε καὶ μεγάλοι,
 τοὺς ἅπαντας εὐλόγησεν, εὐχήθηκεν καὶ εἶπεν·
 «Ὅσοι ἀποθάνουν 'κ τὸ σπαθὶ εἰς τὸ ταξεῖδι ἐκεῖνο,
 νὰ ἔχουν συμπάθειον 'κ τὸν Χριστὸν ὁμοίως κ' ἐκ τὸν Πάπα
 ἀπὸ ὅσα ἁμαρτήματα ἐποίησαν στὴν ζωὴν τους,
 ὡσπερ γὰρ νὰ ἀπόθαναν στὰ μέρη τῆς Συρίας
 διὰ νὰ ἐξήβαλαν τοῦ Χριστοῦ αὐτὸν τὸν ἅγιον τάφον
 ἀπὸ τὰς χειρας τῶν ἐθνῶν, τὸ γένος τῶν βαρβάρων».

ΗΤΤΑ ΚΑΙ ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΜΑΜΦΡΕΔΟΥ ΕΙΣ BENEVENTON

[436] Κι ἀφότου ἀπῆρε τὴν εὐχὴν ὁ ρῆγας ἐκ τὸν Πάπα, -
 οὕτως τὸ ἔποικεν ὁμοίως ἀπάντων τῶν φουσσᾶτων, -
 ἐξέβησαν κι ἀπέρχονταν ὀλόρθα εἰς τὴν Πούλιαν.
 [437] Ὡς τὸ ἔμαθεν ὁ ροῖ Μαφρὲς ἀνοῦνα τὰ μαντᾶτα,
 ὅτι ἔρχετον ἀπάνω του ὁ ροῖ Κάρλος ἀτὸς του,
 ἀπέστειλεν καὶ ἤλθασιν ἀπὸ τὴν Ἀλλαμάνιαν
 φουσσᾶτα πλεῖστα καὶ καλά, ὅλοι ἦσαν ἀντρειωμένοι,
 εἶθ' οὕτως ἐκ τὴν Λουμπαρδίαν ὁμοίως κ' ἐκ τὴν Ντουσκάναν,
 ὅπου ἦσαν ἐκ τὸ μέρος του, ὅσοι ἦσαν Γημπελῖνοι·
 ἐκ τὴν Σικέλιαν ἤλθασιν κ' ἐκεῖνοι τῆς Καλάβριας,
 τόσα φουσσᾶτα ἐσώρευεν, ὅτι ἀριθμὸν οὐκ εἶχαν,
 στὰ Μπονιβάντ ἐστήκετον κι ἀνάμενε τὸν ρῆγαν·
 καὶ τόσα τὸν ἀνέμεινε, ὅτι ἔσωσεν κ' ἐκεῖνος.
 Ἐκεῖσε ἐπολεμήσασιν με ὅλα τους τὰ φουσσᾶτα·
 κι ὡς ἐνὶ θέλημα Θεοῦ ὅπου ἔχει γὰρ καὶ δίκαιον,
 τοῦ δίδει ὁ Θεὸς τὴν εὐτυχίαν, ἐπαίρνει καὶ τὸ νῆκος,
 ἐκέρδισε τὸν πόλεμον ὁ μέγας ροῖ Κάρλος.
 [438] Ἐκεῖ ἐσκοτώθη ὁ ροῖ Μαφρὲς, τὸν πόλεμον ἐχάσε,
 κι ὅσοι ἐνέμειναν ἀπ' αὐτοῦ, λέγω ἀπὸ τὸν λαόν του,
 ὅλοι ἐπροσκυνήσασιν τὸν μέγαν ροῖ Κάρλον,
 κι οὕτως ἐνέμεινε αὐτὸς με ἀνάπαψιν κ' εἰρήνην
 ρῆγας ἀφέντης Σικελίας καὶ τοῦ ρηγᾶτου Πούλιας.
 [439] Ἐν τούτῳ ἀφίνω νὰ λαλῶ αὐτὸ τὸ σὲ ἀφηγοῦμαι,

καὶ θέλω πάλε νὰ στραφῶ στὸν πρίγκιπα Γυλιάμον,
νὰ εἰπῶ καὶ νὰ ἀφηγήσωμαι τὲς πράξεις, τὲς ἐποίκεν.
[440] Ἐδῶ ἄρξομαι νὰ λαλῶ καὶ νὰ σᾶς ἀφηγοῦμαι

Ο ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ ΒΙΛΛΑΡΔΟΥΪΝΟΣ ΠΡΙΓΚΙΨ ΜΟΡΕΩΣ

περὶ τοῦ πρίγκιπα Μορέως, ἐκείνου τοῦ Γυλιάμου,
τὸ πῶς ἐποίησεν κ' ἔπραξεν εἰς τὸν καιρὸν ἐκεῖνον,
ὅταν ἐστράφη ὁ εὐγενικὸς τῆς Καρυταίνου ὁ ἀφέντης
ἐκ τὸ ρηγᾶτο Σικελίας ἐκεῖθεν ἐκ τὴν Πούλιαν.
Καθὼς σὲ τὸ ἀφηγήσωμαι ὀπίσω εἰς τὸ βιβλίον μου,
ὅτι τὸν ἐσυμπάθησεν ὁ πρίγκιπας ἀτός του·
τὸν τόπον του τοῦ ἔστρεψεν, ὅπερ ἐκράτει ἀπ' αὐτόν
εἰς τρόπον γὰρ καὶ συμφωνίαν, καθὼς τὸ ἐπεριεστῆσαν,
νὰ τὸν κρατῆ εἰς κληρονομίαν μόνη καὶ τοῦ παιδίου του,
ὥσπερ καὶ τοῦ τὸν ἔστρεψεν καὶ πρῶτα εἰς τὸ Νίκλι
ποῦ ἐμάχετον ὁ πρίγκιπας μετὰ τὸν Μέγαν Κύρην.
Ὡς τὸ ἔχει καὶ τὸ συνηθὲς τῆς μάχης ἔνθα ἔνι,
τὰ μὲν καιροὺς κερδαίνουσιν, τὰ δὲ ἔχουν ζημίες,
τὸ ὅποιον πρᾶγμα μὲ ἤθελεν κολάσει γὰρ μεγάλως
ὄλα νὰ σοῦ τὰ ἔγραφα εἰς τοῦτο τὸ βιβλίον.
Ἄλλὰ διὰ τὸ ἐλαφρότερον ἐμέν, ὅπου τὸ γράφω,
κ' ἐσὲν, ὅπου τὸ ἀφκράζεσαι κι ὅπου τὸ ἀναγινώσκεις,
ἐβιάστην κι ἀθολόγησα, ἔγραψα κι ἀφηγοῦμαι
τὲς πράξεις καὶ ὑπόθεσες ὅπου καρπὸν βαστοῦσιν.
Ἐν τούτῳ ἄρξομαι ἀπ' ἐδῶ κι ἀφκράζου νὰ μαθαίνης.
[441] Ὁ πρίγκιπος, ὡς τὸ ἤκουσεν κι ὡς τὸ ἐπληροφορέθη

ΣΧΕΣΕΙΣ ΑΥΤΟΥ ΠΡΟΣ ΒΑΣΙΛΕΑ ΚΑΡΟΛΟΝ

τὸ πῶς ὁ ρήγας Κάρολος ἐνίκησεν ἐτότε
τὸ ροῖ Μαφρὲ εἰς πόλεμον, τὴν κεφαλὴν του ἐκόψε,
κι ἀπῆρεν του τὴν ἀφεντίαν ὄλου του τοῦ ρηγᾶτου,
μεγάλως τὸ ἐχάρηκεν, εἰς σφόδρα τὸ ἀποδέχτη,
διὰ τὸ γένος τῶν Φραγκῶν, ὅπου ἦτον γὰρ κ' ἐκεῖνος,
ἐπλήσιασεν εἰς τὸν Μορέαν, στήν ἐδικὸν του τόπον.
[442] Ἐν τούτῳ ἐσκόπησεν καλὰ ἔσω στὸν λογισμόν του
καὶ εἶπεν κ' ἐδιακρίσετον οὕτως, ὡσὰν τὸ λέγω·
ὅτι ἀφότου ὁ βασιλέας τῆς Κωνσταντίνου Πόλης
ἐρρίζωσεν εἰς τὸν Μορέαν κ' ἐπλήθυνε ἡ ἀφεντία του,
ποτέ του οὐδὲν τὸν ἤθελεν ἐβγάλει ἀπὸ τὸν τόπον
ἐκεῖνος μόνος μοναχὸς μὲ τὸν λαὸν ὅπου εἶχεν,
ἐὰν οὐκ εἶχε δύναμιν ἀπὸ ἄλλης ἀφεντίας.
Λοιπόν, ἀφότου ὁ Θεὸς ἐπρόσταξεν καὶ ἦλθε
τοῦ ροῖ Κάρλου ἡ ἀφεντία ἐκεῖ πλησίον στήν Πούλιαν,
(κι ὁ Θεὸς οὐδὲν τοῦ ἔδωκεν υἱὸν διὰ κληρονόμον
νὰ ἀφήκη εἰς τὸν τόπον του ἀφέντην γὰρ δικαῖον του,
ὅταν τοῦ ἔλθη θάνατος, στήν ὥραν τῆς θανῆς του,

μόνι και θηλυκά παιδιά ἔχει διὰ κληρονόμους),

ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ ΒΙΛΛΑΡΔΟΥΪΝΟΣ ΠΡΙΓΚΙΨ ΜΟΡΕΩΣ

εἰ ἡμπορέση δυνηθῆ συμπεθερίαν ποιήσει
μετὰ τὸν ὑψηλότατον ἐκεῖνον τὸν ροῖ Κάρλον,
τὴν θυγατέρα, σὲ λαλῶ, τοῦ πρίγκιπος Γουλιάμου,
νὰ ἔπαιρνε διὰ νύφην του αὐτὸς ὁ ρῆγας Κάρλος,
ἤθελεν ἔχει δύναμιν, φουσσᾶτα ἀντρειωμένα,
νὰ ἔβγαλε τὸν βασιλέα ἀπὸ τὸ πριγκιπᾶτο.

[443] Κι ἀφότου ἐσκόπησεν καλὰ ὁ πρίγκιπας ἀτός του,
ᾧρισεν καὶ ἐκράξασιν τοὺς κεφαλαῖδες ὄλους,
ποῦ ἦσαν οἱ φρονιμώτεροι κ' οἱ πρῶτοι τῆς βουλῆς του,
κ' εἶπεν τους κι ἀφηγήσετον ἐκείνην τὴν βουλήν του.
Καὶ ὅσον τὸν ἀφκράστησαν, ἐσύντυχαν ἀλλήλως·
πολλὰ ἐδιακρίναν κ' εἶπασιν τὲς ἀφορμὲς καὶ τρόπους
τὸ πῶς ἡμπόρει νὰ γενῆ νὰ πληρωθῆ τὸ πρᾶγμα,
διατὶ ἦτον εὐγενικὸς κ' εἰς πλοῦτος ὑπὲρ φύσιν,
κι ὁ πρίγκιπας ἦτον μικρὸς πρὸς τὴν οὐσίαν ὅπου εἶχε,
πολλάκις μὴ τὸ ἐδέξατο κι οὐ μὴ τὸ ἐκαταδέχτη.

[444] Λοιπόν, εἰς τοῦτο ἐσύντυχεν ὁ φρονιμώτερός τους,
ὅστις εὐρέθη στὴν βουλήν τοῦ πρίγκιπος ἐτότε,
τὸν ἔλεγαν κι ὠνόμαζαν μισὶρ Νικόλα ντὲ Σαϊντ Ὀμέρ.
Ἀφέντης ἦτον τῆς Θηβοῦ, γνῶσιν εἶχεν μεγάλην,
καὶ εἶπεν πρὸς τὸν πρίγκιπα, τέτοιαν βουλήν τοῦ δίδει·
«Εἰ μὲν θέλεις, ἀφέντη μου, ἐτοῦτο νὰ πληρώσης,
ἐγὼ τὸ ἐπαίρνω ἀπάνω μου, ἂν κάμης τὴν βουλήν μου,
νὰ πληρωθῆ ἡ συμπεθερία μετὰ τὸν ροῖ Κάρλον.
Ἀλήθεια ἔνι, τὸ ἐξεύρουσιν οἱ πάντες, τὸ ἐγνωρίζουν,
ὁ ἀφέντης ὁ πατέρας σου μετὰ καὶ τοὺς γονεῖς μας,
ὅπου ἐκέρδισαν τὸν Μορέαν, τὸ λέγουν πριγκιπᾶτο,
μὲ τὸ σπαθὶ ἐκερδίσασιν, ὅσον ὑποκρατοῦμε.

ΣΧΕΣΕΙΣ ΑΥΤΟΥ ΠΡΟΣ ΒΑΣΙΛΕΑ ΚΑΡΟΛΟΝ

Κι ὁ ἀφέντης καὶ πατέρας σου τὸν τόπον τοῦ Μορέως
οὐδὲν τὸν εἶχε ἀπὸ τινὰν νὰ τὸν κρατῆ ἀπ' ἐκεῖνον·
μόνι ἐκ τὸν Θεὸν κ' ἐκ τὸ σπαθὶ εἶχεν τὴν ἀφεντιάν.
Κι ὅσον ἐμεταστάθηκεν ὁ ἀφέντης καὶ πατήρ του,
κι ἀφέντεψε ὁ μισὶρ Ντζεφρὲς, ὁ ἀφέντης κι ἀδελφος σου,
κ' ἐκράτησεν τοῦ βασιλέως ἐκείνου τοῦ Ρομπέρτου
τὴν θυγάτηρ του, ὅπου ἔστελνεν τοῦ ροῖ Ραγγοῦ εἰς γυναῖκα,
κ' ἐνταῦτα εὐλογήθηκεν καθὼς τὸ ἐξεύρομε ὅλοι.
Ἵς ἀνταμοιβῆν τοῦ βασιλέως, διατὶ ἔσφαλεν πρὸς αὐτόν,
νὰ ἔχη ἀγάπην μετ' αὐτόν, τὸ πρᾶγμα νὰ πραῦνη,
ἐποίησε τὴν συμβίβασιν κ' ἐγίνη ἄνθρωπός του,
ποῦ νὰ κρατῆ τὸν τόπον του ἀπὸ τὸν βασιλέα.
Λοιπόν, καθὼς τὸ ἔποικεν ἐτότε ὁ ἀδελφός σου

κ' ἐγένετον τοῦ βασιλέως ὁ ἄνθρωπος του λίζιος,
οὐδὲν ἠμπορεῖ ἄλλον κανεῖν ἐκεῖνος νὰ δουλέψη,
μόνι κι αὐτὸς ὄλοστινὸς εἰς αὐτον νὰ τὸ ποιήση.
Λοιπόν, ὡσὰν τὸ ἔποιεν διὰ διάφορόν του ἐκεῖνος,
διὰ νὰ πληρώση ὄρεξιν καὶ νὰ ἔχη διαφορήσει,
οὕτως τὸ ποίησε καὶ ἀρτίως ἐσὺ εἰς τὸν ροῖ Κάρλον,
διὰ νὰ πληρώσης ὄρεξιν καὶ νὰ ἔχης διαφορήσει.
Κ' εἰ μὲν τὸ ποιήσεις, ὡς λαλῶ, ἀπάνω μου τὸ ἐπαίρνω,
ὁ ρήγας μετὰ προθυμίας μετὰ σὲ συγγενέψει».

[445] Τὸ ἀκούσει το ὁ πρίγκιπας κ' ἐκεῖνοι τῆς βουλῆς του,
ὄλοι τὸ ἀγαπήσασιν κ' εἰς σφόδρα τὸ ἐπαιέσαν.

Κι ἀφότου ἐδόθη ἡ βουλή, καθὼς σὲ τὸ ἀφηγοῦμαι,
τὸ πρᾶγμα ἐστερεώθηκεν κ' ἐστάθησαν εἰς αὐτο.
Τὸν ἐπίσκοπον τῆς Ὁλενας μετὰ τὸν μισὶρ Πιέρη
(τὸ ἐπίκλην του ἦτον ντὲ Βάς, οὕτως τὸν ὠνομάζαν,
τὸν ἐκρατοῦσαν φρόνιμον ἄς ὄλον τὸν πριγκιπᾶτον),
αὐτοὺς ἐκλέξαν νὰ ἀπελθοῦν στὸν ρήγα ἀποκρισάροι.

[446] Ὁρθώθησαν κ' ἐπέρασαν ὀλόρθα εἰς τὸ Βροντῆσι·

κι ἀφότου ἀποσκάλωσαν, ἄλογα ἀγοράσαν,
ὠδέψασιν κι ἀπήλθασιν ἐκεῖ ὅπου ἦτον ὁ ρήγας.
Τὸν ἠῦραν στὴν Ἀνάπολιν κ' ἐπροσκυνήσανέ τον·
πιττάκια τοῦ ἐβασταίναςιν κ' ἐπροσκομίσανέ τα,
τὰ ἐγράφασιν κ' ἐλέγασιν, ὅλα νὰ τοὺς πιστέψη,
τὰ θέλουσιν ἀφηγηθῆ κ' ἐκ στόματος λαλήσει.

Κι ἀφότου ἐπαράλαβεν ὁ ρήγας τὰ πιττάκια
κ' ἐγνώρισεν τὴν δήλωσιν ὅτι νὰ τοὺς πιστέψη,
ὀρίζει ὁ ρήγας, κράζουν τοὺς εἰς τόπον κατ' ἰδίας,
κι ἄρξετον νὰ τοὺς ἐρωτᾷ τὸ τί θέλουν νὰ εἰποῦσιν.

[447] Κ' ἐκεῖνοι, ὡς ἦσαν φρόνιμοι, ἀρχίσαν νὰ τοῦ
λέγουν·

λεπτομερῶς τοῦ εἶπασιν τὸ τί ἠθέλαν ἐκεῖσε,
τὴν ὄρεξιν τοῦ πρίγκιπος, ἂν θέλῃ ὁ Θεὸς κι ὁ ρήγας
συμπεθερεῖδον νὰ ποιήσουσιν, τὸ ἕνα νὰ γενοῦσιν.

Κι ἀφότου ἀφκράστηκεν καλὰ ὁ ρήγας τὰ τοῦ εἶπαν,
ἀπόκρισιν τοὺς ἔδωκεν· νὰ ἐπάρῃ τὴν βουλήν του
κ' ἐνταῦτα ποιήση ἀπόκρισιν, ὡς πρέπει καὶ λαχάνει.

[448] Ἐνταῦτα ὁ ρήγας ὄρισε, κράζουν τοὺς
κεφαλᾶδες,

τοὺς πρώτους καὶ καλλιώτερους ὅπου ἦσαν στὴν βουλήν
του·

λεπτῶς τοὺς ἀφηγήσετον τοῦ πρίγκιπος Μορέως,
τὸ τί ἐμίνα κ' ἔγραφεν νὰ ποιήση μετ' ἐκεῖνον.

Κ' ἐνταῦτα ἄρχασαν νὰ λαλοῦν κ' ἐπαίρνουν τὴν βουλήν τους·
κι ἀφότου ἐσυμβουλευτήσαν εἶπασιν καὶ ἐτοῦτο·
νὰ κράξουν κ' ἐρωτήσουσιν τοὺς ἀποκρισαρίους
νὰ μάθωσιν κι ἀκούσωσιν ὅλα τοὺς τὰ κεφάλαια.

[449] Ἐν τούτῳ τοὺς ἐκράξασιν, ἄρχασαν κ' ἐρωτοῦν τους,

ὁ πρίγκιπας γὰρ τοῦ Μορέως, ἐκεῖνος ὁ Γυλιάμος,
 τὸ πῶς κρατεῖ τὸν τόπον του καὶ ποῖον ἀφέντην ἔχει,
 καὶ τί τόπος ἔνι ὁ Μορέας καὶ τί ἠμπορεῖ νὰ ἀξιάζῃ;
 Ἐνταῦτα ἀποκρίθηκεν αὐτὸς ὁ μισὶρ Πιέρης,
 ὅπου ἔξευρεν κ' ἐγνώριζεν τὰ πάντα τοῦ Μορέως,
 τὰ πάντα τοῦ ἀφηγήθηκεν ἀπὸ ἀρχῆς εἰς τέλος.
 Κι ἀφότου ὁ ρήγας ἤκουσεν ὡσαύτως κ' ἡ βουλή του
 τὸ πριγκιπᾶτο τοῦ Μορέως τὸ τί κρατεῖ κι ἀξιάζει,
 ὅλοι τὸν ἐσυμβούλεψαν νὰ πληρωθῇ τὸ πράγμα,
 διατὶ εἶδασιν κι ἀπέικασαν ὅτι ἦτον διάφορόν του.
 Κ' ἐν τούτῳ ὁ ρήγας ἔστερξεν νὰ πληρωθῇ ἡ βουλή τους·
 κι ἀφότου ὁ ρήγας ἔστερξεν συμπεθερία νὰ ποιήσῃ
 μετὰ τὸν πρίγκιπα Μορέως, ἐκεῖνον τὸν Γυλιάμον,
 ἐπίσκοπον ἐδιόρθωσε καὶ δύο φλαμουριαρίους
 καὶ ἄλλους δύο καβαλλαρίους ὅπου ἦσαν μετ' ἐκεῖνον,
 ἀποκρισάρους νὰ ἀπελθοῦν στὸν πρίγκιπα Γυλιάμον,
 νὰ στρέψουσιν ἀπόκρισιν μετὰ τοὺς ἐδικούς του
 τὸ θέλημα κι ἀπόκρισιν, τὸ τοῦ μηνᾶ ὁ ρήγας.
 Ἐνταῦτα ἐμισσέψασιν κ' ἦλθαν εἰς τὸ Βροντήσι·
 τὰ πλευτικά ἠύρηκασιν, τὰ ἦσαν ὠρθωμένα.
 [450] Ἐσέβησαν ἀμφοτέροι, ἦλθαν εἰς τὴν Κλαρέντσαν,
 στὴν Ἄνδραβίδα ἠύρασιν τὸν πρίγκιπα Γυλιάμον.
 Ὁ ἐπίσκοπος τῆς Ὠλενας μετὰ τὸν μισὶρ Πιέρην
 τὸν πρίγκηπα ἐλάλησαν καὶ μοναξὰ τὸν εἶπαν
 τὰ ὅσα ἐπερίστησαν κ' ἐποίησαν μετὰ τὸν ρήγαν.
 Καὶ μετὰ ταῦτα, ἐκράξασιν καὶ τοὺς μαντατοφόρους,
 ὅπου ἦλθασιν μετ' ἐκείνους ἀπὸ τὸν ρήγαν Κάρλον.
 Κι ἐνταῦτα ἐσυντύχασιν τὰ εἶχασιν νὰ εἰποῦσιν
 ἀπὸ τὸν ρήγαν Κάρουλον τοῦ πρίγκιπα Μορέως·
 τὸ πῶς ἀρέσει τοῦ ρηγός, ὀρέγεται καὶ θέλει
 νὰ πληρωθῇ ἡ συμπεθερία στὰς συμφωνίας ἐκείνας,
 ὅπου εἶπασιν γὰρ τοῦ ρηγός ἐκεῖνοι οἱ ἀποκρισάροι,
 τοὺς ἔστειλεν ὁ πρίγκιπας ἐτότε εἰς τὸν ρήγαν,
 ἦγον νὰ ἐπάρῃ ὁ πρίγκιπας τὴν θυγατέρα ὅπου εἶχεν,
 ὅπου ἦτον κληρονόμος του, τὴν ἔλεγε Ζαμπέα,
 νὰ ἀπέλθουν στὴν Ἀνάπολιν, νὰ ἐσμίξουν μετὰ τὸν ρήγαν,
 νὰ εὐλογηθοῦσιν τὰ παιδιά, νὰ ἐπάρῃ ὁ υἱὸς τοῦ ρήγα
 τὴν θυγατέρα, σὲ λαλῶ, τοῦ πρίγκιπα Γυλιάμου,
 καὶ μετὰ ταῦτα ὁ πρίγκιπας νὰ ποιήσῃ καὶ τὸ ὀμάτζιο,
 τοῦ νὰ κρατῇ τὸν τόπον του ἀπὸ τὸν ρήγα Κάρλον.
 Κι ὡς τὸ ἤκουσεν ὁ πρίγκιπας, μεγάλως τὸ
 ἀποδέχτη,
 μεγάλως γὰρ ἐτίμησεν, δωρήματα ἐδῶκεν
 ἐκείνων ὅπου ἦλθασιν ἀποκρισάροι εἰς αὐτόν.
 Καὶ ὄρθωσεν κ' ἐστράφησαν ἐκεῖσε εἰς τὸν ρήγαν
 τοῦ νὰ στρέψουν ἀπόκρισιν, νὰ τὸν πληροφορέσουν,
 τὸ πῶς ὁ πρίγκιπας Μορέως, οἱ συμφωνίες τοῦ ἀρέσουν

κ' οἰκονομᾶται διὰ νὰ ἐλθῆ τὸ πρᾶγμα νὰ πληρώσουν.
 Κι ὁ πρίγκιπας ἀπέστειλεν στὸν Εὐριπον εὐθέως,
 κ' ἠφέρασιν του κάτεργον καλὰ ἀρματωμένον,
 κ' εἰς τὴν Κλαρέντσαν ὄρθωσεν κι ἄλλο τοῦ ἀρματωσάν.
 Οἰκονομήθη ὡς ἔπρεπεν τέτοιου μεγάλου ἀνθρώπου·
 ἐσέβην εἰς τὰ κάτεργα μετὰ τὴν θυγατήρ του,
 τὴν ὠνομάζασι ἡ Ζαμπέα, μετὰ τὴν φαμελίαν του,
 ἐπῆρεν καὶ καβαλλάριους ὅσους τοῦ ἔκαμναν χρεία,
 ἐκ τὴν Κλαρέντσα ἐμίσησαν, εἰς τὸ Βροντῆσι ἐσῶσαν.
 Κ' ἀφότου ἀπεσκάλωσαν ἐκεῖ εἰς τὸ Βροντῆσι,
 ἄλογα εὐτύς ἀγόρασεν καὶ τὴν ὁδὸν ἐπίασεν.
 Καὶ οὕτως ἀπεσώσασιν ἐκεῖσε εἰς τὸν ρῆγαν,
 ἦγουν εἰς τὴν Ἀνάπολιν ποῦ ἦτον κατοικία του.
 [452] Ὁ ρῆγας γάρ, ὡς τὸ ἤκουσεν κι ὡς τὸ ἐπληροφορέθη,
 ὅτι ἔρχετον ὁ πρίγκιπας ἐκεῖ πλησίον τῆς χώρας,
 ἀτός του ἐκαβαλλίκεψεν, ἐξέβη εἰς ἀπαντὴν του.
 Ἐκεῖ ὅπου τὸν ἀπάντησεν γλυκέα τὸν χαιρετίζει,
 ἀπὸ τὸ χέρι τὸν κρατεῖ, ὠδεύασιν οἱ δύο·
 τιμὴν μεγάλην τοῦ ἔποικεν, οἱ πάντες τὸ ἐθαυμάσαν.
 Καὶ μετ' αὐτὸν ἐπέζεψαν εἰς τοῦ ρηγὸς τὸ ὄσπιτι·
 ὠρισεν, ἀππλικέψαν τον τιμητικὰ εἰς τὴν χώραν.
 Ἐκάλεσέ τον νὰ γευτῆ ἐπὶ τῆς αὐρίου μετ' αὐτον·
 καὶ διὰ τιμὴν τοῦ πρίγκιπος ἐκάλεσεν τοὺς πάντας
 ὄλους τοὺς εὐγενικούς, ὅπου ἦσαν εἰς τὴν χώραν.
 Κούρτην μεγάλην ἔποικεν, χαρὲς μεγάλες ἦσαν.
 [453] Καὶ ἀφότου ἐχάρησαν καλὰ ἐκείνην τὴν ἡμέραν,
 ὁ κατὰ εἷς ἐδιάβηκεν εἰς τὴν κατοῦνα ὅπου εἶχεν.
 Ἐπὶ τῆς αὐρίου τὸ πρωὶ ὁ πρίγκιπας ἐδιάβη,
 στὸν ρῆγαν ἐκατέλαβε νὰ τὸν ἔχη συντύχει.
 Ὅριζι ὁ ρῆγας κ' ἦλθασιν ὄλοι του οἱ κοντᾶδες·
 ἐκάθισαν εἰς τὴν βουλήν, ἄρξαν νὰ συντυχαίνουν.
 Ἐνταῦτα ἦλθασιν ἐκεῖ ἐκεῖνοι οἱ ἀποκρισάροι,
 ὅπου ἦσαν εἰς τὸν πρίγκιπα διαβόντα εἰς τὸν Μορέαν
 καὶ ἄρξασιν νὰ λέγουσιν νὰ θέλουν ἀφηγᾶσται,
 τὸ πῶς ἀπῆλθαν στὸν Μορέαν, στὸν πρίγκιπα Γυλιάμον,
 μὲ τοῦ ρηγὸς τὸν ὀρισμὸν διὰ τὴν συμπεθερίαν,
 κ' εἰς τί ἀποκατάστησαν κ' εἰς τί ποσὸν ἠφέραν
 τὸ πρᾶγμα, τὴν ὑπόθεσιν ἐνῶ ἦσασιν σταλμένοι.
 «Λοιπόν, ἀφῶν ἐπρόσταξεν ὁ βασιλέας τῆς Δόξης
 κ' ἦλθεν ὁ πρίγκιπας ἐδῶ εἰς τὸ κράτος τῆς βασιλείας σου,
 ἐνέμεινεν ἡ ὑπόθεσις 'ς ἐσᾶς τοὺς δύο ἀφέντας,
 νὰ ποιῆτε κ' ἐκπληρώσετε τὸ πρᾶγμα εἰς τέτοιον
 τρόπον,
 ὅπου νὰ ἔνι εἰς τιμὴν ἐσᾶς τῶν δύο ἀφέντων,
 κ' εἰς δόξαν καὶ ἀνάπαψιν ἐσᾶς καὶ τοῦ λαοῦ σας».
 [454] Καὶ ὅσον ἀποπλήρωσαν ἐκεῖνοι οἱ ἀποκρισάροι
 τὸ ὅσον εἶχασιν νὰ εἰποῦν διὰ τὴν συμπεθερίαν,

ἄρχασεν τότε ὁ πρίγκιπας νὰ λέγη κι ἀφηγᾶται
 τὴν πρᾶξιν γὰν καὶ τὴν ἀρχὴν, τὸ πῶς τὸ πρᾶγμα
 ἀρχάστην
 καὶ πῶς ἀπὸ τοῦ ὀρισμοῦ καὶ θέλημα τοῦ ρῆγα
 ἦλθεν ἐκεῖθεν κ' ἤφερεν μὲ αὐτὸν τὴν θυγατὴρ του,
 κ' ἦτον νὰ ποιήσῃ ἕτοιμος τὸ ὅσον ἐπεριστῆσαν
 οἱ ἀποκρισάροι τοῦ ρηγὸς μὲ αὐτὸν εἰς τὸν Μορέαν,
 στὲς συμφωνίες ὅπου ἔποικαν κ' εἰς ὅλα τὰ κεφάλαια.
 Κ' ἐνταῦτα ἀποκρίθηκεν ὁ ρῆγας ἀπ' ἀτός του·
 ὅτι ὅσον λέγει ὁ πρίγκιπας ἀλήθεια οὕτως ἐνι,
 καὶ θέλει γὰρ κι ὀρέγεται νὰ πληρωθῇ τὸ πρᾶγμα,
 καθὼς τὸ ἐσυμβίβασαν κι ὡσὰν τὸ ἐπεριστῆσαν.
 [455] Κι ἀφότου ἐπληρώσασιν κ' εἴπασιν τὰ κεφάλαια,
 ὤρισαν καὶ ἠφέρασιν ἐκεῖσε τὰ παιδιὰ τους.
 Τῆς Ἀνάπολης ὁ ἀρχιερεὺς, μητροπολίτης ἐνι,
 ἐκεῖνος ἀρρεβώνιασεν ἐτότε τὰ παιδιὰ·
 κι ἀφότου ἀρρεβώνιασεν κ' ἐποίησεν τὸν γάμον,
 ἐποίησε γὰρ ὁ πρίγκιπας τὸ ὀμάτζιον πρὸς τὸν ρῆγα
 τοῦ νὰ κρατῇ τὸν τόπον του ἀπὸ τὸν ρῆγα Κάρλον.
 Ἐκδύθη καὶ τὸν τόπον του καὶ τοῦ ρηγὸς τὸν δίδει,
 κι ὁ ρῆγας ἐρεβέστισεν ἐνταῦτα τὸν υἱόν του,
 ἐκεῖνον τὸν μισὶρ Λωῖς ἀπὸ τὸ πριγκιπᾶτο·
 καὶ ἐκεῖνος τὸ ἔστρεψεν πάλε τοῦ πεθεροῦ του,
 νὰ τὸ κρατῇ, νομεύεται ἕως ὅτου ζῆ εἰς τὸν κόσμον.
 [456] Κι ἀφότου ἐκαταστήσασιν ἐτοῦτα ὅπου σὲ λέγω,
 ἄργησε ὁ πρίγκιπας ἐκεῖ ἡμέρας δεκαπέντε
 μετὰ τὸν ρῆγαν Κάρουλον· χαρὲς μεγάλες εἶχαν.
 Ἐνταῦτα ἦλθαν ἐκ τὸν Μορέαν τοῦ πρίγκιπος μαντᾶτα
 τὸ πῶς ἀπὸ τοῦ βασιλέως ἦλθε εἰς Μονοβασίαν
 ὀκάποιος του ἕνας ἀνεψίος καὶ ἤφερεν φουσοῦτα,
 Κουμάνους, Τούρκους καὶ Ρωμαιοὺς ἐκ τῆς Νικαίας τὰ μέρη,
 κ' ἔχουσιν φόβον στὸν Μορέαν οἱ ἄνθρωποι τοῦ τόπου,
 τὸν πρίγκιπα παρακαλοῦν νὰ καταλάβῃ ἐκεῖσε.
 Ἀκούσων ταῦτα ὁ πρίγκιπας, ἀπῆγεν εἰς τὸν ρῆγαν
 καὶ εἶπεν του λειπομερῶς ἐκεῖνα τὰ μαντᾶτα,
 κ' ἐζήτησέ του ἀπολογίαν ν' ἀπέλθῃ στὸν Μορέαν
 διὰ συμμαχίαν καὶ δύναμιν τοῦ τόπου καὶ λαοῦ του·
 εἰς τὰ κάστηρ του νὰ ἀπελθῇ διὰ νὰ τὰ σωταρχίση.
 Κι ὁ ρῆγας, ὡς τὸ ἤκουσεν, εἶπε ὅτι καλὸν ἦτον
 νὰ ἀπέλθῃ εἰς τὸν τόπον του διὰ νὰ τὸν συμμαχήσῃ,
 κι ἀπὸ τοὺς ἀντιδίκους του νὰ τὸν ἔχη φυλάξει.
 Ἐν τούτῳ ἀπῆρε ὁ πρίγκιπας ἀπολογίαν ἔκ τὸν ρῆγαν·
 [457] σπουδαίως ἐκαβαλλίκεψεν, ἔσωσε εἰς τὸ Βροντῆσι,
 ἠῦρεν νὰ κάτεργα ἕτοιμα, ἐσέβηκεν ἀπέσω,
 εἰς δύο ἡμέρας ἔσωσεν ἐκεῖσε εἰς τὴν Κλαρέντσα
 κι ἀπέκει ἐκαβαλλίκεψεν κ' ἦλθεν στὴν Ἄνδραβίδαν.
 Τὸ ἀκούσει το οἱ ἅπαντες τοῦ τόπου τοῦ Μορέως,

τὸ πῶς ἦλθεν ὁ πρίγκιπας, ἐχάρησαν μεγάλως·
 θάρσος ἐπῆραν δυνατὸν ἀπάνω εἰς τοὺς ἐχτροὺς τους.
 [458] Καταπαντόθεν ἔστειλεν γραφεὺς τῶν κιβιτάνων
 νὰ ἔχουν μεγάλην φύλαξιν ὅλοι μὲ τὸν λαόν τους,
 ἐπεὶ κ' ἐκεῖνος ἔρχετον διὰ νὰ τοὺς συμμαχήσῃ,
 τὰ κάστρη νὰ σωταρχίσουσι καὶ τὸν λαὸν σωρέψουν,
 νὰ στήκουν καὶ φυλάττουσιν τὸν τόπον καὶ τὰς ἄκρες.
 [459] Καὶ ὅσον ἀναπαύτηκεν κἂν τέσσαρες ἡμέρες,
 τῶν κεφαλᾶδων ἔγραψεν καὶ τῶν καβαλλαρίων,
 κ' ἦλθαν ἐκεῖσε εἰς αὐτὸν κ' εὐθέως καβαλλικεύουν.
 Ἐπῆρε τους κ' ἐδιάβησαν ἀπὸ τὰ κάστρη ὅλα
 καὶ ὤρθωσε νὰ ἔχουσιν φύλαξες κατὰ τόπον,
 ὡς νὰ διαφυλάττωνται ἀπὲ τοὺς ἀντιδίκους.
 [460] Ἐν τούτῳ παύω ἐδῶ μικρὸν νὰ γράφω καὶ νὰ λέγω
 ἀπὸ τὸν πρίγκιπα Μορέως ἐκεῖνον τὸν Γουλιάμιον
 καὶ θέλω νὰ ἀφηγήσωμαι ἀπὸ τὸν ρῆγαν Κάρλον,
 τὴν πρᾶξιν ὅπου ἔποιεκεν, τὸ σπλάχνος ὅπου ἐδεῖξεν
 ἐτότε πρὸς τὸν πρίγκιπα ἐκεῖνον τοῦ Μορέως.
 [461] Ὁ ρῆγας ὡς πανφρόνιμος, οὗτος ὁ ροῖ Κάρλος,
 ἀπὲ τὸ σπλάχνος τὸ πολὺ, τὴν ζέσιν ὅπου εἶχεν
 πρὸς τὸν αὐτοῦ συμπέθερον τὸν πρίγκιπαν Γουλιάμιον,
 κὶ ὡς ἦτον καὶ παιδευτικὸς τῆς μάχης τῶν φουσσάτων,
 ἀφότου ἐξέβη ὁ πρίγκιπας κ' ἐμίσησεν ἀπ' αὐτόν,
 ἐσκόπησεν, ἐλόγιασεν ὅτι ἀφότου ὁ βασιλέας
 ἀπέστειλεν εἰς τὸν Μορέαν φουσσᾶτα ἐδικὰ του
 νὰ μάχωνται τὸν πρίγκιπα ποῦ ἔνι συμπέθερός του,
 τοῦ πρίγκιπα κάμει ἤθελεν χρεῖα νὰ εἶχεν συμμαχίαν
 ἀπὸ φουσσᾶτα καὶ λαὸν τὸν τόπον του φυλάξει.
 Ἐν τούτῳ ὀρίζει κ' ἔκραξαν ἕναν του καβαλλάρην,
 ὅπου ἦτον παιδευτικὸς στρατιώτης, εἰς τὰς μάχας·
 μισὴ Γγαλερὰν τὸν ἔλεγε, ντὲ Βρῆ εἶχε τὸ ἐπίκλη.
 Λέγει του· «Θέλω νὰ ἀπελθῆς ἐκεῖσε εἰς τὸν Μορέαν
 εἰς συμμαχίαν τοῦ πρίγκιπος, ὅπου ἔνι συμπέθερός μου,
 μὲ ρογατόρους ἑκατὸν ἀπάνω εἰς τὰ φαρία τους
 καὶ διακοσίους ὁμοίως πεζοὺς ὅλοι ἐκλεκτοὶ κ' ἐκεῖνοι,
 νὰ εἶναι οἱ ἑκατὸν τζαγράτοροι κ' οἱ ἄλλοι σκουταράτοι.
 Κὶ ὀρίζω νὰ εἶναι ἑξαμηναῖον ὅλοι τους πληρωμένοι,
 νὰ εἶσαι ἐσὺ ἀπάνω τους μπάϊλος καὶ καπετάνος·
 κ' οἰκονομήσου παρευτὺς κ' ὑπάγαινε σπουδαίως.
 Τὰ πλευτικά εἶναι ἔτοιμα ἐκεῖσε εἰς τὸ Βροντήσι,
 καὶ σέβα εἰς ταῦτα, ὑπάγαινε σπουδαίως εἰς τὸν Μορέαν,
 εἰς συμμαχίαν τοῦ πρίγκιπος, πολλὰ μὲ τὸν χαιρέτα,
 κ' εἰπές του ἀπὸ τὸ μέρος μου, ἂν χρήζη πλέον φουσσᾶτα,
 ἄς ἔχω εἰδῆσιν μικρὴν κ' εὐθέως νὰ τοῦ ἀποστείλω».

Ὁ καβαλλάρης παρευτὺς, ὡς φρόνιμος ὅπου ἦτον,
 οἰκονομήθη ἔτοιμα, ὡς τὸ ὤριζεν ὁ ρῆγας.
 Ἐξέβη ἀπ' τὴν Ἀνάπολιν, ἦλθεν εἰς τὸ Βροντήσι·

ἐκεῖ ἦδρεν τὰ πλευτικά ἔτομα ἐσέβη εἰς αὐτὰ ἀπέσω,
 κ' εἰς τὴν Κλαρέντσαν ἔσωσεν ἀπέσω εἰς τρεῖς ἡμέρες.
 Ὁ πρίγκιπας εὐρέθηκεν ἐτότε εἰς τὸ Βληζῆρι.
 Μισὶρ Γγαλερὰν τοῦ ἀπέστειλεν μαντατοφόρους ἔξι-
 σιργέντες ἦσαν τέσσαροι κ' οἱ δύο ἦσαν καβαλλάροι,
 κ' ἐμῆνα του λεπτομερῶς τὸ πῶς ἦλθεν ἔκ τὴν Πούλιαν
 μὲ τοῦ ρηγὸς τὸν ὀρισμόν, μὲ τὸ φουσσᾶτο ὅπου ἔχει
 εἰς συμμαχίαν τοῦ πρίγκιπος νὰ ποιήσῃ τὸν ὀρισμόν του.
 Κι ὅταν ἔμαθε ὁ πρίγκιπας τὸ ἔλθημον τοῦ μπάϊλου
 ἐκείνου τοῦ μισὶρ Γκαλερᾶ, ὅπου ἦλθε ἀπὸ τὸν ρῆγαν
 καὶ ἤφερεν καὶ μετ' αὐτοῦ τὸ ἔκλαμπρον φουσσᾶτο,
 καβαλλάρους γὰρ καὶ πεζοὺς, καθὼς σὲ τὸ ἀφηγοῦμαι,
 πολλὰ τοῦ ἐφάνη ὀνόστιμον, ἐχάρην το μεγάλως·
 καὶ διὰ νὰ ποιήσῃ γὰρ τιμὴν τοῦ μπάϊλου διὰ τὸν ρῆγαν,
 εὐθέως ἐκαβαλλίκεψεν μὲ τὸν λαὸν ὅπου εἶχεν,
 κι ἀπῆλθε ὀλόρθα πρὸς αὐτὸν ἐκεῖσε εἰς τὴν Κλαρέντζα.
 Καὶ πάλι ὁ μισὶρ Γγαλεράνς, ὡς φρόνιμος ὅπου ἦτον,
 τὸ ἀκούσει καὶ μάθει ὅτι ἔρχετον ὁ πρίγκιπας πρὸς αὐτόν,
 εὐθέως ἐκαβαλλίκεψε μετὰ τὴν συντροφίαν του,
 ἄρματωμένοι εἰς τὰ ἄλογα, πεζοὶ καὶ καβαλλάροι,
 καὶ ἦλθαν εἰς συναπαντὴν τοῦ πρίγκιπος Γυλιάμου
 στὸν ποταμὸν τοῦ Ἡλειακοῦ, στὴν Κρίβησκαν τὸ λέγουν.
 Ἐκεῖ ἐσυναπαντήθησαν ἐχάρησαν ἀλλήλως·
 ἐκεῖνος ὁ μισὶρ Γγαλεράνς τὸν πρίγκιπα ἐχαιρέτα
 ἐκ τὸ ἱμοιράδι τοῦ ρηγὸς καὶ εἶπεν πρὸς ἐκεῖνον·
 «Ὁ ρῆγας μὲ ἔστειλεν ἐδῶ, πολλὰ σὲ χαιρετίζει,
 ἐτοῦτον ὄλον τὸν λαὸν μετὰ μὲ σὲ ἀποστέλνει
 εἰς συμμαχίαν τοῦ τόπου σου, βοήθειαν διὰ τὴν μάχην
 ὅπου ἔχεις μὲ τὸν βασιλέαν αὐτόνων τῶν Ρωμαίων.
 Καὶ πάλι ἂν χρήζῃς πλεότερον, μήνα του νὰ σὲ στείλῃ».
 Κι ὁ πρίγκιπας ὡς φρόνιμος εὐχαριστᾷ τὸν ρῆγαν,
 στὴν συμμαχίαν, τὴν ἔστειλεν, ὁμοίως καὶ βοήθειαν.
 Ἀφότου γὰρ ἀπέσωσαν κ' οἱ δύο εἰς τὴν Κλαρέντζαν,
 ὄρισεν ὁ πρίγκιπας ἄλογα νὰ ἔχουν εὔρει,
 τὰ λέγουσιν παρίπια, νὰ δώσουν τῶν ρογατόρων
 πρὸς ἕνα γὰρ τοῦ καθενὸς διὰ νὰ τοὺς ἀναπεύουν,
 τοῦ νὰ βαστοῦν τὰ ροῦχα τους καὶ τὲς ἀρματωσίεις τους.
 Κι ἀφότου οἰκονόμησεν ὁ πρίγκιπας τοὺς Φράγκους,
 ὅπου ἦλθαν εἰς βοήθειαν του, τοὺς ἔστειλεν ὁ ρῆγας,
 βουλὴν ἀπῆρεν μ' ἐκεινοὺς ὅπου ἦσαν τῆς βουλῆς του,
 τὸ ποῖαν ὁδὸν νὰ πιάσουσιν κι εἰς ποῖον μέρος νὰ
 ἀπέλθουν
 εἰς τοὺς ἐχτροὺς ὅπου ἔχουσιν, τὸ γένος τῶν Ρωμαίων.
 Κι ἀφῶν ἐπῆραν τὴν βουλὴν, ἐμίσεψαν ἐνταῦτα
 στὸ παρεπτόταμον τοῦ Ἀλφέως, ἐκεῖσε ἀπεσῶσαν·
 τὰ λέγουσιν στὴν Ἰσοβαν· ἦλθαν οἱ κιβιτάνοι
 μὲ τὸν λαὸν ὅπου εἶχασιν, ὁμοίως κ' οἱ φλαμουριάροι·

διὰ μῆνες δύο ὠρίστησαν νὰ ἔχουν τὸ ψωμί τους,
 κ' ἐκεῖ βουλὴν ἀπήρασιν τὸ ποῦ νὰ φουσσατέψουν.
 [462] Ἐν τούτῳ ἐσυμβουλευτήσαν νὰ ἀπέλθουν εἰς τὸ
 Νίκλι,
 εἰς τέτοιον νοῦν γὰρ καὶ σκοπὸν διατὸ ἔνι ἀπλῆς ὁ τόπος
 διὰ νὰ ἔχουν τὰ φουσσᾶτα τους ἀνάπαψιν κι ἀππλίκην
 καὶ νὰ πλησιάσουν τῶν Ρωμαίων εἰς τὰ φουσσᾶτα ὅπου
 ἔχουν,
 πολλάκις νὰ ἠθελήσουσιν νὰ ἔχουν φουσσατέψει·
 κ' εἰ μὲν ἐλθοῦν εἰς ὄρεξιν τοῦ νὰ ἔχουσιν μαδίσει,
 ὁ πρίγκιπας ἐλόγιαζεν εἰς τὰ φουσσᾶτα ὅπου ἔχει,
 κ' εἰς τὴν ἐλπίδα τοῦ Θεοῦ βοήθειαν νὰ τοῦ δώσει,
 ἀπάνω γὰρ εἰς τοὺς Ρωμαίους τὸ νίκος νὰ τὸ ἐπάρῃ.
 Κ' εἰ μὲν εὐδόκησε ὁ Χριστὸς νὰ τοῦ ἔδωκεν τὸ νίκος,
 πολλὰ ἐλαφρὰ νὰ ἐκέρδισε ὅλον τὸ πριγκιπᾶτο.
 [463] Ἐνταῦτα ἐκαβαλλίκεψαν, ἐχώρισαν τὰ ἀλλάγια,
 ἐξέβησαν κ' τὴν Ἰσοβαν, ἐσῶσαν τὴν ἐσπέραν
 ἐκεῖσε στὴν Καρύταινα, εἰς τὸ λαμπρὸν τὸ κάστρον.
 Ὁ ἀφέντης τῆς Καρύταινας ὡς ἔμαθεν ἐνταῦτα
 ὅτι ἔρχετον ὁ πρίγκιπας μὲ τὰ φουσσᾶτα ὅπου εἶχεν,
 ἐκεῖ ἐκ τὸ παρεπόμενον ἀνέβαινε πρὸς αὐτόν.
 Εὐθέως ἐκαβαλλίκεψεν μετὰ τοὺς ἐδικούς του
 καὶ ἦλθεν εἰς συναπαντὴν τοῦ πρίγκιπα Μορέως.
 Καὶ πάλε ἀπὸ τὴν Ἀκοβαν ἦλθε ὁ μισὶρ Γατιέρης,
 ὁ ἀφέντης τοῦ κάστρου ἐκεινοῦ, μὲ τὰ φουσσᾶτα ὅπου
 εἶχεν·
 ἐκεῖσε εἰς τὴν Καρύταιναν ἐνώθησαν ἀλλήλως·
 ἐγνώμασαν τοῦ καθενὸς τὸ τί φουσσᾶτα εἶχεν,
 καὶ ἠύρασιν ὅτι εἶχασιν οἱ δύο ἐκεῖνοι φλαμουριάροι,
 ὁ ἀφέντης τῆς Καρύταινας κ' ἐκεῖνος τῆς Ἀκόβου,
 ἀνθρώπους εἰς τὰ ἄλογα, καλὰ ἐκατὸν πενήντα,
 ὅπου ἦσαν ὅλοι ἐκλεκτοί, στρατιῶτες παιδεμένοι·
 διακοσίους εἶχασιν πεζούς, ὅλους ἀρματωμένους.
 [464] Κι ἀφότου ἐκατουνέψασιν στὸν κάμπον τῆς
 Καρυταίνου
 ἐκεῖ εἰς τὸ παρεπόμενον, στὰ πανώραιο λιβάδια,
 ὄρισεν γὰρ ὁ πρίγκιπας, κράζουν τοὺς κεφαλαῖδες,
 τὸν ἀφέντην τῆς Καρύταινας κ' ἐκεῖνον τῆς Ἀκόβου
 ὡσαύτως καὶ τοὺς ἕτερους, τοὺς πρώτους τοῦ φουσσάτου.
 Βουλὴν ἐζήτησε ὁλονῶν τὸ ποῦ τὸν συμβουλεύουν
 νὰ ἀπέλθουν τὰ φουσσᾶτα του ἀπάνω εἰς τοὺς ἐχτροὺς του.
 Ἐνταῦτα πρῶτο ἐλάλησεν ὁ ἀφέντης τῆς Καρυταίνου,
 καὶ δεύτερον ἀπὸ αὐτοῦ ὁ ἀφέντης τῆς Ἀκόβου,
 καὶ εἶπαν κ' ἐσυμβούλεψαν νὰ ἀπέλθουν εἰς τὸ Νίκλι
 οὕτως καθὼς τὸ εἶχασιν συμβουλευτὴ εἰς τὸ πρῶτον.
 Ὁ ἀφέντης τῆς Καρύταινας λέγει τῶν κεφαλάδων·
 ὅτι ἔξευρεν κ' ἐγνώριζεν τὴν κεφαλὴν ἐκείνην,

ὅπου εἶχεν γὰρ ὁ βασιλέας ἀπάνω εἰς τὸν λαόν του,
 ὅτι ἦτον ἀλαζονικὸς κ' εἶχεν μεγάλην δόξαν
 κ' ἔπαρσιν στὰ φουσσᾶτα του, τὰ εἶχεν μετ' ἐκεῖνον·
 «Πολλὰ γουργὸ νὰ ὀρεχτῆ νὰ ἐλθῆ νὰ πολεμήσῃ
 ὅπου νὰ τὸν ζητήσωμεν, εἰς κάμπον ἢ εἰς βουνία.
 Κι ἂν δώσῃ ὁ Θεὸς καὶ τὸ ριζικόν, καὶ προθυμήσῃ εἰς
 τοῦτο,
 νὰ πολεμήσωμε ἐνομοῦ καὶ λάβωμεν τὸ νίκος,
 ἐπαίρνομε ὄλον τὸν Μορέαν ἐκ τῶν Ρωμαίων τὰς
 χεῖρας».

[465] Ἐνταῦτα ἐδιορθώσασιν, ἐχώρισαν τὰ ἀλλάγια,
 ὠρθῶσαν τὰ φουσσᾶτα τους, πρῶτα τοὺς κουρσατόρους,
 ἐσέβησαν στὸν Γαρδαλεβόν, τὴν Τσακωνίαν κουρσεύουν,
 διατὶ ἦσαν ροβολέψοντα μετὰ τὸν βασιλέα·
 κοῦρσον μεγάλον ἔποικαν, ἀριφνισμὸν οὐκ εἶχεν.
 Ἡμέρες πέντε ἐκούρσευαν ἐκεῖνα τὰ φουσσᾶτα,
 καὶ μετὰ ταῦτα ἐστράφησαν ἐκεῖσε εἰς τὸ Νίκλι.

[466] Κ' ἡ κεφαλὴ τοῦ βασιλέως μὲ τὰ φουσσᾶτα ὅπου εἶχεν
 ἦτον στὴν Λακκοδαμονίαν, ποτὲ ἀπ' ἐκεῖ οὐκ ἐξέβη.
 Κι ἂν μὲ ἐρωτήσῃ ὀκάποιος, διὰ τί τρόπον τὸ ἐποῖκεν;
 ἐγὼ τοῦ ἀποκρένομαι· διατὶ ὀρισμὸν τὸ εἶχεν,
 τὸν ὠρισεν ὁ βασιλέας ἀτός του ὁ κὺρ Μιχάλης,
 ἀφότου ἐγίνη ὁ πόλεμος ἐκεῖνος τῆς Πρινίτσας,
 ποτὲ Ρωμαῖοι μὴ ἐσμίξουσιν εἰς κάμπον νὰ πολεμήσουν
 μὲ Φράγκους γὰρ εἰς τὸν Μορέαν, διὰ τρόπον τι τοῦ
 κόσμου·

κι ἀπέκει τοῦ Μακρυπλαγίου ὁ δεύτερος ἐκεῖνος.
 Τὸ ὄμοσεν ὁ βασιλεὺς κι οὕτως τὸ ἐπροφωνέθη·
 εἰς τοῦ Μορέως τὴν περιοχὴν, εἰς κάμπον, μὲ κοντάρια,
 ποτὲ Ρωμαῖοι μὴ ἐσμίξουσιν μὲ Φράγκους νὰ πολεμήσουν,
 ἐπεὶ ἀφότου ἐκέρδισαν τριακόσιοι μόνον Φράγκοι
 τὸν ἀδελφὸν τοῦ βασιλέως, ὅπου εἶχε ἕξι χιλιάδες
 λαὸν ἀπάνω εἰς τὰ ἄλογα ἄνευ τὰ πεζικά του.
 Ἄν ἤϊραν ἄλλοι πλείοτεροι Φράγκοι Ρωμαίους εἰς τὸν κάμπον,
 ποτὲ του πλεῖον ὁ βασιλέας οὐκ εἶχεν τὸν Μορέαν.

Εἰς τὸ βουνὶν τοὺς ὠρισεν νὰ στήκουν οἱ Ρωμαῖοι,
 τὸν τόπον νὰ φυλάσσουσιν ὄλοι μὲ τὰ δοξάρια·
 κι ὅταν εὔρουσιν τὸν καιρόν, μὲ μηχανίαν, μὲ τρόπον,
 καὶ ἔχουν τὴν προτίμησιν, νὰ πολεμοῦν τοὺς Φράγκους.

[467] Κι ἀφότου ἄκουσε ὁ πρίγκιπας τὸν ὀρισμὸν ἐκεῖνον,
 κρᾶζει τοὺς κεφαλᾶδες του διὰ νὰ τὸν συμβουλέψουν.
 Κ' οἱ μὲν ἀπ' αὐτοὺς εἶπασιν, τέτοιαν βουλήν τοῦ ἐδῶκαν·
 νὰ ἐπάρῃ τὰ φουσσᾶτα του, νὰ ἀπέλθῃ ὀλόρθα ἐκεῖσε,
 ὅπου ἦτον τοῦ βασιλέως ἡ κεφαλὴ, στὴν Λακκοδαμονίαν,
 νὰ πολεμήσῃ μετ' αὐτόν, νὰ τὸν καταδικάσῃ.
 Οἱ δὲ ἄλλοι οἱ φρονιμώτεροι ὅπου ἐξεῦραν τὸν τρόπον,
 οὐδὲν τὸ ἐστεργήθησαν νὰ τὸ ποιήσουν οὕτως,

λέγας· ὅτι τὸ διάστημα ὅπου ἔνι ἀπὸ τὸ Νίκλι
μέχρι εἰς τὴν Λακκοδαμιονίαν ἔνι δασώδης τόπος,
βουνία καὶ στενολάγγαδα, ὅπερ βολὴ δοξώτων
νὰ στήκουν καὶ δοξεύουσιν ἡμᾶς καὶ τ' ἄλογά μας,
κ' ἡμεῖς νὰ μὴ δυνώμεθεν ἐβλάψωμεν ἐκεῖνους.
[468] Ἐνταῦτα κράζει ὁ πρίγκιπας μισὶρ Γγαλερὰν ἐκεῖνον,
τὸν ἀφέντην τῆς Καρύταινας κ' ἐκεῖνον τῆς Ἀκόβου,
ὡσαύτως καὶ τοὺς ἕτεροὺς ὄλους τοὺς κεφαλᾶδες·
βουλὴν ἐζήτησε νὰ εἰποῦν τὸ πῶς νὰ ἔχουν πράξει.
Ἐν τούτῳ εἶπασιν τινὲς νὰ στήκουν εἰς τὸ Νίκλι,
νὰ κατακλείουσιν τοὺς Ρωμαίους στοῦ Μηζηθρᾶ τὰ μέρη
νὰ μὴ ἔχουν πόθεν ἐξεβῆ, τοὺς τόπους νὰ ζημιώνουν·
καὶ νὰ κρατοῦν τὰ διάβατα, τὸν τόπον νὰ φυλάττουν,
νὰ μὴ περάσῃ ἢ κεφαλή τοῦ βασιλέως ἐκεῖνη,
νὰ ποιήσῃ τίποτε ζημίαν εἰς τῶν Σκορτῶν τὰ μέρη,
οὔτε στοῦ Ἄργου ἀλλὰ δὴ, οὔτε στὴν Μεσαρέαν·
ἐπεὶ ἂν μισοσέψουν ἀπ' ἐκεῖ κι ἀφήσουσιν τὸν τόπον
ἀπόσκεπον κι ἀφύλαχτον, θέλουν ἔλθει οἱ Ρωμαῖοι
καὶ δράμει καὶ κουρσεύοντα τοὺς τόπους ἐρημώσουν.
[469] Στὸ τέλος γὰρ ὁ πρίγκιπας κ' οἱ φρονιμώτεροί τοὺς
οὐδὲ τὸ ἐσυμβιβάστησαν οὕτως νὰ τὸ ποιήσουν,
λέγας διὰ τὸν μισὶρ Γγαλερὰν καὶ διὰ τοὺς ρογατόρους,
διατὶ οὐκ ἠύρισκασιν τροφήν δι' αὐτοὺς καὶ τὰ ἄλογά τους,
νὰ εὐρίσκουν, νὰ ἀγοράζουσιν, ὡς τὸ ἔχουν τὰ φουσσᾶτα.
[470] Ἐν τούτῳ ὀρίζει ὁ πρίγκιπας τὸ Νίκλι νὰ σωμαρχίσουν
ἀπὸ ὅλα γὰρ τὰ πράγματα ὅπου εἶχεν χρεῖα τὸ κάστρον·
τὸν μισὶρ Ντζὰ ντὲ Νιβηλὲτ ἄφηκεν κιβιτᾶνον
μὲ ἑκατὸν ἀπάνω εἰς τὰ ἄλογα νὰ στήκουσιν μετ' αὐτὸν
καὶ τζαγρατόρους ἑκατὸν κ' ἑκατὸν σκουταράτους,
δοξαράτορους τριακοσίους νὰ στήκουσιν μὲ ἐκεῖνον
τοῦ νὰ διατρέχουν τοῦ Νικλίου τὰ μέρη καὶ τοὺς κάμπους,
καὶ μέχρι εἰς τὴν Βελίγοστην καὶ τοῦ Χελμοῦ τὰ μέρη,
νὰ μὴ περάσῃ ἐκ τοὺς Ρωμαίους διὰ κοῦρσον ἢ διὰ μάχην,
διὰ νὰ ποιήσουσιν ζημίαν εἰς τῶν Φραγκῶν τοὺς τόπους.
Κι ἀφότου ἀπεκατέστησεν ὁ πρίγκιπας Γυλιάμος
τὴν γαρνιζοῦν καὶ φύλαξιν τοῦ μέρους τοῦ Ἄμυκλίου,
ἐπῆρεν τὰ φουσσᾶτα του κ' εἰς τὴν Καρύταινα ἦλθεν
κι ἀπέκει ἀπηλογίασεν ὅλα του τὰ φουσσᾶτα.
Ἐδιάβησαν οἱ Καλαματιανοὶ κ' ἐκεῖνοι γὰρ τοῦ Ἄργου,
ὁ ἀφέντης γὰρ τῆς Μεσαρέας, ἐκεῖνος τοῦ Ἀκόβου,
ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ Σκορτινοί, πεζοὶ καὶ καβαλλάροι·
ὁ ἀφέντης τῆς Καρύταινας μετὰ τὴν φαμελίαν του
ἐδιάβη μὲ τὸν πρίγκιπα ὁμοῦ μετὰ τὸν μπάϊλον,
ἐκεῖνον τὸν μισὶρ Γγαλερὰν ὅπου ἦτον διὰ τὸν ρῆγαν·
εἰς τὸν Μορέαν ἐδιέβησαν ὀλόρθα εἰς τὴν Κλαρέντσαν.
[471] Κι ἀφότου ἀποσώσασιν κ' ἐπιάσασιν κατοῦνες,
ὄρισεν γὰρ ὁ πρίγκιπας, κράζουν τὸν λογοθέτην,

ἐκεῖνον τὸν μισὶρ Λινάρτ ὅπου ἦτον ἐκ τὴν Πούλιαν,
τὸν ἀφέντην τῆς Καρύταινας καὶ λέγει πρὸς ἐκείνους·
«Εἶδατε σπλάχνος καὶ τιμὴν, τὴν μ' ἔποικεν ὁ ρῆγας
κ' ἔστειλε τὸν μισὶρ Γγαλερὰν μετὰ τοῦ ρογατόρου
εἰς συμμαχίαν, βοήθειαν ὄλου τοῦ πριγκιπάτου.

Ἐν τούτῳ λέγω πρὸς ἐσᾶς· Δότε με τὴν βουλήν σας
τὸ τί τιμὴν κ' εὐεργεσίαν νὰ ποιήσωμεν πρὸς αὐτόν,
ἐπεὶ εἶδατε ὀφθαλμοφανῶς ὅτι διὰ τὸν λαὸν αὐτοῦνον
ἐδιάβημαν γυρεύοντα τοῦ νὰ ἔχωμεν μαδίσει
μὲ τὸν λαὸν τοῦ βασιλέως καὶ μετὰ τὴν κεφαλὴν του».

[472] Κι ἀφότου ἐσυμβουλευτήκεν ὁ πρίγκιπα Γυλιάμιος
τὸ τί τιμὴν κ' εὐεργεσίαν νὰ ποιήσῃ πρὸς ἐκεῖνον
(διὰ τὴν τιμὴν γὰρ τοῦ ρηγὸς ἐλόγιασέ το πλεῖον),
ἐν τούτῳ κράζει πρὸς αὐτὸν μισὶρ Γγαλερὰν ἐκεῖνον
καὶ λέγει του προφαντικὰ ἐνώπιον πάντων ὄλων·
«Ἐσὲν ἀπέστειλεν ἐδῶ ὁ ἀφέντης μου ὁ ρῆγας
μὲ τὸν λαὸν ὅπου ἤφερερς διὰ συμμαχίαν τοῦ τόπου·
τὸ ὅποιον πρᾶγμα ἐδέχτηκα εἰς δόξαν μου μεγάλην,
'ς εὐεργεσίαν, βοήθειαν ἐμὲν καὶ τοῦ λαοῦ μου.

Ἐν τούτῳ θέλω φίλε μου, ἀξιοπαρακαλῶ σε,
δι' ἀνταμοιβὴν γὰρ τῆς τιμῆς, τὴν μὲ ἔποικεν ὁ ρῆγας,
νὰ παραλάβῃς ἀπὸ ἐμὲν τ' ὀφρικόιον τοῦ μπαλιάτου,
νὰ εἶσαι μπάϊλος κύβερνος ὄλου τοῦ πριγκιπάτου
ἐκ μέρους πρῶτον τοῦ ρηγὸς καὶ δεύτερον ἀπὸ ἐμέναν,
νὰ κυβερνᾷς τὸν τόπον μας ὄλου τοῦ πριγκιπάτου
εἰς αὔξησίν τε καὶ τιμὴν ἐμᾶς κ' ἐσὲν ὁμοίως».

Ἀκούσων ταῦτα ὁ μισὶρ Γγαλερὰνς ἤθελεν πρὸς τὸν νοῦν του
νὰ ποιήσῃ πρὸς τὸν πρίγκιπα ἀπόκρισιν ἐτέτοιαν,
τὸ πῶς γὰρ οὐκ ἐδύνητον ἐτοῦτο νὰ ποιήσῃ,
σκοπῶντα, λογιζόμενος διὰ νὰ στραφῇ εἰς τὴν Πούλιαν.
Καὶ πάλε ἐσκόπησε μικρὸν καὶ εἶπεν πρὸς τὸν νοῦν του·
ὅτι ἀφότου ὁ πρίγκιπας τὸν βάνει διὰ τὸν ρῆγαν,
διὰ μπάϊλον εἰς τὸν τόπον του, τιμὴ του ἔνι μεγάλη,
καὶ λέγει πρὸς τὸν πρίγκιπα. «Στὸν ὀρισμόν σου, ἀφέντη,
νὰ ποιήσω ὅσον μὲ λαλεῖς στὴν δύναμίν μου ὄλην».

[473] Ἐνταῦτα εὐθέως ὁ πρίγκιπας ἐπαίρνει τὸ
χερόρτι,

τὸν μισὶρ Γγαλερὰν ἐρρεβέστισε διὰ μπάϊλον τοῦ πριγκιπάτου,
καὶ ἦτον μπάϊλος στὴν ζωὴν τοῦ πρίγκιπα Γυλιάμου.

[474] Ἐν τούτῳ παύομαι ἐδῶ ἐτοῦτο ὅπου
ἀφηγοῦμαι

καὶ θέλω νὰ σᾶς ἔχω εἰπεῖ περὶ τοῦ ροῖ Κάρλου.
τὸν πόλεμον τὸν ἔποικεν μετὰ τὸν Κουραδῖνον,
τὸν ἀνηψίον, σὲ λαλῶ, βασιλέως Φερδερίγου
ὁμοίως καὶ ἑξάδελφος τοῦ ροῖ Μαφρὲ ἐκεῖνου.

[475] Ἀφότου γὰρ ἐκέρδισεν ὁ μέγας ροῖ Κάρλος
τῆς Πούλιας καὶ τῆς Σικελίας ἐκεῖνα τὰ ρηγάτα,

κ' ἐσκότωσεν σὸν πόλεμον τὸν ροῖ Μαφροῖ ἐκεῖνον,
 ἐκράτει τὰ ρηγᾶτα του μετ' ἀνάπαυιν κ' εἰρήνην.
 Ὅκάποιος μέγας εὐγενής ἀπὸ τὴν Ἀλαμάνιαν,
 τὸν ὠνομάζαν Κουραδὴν, ἐνῶ ἦτον ἀνεψίος
 τοῦ Φρεδερίγου βασιλέως κ' ἐξάδελφος ὁμοίως
 ἐκεῖνου γὰρ τοῦ ροῖ Μαφρὲ ὅπου σᾶς ἀφηγοῦμαι,
 ὡς ἤκουσεν καὶ ἔμαθεν καὶ ἐπληροφορέθη
 τὸ πῶς ὁ ρῆγας Κάρουλος μετ' ἀφουσσᾶτα ὅπου εἶχεν
 εἰς κάμπον ἐπολέμησε μετ' τὸν ἐξάδελφόν του,
 τὸν ροῖ Μαφρὲ ἐνίκησεν, τὴν ἀφεντίαν ἀπῆρεν,
 ὠρέχτη κι ἀναγκάστηκεν ἀπὸ τοὺς ἐδικούς του
 νὰ φουσσατέψη νὰ ἐλθῆ ἐκεῖσε εἰς τὴν Πούλιαν,
 νὰ πολεμήσῃ ἐνομοῦ μετὰ τὸν ροῖ Κάρλον·
 πολλάκις νὰ τοῦ δώσῃ ὁ Θεός, ἂν λάχῃ νὰ ἐκδικήσῃ
 ἐκεῖνον γὰρ τὸν ροῖ Μαφρὲ ὅπου ἦτο ἐξάδελφός του.
 Ἐνταῦτα ἐπεριεπάτησεν ὅλην τὴν Ἀλαμάνιαν,
 ὅλους ἐπαρακάλεσε τοὺς ἀρχηγούς κι ἀφέντες,
 οἵτινες ἀφεντεύασι τότε τὴν Ἀλαμάνιαν,
 νὰ τοῦ βοηθήσουν καὶ νὰ ἐλθοῦν μετ' αὐτὸν εἰς τὴν
 Πούλιαν,
 νὰ πολεμήσουν ἐνομοῦ μετὰ τὸν ροῖ Κάρλον,
 νὰ ἐκδικήσουσιν ὁμοῦ τὸν ροῖ Μαφροῖ ἐκεῖνον.
 Ὅλοι γὰρ τοῦ ἐπισχήθησαν νὰ τοῦ ἔχουσιν βοηθήσει·
 ἄλλοι λαὸν τοῦ ἐδώκασιν, ἄλλοι μετ' αὐτὸν ἦλθαν.
 Ἐσώρεψεν πολλὸν λαόν, πεζοὺς καὶ καβαλλάριους,
 ἐξέβη ἀπὸ τὸν τόπον του ἐκεῖ ἐκ τὴν Ἀλαμάνιαν
 καὶ ἦλθεν εἰς τὴν Λουμπαρδίαν ποῦ ἦρε τοὺς Γυμπελίνοους,
 τοὺς τύραννες τῆς Ἐκκλησίας ὅπου εἶναι ἐχτροὶ τοῦ
 Πάπα,
 ὅλους ἐπαρακάλεσεν καὶ ἦλθασιν μετ' αὐτὸν,
 μετ' ἀφουσμίας καὶ ὄρεξιν μετ' αὐτὸν νὰ ἀποθάνουν.
 Τοὺς Ἀλαμάνους εἶχασιν κάλλιον παρὰ τοὺς Φράγκους
 τόσα φουσσᾶτα ἐσώρεψεν, ἀριφνισμὸν οὐκ εἶχαν.
 Κι ἀφότου ἐσυνάχτησαν ὅλα του τὰ φουσσᾶτα,
 ἐχώρισεν τὰ ἀλλάγια του, χῶρια τὰ πεζικά του,
 ἐξέβη ἀπὸ τὴν Λουμπαρδίαν καὶ ἦλθεν εἰς τὴν Πούλιαν.
 Ἐνταῦτα παύομαι ἀπ' ἐδῶ νὰ γράφω καὶ νὰ λέγω
 περὶ τοῦ Ἀλαμάνου ἐκεινοῦ, τοῦ ἐξάκουστου στρατιώτου,
 τοῦ Κουραδίνου, σὲ λαλῶ, ὅπου ἦτον ἀνεψίος
 τοῦ Φρεδερίγου βασιλέως, τοῦ ἐχτροῦ τῆς Ἐκκλησίας,
 καὶ θέλω πάλε νὰ στραφῶ καὶ νὰ σᾶς ἀφηγήσω
 τὴν πρᾶξιν ὅπου ἔποιεκεν ὁ μέγας ροῖ Κάρλος,
 ὅταν ἤκουσεν κ' ἔμαθεν ἐκεῖνα τὰ μαντᾶτα
 ὅτι ἔρχετον ὁ Κουραδὴς διὰ νὰ τὸν πολεμήσῃ.
 Ὡς ἤκουσεν ὁ ἐξάκουστος ὁ μέγας ροῖ Κάρλος
 τὸ πῶς ἐπεριεσώρευεν ὁ Κουραδὴς ἐκεῖνος
 φουσσᾶτα, νὰ ἐλθῆ ἀπάνω του διὰ νὰ τὸν πολεμήσῃ.

ὡς ἦτον γὰρ παφρόνιμος στρατιώτης, εἰς τὰ πάντα,
 οὐδὲν ἐγίνη ἄμελος νὰ τὸν καταφρονήσῃ.
 Γοργὸν σπουδαίως ἀπέστειλεν ἐκεῖ εἰς τὸν ἀδελφόν του,
 ὅπου ἦτον ρῆγας τῆς Φραγκίας διὰ νὰ τοῦ ἔχη βοηθήσει
 φουσσᾶτα ἀπὸ τὸν τόπον του, παιδευτικούς στρατιῶτες,
 νὰ τοῦ βοηθήσουν εἰς τὴν χρείαν τῆς μάχης ὅπου εἶχεν.
 Κι ὁ ρῆγας, ὡς τὸ ἤκουσε, κράζει τὸν ἀδελφόν του,
 τὸν κόντον ντὲ Ἀρτόϊ, λέγει τὸν ἐκεῖνα τὰ μαντᾶτα
 καὶ ὄρισέν τον παρευτὺς νὰ ἐπάρῃ δύο χιλιάδες
 καβαλλαρίους εἰς τὰ ἄλογα ἐκ τὸ ἄνθος τῆς Φραγκίας,
 νὰ ἀπέλθῃ εἰς τὴν συμμαχίαν ἐκείνου τοῦ ἀδελφοῦ τους,
 τοῦ ροῖ Κάρλου τοῦ ἐξάκουστου ἐκεῖσε εἰς τὴν Πούλιαν.
 Μετὰ ταῦτα ἀπέστειλεν ἐκεῖνος ὁ ροῖ Κάρλος
 ἐκεῖσε εἰς τὸν τόπον του ἐνῶ ἦτον ἡ Προβέντσα
 ἐξῆντα κάτεργα ἤλθασιν, καράβια καὶ ταρίδες,
 ὅπου ἐβασταῖναν τὸν λαὸν ὁμοίως καὶ τὰ ἄλογά τους,
 τὴν σωμαρχίαν καὶ τὴν τροφὴν ἐκείνου τοῦ φουσσάτου.
 Ἀπαύτου πάλε ὁ ἀγιώτατος ὁ Πάπας γὰρ τῆς Ρώμης,
 ὡς ἤκουσεν καὶ ἔμαθεν ἐκεῖνα τὰ μαντᾶτα,
 ὅτι ἔρχετον ὁ Κουραδῆς μὲ πλῆθος γὰρ φουσσάτων
 ἀπάνω εἰς τῆς Ἐκκλησίας τοὺς τόπους καὶ τὰς χῶρες,
 τὸν ρῆγαν Κάρλον ἔκραξε καὶ λέγει του· «Γιέ μου,
 ἀφότου γὰρ ἐμάθαμεν κ' ἐξεύρομε εἰς ἀλήθειαν
 ὅτι ἔρχεται ὁ Κουραδῆς στὴν Ἐκκλησίαν ἀπάνω,
 ἐγὼ σὲ δίδω ἐξουσίαν νὰ ἐπάρῃς ἕκ τὸ λογάριν
 τοῦ ἁγίου Πέτρου τοῦ Ἀπόστολου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρώμης
 ὅσον κελεύεις κι ὀρέγεις, ὅλο ἐν' σὸ θέλημά σου·
 καὶ ρόγεψε φουσσᾶτα σου ὅσα ἠμπορεῖς νὰ εὔρῃς
 καὶ φύλαξον τῆς Ἐκκλησίας τὰ δίκαια καὶ τὸν τόπον».
 Κι ὁ ρῆγας, ὡς παμφρόνιμος, εὐχαριστᾷ τὸν Πάπαν·
 χαμαὶ τὸν ἐπροσκύνησε κι ὁ Πάπας τοῦ εὐχήθη.
 Καὶ μετὰ ταῦτα ὁ ἀγιώτατος ὁ Πάπας γὰρ τῆς Ρώμης
 ὄρισεν καὶ ἐγράψασιν εἰς ὅλα τὰ ρηγᾶτα,
 ἀπόστειλε γαρδιναρίους καὶ ἀρχιερεῖς, ὡσαύτως
 εὐχὴν καὶ παρακάλεσιν, νὰ τοῦ ἔχουσιν βοηθήσει
 ὅλοι, φουσσᾶτα καὶ λαὸν νὰ τοῦ ἔχουν ἀποστείλει,
 εἰς τοῦ ρηγὸς τοῦ Κάρλου τε τὴν συντροφίαν νὰ ἔλθουν,
 ὅστις βαστᾷ τὸ φλάμουρον, τῆς Ἐκκλησίας τὸ σκῆπτρον·
 νὰ τοῦ βοηθήσουν ἐνομοῦ τοῦ νὰ ἔχουσι φυλάξει
 τοὺς τόπους καὶ τὰ δίκαια τῆς Ἐκκλησίας Ρώμης.
 Εὐχὴν, συμπάθειον νὰ ἔχουσιν ἀπὲ ὅσα ἀμαρτέψαν
 ἀφότου ἐγεννήθησαν κ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν,
 ὡσπερ γὰρ νὰ ἀπήλθασιν εἰς τοῦ Χριστοῦ τὸν τάφον
 νὰ ἐπολεμήσαν τοὺς ἐχτρούς, τὸ γένος τῶν βαρβάρων.
 Ὅλοι τοῦ ἀποστείλασιν ἀπὸ ὅλα τὰ ρηγᾶτα
 φουσσᾶτα πλεῖστα καὶ καλά, πεζοὺς κ' εἰς τὰ ἄλογά του.
 Ὁ ρῆγας πάλε ἀπόστειλεν, αὐτὸς ὁ μέγας Κάρλος,

στὸ πριγκιπᾶτο τοῦ Μορέως, στὸν πρίγκιπα Γυλιάμον,
 παρακαλῶντα φιλικῶς νὰ ἔλθῃ νὰ τοῦ βοηθήσῃ
 μὲ τὸν λαὸν τοῦ τόπου του, μὲ τὰ φουσσᾶτα ὅπου εἶχεν.
 Κ' ὡς τὸ ἤκουσεν ὁ πρίγκιπας, ἐθλίβῃν τὸ μαντᾶτο,
 διατὸ ἐφοβήθη δυνατὰ ὡς διὰ τὸν Κουραδῖνον,
 διατὸ ἄκουσεν τὴν δύναμιν ὅτι εἶχεν πολλὰ φουσσᾶτα·
 πολλάκις κ' ἔλθῃ ἀπὸ ἀμαρτίας καὶ ἔλθῃ αὐτοῦ τὸ νίκος,
 καὶ χάσῃ ὁ ρῆγας Κάρουλος τὴν ἀφεντίαν τῆς Πούλιας.
 Ὅμως, τὸ ἀκούσει ὁ πρίγκιπας ἐκεῖνο τὸ μαντᾶτο,
 ἀπέστειλε εἰς τοῦ βασιλέως τὴν κεφαλὴν ὅπου εἶχεν
 ἐκεῖσε γὰρ εἰς τὸν Μορέαν, ὅπου ἦτον γὰρ δικαῖος του.
 Τρέβαν ἐποίησε μετ' αὐτόν, ἀγάπῃν διὰ ἕνα χρόνον
 διὰ νὰ ἐνεμείνῃ ὁ τόπος του ἔς ἀνάπαυσιν κ' εἰρήνην.
 Μετὰ ταῦτα γὰρ ἐδιόρθωσε νὰ ἐπάρῃ μετ' ἐκείνον
 τοὺς πρώτους καὶ καλλιώτερους, τὸ ἄνθος τοῦ Μορέως.
 Ἐν πρώτοις ἀπῆρεν μετ' αὐτὸν τὸν ἀφέντην τῆς Καρυταίνου·
 ὁμοίως ἐπῆρε μετ' αὐτὸν τὸν ἀφέντην τῆς Ἀκόβου,
 τὸν μέγαν τὸν κοντόσταυλον τὸν Τσιαντεροῦν ἐκείνον,
 τὸν μισὲρ Ντζεφρὲ ντὲ Ντουρνᾶ κι ἄλλους καβαλλαρίους,
 εἰς ἀριθμὸν τετρακοσίων ἀπάνω εἰς τὰ φαριά τους.
 Οὐδὲν ἐποῖκαν ἄργηταν· ἀπὸ τὸ Δεσποτᾶτο
 ἐπέρασαν κ' ἐδιάβησαν ὀλόρθα στὸ Βροντῆσι·
 ὅσα ἄλογα τοῦ ἐλείπασιν ἠῦρηκαν κι ἀγοράσαν·
 κ' ἐνταῦτα ἐκαβαλλίκεψαν κι ὠδήγεψαν τοσοῦτως,

ΣΥΜΜΕΤΕΧΕΙ ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟΝ ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΚΟΝΡΑΔΙΝΟΥ

στὸ Μπονιβάντ ἀπέσωσεν, ἐκεῖ ἠῦρεν τὸν ρῆγαν.
 Κι ὁ ρῆγας, ὡς τὸ ἤκουσεν κι ὡς τὸ ἐπληροφορέθη,
 ὅτι ἔρχετον ὁ πρίγκιπας, ἐξέβη εἰς ἀπαντὴν του·
 γλυκέα τὸν ἐχαιρέτησεν, ἀσπάστησαν ἀλλήλως,
 ἀπὸ τὸ χέρι τὸν κρατεῖ τὸν πρίγκιπαν ὁ ρῆγας.
 Τὸ ἰδεῖ τὸν ἔμορφον λαὸν ὅπου ἤφερεν μετ' αὐτόν,
 πολλὰ τὸν εὐχαρίστησεν κ' ἐχάρησαν ἀλλήλως.
 Ἐνταῦτα τὸν ἐσύντυχεν κ' ἐπληροφόρεσέ τον,
 τὸ πῶς ἦλθεν ὁ Κουραδῆς κ' ἐσέβῃν εἰς τὴν Πούλιαν
 μὲ δύναμιν πολλοῦ λαοῦ ὅπου εἶχεν μετ' ἐκείνον.
 [476] Κατερωτῶντα ἔρχετον, γυρεύοντα τὸν ρῆγαν,
 καὶ τόσα τὸν ἐγύρευεν, ἐπλήσιασεν μετ' αὐτόν.
 Κι ἀφότου ἐπλησιάσασιν τὰ δύο φουσσᾶτα ἐκεῖνα,
 ὁ πρίγκιπας (ὅπου ἔξευρεν τῆς Ρωμανίας τὴν μάχην,
 τὲς μηχανίες καὶ πονηρίες ὅπου ἔχουν οἱ Ρωμαῖοι
 κ' οἱ Τοῦρκοι, ποῦ τοὺς ἔμαθαν νὰ ἐξεύρουσιν τῆς μάχης),
 κράζει μετ' αὐτόν ἐκεινοὺς ὅπου ἠθελεν κι ἀγάπα·
 ὅλοι ἐκαβαλλίκεψαν, μετ' αὐτόν ὑπαγαίνουν,
 ὠδήγεψαν κ' ἐδιέβησαν ἄνω εἰς βουνὴν ἀπάνω
 διὰ νὰ ἐγνωμιάσουν καὶ νὰ ἰδοῦν καὶ νὰ κατασκοπήσουν
 τοῦ Κουραδίνου τὸν λαὸν καὶ τί φουσσᾶτα εἶχεν.

Κι ἀφότου τοὺς ἐγνώμασεν, μεγάλως τὸ θαυμάστη·

Ο ΓΟΥΛΛΙΕΛΜΟΣ ΒΙΛΛΑΡΔΟΥΪΝΟΣ ΠΡΙΓΚΙΨ ΜΟΡΕΩΣ

καὶ κράζει τοὺς καβαλλαρίους ὅπου ἦσαν μετ' ἐκεῖνον
καὶ λέγει τους· «Συντρόφοι μου, ἐλάτε ἐδῶ νὰ ἰδῆτε·
φουσσᾶτα ἐβλέπω φοβερά, πλεῖστα καὶ ἀντρειωμένα·
ἐγὼ ἐγνωμιάζω, νὰ ἔχουσιν διπλὰ παρὰ τὸν ρῆγαν».
[477] Ἐνταῦτα ἀπῆρε, ἐστράφηκεν ὀπίσω εἰς τὸ φουσσᾶτο,
κι ἀφότου ἀποσώσασιν, ὁ πρίγκιπα Γυλιάμος
κράζει τὸν ρῆγαν μοναξά καὶ λέγει πρὸς ἐκεῖνον·
«Ἐξευρε, ἀφέντε μου καλέ, ἐγὼ πληροφορῶ σε
ὅτι ἐγὼ ἀπέρχομαι ὅπου εἶδα τὰ φουσσᾶτα,
τὴν δύναμιν καὶ τὸν λαὸν ὅπου ἔχει ὁ Κουραδῖνος,
διὰ νὰ ἐγνωμιάζω καὶ νὰ ἰδῶ τὸ τί φουσσᾶτα ἔχει.
Οὐδὲν ἀπῆγα μοναξὸς νὰ μὲ κατηγορήσης·
στρατιῶτες εἶχα μετ' ἐμέν, ἀνθρώπους παιδεμένους.
Κι ὡς εἶδαμε εἰς πληροφορίαν, καθὼς τὸ ἐγνωμιάζαν,
λογίζω νὰ ἔχη ὁ Κουραδῆς εἰς τὰ φουσσᾶτα ὅπου εἶδον
διπλὰ φουσσᾶτα παρὰ ἐμᾶς· λαὸς λαμπρὸς μοῦ ἐφάνη.
Ἐν τούτῳ λέγω, ἀφέντη μου κ' ἐσὲν οὐδὲν λανθάνει,
ὅτι οἱ Ἀλαμᾶνοι εὐρίσκονται σήμερον εἰς τὸν κόσμον
ἕνας λαὸς ἀκέφαλος, ὅλοι θεληματᾶροι·
κι ὅταν ἐλθοῦν εἰς πόλεμον διὰ νὰ ἔχουν πολεμήσει,
καμμίαν ὀρμὴν οὐκ ἔχουσιν, πρᾶξιν καλῶν στρατιώτων·
οὕτως ἔρχονται εἰς πόλεμον ὡσὰν παραπαρμένοι.
Λοιπόν, λέγω σε, ἀφέντη μου, ἂν θέλη ἡ βασιλεία σου
μηδὲν τοὺς πολεμήσωμεν ὡς πολεμοῦν οἱ Φράγκοι
καὶ χάσωμεν τὸν πόλεμον, ὅτι πλειότεροί μας εἶναι·
ἀλλὰ ἄς τοὺς πολεμήσωμεν μὲ μηχανίαν καὶ φρόνα
ὡς πολεμοῦν εἰς Ρωμανίαν οἱ Τοῦρκοι κ' οἱ Ρωμαῖοι.
Κ' εἰ μὲν τὸ ποιήσωμε ὡς λαλῶ, ἐγὼ εἰς Θεὸν ἐλπίζω,
καὶ εἰς τὸ δίκαιον ποῦ ἔχομεν, νὰ μᾶς ἔλθῃ τὸ νίκος».

ΣΥΜΜΕΤΕΧΕΙ ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟΝ ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΚΟΝΡΑΔΙΝΟΥ

[478] Κι ὁ ρῆγας, ὡς παμφρόνιμος στρατιώτης ὅπου ἦτον,
τὸν πρίγκιπαν ἐλάλησεν, οὕτως τοῦ ἀπεκρίθη·
«Γίνωσκε, πρίγκιπα ἀδελφέ, φίλε καὶ συγγενῆ μου,
οὐκ ἔνι πρᾶγμα σήμερον εἰς τὸν παρόντα κόσμον,
ἢ φρόνεσις ἢ μηχανία, καμμία ἐπιδεξιωσύνη,
τοῦ νὰ μηδὲν τὴν ἔποικα εἰς τὸν ἐχτρὸν μου ἐπάνω,
μόνι νὰ τὸν ἐνίκησα νὰ ἐπῆρα τὴν ἀφεντίαν του.
Λοιπόν, καλέ μου συγγενῆ, ὡς φρόνιμος ὅπου εἶσαι
ἀφότου ἐπαιδεύτηκες στῆς Ρωμανίας τίς μάχες,
νὰ ἐξεύρεις καὶ τὲς μηχανίες ὅπου ἔχουσιν οἱ Τοῦρκοι,
ἐδῶ ἔχεις τὰ φουσσᾶτα μας κι ὡς θέλεις, διόρθωσέ τα».
Ἐνταῦτα τοῦ ἀπεκρίθηκεν ὁ πρίγκιπα Γυλιάμος.

[479] «Ἀφέντη, ἀφῶν ὀρέγεσαι κι ὀρίζεις νὰ τὸ ποιήσω,
 νὰ πράξωμε μὲ φρόνεσιν καὶ μὲ τὲς μηχανίες,
 ἄκουσον πρῶτα νὰ σὲ εἰπῶ τὴν πράξιν ὅπου λέγω,
 κ' εἰ μὲν σὲ φαίνει ἄρεστόν, οὕτως νὰ τὸ διορθώσω».
 Ἐνταῦτα ἄρξετον νὰ λαλῆ καὶ νὰ τοῦ ἀφηγᾶται,
 τὸ πῶς οἱ Τοῦρκοι κ' οἱ Ρωμαῖοι οὐδὲν εἶναι στρατιῶτες
 νὰ πολεμοῦν εἰς πρόσωπον ὡσὰν ἡμεῖς οἱ Φράγκοι,
 διατὸ ἔχουν πονηρίαν καὶ πολεμοῦν μὲ τέχνην·
 «Κι ἀφότου ὀρίζεις νὰ γενῆ νὰ πράξωμε ὡς τὸ λέγω,
 νὰ σὲ διδάξω καὶ νὰ εἰπῶ τὸ πῶς θέλομεν πράξει.
 [480] Ὁ τόπος ἐτοῦτος ὅπου εἴμεσταν ἐν κλαστώδης τόπος
 κι οὐδὲν ἐνι διὰ πόλεμον κάμπος πλατύς, καθάριος,
 ὡς πολεμοῦν εἰς τὴν Φραγκίαν κ' εἰς ὅλα τὰ ρηγᾶτα.
 Διὰ τοῦτο ἄς χωρίσωμεν ἀπὸ ὅλα μας τὰ ἀλλάγια
 λαφρούς ἀνθρώπους, φρόνιμους, στρατιῶτες παιδεμένους,
 καὶ νὰ ἔχουν ἄλογα ἔλαφρά νὰ διώξουν καὶ νὰ φύγουν,

Ο ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ ΒΙΛΛΑΡΔΟΥΪΝΟΣ ΠΡΙΓΚΙΨ ΜΟΡΕΩΣ

ἀλλάγια τρία ἢ τέσσαρα νὰ τοὺς ἔχωμεν χωρίσει,
 νὰ τοὺς ὀρθώσωμεν νὰ ὑπάουν ἐκεῖ εἰς τοὺς Ἀλαμάνους,
 νὰ δείξουν ὅτι θέλουσιν τοῦ νὰ ἔχουν πολεμήσει.
 [481] Κ' ἐκεῖνοι, ὡς εἶναι πρόθυμοι πολλὰ εἰς τὸν πόλεμόν τους,
 ἐξέυρω, μετὰ προθυμίας θέλουν ἔλθει πρὸς αὐτούς.
 Κ' ἐτοῦτοι, ἂν εἶναι φρόνιμοι, ἂν τοὺς ἀφοῦν νὰ ἔλθουν,
 καὶ τὸ πλησιάσει εἰς αὐτούς, ἄς δείξουν ὅτι φεύγουν·
 κ' ἐνταῦτα ἄς ἔρχωνται ὀρθὰ ἐκεῖσε εἰς τὰς κατοῦνας.
 [482] Καὶ τὸ ἀποσώσει ἐκεῖ πλησίον, μηδὲν σεβοῦν ἀπέσω·
 ἄς πιλαλήσουν κι ἄς διαβοῦν ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος
 καὶ πάντα ἄς εἶναι μαζωτά, μὴ πιάση καὶ σκορπίσουν.
 Κ' ἐγὼ ἐγνωρίζω καθαρὰ οὕτως τοὺς Ἀλαμάνους
 καὶ τοὺς Λουμπάρδους ἀλλὰ δὴ, ὁμοίως τοὺς ρογατόρους,
 ὅτι τὸ ἰδεῖ τὲς τέντες μας, τὲς φορεσίες, τὰ ροῦχα,
 καὶ τὰ λαμπρὰ τὰ πράγματα, τὰ ἔχουν οἱ κατοῦνες,
 ν' ἀφήκουσιν νὰ διώχνουσιν ἐκεῖνον τὸν λαόν μας
 κ' εἰς τὲς κατοῦνες νὰ σεβοῦν, τὰ ροῦχα μας ἐπαίρνει.
 Κ' ἡμεῖς οἱ δύο, ἀφέντη μου, ἄς χωριστοῦμε εἰς δύο
 μὲ τὰ φουσοῦσα ὅπου ἔχομεν, νὰ χωριστοῦν τὰ ἀλλάγια,
 νὰ βάλωμεν τὰ ἐγκρύμματα εἰς ἐπιδέξιους τόπους.
 Οὐ χρήζω νὰ ἔχω μετὰ ἐμὲν μόνι καὶ τὸν λαόν μου,
 ὅπου ἤφερα ἀπὸ τὸν Μορέαν, διατὶ τοὺς ἐγνωρίζω.
 [483] Κι ἀφῶν ἰδοῦν οἱ βίγλες μας ἐκεῖ ἀπὸ τὰ βουνία
 ὅτι οἱ Ἀλαμᾶνοι ἐσέβησαν ἀπέσω εἰς τὲς κατοῦνες,
 καὶ σκορπιστοῦν τὰ ἀλλάγια τους, στὸ κέρδος νὰ βαλθοῦσιν,
 ἄς δώσουσιν τὰ βούκκινα νὰ νοήση ὁ λαός μας,

ΣΥΜΜΕΤΕΧΕΙ ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟΝ ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΚΟΝΡΑΔΙΝΟΥ

νὰ ἐξεβοῦμε ἐκ τῆς χωσίης, νὰ δράμωμεν πρὸς αὐτοὺς.
 Ἔλα ἐσὺ ἐκ τὴν μίαν μερέαν κ' ἐγὼ πάλε ἀπ' τὴν ἄλλην
 μετὰ φουσσᾶτα καὶ λαὸν ὅπου ἔχομεν μετὰ μας·
 κ' ἐκεῖνα γὰρ τὰ τέσσαρα τὰ ἀλλάγια τὰ ἐλαφρὰ μας,
 τὸ ἀκούσει γὰρ τὰ βούκκινα ὀπίσω νὰ στραφοῦσιν,
 τὸν γῦρον νὰ τοὺς δώσωμεν ὅλοι μὲ προθυμίαν.
 Κι ἀφῶν τοὺς ἐξηλώσωμεν καὶ σκορπιστοῦν τὰ ἀλλάγια,
 πολλὰ ἐλαφρὰ κ' ἐγρήγορα θέλουσιν κιντυνέψει».

[484] Κι ἀφότου γὰρ ἐπλήρωσεν ὁ πρίγκιπα Γυλιάμος
 ἐκεῖνα, τὰ ἀφηγήθηκεν καὶ εἶπεν πρὸς τὸν ρῆγα,
 ὁ ρῆγας τὸν ἀφκράστηκεν κ' ἐπαίνεσεν εἰς σφόδρα,
 τὰ ὅσα τοῦ ἀφηγήσετον ὀνόστιμον τοῦ ἐφάνη,
 κ' ἐστράφη πρὸς τὸν πρίγκιπα καὶ λέγει πρὸς ἐκεῖνον·
 «Παρακαλῶ σε, ἀδελφέ, ὡσάν μὲ τὸ ἀφηγήθης,
 νὰ τὸ διορθώσης νὰ γενῆ, ὅτι πολλὰ μὲ ἀρέσει».

Κι ὁ πρίγκιπας, ὡς τὸ ἤκουσεν, κράζει τοὺς κεφαλᾶδες,
 τοὺς κιβιτάνους τοῦ λαοῦ ὅπου ἦσασιν τὰ ἀλλάγια.
 Ἀμφότεροι ἐδιορθώσασιν, ἐκεῖνος μὲ τὸν ρῆγαν,
 κ' ἐχώρισαν τὰ τέσσαρα ἀλλάγια ὅπου σὲ εἶπα·
 τοὺς κεφαλᾶδες κι ἀρχηγούς ἐκράξαν κατὰ μόνας
 καὶ τοὺς ἐδιερμηνέψασιν τὸ πῶς ἠθέλαν πράξει.
 Κ' ἐκεῖνοι ἀπῆραν τὸν λαόν, τὰ δὲ λοιπὰ ἀλλάγια,
 τὰ ἐγκρύμματα καὶ τῆς χωσίης ἐχῶσαν εἰς τοὺς τόπους,
 ὅπου ἔπρεπεν κ' ἐτύχαιεν καὶ ἦτον ἐπιδέξιον.
 Καὶ μετὰ ταῦτα ἐκίνησαν τὰ τέσσαρα ἀλλάγια
 κὶ ὀλόρθα ὑπαγαίνασιν ἐκεῖ εἰς τὸν Κουραδῖνον.
 Κι ὁ Κουραδῆς, ὡς ἔμαθεν ὅτι ἔρχετον ὁ ρῆγας

ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ ΒΙΛΛΑΡΔΟΥΪΝΟΣ ΠΡΙΓΚΙΨ ΜΟΡΕΩΣ

ἐκεῖ πρὸς τῆς κατοῦνες του διὰ νὰ τὸν πολεμήσῃ,
 ὄρισεν κ' ἐχωρίστησαν τὰ ἐδικὰ του ἀλλάγια,
 χάρια τῆς καθεμῖα φυλῆ τοῦ νὰ ἔχουν πολεμήσει,
 κ' ἐκίνησαν κ' ἐρχόντησαν τὸν ρῆγαν νὰ ἀπαντήσουν,
 [485] Λοιπόν, ἐὰν σοῦ ἔγραφα λεπτομερῶς τῆς πράξεις,
 τὸ ὅσον ἐγένετον ἐκεῖ στὸν πόλεμον ἐκεῖνον,
 ἀλάχη νὰ ἐβαρήθηκες διὰ τὴν πολυλογίαν
 καθὼς βαρειῶμαι γὰρ κ' ἐγὼ νὰ σὲ τὸ διπλογράφω.
 Ἀλλὰ καθὼς ἀκούσετε τὸ πῶς τὸ ἐκαταλέξα,
 καὶ πῶς τὸ ἐδιερμήνεψεν ὁ πρίγκιπα Γυλιάμος,
 οὕτως καὶ τὸ ἐπλήρωσεν κὶ ἀπεκατέστησέν το.
 Ἐκεῖνος γὰρ ὁ πόλεμος στὸ Μπονιφάντ ἐγίνη,
 ὅπου ἔνι ὁ τόπος συγκλαστός, πλάγια γὰρ καὶ λαγγάδια·
 καὶ δι' αὐτὰ ἀπεργώθησαν ἐτότε οἱ Ἀλαμᾶνοι,
 διατὶ οὐκ ἔβλεπαν καθαρὰ τοῦ Κάρλου τὰ φουσσᾶτα·
 ἀφνίδια τοὺς ἐπέτρασαν τὰ τέσσαρα ἀλλάγια

ἐκεῖνα, τὰ ὑπαγαίνασιν νὰ τοὺς ἐξεμαυλίουν.
 Κ' ἐκεῖνοι ἐλογίσαντο ὅτι ἔρχονται καὶ τὰ ἄλλα·
 διὰ τοῦτο ἐτέθησαν εὐθέως νὰ ἀπέρχωνται πρὸς αὐτοὺς
 μὲ προθυμίαν κ' ἐγρήγορα, ὡς τὸ ἔχουν τὰ φουσσᾶτα.
 Κι ὡσὰν ἦλθαν νὰ ἐσμίξουσιν νὰ δώσουν κονταρέας,
 ἐγύρισαν εἰς τὸ φυγίον τὰ τέσσαρα ἀλλάγια
 κ' ἐβάλθησαν νὰ ἀπέρχωνται ὀλόρθα εἰς τὲς κατοῦνες.
 Κ' οἱ Ἀλαμᾶνοι, ὡς εἶδασιν τοὺς Φράγκους ὅτι ἐφεῦγαν,
 τοῦ πολέμου ἐθυμήθησαν κι ἀρχάσαν νὰ τοὺς διώχουν,
 καὶ τόσα τοὺς ἐδιώξασιν, ἐσῶσαν εἰς τὲς τέντες,
 Οἱ Φράγκοι ἀναγαμήσασιν, ἀφήκαν τὲς κατοῦνες,
 ἵκ' τὸ πλευρὸν ἐπεράσασιν κ' ἐδιάβησαν ἀπέξω.
 Κ' οἱ Ἀλαμᾶνοι, ὡς εἶδασιν τὲς τέντες ὅπου ἐστέκαν
 μὲ τὰ λαμπρὰ τὰ ἄρματα, τὰ ροῦχα, τὸ λογάριν,
 ἀφήκασιν νὰ διώχουσι τοὺς Φράγκους ὅπου ἐφεῦγαν

ΗΤΤΑ ΚΑΙ ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΚΟΝΡΑΔΙΝΟΥ

κ' εἰς τὲς κατοῦνες ἔδωκαν, ἐσέβησαν ἀπέσω,
 ἀρχίσαν νὰ σκορπίζωνται, νὰ ἐπαίρουνσιν τὰ ροῦχα
 καὶ τὰ σεντούκια, ὅπου εἶχασιν ἀπέσω τὸ λογάριν,
 ἐτσάκιζαν κ' ἐπαίρνασιν ἀπαύτου εἴ τι ἠύρέσκαν·
 ἀλλήλως ἐμαλλώνασιν, μὲ τὰ σπαθία ἐκροῦσαν.
 [486] Κ' ἰδὼν οἱ βίγλες τῶν Φραγκῶν τὴν πρᾶξιν τῶν Ντουδέσκων,
 ἐλάλησαν τὰ βούκκινα κ' ἐννόησαν οἱ χωσίεξ,
 κ' ἐξέβησαν τὰ ἐγκρύμματα, ὁ πρίγκιπας κι ὁ ρῆγας,
 ὁ εἷς ἀπὸ τὴν μίαν μερέαν, κι ὁ ἄλλος ἀπὸ τὴν ἄλλην.
 Κ' ἐκεῖνοι ὅπου ἐφεύγασιν, τὰ τέσσαρα τὰ ἀλλάγια,
 ὀπίσω στρέμμα ἐποίκασιν ἐκεῖ πρὸς τὲς κατοῦνες,
 τὸν γῦρον ἐτριγύρισαν ὅλους τοὺς Ἀλαμάνους·
 ἐσώσασιν τὰ πεζικὰ μὲ τζάγρες καὶ δοξάρια·
 οὕτως τοὺς ἐκατέσφαζαν ὡσὰν ἀγριοχοιρίδια,
 ὀλίγοι γὰρ ἐγλύτωσαν ἀπὸ τοὺς Ἀλαμάνους.
 Τὸ δὲ οἱ Ντουσκᾶνοι ἀλλὰ δὴ ὡσαύτως κ' οἱ Δουμπάρδοι,
 πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς ἔφυγαν διατὸ ἐξεῦραν τὸν τόπον,
 καὶ ἄλλοι φίλους εἶχασιν καὶ ὠδηγέψανέ τους.
 [488] Τὸν Κουραδῖνον ἔπιασαν, τὴν κεφαλὴν του ἐκόψαν
 ὀκάποι ἀπ' τὴν Ἀνάπολιν, ὅπου τὸν ἐκακεῦαν,
 διατὸ ἀγαποῦσαν τοῦ ρηγὸς τὴν ἀφεντίαν νὰ ἔχουν.
 Στὸ ξίφος γὰρ τοῦ κονταρίου τὴν κεφαλὴν του ἠφέραν,
 καὶ τοῦ ρηγὸς τὴν ἠφεραν κ' ἐπροσκομίσανέ την.

ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ ΒΙΛΛΑΡΔΟΥΤΙΝΟΣ ΠΡΙΓΚΙΨ ΜΟΡΕΩΣ

Κι ὁ ρήγας, ὡς εὐγενικός καὶ φρόνιμος ὅπου ἦτον,
πολλὰ τὸ ἐβλαστήμησεν, μεγάλως τὸ ἐλυπήθη,
κ' ἐχόλιασεν πρὸς ἐκείνους, ὅπου τὸ ἔργον ἐποίκαν,
καὶ φανερὰ τὸ ἐλάλησεν οἱ πάντες γὰρ τὸ ἀκοῦσαν·
τὸ πῶς ἠγάπα κ' ἤθελεν κάλλιον νὰ εἶχεν χάσει
μίαν ἀπὸ τὲς χῶρες του ἐκ τὲς καλλιώτερές του,
παρὰ νὰ εἶχασιν ποσῶς τὸν Κουραδὴ σκοτώσει.
Ἐπεὶ ἂν τὸν εἶχαν ζωντανὸν πιάσει εἰς πόλεμόν του,
τιμὴν μεγάλη ἐβούλετον νὰ τοῦ εἶχεν ποιήσει,
διατὸ ἦτον γὰρ εὐγενικός ἄνθρωπος καὶ στρατιώτης
καὶ ἔρχετον στρατιωτικὰ τοῦ νὰ ἔχη ἐκδικήσει
τὸν θάνατον τοῦ ροῖ Μαφρέ, ποῦ ἦτον ἐξάδελφός του,
κι οὐδὲν τὸ ἐξεδούλεψεν νὰ κόψη τὴν κεφαλὴν του.
[489] Ἀφότου γὰρ ἐπλήρωσεν ὁ πόλεμος ἐκεῖνος,
τοὺς ζωντανούς, ὅπου ἔπιασαν, ὥρισεν γὰρ ὁ ρήγας
καὶ ὄλους ἐδιεμοίρασαν κ' ἐστείλασιν στὰ κάστηρι.
Τὸ κέρδος ὅπου ἐκέρδισαν ὥρισεν πάλε ὁ ρήγας,
ὁ κατὰ εἷς τὸ ἐκέρδισεν νὰ τὸ ἔχη ἐδικόν του.
Τὴν τένταν γὰρ τοῦ Κουραδὴ, ὅπου εἶχεν δέκα στύλους,
καὶ τὰ λαμπρὰ τὰ ἄρματα τὰ ροῦχα, τὸ λογάρι,
τὰ εἶχεν στὴν κατοῦνα του, ἐκράτησεν ὁ ρήγας
διὰ λόγου κ' ἰμοιράδι του, τίποτε ἄλλον οὐ χρειάστη.
Καὶ τὴν κατοῦνα τοῦ δουκὸς ντὲ Καρεντάνα ἐκείνου,
τὰ εἶχεν εἰς τὲς τέντες του, ἄρματα καὶ λογάρι,
ὥρισεν καὶ ἐδώκασιν τοῦ πρίγκιπος Γυλιάμου
διὰ εὐεργεσίαν κι ὁ λόγου του μερίδιν τοῦ πολέμου.

ΗΤΤΑ ΚΑΙ ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΚΟΝΡΑΔΙΝΟΥ

[490] Κ' ἀφότου εὐεργέτησεν ὄλους του τοὺς στρατιῶτες
κ' ἐμέρισεν τὸ κοῦρσον του, τὸ νίκος ὅπου ἐποιῆσεν,
ὥρισεν κι ἀπηλόγιασαν ὄλα του τὰ φουσσᾶτα
κ' ἐδιέβηκεν ὁ κατὰ εἷς ἐκεῖθεν ὅπου ἦλθεν.
Τὸν πρίγκιπα ἐκράτησεν κι ἀπῆρε μετ' ἐκείνον
κι ὀλόρθα στὴν Ἀνάπολιν ἐδιάβησαν οἱ δύο,
λέγας νὰ ἰδῆ τὴν ρήγαιναν ὁ πρίγκιπας Γυλιάμος
ὁμοίως τὴν θυγατέραν του ἐκείνην τὴν Ζαμπέαν,
ὅπου εἶχεν τοῦ ρηγὸς ὁ υἱὸς ὁμόζυγον γυναῖκα.
Κι ἀφότου ἀπεσώσασιν ὁ πρίγκιπας καὶ ὁ ρήγας
ἐκεῖσε εἰς τὴν Ἀνάπολιν ἀμφότεροι οἱ δύο,
ὁ ρήγας ἄρξετον λαλεῖ τῆς ρήγαινας νὰ λέγη,
τοῦ νὰ ἐπαινῆ τὸν πρίγκιπα καὶ νὰ τὴν ἔχη ἀυξάνει·
τὸ πῶς ἀπὸ τῆς γνώσεως του καὶ τὴν διόρθωσίν του
ἐκέρδισε τὸν πόλεμον, ἀπῆρεν καὶ τὸ νίκος
ἀπὸ τοὺς ἀντιδίκους του, αὐτοὺς τοὺς Ἀλαμάνους.
Κ' ἡ ρήγαινα, ὡς εὐγενική, τὸν πρίγκιπα εὐχαρίστει,

τιμὴν μεγάλην τοῦ ἔποικεν, δωρήματα τοῦ ἐδῶκεν.
 [491]Κι ὁ ρῆγας πάλε τοῦ ἔκαμνεν τόση τιμὴν μεγάλην
 τοῦ πρίγκιπος, φιλανθρωπίαν, οἱ πάντες τὸ ἐθαυμάζαν·
 ἐκράτησέ τον μετ' αὐτὸν μετὰ χαρὲς μεγάλες
 ἡμέρας γὰρ κᾶν δεκοχτώ, θέλεις εἰκοσιδύο,
 καὶ εἶχεν ὄρεξιν καλήν νὰ τὸν κρατῆ μετ' αὐτὸν
 κανέναν μῆναν, θέλεις δύο, νὰ χαίρωνται ἀλλήλως.
 Κ' ἐνταῦτα ἦλθαν ἐκ τὸν Μορέαν τοῦ πρίγκιπος μαντᾶτα
 τὸ πῶς οἱ ἀντιδίκιοι του, οἱ ἄνομοι Ρωμαῖοι,

Ο ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ ΒΙΛΛΑΡΔΟΥΪΝΟΣ ΠΡΙΓΚΙΨ ΜΟΡΕΩΣ

ἐπάτησαν τὸν ὄρκον τους κι ἀρχάσασιν τὴ μάχην
 κι ἀφήκασιν τὸ τέρμενον ὅπου εἶχαν μετ' ἐκεῖνον.
 Τὸ ἀκούσει το ὁ πρίγκιπας, ἀπῆλθεν εἰς τὸν ρῆγαν
 κι ἀπηλογίαν τοῦ ἐζήτησεν ν' ἀπέλθῃ εἰς τὸν Μορέαν,
 μὴ κιντυνέψῃ ὁ τόπος του καὶ πάθῃ καὶ ζημίαν.
 [492]Κι ὁ ρῆγας, ὡς τὸ ἤκουσεν, ἀκριοβλαστήμησέ το·
 κι ὡς ἔξευρεν κ' ἐγνώριζεν, ὡς ἦτον γὰρ κ' ἡ ἀλήθεια,
 ὅτι ἀπὸ τὴν διόρθωσιν τοῦ πρίγκηπα Μορέως
 ἐκέρδισε τὸν πόλεμον τοῦ Κουραδῆ ἐκεῖνου
 κ' ἐνέμεινέ τους ἀφεντία τῆς Πούλιας τοῦ ρηγάτου,
 (τὴν ἤθελαν νὰ ἐπάρουν ἐκεῖνοι οἱ Ἀλαμᾶνοι,
 οἱ Γιμπελῖνοι, μετ' αὐτοὺς Ντουσκᾶνοι καὶ Λουμπάρδοι),
 κ' ἐγνώριζε ὅτι ὁ πρίγκιπας εἶχε ἐξοδιάσει τόσον
 εἰς τὸν λαὸν ὅπου ἤφερεν ἐτότε ἐκ τὸν Μορέαν
 εἰς συμμαχίαν καὶ δούλεψιν, βοήθειαν πρὸς ἐκεῖνον·
 ὠρισεν καὶ ἐδῶκεν του ἀπ' ἔσω ἐκ τὸ βιαστήρι
 λογάριν πλῆθος, χρήματα, χρυσάφι καὶ ἀσήμιν,
 φαρία ἑκατὸν τοῦ ἔδωκεν ἐκ τὰ καλλιώτερά του.
 Μετὰ ταῦτα πάλε τοῦ ἔδωκεν ἀνθρώπους, τῶν ἀρμάτων
 πενήντα ἀπάνω εἰς τὰ φαρία, ὅλοι ἐκλεκτοὶ στρατιῶτες,
 καὶ διακοσίους τζαγράτορους, ἐνῶ ἦσαν πληρωμένοι
 διὰ ἕξι μῆνες ὅλοι τους, πεζοὶ καὶ καβαλλάροι,
 νὰ τοὺς ἐπάρῃ εἰς τὸν Μορέαν, νὰ στήκουν μετ' ἐκεῖνον,
 νὰ τοῦ βοηθοῦν νὰ μάχεται τοὺς ἄνομους Ρωμαίους,
 ὅπου ποτέ τους οὐ κρατοῦν ἀλήθειαν οὔτε ὄρκον.
 [493] Ἀφότου γὰρ ἐδιόρθωσεν ὁ πρίγκιπας Μορέως
 τὰ πάντα ὅλα πράγματα, τὰ τοῦ ἔδωκεν ὁ ρῆγας,
 φουσαῖτα, ἄρματα, φαρία, τὲς τέντες τὸ λογάριν,
 ἀπηλογίαν τοῦ ἐζήτησεν κι ἀπεχαιρέτησέν τον·
 ἐξέβη ἀπ' τὴν Ἀνάπολιν κ' ἦλθεν εἰς τὸ Βροντῆσι,
 εὔρεν τὰ πλευτικά ἔτοιμα ὡς τὸ ὠρισεν ὁ ρῆγας·

ΕΠΙΣΤΡΕΦΕΙ ΕΠΕΙΓΟΝΤΩΣ ΕΙΣ ΜΟΡΕΑΝ

ἀπέσω εἰς αὐτὰ ἐσέβηκεν μὲ τὸν λαὸν ὅπου εἶχεν
 κ' εἰς τὴν Κλαρέντσαν ἔσωσεν τὴν δευτέραν ἡμέραν.
 Τὸ ἀκούσει το οἱ ἅπαντες ἐκεῖνοι οἱ Μοραῖτες
 ὅτι ἔσωσεν ὁ πρίγκιπας κ' ἦλθεν εἰς τὴν Κλαρέντσαν
 μετὰ φουσσᾶτα καὶ λαὸν ὅπου εἶχεν μετ' ἐκεῖνον,
 ὕιοι, σωζᾶτοι, οὐκ ἔλειπεν ἕνας μόνος ἀπ' αὐτούς,
 μὲ κέρδος, πλοῦτον φοβερὸν, τὸ ἐκέρδισαν ἐκεῖσε
 στὸν πόλεμον ὅπου ἔποικαν μετὰ τὸν Κουραδῖνον,
 τὸν Κύριον ἐδόξασαν καὶ τὴν ἁγίαν Θεοτόκον.
 Χαρὰν μεγάλην ἔποικαν οἱ πάντες τοῦ Μορέως,
 τὸν πρίγκιπα ἐπροσκύνησαν καὶ τοὺς φλαμουραρίους·
 ὅπου εἶχεν φίλον, συγγενῆν, ἐχάρη μετ' ἐκεῖνον,
 κι ὅλοι τὸν Θεὸν ἐδόξασαν ὅταν τοὺς εἶδαν ὅτι ἦλθαν.
 [494] Ὁ πρίγκιπας ἐρώτησεν νὰ μάθῃ τὴν ἀλήθειαν,
 τὸ πῶς ἐγίνετο ἡ ἀφορμὴ κ' ἐσκανταλίστη ἡ ἀγάπη.
 Κ' ἐκεῖνοι ὅπου τὸ ἐξεύρασαν τὸν ἐπληροφορέσαν,
 τὸ πῶς τὴν μάχην ἄρχισαν κ' ἐγίνησαν ἀφιόρκοι,
 διατὶ τοὺς εἵπασιν τινές, κ' ἐλπίζαν νὰ ἔνι ἀλήθεια,
 ὅτι ἐσκοτώθῃ ὁ πρίγκιπας στὸν πόλεμον ἐκεῖνον,
 ὅπου ἐπολεμήσασιν ὁ ρῆγας κ' οἱ Ἀλαμᾶνοι.
 Ἐνταῦτα ἀπεκρίθηκεν ὁ πρίγκιπας καὶ εἶπεν·
 «Ποτὲ ἀφορμὲς οὐ λείπουσιν τῶν ἄπιστων Ρωμαίων·
 ὡς ἔχουσιν τὴν ἀφιορκίαν, ἔχουσιν καὶ τοὺς τρόπους».
 Μετὰ ταῦτα κράζει ὁ πρίγκιπας τὸν ἀφέντην τῆς Καρυταίνου
 καὶ λέγει του· «Καλὲ ἀνεψίε, παράλαβε μετὰ σε
 τοὺς Φράγκους ὅπου ἠφέραμεν μετὰ μας ἐκ τὴν Πούλιαν,
 ὅπου μᾶς εὐεργέτησεν κ' ἐβοήθησεν ὁ ρῆγας,
 νὰ μᾶς βοηθοῦν καὶ μάχωνται μετὰ μας τοὺς Ρωμαίους·
 κι ἄς εἶναι ἐκεῖσε εἰς τῶν Σκορτῶν μετὰ σε εἰς τὴν ἄκρην,

ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ ΒΙΛΛΑΡΔΟΥΪΝΟΣ ΠΡΙΓΚΙΨ ΜΟΡΕΩΣ

εἰς φύλαξιν τοῦ τόπου μας, καὶ τοὺς Ρωμαίους νὰ βλάβουν».
 [495] Τὸ ἀκούσει το ὁ μισὶρ Ντζεφρὲς τῆς Καρυταίνου ὁ ἀφέντης,
 μεγάλως τὸ ἀποδέξετον, ὀνόστιμον τοῦ ἐφάνη,
 λογίζοντα κ' ἐλπίζοντα μὲ τὸν λαὸν ἐκεῖνον
 θέλει ζημιώσει τοὺς Ρωμαίους, τὸν τόπον του φυλάξει.
 Ἐπῆρε τους κι ἀπήλθασιν εἰς τῶν Σκορτῶν τὰ μέρη
 ἐκεῖσε τοὺς ἐδιόρθωσεν νὰ κατοικοῦν καὶ στήκουν
 εἰς τὸ χωρίον, τὸ λέγουσιν Ἀράχοβαν Μεγάλην,
 ὅπου ἔνι ἡ ἄκρη τῶν Σκορτῶν ἐκεῖ πρὸς τοὺς Ρωμαίους,
 νὰ μάχωνται μετ' ἐκεινοῦς, τὸν τόπον νὰ φυλάττουν.
 [496] Ἐν τούτῳ ἐσυνέβηκεν, ἂν λάχῃ ἀπὸ ἁμαρτίας,
 κι οὐδὲν ἐπέρασεν ποσῶς κανέννας μῆνας, δύο,
 ἐφάνη ἀπὸ τὰ κρύα νερά, τὰ εἶχε ὁ τόπος ἐκεῖνος,
 τὸ κοιλιακὸν τοὺς ἠῦρηκεν κι ἀπόθαναν οἱ πλέω

αί Φράγκοι ἐκεῖνοι ὅπου ἦσαν εἰς τὸ χωρίο Ἀραχόβου.
 Ὁ ἀφέντης τῆς Καρύταινας ἀνάπαψιν οὐκ εἶχεν·
 ἀπὸ ὅσοι ἐναπεύμειναν ἀπ' αὐτοῦ, νὰ ἦσαν ὕγιοι
 τοῦ νὰ ἐβαστοῦσαν ἄρματα καὶ νὰ ἐκαβαλλικεῦαν,
 ἀεννάως τοὺς ἔπαιρνε μετ' αὐτὸν κ' ὑπήγαιναν εἰς μάχην,
 κ' ἐμάζησε μετ' αὐτοὺς Ρωμαίους κ' ἐζήμιωνε μέγαν.
 [497] Ἐνταῦτα ἐσυνέβηκεν ἀπὸ ἁμαρτίας τοῦ τόπου
 καὶ δυστυχίαν γὰρ τῶν Φραγκῶν ἐτότε τοῦ Μορέως,

ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΑΥΘΕΝΤΟΥ ΤΗΣ ΚΑΡΥΤΑΙΝΗΣ

ὁ ἀφέντης τῆς Καρύταινας, ὁ ἐξάκουστος ἐκεῖνος,
 ἔπεσε εἰς ζάλην φοβερὴν, ἃς ἀστένειον βαρυτάτην
 κ' ἐνίκησεν τὸ φυσικόν, τὸ ἔχουσιν οἱ ἀνθρώποι,
 κ' ἐπῆρε τον ὁ θάνατος· ἔδε ζημία μεγάλη
 ὅπου ἦλθε ἐτότε εἰς τὸν Μορέαν, θλίψη μεγάλη ἐγένη.
 Ἐθλίβη τον ὁ πρίγκιπας, ὅπου ἦτον γὰρ καὶ θεῖος του,
 οἱ πάντες τὸν ἐκλάψασιν, μικροὶ τε καὶ μεγάλοι,
 αὐτὰ τὰ ὄρνεα τὰ ἄλαλα κι αὐτὰ ἐκλάψανέ τον·
 ἄλλοι ζημία ποῦ ἐγένετο ἐτότε εἰς τὸν Μορέαν!
 Καὶ ποῖος οὐκ ἐβλαστήμησεν καὶ τίς οὐκ ἐλυπήθη;
 πατέραν εἶχαν τὰ ὄρφανά, ἄντραν εἶχαν οἱ χῆρες,
 ἀφέντην καὶ διαφέστοραν ὅλη ἡ φτωχολογία.
 Τοὺς ἅπαντες ἐφύλαγεν ἀπὸ τὴν ἀδικίαν·
 ποτὲ φτωχὸν οὐκ ἄφινεν νὰ δυστυχοαυχίση,
 ἄνθρωπον ποῦ ἐχρημάτιζεν νὰ πέση εἰς πενητεῖαν.
 Ἐδε ἁμαρτίαν ὅπου ἔποιεκεν ὁ θάνατος ἐτότε,
 νὰ ἐπάρη ἐτέτοιον ἄνθρωπον, ἐξάκουστον στρατιώτην,
 νὰ μείνουσιν πεντάρφανα ὅσοι τὸν ἀγαποῦσαν.
 Λοιπόν, ὡς ἦλθε ἀπὸ ἁμαρτίας κι οὐκ εἶχεν κληρονόμον
 νὰ ἀφήκη τέκνον ἀπὸ αὐτοῦ, διὰ νὰ κληρονομήσῃ
 τὰ κάστρη καὶ τὴν ἀφεντίαν ὅπου εἶχεν στὸν Μορέαν,
 εἰς τῶν Σκορτῶν γὰρ τὸν ζυγὸν καὶ εἰς ἐτέρους τόπους,
 τὸν τόπον του ἐμερίσασιν κ' ἐποῖκαν δύο μερίδια·
 τὸ ἓνα ἐπῆρε ὁ πρίγκιπας διατὸ εἶχεν τὴν ἀφεντίαν,
 καὶ τὸ ἄλλο ἡ γυναῖκα του διὰ ντουάριν, ὅπου εἶχεν.

ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ ΒΙΛΛΑΡΔΟΥΪΝΟΣ ΠΡΙΓΚΙΨ ΜΟΡΕΩΣ

Ἐκεῖνη γὰρ ἡ ἀρχόντισσα ἦτον γὰρ αὐταδέλφη
 μισὶρ Γυλιάμου ἐκεινοῦ τῶν Ἀθηνῶν τοῦ δοῦκα,
 Μέγαν Κύρην τὸν ἔλεγαν, ὄνομα τῶν Ἑλλήνων.
 [498] Ἀφότου γὰρ ἐπέρασε καιρὸς, μῆνες κ' ἡμέρες,
 ὁ Μέγας Κύρης ἔστειλεν εἰς τὸ ρηγᾶτο Πούλιας
 μαντατοφόρους φρόνιμους ἐκεῖ στὸν κόντον ντὲ Πριένε,
 μισὶρ Οὔγγο τῷ ὀνόματι, κόντος ἦτον τοῦ Λέτσε.
 Συμβίβασιν ἐποῖκασιν νὰ ἐπάρη τὴν ἀδελφὴν του
 ἃς ὀμόζυγον γυνὴν αὐτοῦ, τὴν κυρὰν τῆς Καρυταίνου.

Κι ἀφότου ἐσυμβιάστησαν ἀπέρασεν ὁ κόντος
 κ' ἦλθεν ἐκεῖσε εἰς τὸν Μορέαν στήν χώραν Ἀνδραβίδας·
 κι ὁ Μέγας Κύρης ἦλθε ὁμοίως ἀπὸ τὴν χώραν Θήβας.
 Κι ὅταν ἐνώθησαν ὁμοῦ, ἰσιάστησαν ἀλλήλως,
 ἀπέστειλαν κ' ἦλθεν ἐκεῖ ἡ κυρὰ τῆς Καρυταίνου,
 κ' ἐκεῖ τὴν εὐλογήθηκεν ὁ κόντος Οὐγγὸς ντὲ Μπριένε.
 [499] Κι ἀφότου γὰρ ἐδιόρθωσεν τὰ κάστροι καὶ τὰς χώρας,
 ὅπου εἶχεν τῆς ἀρχόντισσας ἐκεῖσε εἰς τὸν Μορέαν,

ΟΙ ΜΕΤΕΠΕΙΤΑ ΔΟΥΚΕΣ ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΙ ΟΙ ΚΑΤΑΛΑΝΟΙ

ἐπῆρε τὴν κι ἀπέρασε κ' ἐδιάβησαν στήν Πούλιαν.
 Κι οὐδὲν ἐπέρασεν καιρὸς, ὡς ἤθελεν ὁ Κύριος,
 κ' ἐσύλλαβεν ἡ ἀρχόντισσα ἀπὸ τὸν κόντον Οὐγγον
 κ' ἐποίησεν υἱὸν ἐξαίρετον, Γατιέρην τὸν ἐκράζαν,
 ἐξέβηκεν εἰς τ' ἄρματα πρόθυμος, εἰς στρατεῖαν
 κ' ἐξάκουστος κ' ἐπαινετὸς στῆς Δύσης τὰ ρηγᾶτα.
 [500] Κι ἀφότου ἐπέρασεν καιρὸς, ἐδιάβησαν καὶ χρόνοι,
 κι ἀπόθανεν ὁ μισὶρ Γγίς, τὸ ἐπὶ κλην ντὲ Λαρότσε,
 ὁ Μέγας Κύρης σὲ λαλῶ, τῶν Ἀθηνῶν ὁ δοῦκας,
 ἐξέπεσεν ὁ τόπος του κ' ἡ ἀφεντία ὅπου εἶχεν
 τοῦ κόντου Γατιέρη τοῦ υἱοῦ ἐκείνου τοῦ κόντου Οὐγγου,
 ἐκείνου γὰρ τοῦ ἐπαινετοῦ στρατιώτου ὅπου σὲ λέγω,
 ὅστις ἦτον ἐξαδέλφος τοῦ μισὶρ Γγῆ ἐκείνου.
 Κι ὡς ἦλθεν κ' ἐπαράλαβεν τὸ Μεγαλοκυρᾶτο,
 κ' ἐγίνη δοῦκας Ἀθηνῶν, ἀφέντης κληρονόμος.
 Κι ὡς ἦρε ὅτι εἶχασιν ἐλθεῖ ἐτότε οἱ Κατελᾶνοι,
 ὅπερ γὰρ τοὺς ἐλέγασιν κ' ἐκράζασιν Κουμπάνια,
 ἐκεῖσε εἰς τὸν Ἀλμυρόν, ὅπερ τοὺς εἶχεν φέρει
 ὁ δοῦκας γὰρ τῶν Ἀθηνῶν, ὁ μισὶρ Γγίς ἐκεῖνος
 εἰς λογισμόν καὶ συμφωνίες νὰ ἐλθοῦν στὸν Μορέαν,
 τὸν τόπον νὰ κερδίσουνε, τὴν ἀφεντίαν νὰ ἐπάρη
 διὰ τὴν ὁμόζυγον αὐτοῦ ὅπου ἦτον κληρονόμος,
 ἐκείνην ὅπου ὠνόμαζαν κ' ἐκράζασιν Μαάτην -
 ὁ πρίγκιπας ὁ Τάραντος ἐκράτει τὸ ἰγονικόν του,

ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ ΒΙΛΛΑΡΔΟΥΪΝΟΣ ΠΡΙΓΚΙΨ ΜΟΡΕΩΣ

τὸ πριγκιπᾶτο Ἀχαΐας μὲ τρόπον ἀδικίας.
 Δουπόν, ὡς ἠῦρηκεν ἐκεῖ μισὶρ Γατιέρης ὁ δοῦκας
 ὅτι εἶχασιν ἐλθεῖ ἐκεῖ ἐκείνη ἡ Κουμπάνια
 κ' εἶχαν μετ' αὐτοὺς ἔνομοῦ Τούρκους χιλίους καὶ πλέον,
 ἐσυμβιάστην μετ' αὐτοὺς μὲ συμφωνίες μεγάλες
 νὰ μάχωνται τὴν Ρωμανίαν καὶ τὴν Βλαχίαν ἐπάρουν.
 Καὶ ὅσον ἐκερδίσασι τοῦ Δομοκοῦ τὸ κάστρον,
 ἐσέβησαν εἰς σκάνταλα κ' εἰς μάχην γὰρ μεγάλην.
 Οἱ Κατελᾶνοι ἐσύμπεφταν δουλωτικὰ εἰς τὸν δοῦκαν·
 κ' ἐκεῖνος ἀπὸ ἀλαζονείας, ὡς τὸ ἔχουσιν οἱ Φράγκοι,

κι ἀπὸ κακῆς του γὰρ βουλῆς ὅπερ τοῦ ἐδῶκαν ἄλλοι,
 ἐβάλθη κ' ἐπολέμησε τὸν πόλεμον ἀχάσε,
 ἐπιάστην εἰς τὸν πόλεμον, τὴν κεφαλὴν του ἐκόψαν,
 ἐπῆραν καὶ τὸν τόπον του τὸ Μεγαλοκυρᾶτο,
 καὶ εἶναι ἀφέντες σήμερον εἰς αὐτο ἡ Κουμπάνια.
 Ὁ πόλεμος ἐγίνετον ἡμέρα γὰρ δευτέρα
 στὰς δεκαπέντε τοῦ μηνὸς ὅπερ τὸν λέγουν μάρτιον,
 ἐν ἔτει τρέχοντος χρονῶν τῶ ἀπὸ κτίσεως κόσμου,

Η ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΜΑΡΓΑΡΙΤΑΣ ΤΟΥ ΠΑΣΣΑΒΑ

ἕξι χιλιάδων ἀλλαδὴ κι ὄχτακοσίων χρόνων
 καὶ σὺν αὐτοῖς δεκαεφτά, καὶ τῆς ἰνδίκνου ὀγδόης.
 [501] Ἐν τούτῳ παύομαι ἐδῶ περὶ τοῦ κόντου ντὲ Μπριένε,
 ὅπου ἦτον δοῦκας Ἀθηνῶν, νὰ λέγω καὶ νὰ γράφω
 καὶ θέλω καὶ νὰ σᾶς εἰπῶ κι ἀφήγησιν ἑτέραν,
 τὸ τί συνέβη εἰς τὸν καιρὸν τοῦ πρίγκιπα Γυλιάμου.
 [502] Ὅταν ἦτον στὴν φυλακὴν τῆς Κωνσταντίνου πόλης
 κ' ἐξέβη μὲ τὲς συμφωνίες ὅπου ἔποικαν ἐτότε,
 τὲς ὅποιες γὰρ ἀκούσετε εἰς τὸ βιβλίον ἐτοῦτο.
 Ἐδωκεν γὰρ καὶ ὄψιδες τοῦ βασιλέως ἐτότε
 τοῦ Τζαδεροῦ τὴν ἀδελφὴν, τοῦ μέγα κοντοσταύλου,
 καὶ τὴν θυγάτηρ ἐκεινοῦ τοῦ Πασσαβᾶ τοῦ ἀφέντη,
 ὅπου ἦτον πρωτοστράτορας ὅλου τοῦ πριγκιπάτου.
 [503] Λοιπὸν, ὡς ἦσαν ὄψιδες οἱ ἀρχόντισσες ἐκεῖνες
 ἐκεῖσε διὰ τὸν πρίγκιπα στὴν Κωνσταντίνου πόλιν,
 ἔτυχεν καὶ ἀπόθανεν ὁ ἀφέντης τῆς Ἀκόβου,
 μισὶρ Γατιέρην τὸν ἔλεγον, τὸ ἐπὶ κλην του ντὲ Ροζιέρης,
 κι οὐκ εἶχεν κληρονόμον του ἀπὸ τὸν ἐνιαυτὸν του,
 μόνι τοῦ πρωτοστράτορος τὴν θυγάτηρ ἐκεῖνην
 τοῦ μισὶρ Ντζᾶ ντὲ Πασσαβᾶ, ποῦ εἶχεν τὴν ἀδελφὴν του
 ὀμόζυγον γυνὴν αὐτοῦ, κ' ἐποῖκαν θυγατέραν,
 τὴν ὠνομάζαν κ' ἔλεγον μαντάμα Μαργαρίταν.

ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ ΒΙΛΛΑΡΔΟΥΪΝΟΣ ΠΡΙΓΚΙΨ ΜΟΡΕΩΣ

Καὶ διατὸ ἦτον ὄψιδα ἐτότε εἰς τὴν Πόλιν
 (τὴν ἔβαλεν ὁ πρίγκιπας ὡς διὰ τὸν ἐνιαυτὸν του),
 κι οὐδὲν ἠύρέθη εἰς τὸν Μορέαν στὰ τέρμενα ἀπέσω
 διὰ ν' ἀπέλθῃ στὸν πρίγκιπα, διὰ νὰ τὴν ρεβεσίση
 τῆς Ἀκοβας τὴν ἀφεντίαν ὅπου ἦτον κληρονόμος,
 ἐκράτησεν ὁ πρίγκιπας τὴν ἀφεντία δι' ἐκεῖνον.
 [504] Κι ὅταν ἦλθε ἡ ἀρχόντισσα ἡ μαντάμα Μαργαρίτα
 ἀπέκει ὅπου ἦτον ὄψιδα διὰ τὸν πρίγκιπα Γυλιάμον,
 καὶ ἦλθεν κ' ἐξεζήτησεν τὴν ἀφεντίαν Ἀκόβου,
 ὁ πρίγκιπας τῆς ἔστρεψεν ἀπόκρισιν ἐτέτοιαν·
 ὅτι ἀφότου ἐπέρασεν ὁ χρόνος καὶ ἡ μέρα
 ὅπερ γὰρ τῆς ἐξέπεσεν τὸ ἰγονικὸν ἐκεῖνο,

κι οὐδὲν ἦλθεν στήν κούρτην του δια νὰ τὸ ἐξεζητήση,
 ὡς τὸ ἔχουσιν τὸ τέρμενα τοῦ τόπου τὰ συνήθεια·
 τίποτε ἂν εἶχε, ἐχάσε το, τίποτε οὐδὲν τῆς δίδει.
 [505] Κι ὡς τὸ ἤκουσε ἡ ἀρχόντισσα, μεγάλως τὸ ἐθαυμάστη,
 διατὶ οὐκ ἤλπιζεν ποτὲ στὸν πρίγκιπα νὰ εὕρη
 ἐτέτοια γὰρ ἀπόκρισιν ὡσὰν τῆς ἀποκρίθη,
 διατὶ ἦτον εἰς φυλακὴν ὄψιδα δι' ἐκεῖνον,
 ἀτός του γὰρ τὴν ἔβαλεν, φταίσιμον οὐκ ἐποῖκεν·
 ἐπεὶ, ἂν ἦτον στὸν Μορέαν εἰς τὴν ἀνάπαυσίν της,
 ποτὲ οὐδὲν ἀπόλειπε νὰ σφάλῃ ἐκ τὰ συνήθεια.
 Ἀφότου δὲ ὁ πρίγκιπας τὴν ἔβαλεν δι' ἐκεῖνον
 διὰ ὄψιδα καὶ φυλακὴν, οὐδὲν ἐθάρρει εἰς αὐτον
 ἐτέτοιους τρόπους κι ἀφορμὲς κι ἀπόκρισιν νὰ ποιήσῃ.
 Ὅμως, ἀφῶν ἐγνώρισεν ἡ ντάμα Μαργαρίτα
 κ' ἐκεῖνοι ὅπου ἦσαν μετ' αὐτὴν οἱ συμβουλάτοροί της,
 ὅτι ὁ πρίγκιπας Μορέως οὐδὲν τῆς στρέφει δίκαιον,
 ἐμίσησεν κ' ἐδιάβηκεν στὸ ὅσπιτι της θλιμμένη.
 Διαβοῦσα γὰρ καιρὸς μικρὸς, ἕνας μῆνας καὶ πλέον,
 ἐστράφη πάλι ἡ ἀρχόντισσα, στὸν πρίγκιπαν ἐδιάβη

Η ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΜΑΡΓΑΡΙΤΑΣ ΤΟΥ ΠΑΣΣΑΒΑ

μὲ τὴν βουλήν καὶ συντροφίαν ὅπου εἶχεν μετ' ἐκείνην,
 κι ἀνάκραξεν κ' ἐζήτησεν τὸ κάστρον τῆς Ἀκόβου
 μετὰ τὴν περιοχὴν αὐτοῦ κι ὅλην τὴν μαπαουνίαν.
 Ἐποίησε γὰρ τὴν δευτέραν ἀνάκραξεν καὶ τρίτην·
 κι ὁ πρίγκιπας τῆς ἔστρεψεν ἀπόκρισιν ἐτέγοιαν,
 ὡσὰν τὴν πρώτην γὰρ φορὰν ἐκράτει ἕναν στίχον.
 [506] Ἀφότου ἐγροίκησεν καλὰ ἡ ντάμα Μαργαρίτα
 ὅτι ποτὲ ἐκ τὸν πρίγκιπα δίκαιον οὐδὲν εὐρίσκει,
 ὅλους ἐπαρακάλεσε φίλους καὶ συγγενεῖς της
 τοῦ νὰ τὴν συμβουλέψουσιν τὸ πῶς νὰ ἔχῃ πράξει,
 νὰ μὴ χάσῃ τὸ δίκαιον της καὶ πέσῃ εἰς ἀκληρίαν.
 Κ' ἐτότε οἱ φρονιμώτεροι, ὅπου τὴν ἀγαποῦσαν,
 ὅλοι τὴν ἐσυμβούλεψαν τοῦ νὰ ἔχῃ ἐπάρει ἄντραν,
 ἄνθρωπον μέγαν, φρόνιμον κι ἀπὸ ὑψηλὴν γενέαν,
 «κ' ἐκεῖνος μὲ τὰ φρόνα του καὶ μὲ τοὺς ἐδικούς του
 σὲ θέλει βάλει εἰς νομὴν ἀπὸ τὸ ἰγονικόν σου».
 [507] Ἐν τούτῳ γὰρ ἡ ἀρχόντισσα, ὡς φρόνιμη ὅπου ἦτον,
 ἐσυγκατέβη, ἔστρεψεν ἄντραν νὰ ἔχῃ ἐπάρει.
 Ἐνταῦτα ἐσυνεργήσασιν οἱ πρῶτοι τῆς γενεᾶς της
 κι ἀπῆρεν ἄντρα εὐγενικὸν ἀπὸ ὑψηλὴν γενέαν,
 αὐτάδελφον τοῦ εὐγενικοῦ μισὶρ Νικόλα ἐκεῖνου,
 ντὲ Σαίντ Ὁμὲρ τὸν ἔλεγον καὶ τῆς Θηβοῦ ἀφέντην,
 τὸν μισὶρ Ντζάν τὸ ὄνομα ντὲ Σαίντ Ὁμὲρ κ' ἐκεῖνον·
 εἶχαν καὶ τρίτον ἀδελφὸν κ' ἐκράζαν τον μισὲρ Ὅτον.
 [508] Κι ἀφῶν τὴν εὐλογήθηκεν ὁ μισὶρ Ντζὰς ἐκεῖνος,
 τὸ ὀφφίκιον ἐπαράλαβε τοῦ πρωτοστρατοράτου,

ὅπου ἦτον γάρ τὸ ἰγονικὸν τῆς γυναικὸς του ἐκείνης.
Ἐκεῖνοι γὰρ ντὲ Σαίντ Ὀμέρ μεγάλη εὐγένειαν εἶχαν·

ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ ΒΙΛΛΑΡΔΟΥΪΝΟΣ ΠΡΙΓΚΙΨ ΜΟΡΕΩΣ

ἡ μήτηρ τους εὐρίσκετον τοῦ ρῆγα τῆς Οὐγγρίας
αὐτάδελφῃ ὀνόμμῃ, τὴν εἶχε ὁ πατήρ τους
ἐκεῖνος ὁ μισίρ Μπελάς διὰ ὀμόζυγον γυναικάν·
κ' ἐποιήκασιν οἱ δύο ὀμοῦ ἐκείνους τοὺς τρεῖς ἀφέντες.
Κι ὁ δοῦκας γὰρ τῶν Ἀθηνῶν, αὐτὸς ὁ Μέγας Κύρης,
εἶχε αὐταδέλφους ἄλλους τρεῖς κ' ἦσαν πρῶτοι ἐξαδέλφοι
μετὰ ἐκείνους ντὲ Σαίντ Ὀμέρ, ἕς πρῶτον βαθμὸν σὲ λέγω.
Κι ἀφότου εὐλογήθηκεν ὁ μισίρ Ννζὰς ἐκεῖνος
ἐκείνην τὴν εὐγενικὴν τὴν ντάμα Μαργαρίτα,
οὐδὲν ἠθέλησε ποσῶς τοῦ νὰ μακρημερέψη
ἢ ὑπόθεσις τῆς Ἄκοβας, νὰ μὴ τὴν ἀνακράξῃ
στὴν κούρτην γὰρ τοῦ πρίγκιπος ἐκείνου τοῦ Μορέως.
Τοὺς ἀδελφούς του ἀξίωσεν κ' ἦλθαν ὀμοῦ μετ' αὐτον·
εἰς τὸν Μορέαν ἀπέσωσαν ὀλόρθα εἰς τὴν Κλαρέντσα.
[509] Ἐκεῖ ἠῦραν τὸν πρίγκιπα μετὰ τοὺς κεφαλαῖδες
ἐνῶ ἐκράτει παρλαμᾶ διὰ ὑπόθεσες ὅπου εἶχεν.
Ἡμέρας δύο ἐποιήσασιν τίποτε οὐκ ἀνακράξαν.
ἔπαιζον, εἶχασιν χαρὲς μετὰ τοὺς Μοραίτες.
Διαβόντα γὰρ ἡμέρες δύο ἦλθεν ὁ μισίρ Ἰωάννης
μετὰ τοὺς δύο του ἀδελφούς, ντὲ Σαίντ Ὀμέρ ἐκείνους
καὶ μετὰ τὴν γυναικάν του ὅπου ἦτον κληρονόμος·
κ' ἦλθαν ἐμπρὸς στὸν πρίγκιπα κ' ἐπρεζαντίστη ἐκείνη
ὡς κληρονόμος ὅπου ἦτον τοῦ ἰγονικοῦ τῆς ὄλου.
Κ' ἐνταῦτα ἐπρεζάντισε τὸν ἄντραν τῆς ἐκείνον
ὡς ἀβουὲ καὶ ἄντραν τῆς, ὡς τὸ ἔχουν τὰ συνήθεια.
Κ' εὐθέως τὴν ὥραν ἐκείνην τοῦ εἶπεν ὁ μισίρ Ἰωάννης·
«Ἀφέντη πρίγκιπα Μορέως, ἀξιῶ, παρακαλῶ σε,
ὡς ἀφέντης μου ποῦ εὐρίσκεσαι καὶ ἴδιος κληρονόμος,
νὰ ὀρίσης καὶ νὰ σωρευτοῦν οἱ κεφαλαῖδες σου ὄλοι,
οἱ φλαμουριάροι τοῦ Μορέως κ' οἱ λίζιοι καβαλλάροι

Η ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΜΑΡΓΑΡΙΤΑΣ ΤΟΥ ΠΑΣΣΑΒΑ

διὰ νὰ ἀφκραστῆς μετὰ κεινοὺς τὰ ἔχω ν' ἀνακράξω,
κ' εἰς δίκαιον νὰ μὲ κρίνετε, ἀπόφασιν νὰ λάβω,
πρὸς τὰ συνήθεια τοῦ Μορέως θέλω νὰ λάβω δίκαιον,
χάριν καμμίαν οὐ ζητῶ εἰ μὴ τὸ δίκαιον ποῦ ἔχω».
Ἐνταῦτα τοῦ ἀπεκρίθηκεν ὁ πρίγκιπας ἀτός του
καὶ λέγει του· «Μετὰ χαρᾶς, ἀφῶν ζητεῖς τὸ δίκαιον,
ἔτοιμος μὲ τὴν κούρτην μου νὰ σὲ τὸ ἐκπληρώσω».
[510] Ὦρισε ὁ πρίγκιπας εὐθέως κ' ἦλθαν οἱ φλαμουριάροι,
οἱ καβαλλάροι ἀλλὰ δὴ τοῦ πριγκιπάτου οἱ λίζιοι·
ἐκάτσαν ὄλοι ἐνομοῦ εἰς τὴν ἀγίαν Σοφίαν,

ὅπου ἤμενον ὁ πρίγκιπας, ἐκεῖ εἰς τὴν Ἀνδραβίδα.
 Ἐνταῦτα ἐσηκώθηκεν ὁ γέρο μισίρ Νικόλαος,
 ντὲ Σαίντ Ὀμὲρ τὸν ἔλεγαν, ὁ τῆς Θηβοῦ ἀφέντης.
 Μὲ τὴν δεξιάν τὴν χειράν του τὴν ἀδελφή του ἐκράτει,
 τοῦ ἀδελφοῦ του τὴν γυνήν, τὴν ντάμα Μαργαρίτα.
 [511] Καὶ λέγει πρὸς τὸν πρίγκιπα· «Ἀφέντη τοῦ Μορέως,
 ἀλήθεια ἔνι, τὸ ἐξεύρουσιν τοῦ πριγκιπάτου οἱ πάντες,
 ὅτι ἡ ἀδελφή μου, ὅπου ἔνι ἐδῶ ἐνώπιον τῆς ἀφεντίας σου,
 εὐρίσκεται γὰρ ἀνεψία τοῦ ἀφέντου τῆς Ἀκόβου,
 μισίρ Γαρνιέρην τὸν ἔλεγαν, τὸ ἐπίκλην ντὲ Ροζιέρες·
 τῆς ἀδελφῆς του ἔνι παιδὶ ἡ ἀδελφή μου ἐτούτη.
 Κι ὡς ἔθνηκεν ἄνευ παιδὶ νὰ ἀφήκη κληρονόμον,

ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ ΒΙΛΛΑΡΔΟΥΪΝΟΣ ΠΡΙΓΚΙΨ ΜΟΡΕΩΣ

ἐξέπεσεν ὁ τόπος του, τὸ κάστρον τῆς Ἀκόβου,
 ἐτούτης μου τῆς ἀδελφῆς ὅπου ἔνι κληρονόμος.
 Κι ὡς τὸ ἐξεύρεις, ἀφέντη μου, ὅτ' ἦτον διὰ ἐσέναν
 ὄψιδαν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, τὴν ἔβαλες ἀτός σου.
 οὐδὲν εὐρέθηκεν ἐδῶ στὸ τέρμενον τοῦ χρόνου,
 ἀφῶν ἐμεταστάθηκεν ὁ ἀφέντης τῆς Ἀκόβου,
 διὰ νὰ ἐλθῆ καὶ πρεζαντιστῆ ἔμπρὸς στὴν ἀφεντίαν σου,
 ὡς τὸ ἔχουν τὰ συνήθεια μας ὁλοῦ τοῦ πριγκιπάτου,
 ἀπέσω εἰς τὰς σαράκοντα ἡμέρας κ' εἰς τὸν χρόνον,
 εἰς τὸ ὅποιον πρᾶγμα οὐδὲν σὲ φταίει, τίποτε οὐδὲν ἐσφάλλει,
 ἀφῶν ἦτον εἰς φυλακὴν, ἐσὺ τὴν εἶχες βάλει,
 διὰ ὄψιδαν τὴν ἔβαλες κ' ἐξέβης ἀπ' ἐκεῖθεν.
 [512] Καὶ ὅταν τὴν ἐξήβαλες κ' ἦλθεν ἐδῶ εἰς τὸν τόπον,
 εὐθέως γὰρ ἐκατάλαβεν καὶ ἦλθεν ἔμπροστέν σου·
 ὡς κληρονόμος φυσικὸς ὅπου ἦτον τῆς Ἀκόβου
 ἐπρεζαντίστη εἰς ἐσὲν κ' ἐζήτησέ σε δίκαιον.
 Κ' ἐσὺ τῆς ἀποκρίθηκες ὅτι δίκαιον οὐκ εἶχεν
 καὶ πάντα ἐσυχοέρχετον κ' ἐζήτα σὲ γὰρ δίκαιον
 κ' ἐσὺ ποτὲ οὐκ ἠθέλησες κούρτην νὰ τῆς κρατήσης,
 μόνι αὐτεξούσιος ἔλεγες ὅτι δίκαιον οὐκ εἶχεν.
 Κ' ἐτούτη, ὡς ἀσυμβούλευτος γυναῖκα ἄνευ φίλους,
 ἐστρέφετον στὸ ὀσπίτι της ὡσὰν ἀπεγνωσμένη
 κι ἀνάμενον νὰ τῆς ἐλθῆ ἀπὸ Θεοῦ βοήθεια.
 Θεοῦ εὐδοκοῦντος σήμερον ὑπαντρεμένη ἔνι
 εἰς ἄνθρωπον εὐγενικὸν ἀπὸ γενέας μεγάλης,
 τὸ δίκαιον ποῦ τῆς ἔρχεται νὰ τὸ φυλάξῃ οὕτως
 ὡς πρέπει πᾶσα εὐγενικοῦ ἀνθρώπου νὰ τὸ κάμνη
 Διὰ τοῦτο ἦλθασιν ἐδῶ ἔμπρὸς στὴν ἀφεντίαν σου
 κ' ἐγὼ μετ' αὐτοὺς ἐνομοῦ ὅπου εἶμαι ἀδελφός τους,
 καὶ παραοφρίζω καὶ τοὺς δύο, τὸν ἕναν κληρονόμον,
 κι ὁ ἄλλος, ὡς ἀβουέρην της, τὸ δίκαιον τους ζητῶντα.
 Παρακαλῶ σε, δέομαι νὰ τοὺς τὸ ἔχῃς δώσει
 τὸ δίκαιον ποῦ τοὺς ἔρχεται, καὶ εἰς νομὴν τοὺς βάνης

ἀπὸ τὰ κάστρη κι ἀφεντίαν τῆς περιοχῆς Ἀκόβου.
 Κ' ἐτοῦτοι εἶναι ἔτοιμοι νὰ ποιήσουν πρὸς ἐσέναν
 τὸ ὅσον χρεωστοῦσιν εἰς δουλείαν κι ὁμάτζι καὶ λιζίαν».
 [513] Ἐνταῦτα ἀπεκρίθηκεν ὁ πρίγκιπας ἀτός του
 καὶ λέγει τοῦ μισίρ Νικολάου ντὲ Σαίντ Ὁμὲρ ἐκεῖνου·
 «Ἡμεῖς ἀκούσαμεν λεπτῶς κ' ἡ κούρτη μας ὡσαύτως
 τοὺς λόγους ὅπου ἐσύντυχες καὶ τὴν ὑπόθεσιν σου,
 καὶ μαρτυροῦμεν, λέγομεν, ἀλήθεια ἔνι τὸ εἶπες,
 ὅτι διὰ ἐδικὴν μου ἀφορμὴν καὶ διὰ ἐδικόν μου τρόπον
 ἐχάσεν κι ἀκληρήθηκεν ἡ ἀρχόντισσα ἡ ἀδελφή σου
 τὸ ἰγονικὸν καὶ ἀφεντίαν, τὸν τόπον τῆς Ἀκόβου.
 Ἐν τούτῳ σὲ ἀποκρένομαι καὶ λέγω κ' ἐρωτῶ σε·
 ἐὰν μᾶς ζητῆς νὰ ποιήσωμεν τὸ δίκαιον κατὰ νόμον,
 ἢ ἂν μᾶς ζητᾶς διὰ χάριταν καὶ διάκρισιν ἀφέντου,
 διατὸ ἐμποδίστη ὡς διὰ ἐμᾶς κι οὐδὲν εὐρέθη ἐνταῦτα
 ἐδῶ εἰς τὸ πριγκιπάτον μας κ' εἰς τὴν ἀνάπαψιν τῆς
 ἀπέσω εἰς τὰ τέρμενα, τὰ ἔχουσιν τὰ συνήθεια,
 τοῦ νὰ ἀνακράξῃ ὡς ἔπρεπεν καὶ νὰ ζητήσῃ δίκαιον».
 [514] Ἐνταῦτα ἀποκρίθηκεν μισίρ Νικόλαος ἐκεῖνος
 καὶ λέγει πρὸς τὸν πρίγκιπα ἀπόκρισιν ἐτέτοιαν·
 «Ἀφέντη πρίγκιπα Μορέως, λέγω τὴν ἀφεντίαν σου·
 ἐὰν ἔβλεπα κ' ἐγνώριζα μετὰ πληροφορίας
 ὅτι ἡ ἀδελφή μου, ὅπου ἔνι ἐδῶ, οὐδὲν ζητεῖ μὲ δίκαιον
 τὸ κάστρον καὶ τὴν ἀφεντίαν, τὴν περιοχὴν Ἀκόβου,
 ἐτότε νὰ ἦτον εὐπρεπον τοῦ νὰ ἐζητοῦμαν χάριν.
 Τὸ δὲ τὸ δίκαιον ἔνι ὀρθόν, ὡς τὸ ἐξεύρεις ἀτός σου,
 ὅτι ἡ ἀδελφή μου ὡς διὰ ἐσὲν εἰς φυλακὴ ἐκρατειέτον
 κι οὐδὲν ἠμπόρει οὐδὲ ποσῶς τοῦ νὰ ἐξέβῃ ἀπέκει
 διὰ νὰ ἔλθῃ ἀνακράζοντα τὸ ἰγονικὸν Ἀκόβης.
 Διὰ τοῦτο γὰρ οὐδὲν ζητῶ χάριν καμμία ἀπὸ ἐσέναν,
 μόνι τὸ δίκαιο ὡς ἀπαιτεῖ κι ὀρίζει το ὁ νόμος».
 [515] Ἐνταῦτα τοῦ ἀπεκρίθηκεν ὁ πρίγκιπας Μορέως
 καὶ λέγει τοῦ μισίρ Νικολάου ντὲ Σαίντ Ὁμὲρ ἐκεῖνου·
 «Ἀφῶν οὐ χρήζεις χάριταν νὰ λάβῃς ἀπὸ ἐμέναν
 καὶ θέλεις κι ἀνακράζεις με τῆς κούρτης μου τὸ δίκαιον,
 λέγω καὶ μαρτυρῶ σε το, 'ς ἀλήθειαν τὸ ἀφιρώνω,
 ὅτι ἀμαρτίαν ἀπὸ Θεοῦ καὶ ψέγος τῶν ἀνθρώπων
 ἦθελα ἔχει εἰς ἐμέν, ἂν σὲ ἔλειψα ἀπὸ τοῦτο.
 Διὰ τοῦτο θέλω νὰ γενῆ τὸ πράγμα ἀφιρωμένον
 μὲ προσοχὴν καὶ διάκρισιν, τοῦ τόπου τὰ συνήθεια,
 ὅπως μὴ σφάλω τίποτε κ' ἔχω κατηγορίαν
 ἀπὸ τὸν Θεὸν κ' ἐκ τοὺς ἀγίους ὁμοίως κ' ἐκ τοὺς
 ἀνθρώπους.
 Καὶ θέλω τοῦ νὰ σωρευτοῦν ὅλου τοῦ πριγκιπάτου
 οἱ φλαμουριάροι κι ἀρχιερεῖς, οἱ λίζιοι καβαλλάροι,
 νὰ βάλω τὴν ὑπόθεσιν εἰς αὐτοὺς νὰ τὴν κρίνουν
 πρὸς τὰ συνήθεια τοῦ Μορέως, μὲ τοῦ Θεοῦ τὸν φόβον,

τὰ ἔδωκεν ὁ βασιλεὺς ἐκεῖνος ὁ Ρομπέρτος
τοῦ μακαρίτου μου ἀδελφοῦ τοῦ πρίγκιπα Ντζεφρόη,
ὅταν ἐσυμβιβάστησαν κ' ἐπῆρεν τον γαβρόν του».

[516] Ἐνταῦτα ὀρίζει ὁ πρίγκιπας κ' ἐγράψασιν πιττάκια
εἰς ὄλους τοὺς φλαμουριαρίους τοῦ πριγκιπάτου ὄλου
ὡσαύτως κ' εἰς τοὺς ἀρχιερεῖς κ' εἰς τοὺς καβαλλαρίους,
καὶ ἦλθαν κ' ἐσωρεύτησαν ἐκεῖσε εἰς τὴν Κλαρέντζαν.
Στοῦ ἁγίου Φραγκίσκου ἐσέβησαν, εἰς τοὺς Φρεμενουρίους
κ' ἐκάτσαν εἰς κρισίματα, ὡς ἔνι τὸ συνήθειον.
Ἐνταῦτα λέγει ὁ πρίγκιπας μισὶρ Νικολάου ἐκεῖνου·
«Θέλω νὰ μάθω ἀπὸ σοῦ τὸ ποῖος ἔνι ὁ ἀβοκᾶτος
ὅπου χρεωστεῖ τοῦ νὰ λαλῆ ὡς διὰ τὴν ἀδελφήν σου
τοῦ νὰ βαστᾷ τὸν λόγον της, νὰ συντυχαίνει εἰς κούρτην».

Κ' ἐκεῖνος τοῦ ἀπεκρίθηκεν· ἀτός του θέλει εἶσται
νὰ λέγη κι ἀποκρένεται ὅσον διαφέρνει εἰς κρίσιν
διὰ ἐκείνην τὴν ὑπόθεσιν τοῦ κάστρου τῆς Ἀκόβου.

[517] Κ' εἰς τοῦτο ἀπεκρίθηκεν ὁ πρίγκιπας καὶ εἶπεν·
«Ἀφότου ἐσὺ ἀποδέχεσαι νὰ εἶσαι ἀβοκᾶτος
διὰ τὴν ὑπόθεσιν αὐτὴν τῆς ντάμα Μαργαρίτας,
κ' ἐγὼ ὡς διὰ τὴν ἀγάπην σου κι ὡς διὰ τὴν συντροφίαν
σου
νὰ σὲ ποιήσω συντροφίαν καὶ νὰ βαλθῶ ἀβοκᾶτος,
νὰ διαφεντεύω καὶ κρατῶ τὰ δίκαια τῆς κούρτης».

Ἐνταῦτα κράζει ὁ πρίγκιπας τὸν λογοθέτη ἐκεῖνον,
μισὶρ Λινάρδον τὸ ὄνομα, ἀπὸ τὴν Πούλιαν ἦτον·
ἄνθρωπος ἦτον φρόνιμος, καλὰ γραμματισμένος·
ἐκεῖνον εἶχε ἰσόψυχον καὶ πρῶτον στὴν βουλήν του.
Τὴν βέργαν γὰρ καὶ τὸ ραβδί, τὸ ἐκράτει εἰς τὸ χέριν,
ὡς τὸ ἔχουσιν οἱ ἀρχηγοὶ κ' οἱ ἀφέντες γὰρ τοῦ κόσμου,
τοῦ ἔδωκεν καὶ λέγει τον· «Ἐγὼ σὲ παραδίδω
τὴν ἀφεντίαν ὅπου κρατῶ νὰ στήκης διὰ τὴν κούρτην,
νὰ κρένης γὰρ καὶ νὰ κρατῆς τὸ δίκαιον μὲ τὸν νόμον,
μὲ τὴν βουλήν καὶ συντροφίαν ὅπου εἶναι ἐδῶ εἰς τὴν κούρτην·
κι ὀρκῶ σε κατὰ τοῦ Χριστοῦ κ' εἰς τὴν ψυχὴν σου ἐπάνω,
ἐσὲν κι ὅσοι καθέζονται μετὰ σὲ ἐδῶ εἰς τὴν κούρτην,
τὸ δίκαιον τῆς ἀρχόντισσας μαντάμα Μαργαρίτας
νὰ τὸ κρατήσετε καλὰ ὡσπερ καὶ τὸ τῆς κούρτης.
Μὴ σαλευτῆτε τίποτε διὰ φτόνον ἢ φιλίαν·
προσέχετε μὴ σφάλετε ἀπάνω εἰς τὰς ψυχὰς σας,
ἐπεὶ ἐγὼ διὰ συντροφίαν κι ἀγάπην τοῦ ἀδελφοῦ μου
τοῦ μισὶρ Νικολάου ντὲ Σαῖντ Ὅμερ θέλω νὰ ἀβοκαρίσω
ἐκ τὸ ἄλλο μέρος, νὰ κρατῶ τὸ δίκαιον γὰρ τῆς κούρτης».

[518] Ἐν τούτῳ ἐπεχείρησεν μισὶρ Νικόλας ἐκεῖνος
νὰ λέγη κι ἀφηγήσεται τὸν τρόπον τῆς Ἀκόβου,
τὸ πῶς ἐξέπεσε ἡ ἀφεντία τοῦ ἰγονικοῦ ἐκεῖνου
τῆς πρωτοστρατόρισσας τῆς ντάμα Μαργαρίτας,
καθὼς τὸ ἀκούσετε ἐδῶ ὀπίσω εἰς τὸ βιβλίον μου

τοὺς τρόπους καὶ τὰς ἀφορμὰς καὶ τὴν καθοδηγίαν,
 τὸ ὅποιον οὐδὲν μὲ φαίνεται νὰ σᾶς τὸ διπλογράψω,
 διατὸ ἔνι γὰρ κολαστικόν, οἱ πάντες τὸ βαρειῶνται.
 [519] Κι ἀφότε ἀποπλήρωσε τὰ εἶχεν νὰ λαλήσῃ,
 ἔνταῦτα πάλε ἄρχισεν ὁ πρίγκιπας νὰ λέγῃ,
 νὰ βάνῃ τρόπους κι ἀφορμὰς καὶ λόγους ἐναντίους
 πρὸς τὸ εἶπεν γὰρ κ' ἐλάλησε μισὶρ Νικόλαος ἐκεῖνος,
 ὡς τὸ ἔχουσιν οἱ διάταξες κι ὅλα τὰ δικαστήρια
 καὶ λέγουσιν ὁ κατὰ εἷς τὸ ἐξεύρει διὰ ὄφελόν του.
 Κι ἀφότου εἶπασιν πολλὰ κ' ἐπλήθυναν τὰ λόγια,
 ὥρισεν ὁ πρίγκιπας κ' ἠφέραν τὸ βιβλίον,
 ὅπου ἔγραφαν κ' ἐλέγασιν τοῦ τόπου τὰ συνήθεια.
 Ἐνταῦτα ἠῦρασιν ἐκεῖ ἐγγράφως τὸ κεφάλαιον,
 ὅπερ γράφει λεπτομερῶς, λέγει καὶ διερμηνεύει,
 τὸ πῶς ὁ λίζιος ἄνθρωπος χρεωστῆ ποιῆσαι τοῦτο·
 εἰ μὲν συμβῆ ὁ ἀφέντης του ὁ ἐχτρός του νὰ τὸν πιάσῃ
 καὶ νὰ τὸν ἔχῃ εἰς φυλακὴν, εἰς τιμωρίαν σιδήρων,
 νὰ τὸν ζητήσῃ ὁ ἀφέντης του καὶ νὰ τὸν ἀνακράξῃ·
 νὰ σέβῃ εἰς τὴν φυλακὴν εἰς ὄψιδαν διὰ ἐκεῖνον,
 νὰ ἐβγάλῃ τὸν ἀφέντην του ἀπὸ τὸ δεσμοτήριον.
 Ὅφείλει πρὸς τὸ σύνηθες καὶ πρὸς τὸ ὀρίζει ὁ νόμος
 νὰ σέβῃ εἰς τὴν φυλακὴν σωματικῶς ἀτός του.
 Καὶ μετὰ ταῦτα ὁ ἀφέντης του χρεωστῆ πάλιν νὰ ἐβγάλῃ
 τὸν λίζιον ἄνθρωπο ἀπ' ἐκεῖ ποῦ ἐσέβῃ ὡς διὰ ἐκεῖνον.
 [520] Οἱ πάντες γὰρ ὅπου ἦσασιν ἐκεῖ στὴν κούρτη ἐτότε,
 ὅλοι ἐπλαγίασαν κ' ἔλεγαν μὲ διάκρισιν μεγάλην
 ὅτι ἡ πρωτοστρατόρισσα ἐτύχαιεν νὰ ἔχῃ
 τὸ ἰγονικόν, τὴν περιοχὴν τοῦ κάστρου τῆς Ἀκόβου,
 ἀφῶν ἀτός του ὁ πρίγκιπας τὴν ἔβαλε καὶ ἦτον
 ὄψιδα καὶ εἰς φυλακὴν διὰ ἐκεῖνον εἰς τὴν Πόλιν.
 [521] Τὸ φέρει γὰρ ὁ πρίγκιπας τοῦ νόμου τὸ βιβλίον
 κ' ἐστάθη κι ἀφιρώθηκεν εἰς τὸ κεφάλαιο ἐκεῖνο·
 κι ἀπόδειξε μὲ τὸ βιβλίον, τοῦ τόπου τὰ συνήθεια,
 ὅτι μὲ δίκαιον χρεωστικὸν ἐχρεώσται νὰ τὸ ποιήσῃ.
 Οὐδὲν τῆς ἔφταιεν τίποτε διατὶ γὰρ οὐκ ἠύρέθη
 διὰ νὰ ζητήσῃ δίκαιον στὸ ἰγονικόν ἐκεῖνον
 ἀπέσω εἰς τὰ τέρμενα ὅπου ἔχουν τὰ συνήθεια.
 [522] Ἐμεταπιάσαν ὅλοι τους κ' ἐστράφησαν καὶ εἶπαν
 ὅτι ἀφότου ἐτύχαινε κ' ἐχρεώσται νὰ τὸ ποιήσῃ,
 (νὰ σέβῃ γὰρ στὴν φυλακὴν ἀφῶν τὴν ἀνακράξῃ,
 ὁ ἀφέντης τῆς ὁ λίζιος, τὸ ὀρίζουν τὰ συνήθεια,
 κι οὐδὲν εὔρεθη εἰς τὸν Μορέα στὰ τέρμενα ἀπέσω,
 νὰ φανιστῇ εἰς τὸν πρίγκιπα, νὰ τοῦ ζητήσῃ δίκαιον),
 κ' ἐπέρασαν τὰ τέρμενα, - τὸ δίκαιον τῆς ἐχάσε·
 ἐδῶκαν τὴν ἀπόφασιν ὅτι ἔρημα γυρεύει.
 Ἐκράξασιν τὸν πρίγκιπα καὶ τὸν μισὶρ Νικόλαον,
 καὶ ἦλθασιν ἀμφοτέροι ἐνώπιον τῆς κούρτης,

Κι ὁ λογοθέτης, ὅπου ἦτον τοῦ πρίγκιπος ὁ δίκαιος,
 ἐκεῖνος τοὺς ἐσύντυχεν κ' ἐβάσταξε τὸν λόγον,
 τὸ πῶς ἡ κούρτη ἐτήρησε κ' ἠῦρασι μὲ τὸν νόμον·
 λεπτομερῶς τοὺς ἔδειξε τὸ δίκαιον καὶ τοὺς τρόπους,
 τὸ πῶς ἡ κούρτη ἐκέρδισε τὸ κάστρον τῆς Ἀκόβου
 μὲ τὰ ὀμάτζια κι ἀφεντίαν, τὴν περιοχὴν ὅπου εἶχεν,
 πρὸς τὰ συνήθεια τοῦ Μορέως, καθὼς τὸ ὀρίζει ὁ νόμος.
 Τὸ ἀκούσει ἐτοῦτο ὁ πρίγκιπας, ὡς τὸ ἔχουσιν οἱ κούρτες,
 τὴν κούρτην εὐχαρίστησεν κι ἀπόφασιν ἀπῆρεν·
 ὡς δὲ ὁ πρωτοστράτορας ὁ μισὶρ Ντζᾶς ἐκεῖνος,
 οὐδὲν ἠθέλησεν ποσῶς εὐχαριστίαν νὰ ποιήσῃ.
 Μετὰ ταῦτα ὅλοι οἱ ἄρχοντες, οἱ λίζιοι φλαμουριάροι,
 ἀπηλογίαν ἐζήτησαν κι ὁ πρίγκιπας τοὺς τὴν δίδει,
 κ' ἐδιάβησαν ὁ κατὰ εἷς ἔνθα ἠθελεν κ' ἠγάπα.
 Ἡ κούρτη γὰρ ἐσκόρπισεν, ὁ κατὰ εἷς ἐδιάβη
 ἐκεῖ ποῦ ἐχρεώσται ν' ἀπελθῆ ἕκαστος ἀπ' ἐκείνους.
 [524] Καὶ μετὰ ταῦτα ὁ πρίγκιπας κράζει τὸν λογοθέτην
 καὶ λέγει του γὰρ μοναξᾶ μὲ διάκρισιν μεγάλην·
 «Ὅμνύω σε, λογοθέτη μου, ἐνώπιον τοῦ Κυρίου μου,
 πολλὰ μὲ ἐφάνη βαρετὸν ἡ κρίσις ὅπου ἐδόθη,
 καὶ ἀκληρήθη ἡ ἀρχόντισσα, ἡ ντάμα Μαργαρίτα,
 ἀπὸ τὸ κάστρον κι ἀφεντίαν, τὴν περιοχὴν Ἀκόβης,
 διατὶ ἀπεικάζω αἰσθητὰ κι ἐξεύρω ὅτι ἔνι ἀλήθεια
 ὅτι ἐγὼ τὴν ἔβαλα στὴν φυλακὴν ὅπου ἦτον.
 Καὶ δι' αὐτὴν γὰρ τὴν ἀφορμὴν οὐδὲν εὐρέθη ἐνταῦτα,
 στὰ τέρμενα καὶ στὸν καιρὸν ὅπου ἔπρεπεν νὰ ἔλθῃ,
 νὰ ἐφανιστῆ εἰς τὴν κούρτην μου καὶ νὰ ἔχῃ ἐξεζητήσῃ
 τῆς Ἀκοβας τὴν ἀφεντίαν ὅπου ἦτο ἰγονικόν της.
 Κ' ἐτούτῃ γὰρ ἡ ἀμαρτία νὰ σὲ εἰπῶ πῶς ἐγένῃ.
 Ἐτότε ὅταν μὲ ἠφέρασιν κ' εἶπασιν τὸ μαντᾶτο,
 ὅτ' εἶναι καὶ ἀπόθανεν ὁ ἀφέντης τῆς Ἀκόβου
 (διατὸ ἦτον εἰς τὴν φυλακὴν ἡ ντάμα Μαργαρίτα,
 ὅπερ γὰρ τῆς ἔρχετον τὸ ἰγονικὸν ἐκεῖνο,
 διατὸ ἦτον κληρονόμος του, παιδὶ τῆς ἀδελφῆς του),
 μὲ ἠφερην ἡ ὄρεξις κ' ἐπίασα τὸ βιβλίον
 ἐκεῖνο ὅπου γράφουσιν τοῦ τόπου τὰ συνήθεια.
 Καὶ ἔτυχεν καὶ ἠῦρηκα ἐκεῖνο τὸ κεφάλαιον
 ὅπερ τὸ γράφει καὶ δηλοῖ, λέγει καὶ διερμηνεύει,
 τὸ πῶς ὁ λίζιος ἄνθρωπος, ὅποιος γὰρ κι ἂν ἔνι,
 χρεωστῆ νὰ σέβῃ εἰς φυλακὴν εἰ μὲν τὸν ἀνακράξῃ
 ὁ ἀφέντης του ὁ φυσικὸς διὰ νὰ ἔβγῃ ἀπέκει ἐκεῖνος·
 καὶ μετὰ ταῦτα ὁ ἀφέντης του χρεωστῆ νὰ τὸν ἐβγάλῃ
 ἀπὸ τὸ δεσμοτήριον τῆς φυλακῆς ἐκείνης.
 Λοιπὸν ὡς ἐλογίστηκα καὶ ἠῦραμε τὸν νόμον,
 ἀφῶν ἡ πρωτοστατόρισσα εὐρίσκετον στὴν Πόλιν
 εἰς φυλακὴν, ὡς ὄψιδαν ὅπου ἦτον διὰ ἐμένα,
 κι οὐκ ἠμπόρει νὰ ἐφανιστῆ στὴν κούρτην μου νὰ ἔλθῃ

ἀπέσω εἰς τὰ τέρμενα, τὰ ὀρίζει γὰρ ὁ νόμος,
 ἦτον δίκαιον νὰ ἀκληρηθῆ καὶ χάση τὸ ἰγονικόν της·
 Ἐν τούτῳ ἐδιακρίθηκα κ' εἶπα εἰς τὸν λογισμόν μου·
 ὅτι ἀφότου εὐρίσκετον στήν φυλακὴν δι' ἐμέναν,
 καὶ ἔχανε τὸ ἰγονικόν, τῆς εἶχεν ἐξεπέσει,
 πάλε ἢ ἁμαρτία, τὸ μέμψιμον, ἔρχετον εἰς ἐμέναν.
 Κ' εἰς τοῦτο ἐβουλήθηκα κ' ἐπῆρα εἰς τὸν σκοπὸν μου
 νὰ τῆς ἀφήκω τὸ ἦμισον τῆς μπαρουνίας ἐκείνης,
 καὶ πάλε τὸ ἄλλο ἦμισον νὰ δώσω τῆς Μαργαρίτας,
 τῆς θυγατρὸς μου τῆς μικρῆς, νὰ τὸ ἔχη εἰς γονικόν της.
 Κ' εἶδες ὅτι ἦλθασιν ἐδῶ ντὲ Σαῖντ Ὀμὲρ ἐκεῖνοι
 μὲ παρρησίαν καὶ ἔπαρσιν κι ἀλαζονεῖαν μεγάλην·
 πολλὰ μ' ἐφάνη βαρετὸν κ' ἐχόλιασε ἢ καρδία μου
 καὶ δι' αὐτὸ γὰρ ἐρώτησα ἐτότε τὸν μισὶρ Νικόλα,
 τὸ τί ἐζήτηε εἰς τὴν κούρτην μου, κᾶν χάριταν, κᾶν δίκαιον;
 κ' ἐκεῖνος ἀποκρίθηκεν μὲ ἀλαζονεῖαν μεγάλην·
 ὅτι ἀπὸ ἐμὲν οὐκ ἔχρηζεν καμμίαν χάριν νὰ λάβῃ,
 μόνι τὸ δίκαιον τοῦ ἔρχετον τῆς ντάμα Μαργαρίτας.
 Κ' ἐγὼ διὰ τοῦτο ὥρισα κ' ἠφέραν τὸ βιβλίον,
 ὅπου ἔνι ὁ νόμος τοῦ Μορέως, καὶ γράφουν τὰ συνήθεια,
 διὰ νὰ κριθοῦμε μετ' αὐτό, νὰ λείψῃ ἢ ἀλαζονεῖά τους,
 κι ἀπώθωκα τὴν διάταξιν στήν τήρησιν τῆς κούρτης.
 Λοιπὸν, ἀφότου ἐκρίνασιν οἱ λίζιοι μὲ τὸν νόμον
 ὅτι ἀκληρήθηκεν ἢ ντάμα Μαργαρίτα,
 θέλω νὰ ποιήσω πρὸς αὐτὸν χάριν, νὰ τὸ ἐγνωρίσουν
 ὅσοι τὸ ἀκούσουν κ' ἔχουσιν φρένα καὶ γνώση εἰς αὐτοὺς.
 Ἐν τούτῳ ἐξεύρω, ἐπίσταμαι τὸ γράφει εἰς τὸ ριτζέστρο·
 τῆς Ἄκοβας ἢ μπαρουνία μὲ τὰ ὀμάτζια ποῦ ἔχει,
 ὅτι εἶναι εἰκοσιτέσσαρα φιὲ καβαλλαρίων.
 Διὰ τοῦτο θέλω, ἂν μ' ἀγαπᾶς, νὰ κράξῃς τὸν Κολινέτον,
 ὅπου ἔν' πρωτοβιστιάριος ὅλου τοῦ πριγκιπάτου,
 κι ἂς ἔλθουσιν οἱ γέροντες τῆς μπαρουνίας Ἀκόβου
 κι ἂς φέρουσιν τὰ πραχτικὰ ὅπου ἔχουσιν μετ' αὐτοὺς.
 Καὶ ποιήσετε τὴν μερισίαν ὅλης τῆς μπαρουνίας·
 τὸ τρίτον γὰρ χωρίσετε κι ἀθολογήσετε το·
 ἐνῶ ἔρχονται τὰ φιὲ ὀχτώ, θέλω τὰ πέντε νὰ εἶναι
 ὅλα ἀπὸ τὰ καλιώτερα δημοσικὰ τοῦ τόπου·
 κι ἀπὸ τὰ ὀμάτζια χωρίσον τὰ πρῶτα γὰρ τὰ τρία,
 καὶ βάλε νὰ μοῦ γράψουσιν φράγκικον προβελέντζι,
 τὸ πῶς τὰ δίδω αὐτὰ τὰ ὀχτώ τὰ φιὲ τῆς Ἀκόβου,
 τὸ τρίτον γὰρ τῆς μπαρουνίας, τῆς ντάμα Μαργαρίτας
 διὰ χάριν καὶ δόμα νέον αὐτῆς καὶ τῶν παιδίων της».

[526] Κι ὁ λογοθέτης παρευτὺς, μὲ προθυμίαν μεγάλην,
 τοῦ πρίγκιπος τὸν ὀρισμὸν ἐπλήρωσεν κ' ἐποῖκεν,
 [528] Τὸ προβελέντζι ἐβούλλωσεν ἀτός του ὁ λογοθέτης,
 τοῦ πρίγκιπος τὸ ἠφερεν καὶ προσκομίζει τοῦ το.
 Κι ὁ πρίγκιπας τὸ ἀνάγνωσεν· πολλὰ καλὸν τοῦ ἐφάνη.

τὸ κουβερτοῦρι ἐσήκωσεν αὐτὸ τοῦ κρεββατίου του,
 ἐκεῖ ἀπὸ κάτω τὸ ἔβαλεν, λέγει τοῦ λογοθέτη·
 «Ἄγωμε ἀτός σου, φέρε ἐδῶ τὴν ντάμα Μαργαρίτα
 κι εἰπές της ὅτι χρήζω την, θέλω νὰ τῆς συντύχω».
 Κι ὁ λογοθέτης παρευτὺς ἀπῆλθεν κ' ἔφερέν την·
 τὸ ἔλθει ἢ πρωτοστρατόρισσα, ὁ πρίγκιπας τῆς λέγει·
 [529] «Τὸν Θεὸν ἐβγάνω μάρτυρα, καλή μου θυγατέρα,
 στὴν ὄρεξιν καὶ θέλημα, ὅπου εἶχα πρὸς ἐσέναν,
 τοῦ νὰ σὲ ποιήσω κουρτεσίαν καὶ χάριταν ὁμοίως
 στὸ ἰγονικὸν ποῦ σὲ ἔρχετον, στὴν μπαρουνίαν Ἀκόβου.
 ἐπεὶ διὰ τοῦτο ἐρώτησα τὸν γέρο μισίρ Νικόλα
 ἐτότε ὅταν ἦλθετε ἐνώπιον μου εἰς τὴν κούρτην·
 τὸ τί μοῦ ἐζήτηει πρότερον κι ὠρέγετον νὰ ποιήσω,
 κἂν δίκαιον κἂν τε χάριταν, τὸ ὅποιον θέλει ἐκ τὰ δύο;
 κ' ἐκεῖνος ἀπὸ ἀλαζονείας καὶ ἔπαρσιν ὅπου εἶχεν,
 οὐδὲν ἐχρειάστη χάριταν νὰ λάβῃ ἀπὸ ἐμέναν,
 ἀλλὰ τὸ δίκαιον ἤθελεν νὰ λάβῃ ἀπὸ τὴν κούρτην.
 Κ' ἐγὼ διὰ τοῦτο ἤφερα τοῦ νόμου τὸ βιβλίον·
 τῆς κούρτης τὸ ἐπαράδωκα, μετὰ ταῦτα μᾶς ἐκρίναν·
 κι ἀφῶν ἢ κούρτη τὸ ἔκρινεν τὸ τί σὲ ποιήσει οὐκ ἔχω.
 Ὅμως ἐγὼ διὰ χάριταν ἐξεύροντα μὲ ἀλήθειαν
 ὅτι διὰ ἐμὲν εὐρέθηκες ὄψιδα εἰς τὴν Πόλιν
 ὅταν γὰρ σὲ ἐξέπεσεν ἢ μπαρουνία Ἀκόβου·
 ἔχοντα δὲ τὴν διάκρισιν καὶ σπλάχνος εἰς ἐσέναν,
 ἐχώρισα καὶ δίδω σε τῆς μπαρουνίας τὸ τρίτον
 ὡς νέον δόμα καὶ κληρονομίαν ἐσὲν καὶ τῶν παιδίων σου·
 καὶ σήκωσε τὸ ὑπάπλωμα κι αὐτὸ τὸ κουβερτάριν
 νὰ εὕρης τὸ προβελέγγι σου, πᾶρ' το μὲ τὴν εὐχὴν μου».
 Κι ὁ λογοθέτης ἄπλωσεν, τὸ προβελέγγι ἐβγάνει,
 τοῦ πρίγκιπος τὸ ἔδωκεν, στὰς χεῖρας του τὸ βάνει·
 κι ὁ πρίγκιπας ἐλάλησε τῆς ντάμα Μαργαρίτας·
 «Ἐλα ἐδῶ, θυγάτηρ μου, διὰ νὰ σὲ ρεβεσίσω».
 Κ' ἐκεῖνη τοῦ ἐσίμωσεν, καὶ τὸ χαρτί τῆς δίδει·
 ἐβγάνει τὸ χερόρτι του, μὲ αὐτὸ τὴν ρεβεσίτζει.
 [530] Κ' ἐκεῖνη γάρ, ὡς φρόνιμη, μετὰ χαρᾶς τὸ ἀπῆρεν,
 μὲ χαμηλὸν προσκύνημα, κ' εὐχαριστίαν μεγάλην.
 Ἐνταῦτα ἀποχαιρέτησεν, στὸ ὅσπιτι της ἐδιάβη·
 ἐκεῖ ἠῦρηκεν τὸν μισίρ Ντζᾶν τὸν ἄντραν της ἐκεῖνον.
 Χαρὰν μεγάλην τοῦ ἔδειξεν, λεπτῶς τοῦ ἀφηγήθην
 τὴν πρᾶξιν ὅπου ἔποικεν ἐκεῖσε ὅπου ἐδιάβη
 καὶ τὴν δωρέαν, τὴν ἔλαβεν, τὴν χάριταν ποῦ ἀπῆρεν
 ἀπὸ τὸν πρίγκιπα Μορέως, τὸ τρίτον τοῦ Ἀκόβου.
 Τὸ ἀκούσει το ὁ μισίρ Ντζᾶς, τὰς χεῖρας του σηκώνει·
 χαρὰν μεγάλην ἔποικεν καὶ τὸν Θεὸν δοξάζει,
 διατὶ ποτέ του οὐκ ἠλπίζεν, ποτέ του οὐδὲν ἐθάρρει
 νὰ ἔχη μερίδι οὔτε ἀφεντίαν στὴν μπαρουνίαν Ἀκόβου.
 [531] Ἀφότου γὰρ ὁ πρίγκιπας ἐποίησε τὰ σᾶς γράφω,

τὸν λογοθέτην ἔκραξε κ' εἶπε του νὰ ποιήσῃ
ἕτερον προβελέντζιο ἀπὸ τὰ δύο ἡμερίδια
τοῦ κάστρου καὶ τῆς περιοχῆς τῆς μπαρούνιας Ἀκόβου,
τὸ πῶς τὸ δίδει εἰς γονικὸν τῆς θυγατρὸς του ἐκείνης,
τῆς Μαργαρίτας, σὲ λαλῶ, οὕτως τὴν ὠνομάζαν.
Ἔγραψαν κ' ἐβουλλῶσαν τα, κράζει καὶ δίδει τῆς τα,
εὐθέως τὴν ἐρρεβέστισεν καὶ εἰς νομὴν τὴν βάνει,
εὐχήθη της νὰ τὸ κρατῆ, νὰ τὸ κληρονομήσῃ.
[532] Μετὰ ταῦτα ὁ πρίγκιπας, ἐκεῖνος ὁ Γυλιάμος,
τὰ πάντα ὅπου σὲ λαλῶ, γράφω καὶ ἀφηγοῦμαι,
καὶ ἄλλα πλεῖστα καὶ πολλά, τὰ οὐκ ἠμπορῶ σὲ γράφει,
ἐποίησεν καὶ ἐδιόρθωσεν κι ἀπεκατέστησέν τα.
Ἵς ἔν' τὸ πρᾶγμα φυσικὸν στοῦ γένος τῶν ἀνθρώπων
κι ὅσοι γεννοῦνται γεύγονται θάνατον κι ἀποθνήσκουν,
ἦλθεν τοῦ πρίγκιπος καιρὸς, τὸ ἐχρεώσται, νὰ ἀποθάνῃ,
ν' ἀπέλθῃ εἰς τὸν παράδεισον καὶ νὰ διαβῆ ἐκ τὸν κόσμον.
Στὴν Καλομάτα ἐδιέβηκεν ὅπου εἶχεν μέγαν πόθον
διατὶ ἐγεννήθηκεν ἐκεῖ κ' ἦτον ἰγονικὸν του,
τὸ ἴδιον καὶ τὸ φυσικόν, τὸ ἔδωκε ὁ Καμπανέσης
εἰς γονικὸν κληρονομίας ἐκείνου τοῦ πατρὸς του
τοῦ γέρο τοῦ μισὶρ Ντζεφρέ, Βιλαρδουὴν τὸ ἐπίκλην.
Καταπαντοῦθε ἀπέστειλε νὰ ἔλθουν οἱ φλαμουριάροι,
οἱ ἀρχιερεῖς κ' οἱ φρόνιμοι ὅλου τοῦ πριγκιπάτου·
ἐκεῖσε ἐκατέπεσεν εἰς ζάλην τοῦ θανάτου·
ὅλους ἐπαρακάλεσε διὰ νὰ τὸν συμβουλέψουν
νὰ ποιήσῃ πρᾶγμα εὐπρεπον εἰς τέλος τῆς ζωῆς του.
[533] Τὴν διάταξιν του ἔποικεν μὲ διάκρισιν μεγάλην·
τὸν μέγαν τὸν κοντόσταυλον, τὸν Τζαρδεροῦν ἐκεῖνον,
ἐδιόρθωσεν καὶ ἄφηκεν μπάϊλον στοῦ πριγκιπάτου.
Τὸν ρῆγαν γὰρ τὸν Κάρουλον ἔγραψεν κι ἄξιωσέ τον,
πρῶτα τὲς θυγατέρες του κι ὅλους τοῦ πριγκιπάτου,
μικροί, μεγάλοι, νὰ τοῦ εἶναι ὅλοι παραδομένοι,
νὰ τοὺς κρατῆ καὶ κυβερνῆ ὅλους μὲ δικαιοσύνην.
Τὰ μοναστήρια τῶν Φραγκῶν ὁμοίως καὶ τῶν Ρωμαίων,
τὰ ἔποικεν κι ἀνάστησεν διὰ νὰ παρακαλοῦσιν
τὸν Βασιλέα τῶν οὐρανῶν διὰ τὴν χριστιανωσύνην·
τὰ ψυχικά, τὰ ἔχουσιν μετὰ προβελεντζίου του,
ὅπου ἔποικεν τοῦ καθενός, τινὰς μὴ τὰ ἐμποδίσει,
μηδὲ ἐνοχλήσῃ τίποτε ἀπὸ ὅσα τοὺς ἐδῶκεν.
Ἵσαύτως γὰρ καὶ τὲς δωρεές ὅπου ἔποικεν ἀνθρώπων,
ὅπου τὸν ἐδουλέψασιν μὲ προθυμίαν καὶ κόπον,
μὴ τοὺς ὀχλήσῃ πώποτε ἄνθρωπος γεννημένος.
[535] Ὁρίσε κ' ἐπαρήγγειλεν, μεθ' ὅτου ἀποθάνῃ,
μὴ προῦ περάσῃ ὁ καιρὸς ἐκεῖνος γὰρ ὁ χρόνος,
τὰ ὅστεα του μοναχὰ νὰ βάλουσι εἰς σεντοῦκι
στον ἅγιον Ἰάκωβον Μορέως, ἐκεῖ εἰς τὴν Ἀνδραβίδα,
στὴν ἐκκλησίαν ὅπου ἔποικεν καὶ ἔδωκεν στοῦ Τέμπλο,

εἰς τὸ κιβούριον, τὸ ἔποικεν, ὅπου ἦτον ὁ πατήρ του·
 εἰς τὴν δεξιάν του τὴν μερέαν νὰ ἔνι ὁ ἀδελφός του,
 κ' ἐκεῖνος νὰ ἔνι ἀριστερά, καὶ ὁ πατήρ του μέσα.
 Ἐδιόρθωσεν κ' ἐπρόνοιασεν τέσσαρους καπελλάνους,
 τοὺς ὀνομάζουσιν οἱ Ρωμαῖοι ἱερεῖς τοὺς λέγουν ὄλοι,
 νὰ στήκουσιν ἀδιάλειπτοι εἰς αἰῶνας τῶν αἰώνων,
 νὰ ψάλλουσιν καὶ λειτουργοῦν ἀεννάως διὰ τὰς ψυχὰς τους·
 εἰς ἐντολὴν κὶ ἀφορισμὸν ὄρισε, ἐγράψανέ το,
 ποτὲ νὰ μὴ ἔχουν σκάνταλον ἀπὸ ἄνθρωπον τοῦ κόσμου.

[534] Κὶ ἀφότου ἐκατόρθωσεν ὅσα σὰς ἀφηγοῦμαι
 καὶ ἄλλα πλεῖστα πράγματα (τὰ οὐκ ἠμπορῶ σὰς γράψαι,
 διατὶ βαρειῶμαι γράφει τα διὰ τὴν πολυγραφίαν),
 τὸ πνεῦμα του ἐπαρέδωκεν κὶ ἀπῆραν το οἱ ἀγγέλοι·
 ἐκεῖ τὸ ἀποσκηνώσασιν ὅπου εἶναι οἱ δίκαιοι ὄλοι·
 ὄλοι τὸν μνημονεύετε, καλὸς ἀφέντης ἦτον.

Ἔδε ἀμαρτία ποῦ ἐγένετον, τὸ πρέπει νὰ λυποῦνται
 μικροὶ μεγάλοι τοῦ Μορέως, διατὶ οὐδὲν ἀφήκεν
 ἀπ' αὐτοῦ υἱὸν ἀρσενικὸν διὰ νὰ κληρονοήσῃ
 τὸν τόπον, ὅπου ἐκέρδισε μὲ μόχθον ὁ πατήρ του.
 Ἀμμή ἔποικεν θηλυκὰ κ' ἐχάθη ἡ δούλεψή του·
 ἐπεὶ τὸ θηλυκὸν παιδί 'ς κληρονομίαν ἀφέντου
 ποτὲ στερχτὸ οὐκ εὐρίσκεται τοῦ νὰ κληρονομήσῃ,
 ἀφοῦ ἔξ ἀρχῆς ἐγένετο κατάρρα εἰς τὰς γυναῖκες·
 κὶ οὐ πρέπει τοῦ νὰ χαίρεται ποτέ του γὰρ ἀφέντης
 ὅπου διὰ κληρονομίαν ἔποικε θυγατέρες·
 ἐπεὶ ὅλην τὴν ἀφεντίαν καὶ δόξαν ὅπου ἔχει,
 οἶον γαμπρὸν τοῦ δώσῃ ὁ Θεός, θέλει τοῦ τὴν ἐπάρει.

[536 - 537] Ἀφότου γὰρ ἀπέθανεν ὁ πρίγκιπα Γυλιάμος,
 ὁ μισὶρ Ντζᾶς ὁ Τζαρδεροῦς, κοντόσταυλος ὁ μέγας,
 (οὕτως τὸν ὀνομάζουσιν στὸ πριγκιπᾶτο ὄλο,
 ὅπερ γὰρ τὸν ἄφηκε μπάϊλον εἰς τὸν Μορέαν)
 εὐθέως πιττάκια ἔγραψεν, μαντατοφόρους στέλνει
 ἐκεῖσε εἰς τὴν Ἀνάπολιν ὅπου ἦτο ὁ ρῆγας Κάρλος.
 Λεπτομερῶς τοῦ ἐμήνυσεν κ' ἐπληροφόρεσέ τον
 τὸν θάνατον τοῦ πρίγκιπος καὶ τὴν κατάστασίν του.
 Κὶ ὁ ρῆγας, ὡς τὸ ἤκουσεν, μεγάλως τὸ ἐλυπήθην·
 ὄρισεν καὶ ἦλθασιν οἱ πρῶτοι τῆς βουλῆς του.
 Βουλὴν ἐζήτησεν αὐτῶν τοῦ νὰ τὸν συμβουλέψουν
 περὶ τοῦ τόπου τοῦ Μορέως πῶς νὰ τὸν κυβερνήσῃ.
 Καὶ ἡ βουλή του τοῦ εἶπασιν τοῦ νὰ ἔχη ἀποστείλει
 ἄνθρωπον φρονιμώτατον, στρατιώτην παιδεμένον,
 τοῦ νὰ ἔνι μπάϊλος, κύβερνος 'ς ὄλο τὸ πριγκιπᾶτο,
 νὰ ἔχη ἀπάδειαν κ' ἐξουσίαν νὰ κυβερνᾷ τοὺς πάντας
 εἰς ὄρεξιν κὶ ἀνάπαψιν τῶν τοπικῶν ἀνθρώπων.

[538] Ἐνταῦτα γὰρ ἐδιόρθωσεν ὀκάποιον καβαλλάρην·
 Ροῦσον τὸν ὀνομάζουσιν καὶ ντὲ Σουλῆ τὸ ἐπίκλη·
 ἄνθρωπος ἦτον εὐγενῆς, στρατιώτης παιδεμένος.

Καὶ ρογατόρους τοῦ ἔδωκεν πενήντα εἰς τὰ φαρία τους
καὶ διακοσίους τζαγράτορους, ὅλοι ἐκλεχτοὶ εἰς ἄκρον,
τοὺς ὅποιους γὰρ τὸν ὥρισεν ὁ ρῆγας ἀπατός του
νὰ βάλῃ αὐτοὺς εἰς φύλαξιν τῶν καστρῶν τοῦ Μορέως·
προστάγματα τοῦ ἔποικεν, τὰ ἐπῆρε μετ' ἐκεῖνον.
Στοὺς ἀρχιερεῖς, φλαμουριαρίους καὶ στοὺς καβαλλαρίους,
τοὺς πρώτους ὅπου ἦσασιν ἐτότε τοῦ Μορέως,
'ς ὅλους πιττάκια ἐβάσταινεν ἐκ τοῦ ρηγός τὸ μέρος.
Ἐξέβη ἀπ' τὴν Ἀνάπολιν μὲ τὸν λαὸν ἐκεῖνον
κ' εἰς τὴν Κλαρέντσαν ἔσωσεν τὸ ἔβγα τοῦ μαῖου.
Τὸ σώσει γὰρ ἀπέστειλεν στοὺς ἀρχιερεῖς τοῦ
τόπου,
εἰς ὅλους τοὺς φλαμουριαρίους κ' εἰς τοὺς καβαλλαρίους
γραφές, πιττάκια τοῦ ρηγός, τὰ ἐβάστα μετ' ἐκεῖνον.
Ἦσαύτως γὰρ τοὺς ἔγραψεν κ' ἐκ μέρους ἐδικοῦ του
ὅπως νὰ καταλάβωσιν ἐκεῖσε εἰς τὴν Κλαρέντσα,
νὰ ἰδοῦσιν τὰ προστάγματα, τὰ ἤφερε ἐκ τὸν ρῆγαν.
Κ' ἐκεῖνοι ἐκατέλαβαν· τὸ λάβει τὰ πιττάκια,
κι ὅσον ἀποσωρεύτησαν μικροὶ τε καὶ μεγάλοι,
ἀνοῖξαν τὰ προστάγματα καὶ ἀναγνώσανέ τα·
τὸ πῶς ὁ ρῆγας ὥρισεν ἅπαντας τοῦ Μορέως,
τὸν Ροῦσο ἐκεῖνον ντὲ Σουλῆ νὰ τὸν δεχτοῦν διὰ μπάϊλον,
κι ὅσοι εἶναι λίζιοι ἄνθρωποι καὶ χρεωστοῦν ὁμάτζια,
τοῦ Ρούσου νὰ τὰ ποιήσουσιν ὡς διὰ τὰ ἰγονικά τους,
ὡσπερ νὰ ἦτο ὄλοστινός ὁ ρῆγας ἀπατός του.
[540] Καὶ ὅσον ἀναγνώσασιν τοὺς ὀρισμοὺς ἐκεῖνους
οἱ φλαμουριάροι κ' οἱ ἀρχιερεῖς κ' οἱ καβαλλάροι ὁμοίως,
ὁμοῦ βουλὴν ἀπήρασιν πῶς νὰ ἀπηλογηθοῦσιν.
Τὸν μητροπολίτην τῆς Πατροῦ, μισὶρ Μπενέτος ἄκω,
ἐκεῖνον γὰρ ἐκλέξασιν νὰ συντύχη διὰ ὅλους.
Ἐνταῦτα ἐπεχείρησε καὶ λέγει πρὸς τὸν μπάϊλον·
τὸ πῶς οἱ πάντες τοῦ Μορέως, μικροὶ τε καὶ μεγάλοι,
τοὺς ὀρισμοὺς, προστάγματα, τὰ ἤφερον ἐκ τὸν ρῆγαν,
ὅλοι τὰ ἐπροσκύνησαν καὶ δέχονται τὰ ὀρίζει·
τὸν μπάϊλον ὅπου ἔστειλεν κ' ἐκεῖνον δέχονταί τον,
νὰ τὸν κρατοῦν καὶ σέβονται ὡσπερ νὰ ἦτον ὁ ρῆγας.
Τὸ δὲ ὁμάτζιο καὶ λίζιαν, τὰ ὀρίζει νὰ ἔχουν ποιήσει
τοῦ μπάϊλου ἐκεινοῦ ντὲ Σουλῆ, ποτὲ οὐδὲν τὸ κάμνουν,
διότι γὰρ ἠθέλασιν σφάλλει ἀπὸ τὰ συνήθεια,
τὰ ὀρίζει ὁ νόμος τοῦ Μορέως, τὰ ἔχουν ἐκ τὴν κουγκέσταν,
τὰ ὠμόσασιν κ' ἐγράψασιν ἐκεῖνοι ὅπου ἐκερδίσαν
τὸ πριγκιπάτο τοῦ Μορέως, ἀπὸ σπαθίου τὸ ἀπῆραν.
Ἐπεὶ ὁ νόμος τοῦ Μορέως, τοῦ τόπου τὰ συνήθεια
ὀρίζουν ὅτι ὁ πρίγκιπας, ὁ ἀφέντης γὰρ τοῦ τόπου,
ὅστις κι ἂν ἐνι, ὅταν ἔλθῃ τὴν ἀφεντίαν νὰ λάβῃ,
σωματικῶς νὰ ἀπέρχεται ἐντὸς τοῦ πριγκιπάτου,
νὰ ὁμόσῃ πρώτα τοῦ λαοῦ, ὅπου εἶναι στὸν Μορέαν,

εἰς τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ τὴν χειρὰν του νὰ βάλῃ·
 νὰ τοὺς κρατῆ δικαιολογῶ εἰς τὰ συνήθεια ποῦ ἔχουν,
 κ' εἰς τὴν φραγγίδαν ποῦ ἔχουσιν νὰ μὴ τοὺς σκανταλίση.
 Κι ἀφῶν ὁμότης ὁ πρίγκιπας οὕτως ὡσάν τὸ λέγω,
 ἐνταῦτα ἀρχάζουν οἱ ἅπαντες λίζιοι τοῦ πριγκιπάτου
 καὶ κάμνουσιν τὰ ὀμάτζια, στὸν πρίγκιπαν ἐκεῖνον.
 Ἐπεὶ ἡ λιζία ποῦ γίνεται, φιλοῦνται εἰς τὸ στόμα,
 κ' ἐνὶ τὸ πρᾶγμα ἐπικοινωνοῦν ἀμφοτέρων τῶν δύο·
 οὕτως χρεωστεῖ ὁ πρίγκιπας τὴν πίστιν πρὸς τὸν λίζιον
 ὡσάν ὁ λίζιος πρὸς αὐτόν, οὐκ ἐνὶ διαφωνία,
 ἄνευ ἢ δόξα καὶ τιμὴ ὅπου ἔχει πᾶσα ἀφέντης.
 Πολλάκις δὲ ὁ πρίγκιπας νὰ ἦτον εἰς ἄλλον τόπον
 καὶ νὰ ἠθελεν νὰ ἔβαλλεν ὀκάποιο ἄλλον δικαῖον του
 νὰ παραλάβῃ τῶν λιζίων τὰ ὀμάτζια ὅπου χρεωστοῦσιν,
 οὐδὲν χρεωστοῦν οἱ ἄνθρωποι οἱ λίζιοι τοῦ Μορέως
 νὰ ποιήσουν ἄλλον γὰρ τινὸς ὀμάτζιον καὶ λιζίαν,
 παρὰ τοῦ πρίγκιπος αὐτοῦ στὸ πριγκιπᾶτο ἀπέσω.
 [541] «Διὰ τοῦτο σὲ παρακαλοῦν οἱ λίζιοι τοῦ Μορέως
 μὴ τὸ δεχτῆς εἰς βᾶρος σου ἐτοῦτο ὅπου σὲ λέγουν,
 ἐπεὶ πρῶτα ν' ἀπόθαναν καὶ νὰ τοὺς ἀκληρῆσαν,
 παρὰ νὰ τοὺς ἐβγάλασιν ἐκ τὰ συνήθεια ποῦ ἔχουν.
 Ὅμως ἐτοῦτο νὰ γενῆ διὰ τοῦ ρηγὸς τὴν δόξαν·
 νὰ μὴ σκοπήσῃ τίποτε διὰ σκυβουρίαν τὸ κάμνουν.
 Ἀλλὰ ἀφότου ἄλλαξεν τοῦ πρίγκιπος ἡ ἀφεντία,
 καὶ ἦλθαμεν στὴν ἀφεντίαν τοῦ ἀφέντη μας τοῦ ρήγα,
 ἐὰν εἶχαμεν τὴν δύναμιν νὰ ἐποίησαμεν τὸ ὀμάτζιον.
 Ἡμεῖς ὅπου εἴμεθεν ἐδῶ μετὰ τὴν εὐγενείαν σου
 οὐδὲν ἔχομεν τὴν ἐξουσίαν ἄνευ νὰ ἦσαν κι ἄλλοι·
 ὁ Μέγας Κύρης πρότερον, τῶν Ἀθηνῶν ὁ δοῦκας,
 οἱ τρεῖς ἀφέντες τοῦ Εὐριπου καὶ τῆς Νηξίας ὁ δοῦκας,
 τῆς Ποντενίτζας ἀλλὰ δὴ ἐκεῖνος ὁ μαρκέσης.
 Ὅμως ἄς λείψουν τὰ πολλά, ἐὰν ἐν' τὸ θέλημά σου,
 διατὸ εἶσαι μπάϊλος σήμερον κ' ἔχεις τὴν ἐξουσίαν,
 κι οὐκ εἶσαι ἀφέντης φυσικὸς ὀμάτζιον νὰ σὲ ποιήσουν.
 Διὰ νὰ ἔχῃς ἀποθάρριον στοὺς τοπικοὺς ἀνθρώπους,
 κ' ἐτοῦτοι πάλε εἰς ἐσὲν νὰ τοὺς κρατῆς εἰς δίκαιον·
 ἄς γένεται κατάθεσις μετὰ τοῦ Θεοῦ τὸν φόβον,
 στὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ, ἐσὺ πρῶτα νὰ ὁμότης
 νὰ μᾶς κρατῆς καὶ κυβερνῆς στοῦ τόπου τὰ συνήθεια
 καὶ μετὰ ταῦτα ἀπὸ σοῦ κ' ἐτοῦτοι νὰ σὲ ὁμότης
 νὰ εἶναι πιστοὶ κι ἀληθινοὶ στὸν ρήγαν κ' εἰς ἐσέναν,
 ὡς ὀφικιάλον τοῦ ρηγὸς κι ἀντίτοπός του ποῦ εἶσαι».
 [542] Τὸ ἀκούσει ὁ Ροῦσος ντὲ Σουλῆ ὅτι νὰ γένη ὄρκος,
 εὐθέως ἐσυγκατέβηκεν κ' ἰσιάστησαν εἰς τοῦτο.
 Ἐνταῦτα ὥρισε ἡμέραςιν τὸ ἅγιον εὐαγγέλιον
 κι ὤμοσε ὁ μπάϊλος πρότερον καὶ τότε οἱ λίζιοι ἀνθρώποι,
 νὰ εἶναι δοῦλοι καὶ πιστοὶ πρῶτα στὸν ρήγαν Κάρλου

κι ἀπέκει στους κληρονόμους του, ὡς ἔνι τὸ συνήθειον.
 [543] Ἐν τούτῳ ἐπαράλαβεν ὁ Ροῦσος τὸ μπαϊλάτο
 καὶ ἄρξεται τὸ ὀφφίκιον του εἰς ἔργον νὰ τὸ βάνη,
 ν' ἀλλάσῃ τοὺς ὀφφικιαλίους, νὰ βάνη ἄλλους νέους.
 Πρωτοβιστιάρην ἀλλάξε ὁμοίως καὶ τριζουριέρην,
 τὸν προβεοῦρην τῶν καστρῶν, τοὺς καστελλάνους ὄλους·
 τοὺς τζαγρατόρους ἔβαλεν κ' ἠμοίρασε ἐκ τὰ κάστρη,
 καὶ μετὰ ταῦτα ἐδιόρθωσεν τοῦ τόπου τὲς δουλεῖες.
 [544] Κι ἀφότου γὰρ ἐπλάτυνεν ἡ ἀφεντία τοῦ ρῆγα
 εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πρίγκιπος μισὶρ Λοῖς ἐκεῖνου,
 ὅπου ἦτον τοῦ ρηγὸς ὁ υἱὸς καὶ ἄντρας τῆς Ζαμπέας,
 τῆς θυγατρὸς τοῦ πρίγκιπος ἐκείνου τοῦ Γυλιάμου,
 οὐδὲν ἐπέρασεν ποσῶς καιρὸς μικρὸς κι ὀλίγος,
 ἀπὸ τὲς πλεῖστες ἁμαρτίες ὅπου ἔχει ὁ Μορέας
 κι οὐκ ἔχουσιν ἐριζικὸν νὰ ἔχουν καλὸν ἀφέντην,
 ἀπέθανεν ὁ μισὶρ Λοῖς, ὁ πρίγκιπας Μορέως.
 Ἔδε ἁμαρτία ποῦ ἐγένετον ἔκ τὸν θάνατον ἐκεῖνον,
 διατὶ ἔδειχνεν κ' ἐφαίνετον καλὸς ἀφέντης ἔνι.
 Δεύτερος ἦτο αὐτάδελφος τοῦ ρῆγα Κάρλου ἐκεῖνου,
 ἐκεῖνος γὰρ ποῦ ἦτον κοτσός, ὁ πατὴρ τοῦ ρόη Ρομπέρτου.
 Ἀφότου γὰρ ἀπέθανεν μισὶρ Λοῖς ἐκεῖνος,
 ἐνέμεινεν ἡ ἀφεντία τοῦ ἁμαρτωλοῦ Μορέως
 στὰς χεῖρας κ' εἰς τὴν ἀφεντίαν τοῦ ρῆγα Κάρλου ἐκεῖνου.
 [545] Ἐν τούτῳ παύομαι ἐδῶ νὰ λέγω κι ἀφηγοῦμαι
 περὶ του ρῆγα Κάρουλου κ' ἐκείνου τοῦ ἀδελφοῦ του,
 τὸν ἔλεγαν μισὶρ Λοῖν πρίγκιπα τοῦ Μορέως.
 Καὶ θέλω νὰ ἀφηγήσωμαι περὶ τὸν Μέγαν Κύρην,
 μισὶρ Γυλιάμο τὸ ὄνομα τὸ ἐπὶ κλην ντὲ λά Ρότζε,
 ὅπου ἦτον δοῦκας Ἀθηνῶν, καλὸς ἀφέντης ἦτον·
 ὡσαύτως νὰ ἀφηγήσωμαι καὶ διὰ τὸν κόντον Μπρένα,
 μισὶρ Οὔγγο τὸ ὄνομα, κόντος ἦτον ντὲ Λέτζε,
 τὸ ἐκράτει ἀπὸ τὸν Κάρουλον, τὸν ρῆγα, ἐκεῖ εἰς τὴν
 Πούλιαν.
 [546] Στὸν χρόνο ἐκεῖνον καὶ καιρόν, ὅπου σὲ
 ἀφηγήθην
 ἐδῶ ὀπίσω εἰς τὸ βιβλίον τοῦτο ποῦ ἀναγινώσκεις,
 ὅταν ὁ δοῦκας Ἀθηνῶν ἐστράφη ἐκ τὴν Φραγκίαν,
 εὔρεν ὅτι ὁ πρίγκιπας ἐκεῖνος ὁ Γυλιάμος
 ἐπιάστη εἰς τὴν Πελαγονίαν καὶ ἦτον εἰς τὴν Πόλιν,
 ἄπερ τὸν ἐκράτει ὁ βασιλέας εἰς φυλακὴν του ἀπέσω.
 Ὁ δοῦκας γὰρ τῶν Ἀθηνῶν γυναῖκα ἐτότε οὐκ εἶχεν
 καὶ μετὰ ταῦτα ἰσιάστηκεν μὲ τὸν σεβαστοκράτωρ,
 ἐκεῖνον τὸν κύρ Θεόδωρον, τὸν ἀφέντην τῆς Βλαχίας,
 κ' ἐπῆρε τὴν θυγάτηρ του βλογητικὴν γυναῖκαν.
 Καὶ ἔποικαν ἀμφοτέροι τὸ ἀντρόγυνον ἐκεῖνο
 υἱόν, τὸν ὠνομάσασιν μισὶρ Γγὶ ντὲ λά Ρότσε,
 ὅστις γὰρ μετὰ τὴν θανὴν ἐκεῖνου τοῦ πατρὸς του

ἔζησεν καὶ ἐγένετον τῶν Ἀθηνῶν ὁ δοῦκας,
 Μέγαν Κύρην τὸν ἔλεγον, τῆς Ρωμανίας τὸ ἐπίκλην.
 Κι ὅταν ἐκατεστάθηκεν κ' ἐγίνη καβαλλάρης,
 ἰσιάστη μὲ τὴν πριγκίπισσαν, τὴν ντάμα Ζαμπέαν ἐκείνην,
 ἐνῶ ἐκράτει τὸν τόπον του ἀπ' αὐτὴν κ' ἦτον κυρά του,
 κι ἀπῆρε τὴν θυγάτηρ τῆς βλογητικὴν γυναῖκαν·
 Μαάτα τὴν ἐλέγασιν οὕτως τὴν ὠνομάζαν,
 τοῦ πρίγκιπος γὰρ τοῦ Φλορᾶ ἦτον ἡ θυγατέρα.
 [547] Ὁ δοῦκας γὰρ τῶν Ἀθηνῶν Γυλιάμος ὁ πατὴρ του
 ἔζησε χρόνους ἱκανοὺς ἀφότου ἐμεταστάθη
 ὁ πρίγκιπας γὰρ τοῦ Μορέως, ἐκεῖνος ὁ Γυλιάμος.
 Κι ὅταν ἐξέπεσε ὁ Μορέας τοῦ ρῆγα Κάρλου ἐκείνου,
 τὸν πρῶτον μπάϊλον ποῦ ἔστειλεν ὁ ρῆγας στὸν Μορέαν,
 ἦτον ὁ Ροῦσος ντὲ Σουλῆ, καὶ μετ' ἐκείνου ἐγίνη
 ὁ δοῦκας γὰρ τῶν Ἀθηνῶν, ἐκεῖνος ὁ Γυλιάμος,
 μπάϊλος καὶ βικάριος ντζενεράλ ὅλου τοῦ πριγκιπάτου.
 Ὁ ρῆγας τοῦ ἀπέστειλεν τὸ πρόσταγμα 'κ τὴν Πούλιαν,
 τὴν λέγουν οἱ Φράγκοι κομεσίουν, οὕτως τὴν ὀνομάζουν.
 Κ' ἐνταῦτα ἐπαράλαβεν τ' ὀφφίκιον τοῦ μπαλιάτου
 καὶ ἦτον μπάϊλος τοῦ ρηγῶς ἕως εἰς τὴν ζωὴν του.
 Κ' ἐτότε εἰς τὴν ἡμέραν του ἔχτισε τὴν Δημάτραν,
 τὸ κάστρον ποῦ ἦτον στὰ Σκορτά, τὸ χάλασαν οἱ
 Ρωμαῖοι·

ἀτός του ἐστάθηκεν ἐκεῖ ἐτότε ὁ Μέγας Κύρης
 ἕως οὗ καὶ ἐπληρώθηκεν τὸ κάστρον τῆς Δημάτρας.
 [548] Διαβόντα γὰρ μικρὸς καιρὸς ἀπέθανε ἡ κουντέσσα,
 τοῦ κόντου ντὲ Μπριένε ἡ γυνὴ ὅπου ἦτον αὐταδέλφη
 τοῦ δοῦκα γὰρ τῶν Ἀθηνῶν μισὶρ Γυλιάμου ἐκείνου,
 ἐνῶ ἦτον πρῶτη σύμβια τοῦ θαυμαστοῦ στρατιώτου,
 τοῦ ἀφέντη τῆς Καρύταινας, ὡσὰν σὲ τὸ ἀφηγήθην.
 Ἐκείνη γὰρ ἡ ἀρχόντισσα ἔποικεν μὲ τὸν κόντον
 υἱόν, ἐξαίρετον παιδί, τὸ ὠνόμασαν Γατιέρην·
 ἔζησε καὶ ἐγένετον ἄξιος καβαλλάρης,
 στρατιώτης γὰρ ἐξάκουστος εἰς ὅλα τὰ ρηγᾶτα,
 ἐκείνον ποῦ ἐσκοτώσασιν στὸν Ἀλμυρὸ ἢ Κουμπάνια.
 [549] Ἀφότου γὰρ ἀπέθανεν ἐκείνη ἡ κουντέσσα,
 διαβόντα ὀλίγος ὁ καιρὸς, ἀπέθανεν κι ὁ δοῦκας,
 ἐκεῖνος γὰρ τῶν Ἀθηνῶν ὀνόματι Γυλιάμος.
 Ζημία μεγάλη ἐγένετον ἀπὸ τὸν θάνατόν του,
 διατὸ ἦτο ἀφέντης φρόνιμος, φιλόανθρωπος εἰς πάντας·
 μεγάλη θλίψη ἐγένετον στὸ πριγκιπάτο ὅλον.
 Ἐνταῦτα ἐσυνέβηκεν, ἀκούσετε τί ἐγίνη·
 ὁ κόντος Οὔγγος ὠρέχτηκεν, ἐκεῖνος γὰρ ντὲ Μπριένε,
 ἀπὸ τὴν Πούλια ἐπέρασεν κ' ἦλθεν εἰς τὸν Μορέαν,
 κι ἀπαύτου πάλε ἐδιάβηκεν ὀλόρθα εἰς τὴν Θήβαν,
 λέγας νὰ ἰδῆ τὴν δούκισσαν, νὰ τὴν παρηγορήσῃ,
 διατὸ ἦτο ἐγγεας χηρέψοντα ἀπ' τὸν μισὶρ Γυλιάμον,

ἀπὸ τὸν δοῦκαν Ἀθηνῶν, τὸν γυναικάδελφόν του.
 [550] Κι ἀφότου ἀπέσωσεν ἐκεῖ κ' εἶδεν κ' ἐσύντυχέ της,
 ἐστάθη ἡμέρες ἱκανὲς λέγας, παρηγορᾷ την.
 Καὶ τόσα ἐσύντυχαν ὁμοῦ, ὠρέχτη ὁ εἷς τὸν ἄλλον,
 μετὰ συμβίβασιν καλὴν ὁ κόντος εὐλογήθη
 τότε τὴν συμπεθέραν του, τὴν δούκισσαν ἐκείνην,
 τοῦ γυναικαδέλφου τὴν γυνὴν εὐλογήθη εἰς γυναῖκαν.
 Ἀφότου ἐσιμῖξασιν οἱ δύο, ὡς τὸ ἤφερον τὸ φέρος,
 ἢ ἀρχόντισσα ἐγγαστρώθηκεν κ' ἔποικεν θυγατέραν·
 Ντζανέτα τὴν ὠνόμασαν, κι ὅσον ἐκαταστάθη
 κ' ἦλθεν τοῦ νόμου ἡλικίας κ' ἐγένετον γυναικα,
 ἄντραν τῆς ἐδώκασιν μισὶρ Νικόλαον ἐκείνον·
 τὸ ἐπὶ κλην του ἦτον ντὲ Σανοῦ, δοῦκας ἦτον Νηξίας·
 ποτὲ καλὴν συμβίβασιν οὐκ εἶχασιν τὰ δύο.
 Ἀπὸ ἀμαρτίας ἐγένετον, τέκνον οὐκ ἐποιῆσαν
 νὰ ἀφήκουν κληρονόμον του, διὰ νὰ κληρονομήση
 εἰς τόσα κάστηρ καὶ νησία, τὰ εἶχε ὁ μισὶρ Νικόλαος.
 [551] Ὁ κόντος Οὔγγος ντὲ Μπριένε, ἀφότου εὐλογήθη
 τὴν δούκισσαν τῶν Ἀθηνῶν, τὴν ἀφεντίαν ἀπῆρε,
 τὸν τόπον ὅλο ἀφέντευεν τοῦ Μεγαλοκυράτου,
 κ' εἶχεν εἰς ἀβοερίαν αὐτοῦ τὸν Γγίον ντὲ λὰ Ρότζε
 ἕως οὔ ἔζη ἢ μητέρα του, ἢ δούκισσα ἐκείνη.
 Διαβόντα γὰρ χρόνοι κᾶν δύο, ἀπέθανε ἢ κουντέσσα,
 κι ὁ κόντος Οὔγγος ἐδιάβηκεν τὸν τόπον του τῆς Πούλιας.
 Κι ἀφότου ἦλθεν ὁ Γιωτῆς τοῦ νόμου ἡλικίας,
 τὴν ἀφεντία ἐπαράλαβεν, τὸ Μεγαλοκυράτο.
 Καβαλλάρης ἐγένετον, καλὸς ἀφέντης ἦτον,
 Μέγαν Κύρην τὸν ἔλεγαν, τὸ ἐπὶ κλη τῶν Ἑλλήνων,
 δοῦκας ἦτον τῶν Ἀθηνῶν, ὄνομα μέγαν εἶχεν·
 μόνον γὰρ ἀπὸ ἀμαρτίας, διατὸ ἐδίαγε εἰς πονηρίαν,
 ὁ Θεὸς οὐδὲν τοῦ ἔδωκεν νὰ ποιήση κληρονόμον,
 νὰ ἀφήκη ἀπὸ τὴν σάρκαν του παιδὶ τοῦ νὰ ἀφεντέψη
 τὸν τόπον καὶ τὴν ἀφεντία, τὴν εἶχαν οἱ γονεῖς του.
 [552] Ἐν τούτῳ παύομαι ἐδῶ νὰ λέγω διὰ ἐκείνον,
 τὸν μισὶρ Γγὶ ντὲ λὰ Ρότζε, τὸν Μέγαν Κύρη ἐκείνον,
 καὶ θέλω νὰ σὲ ἀφηγηθῶ διὰ τὸν μισὲρ Νικόλαον,
 τὸ ἐπὶ κλην τοῦ ντὲ Σαίντ Ὀμέρ, τὸ πῶς γὰρ εὐλογήθη
 κι ἀπῆρεν εἰς γυναῖκαν του τὴν πριγκίπισσαν Μορέως,
 ἐκείνη ὅπου ἦτον σύμβια τοῦ πρίγκιπα Γυλιάμου.
 [553] Ἀφότου γὰρ ἀπέθανεν ὁ πρίγκιπα Γυλιάμος,
 ἀπόμεινε ἢ πριγκίπισσα, ἐκείνη ἢ γυνὴ του,
 (ἐνῶ ἦτον αὐταδέλφισσα ἐκεινοῦ τοῦ Δεσπότου,
 κὺρ Νικηφόρου ἐκεινοῦ, τοῦ ἀφέντη γὰρ τῆς Ἄρτας),
 χήρα, καὶ ἦτον στὸν Μορέαν κ' εἶχεν χωρία πλεῖστα,
 ἐνῶ ἐκράτει καὶ ἐνομεύετον στὸν κάμπον τοῦ Μορέως·
 ὡσαύτως στὸ καστελλανίον, ἐκεῖνο τῆς Καλαμάτας,
 εἶχεν ὅπου ἀφέντευεν χώραν τὸ Μανιατοχωῶριν,

τὸν Πλάτανον καὶ τὸ Γλυκὺ κι ἄλλα χωρία μετ' αὐτά.
 [554] Ἐνταῦτα ὁ μισὶρ Νικόλαος ντὲ Σαίντ Ὀμέρ ὁ γέρος,
 ὡς ἦτον μέγας κ' εὐγενῆς κ' εἶχε πολὺ λογάριν,
 καὶ ἦτον ἀποθάνοντα ἢ πρώτη του γυναῖκα,
 (ὅπου ἦτον γὰρ πριγκίπισσα τῆς πόλεως Ἀντιοχείας,
 ἀπὸ τὴν ὅποιαν ἔλαβεν πλοῦτος, λογάρι εἰς δόξαν),
 ὡς εὐγενῆς καὶ φρόνιμος ἰσιάστηκεν κι ἀπήρεν
 ἐκείνην τὴν πριγκίπισσαν, ὅπου ἦτον τοῦ Μορέως,
 γυναῖκαν του εὐλογητικὴν, οὕτως τὴν εὐλογήθη,
 καὶ δι' αὐτὸ ἦλθεν στὸν Μορέαν καὶ ἦτον μετ' ἐκείνην.
 Ἀπὸ τοῦ πλούτου τοῦ πολλοῦ, τὴν ἀφεντίαν
 ὅπου εἶχεν,
 τὸ κάστρον τοῦ Σαίντ Ὀμερίου, ὅπου ἦτον εἰς τὴν Θήβαν,
 ἐποίησεν, κ' ἔχτισεν αὐτὸ κάστρο ἀφιρὸν εἰς σφόδρα·
 οἰκῆματα ἔποικε εἰς αὐτὸ διὰ ἕναν βασιλέαν.
 Ἔποικεν γὰρ κ' ἐχτίσεν το κ' ἐκαταίστόρησέν το
 τὸ πῶς ἐκουγκεστήσασιν οἱ Φράγκοι τὴν Συρίαν.
 Τὸ ὅποιον ἐχαλάσασιν μετὰ ταῦτα ἢ Κουμπάνια
 διὰ φόβον ὅπου εἶχασιν ἀπὸ τὸν Μέγαν Κύρην,
 τὸν δοῦκαν γὰρ τῶν Ἀθηνῶν, τὸν λέγουσιν Γατιέρην·
 πολλὰκις μὴ τὸ ἔπιασεν κ' ἐσέβηκεν εἰς αὐτο
 καὶ μετὰ ἐκεῖνο ἐκέρδισε τὸ Μεγαλοκυρᾶτο.
 Ἔδε ἀμαρτίαν ὅπου ἔποικαν οἱ δόλοι Κατελάνοι
 κ' ἐτέτοιον κάστρο ἐχάλασαν κ' ἐτέτοιον δυναμάριν!
 Ὡσαύτως καὶ ἐποίησεν μισὶρ Νικόλαος ἐκεῖνος
 στήν χώραν τοῦ Μανιατοχωρίου, ἕναν μικρὸν καστέλλιν
 διὰ φύλαξιν τοῦ τόπου του κατὰ τῶν Βενετῶν.
 Καὶ μετὰ ταῦτα ἔχτισεν τὸ κάστρον τοῦ Ἀβαρίνου
 εἰς λογισμὸν καὶ εἰς σκοπὸν νὰ ποιήσῃ πρὸς τὸν ρῆγαν,
 νὰ τὸ ἔχη δώσει εἰς κληρονομίαν ἐκείνου καὶ τοῦ ἀνεψίου του,
 τοῦ μεγάλου πρωτοστράτορος, μισὶρ Νικόλας ἄκω.
 [555] Ἐνταῦτα ἔδραμε ὁ καιρὸς κι ἀπόθανε ὁ Μέγας Κύρης,
 ὅπου ἦτον μπάιλος στὸν Μορέαν καὶ μετ' ἐκείνου ἐτέθη
 μπάιλος βικάριος ντζενεράλς ὁ μισὶρ Γγίς ἐκεῖνος,
 τὸν ἔλεγαν γὰρ Τρεμουλᾶν, ἀφέντην τῆς Χαλαντρίτσας.
 [557] Κι ἀφότου γὰρ ἀπόθανεν ὁ Τρεμουλᾶς ἐκεῖνος
 ἀπόστειλεν προστάγματα ἀπὸ τὴν Πούλια ὁ ρῆγας
 τοῦ μισὶρ Νικολάου ντὲ Σαίντ Ὀμέρ, νὰ ἔνι ἐκεῖνος μπάιλος.
 Κ' ἐνταῦτα ἐπαράλαβεν τὸ ὄφικιον τοῦ μπαλιάτου
 κ' ἔπραττε κ' ἐδιόρθωνε τὸν τόπον εἰς εἰρήνην,
 ὡς εὐγενῆς καὶ φρόνιμος ποῦ ἦτον ἀπάνω εἰς ὄλους.
 [557] Εἰς τὸν καιρὸν τῆς ἐξουσίας τοῦ γέρο μισὶρ Νικολάου,
 ἐκείνου γὰρ ντὲ Σαίντ Ὀμέρ, ὁ τῆς Θηβοῦ ἀφέντης,
 ὅπου ἦτον μπάιλος στὸν Μορέαν ἐκεῖνες τὲς ἡμέρες,
 ὁκάποιος Φράγκος εὐγενῆς, ποῦ ἦτον ἐκ τὴν Τσαμπάνιαν,
 μισὶρ Ντζεφρὲ τὸν ἔλεγαν, τὸ ἐπύκλιν ντὲ Μπριέρες,
 ἐξάδελφος ἦτο ἐκείνου τοῦ ἀφέντη τῆς Καρυταίνου.

Κι ὡς ἤκουσεν καὶ ἔμαθεν ὅτι ἐμεταστάθη
ὁ ἀφέντης τῆς Καρύταινας, ὅπου ἦτο ἐξάδελφός του,
κι οὐδὲν ἐνέμεινε ἀπ' αὐτοῦ παιδί του κληρονόμος,
ἦλθεν του ὄρεξις καλὴ κ' εἰς λογισμὸν ἐβάλθη
νὰ ἀπέλθῃ γὰρ εἰς τὸν Μορέαν, ὡς προγενῆς ὅπου ἦτον
τοῦ ἀφέντη τῆς Καρύταινας, νὰ ἔχῃ τὸ ἰγονικόν του.
Τὸν τόπον του ἐσημάδησεν κ' ὑπέρπυρα ἐδανείστη,
σιργέντες ὄχτῶ ἐρρόγεψεν ὅπου ἦλθαν μετ' ἐκεῖνον.
Ἄπο ἀρχιερεῖς, καβαλλαρίους ἀπῆρεν μαρτυρίες
ἐγράφως μὲ τὲς βοῦλλες τους, τὸ πῶς ἐμαρτυροῦσαν,
ὅτι ἦτον γὰρ ἐξάδελφος ἐγγήσιος, κατὰ σάρκα,
τοῦ ἀφέντη τῆς Καρύταινας, τοῦ μισίρ Ντζεφρὲ ντὲ Μπριέρες.
Οἰκονομήθη εὐγενικά, ἀπῆρε ὄχτῶ σιργέντες,
ἐξέβη ἀπὸ τὸν τόπον του κ' ἐβάλθη νὰ ὀδεύῃ.
[558] Καὶ ἦλθεν στὴν Ἀνάπολιν κ' ἠῦρεν τὸν ρῆγαν
Κάρλον

τὲς μαρτυρίες τοῦ ἔδειξεν ἐκεῖνες ὅπου ἐβάστα
τὸ πῶς ἦτον ἐξάδελφος τοῦ ἀφέντη τῆς Καρυταίνου
καὶ ἦλθεν πρὸς τὸ σύνηθες ὅπου ἔχουσιν οἱ Φράγκοι,
ὡς γονικάρχος, συγγενῆς νὰ ἔχῃ τὸ ἰγονικόν του.
Τὸ ὁμάξιον του ἐπρεζάντισε, ὡς ἔνι τὸ συνήθειον.
[559] Κι ὁ ρῆγας, ὡς τὸ ἤκουσεν κ' εἶδεν τὲς μαρτυρίες του,
ὥρισεν καὶ ἐγράψασιν στὸν μπάϊλον τοῦ Μορέως,
ἐκεῖνου γὰρ ντὲ Σαίντ Όμὲρ τοῦ γέρο μισίρ Νικολάου,
νὰ ποιήσῃ νὰ ἐλθοῦν οἱ ἅπαντες λίζιοι τοῦ Μορέως,
οἱ ἀρχιερεῖς κ' οἱ φρόνικοι ὅλου τοῦ πριγκιπάτου,
νὰ ποιήσῃ κούρτην δυνατὴν, νὰ ἰδοῦν τὲς μαρτυρίες του,
ὅπου ἤφερεν ἐκ τὴν Φραγκίαν μισίρ Ντζεφρὲς ἐκεῖνος·
κ' εἰ μὲν εὐροῦν ὅτι ζητεῖ μὲ τρόπον δικαιοσύνης
τὸ κάστρον τῆς Καρύταινας μετὰ τῆς περιοχῆς της,
νὰ τοῦ τὴν δώσῃ τὴν νομὴν καὶ νὰ τὴν ρεβεστήσῃ.
[560] Εἶδασιν γὰρ τὸν ὄρισμόν, ὅπου ἔστελνεν ὁ ρῆγας,
ἢ κούρτη, ὅπου ἦσασιν ἐκεῖσε εἰς τὴν Κλαρέντσαν,
κι ἀνέγνωσαν τὲς μαρτυρίες ὅπου ἤφερεν μετ' αὐτόν.
Κι ἀφότου ἐσύντυχαν πολλὰ, κ' εἶπαν καὶ ἀναφέραν,
ἦλθαν καὶ ἀναφέρασιν τὴν πρᾶξιν ὅπου ἐποῖκεν
ὁ ἀφέντης τῆς Καρύταινας εἰς τὸν καιρὸν ἐκεῖνον,
ὅταν ἐρροβόλεψεν κ' ἐδιάβη εἰς τὴν Θήβαν,
καὶ ἦλθεν κ' ἐπολέμησεν μετὰ τὸν Μέγαν Κύρην,
ἀρματωμένος εἰς φαρίν, τὸν πρίγκιπα Γυλιάμιον,
ὅπου ἦτο ἀφέντης φυσικὸς, κ' ἐκράτει ἀπὸ ἐκεῖνον
τὸ κάστρον τῆς Καρύταινας καὶ ὅλον του τὸν τόπον.
Ἀπίστησε τὸν ἀφέντην του κ' ἐγίνη δημιγέρτης,
κ' ἐνταῦτα ἀκληρήθηκεν ἐκεῖνος κ' ἡ γενεά του·
καὶ μετὰ ταῦτα οἱ ἅπαντες ὅλου τοῦ πριγκιπάτου
τὸν πρίγκιπα ἐδεήθησαν κ' ἐπαρακάλεσάν τον,
καὶ ἔστρεψεν τὸν τόπον του μὲ συμφωνίαν καὶ τρόπον,

ὡς δόμα νέον τοῦ τὸ ἔδωκεν νὰ τὸ κληρονομήσουν
 ἂν ποιήσῃ τέκνα ἀπ' αὐτοῦ, νὰ ἔνι ἀπὸ τὸ κορμί του.
 [561] Ἐνταῦτα ἐλαλήσασι κ' ἦλθεν ὁ καβαλλάρης
 ἐκεῖνος ὁ μισὶρ Ντζεφρὲς ἐκεῖσε εἰς τὴν κούρτην.
 Ὁ ἐπίσκοπος τῆς Ὠλενας ἐβάσταξε τὸν λόγον
 καὶ εἶπεν του λεπτομερῶς τὴν τήρησιν τῆς κούρτης,
 τὴν πρᾶξιν ὅπου ἔποικεν ὁ ἀφέντης τῆς Καρυταίνου,
 καὶ πῶς ἀκλήρησαν αὐτὸν κι ὄλην του τὴν γενεάν
 πρὸς τὰ συνήθεια ὅπου ἔχουσιν εἰς ὅλα τὰ ρηγᾶτα·
 ὅποιον εὐροῦσιν ἄπιστον, νὰ ἔνι δημηγέρτης,
 πρῶτα ἀκληρᾶται ὄλοστινὸς κι ἀπαύτου ἡ γενεά του
 ἀπὸ ὅσον τόπον κι ἀφεντίαν ἔχει καὶ ἀφεντεύει.
 «Ἐνταῦτα, φίλε μας καλέ, λέγομεν τὴν ἀλήθειαν,
 ἐσὲν δίκαιον οὐδὲν ἔρχεται ἐκ τοῦτο ὅπου ἀνακράζεις».
 [562] Ἀκούσων ταῦτα ὁ μισὶρ Τζεφρὲς ἐκεῖνος ντὲ Μπριέρες,
 τὸ πῶς ἀπῆρε ἀπόφασιν ἐκ τὸν σκοπὸν ὅπου εἶχεν,
 ἐδιέβη εἰς τὴν κατοῦνα του κ' ἐκάτσε κατὰ μόνου·
 ἔκλαψεν καὶ ἐθρήνησεν ὥσπερ νὰ εἶχεν χάσει
 τὸ ρηγᾶτον τὸ τῆς Φραγκίας, ἐὰν ἦτον ἐδικόν του.
 [5 56] Διαβόντα γάρ ἡμέρες δύο, ἐβάλθη νὰ σκοπίζη
 καὶ νὰ ἀνεβάζη λογισμοὺς πῶς ἴμπορεῖ νὰ πράξῃ·
 ὅτι ἂν στραφῇ εἰς τὴν Φραγκίαν, ἂν οὐδὲν ποιήσῃ ἔργον,
 νὰ μείνῃ εἰς τὴν Ρωμανίαν, νὰ εὖρη οἰκονομίαν του,
 ὄλοι τὸν θέλουσι γελᾶ μέμφεσται κι ὄνειδίζει,
 διότι ἐστράφη ἄνεργος, τὴν ἔξοδόν του ἐχάσε.
 Ἐν τούτῳ εἶπε πρὸς αὐτὸν· κάλλιον τοῦ νὰ ἀποθάνῃ
 περὶ νὰ μείνῃ ἄνεργος τοῦ νὰ μὴ διαφορήσῃ.
 Ὅκάποιον ἠῦρεν τοπικὸν ἄνθρωπον κ' ἐφιλεύτη·
 ἐρώτησέ τον ἀκριβῶς νὰ τὸν πληροφορέσῃ,
 τὰ κάστηρ ὅπου εἶναι εἰς τὰ Σκορτά, τὸ Ἀράκλοβο, πῶς
 στέκει,
 ὡσαύτως κ' ἡ Καρύταινα, πῶς ἔνι καμωμένη,
 καὶ ποῖον ἔν' δυναμώτερον καὶ τί λαὸν νὰ ἐπάρῃ.
 Κ' ἐκεῖνος, ὅπου ἔξευρεν τῶν δύο καστρῶν τὴν στρωσιν,
 λεπτῶς τοῦ τὰ ἐδιερμήνευεν κ' ἐκαθοδήγησέ τον,
 τὸν τόπον ὅπου ἴστονται καὶ τί λαὸν νὰ ἐπάρουν.
 Κι ἀφότου ταῦτα ἤκουσεν ἐπῆρεν τὸν σκοπὸν του,
 ἐμίσησε ἀπὸ τὸν Μορέαν κ' ἦλθεν στοῦ Ξενοχωρῖν·
 κι ὅσον ἀπέσωσεν ἐκεῖ, εἶπεν ὅτι ἐξαλίστη,
 τὸ κοιλιακὸν τὸν ἔπιασεν, ἔλεγε τῶν ἀνθρώπων,
 κ' ἐρώτησε τὸ ποῦ νὰ εὐρῆ νερὸν ἀπὸ γιστέρνα,
 διατὶ ἔνι στητικὸν νερὸν καὶ σταίνει τὴν κοιλίαν.
 Κι ὁκάποιος ὅπου ἦτον ἐκεῖ, ὅπου ἦτον ἐκ τὸν τόπον,
 τὸν εἶπεν εἰς τὸ Ἀράκλοβον εἶναι καλὲς γιστέρνες,
 κι ἄς στείλῃ νὰ τοῦ δώσουσιν ἐκ τὸ νερὸν ἐκεῖνο
 κ' ἐνταῦτα ἠθέλε ὠφελῆθῃ ἀπὸ τὴν ζάλην ποῦ εἶχεν.
 [564] Ἐνταῦτα κρᾶζει ἕναν του σιργέντην ὅπου ἠγάπα

κι ὅπου εἶχεν στό μυστήριον του πολλὰ ἀποθαρρεμένον,
καὶ λέγει του· «Ἐπαρε φλασκί, καὶ ἄμε εἰς τὸ κάστρον
αὐτοῦ σιμὰ στό Ἀράκλοβον κ' εἰπὲς τὸν καστελλᾶνον,
τὸ πῶς γὰρ τὸν παρακαλῶ νὰ ὀρίση, νὰ σὲ δώσουν
ἐκ τῆς γιστέρνας τὸ νερόν, χρήζω το διὰ ἰατροίαν του,
διατὶ μὲ τὸ ὄρισε ὁ ἰατρὸς κ' εἶπεν ὅτι ὠφελεῖ με.
Καὶ πρόσεξε, ὡς φρόνιμος, νὰ σέβης εἰς τὸ κάστρον,
πῶς στήκει, καὶ τὰ ἔμπατα, τὸ πόσοι τὰ φυλάγουν,
νὰ μὲ τὸ εἰπῆς στό στρέμμα σου, νὰ μὲ τὸ διερμηνέψης,
καὶ μὴ τολμήσης νὰ τὸ εἰπῆς ἀνθρώπου γεννημένου».
Ἐνταῦτα ὁ σιργέντης του ἀπῆλθεν εἰς τὸ κάστρον·
τὸν καστελλᾶνον ἠῦρηκεν, γλυκέα τὸν χαιρετίζει,
ἐκ μέρους γὰρ τοῦ ἀφέντου του ἐπαρακάλεσέ τον
νὰ ὀρίση νὰ τὸν δώσουσι νερόν ἐκ τὴν γιστέρναν.
Κι ὁ καστελλᾶνος παρευτὺς ὄρισε, ἐδώκανέ τον·
ἐσέβη ἀτός του εἰς τὸν γουλᾶν κ' ἐκατεστόχαξέ το,
ἐστράφη εἰς τὸν μισίρ Ντζεφρέ κ' εἶπεν του ὅσον εἶδε.
Κᾶν δέκα ἡμέρες ἔποικε κ' ἔλεγεν, ζάλην ἔχει·
κι ἀενάως ὁ σιργέντης του ὑπῆγεν εἰς τὸ κάστρον,
καὶ ἤφερνέν του τὸ νερόν ἀενάως νὰ τὸ πίνη.
Καὶ μετὰ ταῦτα ἐμήνυσεν τοῦ καστελλᾶνου νὰ ἔλθῃ,
παρακαλῶντα, ἀξιῶνοντα διὰ νὰ τοῦ ἔχη συντύχει.
Κι ὁ καστελλᾶνος παρευτὺς ἦλθε στὸν καβαλλάρην.
Τὸ ἰδεῖ τον ὁ μισίρ Ντζεφρές, γλυκέα τὸν ἀποδέχτη,
εἶπε του τὴν ἀστένειον του κ' ἐπαρακάλεσέ τον,
νὰ τὸν δεχτῆ εἰς τὸ κάστρον του μὲ ἓναν τσαμπρελιᾶνον,
νὰ τοῦ ἔχη δώσει τσάμπραν μίαν νὰ κοίτεται εἰς αὐτήν,
ὡς διὰ νὰ πίνη τὸ νερόν ἔγκαιρον τῆς γιστέρνας·
κ' ἡ φαμελία του ἢ ἕτερη νὰ εἶναι εἰς τὸν μποῦρκον.
Κι ὁ καστελλᾶνος παρευτὺς, οὐ μὴ σκοπῶντα δόλον,
εἶπεν καὶ ὑποσχῆθη του νὰ τὸν δεχτῆ εἰς τὸ κάστρον·
καὶ μετὰ ταῦτα ὁ μισίρ Ντζεφρές, τὴν δεύτην ἡμέραν,
ἐπῆρε τὴν κατοῦνα του κι ἀπῆλθεν εἰς τὸ κάστρον.
[565] Ἐσέβη ἀπέσω εἰς τὸν γουλᾶν, ἐδώκαν του τὴν τσάμπραν,
ἐποίησαν τὸ κρεββάτι του κ' ἐκοίτετον ἐκεῖσε.
Ἐναν σιργέντην μοναξὸν εἶχεν ἐκεῖ μετ' αὐτον,
κ' ἡ ἕτερη του φαμελία ἦτον ἐκεῖ εἰς τὸν μποῦρκον.
Ὁρισε καὶ ἠφέρασιν τὰ ροῦχα του εἰς τὸ κάστρον
κι ἀπέσω εἰς τὰ ροῦχα του ἦσαν καὶ τ' ἄρματά τους.
Ἐκεῖνος γὰρ ἀδιάλειπα εἰς τὸ κρεββάτι ἐκοῖτον·
τὸν κασνελλᾶνον ἔκραζε καὶ ἦσθιε μετ' αὐτον·
τόσην τιμὴν κι ἀναδοχὴν ἔδειχνε πρὸς ἐκεῖνον
διὰ νὰ θαρρέσῃ εἰς αὐτόν, νὰ τὸν ἔχη ἀπεργώσει.
[566] Κι ὅσον τὸν ἀποθάρρεσεν καὶ εἶδε τὸν καιρόν του,
κράζει τοὺς σιργέντες του ὅπου εἶχεν ἐδικούς του,
εἶπεν, ὅτι διάταξιν θέλει διὰ νὰ ποιήσῃ
φοβούμενος τὸν θάνατον διὰ τὴν ἀστένειον ποῦ εἶχεν·

ἔβαλεν καὶ ὠμόσαν του κρυφῶς εἰς τὸ κελλίον του
 νὰ κρύψουν τὸ τοὺς θέλει εἰπεῖ καὶ νὰ τοῦ συνεργήσουν
 ἂν ποιήσῃ ἐκεῖνο τὸ σκοπῶ καὶ βούλεται πληρῶσαι.
 Κι ἀφότου ὑπωμόσασιν, ἄρξετον νὰ τοὺς λέγῃ·
 [567] «Συντρόφοι, φίλοι κι ἀδελφοί, ὅπου ἦλθετε μετ' ἔμου
 ἐδῶ εἰς τὰ μέρη Ρωμανίας, ἐξεύρετε τὸν τρόπον,
 τὸ πῶς ἐβιάστην κ' ἔβαλα τὸν τόπον μου σημάδιν
 διὰ νὰ ἔλθω τιμητικὰ εἰς θάρρος καὶ ἐλπίδα
 νὰ ἐπάρω τὴν Καρύταιναν μετὰ τὴν περιοχὴν της,
 τὴν ὅποια ἐχτίσαν κ' ἔποικαν ἐκεῖνοι οἱ συγγενεῖς μου,
 τὸν ὅποιον τόπο ἐκέρδισαν μὲ τὸ σπαθὶ οἱ ἐδικοί μου.
 [568] Καὶ εἶδετε κι ἀκούσετε τοὺς δήμιους Μοραίτες,
 τὸ πῶς μὲ ἀκληρήσασιν κ' ἐβγάλασίν με ἀπ' αὐτο.
 [569] Καὶ θλίβομαι κ' ἐντρέπομαι, πικρίαν μεγάλην ἔχω.
 Ἐν τούτῳ ἐγὼ ἐσκόπησα στὸ ἐδικόν σας θάρρος,
 μόνι νὰ βοηθήσετε, ὡς ἔχω τὰς ἐλπίδας,
 νὰ ποιήσω πρᾶγμα φοβερόν, τὸ θέλομεν ἀκούσει.
 Τοῦτο τὸ κάστρο ἐβλέπετε, τὴν δύναμιν ὅπου ἔχει·
 ὀλίγοι ἄνθρωποι ἠμποροῦν νὰ τὸ ἔχουσι φυλάττει,
 ἀφῶν ἔχει σωτάρχισιν κ' ἐνὶ ἀφιρωμένον·
 μέσα στὸν τόπον τῶν Σκορτῶν κοίτεται κι ἀφεντεύει.
 Ἄς τὸ κρατήσωμεν διὰ ἐμᾶς νὰ τὸ ἔχωμε ἀφεντέψει,
 νὰ εἰποῦμεν ὅτι θέλομεν νὰ τὸ ἔχωμε πουλήσει
 τῆς κεφαλῆς τοῦ βασιλέως ἐκείνων τῶν Ρωμαίων.
 Λογίζομαι, τὸ ἀκούσει το ὁ μπάϊλος τοῦ Μορέως,
 νὰ ἐνὶ πολλὰ χαϊράμενος νὰ ἰσιαστῇ μετ' ἔμας,
 τὸ κάστρον τῆς Καρύταινας μὲ τῶν Σκορτῶν τὸν δρόγγον
 νὰ μὲ τὸ δώσῃ καὶ κρατῶ ἐγὼ κάλλιο ἐκ τὸν ρῆγαν,
 περὶ νὰ δώσω τῶν Ρωμαίων τὸ κάστρον τοῦ Ἑρεοκλόβου.
 Ἐπεὶ ἂν εἶχαν οἱ Ρωμαῖοι ἐτοῦτο τὸ καστέλλιν,
 ἐκέρδαιναν καὶ τὰ Σκορτὰ κι ὅλον τὸ πριγκιπᾶτο».
 [570] Τὸ ἀκούσει αὐτὸ οἱ σιργέντες του, ἰσιάστησαν
 ἀλλήλως
 κ' ἐδιάκριναν πῶς νὰ γενῆ καὶ πῶς νὰ τὸ πληρώσουν.
 [571] Κ' εἰς τοῦτο ὁ μισὶρ Ντζεφρὲς ἐδιόρθωσεν τὸ πρᾶγμα
 λέγει τους· «Εγὼ ἤκουσα, αὐτοῦ ἔξω ἐνὶ ταβέρνα
 ὅπου πουλιέται τὸ κρασί κ' ἐβγαίνει ὁ καστελλᾶνος
 καὶ κάθηται πολλὰς φορὰς καὶ πίνει μὲ τοὺς ἄλλους.
 Λοιπὸν ἐμέναν φαίνεται νὰ πράξωμεν ὡς σᾶς λέγω·
 ἀφότου ἔχομεν ἐδῶ ψωμὶν καὶ παξιμάδιν,
 κρασίν, νερόν καὶ ἄρματα ὅσον μᾶς κάμνει χρεια,
 ἐβγάτε εἰς παραδιαβασμόν αὐτοῦ ἔξω εἰς τὴν ταβέρναν,
 θέλετε δύο, θέλετε τρεῖς, οἱ ἐπιδεξιώτεροί σας·
 τὸν καστελλᾶνον κράξετε, ὁμοίως τὸν κοντοσταῦλον,
 καὶ τοὺς σιργέντες μετ' αὐτούς, ὅλους τοὺς
 πρωτοτέρους.
 Διηγήρια ἔχετε πολλὰ, δότε τοῦ ταβερνάρη,

ἐπάρατε πολὺν κρασὶν καὶ πίνετε μετ' αὐτοὺς,
καὶ τόσα τοὺς ποτίσετε τοῦ νὰ ἔχουσιν μεθύσει.
Ἐσεῖς δὲ νὰ προσέξετε μὴ πιάση καὶ πιέτε
τοσὸν κρασὶν μετ' ἐκεινοὺς τοῦ νὰ σᾶς σκανταλίση
καὶ χάσωμεν τὰ ἐλπίζομεν νὰ ἔχωμεν ὀρθώσει.
Κι ἀφότου ἐγνωρίσετε ὅτι εἶναι μεθυσμένοι,
ἕνας, ὁ πρῶτος ἀπὸ ἐσᾶς, ἃς ἔβγη εὐθέως ἐκεῖθεν,
ἐδῶ εἰς τὸ κάστρον ἃς ἔλθῃ κ' ἐνταῦτα ἃς ἔλθῃ κι ἄλλος.
[572] Καὶ τὸν πορτάρην πιάσετε καὶ ρίξετέ τον ἔξω,
καὶ τὰ κλειδιά του ἐπάρατε καὶ κλείσετε τὴν πόρταν.
Κ' εὐθέως ἀπάνω εἰς τὰ τειχέα τῆς πόρτας ἀνεβᾶτε,
τὴν πόρταν νὰ φυλάξατε μὴ βάλουσιν ἰστίαν
καὶ κάψουσιν καὶ σέβουσιν ἐδῶ καὶ πιάσουνέ μας,
καὶ χάσωμεν τὰ ἐλπίζομεν καὶ λέγομεν ποιήσει».
[574] Ὡς τὸ ὤρισε ὁ μισὶρ Ντζεφρὲς κι ὡσὰν τὸ ἐδιερμηνέψεν,
οὕτως γὰρ καὶ τὸ ἔποικαν οἱ Φράγκοι ἢ φαμελία του·
οἱ Φράγκοι ἐρροβόλεψαν κ' ἐπιάσασιν τὸ κάστρον.
[575] Ἐνταῦτα ἐποίησεν ὁ μισὶρ Ντζεφρὲς, τὲς φυλακὲς
ἐβγάλαν·
δώδεκα ἦσασιν ἐκεῖ χωριάτες καὶ Ρωμαῖοι.
Ἐκραξε δύο ἀπὸ τοὺς Ρωμαίους καὶ γράφει τους πιττάκια
ὁ ἕνας ἀπὸ αὐτοὺς τὸ ἔγραψεν ὅπου ἔξευρεν νὰ γράφῃ·
στοῦ βασιλέως τὴν κεφαλὴν τὸ ἀπέστειλεν μὲ ἐκείνους,
γράφων, παραδηλώνοντα νὰ ἔλθῃ σπουδαίως ἐκεῖσε
στο κάστρον ὅπου ἔπιασε, Ὁρεόκλοβον τὸ λέγουν,
νὰ τὸ πουλήσῃ εἰς ὑπέρπυρα νὰ τοῦ τὸ παραδώσῃ.
Κ' ἐκεῖνος, ὡς τὸ ἤκουσεν, ἐχάρηκεν μεγάλως·
γοργὸν σπουδαίως ἐσώρεψεν ὅλα του τὰ φουσσᾶτα
κ' ἐκίνησεν καὶ ἔρχετον σπουδαίως ὅσα ἠμπόρει,
ἀπῆλθεν κ' ἐκατάλαβεν στο πέραμα τοῦ Ἀλφέως,
στο παραπόταμον τοῦ Ἀλφέως, εἰς τὸν Ὀμπλὸν τὸ λέγουν·
ἐκεῖ τὲς τέντες του ἔστησεν κ' ἔπεσεν τὸ φουσσᾶτο.
[576] Ἀφότου γὰρ ἐγένετον τὸ πιάσμα τοῦ Ὁρεοκλόβου,
ὁ καστελλᾶνος παρευτὺς, Φιλόκαλος τὸ ὄνομά του,
στὸν κιβιτᾶνον ἔστειλεν μαντατοφόρους δύο,
μισὶρ Σιμοῦν τὸν ἔλεγαν, τὸ ἐπὶ κλην ντὲ Βιδόνη·
ἐκεῖσε εἰς τὴν Ἀράχοβαν, τὴν λέγουσιν μεγάλην,
ἦτον μὲ τὸν λαὸν τῶν Σκορτῶν στὴν γαρνιζοῦν ἐτότε.
Τὸ πρᾶγμα τοῦ ἀφηγήθησαν καὶ τὴν δημηγερσίαν
ὅπου ἔποικε ὁ μισὶρ Ντζεφρὲς, ἐκεῖνος ντὲ Μπριέρης,
ἐπιάσε γὰρ τὸ Ὁρεόκλοβον, θέλει νὰ τὸ πουλήσῃ
τῆς κεφαλῆς τοῦ βασιλέως, ἐμήνυσέ του νὰ ἔλθῃ
νὰ τοῦ δώσῃ τὰ ὑπέρπυρα, τὸ κάστρον νὰ ἔχῃ ἐπάρει.
[577] Τὸ ἀκούσει το ὁ μισὶρ Σιμοῦς, εὐθέως καβαλλικεῦει
μὲ ὅσον λαὸν εὐρέθηκεν ἐτότε ἐκεῖ μετ' αὐτόν.
Καταπαντοῦθε ἐμήνυσεν νὰ ἔρχεται ὁ λαὸς του·
σπουδαίως ἐκατέλαβεν στο κάστρον τοῦ Ὁρεοκλόβου.

Τὸν γῦρον τὸ ἐτριγύρισεν μὲ τὸν λαὸν ὅπου εἶχεν,
τὰ διάβατα ὅλα ἔπιασεν, τὲς στράτες καὶ κλεισοῦρες,
ὅπως μὴ σέβῃ ἢ ἐξεβῇ ἄνθρωπος εἰς τὸ κάστρον
νὰ φέρῃ ἢ ἐπάρῃ τίποτε μαντᾶτο ἐκ τοὺς Ρωμαίους,
ἐνταῦτα γὰρ ὅπου ἔσωσεν μισὶρ Σιμοῦς ἐκεῖνος,
ἐκεῖσε εἰς τὸ Ὀρεόκλοβον μὲ τὸν λαὸν ὅπου εἶχεν.

Μαντατοφόρους ἔστειλεν σπουδαίως εἰς τὸν
μπάϊλον

στὸν μισὶρ Νικόλα ντὲ Σαίντ Ὀμὲρ ὅπου ἦτον στήν
Κλαρέντσα·

τὴν πρᾶξιν τοῦ ἐμήνυσεν κ' ἐπληροφόρεσέ τον,
τὸ πῶς τὸ κάστρον ἔπιασεν ἐκεῖνο τοῦ Ὀρεοκλόβου
ἐκεῖνος ὁ μισὶρ Ντζεφρές, τὸ ἐπύκλιν ντὲ Μπριέρες,
κ' ἐμήνυσεν τῆς κεφαλῆς τοῦ βασιλέως Ρωμαίων
νὰ τοῦ φέρῃ ὑπέρπυρα, τὸ κάστρον νὰ τοῦ δώσῃ,
καὶ νὰ ἔρχεται σπουδακτικὰ μὲ τὰ φουσσᾶτα τοῦ ὅλα
νὰ συμμαχήσῃ παρευτὺς μὴ χάσουσιν τὸ κάστρον,
μὴ προῦ ἐλθοῦσιν οἱ Ρωμαῖοι καὶ σέβουσιν ἀπέσω.

[578] Ὁ μπάϊλος γὰρ τὸ ἀκούσει το, ἐκίνησεν εὐθέως
μὲ ὅσα φουσσᾶτα εὐρέθησαν ἔχων ἐκεῖ μετ' αὐτον,
κ' ἐμήνυσεν καταπαντοῦ νὰ ἔρχωνται τὰ φουσσᾶτα.
Κι ὡς ἦλθεν στὸ Ὀρεόκλοβον κ' ἠῦρεν τὸν κιβιτᾶνον,
ἐκεῖνον τὸν μισὶρ Σιμοῦ, μὲ τὰ φουσσᾶτα ὅπου εἶχε,
(τὸ κάστρο ἐπαρακάθετον, τὲς στράτες εἶχεν πιάσει,
πολλάκις μὴ ἔλθῃ πώποθεν κανεὶς ἐκ τοὺς Ρωμαίους,
καὶ σέβειν στὸ Ὀρεόκλοβον καὶ φέρειν τοῦ μαντᾶτα)·
πολλὰ τὸν εὐχαρίστησεν τὸν κιβιτᾶνο ὁ μπάϊλος.

[579] Καταπαντοῦθε ἐρχόντησαν τὰ φράγκικα φουσσᾶτα·
τὸν δρόγγον ὅλον τῶν Σκορτῶν ἐπιάσαν κ' ἐφυλάγαν.
Μαντᾶτα ἠφέραν ἀληθινὰ ἐτότε γὰρ τοῦ μπάϊλου,
τὸ πῶς ἐκαταλάβασιν τὰ τῶν Ρωμαίων φουσσᾶτα
στὸ παρεπτόταμον τοῦ Ἀλφέως, εἰς τὸν Ὀμπλὸν τὸ λέγουν.
Ἐνταῦτα ὀρίζει κ' ἔκραξαν μισὶρ Σιμοῦν ἐκεῖνον,
τὸν κιβιτᾶνον τῶν Σκορτῶν, κι ὀρίζει του νὰ ἐπάρῃ
τὸν ἐδικόν του γὰρ λαὸν καὶ τῶν Σκορτῶν τοῦ δρόγγου,
τῆς Καλομάτας τὸν λαὸν καὶ τοῦ Περιγαρδίου,
τῆς Χαλαντρίτσας ἀλλαδὴ κ' ἐκεῖνον τῆς Βοστίτσας,
νὰ ἀπέλθῃ εἰς τὴν Ἴσοβαν, στὸ πέραμα τῆς Πτέρης,
στὸ παραπτόταμον τοῦ Ἀλφέως νὰ στήκῃ καὶ φυλλάτῃ,
νὰ μὴ περάσουν οἱ Ρωμαῖοι εἰς τῶν Σκορτῶν τὸν δρόγγον.

Ἐνταῦτα ὁ μισὶρ Σιμοῦς, ὡς τὸ ὄρισεν ὁ μπάϊλος,
ἐπῆρεν τὰ φουσσᾶτα του κι ἀπῆλθεν γὰρ ἐκεῖσε,
κ' ἔστηκεν καταπρόσωπα ἐκείνων τῶν Ρωμαίων.

[580] Ὁ μπάϊλος γὰρ, ὡς φρόνιμος, μὲ τὴν βουλήν
ὅπου εἶχεν,

ἔκραξε δύο καβαλλαρίους κι ὀρίζει τους νὰ ἀπέλθουν
ἐκεῖσε εἰς τὸ Ὀρεόκλοβον, τὸ κάστρον νὰ ζητήσουν

ἐκείνου τοῦ μισίρ Ντζεφρὲ διὰ νὰ τὸ ἔχη στρέψει
 στὴν ἀφεντίαν τοῦ ρηγός, καθὼς τὸ ἤρε ὅτι ἦτον·
 κ' εἰς τοῦτο ὅπου ἔποικεν συμπάθειον νὰ τοῦ ποιήσουν.
 «Εἰ δὲ λογίση τίποτε τὸ κάστρον νὰ κρατήση,
 νὰ τὸ κρατῆ διὰ ὁ λόγου του ἢ ἄλλου νὰ τὸ δώση,
 εἰπέτε του εἰς πληροφορίαν ἃς τὸ κρατῆ εἰς ἀλήθειον·
 πρῶτα νὰ λάβω θάνατον κ' ἐσεῖς ὅλοι μετ' ἔμου,
 παρὰ νὰ διάβω ἀπ' ἐδῶ μὲ τὰ φουσσᾶτα ὅπου ἔχω,
 ἕως οὔ χαλάσω τὰ τειχέα τοῦ κάστρου τοῦ Ὁρεοκλόβου,
 νὰ τὸν πετρώσω ἀπέσω ἐκεῖ καὶ νὰ τὸν θανατώσω».
 Ἐνταῦτα ἀπήλθασιν ἐκεῖ ἐκεῖνοι οἱ καβαλλάρου,
 στὸ κάστρον ἐπλησίασαν καὶ τρέβαν ἐζητήσαν·
 ἐλάλησαν ἀπὸ μακρῆα μὴ σύρουσιν εἰς αὐτοὺς,
 ὁ μπάϊλος γὰρ τοὺς ἔστειλεν ἐκεῖ μαντατοφόρους
 ὁμοῦ μὲ τὸν μισίρ Ντζεφρὲ νὰ ἔχουσιν συντύχει
 δι' ἀνάπαψιν του καὶ τιμὴν ἂν θέλῃ νὰ τὸ ποιήση.
 Τὸ ἀκούσει το ὁ μισίρ Ντζεφρὲς, περιχάρος ἐγένη,
 ἐστάθη ἀπάνω στὰ τειχέα κ' ἐρώτησε, τί θέλουν;
 [581] Λέγουν του. «Ὁ μπάϊλος σὲ μὴνᾶ, ὡς φίλον χαιρετᾶ σε,
 θαυμάζεται εἰς τὴν εὐγενίαν καὶ φρόνεσιν ὅπου ἔχεις,
 εἰς τὴν τιμὴν ὅπου ἠύρηκες εἰς τοῦ ρηγός τὸ κάστρον,
 τὸ πῶς ἔπιασες καὶ κρατεῖς, θέλεις νὰ τὸ πουλήσης
 τῆς κεφαλῆς γὰρ τῶν Ρωμαίων, ὡς τὸ ἐπληροφορέθην.
 Ἐν τούτῳ σὲ παρακαλεῖ κ' ἡμεῖς ὅλοι μετ' αὐτον·
 μὴ σὲ πλανέσῃ ὁ λογισμός, τοῦ κόσμου γὰρ ἡ δόξα.
 [583] Ἐτοῦτο γὰρ ὅπου ἔποικες, οἱ πάντες τὸ ἐθαυμάσαν·
 οὐκ ἔπρεπέ σε, ὡς εὐγενῆς, τρόπον δημηγεροῦς
 ποτέ σου νὰ τὸ θυμηθῆς, εἰς ἔργον νὰ τὸ βάλῃς·
 ἐπεὶ τὸ γένος τῶν Φραγκῶν ὅπου εἴμεθεν ἐνταῦτα,
 δίκαιον ἐσὲν τὸ ἐντράπημιαν καὶ εἴμεθεν θλιμμένοι.
 Ὅμως ἡμεῖς τὸ ἐξεύρομεν, ἀπὸ πικρίας τὸ ἐποῖκες,
 διατὸ ἐθάρρεις κ' ἠλιζες νὰ ἔχῃς τὴν μπαρουνίαν
 τῆς Καρυταίνου τῶν Σκορτῶν κ' εὐρέθης λανθασμένος·
 τὸ ἔποικες γὰρ ἐξεύρομεν ὅτι ἐμετανόησες.
 Διὰ τοῦτο λέγομεν πρὸς σὲ καὶ συμβουλευόμε σε·
 μὲ τὸ καλὸν καὶ προθυμίας στρέψε τὸ κάστρον ὀπίσω
 καὶ θέλεις ἔχει εὐεργεσίαν, τιμὴν μετὰ συμπάθειον.
 Εἰ δὲ λογίσης τίποτε μὲ τρόπον σκιβουρίας,
 πρόσεχε, ὅτι οὐ δύνασαι νὰ ἀντισταθῆς εἰς τόσον·
 ἐπεὶ ὁ μπάϊλος ἔστειλεν νὰ ἐλθοῦν οἱ πελεκᾶνοι,
 τεχνῖτες γὰρ Βενέτικοι τὰ ποιήσουν τριπουτσέτα·
 αὐτὰ τὰ ἐβλέπεις τὰ τειχία ὅλα χαλάσει θέλουν
 νὰ σᾶς πετρώσουν ὅλους σας καὶ νὰ σᾶς θανατώσουν».
 Ἐνταῦτα ὁ μισίρ Ντζεφρὲς ἄρξετον νὰ τοὺς λέγῃ·
 [584] «Ἄρχοντες, ἀδικεῖτε με, κρατεῖτε τὸ ἰγονικόν μου
 μὲ πρόφασες καὶ ἀφορμὰς ἐσεῖς οἱ Μοραῖτες·
 κ' ἐγὼ ἀπὸ παραπόνου καὶ θλίψιν, ὅπου ἔχω,

ἐποίησα ἐτοῦτο, τὸ εἶδετε, ἀπὸ πικρίας ὅπου ἔχω·
κ' ἐξεύρω κ' ἐγνωρίζω το, εἰς ἀτιμίαν μου τὸ ἔχω.
Ὅμως, ἀφῶν τὸ λέγετε καὶ συμβουλευέτέ με,
ἐγὼ τὸ κάστρον στρέφω το μὲ συμφωνίαν καὶ τρόπον,
νὰ βάλωμε τὴν κρίσιν μου εἰς τοῦ ρηγὸς τὴν κούρτην,
κι ὡς τὸ διακρίνει, δέχομαι νὰ τὸ ἔχω προσκυνήσει.
Ἐγὼ γὰρ ὡς ἦλθα ἐδῶ στὸν τόπον τοῦ Μορέως,
ἀγάπησα κι ὀρέγομαι νὰ εἶμαι ἐδῶ μετ' ἔσας·
δότε με τόπον νὰ κρατῶ, νὰ ἔχω τὴν ζωὴν μου,
διατὶ ἔχω αἰσχύνην κ' ἐντροπὴν νὰ ὑπάγω εἰς τὴν Φραγκίαν,
νὰ μὲ γελοῦν οἱ συγγενεῖς, οἱ φίλοι κ' οἱ γειτόνοι,
ὅτι ἦλθα εἰς τὴν Ρωμανίαν κ' ἔπραξα ὡσὰν κοπέλι».
Λοιπόν, τὰ εἶπασιν ἐκεῖ ἐκεῖνοι οἱ καβαλλάροι,
τότε μὲ τὸν μισὲρ Τζεφρὲ κ' ἐκεῖνος μετ' ἐκείνους,
ἐὰν ἤθελα νὰ ἔγραφα, καὶ ποῖος νὰ ἀναγνώσῃ;
Ἀλλὰ ἐν κοντῷ σᾶς τὸ δηλῶ, γράφω καὶ ἀφηγοῦμαι·
ἰσιάστην ὁ μισὲρ Ντζεφρὲς καὶ ἔδωκεν τὸ κάστρον,
κ' ἐδῶκεν του εἰς γονικαρχίαν τῆς Μόραινας τὸ φῖε,
- εἰς τὰ Σκορτὰ εὐρίσκεται μὲ ἕτερα χωρία -
γυναῖκαν εὐλογητικὴν τὴν ντάμα Μαργαρίταν,
ὅπου ἦτον ἐξαδέλφισσα τοῦ ἀφέντη τῆς Ἀκόβου
καὶ εἶχεν εἰς γονικαρχίαν τὸ φῖε τῆς Λισσαρέας.
[585] Κι ἀφότου ὑπαντρεύτησαν κ' ἐσμίξασιν οἱ δύο,
ὁ Θεὸς τοὺς ἔδωκεν παιδὶν ὅπου ἦτον θυγατέρα·
Ἐλένην τὴν ὠνόμασαν κ' ὕστερα ὑπαντρεύτη
μὲ τὸν μισὲρ Βιλᾶί ντὲ Ἀνωῆ τῆς Ἀρκαδίας ἀφέντην.
Κ' ἐκεῖνοι πάλε ἐποίκασιν υἱὸν καὶ θυγατέρα·
Ἀράρδος ἄκουε ὁ υἱός, Ἀνέζα ἡ θυγάτηρ,
τὴν ὁποίαν εὐλογήθηκεν διὰ ὁμόζυγον γυναῖκαν
ὁ μισὲρ Στένης τὸ ὄνομα καὶ Μαῦρος τὸ ἐπὶ κλιν.
Κ' ἐκεῖνη πάλε ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυγατέρες·
κι ἀπ' ὅλους τοὺς ἐνέμεινεν ἕνας ὁ κληρονόμος,
Ἀράρδον τὸν ὠνόμασαν, ὁ ἀφέντης Ἀρκαδίας.
Ἐπλούτηναν τὰ ὀρφανὰ, ἐχάρησαν οἱ χῆρες,
οἱ πένητες καὶ οἱ φτωχοὶ πολὺ λογάρι ἐποίκαν
εἰς τὸν καιρὸν ὅπου λαλῶ τοῦ ἀφέντου Ἀρκαδίας.
Ὅλοι τὸν μνημονεύετε, καλὸς ἀφέντης ἦτον.
[586] Ἐν τούτῳ παύομαι ἀπ' ἐδῶ νὰ λέγω κι ἀφηγοῦμαι
δι' ἐκεῖνον τὸν μισὲρ Ντζεφρὲ καὶ τὴν κληρονομίαν του,
καὶ θέλω νὰ σὲ ἀφηγηθῶ, νὰ γράψω καὶ νὰ λέγω
διὰ τὴν μακάριαν Ζαμπέαν (ὅπου ἦτον θυγατέρα
ἐκείνου τοῦ μακαριστοῦ τοῦ πρίγκιπα Γυλιάμου,
ὅπερ τὴν ἐλέγασιν ἐκεῖνες τὲς ἡμέρες
κ' ἐκράζαν κι ὠνομάζασιν ἡ Κυρὰ τοῦ Μορέως),
τὸ πῶς τὴν ἤφερον ὁ Θεὸς κ' ἐστράφη στὸ ἰγονικόν της
κ' ἐγένετον πριγκίπισσα ὅλης τῆς Ἀχαΐας.
[587] Ἐτότε ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ὅπου σᾶς ἀφηγοῦμαι,

ἦτον ἡ πριγκίπισσα ἐκείνη ἡ Ζαμπέα
 ἐκεῖσε εἰς τὴν Ἀνάπολιν μετὰ τὸν ρῆγα Κάρλον.
 Κι ὁ ρῆγας γὰρ ἀφέντευεν ἐτότε τὸν Μορέαν
 εἰς τρόπον γὰν κ' εἰς ἀφορμὴν, στὲς συμφωνίες ἐκεῖνες
 ὅπου ἔποικεν ὁ πρίγκιπας ἐκεῖνος ὁ Γυλιάμος
 μετὰ τὸν ρῆγαν Κάρουλον τὸν γέρο, τὸν πατῆρ του,
 ὁμοίως καὶ διὰ τὸν πρίγκιπα, τὸν ἀδελφόν του ἐκεῖνον,
 τὸ ὄνομα μισὶρ Λοῖς, τὸν ἄντρα τῆς Ζαμπέας.
 Λοιπὸν καθὼς ἀφέντευεν ὁ ρῆγας τὸν Μορέαν,
 ἦσαν ἐτότε εἰς τὸν Μορέαν εἰς τὸν καιρὸν ἐκεῖνον
 ὀκάπιοι δύο καβαλλάριοι, ἐνῶ ἦσαν φλαμουριάροι.
 Ὁ ἕνας ἄκουεν Τζαντεροῦς, κοντόσταυλος ὁ μέγας

Η ΚΥΡΑ ΤΟΥ ΜΟΡΕΩΣ ΙΣΑΒΕΛΛΑ ΒΙΛΛΑΡΔΟΥΪΝΗ

τοῦ πριγκιπάτου τοῦ Μορέως ἦτον ἐτότε ἐκεῖνος·
 κι ὁ ἄλλος ὁ μισὶρ Ντζεφρὲς ντὲ Τουρνᾶ τὸ ἐπίκλην.
 Ὁ ρῆγας τοὺς ἀγάπησεν, εἰς σφόδρα τοὺς ἐτίμα·
 τὸν μέγαν γὰρ κοντόσταυλον, τὸν Τζαντεροῦν ἐκεῖνον,
 μέγαν ἀμιράλην τὸν ἔποικεν ὄλου του τοῦ ρηγᾶτου.
 [588] Κι ὡς ἀνὴρ ὑπηγαινοέρχονταν οἱ καβαλλάριοι ἐκεῖνοι
 ἐκεῖσε εἰς τὴν Ἀνάπολιν εἰς τοῦ ρηγῶς τὴν κούρτην,
 ἦτον τοῦ κόντου ντὲ Ἀϊνὰτ ὁ ἀδελφὸς ἐκεῖσε,
 μισὶρ Φλορὰν τὸν ἔλεγαν, ντὲ Ἀϊνὰτ τὸ ἐπίκλην.
 Ἦταν μέγας κοντόσταυλος ἔς ὄλον τὸ πριγκιπάτο.
 [589] Κι ὡς τὸ ἔχει γὰρ τὸ κοσμικὸν στὸ γένος τῶν ἀνθρώπων
 κι ἀλλήλως συμβιβάζονται καὶ κάμνουσι φιλίαν,
 ὠρέχτη κ' ἐφιλέυτηκε μισὶρ Φλορᾶς ἐκεῖνος
 μὲ ἐκεῖνους τοὺς καβαλλαρίους τοὺς δύο Μοραΐτες,
 τὸν μισὶρ Ντζᾶ ντὲ Τζαντεροῦ καὶ τὸν μισὶρ Ντζεφρόη.
 Καὶ μέσα εἰς τούτην τὴν φιλίαν ὅπου εἶχασιν ἀλλήλως,
 ὁ μισὶρ Φλορᾶς, ὡς φρόνιμος, λέγει ἐκεινῶν τῶν δύο·
 «Ἄρχοντες, φίλοι κι ἀδελφοί, ἂν θέλετε ἐσεῖς οἱ δύο
 νὰ μ' ἔχετε ἐκεῖσε εἰς τὸν Μορέαν φίλον καὶ σύντροφόν σας
 ὄρκον νὰ ποιήσω πρὸς ἐσᾶς νὰ μὴ ἀπεχωριστοῦμε,
 νὰ εἴμεθεν ὡς ἀδελφοί, νὰ ζήσωμεν ἀλλήλως.
 ἐγὼ θεωρῶ ὀφθαλμοφανῶς, ὁ ρῆγας ἀγαπᾶ σας,

ΥΠΑΝΔΡΕΥΕΤΑΙ ΤΟΝ ΦΛΩΡΕΝΤΙΟΝ ΑΝΑΓΛΑΥΪΚΟΝ

κ' ἔχει σας εἰς προσορώτησιν κ' εἰς τὴν βουλὴν του πρώτους.
 Λοιπὸν, ἂν ἔχετε εἰς ἐμὲν ἀγάπην, ὡς παντέχω,
 συντύχετέ του ὡς διὰ ἐμὲν νὰ ἐπάρω τὴν κυρὰν σας,
 αὐτούνην τὴν ντάμα Ζαμπέαν ἔς ὁμόζυγον γυναῖκαν,
 καὶ δεῖξετέ του ἀφορμὲς καὶ τρόπους ἀληθείας,
 τὸ πῶς ὁ τόπος τοῦ Μορέως εὐρίσκεται εἰς τὴν μάχην,
 καὶ κιντυνεύει, χάνεται μὲ τοὺς ὀφικιαλίους του·
 τοὺς μπάιλους ὅπου στέλνει ἐκεῖ, αὐτοὶ εἶναι ρογατόροι

καὶ βιάζονται τὸ διάφορον τὸ ἐδικόν τους πάντα,
 κι ὁ τόπος πάντα ἀπορεῖ χάνεται, κιντυνεύει,
 κι ὁ ρῆγας ἔχει τὴν ἔξοδον καὶ ἄλλοι διαφορίζουν.
 Καὶ ἐνὶ γὰρ καὶ ἁμαρτία νὰ ἔχη τὸν κληρονόμον
 ἐδῶ - ὡς περνᾷ ἦτον φυλακὴ, ὁ κόσμος τὸ θαυμάζει.
 Κ' ἤθελεν ποιήσει ψυχικὸν καὶ ἔπαινόν του μέγαν,
 νὰ ὑπάντρεψε τὴν ντάμα Ζαμπέα μὲ ἕναν καβαλλάρην,
 μὲ ἄνθρωπον εὐγενικόν, νὰ ἦτον τῆς τιμῆς της,
 νὰ ἐπόθησε κ' ἐφύλαξε τὸν τόπον τοῦ Μορέως,
 μὴ προῦ ἀπορήσει παντελῶς, καὶ χάσουν τον οἱ Φράγκοι.
 Καὶ τί νὰ λέγω τὰ πολλὰ καὶ νὰ σᾶς διερμηνεύω;
 τόσα βιαστήτε, ὡς φρόνιμοι, κ' εἰπέτε τον τὸν ρῆγαν
 ὅπως νὰ τὸν διακλίνε, νὰ ἔλθῃ εἰς θέλημά σας·
 ἐπεὶ μὲ λέγει ὁ λογισμὸς κι ὁ νοῦς μου μὲ τὸ δίδει,
 ὅτι ἐὰν τὸ ποθήσετε, ὡς φρόνιμοι ὅπου εἴστε,
 τὸ πρᾶγμα θέλει πληρωθῆ καὶ θέλετε κερδίσει
 τὸ πριγκιπᾶτον ὡς διὰ ἐσᾶς κ' ἐγὼ νὰ εἶμαι ἐδικός σας·
 ἐμὲν νὰ λέγουν πρίγκιπα, κ' ἐσεῖς νὰ εἴστε ἀφέντες».
 Ἀκούσωσιν ταῦτα ὁ Τζαδροῦς κι ὁ μισὶρ Ντζεφρὲς ἐκεῖνος,
 πολλὰ τὸ ἀγαπήσασιν, ὑπόσχασιν τοῦ ἐποῖκαν
 ὅτι νὰ βάλουσιν βουλήν, τὸ πρᾶγμα νὰ ποιήσουν,
 κ' εἶχαν ἐλπίδα στὸν Θεὸν νὰ τὸ κατευοδώσουν,
 Ἐνταῦτα ἐκύτταξαν καιρὸν νὰ εὔρουσιν τὸν ρῆγαν
 εἰς ὥραν γὰρ καλοψυχίας νὰ τοῦ ἔχουσιν συντύχει.
 Κι ὅταν τὸν ἤϊραν τὸν καιρὸν τοῦ ἐσύντυχαν οἱ δύο·
 καλόψυχα τὸν ἤϊρασιν στὴν τσάμπραν του ἀπέσω·
 πολλοὺς τρόπους τοῦ εἶπασιν καὶ ἀφορμὴν τοῦ ἐδεῖξαν·
 τὸ πῶς ὁ τόπος τοῦ Μορέως τὸ πριγκιπᾶτο Ἀχαΐας
 ἀπόρει κ' ἐκιντύνε, καὶ ἦτον εἰς ἀπώλειαν,
 διατὸ ἔλειπεν ὁ πρίγκιπας ὅπου ἦτον πάντα εἰς αὐτόν.
 «Ἐσὺ ἀποστέλνεις στὸν Μορέαν, μπάϊλον καὶ ρογατόρους
 καὶ τυραννίζουσιν τοὺς φτωχοὺς, τοὺς πλούστους ἀδικοῦσιν
 τὸ διάφορόν τους πολεμοῦν, κι ὁ τόπος ἀπορεῖται.
 Ἐὰν οὐ μὴ βάλῃς ἄνθρωπον νὰ ἐνὶ κληρονόμος,
 νὰ στήκεται καθολικῶς, νὰ κυβερνῇ τοὺς πάντας,
 νὰ ἔχη ἔννοιαν καὶ σκοπὸν τὸν τόπον νὰ προκόβῃ,
 ἔχε το εἰς πληροφορίαν, χάνεις τὸ πριγκιπᾶτο.
 Λοιπόν, ἀφέντη βασιλέα, ἐσὺ ἔχεις τὸν κληρονόμον,
 αὐτεῖνην τὴν ντάμα Ζαμπέαν, τοῦ πρίγκιπος θυγάτηρ,
 καὶ δός της ἄντρα, ἄνθρωπον εὐγενικὸν καὶ μέγαν,
 τὸ πριγκιπᾶτο νὰ κρατῇ ἀπὸ τὴν βασιλείαν σου,
 καὶ θέλεις ποιήσει ψυχικὸν καὶ διάφορόν σου μέγα,
 κι ὅσοι τὸ ἀκούσουν πάντοτε σὲ θέλουν ἐπαινέσει».
 Τί νὰ σᾶς λέγω τὰ πολλὰ καὶ τί νὰ σᾶς τὰ γράφω;
 τόσα τοῦ εἶπαν τοῦ ρηγὸς ἐκεῖνοι οἱ καβαλλάροι,
 τόσα ἐσυντύχαν τοῦ ρηγός, τόσα τὸν ἀναγκάσαν,
 ὅτι ἔστερξεν τοῦ νὰ γενῆ ἐκεῖν' ἢ ὑπαντρεία,

νὰ ἐπάρη ὁ μισὶρ Φλορᾶς τὴν ντάμα τὴν Ζαμπέαν
 εἰς γυναῖκα εὐλογητικὴν, νὰ ἔχη τὸ πριγκιπᾶτο
 ὡς ἴδιον γονικὸν αὐτοῦ, νὰ τὸ κληρονομήσῃ.
 [590] Τὲς συμφωνίες ἐγράψασιν λεπτῶς καὶ τὰ κεφάλαια,
 τὸ τί ἐχρεώσται ὁ πρίγκιπας νὰ κάμνη πρὸς τὸν ρῆγαν,
 καὶ ὁ ρῆγας πρὸς τὸν πρίγκιπα, ὁ εἷς γὰρ πρὸς τὸν ἄλλον.
 Ἐναν κεφάλαιο ἐγράψασιν στὸ προβελέντζι ἐκεῖνο,
 ἐνῶ ἦτον τρόπος ἀμαρτίας καὶ ἄδικον μεγάλον·
 ὅτι πολλάκις ἐὰν συμβῆ κ' ἔλθῃ τὸ πριγκιπᾶτο
 εἰς κληρονόμον θηλυκόν, εἰς γυναῖκα νὰ ἀφεντέψη,
 νὰ μὴ τολμήσῃ ὑπαντρευτῆ εἰς ἄνθρωπον τοῦ κόσμου
 ἄνευ εἰδήσεως καὶ ὀρισμοῦ, ὅποιος καὶ ἂν ἔνι ρῆγας·
 εἰ δὲ εὐρεθῆ καὶ ποιήσῃ το, νὰ ἔνι ἀκληρημένη
 ἀπ' τοῦ Μορέως τὴν ἀφεντίαν καὶ ὄλον τὸ πριγκιπᾶτο.
 Ἔδε ἀμαρτία ποῦ ἐγένετον δι' ἐτοῦτο τὸ κεφάλαιον·
 μετὰ ταῦτα ἀκληρήσασιν τὴν πριγκίπισσα Ζαμπέαν,
 διατι γὰρ εὐλογήθηκε τὸν Φίλιππο ντὲ Σαβόη,
 ὅταν ἀπῆλθεν στὸ παρτοῦν ἐτότε γὰρ τῆς Ρώμης.
 [591] Ἀφότου γὰρ ἐγράψασιν τὲς συμφωνίες ἐκεῖνες,
 ὤρισε ὁ ρῆγας παρευτὺς κ' ἐποιήσασιν τὸν γάμον·
 κ' ἐνταῦτα εὐλογήθηκεν μισὶρ Φλορᾶς ἐκεῖνος
 ἐκείνην τὴν ντάμα Ζαμπέαν, τοῦ πρίγκιπος θυγάτηρ,
 ἐκείνου τοῦ μακαριτοῦ τοῦ πρίγκιπος Γυλιάμου.
 [592] Ὁ γάμος γὰρ ἐγένετον μὲ παρρησίαν μεγάλην,
 μὲ χαρμοσύνην καὶ χαρές, καὶ μὲ ἔξοδες μεγάλες.
 Κ' ἐκεῖ ὅπου ἦσαν στὸν ναόν, στὴν ἐκκλησίαν ἀπέσω,
 ὅπερ τοὺς εὐλόγησεν ἀτός του ὁ μητροπολίτης,
 ἐκεῖνος τῆς Νεάπολης· κ' ἐρρεβέστισεν ὁ ρῆγας

Ο ΦΛΩΡΕΝΤΙΟΣ ΚΑΙ Η ΙΣΑΒΕΛΛΑ ΠΡΙΓΚΙΠΕΣ

ἐκείνην τὴν ντάμα Ζαμπέα ἀπὸ τὸ πριγκιπᾶτο
 ὡς κληρονόμος φυσικός· κ' ἐνταῦτα πάλε ἀπὸ αὐτο
 κράζει τὸν μισὶρ Φλορᾶν καὶ ἐρρεβέστισέ τον
 ὡς ἀβουέρην, τὸν ἔποικεν ὁμοίως καὶ κληρονόμον·
 πρίγκιπα τὸν ἐθρόνιασε νὰ λέγεται Ἀχαΐας.
 Καὶ ἀφότου ἐπλήρωσε ἡ χαρά, τοῦ πρίγκιπος ὁ γάμος,
 ἐδιόρθωσε τὸ μίσσημα νὰ ἐξέβῃ ἀπὸ τὴν Πούλιαν,
 τιμητικά, μὲ παρρησίαν νὰ ἔλθῃ εἰς τὸν Μορέαν.
 Τὸν ρῆγαν ἐπροσκύνησεν, ἀπηλογίαν ἐπῆρην,
 τοὺς κόντους καὶ καβαλλαρίους ἀπεχαιρέτησέν τους,
 τὴν φαμελίαν του αὔξησεν, ἐρρόγεψεν καὶ ἄλλους·
 εἶχεν ἀπάνω εἰς τὰ ἄλογα καβαλλαρίους, σιργέντες,
 ἀπάνω γὰρ τῶν ἑκατόν, τριακοσίους τζαγραόρους.
 [593] Εἰς τὸ Βροντῆσι ἀπέσωσεν, ἠῦρην τὰ πλευτικά του,
 ἐσέβῃ ἀπέσω εἰς αὐτὰ κ' ἦλθεν εἰς τὴν Κλαρέντσα.
 Ὁ μπάιλος τότε τοῦ Μορέως, ὁ γέρο μισὶρ Νικόλαος,
 στὴν Ἄνδραβίδα εὐρίσκετον· τὸ μάθει τὸ μαντᾶτο,

εὐθέως ἐκαβαλλίκευεν κ' ἦλθεν εἰς τὴν Κλαρέντσα·
 τὸν πρίγκιπα ἐπροσκύνησεν κι ὅσοι ἦσαν μετ' αὐτόν,
 κι ὁ πρίγκιπας τὸν ἔποικεν ἀναδοχὴν μεγάλην.
 Κι ὅσον ἐκατεστόλιασεν ὁ πρίγκιπας τὸν λαόν του
 ἐκεῖσε εἰς τὴν ἐκκλησίαν ὅπου εἶναι οἱ Φρεμενοῦροι,
 ὤρισεν κ' ἐσωρεύτησαν μικροί τε καὶ μεγάλοι.
 [594] Ἦδειξεν τὰ προστάγματα καὶ τὰ χαρτία ποῦ ἐβάστα,
 τοῦ μπάϊλου ἐπροσκόμισεν τὸν ὀρισμὸν τοῦ ρήγα·
 τὸ πῶς ὁ ρήγας τὸν ὤριζεν, ἐγράφως τοῦ τὸ ἐμήνα,
 τὸ πριγκιπάτον τοῦ Μορέως νὰ τοῦ τὸ παραδώσῃ,
 τὰ κάστηρ καὶ τὴν ἀφεντίαν ὄλου τοῦ πριγκιπάτου.
 [595] Ἄπ' αὐτοῦ ἐβγάνει πρόσταγμα τὸ πῶς ἐμήνα ὁ ρήγας

ΕΓΚΑΘΙΣΤΑΝΤΑΙ ΕΙΣ ΤΟΝ ΜΟΡΕΑΝ

δηλώνοντα διὰ γραφῆς ὁλῶν τῶν Μοραΐτων,
 τῶν ἀρχιερέων, φλαμουριαρίων, καβαλλαρίων, σιργέντων,
 τῶν βουργησέων καὶ ἀπαντῶν, μικρῶν τε καὶ μεγάλων,
 νὰ δέξωνται τὸν μισίρ Φλορᾶν διὰ πρίγκιπα κι ἀφέντην·
 τὸ ὁμάτζιον γὰρ καὶ τὴν λιζίαν, ὅπου χρεωστεῖ ὁ καθένας,
 διὰ τὲς προνοῖες κ' ἰγονικά ὅπου κρατοῦσι ἀπ' αὐτόν,
 νὰ ποιήσουν πρὸς τὸν πρίγκιπα, σωζομένου τοῦ ὄρκου,
 τὴν πίστην γὰρ καὶ τὴν λιζίαν ὅπου χρεωστοῦν τοῦ ρήγα.
 Ἐνταῦτα ὠρίσαν κ' ἤφεραν τὸ ἅγιον εὐαγγέλιον
 καὶ λέγουσιν τοῦ πρίγκιπος· «Ὅμοσε ἐσὺ ἐμᾶς πρῶτα
 νὰ μᾶς κρατῆς δικαιολογᾶς στοῦ τόπου τὰ συνήθεια,
 κ' εἰς τὴν φραγκίαν ὅπου ἔχομεν νὰ μὴ μᾶς σκανταλίσης·
 καὶ μετὰ ταῦτα πάλε ἡμεῖς νὰ ποιήσωμεν τὸ ὁμάτζιο
 ἐπεὶ ἐτέτοιον ἔχομεν συνήθειον ἵκ τῶν γονέων μας».
 Καὶ ὤμοσεν ὁ πρίγκιπας στοῦ ἅγιον εὐαγγέλιον
 τοῦ νὰ κρατεῖ τοὺς ἀπαντας ἀνθρώπους τοῦ Μορέως
 εἰς τὰ συνήθεια ὅπου ἔχουσιν, ὁμοίως κ' εἰς τὲς φραγκίδες.
 Καὶ μετὰ ταῦτα ἐποίκασιν οἱ φλαμουριάροι πρῶτον,
 οἱ καβαλλάριοι κ' οἱ ἕτεροι τὸ ὁμάτζιον καὶ λιζίαν,
 ὅπου ἐχρεώσται ὁ κατὰ εἷς διὰ τὴν προνοίαν ποῦ ἐκράτει,
 σωζομένου γὰρ τοῦ δικαίου καὶ τοῦ ρηγὸς τοῦ ὄρκου.
 [596] Ἐνταῦτα τοῦ ἐπαράδωκεν τὸ πριγκιπάτο ὁ μπάϊλος,
 τὰ κάστηρ καὶ τὴν ἀφεντίαν νὰ τὰ κρατῆ ἕκ τὸν ρήγαν.
 Κι ἀφότου ἐπαράλαβεν ὁ πρίγκιπας τὰ ὁμάτζια,
 τὰ ὀφρίκια ὅλα ἄλλαξεν, πρῶτα τοὺς καστελλάνους
 καὶ τοὺς σιργέντες τῶν καστρῶν κ' ἔβαλεν ἐδικούς του.
 Πρωτοβιστιάρην ἔβαλεν ὁμοίως καὶ τριζουριέρην,
 καὶ προβουέρην τῶν καστρῶν κι ὅλες τὲς ἐξουσίες.
 Ἄρξετον γὰρ μετὰ τὴν βουλὴν τοῦ γέρο μισίρ Νικόλα,
 τοῦ μισίρ Ντζᾶ ντὲ Τζαντεροῦ τοῦ μεγάλου κοντοσταυλου,
 ὡσαύτως τοῦ μισίρ Ντζεφρὲ ἐκείνου ντὲ Τουρνάη
 καὶ τῶν ἐτέρων γὰρ λιζίων, μικρῶν τε καὶ μεγάλων,
 τὲς πρᾶξεις καὶ ὑπόθεσες νὰ ὀρθώνῃ γὰρ τοῦ τόπου.

Ἦῤῥεν γὰρ ὁ πρίγκιπας τὸν δεμοσιακὸν τόπον
 ἐξηλειμμένον παντελῶς ἀπὸ τοὺς ρογατόρους
 καὶ τοῦ ρηγὸς τὲς ἐξουσίες ὅπου τὸν ἐρημῶσαν.
 [597] Βουλὴν ἐζήτησεν ὁλῶν τὸ πῶς νὰ ἔχη πράξει,
 καὶ ὅλοι οἱ φρονημώτεροι εἶπαν κ' ἐσυμβουλέψαν,
 ὅτι ἂν θέλῃ νὰ κρατῆ μάχην μὲ τοὺς Ρωμαίους,
 ἀκόμη καὶ χειρότερα θέλει ἀπορήσει ὁ τόπος·
 ἀλλὰ ἂν θέλῃ βούλεται τὸν τόπον ἀναστήσει,
 ἀγάπη ἄς ποιήσῃ μετ' αὐτοὺς εἰρηνικὴν, στερέαν,
 νὰ ὁμόσῃ μὲ τὸν βασιλέα νὰ στήκῃ πάντα ἡ ἀγάπη.
 [598] Ἐν τούτῳ ἐδόθη ἡ βουλή κ' ἐστέρξανέ το ὅλοι,
 κὶ ἀπέστειλεν ὁ πρίγκιπας μαντατοφόρους δύο
 στὴν περιεχοῦσαν κεφαλὴν ὅπου ἦτον στὸν Μορέαν
 ἐτότε γὰρ τοῦ βασιλέως ἐκεῖνες τὲς ἡμέρες,
 παραδηλῶντα, λέγοντα τὸ πῶς ἦλθεν ἐνταῦτα
 ὁ ἀφέντης πρίγκιπας Μορέως, ὃς ὅσον κρατοῦν οἱ Φράγκοι,
 κ' ἦῤῥεν τὸν τόπον ἔρημον, τελείως ἐξηλειμμένον.
 Κ' ἐρώτησε καὶ εἶπαν του ὅτι ἐκ τῆς μάχης ἦτον,

ΠΟΛΙΤΕΙΑ ΤΟΥ ΦΛΩΡΕΝΤΙΟΥ ΕΙΣ ΜΟΡΕΑΝ

ὅπου εἶχεν γὰρ ὁ βασιλέας μετὰ τὸ πριγκιπατο-
 ἐπεὶ τῆς μάχης τὰ ἔργατα ἐτοῦτα προξενούσιν·
 τοὺς τόπους τοὺς καλλιώτερος ὅπου εἶναι ἀπὸ τὸν κόσμον,
 ἡ μάχη γὰρ τοὺς καταλεῖ, τελείως τοὺς ἐρημιάζει.
 Δοιπὸν, ἂν θέλῃ, ὀρέγεται νὰ ποιήσουσιν ἀγάπην,
 νὰ τοῦ μηνύσῃ ἀπόκρισιν, νὰ μάθῃ τὴν βουλὴν του.
 [599] Τὸ ἀκούσει το ἡ κεφαλὴ, ὀνόστιμον τοῦ ἐφάνη,
 ἐπαίνεσε τὸν πρίγκιπα διὰ φρόνιμον ἀφέντην.
 Ἐν τούτῳ γάρ, ὡς εὐγενὴς καὶ φρόνιμος ὅπου ἦτον,
 ἀπόστειλεν ἀπόκρισιν τοῦ πρίγκιπος ἐτέτοιαν,
 τὸ πῶς ἦτον τὸ τέρμενον κοντὸν νὰ τὸν ἀλλάξουν,
 νὰ ἔλθῃ ἄλλη κεφαλὴ κ' ἐκεῖνος νὰ ὑπαγαίνῃ,
 καθὼς ἐνὶ τὸ σύνηθες καὶ κάμνει ὁ βασιλέας
 καὶ πᾶσα χρόνον κεφαλὴν ἀλλάσσει στὸν Μορέαν.
 Ἀλλὰ ἀφότου ὀρέγεται ὁ πρίγκιπας νὰ ποιήσουσιν ἀγάπην,
 νὰ ἐνὶ στερέα κὶ ἀδόλιευτος, εἰς χρόνους ὅσους χρήζει,
 ἐκεῖνος διὰ τὴν ἀγάπην του κὶ ἀνάπαψιν τοῦ τόπου,
 τοῦ ἀφέντη του τοῦ βασιλέως, νὰ τὸ παραδηλώσῃ,
 ἐπεὶ ἔχει ἐλπίδα εἰς τὸν Θεὸν πολλὰ νὰ τὸ ἀγαπήσῃ.
 [601] Ἐν τούτῳ γὰρ ἡ κεφαλὴ ἀποκρισάρην στέλνει
 εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ἐκεῖ εἰς τὸν βασιλέαν.
 Λεπτομερῶς τοῦ ἐμήνυσεν ἐκ στόματος κ' ἐγράφως,
 τὸ πῶς ὁ πρίγκιπας Φλοράνς ὅπου ἦλθε εἰς τὸν Μορέαν,
 ἀγάπην, τρέβα ἐξεζητεῖ νὰ ποιήσῃ μετ' ἐκεῖνον
 διὰ νὰ ἔχουσι οἱ ἀνθρώποι τους, Φράγκοι τε καὶ Ρωμαῖοι,
 ἀνάπαψιν εἰρηνικὴν, νὰ ζοῦσιν μετ' εἰρήνης.
 [602] Κὶ ὁ βασιλέας τὸ ἀκούσει το, μεγάλως τὸ ἀποδέχτη·

τῆς κεφαλῆς ὅπου ἔστειλεν ἐτότε εἰς τὸν Μορέαν
 (ὀκάποιον μέγαν ἄνθρωπον ἐκεῖ τοῦ παλατίου,
 Φιλανθρωπινὸν τὸν ἔλεγαν, ἵκ τους δώδεκα οἴκους ἦτον),
 ἐκείνου γὰρ τὸ ὄρισε ἀπόκρισιν νὰ ποιήσῃ
 μισὴρ Φλοράντ τοῦ πρίγκιπος, τοῦ ἀφέντη τοῦ Μορέως.
 Καὶ ὅταν ἦλθε εἰς τὸν Μορέαν Φιλανθρωπινὸς ἐκεῖνος,
 ἀπέστειλεν τὸν πρίγκιπα ἀποκρισάριον ἕναν.
 Ἀπόκρισιν τοῦ ἀπέστειλεν ἀπὸ τὸν βασιλέαν,
 τὸ πῶς ἦλθεν διὰ κεφαλὴ ἐτότε τοῦ Μορέως
 κ' ἐνὶ ὠρισμένος νὰ ἐνωθῇ μετ' αὐτόν, νὰ συντύχῃ
 διὰ τὴν ἀγάπην ποῦ ζητεῖ ὁ πρίγκιπας νὰ ποιήσῃ.
 [603] Κι ὁ πρίγκιπας τοῦ ἀπέστειλεν μὲ δύο καβαλλαρίους
 ἐγράφως διὰ ὀρκωμοτικοῦ, νὰ ἐλθῇ εἰς τὴν Ἄνδραβίδα.
 Ἐνταῦτα γὰρ ἡ κεφαλὴ ἀπῆρεν μετ' ἐκεῖνον
 ἀπὸ τοὺς φρονιμώτερους ἄρχοντες ὅπου εἶχεν·
 μὲ συντροφίαν τιμητικὰ ἦλθε εἰς τὴν Ἄνδραβίδα,
 ἐκεῖ ὅπου ἦτον ὁ πρίγκιπας μετὰ τοὺς κεφαλᾶδες
 ποῦ ἦσαν ἐτότε εἰς τὸν Μορέαν, οἱ φρονιμώτεροί τους.
 Ἀφότου γὰρ ἐνώθησαν ὁ πρίγκιπας κ' ἐκεῖνος,
 ἐσύντυχαν κ' ἐποιήσασιν ἀγάπην οἷαν ἠθέλαν·
 ἐγράφως γὰρ ἐβάλασιν τῆς τρέβας τὰ κεφάλαια
 κι ἀπάνω εἰς αὐτὰ ὠμόσασιν, ὁ πρίγκιπας γὰρ πρῶτα,
 καὶ μετὰ ταῦτα ἡ κεφαλὴ τοῦ βασιλέως ἐκεῖνη.
 [604] Ἐν τούτῳ λέγει ὁ πρίγκιπας τῆς κεφαλῆς ἐκεῖνης·
 «Παρακαλῶ σε, φίλε μου, μὴ τὸ δεχτῆς εἰς βάρος·
 ἐν τούτῳ θέλω νὰ σὲ εἰπῶ καὶ νὰ σὲ φανερώσω·
 ἐσὺ θεωρεῖς κ' ἐβλέπεις το, τὸ πῶς εἶμαι ἀφέντης
 καὶ πρίγκιπας εἰς τὸν Μορέαν, νὰ ποιήσω ὅσον θέλω,
 νὰ ἐνὶ στερεκτὸν κι ἀσάλευτον, κανεῖν οὐκ ἔχω ἀνάγκην,
 κ' εἰς ὅσους χρόνους καὶ καιροὺς θέλω νὰ τὸ κρατήσω.
 Ἡ δὲ εὐγενεῖα σου, ἀδελφέ, εἰς τέρμενον ἐξουσιάζεις
 κι οὐκ ἠμπορεῖς, οὐ δύνεσαι τοῦ νὰ ποιήσης πρᾶγμα
 νὰ στήκεται εἰς πλειότερον, μόνι κ' εἰς τὸν καιρὸν σου.
 Λοιπόν, ὡς ὄμοσα ἐγὼ ἀτός μου ποῦ εἶμαι ἀφέντης
 καὶ κύριος εἰς τὸν τόπον μου, θέλει κι ὁ βασιλέας
 νὰ ὀμόσῃ γὰρ σωματικῶς χρυσόβουλλον νὰ ποιήσῃ·
 νὰ τὰ φυλάττω καὶ κρατῶ ἵς ἀσφάλειαν τῆς ἀγάπης,
 καθὼς ἔχεις τὸ γράμμα μου καὶ ἐνὶ βουλωμένον».
 Ἐνταῦτα λέγει ἡ κεφαλὴ, τοῦ πρίγκιπος ἀπεκρίθη·
 «Ἀλήθεια», λέγει, «κύρης μου, ἡ μεγάλη εὐγενεῖα σου,
 ὀμολογῶ το, μαρτυρῶ, τὸ εἶπες, τέτοιον ἐνι.

ΣΥΝΘΗΚΟΛΟΓΗΣΙΣ ΜΕΤΑ ΤΩΝ ΡΩΜΑΙΩΝ

Λοιπόν, ἂν θέλῃς νὰ γενῆ ἐτέτοιον οἶον τὸ ὀρίζεις,
διόρθωσε δύο καβαλλαρίους νὰ ἐλθοῦσι μετ' ἐμένα,
νὰ βάλω δύο ἀρχοντόπουλα νὰ ὑπάγουν μετὰ ἐκείνους,
νὰ γράψω εἰς τὸν βασιλέαν, στὸν ἅγιον μου ἀφέντην,
τὸν τρόπον, τὴν ὑπόθεσιν, ὡς τὸ λαλεῖ ἡ εὐγενεία σου,
νὰ ὀρίσῃ καὶ νὰ γράψουσιν τὲς συμφωνίες τῆς τρέβας,
νὰ τὲς βουλώσουσιν ἐκεῖ μὲ τὸ χρυσόβουλλον του,
κι ἀπάνω εἰς τὸ ὄρκωμοτικὸν νὰ ὁμώσῃ ὁ βασιλέας
ἐνώπιον τῶν καβαλλαρίων, τῶν ἀποκρισαρίων σου».
[605] Τὸ ἀκούσει το ὁ πρίγκιπας, πολλὰ καλὸν τοῦ ἐφάνη.
ἐδιόρθωσε τὸν Τζαδεροῦν τὸν μέγαν κοντοσταῦλον
καὶ τὸν μισὶρ Ντζεφρὲ ντὲ Ἀνόε, τῆς Ἀρκαδίας ὁ ἀφέντης,
νὰ ἀπελθοῦσι ἀμφότεροι οἱ δύο στὸν βασιλέα,
ἐκεῖσε εἰς τὴν Βυζαντίαν, στὴν Κωνσταντίνου πόλιν·
εἶθ' οὕτως κι ὁ Φιλανθρωπινὸς ἐδιέβη μετ' ἐκείνους.
Τὸ ἰδεῖ τους γὰρ ὁ βασιλέας, καλὰ τοὺς ἀποδέχτη,
πολλὰ τοῦ ἐφάνη ὀρεχτική ἡ τρέβα κ' ἡ ἀγάπη
νὰ ἔχη μὲ τὸν πρίγκιπα, ἐκείνον τοῦ Μορέως,
διὰ τὴν πολλὴν τὴν ἔξοδον ὅπου εἶχε εἰς τὰ φουσσᾶτα,
ὅπου ἔστελνεν εἰς τὸν Μορέαν κ' ἐμάχετον τοὺς Φράγκους.
ᾠρισε εὐθέως κ' ἐγράψασιν τὲς συμφωνίες τῆς τρέβας
κ' ἐποίησεν ὄρκωμοτικὸν κ' ἐχρυσοβούλωσέ το
Ἀπάνω εἰς αὐτὸ ᾧμοσεν ἀτός του ὁ βασιλέας
ἐνώπιον τῶν καβαλλαρίων κι ἀπέκει τοὺς τὸ ἐδῶκεν·
ἀπῆραν τὸ ὄρκωμοτικὸν κ' ἦλθεν εἰς τὸν Μορέαν,
τοῦ πρίγκιπος τὸ ἠφέρασιν κ' ἐπροσκομίσανέ το·
ὁ πρίγκιπας τὸ ἐδέξετον, πολλὰ καλὸν τὸν ἐφάνη.
[606] Κι ἀφότου ἔστερεώθηκεν ἡ ἀγάπη καὶ ἡ τρέβα
ἀνάμεσον τοῦ βασιλέως καὶ τοῦ πρίγκιπα Μορέως,
ἄρξετον ὁ πρίγκιπας, ὡς φρόνιμος ὅπου ἦτον,
νὰ κυβερνᾷ τὸν τόπον του, νὰ αὐξαινῆ τὲς δουλεῖες του·
μὲ τὸν λαὸν τοῦ βασιλέως εἰρηνικὰ ἐδιάγε·
ἐπλούτηναν οἱ ἅπαντες, Φράγκοι τε καὶ Ρωμαῖοι.
[607] Κ' ἰδὼν ἐτοῦτο ὁ βασιλέας κι ὡς τὸ ἐπληροφορέθη,
ὅτι μὲ τὸν πρίγκιπα ἔχει καλὴν ἀγάπην,
ἠθέλησε κι ὠρέχτηκε νὰ ἀρχάσῃ γὰρ τὴν μάχην
μὲ τὸν Δεσπότην Ἄρτας τε, μὲ τὸν κύρ Νικηφόρον.

ΦΛΩΡΕΝΤΙΟΣ ΚΑΙ ΙΣΑΒΕΛΛΑ ΠΡΙΓΚΙΠΕΣ ΜΟΡΕΩΣ

Κάτεργα ἐξῆντα ἐρρόγεψεν, τὰ ἦσαν τῶν Γενουβίσιων,
κ' ἐδιόρθωσε νὰ πλέψουσιν, νὰ ἐλθοῦσιν τῆς θαλάσσης,
ἐκ τὰ νερὰ γὰρ τοῦ Μορέως νὰ σέβουν εἰς τὸν κόρφον
ἀπέσω εἰς τὸ Ξερόμερον, ἐκεῖ πλησίον τῆς Ἄρτας
νὰ τρέχουν καὶ κουρσεύουσιν τὰ μέρη ἐκεῖνα ὅλα.
Ἦσαύτως γὰρ ἐδιόρθωσεν φουσσᾶτα ἐκ τὴν στερέαν

χιλιάδες δεκαττέσσαρες ἀπάνω εἰς τὰ ἄλογά τους,
καὶ τριάκοντα τὰ πεζικά, τόσους τοὺς ἐγνωμιάσαν.
Καὶ ἦλθασιν τῆς Ρωμανίας κι ἀπέκει ἐκ τὴν Βλαχίαν
κ' ἐσῶσαν εἰς τὰ Γιάννινα, εἰς τὸ λαμπρὸν τὸ κάστρον·
ἐκεῖσε ἑκατοντέσσασι εἰς παρακαθισμὸν του.
Τὸ κάστρον ἔνι ἀφιρόν, ἀπέσω εἰς λίμνην στέκει,
ἐνῶ ἔνι Μέγας ὁ Ὁζερὸς τὸ γύρωθεν τοῦ κάστρου.
Μὲ τὸ γιοφύρι ἐμπαίνουσι οἱ ἐκεῖσε κατοικῶντες·
μὲ τὰ σαντάλια ἐμπάζασιν τοῦ κάστρου τὴν σωτάρχειον.
Τὸν κόσμον ὅλον οὐ ψηφῶ τὸ κάστρον τῶν Γιαννίνων
νὰ τὸ βλάψουν μὲ πόλεμον, μόνι νὰ ἔχη σωτάρχειον.
[608] Ἐνταῦτα παύομαι ἐδῶ περὶ τοῦ βασιλέως
καὶ θέλω νὰ σᾶς ἀφηγηθῶ τὴν πρᾶξιν τοῦ Δεσπότη.
[609] Ὡς ἤκουσεν καὶ ἔμαθεν τῆς Ἄρτας ὁ Δεσπότης,
τὸ πῶς οἰκονομήσεται ὁ βασιλεὺς ἐκεῖνος
ὁ Παλαιολόγος σὲ λαλῶ, μὲ τὰ φουσσᾶτα ὅπου εἶχεν,
νὰ ἐλθοῦσιν καταπάνω του τῆς γῆς καὶ τῆς θαλάσσης,
κράζει τοὺς κεφαλᾶδες του κι ἀπῆρεν τὴν βουλὴν του·
ἐρώτησέ τους ἀκριβῶς τοῦ νὰ τὸν συμβουλέψουν
μὲ τί τρόπον καὶ ἀφορμὴν τὸν τόπον του φυλάξει.
Ἐνταῦτα οἱ φρονιμώτεροι οὕτως τὸν συμβουλεύουν·
νὰ ποιήσουν γὰρ συμβίβασιν μὲ συμφωνίες καὶ τρόπον,
μετὰ τὸν πρίγκιπα Μορέως, μὲ τὸν Φλορᾶν ἐκεῖνον,
νὰ ἔλθῃ μὲ τὰ φουσσᾶτα του διὰ νὰ τὸν συμμαχήσῃ.

ΚΑΙ ΤΟ ΔΕΣΠΟΤΑΤΟΝ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ

[610] Ἐν τούτῳ ἐδόθη ἡ συμβουλή, μαντατοφόρους
στέλνει
ἄρχοντας δύο φρόνιμους τοὺς πρώτους τῆς βουλῆς του
ἐποίησε τοὺς προστάγματα, ἐγράφως τοὺς ἐδῶκεν
τὴν δύνάμιν του, κ' ἐξουσίαν τοὺς ἔδωκεν νὰ ποιήσουν
ὅσο ἠμπορέσουν, δυνηθοῦν μὲ τὸν Φλορᾶν ἐκεῖνον,
τὸν πρίγκιπα γὰρ τοῦ Μορέως, ποῦ εἶχεν τὴν ἀνεψίαν του
ἡ ὁμόζυγον αὐτοῦ γυνήν, τῆς ἀδελφῆς του ἦτον θυγάτηρ,
ποῦ τὴν ἐλέγαν ἡ Ζαμπέα, οὕτως τὴν ὠνόμαζαν,
[611] Οἱ ἀποκρισάροι ἐξέβησαν ἐνταῦτα ἀπὸ τὴν
Ἄρταν,
ἐπέρασαν εἰς τὸν Μορέαν, ἦλθαν στὴν Ἄνδραβίδα,
καὶ ἠῦρηκαν τὸν πρίγκιπα ὅπου εἶχεν τὴν βουλὴν του,
μετὰ τοὺς κεφαλᾶδες του διὰ ὑπόθεσες ὅπου εἶχεν.
Τὰ ἔγραφα ὅπου εἶχασιν ἐπροσκομίσανέ τα·
τοῦ πρίγκιπος τὰ ἐδώκασιν, ἐχαιρετήσανέ τον
ἐκ μέρους γὰρ τοῦ ἀφέντη τους, ἐκεῖνου τοῦ Δεσπότη.
Λεπτομερῶς τοῦ ἐσύντυχαν, ἐκ στόματος τὸν εἶπαν
τὸν τρόπον καὶ τὴν ἀφορμὴν, διατὶ ἦλθασιν ἐκεῖσε.
[613] Λοιπόν, ν' ἀφήσω τὰ πολλά, νὰ ἐλθοῦμε εἰς τὸ τέλος·
οὕτως ἐσυμβιβάστησαν νὰ δώσῃ ὁ Δεσπότης

τοῦ πρίγκιπος, διὰ νὰ κρατῆ διὰ ὄψιδαν καὶ μόνον,
τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν κύρ Θωμᾶν, ἕως οὗ νὰ ποιήσῃ στρέμμα
ὁ πρίγκιπας καὶ νὰ στραφῆ στὸν τόπον τοῦ Μορέως

ΦΛΩΡΕΝΤΙΟΣ ΚΑΙ ΙΣΑΒΕΛΛΑ ΠΡΙΓΚΙΠΕΣ ΜΟΡΕΩΣ

οὕτως μὲ τὰ φουσσᾶτα του, ἄνευ τρόπου καὶ δόλου·
νὰ ἔχη γὰρ ὁ πρίγκιπας τὴν ρόγαν τοῦ Δεσπότη
μὲ ὅσα φουσσᾶτα δυνηθῆ ἑπάρει μετ' ἐκεῖνον.
[614] Κι ἀφότου ἑκατορθώσασιν τὲς συμφωνίες
τους ὅλες,
οἱ ἀποκρισάροι ἐστράφησαν ἐκεῖσε εἰς τὸν Δεσπότην
καὶ εἶπαν κι ἀφηγήθησαν, τὸ πῶς ἑκατορθώσαν
νὰ ἔλθῃ ὁ πρίγκιπας Φλορᾶς μετὰ πεντακοσίους·
τοὺς πρώτους καὶ καλλιώτερους ὅλου τοῦ πριγκιπάτου.
εἰς συμμαχίαν, βοήθειαν τοῦ θείου του τοῦ Δεσπότη.
[615] Ἐνταῦτα οἰκονομήσασιν τὸν κύρ Θωμᾶν ἐκεῖνον
τοῦ Δεσπότη τὸν υἱὸν μετὰ τιμῆς μεγάλης,
κι ἀπόστειλάν τον στὸν Μορέαν ἐκεῖ εἰς τὴν Ἄνδραβίδα·
τοῦ πρίγκιπα τὸν ἔδωκαν νὰ ποιήσῃ ὅσον κελεύει.
Κι ὁ πρίγκιπας τὸν ἔστειλεν στὸ κάστρον Χλουμουτσίου
νὰ στήκεται μετὰ τιμῆς ὄψιδα ἐκεῖ εἰς τὸ κάστρον,
ἕως οὗ νὰ ποιήσῃ ὁ πρίγκιπας στρέμμα εἰς τὸν Μορέαν.
Ἦφέρον γὰρ τοῦ πρίγκιπος τὴν ρόγαν τοῦ λαοῦ του,
διὰ τριῶν μηνῶν τὴν πλήρωσιν τοὺς ἐπληρῶσαν μόνον.
[617] Τοὺς χρόνους ἐκεῖνους καὶ καιροὺς κ' ἐκεῖνες τὲς
ἡμέρες,
ὅπου ἄρχισεν ὁ βασιλέας, ὁ μέγας Παλαιολόγος,
τὴν μάχην ἐκείνην τὴν ζεστήν μετὰ τὸν Δεσπότην Ἄρτας,
καὶ τῆς θαλάσσης καὶ τῆς γῆς ἐβάλθη νὰ τὸν βλάψῃ.
Ἐνταῦτα πάλιν, ὡς τὸ ἤκουσεν ἐκεῖνος ὁ Δεσπότης,
ἐσκόπησεν κ' ἐβιάστηκεν μετὰ βουλῆς μεγάλης,
μὲ πᾶσα τρόπον κι ἀφορμὴν νὰ φυλαχτῆ ἀπ' ἐκεῖνον.
[616] Λοιπόν, ὡσὰν ἐσυμβιβάστηκεν μετὰ τὸν Φλορᾶν
ἐκεῖνον,

ΣΥΜΜΑΧΙΑ ΦΛΩΡΕΝΤΙΟΥ ΚΑΙ ΔΕΣΠΟΤΟΥ ΗΠΕΙΡΟΥ

τὸν πρίγκιπαν γὰρ τοῦ Μορέως, ποῦ εἶχεν τὴν ἀνεψίαν του,
οὕτως τὸ ἔποιεκεν ὁμοίως μετὰ τὸν κόντον Ριτσάρδον,
ὅπου ἦτον ἐτότε τῆς Κεφαλονίας ἀφέντης γὰρ καὶ κόντος,
καὶ ἔδωκεν του διὰ ὄψιδα τὴν πρώτην θυγατέρα,
νὰ τὴν κρατῆ εἰς ἀφίρωσιν κ' ἐκεῖνος νὰ ἀπεράσῃ
ἀτός του γὰρ σωματικῶς μετὰ ὅλον τὸ φουσσᾶτο,
ἐκεῖ εἰς τὸ Δεσποτᾶτον του διὰ νὰ τοῦ ἔχη βοηθήσει
στὴν μάχην ὅπου ἄρχασεν ὁ βασιλέας μετ' αὐτόν·
νὰ ἔχη καὶ τὴν ρόγαν του, αὐτός καὶ ὁ λαός του
εἰς τὸν καιρὸν ποῦ θέλει ἐκεῖ ποιήσῃ εἰς τὴν μάχην.

Κι ἀφότου ἐσυμβιβάστηκαν, ἀπέρασεν ὁ κόντος
μετὰ ἑκατὸν εἰς τὰ ἄλογα ἀνθρώπους γὰρ στρατιῶτες,
ἀνθρώπους ὄλους ἐκλεχτούς, στρατιῶτες τῶν ἀρμάτων.
[621] Εἶθ' οὕτως γὰρ ἐπέρασεν κι ὁ πρίγκιπας Μορέως
ἀπὸ τὴν Πάτραν, σὲ λαλῶ, κ' ἐδιέβη εἰς τὴν Ἄρταν.
[5 622] Κι ὡς τὸ ἔμαθεν καὶ ἤκουσεν ἐτότε ὁ Δεσπότης
ὅτι ἔρχετον ὁ πρίγκιπας, ἐξέβη εἰς ἀπαντὴν του·
στὰ Λεσιανὰ ἀπαντήθησαν, χαρὰν μεγάλη ἐποΐκαν·
«Καλῶς ἦλθες, ὁ πρίγκιπας, καλῶς ὁ ἀνεψιός μου,
ἀρτίως θεωρῶ κ' ἐγνώρισα τῶν συγγενῶν τὸ σπλάχνος».
Κι ὅσον ἐκατεχόρτασαν φιλήματα ρωμαίικα,
ἐκίνησαν κ' ἐδιάβησαν ὀλόρθα εἰς τὴν Ἄρταν·
κι ὁ κόντος τῆς Κεφαλλονίας ἦλθε ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος.
[622] Τίς νὰ σᾶς ἔγραψεν λεπτῶς τὸ τί χαρὰν ἐποΐκεν;
τὸ ἰδεῖ τοὺς Φράγκους ποῦ ἦλθασιν ἐτότε ὁ Δεσπότης,
ἐφάνη του ὅτι ἐκέρδισεν ὅλην τὴν Ρωμανίαν.

ΦΛΩΡΕΝΤΙΟΣ ΚΑΙ ΙΣΑΒΕΛΛΑ ΠΡΙΓΚΙΠΕΣ ΜΟΡΕΩΣ

Ἀππλίκεψεν ὁ πρίγκιπας στὰ ὀσπίτια τοῦ Δεσπότη, κ' ἐκεῖνος γὰρ ἐσέβηκεν ἀπέσω εἰς τὸ κάστρον.
Ἐνταῦτα ἀππλικέψασιν οἱ κεφαλᾶδες πρῶτα,
τιμητικά, ὡς ἔπρεπεν τοῦ καθενὸς ἐκάστου,
κι ἀπέκει οἱ καβαλλανοὶ κ' οἱ εὐγενικοὶ σιργέντες.
[623] Κι ἀφότου ἀναπαύτησαν ἐκείνην τὴν ἡμέραν,
ἐπὶ τῆς αὐρίου τὸ πρωὶ ἦλθεν καὶ ὁ Δεσπότης
μετὰ τοὺς κεφαλᾶδες του κι ὄλον τὸ ἀρχοντολόγι,
ὀλόρθα ἐκεῖ εἰς τὸν πρίγκιπα ὅπου ἦτο ἀππλικεμένος·
καὶ ἤρε τον κ' ἐκάθετον μὲ τὸν κόντον Ριτσάρδον
καὶ μὲ τὸν πρωτοστράτορα ντὲ Σαίντ Ὀμὲρ ἐκεῖνον,
ὁμοίως μὲ τοὺς φλαμουριαρίους κ' οἱ καβαλλάροι ὄλοι.
Κ' ἐσυντυχαίνασιν ὁμοῦ κ' ἐπαῖρναν τὴν βουλήν τους,
τὴν πρᾶξιν ὅπου ἠθέλασιν ποιῆσει διὰ τὴν μάχην,
ὅπου ἦλθαν νὰ βοηθήσουσιν ἐτότε τοῦ Δεσπότη.
Κι ὡς εἶδαν ὅτι ἦλθε ἐκεῖ ἀτός του ὁ Δεσπότης,
εὐθέως τοῦ ἐπροσηκώθησαν κ' ἐκάθισαν ἀλλήλως.
Πολλὰ τοῦ ἐφάνηκε καλὸν ἐτότε τοῦ Δεσπότη,
ὅταν ἤρε τὸν πρίγκιπα ὁμοῦ μὲ τὴν βουλήν του.
[624] Κ' ἐκαθεζόντησαν εἰς βουλήν, τὸ πῶς ἠθέλαν
πράξει
στὴν μάχην ὅπου ἦλθασιν νὰ τοῦ ἔχουν βοηθήσει.
Ἀφότου γὰρ ἐκάθισαν ἀλλήλως, ὡς τὸ ἀκῶτε,
ἄρξετον τοῦ νὰ λαλῆ ἀτός του ὁ Δεσπότης
καὶ λέγει πρὸς τὸν πρίγκιπα κι ἀπέκει γὰρ τοῦ κόντου,
ὁμοίως τοῦ πρωτοστράτορος ἐκεῖνου τοῦ Μορέως,
κι ἀπέκει τῶν φλαμουριαρίων, τῶν καβαλλαρίων
εἶθ' οὕτως.
τὸ πῶς τοὺς εὐχαρίσετον, ὡς φίλους κι ἀδελφούς του,

στο σπλάχνος ὅπου ἔδειξαν κ' εἰλικρινῆν ἀγάπην,
καὶ ἦλθασιν μὲ προθυμίαν νὰ τοῦ ἔχουσιν βοηθήσει
στην μάχην ὅπου ἄρχισεν κατ' αὐτοῦ ὁ βασιλέας.

ΣΥΜΜΑΧΙΑ ΦΛΩΡΕΝΤΙΟΥ ΚΑΙ ΔΕΣΠΟΤΟΥ ΗΠΕΙΡΟΥ

Ἐνταῦτα τοὺς παρακαλεῖ, ἀξιώνει, ὡς στρατιῶτες,
ὡς εὐγενεῖς καὶ φρόνιμους, τοῦ νὰ τὸν συμβουλέψουν,
νὰ ποιήσουν πρᾶξιν φρόνιμα, νὰ πράξουν ὡς στρατιῶτες,
νὰ ἐπάρουσιν τὸ ἔπαινος ὡς ἔχουσιν τὴν δόξαν.
«Ἐπεὶ ἂν προστάξῃ ὁ Θεὸς κ' ἐπάρωμεν τὸ νῆκος,
μηδὲν λογίσεται κανεῖς, μηδὲ νὰ τὸ σκοπήσῃ,
ἐμὲν νὰ δώσουν ἔπαινος, Φράγκος γὰρ ἢ Ρωμαῖος,
διὰ τὸ ἔχω ἐγὼ τὴν ἀφορμὴν, τοῦ βασιλέως τὴν μάχην·
ἀλλὰ ἡ τιμὴ καὶ τὸ ἔπαινος ἐσᾶς τὸ θέλουν δώσει,
διατὸ ἐγνωρίζουν ἅπαντες, ὅλην τὴν Ρωμανίαν,
οὐδὲν εἶναι καλλιώτεροι εἰς ἅπαντα στρατεῖαν
παρὰ τοὺς Φράγκους τοῦ Μορέως, ὅπου τὸ ἐξεύρει ὁ
κόσμος,

ἐπεὶ ἔχετε τὴν φρόνεσιν καὶ τὴν στρατεῖαν εἰς ἄκρον».

[625] Ἀφότου γὰρ ἐπλήρωσεν, τὸ εἶπεν ὁ Δεσπότης,
ἄρξετον ὁ πρίγκιπας νὰ τοῦ ἀποκρένεται οὕτως·
«Κύρης μου καὶ Δεσπότη μου καὶ ἡγαπημένε θεῖε,
εὐχαριστῶ τὰ λόγια σου τὸ ἔπαινος, τὸ εἶπες
διὰ ἐτούτους τοὺς εὐγενικοὺς στρατιῶτες, ὅπου εἶναι
ἀρτίως μετὰ μὲ σήμερον ἐδῶ εἰς τὴν συντροφίαν μου.
Τοῦτο πληροφορέσου το καὶ κράτει το ὅς ἀλήθειαν,
ὅτι διὰ τὴν ἀγάπην σου κ' εἰς τὴν ἀνάκραξίν σου
ἦλθαν ἐτοῦτοι μετ' ἐμὲ ἐδῶ διὰ τὴν τιμὴν τους.
Καὶ μὴ λογίσης τίποτε ὅτι διὰ χρεῖαν τῆς ρόγας,
ὅπου τοὺς ἀπόστειλες ἐκεῖσε εἰς τὸν Μορέαν,
ὡς ρογατόροι ἦλθασιν νὰ σὲ ἔχουσιν δουλέψει·
ἐπεὶ ἡ ρόγα ποῦ ἔλαβαν οὐδὲν τοὺς σώζει μόνη
τοῦ νὰ πληρώσουν τ' ἄρματα καὶ τ' ἄλογα ποῦ ἀγοράσαν
διὰ νὰ ἔλθουσιν τιμητικὰ ἐδῶ σὴν χρεῖαν ὅπου ἔχεις.
Ἐπεὶ ἐγὼ λέγω διὰ ἐμὲν, καὶ κράτει το εἰς ἀλήθειαν,

ΦΛΩΡΕΝΤΙΟΣ ΚΑΙ ΙΣΑΒΕΛΛΑ ΠΡΙΓΚΙΠΕΣ ΜΟΡΕΩΣ

ὅτι διὰ τὴν ἀγάπην σου καὶ συγγενότητά μας
διατὸ εἴμεθεν καὶ γείτονες κι ἀρμόζει νὰ βοηθοῦμεν
ὁ εἶς τὸν ἄλλον γείτονα ὅτι τοῦ κάμνει χρεῖα·
καὶ πάλε διὰ τὸ σύνηθες ὅπου ἔχουσιν οἱ Φράγκοι
καὶ τρέχουν πάντα εἰς τὰ ἄρματα ἔνθα ἀκούσουν ὅτι ἔνι
ἡ χρεῖα ἢ μάχη ἢ πόλεμοι, διατὸ εἶναι γὰρ στρατιῶτες,
νὰ δείχνωνται, νὰ φαίνωνται ὅτι στρατιῶτες εἶναι.
Καὶ κάλλιον ἔχουν τὴν τιμὴν, τὸ ἔπαινος τοῦ κόσμου
περὶ τὰ κούρση, ἢ χρήματα, ἢ ρόγα νὰ τοὺς δίδουν-

κ' εἰς τοῦτον γὰρ τὸν λογισμὸν ἦλθαμε ἐδῶ εἰς ἐσέναν.
 [626] Καὶ κράτει το, καλέ μου, θεῖε, ἀλήθειαν σὲ τὸ λέγω·
 ὅτι ἂν εἶχαν τὴν δύναμιν οἱ πλειότεροι ἀπὸ ἐτούτους,
 ὅπου θεωρεῖς ὅτι εἶναι ἐδῶ, εὐγενικοὶ στρατιῶτες,
 ἀπὸ ἐδικοῦ τους νὰ ἔποιικαν τὴν ἔξοδόν τους ὅλην,
 κι οὐ μὴ νὰ ἐπῆραν ἀπὸ σοῦ ἕναν μικρὸν βελόνι·
 ἀλλὰ ἦλθασιν ὡς φίλοι σου κι ὡς εὐγενεῖς στρατιῶται,
 νὰ σὲ δουλέψουν εἰς τὴν χρεῖαν ὅπου θεωροῦν ὅτι ἔχεις.
 Ἐν τούτῳ σὲ ὑποσχίόμεθεν αὐτοὶ κ' ἐγὼ μετ' αὐτούς·
 οὐ μὴ μισσέψωμε ἀπ' ἐδῶ, ἀπὸ τὸ δεσποτᾶτο,
 ἕως οὔ νὰ πολεμήσωμεν μὲ τὰ φουσσᾶτα ὅπου ἦλθαν
 καὶ στήκονται εἰς τὸν τόπον σου, αὐτοὶ τοῦ βασιλέως·
 ἢ νὰ γευτοῦμεν θάνατον, ἢ ν' ἀποθάνουν ἐκεῖνοι».
 [627] Ἐνταῦτα ἀποκρίσετον τοῦ πρίγκιπα, ὁ δεσπότης
 εὐχαριστῶντα τον πολλὰ ἐκεῖνος κ' οἱ ἄρχοντές του
 εἰς ὅσον γὰρ ἐλάλησεν, ὡς εὐγενῆς ὅπου ἦτον·
 Ἐνταῦτα ἀπήρασιν βουλὴν τὸ πῶς ἠθέλαν πράξει·
 τὰ λόγια ἦσασιν πολλὰ, τὰ εἶπαν κ' ἐλαλήσαν
 τὸ γὰρ τὸ τέλος εἶπασιν νὰ ὀρθώσουν τὰ φουσσᾶτα,
 αὐριον προῖ ἀπο ταχέα νὰ ἐξέβουν ἐκ τὴν Ἄρταν

ΠΟΛΕΜΙΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΕΙΣ ΗΠΕΙΡΟΝ

ὀλόρθα εἰς τὰ Γιάννινα νὰ ἀπέλθουσιν ἐκεῖσε·
 Ἐπεὶ ἐκεῖ ἐμάθασιν ὅτι ἦσαν τὰ φουσσᾶτα·
 κι ἂν ἀναμείνουν οἱ Ρωμαῖοι, αὐτοὶ τοῦ βασιλέως,
 νὰ πολεμήσουν μετ' αὐτούς, καὶ ὡς τὸ δώση ὁ Θεός.
 [628] Ὡρισε ὁ πρωτοστράτορας ἐκεῖνος τοῦ Μορέως·
 εὐθέως ἐδιαλαλήσασιν ἐκ μέρους τοῦ Δεσπότου,
 τοῦ πρίγκιπος γὰρ ἀπ' αὐτοῦ, τοῦ πρωτοστράτορός του,
 νὰ εἶναι τὰ ἀλλάγια ἔτοιμα Φράγκοι τε καὶ Ρωμαῖοι,
 νὰ ἀκολουθοῦν τὰ φλάμουρα ντὲ Σαίנט Ὁμὲρ ἐκεῖνου,
 τοῦ πρωτοστράτορος Μορέως, ἔνθα κι ἂν ὑπαγαίνη.
 Ἐν τούτῳ αὐριον τὸ προῖ ἐκίνησαν κ' ὑπαγαίνουν
 ὀλόρθα εἰς τὰ Γιάννινα τὰ ἀλλάγια τοῦ φουσσάτου.
 [629] Ὁ Μέγας γὰρ Δεμέστικος ποῦ ἦτον τοῦ βασιλέως
 ἀπάνω εἰς τὰ φουσσᾶτα του ἠ κεφαλή ἢ μεγάλη,
 ἦλθασιν καὶ εἶπαν του κ' ἐπληροφορησάν τον,
 τὸ πῶς ἦλθεν ὁ πρίγκιπας ἐκεῖνος τοῦ Μορέως
 κι ὁ κόντος τῆς Κεφαλλονίας μὲ ὅλα τους τὰ φουσσᾶτα·
 στήν Ἄρταν ἀπεσώσασιν στήν ρόγαν τοῦ Δεσπότου
 κ' ἔρχονται ὀλόρθα εἰς αὐτὸν διὰ νὰ τὸν πολεμήσουν.
 Κράζει τοὺς κεφαλᾶδες του τοὺς πρώτους τῆς βουλῆς του·
 βουλὴν ἀπήρασιν ὁμοῦ τὸ πῶς θέλουσιν πράξει.
 Τὰ λόγια ἦσασιν πολλὰ, τὰ εἶπασιν ἀλλήλως·
 στὸ τέλος γὰρ ἀφίρωσαν, εἶπασιν κ' ἐστερεῶσαν,
 ὅτι ἐὰν ἐμισσέψασιν ἀπὸ τὸ κάστρο ἐκεῖνο
 ὅπου τὸ ἀπαρακάθονταν, διὰ λόγια καὶ μαντᾶτα,

μεγάλην τους κατηγορίαν ἠθέλαν γὰρ ποιήσει·
 ἀλλὰ νὰ στήκουσιν ἐκεῖ νὰ μάθουσιν ἀλήθειαν.
 [630] Μετὰ ταῦτα τοὺς ἤφεραν ἀληθινὰ μαντᾶτα,

ΦΛΩΡΕΝΤΙΟΣ ΚΑΙ ΙΣΑΒΕΛΛΑ ΠΡΙΓΚΙΠΕΣ ΜΟΡΕΩΣ

τὸ πῶς οἱ Φράγκοι ἐσώσασιν ἐκεῖσε εἰς τὴν Ἄρταν,
 κ' ἐκίνησαν καὶ ἔρχονται στὰ Γιάννινα ὀλόρθα.
 Τὸ ἀκούσει το ὁ Δεμέστικος κι ὅλα του τὰ φουσσᾶτα,
 τὸ πῶς οἱ Φράγκοι ἔσωσαν καὶ ἔνι εἰς τὴν Ἄρταν,
 οὐδὲν ἀνάμειναν ποσῶς βουλήν νὰ ἔχουν ἐπάρει·
 κ' εἶπαν οἱ φρονημώτεροι, οἱ πρῶτοι τοῦ φουσσάτου,
 ὅτι ἀτός του ὁ βασιλέας, ἂν ἦτο ἐκεῖ μετ' αὐτοὺς,
 οὐδὲν ἐτόλμα νὰ σταθῆ, τοὺς Φράγκους νὰ ἀπαντήσῃ,
 καὶ ἦτον τιμώτερον πρότερα νὰ μισσέψουν,
 παρὰ νὰ τοὺς εὔρουσιν ἐκεῖ, νὰ τοὺς ἔχουσιν φονέψει.
 Ὅμως τὸ ἀκούσει ὅτι ἦλθασιν οἱ Φράγκοι εἰς τὴν Ἄρταν,
 οὐδὲν ἀνάμειναν ποσῶς βουλήν καμμίαν ἐπάρει·
 εὐθέως ἐξετεντώσασιν κ' ἐρρίξαν τὲς κατοῦνες·
 ἀφνίδιως, ὡς εὐρέθησαν, ἐκίνησαν κ' ὑπάγουν,
 οὔτε φλάμουρα ἐσήκωσαν, οὔτε ἀλλάγια ἐποῖκαν,
 ἀλλ' ὡσὰν νὰ τοὺς ἐδιώχνασιν μὲ τὰ κοντάρια οἱ Φράγκοι,
 οὕτως καὶ ἀσχημότερα ἐβάλθησαν κ' ἐφεῦγαν
 τὴν στράταν ὅπου ἦλθασιν ἀπέκει ἐκ τὴν Βλαχίαν.
 [632] Τὸ ἰδεῖ τους ἐκ τὰ Γιάννινα ἐκεῖνοι ἀπὸ τὸ κάστρο,
 ἐγνώρισαν κι ἀπέικασαν φεύγουσιν οἱ Ρωμαῖοι.
 Μαντατοφόρους ἔστειλαν εὐθέως εἰς τὸν Δεσπότην·
 «Νὰ μάθῃς ἀφέντη, Δέσποτα, ἐφύγαν οἱ Ρωμαῖοι».
 Ὡς τὸ ἤκουσεν καὶ ἔμαθεν ἐτότε ὁ Δεσπότης
 ὅτι ἐμισσέψαν οἱ Ρωμαῖοι ἔκ τὸ κάστρον τῶν Γιαννίνων,
 περίχαρος ἐγίνετου, δρομαίως ἀπῆλθε ἀτός του
 ἐκεῖ ὅπου ἦτον ὁ πρίγκιπας, λέγει του τὰ μαντᾶτα.
 Τὸ ἀκούσει το ὁ πρίγκιπας, λέγει του· «Τί ἀναμένεις; »
 κρᾶζει τὸν πρωτοστράτορα ντὲ Σαῖντ Ὅμερ ἐκεῖνον,
 ὄρισε. «Νὰ λαλήσουσιν ὅλα μας τὰ σαλπίγγια
 τὰ ἀλλάγια ἄς χωρίσουσιν, σπουδαίως τὰ ὑπαγαίνου»

ΠΟΛΕΜΙΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΕΙΣ ΗΠΕΙΡΟΝ

ὀλόρθα εἰς τὰ Γιάννινα νὰ σώσωμεν τοὺς Ρωμαίους,
 μὴ προῦ μακρύνουν ἀπὸ ἐμᾶς καὶ κολαστοῦμεν πλέον».
 Ἐκίνησαν, ὑπαγαίνουσιν, ἐσῶσαν τὴν ἐσπέραν
 ἐκεῖσε εἰς τὰ Γιάννινα ὅπου ἦσαν οἱ κατοῦνες
 ἐκεινῶν ὅπου ἐμίσεψαν, τοῦ βασιλέως φουσσᾶτα.
 Ὁ πρωτοστράτορας Μορέως ὄρισεν κ' ἠμοιράσαν·
 εἰς τὲς κατοῦνες τῶν Ρωμαίων ἀππλίκεψαν οἱ Φράγκοι
 Στὴν τένταν γὰρ τοῦ πρίγκιπος ἀπῆλθεν ὁ Δεσπότης
 ὡσάυτως οἱ φλαμουριαροί, οἱ πρῶτοι τοῦ φουσσάτου

βουλὴν ἀπήρασιν ὁμοῦ τὸ πῶς θέλουσιν διάξει.
 Εἰς τέλος γὰρ ἰσιάστησαν νὰ ἀπέλθουν ἀπὸ ὀπίσω
 ἐκείνων ὅπου ἐφεύγασιν, πολλάκις μὴ τοὺς σώσουν
 καὶ πολεμήσουσιν μετ' αὐτοὺς κ' ἐπάρουσιν τὸ νίκος.
 Εἴτε κι οὐδὲν τοὺς σώσουσιν, θέλουσιν τοὺς κουρσεύει
 τοὺς τόπους γὰρ τοῦ βασιλέως ἐκεῖ εἰς τὴν Ρωμανίαν.
 [633] Ἐπὶ τῆς αὐρίου γὰρ τὸ πρωὶ ἐκίνησαν
 κ' ὑπάγουν
 τῶν ἀντιδίκων τὴν ὁδὸν ὀλόρθα ὀδηγεύγουν.
 Ὁ πρίγκιπας ἐλάλησεν καὶ ἦλθεν ὁ Δεσπότης
 καὶ λέγει οὕτως πρὸς αὐτόν· νὰ ὀρθώσῃ ἐκ τὸν λαόν του
 τινὲς μὲ ἄλογα ἐλαφρὰ νὰ σώσουν τοὺς Ρωμαίους,
 νὰ εἰποῦσιν τοῦ Δεμέστικου, τὸν πρῶτον τοῦ φουσσάτου
 εἰς μέρους γὰρ τοῦ πρίγκιπος ὁμοίως κ' ἐκ τὸν Δεσπότην,
 τὸ πῶς τοὺς ἀνακράζουσιν τοῦ νὰ τοὺς ἀναμείνουν,
 τοῦ νὰ παραδιαβάσουσιν ἀλλήλως εἰς τὸν κάμπον·
 ἐπεὶ οὐκ ἦτον χρήσιμον εἰς τέτοιον στρατιώτην
 νὰ ἔλθῃ γυρεύοντα στρατείας, τρόπον νὰ πολεμήσῃ,
 κι ἀφότου ἤβρεν τὸν πόλεμον ἕτοιμον, νὰ μισσέψῃ.
 Ἐκεῖνοι ὅπου ὠρίστησαν νὰ ἀπέλθουν στοὺς Ρωμαίους,
 γοργὸν πολλὰ ἐσπουδάξασιν, σύντομα τοὺς ἐφτάσαν

ΦΛΩΡΕΝΤΙΟΣ ΚΑΙ ΙΣΑΒΕΛΛΑ ΠΡΙΓΚΙΠΕΣ ΜΟΡΕΩΣ

ἐκεῖσε ὅπου ὑπαγαίνασιν, ἐκ τῆς Βλαχίας τὰ μέρη.
 Ἀπὸ μακρόθεν τοὺς λαλοῦν, μαντατοφόροι εἶναι,
 καὶ νὰ τοὺς δέξωνται νὰ εἰποῦν, τὰ εἶναι ὠρισμένοι.
 Ὁρίσεν ὁ Δεμέστικος κι ἀφροντισίαν τοὺς κάμνουν,
 καὶ ἦλθαν κ' ἐπλησιάσαν τον καὶ λέγουν πρὸς ἐκεῖνον·
 «Κύρης μου, ὁ πρίγκιπας Μορέως εἶθ' οὕτως κι ὁ Δεσπότης
 τὴν εὐγένειάν σου χαιρετοῦν, ὡς φίλον κι ἀδελφόν τους.
 Ἐσὺ ἦλθες ἐκ τὸν βασιλέα μὲ τὰ φουσσᾶτα ὅπου ἔχεις
 γυρεύοντα νὰ μαχηστῆς, μετὰ ἄλλους νὰ μαδήσῃς·
 κι ἀφῶν ἤβρες τὸ ἤθελες, κ' ἐκεῖνο ποῦ γρεύεις,
 παρακαλοῦν σε, ἀνάμεινε εἰς τόπον ἐπιδέξιον,
 νὰ ἔλθουν μὲ τὰ φουσσᾶτα τους, νὰ ἔχετε πολεμήσει.
 Κι ὡς φρόνιμος κ' εὐγενικὸς ποιήσον τὴν τιμὴν σου,
 μὴ σὲ ἀναγκάσουσιν τινὲς κι ἀφήκῃς τὴν τιμὴν σου
 καὶ πέσης εἰς κατηγορίαν κι ὁ βασιλέας χολιάσῃ».
 Ἐκεῖνος ἀποκρίθηκεν καὶ λέγει πρὸς ἐκείνους·
 «Ἐγὼ τὸν πρίγκιπα Μορέως, ὁμοίως καὶ τὸν Δεσπότην,
 ὡς ἀδελφούς καὶ φίλους μου, πολλὰ τοὺς χαιρετίζω·
 κ' εἶπέτε των πληροφορίαν ἐκ μέρους ἐδικοῦ μου·
 ὅτι, ἐὰν ἦτον ὁ λαὸς τοῦ βασιλέως, ὅπου ἔχω,
 εἰς ἐδικόν μου θέλημα, νὰ ἔποικα τὸ κελεύουν.
 Ἀλλὰ ἐδῶ εὐρίσκονται Τοῦρκοι γὰρ καὶ Κουμᾶνοι,
 ὅπου ἔχουν κεφαλαῖδες τους κ' ἐμέναν οὐ φροντίζουν».
 [635] Τὸ ἀκούσει τὴν ἀπόκρισιν, ἐστράφησαν ὀπίσω·

στρεφόμενοι γὰρ ἠΰρασιν πλεῖστους τινὲς ἀνθρώπους,
 ὅπου εἶχαν ἄλογα ἔρημα, τὰ ἦσαν ἀποσταθόντα,
 κι ἀλλῶν πολλῶν τὰ ἄρματα ὁμοίως καὶ τὲς κατοῦνες,
 τὰ ἐρρίχταν τότε φεύγοντα ἐκεῖνα τὰ φουσσᾶτα.
 Κι ἀπήρασιν τὰ ἠμπόρεσαν κ' ἦλθαν εἰς τὸ φουσσᾶτο,
 καὶ εἶπαν τὴν ἀπόκρισιν τοῦ μεγάλου Δεμεστίκου.
 Κι ὡς τὸ ἤκουσεν ὁ πρίγκιπας εἶθ' οὕτως κι ὁ Δεσπότης,

ΠΟΛΕΜΙΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΕΙΣ ΗΠΕΙΡΟΝ

ὅτι ὑπαγαίνουιν φεύγοντα τὸ πλεῖον ὅπου ἠμποροῦσιν,
 ὠρίσαν τὰ φουσσᾶτα τους κ' ἐβάλθησαν στὸ κοῦρσοσ,
 ἐξήλειψαν κ' ἐρήμωναν τοῦ βασιλέως τοὺς τόπους,
 πολὺν κοῦρσον ἐκέρδισαν, πολλοὺς ἀνθρώπους ἐπιάσαν.
 Ὁ τρόπος ἦτον ἄφοβος, οἱ ἀνθρωποὶ ἀποθαρροῦσαν
 διὰ τὰ φουσσᾶτα ὅπου ἔστηκαν στὸ κάστρον τῶν
 Γιαννίνων·

ἀφνίδια τοὺς ὑπόπεσαν, ζημίαν μεγάλην ἐποίησαν.

[636] Ἐκεῖνη γὰρ ἡ ὑποδρομή, τὸ κοῦρσο ποῦ σᾶς
 λέγω,

οὐδὲν ἐδιήρηκεσεν πολλὰ, ἄνευ κ' ἡμέρες δύο,
 ἐπεὶ μαντᾶτα ἠφέρασιν ἐτότε τοῦ Δεσπότη, τῶν
 τὸ πῶς ἐκαταλάβασιν εἰς τὸν κορφὸν τῆς Ἄρτας,
 κάτεργα ἐξήγητα ἦλθασιν κ' εἶναι τῶν Γενουβίσιων·
 ἐπέξεψαν στήν Πρέβεσαν, κουρσεύουιν τὰ χωρία,
 ὠρμήσασιν νὰ ἔρχωνται ὁλόρθα εἰς τὴν Ἄρταν.

[637] Τὸ ἀκούσει γὰρ καὶ μάθει το ἐτότε ὁ Δεσπότης,

μεγάλως τὸ ἐφοβήθηκεν, εἰς σφόδρα τὸ ἐλυπήθη,
 διατὸ ἐλογίσετον εὐθέως ὅτι τὰ κάτεργα εἶναι,
 τὰ ἐρρόγειψεν ὁ βασιλέας, ἐκεῖνα τῶν Γενουβίσιων,
 νὰ ἐλθοῦσιν καταπάνω του, νὰ τὸν ἔχουν ζημιώσει,
 Ἐνταῦτα ἐρώτησεν εὐθέως, «Ὁ πρίγκιπας ποῦ ἔνι;»
 ἐμίσησεψε ἐκ τὸ ἀλλάγι του κ' ἐδιάβη πρὸς ἐκεῖνον,
 εἶπεν καὶ ἀφηγήθη του ἐκεῖνα τὰ μαντᾶτα,
 τὸ πῶς ἦλθαν τὰ κάτεργα, ἐκεῖνα τῶν Γενουβίσιων
 ἐπέξεψαν στήν Πρέβεζαν, κουρσεύουιν τὰ χωρία
 ὠρμήσασιν κ' ἐρχόντησαν ὁλόρθα εἰς τὴν Ἄρταν,
 «κ' ἔχω φόβον ἀμέτρητον μὴ πιάσουσιν τὴν χώραν».

Ἐν τούτῳ τοῦ ἀποκρίθηκεν ὁ πρίγκιπας καὶ εἶπεν.

[638] «Γίνωσκε, θεῖε, Δεσπότη μου, μὲ ἀλήθειαν σὲ τὸ λέγω

ΦΛΩΡΕΝΤΙΟΣ ΚΑΙ ΙΣΑΒΕΛΛΑ ΠΡΙΓΚΙΠΕΣ ΜΟΡΕΩΣ

ἐγὼ διὰ τοῦτο ἦλθα ἐδῶ κι ἄφηκα τὸν Μορέαν,
 διὰ νὰ εἶμαι εἰς τὴν βοήθειαν σου στήν μάχην ὅπου ἔχεις.

Λοιπόν, ἔως ὅτου εὐρίσκομαι ἐδῶ εἰς τὸ Δεσποτᾶτο,
 ὄριζε, τί με χρειάζεσαι κ' ἐγὼ νὰ τὸ πληρώνω».

[639] Ἐνταῦτα τὸν εὐχαριστᾶ μεγάλως ὁ Δεσπότης.

εὐθέως ὀρίζει ὁ πρίγκιπας τὸν πρωτοστράτορά του
καὶ τὸ σαλπίγγι ἐλάλησεν νὰ ποιήσουν στρέμμα ὀπίσω.
Τὸ ἀκούσει το, τὰ ἀλλάγια τους ὀπίσω στρέμμα ἐποῖκαν,
ἐκεῖ ὅπου ἑκατονέψασιν ἀλλάγια τρία ἐχωρίσαν,
χιλίους ἀπάνω εἰς τὰ ἄλογα κι ὠρίσαν τους νὰ ἀπέλθουν
σπουδαχτικά νὰ σώσουσιν στῆς Ἄρτας τὴν βοήθειαν·
«μὴ προῦ ἀποσώσουσιν ἐκεῖ ὁ στόλος τῶν κατέργων,
ἐπεὶ κ' ἡμεῖς ἐρχόμεθεν ὀλόρθα ἀποπίσω».

[640] Ἐνταῦτα ἐκινήσασιν καὶ πάντα ὑπαγαίνουν.
Ἵ δὲ λαὸς τοῦ βασιλέως, ὅπου ἦσαν εἰς τὰ ξύλα
ἐκεῖσε εἰς τὰ κάτεργα μετὰ τοὺς Γενουβίους,
καὶ εἰς τὴν γῆν ἐξέβησαν, ἐπιάσασιν ἀνθρώπους,
κ' ἐρώτησαν νὰ τοὺς εἰποῦν τὸ ποῦ ἔνι ὁ Δεσπότης,
κι ἂν ἔχη δύναμιν καμμίαν, ξένον λαὸν μετ' αὐτόν.
Κ' ἐκεῖνοι γὰρ τοὺς εἶπασιν κ' ἐπληροφόρησάν τους,
τὸ πῶς ἦλθεν ὁ πρίγκιπας, ἐκεῖνος τοῦ Μορέως,
κι ὁ κόντος τῆς Κεφαλλονίας μὲ ὅλα τους τὰ φουσσᾶτα.
Κι εὐθέως τὸ σώσει ἐκεῖνοι ἐδῶ κι ἀκούσαν τὰ μαντᾶτα,
ὅτι ὁ Μέγας Δεμέστικος μὲ τὰ φουσσᾶτα ὅπου εἶχεν
ἦλθε κ' ἐπαρακάθητον τὸ κάστρον τῶν Γιαννίνων,
ὠρμησαν κ' ὑπαγαίνασιν ὀλόρθα ἐκεῖ εἰς αὐτούς.
Κ' ἐκεῖνος γὰρ τὸ μάθει το, ἐμίσησεν κ' ἐφύγεν,
κ' ἐκεῖνοι ὑπάγουν διώχοντα διὰ νὰ τοὺς ἔχουν σώσει·
κι ἀρτίως μᾶς εἶπασιν τινές, ὅλους ἑκατεκόψαν,
καὶ στρέφονται χαϊράμενοι, τώρα καταλαμβάνουν».

[641] Τὸ ἀκούσει το οἱ ἄρχοντες ἐκεῖνοι τῶν κατέργων,
τὰ τριπουντσέτα ὅπου εἶχασιν ἐβγάλει καὶ τὲς σκάλες,
νὰ ὑπάουν νὰ πολεμήσουσιν τῆς Ἄρτας γὰρ τὸ κάστρον,
σπουδαίως πάλε τὰ ἐστρέψασιν ἀπέσω εἰς τὲς ταρίτες.

ΠΟΛΕΜΙΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΕΙΣ ΗΠΕΙΡΟΝ

[642] Ἐνταῦτα τοὺς ἡφέρασιν κ' ἐτοῦτα τὰ μαντᾶτα·
ὅτι ἐκαταλάβασιν τὰ φράγκικα φουσσᾶτα.
Ἀπόστειλαν διὰ τὸν λαὸν ὅπου εἶχαν εἰς τὸ κοῦρσο
ἐνῶ εἶχαν δράμει τὰ χωρία καὶ κάψει καὶ τοὺς τόπους,
τὰ μέρη τῆς Βαγενετίας, τὰ ἦσαν πρὸς τῆς θαλάσσης
ὅλα τὰ ἐκουρσέψασιν καὶ αἰχμαλωτίσανέ τα.
Ἐνταῦτα γὰρ ἐσώσασιν κ' ἐκεῖνοι τοῦ Δεσπότη,·
χίλιοι ἀπάνω εἰς τὰ ἄλογα, ὅπου τοὺς ἀποστεῖλαν,
κι ὅσους ἀπόφτασαν στὴν γῆν, Ρωμαίους καὶ Γενουβίους,
ὅλους τοὺς ἐκατέκοψαν, κι ἄλλους τινές ἐπιάσαν.
Ἐνταῦτα ἀπήρασι βουλὴν ἐκεῖνοι τῶν κατέργων,
τὸ πῶς νὰ ποιήσουν τίποτε νὰ βλάψουν τὸν Δεσπότην·
κ' εἶπαν οἱ φρονιμώτεροι ὅπου ἦσαν παιδεμένοι·
«Ἐσεῖς ἐξεύρετε, καλά, πρέπει νὰ τὸ ἐνθυμᾶστε
τοῦ βασιλέως τὸν ὀρισμόν, τὸ πῶς ἑκατορθῶσε
νὰ ἔλθῃ ὁ Μέγας Δεμέστικος μὲ τὰ φουσσᾶτα ὅπου εἶχεν,

στο Δεσποτάτο νὰ σεβῆ ἐκεῖνος ἄκ τὴν στερέαν,
 κ' ἡμεῖς ἀπὸ τὸ πέλαγος νὰ ἐλθοῦμεν τῆς θαλάσσης,
 μᾶς βοηθοῦν, κ' ἡμεῖς αὐτῶν, ὡς μᾶς βολήσῃ ὁ τόπος.
 Λοιπὸν ἀφότου ἔφυγεν δίχα νὰ πολεμήσῃ
 κὶ ἀπῆρην τὰ φουσσᾶτα τοῦ ὅπου εἶχαμεν τὸ θάρρος-
 κ' ἐβλέπετε ὅτι ὁ πρίγκιπας κὶ ὁ κόντος μετ' ἐκεῖνον
 ἦλθαν μὲ τὰ φουσσᾶτα τοὺς κ' εἶναι μὲ τὸν δεσπότην
 πῶς ἠμποροῦμε ἡμεῖς πεζοὶ νὰ βλάψωμεν τὸν τόπον;
 ἴδετε πῶς ἐχάσαμεν τὰ πεζικὰ ὅπου ἠῦραν
 τοῦ δεσπότη τοῦ λαός, ὅπου ἦσαν καβαλλάρου
 Ὅμως ἄς ἀναμείνωμεν ἕως οὔ νὰ ἐλθῆ ὁ δεσπότης,
 νὰ ἰδοῦμεν καὶ τὸν πρίγκιπα, τὸ τί φουσσᾶτα ἔχει,
 νὰ ἐπάρωμεν πληροφορίαν στὸν ἅγιον βασιλέαν».

[644] Λέγοντα ἐτούτην τὴν βουλήν ἔσωσεν κὶ ὁ Δεσπότης,
 εἶθ' οὕτως γὰρ καὶ ὁ πρίγκιπας μὲ τὰ φουσσᾶτα ὅπου εἶχαν.
 Κὶ ὡς τὸ ἤκουσαν καὶ ἔμαθαν ὅτι εἰς τὸ κάστρον Ἄρτας
 οὐδὲν ἐδιάβησαν ποσῶς ἐκεῖνοι οἱ Γενουβίσοι,
 πολλὰ τὸ ἐδέξετον καλὸν ἀπὸς τοῦ ὁ Δεσπότης
 κὶ οὐδὲν ἐπήφησεν ποσῶς τὰ κούρησιν τῶν χωρίων,
 τὸ μάθει ὅτι τὰ κάτερρα στήκουν εἰς τὸν λιμῶνα.
 Ἀκούσων ταῦτα ὁ πρίγκιπας λέγει πρὸς τὸν δεσπότην.
 «Ἀφῶν στήκουν τὰ κάτερρα ἀκόμη εἰς τὸν λιμῶνα,
 μηδὲν πεζέψωμε ἀλλαχοῦ εἰ μὴ ἐκεῖ ἄς ὑπᾶμε

ΠΟΛΕΜΙΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΕΙΣ ΗΠΕΙΡΟΝ

μὲ τὰ φουσσᾶτα μας ὁμοῦ, πεζοὶ καὶ καβαλλάρου·
 ἐκεῖσε ἄς τεντώσωμεν ἐναντίον τῶν κατέρρων,
 τὸν τόπον νὰ φυλάξωμεν μὴ πιάσῃ καὶ πεζέψουν
 καὶ ποιήσουν τίποτε ζημίαν κ' ἐνὶ κατηγορία μας».

Ὡς τὸ ὤρισεν ὁ πρίγκιπας οὕτως καὶ ἐγενέτο·
 ἐδῶκαν τὰ σαλπίγγια τοὺς, ἐκίνησεν τὸ φουσσᾶτο,
 ὀλόρθη ἐκεῖ ἀπήλθασιν ὅπου ἦτον ὁ λιμῶνας,
 ὅπου ἔστεκαν τὰ κάτερρα, ἐκεῖνα τῶν Γενουβίων.

Ἐκεῖσε ἐτεντώσασιν κ' ἐπιάσαν τὲς κατοῦνες·

[645] ἰδὼν τοῦτο τὰ κάτερρα ἐσέβησαν παρέσω
 κ' ἐσύρασιν τὰ σίδερα κ' ἐστήκαν εἰς τὸ βάθος.
 Τοῦ πρίγκιπος ἐζήτησεν βουλήν γὰρ ὁ δεσπότης
 τὸ τί του φαίνει νὰ γενῆ καὶ πῶς νὰ ἔχουσιν πράξει.
 Κὶ ὁ πρίγκιπας, ὡς φρόνιμος, λέγει πρὸς τὸν δεσπότην·
 «Μὲ φαίνεται, καλέ μου θεῖε, νὰ στήκωμεν ἐνταῦτα,
 ἐδῶ ὅπου ἀππλικέψαμεν, μὴ πιάσουν καὶ πεζέψουν,
 μήτε νερόν νὰ ἐπάρουσιν, μήτε ζημίαν ποιήσουν.
 Καὶ στεῖλε εἰς τὰ ἐξώμερα φουσσᾶτα νὰ φυλάξουν
 τὸν τόπο ἐκεῖνον γὰρ ὁμοίως, μὴ ποιήσουν ζημίαν».

Ὡς τὸ ὤρισεν ὁ πρίγκιπας, τὸ ἔποιεν ὁ δεσπότης.

[646] Ἰδὼν ἐτοῦτο οἱ Ῥωμαῖοι ὁμοίως κ' οἱ Γενουβίσοι,
 ὅπου ἦσαν εἰς τὰ κάτερρα τοῦ βασιλέως ἐκεῖνα,

μεγάλως ἐθαυμάστησαν τὸ ποῦ ἠῦρεν ὁ Δεσπότης
τόσον λαὸν καὶ ἔμορφον καὶ τὰ φουσσᾶτα ὅπου εἶχεν.
καὶ πάλιν ἐπαινέσασιν τὸν πρίγκιπα εἰς σφόδρα,
καὶ εἶπαν ὅτι ἡ στρατεία κ' ἡ τάξις τοῦ φουσσάτου,
ἐκεῖνος γὰρ τὰ ἐδιόρθωνε ὅπου ἦτον παιδεμένος
ἐκ τῶν Φραγκῶν τὴν παιδείην, τῆς Δύσεως τὴν στρατείαν.
[647] Ἐνταῦτα ἀπήρασιν βουλὴν ἐκεῖνοι τῶν κατέργων,
ὅτι ἀπάρτε οὐκ ἠμποροῦν ἐκεῖ ζημίαν ποιήσουν
ὅπου στήκει ὁ πρίγκιπας ὁμοῦ μὲ τὸν δεσπότην.
«Ἄλλὰ ἄς γυρίσωμε ἀπ' ἐδῶ κ' ὑπᾶμε εἰς ἄλλον μέρος.
ἐκεῖσε εἰς τὰ Ξηρόμερα ὅπου ἔνι ἀφοβία·
εἰ ἂν λάχη νὰ κερδίσωμεν καὶ ποιήσει καὶ ζημίαν,
διατὸ ἤθελε εἶσται ἄσχημον νὰ ἐστράφημαν στὴν Πόλιν·
ἄνευ νὰ ἐποιήσαμεν ζημίαν στὸν τόπον τοῦ Δεσπότη».
Ὡσὰν τὸ ἀπήρασιν βουλὴν, οὕτως καὶ τὸ ἐποιήσαν·
ἐσήκωσαν τὰ σίδερα κ' ἐπίασαν τὰ κουπία·
σύντομα ἀποσώσασιν στῆς Βόντιζας τὰ μέρη.

Πηγές άρθρων και Συνεισφέροντες

Χρονικόν του Μορέως Πηγή: <http://el.wikisource.org/w/index.php?oldid=58213> Συνεισφέροντες: AndreasJS, 7 ανώνυμες επεξεργασίες

Άδεια

Creative Commons Attribution-Share Alike 3.0
[//creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/)
